

Expositio epistole sancti Hieronymi

Ea **Q**uod illi: scilicet hebrei habent de christo: **b** **Q**ui codices: scilicet septuaginta non habent. et sic patet quod nostra translatio est veracior: et completior: **S** forte te aliter excusabis: dices quod illa testimonia non fuerunt ab initio in hebraica veritate: sed sunt ab hebreis supradicta: postquam falso ab apostolis sunt assumpta: et sic latina exemplaria veraciora sunt quam greca: greca quam hebraica: et hoc est quod dicitur **b**. **c** **A**liud excusationis genus est: scilicet si dixeris quod hebrei probauerint testimonia predicta. **d** **A**b apostolis contra et contra. **i**. falso per hebreos assumpta et contra usum veritatis rapta. **e** **P**ostea scilicet postquam septuaginta editione sua fecerunt: et tamen ea libris suis postmodum addiderunt. **f** **E**t emendatiora sunt exemplaria latina. **S**ed ista excusatio nihil habet probabilitatis. **A**postolorum enim cura fuit falsa destruere. **U**nde falsa testimonia nullatenus assumpserunt: propterea non verisimile est quod hebrei libris suis supradiderint: quod sibi contraria cognouerunt: quin potius negarent si possent: demum quicquid veritatis et latina et greca exemplaria habent: de fonte hebraice veritatis exhausserunt. **g** **U**erum hec contra inuidos.

g **l**. **Q**uod illi habent de christo: tui codices non habent. **A**liud est si contra se postea ab apostolis usurpata testimonia probauerunt: et emendatiora sunt exemplaria latina quam greca: greca quam hebraica. **U**erum hec contra inuidos. **N**unc te precor **b** desiderari charissime: ut quod tantum opus me subire fecisti: et a genesis exordium capere: orationibus iuues: quo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri: in latinum eos transferre sermonem.

Finit prefatio

scilicet diximus quibus per omnia contraria sentimus: qui meam translationem volunt reprehendere: quia immediate sumpta est ab hebraica veritate tanquam a puro fonte. **h** **N**unc te precor. **H**ec est ultima pars principalis istius prefationis in qua facit tria. **P**rimo enim orationum suffragia implorat. cum dicit: **N**unc te deprecor **D**esiderari charissime ut me orationibus iuues. **S**ecundo assignat rationem: cur orare debeat. cum dicit: **Q**uia me tantum opus subire fecisti: et a genesis exordium capere. **T**ertio finem orationis insinuat scilicet ut pentateuchum fideliter transferat. unde dicit: **Q**uo possim eodem spiritu quo scripti sunt libri: in latinum eos transferre sermonem.

Expositio in prefationem pentateuchi fratris Britonis de ordine postillatoris finit: ad quem in principio operis sua in prefatione que incipit: **V**idi in dextra: super quorundam prologorum elucidatione tanquam per eundem sufficienter expositis postillator: (ut patuit) sese exponendo remisit.

Prothemata glose ordinarie

Omnes diuinos libros legimus: in tanta multitudine verorum in intellectu: qui de paucis verbis eruunt: et facilitate catholice fidei munitur: potissimum id diligamus: quod certum apparuerit esse sensisse quem legimus. **S**i autem hoc latet: id certe quod circumstantia scripture non impedit: et cum sana fide concordat. **S**i autem scripture circumstantia tractari et discuti non potest: saltem id solum: quod fides exigit sana vel prescribit. **A**liud est enim quid potissimum scriptor sentierit non dinoscere: aliud a pietatis regula errare. **S**i utrumque vitetur: perfecte se habet fructus legentis. **S**i vero utrumque vitari non potest: etiam si voluntas scriptoris incerta sit: sane in fidei congrua non inutile est eruisse sententiam. **A**ugustinus. **I**n rebus obscuris non bus obscuris atque a nostris oculis remotissimis: si qua in scriptis est facile eliptura etiam diuina legimus: que possunt salua fide alijs pagere vnam rere sententiam: in nullam earum nos precipiti affirmatione ita aut certam percipiamus: ut si forte diligentius exquisita veritas eam labeprez: cui sit factauerit: corruamus. non per sententia diuinarum scripturarum habenda si sed pro nostra dimicantes: ita ut ea velimus scripturarum esse que nostra est: cum potius ea quam scripturarum est: nostram esse vel le debeamus. **N**otandum quia hec scriptura ita allegoricis verbis tenet ut allegoricum sensum contineat: et historica fidem rerum gestarum non amittat. **D**icit autem genesis a suo principio per morem hebreorum: qui ex principijs maxime nomina libris imponunt: sicut **M**attheus euangelicam suam histori am librum generationis appellat. **C**um multa utraque scriptura in sequentibus contineat: in quibus nulla generationis mentio fiat. **I**ntroductio quippe hec historie primu hominem futuri formam: utpote de terra virgine conditum: per quem generandi terreni erant in vitam transitoria: sicut euangelium secundum nouum hominem inducit de matre virgine genitum: qui filios generaret in vitam eternam. **I**n hac ergo scriptura figure sunt futurorum. **I**n euangelio vero manifestatio completorum. **L**iber iste more hebreorum a principio genesis appellat: quod in eo de celi et terre generatione agit: licet alia multa sequatur sicut euangelium **M**atthei: **L**iber generatiois iesu christi. **I**nducit enim moyses primu hominem formam futuri de terra virgine conditum: qui generaret terrenos in vitam transitoria: sic et euangelium secundum hominem scilicet christum de matre virgine genitum: qui generaret celestes in vitam eterna. **H**ic ergo figura: in euangelio veritas. **H**ieronymus. **I**n principio creauit deus celum et terram. **P**lerique autumant sicut **T**ertulianus et **H**ilarius in hebreo haberi: **I**n filio fecit de celum et terram. **L**xx. vero et **S**ymmachus et **T**heodocion. **I**n principio transulerunt. **E**t in hebreo dicitur est **B**reschith quod **A**quila interpretat in capitulo. **M**agis igit per sensum quam per verbi translationem de christo accipi potest: qui in ip-

sa fronte genesios (que caput omnium librorum est) et in principio **J**ohannis celi et terre conditor approbat. **vñ ps. xxxix. b.** **I**n capite libri scriptum est de me: id est in principio genesios. **I**n principio. **i.** creauit deus celum et terram. et in principio **J**ohannis: **O**mnia per ipsum facta sunt etc. **A**pod hebreos quoque hic liber **B**reschith appellatur: qui voluminibus ex librorum principijs nomina imponunt. **Q**uattuor sunt regule sacre scripture: id est **H**istoria que res gestas loquitur. **A**llegoria: in qua aliud ex alio intelligitur. **T**ropologia. **i.** moralis locutio: in qua de moribus ordinandis tractatur. **A**nagoge: id est spiritualis intellectus: per quem de summis et celestibus tractatur ad superiora ducimur. **H**is quattuor quasi quibusdam rotis tota diuina scriptura voluit: verbi gratia: **H**ierusalem per historiā est ciuitas. **A**llego. ecclesia significat. **S**ecundum tropologiam id est mortalitatem animarum cuiuslibet fidelis: que ad pacem eternam anhelat. **S**ecundum anagogen celestium omnium vitam qui reuelata facie vident deum. **D**iuina scriptura ali quando eterna intima: ut est: **I**n principio erat **vbñ.** **A**liqua facta narrat: ut cum venerit filius hominis in maiestate sua etc. **A**liqua que agenda sunt precipiunt: ut diliges proximum tuum sicut te ipsum. **E**t est bipartita diuina scriptura: quia alia sunt que per figuram dicuntur ut est: **A**udiuit adā vocem domini deambulantis in paradiso. **A**lia per rerum gestarum fidem: ut est quod populus egiptens de egipto per mare pedibus ambulauit. **A**lia sunt que utroque dicta sunt modo: ut est transitus maris rubri: et miracula que dominus in euangelio fecit. **T**ribus modis significat hec scriptura generationem seculi esse factam. **A**ut enim sola voluntate aliqd dicitur factum: ut **I**n principio creauit deus celum et terram. **A**ut voluntate simul et voce preceptiua: ut fiat lux. **S**ive de liberatina. ut faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. **A**ut voluntate voce et diffinitione: ut **C**rescite et multiplicamini et replete terram et germinet terra herbam viridem et faciet semine etc. **E**t ea que sola voluntate et voce dicitur: nouitate facta sunt. **Q**ue vero per diffinitionem hec sunt similia illis que nouiter facta sunt: et hec sunt que post septimum diem usque in fine operis facta sunt: et ex illa diffinitione pueniunt. **Q**uidam tria principia posuerunt: deum: exemplar: materiam et ea increata: et sine initio. **D**eusque non tanquam creatorem materie: sed quasi artificem: ad exemplar de preiacenti materia mundum fecisse. **A**lij duo principia putauerunt: materiam et speciem: et cum his tertium quod operatorium dicitur: mundumque semper fuisse et futurum esse. **H**is et huiusmodi erroribus obuians moyses: in vno spiritu: in vno principio temporis/mundum a creatore deo factum narrat: tanta velocitate: ut effectu sensum temporis pueniret: ut videlicet deum cognoscens initium vniuersorum: eternum intelligere dedit et omnipotentem: ex tanta celeritate operis ut necdum mundus natus mundi momentum transactum dicitur: quando mundus creatus dicitur his verbis.

In principio

In principio creauit deus celum et terram. **S**tra-
 bus. **I**n principio creauit deus celum et terram. **S**oy-
 sea in vno principio temporis a deo creatore mundum fa-
 ctum refert: vt sensum temporis preueniret effectu volunta-
 tis: vt deum sciamus temporis initium: et ipsum esse initium
 omnium. **P**lato enim tria initia vel principia estimabat: de-
 um: exemplar et materiam: et ipsa increata sine principio: et de
 um quasi artificem non creatorem. **A**ristote. duo/materiam
 et speciem: et tertium operatorium dictum. mundum vero sem-
 per esse et fuisse. **C**ontra hec ergo et huiusmodi dicitur: **I**n
 principio creauit deus etc. **A**ug. Sicut paulus per
 reuelatione didicit euangelium: ita moyses docente spiritusan-
 cto conditi mundi exordia. **M**oyes in hoc libro de inferio-
 ri mundo ad instructione hominis agit: et qz homo pponen-
 dus erat mundo visibili: primu regnu paratum describit: po-
 stea rectores inducit: cui seruiat plenitudo regni. dicit ergo:
In principio creauit deus celum et terram. **C**eli et terre
 nomines: quicquid deus fecit/ simul factu esse materialiter po-
 test intelligi: sed informiter: siue spuale siue corporale sit. **D**e
 inde psequit quomodo deus singuloz formas fecerit: et ope-
 rum distinctiones: et quia nodu distincte forme: addit de ter-
 ra: **T**erra autem erat inanis et vacua. bis. s. que de ipsa
 erat pcessura. et tenebre erat sup facie abyssi. **P**er abyf-
 su cetera elementa possunt intelligi: qz adhuc cofusa et incerta
 erat quas formas essent habitura. **Q**uattuor modis ope-
 rat deo. **P**rimo in verbo. **S**ecdo in materia. vñ **E**cci. xvij. a
Qui viuit in eternu: creauit omnia simul. **T**ertio per opera
 sex dierum/ varias distinguit creaturas. **Q**uarto ex primordia-
 libus seminibus no incognite oriunt nature: sed note sepius
 ne pereant reformant. **I**sidorus et **B**eda **M**ystice. **P**ri-
 mor dia gener? humani quibus in ista luce frui cepit bene co-
 parant primo diei quo deus lucem fecit. et hec etas tanqz in-
 fantia deputanda est ipsius vniuersi seculi: qd tanqz vnus ho-
 mo etatem agit infantiam: **H**ec protendit ab adam vsqz ad
 noe generationibus. x. **Q**uasi vespera huius diei fit in dilu-
 uio: quia et infantia nostra tanqz obliuionis diluuij deletur.
Incipit mane secundi diei a temporib? noe tanqz pueritia
 et tendit hec etas vsqz ad abraam alijs generationibus. x. **E**t
 bene comparat scdo diei quo factu est firmamentu inter aqua
 et aqua: quia et arca in qua erat noe cum filijs: firmamentuz
 erat inter aquas inferiores: in quibus natabat: et superiores
 quibus compluebat. hec etas diluuij non delet: quia et pue-
 ritia nostra no obliuione tergitur de memoria. **H**eminimus
 eni nos pueros fuisse: infantes no meminimus. hui? vespera
 est consilio linguaru in eis qui turrem faciebant: et fit mane
 ab abraam. **S**z nec ista etas scda generauit populu dominu:
 quia nec pueritia apta est ad generadu. **I**ncipit mane diei
 tertij ab abraam: et succedit tertia etas similis adolescentie: et
 bene comparat diei tertio in quo ab aquis terra separata est.
Ab omnibus eni gentibus/ quozuz error: instabilis: et vanis
 simulacroz doctrinis: quasi ventis omnis mobilis (quod
 bene significat maris noie) fidelis populus pulsaf. **A**b hac
 ergo gentiu vanitate et huius seculi fluctibus separat? est po-
 pulus dei per abraam/ tanqz terra cum apparuit arida. i. sities
 imbrem diuinorum mandatoru. **Q**ui populus vnu deum co-
 ledit/ tanqz irrigata terra: vt fructus viles posset afferre: san-
 ctas scripturas et pphetias accepit. **H**ec em etas iam potuit
 generare filiu deo: quia et tertia etas: id est adolescentia iam fi-
 lios habere potest. **E**t ideo ad abraam dictu est **S**en. xvij. a.
Pater multaru gentiu posui te: vt augeas nimis valde: et po-
 na te in gentes: et reges ex te erunt: **E**t ponat testamentu meū
 inter me et semen tuum post te: generationes eozum in testa-
 mentu eternu: vt signu tibi deus et semini tuo post te: **T**erram in
 qua habitas omnē terrā chanaan in possessionē eternā: et ero
 illis deus. **H**ec etas porrigit ab abraam vsqz ad dauid quat-
 tuordecim generationibus. **H**ui? vespera est in peccatis po-
 puli: quib? diuina madata pteribant vsqz ad malicia pessimi
 saulis. **D**einde mystice fit mane qrtio diei regnu. s. dauid
 hec etas similis est iuuentuti: et reuera inter omnes etates re-
 gnat iuuentus: et ipsa est ipsum firmamentu omniu etatum:
 ideo bene coparat quarto diei: in quo facta sunt sidera celi in
 firmamento. **Q**uid em euidentius significat regis eminentia
 qz splendor solis/ et plebis obtemperantia. **L**une splendor osten-
 dit: tanqz synagoga ipsam: et stelle principes eoz: et omnia fun-
 data in stabilitate regni tanqz in firmamento. **H**ui? quasi ve-
 spera est in peccatis regu: quibus illa gens meruit captiuari.
Fit deinde mane quinte diei transmigratione in babilonē: cu
 in captiuitate populus leniter in peregrino ocio est collocat?

Et porrigit hec etas vsqz ad aduentum christi iesu domini no-
 stri. i. quinta etas fm qua est declinatio a iuuetute in senectu-
 te: nodu qdē senect? s; iam nec iuuent?: quia senioris etas est
 qua greci πρῆσβυτησ/ pbyten vocat: na senex apud eos
 no senex/ sed γερων geron dz. **E**t reuera sic ista etas a regni
 robore est inclinata: et fracta in pplo iudeoz: que admodu ho-
 mo a iuuentute fit senior. **E**t bene comparat illa diei quinto:
 quo facta sut animalia in aquis et volatilia celi: postqz celi ho-
 mines inter gentes tanqz in aquis ceperut viuere: et habere
 incertam sedem et instabilem sicut aues volantes. **S**ed plane
 ibi erant cete. i. magni homines: qui magis dominabant flu-
 ctibus seculi/ qz seruiret in illa captiuitate. **N**on eni ad cultu
 idoloru aliquo terrore deprauati sunt. **U**bi sane animadu-
 erunt qz benedixit deus illa animalia dicens: **C**rescite et
**multiplicamini: et replete aquas maris: auesqz mul-
 tiplicentur super terram. Q**uia reuera gens iudeozum (ex
 quo dispersa est per getes) valde multiplicata est. **H**ui? dicit:
 hoc est huius etatis quasi vespera/ est multiplicatio peccatoz
 in populo iudeozu: quia sic excecati sunt: vt deum et dominu
 nostru iesu christu no possint cognoscere. **M**ystice. **D**a-
 ne sexto diei fit pdicatio euagelij per iesum. et finito die quin-
 to: id est quinta etate: incipit sexta scz senectus veteris homi-
 nis: in qua homo minus potens est et quasi ad extremu vite
 tendit. **E**t hoc etiā apparet: quia illud carnale regnu iam est
 vehementer attritum: quando et templu dei deiectu est: et sacri-
 ficia cessauerunt. **E**t nuc ea gens quantum ad regni vires atti-
 net: quasi extremam vitam trahit. **I**n ista tamē etate tanqz in
 senectute veteris hominis homo nouus nascit: qui iam spiri-
 tualiter viuit. **S**exta em etate die dictu est: **P**roducat
 terra animam viuentem. **N**am quinta die non dictum
 erat: pducant aque anima viuentem: sed reptilia animaru vi-
 uaru. **Q**uomodo em corpora sunt reptilia: sic tunc adhuc etiā
 corporali circūcisione et sacrificijs tanqz in mari gentium po-
 pulus ille seruebat. **I**sta vero anima viuam dicit: quia vitaz
 iam incipiut eternā desiderare. **S**erpentes ergo et pecora que
 terra pducit: gentes significat iam stabiliter credituras eu-
 gelio: de quibus dicit et illud quod petro demonstratu est in
 actibus apostolor: **A**ct. x. b. **F**acta et manduca. **E**t cum il-
 le immunda diceret. responsum est illi: **Q**uod deus munda-
 uit: tu comune ne dixeris. **T**unc fit homo ad imaginem et si-
 militudine dei: sicut in ista etate sexta nascit in carne dominus
 noster: de quo dictu est per pphetam: **E**t homo est: et quis co-
 gnoscet eu. **E**t que admodu in illa die masculus et femina co-
 iuncti sunt: sic et in ista christus et ecclesia. **E**t pponit homo il-
 la die peccatoribus: serpentibus: et volatilibus celi. **S**ic et in ista
 etate christus regit animas sibi obtemperantes: que ad eccle-
 siam eius: partim de populo iudeozum: et partim ex gentib?
 venerut: vt ab eo domite mansuescerent: homines scz vel car-
 nali concupiscentie dediti: sicut pecora. vel tenebrosa curiosita-
 te obscurati: quasi serpentes vel elati superbia. quasi aues. **E**t
 sicut in illa die pascit homo et animalia que cu ipso sunt her-
 bis seminalibus: serpentibus: et lignis fructiferis et herbis viridibus: sic
 in ista etate homo quicumqz bonus est minister christi: et eum
 bene quantum potest imitat: cum ipso populo spiritualiter pa-
 scit sanctaru scripturarū alimentis: et lege dei: partim ad co-
 cupiscendu fecunditate rationu atqz sermonu tanqz herbis se-
 minalibus: partim ad vtilitate morum et couersationis huma-
 ne tanqz lignis fructiferis: partim ad vigore fidei spei et cha-
 ritalis in vita eterna: tanqz herbis virentibus/ que nullo estu
 tribulationu possunt arefcere. **S**ed spiritualis sic pascit istis
 alimētis: vt multa intelligat. **C**arnalis aut id est paruulus in
 christo tanqz pecus dei vt multa credat: que intelligere nodu
 potest: tamen eosdem cibos omnes habet. **H**uius aut etat?
 vespera est: de qua dominus ait: **L**uc. xvij. b. **P**utas veniens
 fili? hominis inueniet fide sup terrā? **P**ost illam vesperā fiet
 mane: cu ipse dñs in claritate vcturus est. **T**uc requiescet cu
 christo ab omnib? operib? suis hi quibus dictu est **M**at. v. g.
Estote g vos pfecti sicut et pater vester q in celestis pfect? est.
Tales eni faciut opa bona valde. post talia eni opa sperada
 est reqes in die septimo: q vesperā no habet. **N**ullo g modo
 pot dici que admodu fecerit deus celu et terrā et omnē creatu-
 ra quā condidit: sed ista expositio p ordine dieru sic indicat qua
 si historiam rerum factaru: vt pdicationem futurozū marine
 oberuet. **S**i autem aliquem monet q in istis etatibus seculi
 duas etates primas denis generationib? aduertimus expli-
 cari: **T**res autē cōsequentes singule quattuordecim genera-
 tionibus cōtexunt. **S**exta vero ista nullo generationum nu-
 mero diffinita sit. facile est videre etiaz in vnoquoqz homine
 duas primas

Mystice

D

antipopho

Prothemata glose ordinarie in Genesim

Quique sen in herere: qui sensus corporis quinq; sunt: visus/auditus/gustus olfactus et tactus. Quinarius autē numerus duplicat^o (qm̄ duplex est sexus human^o vñ generationes tales existunt masculin^o et feminin^o) denariū numerū facit. Jam vero ab adolescentia et deinceps/vbi rō incipit in hoīe p̄ualere: accedit qñ/ q̄ sensibus cognitio et ratio: q̄bus vita regit et administrat: vt iam septenari^o numer^o esse incipiat: q̄ similiter duplicatus: quattuordecim generationibus eminet et apparet. Quas habent tres etates cōsequentes: adolescentis scz: iuuenis: et senioris. Senectutis vero etas sicut in nobis nullo statuto annoz tpe diffinit: scz post illas quinq; quātū quisq; vixerit /senectuti deputat. Sic in ista etate seculi nō apparēt generatōes diffinit: vt occult^o sit vltim^o dies: quē vtiliter dñs latere oportet/ re demonstrat.

Mystice **M**ystice. Igitur p̄fecti sūt celi etc. Quia post illoz quasi sex dierū opera bona valde speret homo quietē p̄petuā. et intelliget qd sit/ Requit de^o septima die ab omni opere suo. qz et ipse in nobis hec bona operat/ q̄ vt operatur iubet. Et recte ipse requiescere dicit: qz post hec oīa opa nō s̄tra requie nobis p̄stabit. Quō em̄ recte paterfamilias dicit edificare domū: cū vt edificet oparij sui iubet: et requiescere cū post p̄fectionē fabrice illis q̄bus impabat p̄mittit vt vacent: et iucūdo ocio p̄stuant.

Moralit **I**sidor^o. Moraliter. Habet vnusquisq; n̄m in n̄s opibus et recta vita tanq; distinctos istos sex dies: post quos debeat quietē sperare. Primo die lucē fidei: quādo primū visibilib^o credit: p̄pter quā fidē dñs visibiliter apparere dignatus est. Secūdo die factū est tanq; firmamentū discipline qd discernit inter carnalia et spūalia opera: sicut firmamentū inter in̄eriores aquas et superiores. Tertio die q̄ mentē suā ad p̄ferēdos bonozū opez fructus p̄parat et erigit: separata enī labe et fluctibus t̄tationū carnaliū: tanq; aridā terrā habet: mentē videlz tanq; a p̄turbationib^o maris: vt iam possit dicere: Hēte seruo legi dei: carne aut̄ vno legi peccati. Ro. viij. d.

Mystice **I**dem. **M**ystice. In principio creauit de^o celū et terrā. Spūales q̄ celestia meditant: et terrā .i. carnalēs terrenū hominē imitantes. Terra aut̄ erat inanis et vacua: s̄ caro nostra/ anteq; doctrie accipiat formā. Et tenebre erāt sup facie abyssi: qz p̄cti obscuritas/ et ignorantie cecitas tegebat corda n̄ra. Et spūs dñi ferebat sup aq̄s hoc est: sup cor tenebrosū et fluidū/ vt in spū subsistētes req̄sceremus: et statu eius viuificaremur. cui^o vnda abluimur.

Dixitq; deus: fiat lux: id est appareat illuminatio fidei. Primo em̄ die lucē fidei dedit: qz prima est in cōuersione fides. vnde primū mādātū est: Dñs deus tu^o vn^o est: Deut. vi. a. p̄pter hanc fidem christus visibiliter apparuit p̄sentie sue gratia: Diuisit lucē. i. filios dei q̄ et lucis: a tenebris: id ē peccatorib^o: Hos appellauit diē: illos noctē. vñ Eph. v. b. fuitis aliquā tenebre: nūc aut̄ lux in dño.

Die secūda posuit firmamentū: sanctas scz scripturas in ecclia. de quib^o dicit: Celū sicut liber p̄licabit. hoc firmamentū discernit aquas: id est populū angeloz quibus nō est necesse vt in lectione audiant verbū dei. Sed illud firmamentū posuit in sublime sup in firmitatē inferiorū populoz: vt suspiciētes in eo cognoscāt q̄/ liter discernāt inter carnalia et spūalia/ quasi inter aquas superiores et inferiores. **D**ie tertia cōgregauit aquas inferiores et salias: infideles scz cōcupiscētiā et tentationū fluctibus sese quatientes: et segregauit ab eis aridā: id est fideles fontē fidei sitientes. Infideles vero coercuit: ne iniquitatis sue fluctibus aridā: id est animā sitientē deū/ cōturbent: sed liceat ei germinare fructus bonoz operū/ et diligere p̄mū: vt habeat in se semen p̄m similitudinē suā: vt scz ex sua infirmitate cōpariat alij indigent: p̄ducatur lignū forte et fructiferū. i. benefici cū eripiēdo oppressum: et p̄bendo ei p̄tectionis vmbra culū.

Die quarta micuerūt luminaria in firmamento celi. i. legis/ doctores scripture sancte inherētes: et inferiorib^o lumen sapientie demonstrātes. Prodiit quoq; siderū turba: id est vircū doctorū scz et legisperitoz numerositas: qui in hui^o vite nocte fulgentes diuidant scripture sensibilia et intelligibilia: quasi inter lucem p̄fectozū et tenebras peccatorū: faciētes signa virtutū et miraculozū/ que sunt in tēpora et annos: qz p̄p̄is temporibus viuūt et trāsēūt: verbū aut̄ dñi in eternū manet. Bene aut̄ terra germinauit primo: et postea facta sunt luminaria: quia post bona opera venit illuminatio: qua videt species superne veritatis.

Die quinta facta sūt in aquis reptilia animalia marū viuā. i. homines in vitā reuocati p̄ sacramentū baptisimi. Facta sunt volatilia: id est anime volantes ad superna. Sexta die p̄duxit terra animā viuā: quādo caro nostra ab operib^o mortuis abstinens/ viuā virtutū germina parit: p̄m

genus suū: id est vitam imitādo sanctorum. vnde Phil. iij. d. Imitatores mei estote etc. Scdm genus nostrum viuim^o: quādo sanctos quasi p̄mos imitamur. Prodit terra bestias: id est homines ferocitate superbientes: et pecora: id est simpliciter viuentes: et serpentes: astutos scz et bonū a malo discernentes: et quasi reptando scrutantes terrena per que intelligant celestia. Post hec fecit deus hoīem ad imaginē et similitudinē suā. virū scz p̄fectū/ qui ipam veritatē cōtēplando operat iusticiā. Sic accipit potestātē pisciū maris et volatiliū celi: pecorū/ ferarū/ atq; reptantiū: quia spiritualis similis deo factus omnia iudicat: et ipse a nemine iudicat. Vasculū et feminā creauit eos: qz sicut viro mulier: sic spirituali et p̄fecto viro minus p̄fectus obedire debet: dicit em̄ eis: Crescite et multiplicamini et replete terrā. In spiritualibus scz donis: vt ratio dominet carnī: quasi insensato animanti: et p̄turbationibus eius. Per herbā seminalē et lignū fructuosum in escā hominibus datū: intelligim^o oblationes sanctorū. Vnde paulus. i. Coz. ix. b. Seminauim^o spūalia vobis/ magnū est si carnalia vestra metamus? Aug^o. Cum in diuina scriptura de paucis verbis plures intellect^o veri et catholici habent: illū diligam^o maxime: quē constat scriptorē sensisse. vel quē nō impedit cōcircūstantia scripture: si cōuenit cum sana fide: aut saltem quē sana fides p̄scribit.

Aug^o. Siqua obscura legimus/ que possunt sane varijs exponi sententijs: nullā p̄cipitāter affirmemus: ne forte velim^o eā esse scripture sententiā que nostra est: cū pot^o scripture sententiā debeam^o facere nostrā.

Aug^o. In narratione rerum gestarum non omnia p̄m figurālē tantū intellectū accipimus: sed quedā p̄m fidē rerū gestarū asserenda et defendenda sunt. Querendū ergo est quomodo p̄ter allegoricā significationē dictū sit: In principio creauit de^o celū et terrā. In principio scz tēporis: Vel quia primo facta sūt: Vel In principio. i. filio dei qui ait: Joh. viij. d. Ego sum principiu^o q̄ et loquor vobis. Celū et terrā: spūalē corporalēq; creaturā intelligit vel corporalem tantū. p̄ celū/ superiorē. p̄ terrā/ inferiorē. Vel vtriusq; informis materia dicta est celū et terra. Spiritualis em̄ vita sicut in se est/ nō cōuersa ad creatorē: informis est. Conuersa vero ad eū/ format. Corporalis aut̄ p̄ priuationē omnis corporee qualitatis: q̄ apparet informata materia. Vel celū est creatura spūalis que ab exordio quo facta est et p̄fecta: et beata femina est. Terra vero corporalis materies adhuc imperfecta: qz terra inquit erat inuisibilis et incōposita etc. Ubi videt informitatem significare corporalis substantie. Vtriusq; tñ informitas hic significari pot. Corporalis in eo qd dictū est: Terra aut̄ erat inuisibilis et incōposita. Spūalis aut̄ in h: Et tenebre erāt sup facie abyssi: vt abyssum tenebrosam naturā vite informē intelligam^o: nisi ad creatorē cōuertat: in quo solo format et illuminat ne sit tenebre vel abyssus.

Querendū est quō deus cūcta simul condidit: dū idem moyses ex dierū mutatione variatē distincte creata describit. Sed quō die tertio in specie p̄dit: prima die in ipsa terre substantia cōditū fuit. Hinc moyses distincte p̄ omnes vel singulos dies omnia cōdita retulit: et tñ omnia simul creata subiunxit dicens: Iste sunt generationes celi et terre: qñ create sunt in die quō fecit dñs de^o celū et terrā: et omne virgultū agri anteq; oriret i terra: oemq; herbā regionis etc. Qui em̄ diuersis dieb^o creatū celū/ terrā/ vrgultū/ herbāq; narrauerat: hic vno die facta manifestat: vt ostenderet q̄ oīs creatura simul p̄ substantiā extitit: que nō simul p̄ specie p̄cessit. vñ: Et creauit de^o hoīem ad imaginē et similitudinē suā. Ad imaginē dei creauit illū: masculū et femina nō/ dū facta: iā homo masculus et femina p̄hibet: S3 qz ex adā latere erat p̄cessura: in illo iam cōputat p̄ substantiā a quo fuerat p̄ducenda per formā. In minimis quoq; licet hec cōsiderare. Verba enī cum p̄dit et format: nōdū in illa fructus nec dum fructus sui semen ostendit: inest tamē ei fructus et semē: quia simul sunt in radice substantie: que nō simul prodeunt p̄ temporis incrementa.

In principio

Incipit postilla Nicolai de Lyra sup libru Gen.

In principio. **O**missis **Ca. I** diuisionibus curis/osis/ accipio illam que magis p̄suetā est dici. **T**ota enī sacra scriptura diuidit̄ in duas ptes: videlicet in vetus/ et nouum testamentū: ita q̄ licet tota sacra scriptura sit d̄ deo tanq̄ de subiecto: t̄m̄ p̄ncipaliter est de deo: tanq̄ de creatore et gubernatore et glorificatore. **P**rima ps videlicet veteris testamenti diuidit̄ in quattuor partes: videlicet in libros **Legales: Historiales: Sapientiales et Prophetiales.** Et quia vetus testamentum et nouum se habent sicut rota in medio rote: vt habet **Ezech. i. d.** Ideo nouum testamentū p̄similiter diuidit̄: quia legi in nouo testamēto correspondet euangeliū. **L**ibris sapiēcialibus correspondēt epistole **Pauli:** et alioz aploz. **L**ibris historialibus correspondēt actus aploz. **L**ibris p̄phetaz correspondēt apocalypsis. **C**irca p̄mā p̄tē veteris testamenti q̄ p̄tinet libros legales videlicet quinqz libros moysi: p̄siderandum q̄ lex non datur vni p̄sone/ sed cōtrati ppli adunati: ideo p̄mo describit̄ adunatio fidelis ppli sub cultu vnius dei: qd̄ sit in libro **Genes.** **S**cdo describit̄ legislatio p̄plo adunato: Et hoc fit in **Exo.** et duobus libris sequētibus. **T**ertio ponit̄ p̄dicte legis repetitio et explicatio: et hoc fit in **Deut.** **P**rima in duas: quia p̄mo moyses ostēdit nature humane p̄ductionem. **S**ecundo ipius p̄agationē. **iiij. ca.** vt sic p̄cedat ad electionem fideis populi: et distinctionē eius ab infideli populo p̄ successiones generationū: vt patebit infra. **C**irca p̄mū p̄siderandū q̄ tota corporalis creatura facta est p̄pter hominē. **M**a elementa sunt p̄pter mixta: et mixta inaiata p̄pter mixta animata: et imperfecta p̄pter perfecta: vt plante p̄pter animalia. aīalia vero p̄pter hoīem/ q̄tū ad eius nutritionē et iuuamentū. **C**orpora etiā celestia facta sunt quodāmodo p̄pter hominē: p̄m q̄ dicit̄ **Deut. iij. c.** Ne forte oculis eleuatis ad celum videas soles et lunā et oīa astra celi: et errore deceptus adores ea: et colas que creauit d̄ns deus tuus in ministeriū cūctis gētibus. **E**t ideo p̄mo describit̄ corporalis creature p̄ductionē generaliter. **S**cdo hoīs formationē sp̄aliter ibi: **E**t ait: **Faciamus hoīem et c.** **C**irca p̄mū tria facit̄ scriptura. **Q**uia p̄mo exponit opus creatiōis. **S**cdo opus distinctionis: seu formatiōis: ibi: **Dixit q̄s deus: fiat lux.** **T**ertio op̄ ornat̄ seu dispositiōis: ibi: **Dixit aut̄ deus: fiat luminaria.** **O**pus creatiōis describit̄ añ oēm diē. **O**pus distinctionis p̄mis tribus diebus. **O**pus aut̄ ornat̄ alijs tribus diebus sequētibus. **E**t septimo die requieuit deus a nouis creatur̄ p̄dendis. **S**cdo p̄o s̄ntiaz **Biero.** in epla ad **Paulinū** p̄byter de oibus sacre scripture libris: **P**ncipiū genēsis est tātis obscuritatibus inuolutū: vt añ triginta annos apud hebreos nō legat̄: et h̄mōi obscuritates sat̄ apparēt ex varijs et multiplicibus expositiōibus tā doctoꝝ hebreoꝝ q̄ catholicoꝝ circa ip̄m. **E**t q̄ p̄fusio est tā intelligētie q̄ memorie inimica: intendo vitare talē multitudinē expositiōnū illarū/ maxime q̄ a sensu l̄ali remote vident̄: cui sensui intendo insistere p̄m gr̄as a d̄no mihi datā. **I**git̄ circa p̄ncipiū genēsis sunt tres expositiōes solēnes ad q̄s alie vident̄ reduci. **P**rima est ip̄ius **Aug.** qui illos sex dies exponit: non prout im̄portat̄ successiōē t̄pis: s̄ p̄t̄ dicūt̄ cognitiōē angelicā relata ad sex genera rez p̄ditaz. **I**sta aut̄ cognitiō angelica duplex est. **Q**ua est rez in genere p̄prio: et hec dicit̄ vesperina: qz omnis creatura ad deū compata q̄ est lux p̄ essentiā/ tenebra est. **A**lia ē cognitiō in verbo: et hec dicit̄ matutina. **E**t sic exponit: **F**actūq̄ ē vespe et mane dies vnus. in q̄tū angeli cognouerūt lucē p̄ductā et a tenebris diuisaz in genere p̄prio: et hec dicit̄ vespe. **E**t rez in verbo. et hec dicit̄ mane: et eodē mō de alijs diebus sequētibus. **S**z ista expositiō videt̄ nimis longinqua a l̄ali sensu: maxime qz p̄m alios sanctos et doctozes **Moyles** rudi p̄plo loquebat̄: qui non poterat cape sp̄ualiaz sed t̄m̄ corporalia et grossa: et ideo de productiōe angeloꝝ non fecit̄ exp̄ssam mentionē. **E**t itez qz populus ille pronus erat ad idolatriā: si fecisset mentionē de creaturis sp̄ualibus et inuisibilibus: coluisset eas tāq̄ deos: et ideo ista expositiō que longinqua videt̄ a l̄a dimittat̄. **A**lie autē due expositiōes vident̄ p̄pinque l̄e: et ideo intēdo eas p̄sequi: et p̄cedūt̄ p̄m varias opinionēs de natura materie positas a philosphis: et ideo p̄mo videndū est d̄ hoc. **N**ec mirū si circa hoc diuīus inuoremur: quia ex hoc dependet intellectus operationis

sex diez: q̄ hic describunt̄ multū obscure. **I**git̄ circa naturā materie corporaliū tres sunt opinionēs solēnes. **D**icit enī cōmētator libro de substātia orbis: q̄ in corpibus celestibus non est materia p̄prie dicta q̄ est ps substātie cōposite. **C**uius rō est: qz materia p̄prie dicta q̄ est in genere substātie est potētia cōtra dictiōis ad esse et ad nō esse simpliciter: talis aut̄ potētia nō est in corpibus celestibus q̄ sunt incorruptibilia: vt ab oibus supponit̄ tanq̄ vez. **g. rē.** et ideo si aliq̄ in corpibus celestibus a p̄his dicat̄ eē materia/ s̄ est large accipiēdo: in q̄tū subiectū accipit̄ p̄ materia: qz ē ibi subiectū motus localis: et potētia ad vbi. **A**lii aut̄ dicunt q̄ in corpibus celestibus est materia q̄ est ps substātie cōposite: alioq̄n corpora celestia essent forme actu intelligibiles: qz essent a materia sepate. **I**tem qz ibi est quātitas que sequit̄ materiā: sicut q̄litas formā: s̄ est alterius rationis q̄ materia corpoz elemētoꝝ et mixtoꝝ: qz in ip̄a est tantum potētia ad formā quā habet et ad nullā aliā: sicut materia solis est solū in potētia respectu forme quā habet et nō alterius: et sic est de alijs corpibus celestibus: p̄pter qd̄ corpora celestia sunt incorruptibilia. **M**ateria vero elementoz et corpoz mixtoꝝ est in potētia ad plures formas: que non possunt simul esse materia: et ideo qn̄ est sub vna forma: est in potētia ad aliā qua caret: et sic h̄z p̄uationē annexam: p̄pter qd̄ p̄dicta corpora sunt corruptibilia: qz p̄uatio semp machinat̄ ad maleficiū: vt dicit̄. **j. P̄hysi.** **A**lii vero dicūt q̄ in corpibus celestibus ē materia: et q̄ est eiusdē rōnis cū materia generabilium et corruptibilium. **C**uius rō est: qz materia substātiat̄ p̄ suū posse (p̄m cōmētator et p̄m) et ideo circūscripta omni forma: materia que est in genere substātie et ē ps cōpositi: nō pōt̄ intelligi nisi pura potētia. **C**ū igit̄ actus sit q̄ distinguit et p̄ merā potētia nulla possit eē distinctio: videt̄ q̄ circūscripta p̄ intellectum omni forma corpoz corruptibilium et incorruptibilium: nō remaneat aliqd̄ vñ hec materia possit distingui ab illa: s̄ remāet vnius simplr rōnis in corpibus celestibus et corruptibilibus. **I**tē p̄m **Aug.** li. **p̄s.** **M**ateria ē p̄pe nihil: ita q̄ nihil pōt̄ excogitare interne/ diū. **S**i aut̄ in corpibus celestibus ē materia alteri rōnis q̄ in elemētis: oportet q̄ ista rō sit nobilioꝝ: qz ignobilioꝝ non pōt̄ esse ergo magis recedit a nihilo: et p̄ p̄ns p̄dit̄ rōnē materie: et accipit̄ rōnē forme: veruntū h̄z in ip̄is sit materia eiusdē rōnis: t̄m̄ corpora celestia sunt incorruptibilia: inferiora aut̄ corruptibilia. **C**uius rō ē: qz p̄m p̄m li. de sensu et sensato. **I**gnis et terra nō agūt et patiunt̄ ad inuicē in q̄tū h̄mōi: sed solū in q̄tū cōtrarietate habentur: ideo corpora elemētaria et mixta quoz forme substantiales habēt annexas contrarias q̄litates actiuas et passiuas: agūt et patiunt̄ ad inuicē passiōe p̄prie dicta: que est cum abiectiōe cōtrarij: ideo trāsmutant̄/ generant̄ et corrumpunt̄. **F**orme aut̄ substantiales corpoz celestium nō h̄nt annexas tales q̄litates actiuas et passiuas: et p̄ p̄ns nō est in eis passio q̄ magis facta cōtraria abijcit̄ ab ip̄a substātia: et p̄ p̄ns remanēt incorruptibilia: h̄z habēt materiā eiusdē rōnis cū corpibus corruptibilibus: accipiēdo materiā p̄cise prout est ps cōpositi in genere substātie: q̄ distinguit̄ a p̄uatiōe: prout habet̄. **j. P̄hysi.** **E**t p̄m istos materia corpoz celestium nō est p̄uatiōi adiuncta: quia materia non h̄z p̄uationem adiunctā p̄prie loquēdo: nisi prout est informata forma substāiali habente annexas qualitates h̄ntes cōtrarietate ad q̄litates annexas alteri forme substantiali incorruptibili in eadē materia: sicut forma substāialis ignis h̄z annexas caliditatem et siccitatem. **F**orma substāialis aque h̄z annexas frigiditatem et humiditatem: que sunt generatio nis et corruptionis causa: vt supius exp̄ssum est. **Q**ue aut̄ ista trium opinionū sit verior nō est p̄ntis speculationis inq̄reret̄: nec p̄ p̄ns multitudinē rōnū ad hoc inducere: cum (sicut p̄dictū est) intēdam insistere expositiōi l̄ali: propter qd̄ intēdo l̄az que est in p̄ncipio **Gen.** p̄m p̄dictas opinionēs varie exponere: et rōnes ad vtrāq̄ p̄tē inductas soluere: quibus solutis alie q̄ possent induci: de facili poterunt solui: sicut credo. **E**t sic lector eligat expositiōem quam tenere voluerit: vel vtrāq̄ (si voluerit) p̄sequat̄. **P**rima expositiō ē q̄ omnes partes mūdi p̄ncipales: videlicet corpora celestia oīa: et q̄ttuor elemēta/ p̄ opus creatiōis a p̄ncipio fuerūt producta in formis suis substantialibus distinctis: et totū opus distinctiōis seu formatiōis in tribus diebus sequētibus: et etiā opus ornat̄ corpoz celestium qd̄ factū ē in q̄rta die: intelligit̄ q̄tū ad q̄litates et p̄prietates accidentales supadditas: vt patebit magis in p̄ticulari p̄sequēdo istam expositiōē. **E**t procedit ista expositiō p̄m duas p̄mas opinionēs de natura materie supra positas. **I**lli enī qui dicūt q̄ in corpibus celestibus nō ē materia: nō pōt̄ dicere q̄ materia omnium corporaliū sit p̄ducta sub vna forma cōmuni: et postea p̄m diuersas sui partes per formas substāiales específicas di-

Opiniones tres de corpibus celestibus

Secunda opinio

Tercia opinio

D

o stincta cu

In principio creavit etc. Non dixit: i principio dixit de: fiat ce...

De col. di. 2. c. qz...

...at impfectio/nisi cu generis sui persione ad cre...
...Cui g dicit: In principio fecit de celu z tra come...

Sap. 11. a

Hyfice

Incipit liber Genesis qui dicitur hebraice Breshith. Ca. I

In principio a...
...a Lanq oim creator. b Pater. c Id e spiri...

doctores est: q materia oim corpaliu z elemetariu per...
...opus creatiois pducta est sub vna forma coi in genere...

Moraliter. a In principio creavit deus ce...
...lu z terra. In h caplo mundi creatio describit: p qua...

Eccl. 18. a

Moralit

Et vidit de luce etc. Aug. No qsi incognita luce lau dauit: s; ia facta digna laude declarauit. S; qz no totas mun di tenebras luce expulit/recte s; dicit: b Et diuisit lucē a te. Diuisit enī nō solū qlitatis/ s; z loco; distātia: diffunden/ do lucē isupiori pte: inferiori i tenebr; remanēte. c Appel

Doraliter

Historice
Vespe quō
factum

Nota

Doraliter

Nota

Questio

fecerit q; it: No q ex eis ad miraculū potētie opes. Qui so negāt aq; sup celū eē posse/ nō tm locis: sed z qlitab; distin gnūt elementa: p qb; sortiant; ppria loca: vt sit aq; sup terrā: aer sup aquā: celū sup aerē. Cū colligūt/ qd si aer sup celū ma neret: pōdere suo caderet: z sic aquā sup celū eē nō posse. Cū

a .i. videri voluit. .i. placuit ei i sua essentia qd pri; placuerat in sapiētia. a lux. Et vidit deus lucem q; es a a .i. filios luc;. .i. rem formata. In qua operent homines. b set bona: et diuisit lucem a te/ b a .i. in formata. .i. ptores. .i. i quib; quiescerēt. .i. tenebras a tenēdo dictas: tenēt enī oculos. b .i. pfectionē rei. c nebris: appellauitq; lucem di c a .i. defectum scilicet. d em: et tenebras noctē. Factū d a .i. pfecte rei termin;. .i. pfectio boni opis. b .i. exordiu. .i. initiu fidei. c .i. prima diuino; operū distinctio. q; ē vespere et mane dies vñ. a .i. verbo dñi celi firmati sūt etc. b .i. di uine scripture. s; qua dicit: Esa. xxiij. a. Celi sicut liber plicabit. .i. intrāsgres sibilis termin;. e Dixit q; de;: Fiat firmamētū f a .i. quaz supior ps in modū crystallini lapidis cōgelata est: inferior i matricē re dacta. .i. vaporaliter suspēsarū z p terrā labētū. b .i. supiores. .i. ppos ange loz q nō indigēt firmamēto scripture. i medio aquaz: z diuidat aq; t

qdā conāt demonstrare aq; eē sup celos: aerē hic celū z firmamētū accipietes: p pter b tm/ q; iteruallū ei; diuidit inf; q; dā vaporos aquaz: z aquas q; sūt i ter ris. Aug. Historice. Fiat firma/ mētū etc. Notādū q; firmamētū nō ppē stationē/ s; ppter firmitatē z intrā gres sibile terminū supiorū z inferiorū aqua rū appellatū ē. Siue celū intelligamus aerē: siue qd excedit spatia nubilosi ae ris/ q; exalatiōe terre aq; vaporaliē tra hit: z p s; biles minutias suspēdit: z post corpulētū cōglobatas plumaliē refūdīt. Si vō pōt aq; sicut videm; ad tātas mi nutias puenire: vt ferat vaporaliē sup aerē aq; naturalē leuiorē: cur non cre dam; z sup illud leui; celū/ minutiorib; gutt; z leuiorib; imanare vaporib;: S; quōq; mō ibi sūt: ibi esse non dubitam;. Bed. Fiat firmamētū in medio etc. Celi i q; fixa sūt sidera/ creatio describit qd cōstat eē i medio aqrū. Nā supposi te sūt ei aq; i aerē: z i terra suppositēz: d qd d; Ps. ciiij. b. Qui tegl; aq; supe riora ei;. In medio g; firmamētū ē s; de reū celū: qd de aq; factū esse credi pōt. Crystallus enī lapis/ cui; magna firmi tas: magna pspicuitas: de aq; fact; est. Si quē mouet/ quō aque nature fluide Nico. de lyra Et in ima

* alia celi lumaria illustrant; ppē qd. ij. de aia d; q sol ē pa ter viroz deoz; q; celi lumaria q ab antiq; vocabant; di; recipiūt lumē a sole. a Et vidit de; lu. q; eēt bona. q; vtilis ē ad multa: vt patebit. .i. i ope q; rē diei. Aduertēdū tñ q; ista lux solar; q; facta d; pma die: adhuc sūt informis q; tum ad aliq; vsq; ad quartū diē: p m q; dicit Diony. ca. iij. de diu nis noibus: qliter aut; fuerit formata quarta die patebit. .i. b Et diuisit lu. a tene. Ista diuisio ē p motū solis: q; qñ mouet sup vñ hemispheriū: sūt tenebr; i opposito hemispe rio ppter opacitatē tēre q; ē i medio. c Appellauitq; lu. diē. q; dies ē latio solis sup tēra. d Et te. noctē. q; sicut p pntiā sol; efficit dies: ita p suā occultationē efficit nox. No tādū enī q; cū d;: Appellauitq; lucē diē: loq; de die artificia/ li. cū aut; subdit; e Factūq; ē ves. z ma. dies vñ. loq; de naturali: q; ē. xxiij. horaz; z cōplectit diē z noctē: z iō di cit; Factūq; ē vespe z mane dies vñ. In vespe enī cōple; di es artificialis: q; ē pma ps diei naturalis: z i mane diei sequē tis cōple; nox: q; ē secūda ps diei naturalis: et iō pponit vespe ipsi mane: vt ostēdat cōpletionē diei naturalis: exprimēdo ter minos diei artificialis z noctis q; sūt ptes integrates diē natu ralis. f Dixit q; de;. Hic describit op; secūde diei: i q; fa cta ē distinctio corpoz celestiu ab elemētis. Ad cui; intelligen tiā p; siderādū q; pter celū empyreū: d q; dubitauerūt doctores vtrū sit aliq; loc; corpalis an nō: ppē qd d; ipō h nō sit mētio p m istā expositionē quā nūc psequor: ē celū crystallinū: qd eti am d; aqueū ppē silitudinē quā h; cū aq; i diaphaneitate: z s; ipō celo crystallio ē firmamētū: s; q; noie intelligit octaua spher a q; mag; pprie d; firmamētū: z s; phere septē planetaz q; pti nēt sub octaua sphaera. videlz Saturni; Iouis; Marti; Sol; Veneris; Mercurij; Lune. ita q; s; phere saturni ē supior ex istēs imediate s; octaua sphaera. Sphaera aut; lune inferior: cui imediate cōiūgūt elemēta. Et qd; p; q; firmamētū put idū dit sphaeras septē planetaz mediū ē int; celuz crystallinū z ele mēta q; noie aq; z designāt; vt p dicitū ē: z b ē qd d;: g Fi at firma. etc. aquas ab aquis. i. celū crystallinū ab elemēt;. * Et fecit * c Appellauitq; lu. diē z tene. noctē. Cognitio ei lux ē: z ignorātia tenebra. Sequē: f Fiat firma. i. cogni tio pmo; pncipio; indelibilis z firma. t In medio aq; rum. i. sciētiarum quarum alique sūt sub isto firmamento: quia deducte sūt ex primis principijs: z alique supra firmen tum: quia sūt a deo per reuelationem date. Sequitur. * Congregentur

Historice

Crystall

Pbs secu do de aia

Causa eccl; p; is solis

Nota Dies natu ralis artu cialis

Celū cry stallinū

Sphaere planetaz

z in ima labiles sup celū pnt cōsistere/cui figura rotūda videt esse: de q scriptū esse meminerit Job. xxvj. c. Qui ligat aqs in nubib' suis zc. Qui em infra celū ligat aqs ad tps vaporib' nubū retētas/pōt sup celi spherā ne labāf nūvaporali tenuita/te: s; glaciali soliditate aqs suspēdere: q etiā terre molē appen dit in nihilo. Quales autē z ad qd vti/les: nouit ipse q cōdidit. a **Et fecit deus fir. zc. Aug.** Querit qre cum dixisset fiat firmamentū z factū est ita/ postea addidit: z fecit deus firmamen tū: cū in creatiōe lucis additū nō sit. In quo demōstrat pmo die q facta est lux: p ditionē spūalis creature. i. scōs ange los p lucē significari. Ideo nō repetit postqz dixit: facta ē lux: qz nō pmo no/ uit rōnalis creature formationē suā/ z post formata ē: s; in ipsa sua formatiōe cognouit. Cōditio em lucis in eis ē pri us in sapia/ post in p ditione sua: illic ge nita/ hic facta. i. ex informi formata. vñ fiat lux/ z facta ē lux: vt qd erat in ver/ bo/ esset in ope. Cetera pns fiūt in sapi entia/ post in angeloz cognitioe: tandē in pmo genere. Cū g audim' Dixitqz deus: fiat lux. itelligim' ad sapiāz dei scripturā recurrere. Cū audim' factū ē: itelligim' i creatura spūali factā pgniti onē faciēde creature. Cū addit' z fecit de': fieri itelligim' ipaz naturā i genere suo. Nec toties dixit de' fiat: qntes scriptura dicit: qz vñū dū genuit/ i q oīa dixit: p qd singla facta. S; scri ptura p descendens puulis/ in vno qz genere creature respicit in vbo dei eternā rōnē dicit: Dixitqz de': fiat zc. **Aug.** Sup aerē purus ignis dicitur: s; sidera z lumina facta plectat/ illi. i. igne lucē p globata dispositaqz natura i eas for mas/ qz in celo cernimus. Quidā etiā nri aqs nō esse sup celū sidereū/ qntatib' z meatibus puincere volūt: asserētes tñ stel/ lā saturni eē frigidissimā. Querit g ab eis/ vñ frigida sit: q tā to d; eē ardētior: qto sblimior: z celo pinqoz. Cū enī rotūda moles circūagit/ iteriora tardī' z exteriora ei' mouent celeri/ us: z ideo seruētī: debuit g mag' eē calida qz frigida. Facit g frigida aqz supcelestiū vicinitas. **Aug.** Notādū vō q p ma die cū facta ē lux: dicitū ē tñ fiat lux: z h in vbo: z facta est lux/ in ope. statiqz ad hēsit icreate luci lux creata: vt vicinior et oi creatura capacio. In scda die qdā moza ē/ z vboz multipli catio/ fiat: z fecit de' z factū ē ita: vt itelligam' istas naturas ad deficiēdū pnas/ z ad obediēdū min' aptas. **Hiero.** No tādū etiā q hui' diei scdi opa fm hebreos nō dicunt bona: cuz bona sint sic ceta/ qd sit ppē binariū pncipē alēnitat' / q pms ab vnitate discedit/ z i figura bigamie ponit' z mltioz respēsi bilii. Cū q bina igrediunt in arcā/ imūda sūt: ipar nuer' mun dus. Vel iō bona nō dicunt: qz in v ope distinctio aq nō sit pfe cta/ q i pmo fit vbi dicit: Cōgregent' aq/ vt ibi dicit. **Aug.** Querit solet cui' figure sit celum? S; spūscētū/ qz hui' auctores nri scierit/ p eos docere noluit/ nisi qd pfit saluti. Querit etiā si stet an moueat celū? Si mouet inqunt/ quō ē firmamentū? Si stat/ quō sidera i eo fixa circūeūt? S; firmamentū/ nō ppē stationē: s; ppē firmitatē/ aut terminū aqz itralgressibile dicit pōt. Si aut stat/ nihil ipedit moueri z circūire sidera. **Abor ralis.** Scdo die factū ē tāqz firmamentū disciplie/ qd discernit int carnalia z spūalia: sic int iferiores z superiores aqs. **Isi.** Die scda posuit firmamentū scās. i. scpturas in ecclia: de qbus d; Esa. xxxiij. a. Celū sic liber plicabit. Hoc firmamentū discer nit aqs superiores. i. pplm angeloz qb' nō ē necesse vt in lectiōe audiāt dei vñū. S; illd firmamentū posuit sup ifirmitatē iferi/ oz pploz: vt suspiciētes i eo cognoscant qntē discernat int car nalia z spūalia/ qsi int aqs superiores z inferiores. b **Et fa/ ctū ē vespe zc. Hystice.** Incipit mae scde diei a noe/ tāqz a puericia: z tēdit vsqz ad Abraaz/ alijs generatiōib' decē. Et bñ cōpat scdo diei/ q factū ē firmamentū int aqs. Sic arca noe int aqs inferiores/ in qb' natabat: z superiores qb' cōpluebat. Nec etas nō diluuiū delet/ qz puericia nra obliuioe de mēo/ riahō delet. Deminim' enī nos pueros fuisse: ifantes nō me minim'. Qui' vespa ē pfulio linguaz/ i eis q turrē faciebāt: et fit mane ab abraam. S; nec etas scda generauit pplm dei: qz nec puericia apta ē generationi. c **Dixit vō de'. Aug.** In v die factū videt/ vt duo tñ iferiora elemēta secernerent. De aerē tñ formatiōe itelligi pōt: q tūc p mū notā nob formam accepit: cum aq q aeris z terre spatū occupabat: in vñā terre pte secessit. Ita in scdo z tertio die qttuoz elemēta in ppias formas

formas vidēt eē distincta. Et qm p enūerationē diez ex ifoz/ mib' formata nūerant: z ex corpali materia iā factū celū moy ses dixerat: cui' multū a terrenis spēs distat/ qd ex ea formā/ dū in infima pte restabat: noluit ilolitīs vbis inserere/ vt di/ ceret fiat: quia infirmiorē et informitati pprimā suscepturum erat spēs: vt his vbis: Cōgregēt' aq/ z appareat arida: itelligam' hec duo p/ prias formas accepisse nobis notas z tractabiles/ aqs. i. mobilē/ terrā imo/ bilē. Cū aq pgregat/ tra appet. aqua enī labilis z fluxa: terra stabil' z fixa.

Bi. de ly Cōgregent' aq/ z appareat arida: itelligam' hec duo p/ prias formas accepisse nobis notas z tractabiles/ aqs. i. mobilē/ terrā imo/ bilē. Cū aq pgregat/ tra appet. aqua enī labilis z fluxa: terra stabil' z fixa.

Et fecit de' firma. zc. Istō fieri nō itelligit' qntū ad formā substan tialē: qz sic factū ē p op' creationis fm istā expositionē vt p dicitū ē: s; itelligit' fm aliquā qlitatē ipi' firmamēti. q aut sit illa qlitas/ in textu nō expmif: s; dicit Ra. Sa. hebre' / q ē soliditas de q d; Job. xxxvij. c. Tu fortitā cū eo fabrica tus es celos/ q solidissimi qsi ere fūda ti sūt. z ppē v ipm celū tūc vocatū ē fir mamētū/ a firmitate dicitū. Alij aut di cūt q ista qlitas ē qdā vntus ad influ/ dū super elemēta ad ipozuz cōseruati onem z gubernationem: ppter quod

dr. j. **De theozoz.** q mūdus q ē circa terrā. i. elemēta/ conti/ guus ē superiorib' latiorib': vt oīs ipius vntus gubernet inde. **De aut in scriptura sacra/ res aliq fieri dicat fm acq'sitionez alicui' dispositiōis accidētalis/ pbat idē Ra. Sa.** p illud qd habet Deut. xxi. b. De muliere gētili captiua apd hebreū vi rū/ de qua d; ibidē: q si voluerit habere eā vxozē: radet cesa/ riē suā z circūcidet vngues suos/ fm trāslationē nraz: s; text' hebraic' hz: z faciet vngues suos. Et q puz manifeste q fieri vnguiū ibi accipit' p dispositiōe accidētali ipoz. Possumus etiā ad h ponere exemplū fm trāslatiōez nraz Danie. iij. f. vbi dixit nabuchodonosoz rex babilonis: Nōne hec est ba/ bylo ciuitas magna quā edificauit: Et tamē certū ē q nō fecit pmo illam ciuitatē: quia multi reges fuerūt ante eū in baby/ lone: imo etiam illa ciuitas videt fundata z edificā: a satis ci to post diluuiū: vt habet Gene. xi. a. Sed quia nabuchodo/ nosoz eam ampliauit z fortificauit: ideo dicit eam edificasse seu fecisset: z eodem mō dicit hic: Et fecit deus firmamentū: quia scda die dedit sibi qualitatē accidentalē vt p dicitū est. b **Diuisitqz aquas zc.** Dic aq dicunt equoce: vt puz ex p dicitū: quia ille q sunt sup firmamentū/ sunt de natura cele/ sti: ille aut q sub firmamēto/ de natura elemētari. c **Et fa ctū est vespe z mane dies scds.** Exponat sicut puz: z eo dem mō in leqntibus diebus. Dic querit quare in scdo die nō dicit: Et vidit deus q esset bonū/ sicut in alijs dieb'. Ad qd respondent aliq q h est: quia nūerus binarius ē infamis eo q pms recedit ab vnitate: s; ista respōsio videt truphati ca: maxie quia in sacro euangelio nūerus binarius laudabil' z mysticis designat. vnde sup illud Luc. x. a. Visit illos bi nos z binos ante faciē suā: dicit Grego. q p binariū ibi do/ minus designauit charitatē q est excellētissima vntus z forma vntū. Alij aut dicūt q h ideo ē: qz angeli peccātes ceciderūt scda die: s; h de scripturis auctoritatē nō hz: ideo eadē facili/ tate ptemit q pbat: maxie quia doctores dicunt cōit q int creationem angeloz z eoz lapsum fuit modica morula tps. fm aut istā respōsionē interfuisse ad minus spatū vni' diei respōdet Ra. Sa. z magis fm intentionē lfe vt videt/ dicit (z vez est) q h verbū: Et vidit deus q esset bonū zc. i alijs dieb' d; ad approbationē opis illoz diez: approbatio at. ppe respicit op' cōpletū. In scda aut die lz pncipalit' fiat distinctio cozpoz celestiu: tamē cū h etiā fit mētio de distinctiōe aqz ele mētariū: z q ista distinctio nō fuit cōpleta vsqz ad tertiā diem quādo pgregate sunt aq in locū vñū/ vt videbit. i. ideo s bti/ cuit vñū p dicitū die scda. z tertiā die illud bis dixit: vt puz in lfa/ semel p ope scde diei: z semel p ope tertie diei. d **Di xit vero deus.** Dic psequēter describit opus tertie diei q distincta sunt elemēta: que distinctio facta est p hoc q aqua pns pducta in forma substantiali/ vt p dicitū est: accepit tūc a a/ deo debitā densitatē: z sic occupauit miorē locū: aeris spa tiū dimittēdo/ z p h q vntute diuina facte sūt cōcauitates in terravbi recepta ē ps aqz: z sic appuit pte ēre discoopta aqs ad hitationē hoim z aialiu: z sic fuerūt elemēta distincta i lo/

o iij * cis sibi debuit

uestio

Saturni

Nota

Notādū

Figure

Doraliē

Hystice

Binari' numer'

Qu' angel' peccauit

Et luceret etc. Dec de magnis luminariis intelligi potest...

Questio

Physice

Moraliter

Physice

a Pluce sapientie.

a vt luceret sup terra: et p essent di-

ei ac nocti et diuiderent luce ac

tenebras. Et vidit deus qd factu e vespere et mane dies

quartus. Dixit etiam deus:

tari: qz puenit cu igne i splendor: sic et celu crystallinu dicitur...

porcitaz: et ppe tale coitate noiat diu...

eiusde ronis cu nubib q sunt i aere: qz illa erat d natura cele...

Nico.de lyra

Et ipi deo vt diminuere lux sol: volens hfe singulari gliaz lu...

Lux pma

De gener

Quo m...

scz aer

me aues q si in terris aliqñ reſeſcūt/ſetufqz faciūt: nō tñ d ter ra/ſz de mari viuūt: z libētī mari qz terra vtunt. Qd ſo ſbiū gic: a ¶ Auesqz mltiplicēt ſup terrā: ad vtrūqz gen⁹ auiū que. ſ. de aqz vl d terra viuūt reſpicit: qz etiā aues q ſine aqz nō viuūt/ q etiā in pfundo ſepe ſic piſces latēt: nōnūqz ſup ter rā egredi ſolēt: marie cū ſetus faciūt z nutriūt. ¶ Myſtice. Die qnta facta ſunt in aqz reptilia aīaz viuaz. i. hoies in vitā renouati p ſacrīm baptiſmi: ſa/ cta ſunt volatilia. i. aīe volātes ad ſup/

Dyſtice

Doralie

Dyſtice

a ¶ que vel de aqz vel de terra viuūt. a maris: auesqz multiplicent ſup b terram. Et factū eſt veſpe z ma a ¶ Aug⁹. quinta diſtinctio. ne/dies quintus. Dixit quoqz a a ¶ ſime pē ozamēta. b ¶ caro abſtinēs ab opib⁹ malis. c ¶ germina virtutum c de⁹: Producat terrā aīaz viuē b a ¶ Aug⁹. vitā imitādo ſctōz qñ p̄rimoz. b ¶ Be. hūanos vſus iuuātia. c ¶ ſcrutā tes terrena p q intelligāt celeſtia. ¶ q vn gue ledunt vel dente. d tez in genere ſuo: iumēta z repti a ¶ Aug⁹. ferocitate ſupbientes lia et beſtias terre ſm ſpecies e a ¶ Beda: ne homo vacuā domū intraret ſuas. Factumqz eſt ita. Et ſecit deus beſtias terre iuxta ſpecies ¶ ſimplices. ſuas: z iumēta z omne reptile ter/ a ¶ Be. p̄paratis q hoibus famulent. re in genere ſuo. Et vidit deus f

ipſis z materialit̄ erāt p̄ſemiata. ¶ Aug⁹. De venenoſis z p̄nitioſis q̄rif: vtrū p p̄ctm hois ad viditā creata ſunt: an po ti⁹ creata inoria p̄ctōrib⁹ nocere ceperūt. Ponierūt q̄ creata et p̄nitia nil nocere ſi cauſa nō fuiſſet: vel fr̄edoꝝ p̄nitēdoꝝqz vitioꝝ: animalia vl pbāde z pficiēde p̄nt: qz z exēpla p̄nt: z patiētie aliis

dāda: z hō tētat certī ſibi inoteſcit: et iure ſal illa turpiē p̄voluptatē amiſſat: p dolore fortiē ē recupanda. Beſtie tñ beſtīs nocēt: q p̄ctm nō hñt: vt nec vi dicta dicat: nec tali exercitio recipiant p̄tutē. Sz alie ſūt cib⁹ aliaz: nec idō re cte nō eſſent q̄b⁹ alie veſcunt. Hñt em̄ oīa q̄dū ſūt mēſuras/nūeros/ordies/ qz ſuos: q̄ cūcta merito p̄ſiderata lau/ danē. ¶ Aug⁹. Alld etiā mouet. Si aīalia noria viuos ledūt penaliē: exer/ cēt ſalubrit̄: aut ignorant docēt: cur in eſcas mortuos lacerāt: Quasi q̄cō in terſit: caro iā exāmis p̄ q̄s iā trāſit⁹ ear q̄ mirabili potētia eſt reformāda. ¶ uis z hic doceat p̄t inanes curas exa nimatoꝝ corpoꝝ ſuoꝝ nlla genera mor tiū eē horreda. ¶ Aug⁹. Sic q̄uis z hinc fiat q̄dā prudētib⁹ admonitio: vt ita ſe cōmēdēt creatori oīa maria z mi nima occulto nutu adminiſtrāt: cui eti am nri capilli nūerati ſunt: ne p̄pter in anes curas exanimatoꝝ ſuoꝝ corpoꝝ vlla genera mortū phoreſcāt: ſed pie for: tudinis nūeros ad oīa p̄parare nō dubitēt. ¶ Aug⁹. Querit q̄re hic nō ſit additū: qd dictū ē de aīalib⁹ aq/ rū: Bñdixitqz ei deus dicēs: Crescite z multiplicamini zc. Forte qd de p̄ma creatura aīe viuētis dictū erat/ de ſecunda ſubintelligendū reliquit: maxime quia in huius diei opib⁹ alia plura erat dictū. Herbas aut atqz ligna: quia nō habent generandū affectū: huius benedictio/ nis forſitan indigna iudicauit. Quod neceſſario repetitū eſt in homine: ne quis putet in officio gignēdi filios eſſe pecca tū: ſicut in fornicatiōe ſine piugio. d ¶ Beſtias terre zc. Beda. Ordinis mutatio nihil curandū in nra loquela/ qd prius in creaturarum ordine nominemus: cū deus creauerit omnia ſimul. ¶ Myſtice/ Beda/ Iſidorus. Sexta die p̄ducit terra

Nicolaus de lyra

* nō ē i plāt z herbis: ideo in p̄ductiōe ear nō ſit mētio de tali benedictiōe ear. a ¶ Dixit quoqz deus. Hic de ſcribit opus ſexte diei in qua ornata ē terra aīalibus. z hoc ē quod dicit: b ¶ Producat terra zc. i. aīalia viuētia: que ſignificant p̄ animā: quia res denoīat a forma: z ſequenter magis ſpecificat dicēs: c ¶ Iumenta. q̄tū ad aīalia q̄ ve niūt ad vſum hominis: que generali noīe dicunt iumenta: q̄ ſi iuuamēta. d ¶ Et reptilia. q̄tū ad animalia pedibus ca rentia: z q̄tū ad habētia pedes breues/ vt lacerte z p̄ſimiliar: p̄pter qd ſevident trahere ſup terrā. e ¶ Et beſtias terre. q̄tū ad aīalia ſilueſtria: ideo dicunt beſtie q̄ſi vaſtie. f ¶ Et vidit deus q̄ eſſet bonum zc. Poſtqz moyses deſcripſit creationē eoꝝ que facta ſunt: q̄dammo p̄pter hominē vt p̄ dictū eſt: hic ſequenter deſcribit hominis formationē: z diui dit in duas partes: quia p̄mo deſcribit hominis formationē. ſecundo eius lapſum z transgreſſionē. iij. c. ibi: Sed ſerpēs. Prima in duas: quia p̄mo deſcribit hoīs formationē. ſcdo eius ſtatum z p̄ditionē. ij. ca. ibi: Igit̄ zc. Prima adhuc in duas: qz p̄mo deſcribit homis formationē. ſecundo eius cō ſeruatiōē: ibi: Bñdixitqz illis deus. ¶ Circa p̄mum p̄ſide randū q̄ anima intellectiua q̄ eſt forma hoīs nō ē ex ſemie p̄ generationē ſz a deo p̄ creationē: z ideo in formatiōe hoīs nō dicit: p̄ducit fr̄ayl aliqd hoꝝ ſile: ſz faciam⁹ hoīez: z dicit be brei q̄ ē ſbū dei ad āgelos: ſz videf falluz: qz āgeli nō coo perant deo in creatiōe aīe: in q̄ p̄ſiſtit imago ipi⁹ dei. z idō di cēdū q̄ dicit: Faciam⁹ in plālit̄: ad denotādū plālitatē p̄ſonaz i diuis: verūtū qz iſta plālitatē ſtat cū vnitate ſimplicite: iō

* poſtea ſb dicitur * b ¶ Producat terra zc. Per beſtias z iumēta intel ligi p̄nt artes mechante q̄ ſunt qdā hoīs iuuamēta in corpa li vita: acq̄runt etiā p̄ motū corpis. p̄pter qd dicunt p̄duci d terra. Poſt formationē hominis in eſſe nature p̄ſe q̄nt pon tur ei⁹ formatio in eſſe gr̄e ſm p̄tutes theologicas. cuz dicit: * Faciam⁹ hominē

Beſtie Reptilia Iumēta

Historice

An minuta aīalia p̄mo creata

Bestie Reptilia Iumēta q̄ i vſu hoīm ſūt aīalia deſignant. Cōditionē ſo ceteroꝝ q̄dru pedū: vt cernoꝝ z hmōi p̄ idomita ſeritate inē beſtias nūera/ m⁹. Iux̄ antiquā trāſlationē q̄ ſeptū ē: Quadrupedia z reptilia z beſtias ſre. Noīe q̄drupedū oīa cōphēſa ſūt/ p̄ter beſtias z reptilia: ſiue domita: ſiue fera z agreſtia. ¶ Aug⁹. Hiſto. Producat terra. Cōſe q̄ns erat/ vt terrā iā ornaret ſuis aīali/ bus. Ter dicēdo iux̄ gen⁹ ſuū: tria genera ſignificat. P̄rio iux̄ gen⁹ ſuū q̄drupedia z reptilia. Ubi pōt intelligi/ q̄ q̄drupedia dixit. ſ. q̄ ſunt i genere reptiliū/ vt lacerti z hmōi. An̄ i repe titiōe q̄drupedū noīa nō iterauit: qz reptiliū vocabulo ea itel/ lexit. Ideo nō ſimplr dixit/ reptilia: ſz oīa reptilia ſre. Sūt em̄ z aq̄rū: ideo oīa vt cōphēderet ea q̄ q̄tuoz pedib⁹ q̄diunt. Beſtias de q̄b⁹ itē ait: iux̄ gen⁹ ſuū: itellexit q̄cqd ore ſenit aut vnguib⁹/ p̄ter ſerpētes. Pecora ſo de q̄b⁹ tertio dixit iux̄ ge/ nus ſuū: q̄ neutro ledūt: vel cornib⁹. Qz late pateat q̄drupedū nomē: nūero. pedū pōt facile diuoſci. Et noīe pecoꝝ z beſtiay omne irrōnale aīal ſolet cōphēdi. d ¶ In genere ſuo. Aug. Dec forſitā ſm gen⁹ dicunt: qz ita orta vt ex eis naſcant alia: z origis formā ſucceſſiōe p̄ſeruet. De hoīe aut̄ b̄ dictū nō ē: qz vn⁹ ſiebat/ de q̄ z femia facta. Nō em̄ mltā genera hoīm facta ſūt: ſic herbar z lignoꝝ: vt dicat ſm gen⁹ ſuū: ac ſi dicereſ ge/ neratim vt inē ſe ſilia atqz in vnā originē ſemis p̄tinētia diſtin/ guerent a ceter⁹. ¶ Aug⁹. De q̄busdā minut⁹ aīalib⁹ q̄ſtio ē: vtrū in p̄mis p̄ditiōib⁹ creata ſint: an ex reb⁹ p̄duct⁹: Pleraqz em̄ de humidoꝝ corpoꝝ vitij vel exalatiōib⁹ vl cadauerib⁹ gi/ gunt. Quedā etiā de corruptiōe lignoꝝ z herbar z fructū z de auctoꝝ oīm ē. Pōt at̄ dici minut⁹ q̄ ex aqz z ex terra naſcunt tūc eē creata: in q̄b⁹ z illa itelligunt̄ q̄ naſcunt ex eis q̄ ſra geminate orta ſūt. Que ſo d̄ corpib⁹ aīaliū marie mortuo rū: abſurdū ē dicere cū aīalib⁹ ip̄a creata eē: niſi q̄ potētiatē in ipſis et

A Et factū est ve. 7 m. **D**ystice. **S**i. mane sexti diei sit p̄
 dicatio euangelij p̄ christū. **F**inito d̄o q̄nto/incipit sextus: in q̄
 veteris hoīs apparet senect̄. **H**ac em̄ etate vehemēter attritū
 est illud regnū/q̄n̄ templū deiectū est 7 sacrificia cessauerunt: 7
 nunc gens illa q̄tū ad vires regni/q̄si vitā extremā trahit. **I**n
 hac tñ etate tanq̄ in veteris hoīs senectute
 nascit̄ nouus hō qui spūaliter viuūt. **S**exto
 enī die dictū est: **P**roducat terra aiām viuē
 tē 7c. q̄ in q̄nto die dictū erat: **P**roducant
 aque/nō aiām viuā sed reptilia aiāz viuāz.
Quō em̄ corpa sunt reptilia: sic corpa cū
 cūcūcioni 7 sacrificijs tanq̄ in mari gentium
 pp̄s ille seruiebat. **I**ta hō aiām viuā dicit: q̄ vita iam incipit
 eterna desiderari. **S**erpētes hō 7 pecora que terra p̄ducit: gē
 tes significāt euāgelio stabiliter credituras: de quib̄ d̄: petro
Dct̄. x. b. **H**acta 7 māduca: 7 cū illa imūda diceret: audiuit:
Que deus mūdauit/tū imūda ne dixeris. **T**ūc sit hō ad ima
 ginē 7 similitudinē dei. **S**ic i sexta etate nascit̄ christ̄: de q̄ d̄:
Et hō est: 7 quis cognoscit eū? **E**t sicut in illa die masculus 7 fe
 mina: sic in ista etate christ̄ 7 ecclia. **I**n illa die p̄ponit̄ hō peco
 ribus 7 serpentib̄ 7 volatilib̄ celiz: et in hac etate christ̄ regit
 aiās sibi obtēperātes: q̄ partim de gentib̄: prim̄ de iudeis ve
 nerūt: vt ab eo dom̄ ite māsuēserēt/carnali. s. p̄cipiscētie dedi
 ti/sicut pecora: vel tenebrosa curiositate obteneb:ati/ q̄si serpē
 tes: vel supbia elati/quasi aues. **I**n illa die nascit̄ hō et aiālia
 q̄ cū ipso sunt/herbis seminalibus lignis fructiferis: 7 viridib̄

a valde bona. Et factū est
a Augustinus. sexta distinctio.
vespe et mane dies sext̄

bus herbis. **I**n ista q̄q̄ etate hō spūalis q̄cūq̄ bonus mister
 est christi/ 7 eū p̄ posse imitat̄: cū ip̄o pp̄lo spūaliter nascit̄/scr̄i
 pture alimētis 7 diuine legis: prim̄ ad cōcupiscendā secūdita
 tē rationū atq̄ sermonū tāq̄ herbis seminalib̄: prim̄ ad vtili
 tatē moy 7 hūane p̄uersionis/tāq̄ lignis fructiferis: prim̄
 ad vigorē fidei: spei 7 charitatis in vitam
 eēnā/ tanq̄ herbis viridib̄. i. vigentib̄: q̄
 nullo est tribulationū arefcāt. **S**3 spūalis
 sic nascit̄/vt multa itelligat. **C**arnalis aut̄
 .i. puulus in christo tāq̄ pec̄ dei vt credat
 7 si nō intelligat: eosdez tñ cibos oēs hnt̄.
Hui⁹ etat̄ vespa ē d̄ q̄ dñs ait **Luc.** xvij.
b. **P**utas venies fili⁹ hoīs iueniet fidē i fra: **P**ost illā vespe
 rā fiet mane: cū christ̄ veniet in claritate: tūc req̄scēt cū chri
 sto ab oib̄ opib̄ suis: q̄bus d̄: **Matth.** v. g. **E**stote p̄fecti/sic
 7 p̄ v̄ celestis p̄fect̄ est. **V**i em̄ faciūt opa valde bona: post
 q̄ req̄scēt i die septimo/q̄ vesperā nō hz. **M**oralit̄. **S**exto
 die p̄ducit fra aiām viuā. i. hō de stabilitate sue mentis: vbi
 hz fruct̄ spūales. i. bonas cogitatōes: oēs mot⁹ animi sui re
 git: vt sit i illo aiā viuā. i. rōni et iusticie hūic̄: nō terrenitati
 7 pctō. **I**ta sit hō ad imaginē 7 similitudinē dei mascul⁹ 7 femia
 .i. intellectus 7 actio: quoz copulatione spūalis fetus terraz
 impleat. i. carnē subiiciat: 7 cetera que iā in hoīs perfectione
 dicta sunt. **I**n istis nāq̄ diebus vespera est ip̄a perfectio sin
 gulorū opey: 7 mane inchoatio sequentiū.

Moraliter

Additio

bus herbis

Genesis. i. postilla. In principio creauit deus

omnis diuinitas curiosis accipio illā q̄ magis sueta ē dici.

Additio. **C**irca expositionē s̄ralem huius primi capi

tu. Ben. que valde difficilis ē: 7 varie a do

ctoribus tradit̄: tam grecis q̄ latinis 7 etiā hebreis: quedā vi

dent p̄supponenda ad hoc vt ex multiplicitate sensuū aliquod

planū saltē simpliciter capientib̄ extrahat. **P**rimū p̄supponi

tur q̄ in hac expositionē dictū **Aug.** maxime est attendendū: q̄

supra **Genesis** ad s̄ram de hac materia tractans sic dicit: **I**n

h̄mōi q̄stionib̄ duo sunt obseruāda. **P**rimū q̄ veritas scriptu

re incōcūse teneat. **S**ecundū q̄ cū scriptura diuina multiplici

ter exponi possit / q̄ nulli expositioni aliq̄s ita p̄cise inherat: q̄

si certa rōne constiterit hoc esse falsum: q̄ aliq̄s s̄m sensum scri

pture hoc asserere p̄sumat: ex hoc enī scriptura ab infidelibus

derideret: 7 eis p̄cluderet via credēdi: hec ille. **E**x quo sequit̄

q̄ veritas que in scriptura plane tradit̄: inconcūse tenēda est:

nō obstante q̄ p̄hi aliter sentiāt tenendo circa hoc varias seu

ptarias opi. licet enī ea que p̄ rōnē demonstratiuā habent esse

falsa/nō sint attribūda alicui auctoritati sacre scripture: eo q̄

talia certa rōne constat esse falsa: tñ illa q̄ nō demonstratiue/sed

opinatiue 7 pbabiliter habent/nō cōstant tanta certitudine:

vt veritas plana scripture p̄pter talē debilē certitudinē formi

dulosam 7 opinatiuā omittat̄: nec ob hoc eius plana expositio

variet̄ seu dissoluat̄: 7 hoc sonat plane auctoritas **Aug.** p̄di

cta. **E**t inde est q̄ lz p̄hi pagani cōiter oppinent mundū fuisse

ab eterno: nō tñ catholici variant̄ ex hoc expositionēz hui⁹ dicit̄:

In principio creauit deus celū 7 terrā. **S**ic vt ex ip̄o nō intelli

gāt mundū a deo p̄ creationē incepisse. **N**ō enī de p̄petuitate

mūdi a pte añ demonstratiuā rōnē p̄hi habent: vt in prima par

te sc̄i **Tho.** q. xlvj. arti. ij. sed solū opinatiuas 7 pbabiles. **E**x

q̄ p̄supposito infer̄/q̄ postillato: min⁹ p̄uenienter se habet cir

ca p̄cessum introductorij expositionis s̄ralis hui⁹ ca. **D**icit enī

q̄ ex varietate opinionū de natura materie a p̄his positarij de

pendet intellect⁹ opatiōis sex dierū: qd̄ videt̄ incōuenienter di

ctū. **C**onstat em̄ q̄ p̄hi in hoc nō demonstratiue p̄cedūt: als nō

p̄tingeret eos diuersimode vel p̄traria opinari: sicut nec in ge

ometricis 7 h̄mōi: sed solū p̄cedūt opinatiue: vñ nō debet sen

sus scripture p̄pter hoc variari: 7 ideo sc̄i doctores modicū cu

rauerūt de h̄mōi opinionib̄ varijs in hac materia: sic nec etiā

refert̄ ad articulū creatiōis credēder: vtrū celi sint imateriales

vel habeāt materiā eiusdē rōnis cū his inferiorib̄ vel alterius

rōnis. **S**c̄do p̄supponit̄ q̄ nō est incōueniens multiplicare ex

positiones in s̄ loco: dū tñ a veritate scripture plano mō intel

lecta nō deuiant: 7 cū hec non asserendo/ sed q̄li p̄ponendo di

cant̄: hoc p̄ p̄auctoritatē **Aug.** sup̄ inductā. **H**ḡ etiā in. ij

dist. xij. de hac materia tractans dicit sic: **Q**uidā sc̄oz patrū q̄

q̄ba dei atq̄ arcana excellenter scrutati sunt: sup̄ hoc q̄si diuer

sa scripsisse vident̄: hec ille. **V**bi notanda sunt q̄ba mḡi q̄ nō

dirit diuersa asseruisse vident̄. **H**oc enī esset piculosum: sed scri

psisse tñ. s. sine asseritione: taliter enī expositiones multiplicare/
 nō est piculosum etiā sc̄is 7 p̄fectis viris/ q̄z doctrina locū au

Additio

Igit̄ p̄fecti

cto: itatis habet: 7 multo fortius pōt cōuenire simplicit̄ scri
 ptoribus: quoz dicta nullā habent auctoritatē nisi q̄tū veri
 tas s̄re sacrevel rō efficax eis tribuit: **N**ihil igit̄ temerarie as
 serendo: nec aliquā veritatē a sc̄is p̄ribus traditā excluden
 do: nec in aliq̄ diminuendo ad expositionē s̄ralem eoz q̄ in s̄
 capitulo p̄tinent̄: specialiter vsq̄ ad opus q̄rte diei inclusue
 p̄cedā: 7 principaliter s̄m primū sensum s̄ralem: de q̄ prius in
 additione sup̄ p̄logū dictum est. **E**t q̄nq̄ de secūdario sensu
 etiā s̄rali quedā tangēt̄: 7 hoc omīssa recitatione variāz seu
 diuersaz expositionū. similiter et curiositate distinctionū s̄m
 ordinē s̄re plane p̄sequendo. **I**n primo igit̄ de p̄mo quoddā
 summarij toti⁹ diuine opationis seu creatiōis in toto spatio
 sex dierū p̄tentū **Boyles** videt̄ p̄ponere/cū dicit: **I**n princ̄i
 pio creauit deus celū 7 terrā. **I**n his enī v̄bis s̄m **Chryst.** p̄re
 mittit̄ summarie 7 cōpendiose toti⁹ opus diuinū circa creatio
 nē: distinctionē: 7 ornatū mundi: in oibus sex diebus primis
 successiue factū: sic si quis dicat talis artifex edificauit hāc do
 mū: 7 postea subdat̄: primo fecit fundamenta. sc̄do erexit pa
 rietes. 7 tertiū sup̄raposuit tectū 7 h̄mōi. **S**c̄dm quā expositi
 onē cū d̄: deū creasse celū 7 terram: intelligunt̄ oīa celestia 7
 terrena esse a deo creata: que in p̄cessu sex diez fuerunt crea
 ta seu p̄ducta. 7 hoc videt̄ sentire **Basil.** in hexa. qui sup̄ hoc
 verbū: **C**reauit celum 7 terrā/sic dicit: **E**x duobus aut̄ que ex
 tremis sunt toti⁹ existētiā enigmatice significat: 7 sic non
 oportet p̄ celū in hoc loco intelligi empyreū tñ/vel siderem
 seu firmamentū 7 h̄mōi: sed simul omīa celestia in hoc intelli
 genda sunt. **S**ilr per terrā in hoc loco nō solū intelligēda est
 arida seu elementū terre/sed tota s̄bstātia generabiliū 7 corru
 ptibiliū tam elementoz q̄ mixtoy in p̄dictis sex diebus a deo
 p̄ductoz. **V**eritas hui⁹ expositionis p̄tz ex mō loquēdi sacre
 scripture cōiozi 7 frequentiozi. silr ex doctrina sanctorū ap̄loz.
Primū p̄tz: nam infra **Ben.** ij. sup̄ illud verbū: **I**n die q̄ fecit
 dñs celū 7 terrā. **B**lo. his igit̄ paucis v̄bis insinuata est oīs
 creatura. **L**egit̄ etiā **Exo.** xxxj. d. circa obseruatiōē sabbati:
Sex diebus fecit de⁹ celū 7 terrā 7 in die septimo requieuit:
In quo loco manifestum est q̄ celum accipitur pro quacūq̄
 celesti creatura: 7 terra similiter pro quacūq̄ terrestri modo
 sup̄radicto. **S**i enim hic accipit̄ celum pro aliquo celozū tñz
 7 terra p̄ aliq̄ terraz tñz: cetera terrena 7 celestia viderentur
 excludi ab opibus sex dierū: qd̄ est manifeste falsum. **S**imilr
 et **Deute.** iij. f. **S**cias hodie q̄ dñs ipse est deus in celo sur
 sum: 7 in terra deorsum: 7 nō est ali⁹. **I**ntelligendū est vniuer
 saliter. s. q̄ in celestibus 7 in terrenis nullus ali⁹ deus est. **S**i
 militer **Diere.** xiiij. e. vbi propheta intendens asserere deum
 esse vbiq̄ dicit. **N**ūquid nō celum 7 terram ego impleo dicit
 dñs: quod habet intelligi de toti⁹ mundi integritate. **E**odē
 modo p̄. dicit: **I**nitio tu dñe terram fundasti: et opera ma
 nuū tuarum sunt celi. **I**dem patet de alijs innumerabilibus
 locis sacre scripture. licet enī in nonnullis locis sacre scriptu
 re: quandoq̄ cū p̄dictis. s. cū celo 7 terra/ mare vel aqua ex
 primantur: hoc tamen est in paucis preter modum et stilum
 e cōem sup̄radictū.

Celum

P̄s. 101. d

lyra
 p̄tice
 dicitū
 uisini
 mund⁹
 reatus
 dicitōes
 licare

Ecōdem supradictū. Scđo hoc idem p̄tz ex doctrina seu modo lo-
quēdi ap̄loz/ quib⁹ sensus sacre scripture p̄fectius fuit apert⁹.
iuxta illud Luce. xxiij. d. Ap̄uit eis sensum vt intelligeret scri-
pturas. **D**i enī circa articulū creationis mūdi nil amplius ex-
presserunt fuisse a deo creatū/ nisi celū ⁊ terrā dicētes in symbo-
lo: Credo in vnū deū creatorē celi ⁊ terre. **U**bi manifeste tāq̄
doctissimi in scripturaz intelligentia nos docēt/ q̄ in hoc q̄ p̄-
fitemur deū creasse celū ⁊ terrā/cuncta celestia ⁊ terrena a deo
fuisse creata testamur. **N**ullus enim sani intellectus diceret q̄
ap̄li articulū creationis mūdi imp̄fecte tradidissent. **I**n symbo-
lo aut̄ patrū heresib⁹ insurgētib⁹ specialiter **S**anicheoz: qui
dicebāt vnū deū esse bonoz/ ⁊ aliū maloz et alijs similib⁹: fuit
additū in hoc articulo/de creatione mundi q̄si exponēdo visibi-
liū oīm ⁊ inuisibiliū: ad denotandū q̄ in hoc q̄ dicit̄ in primo
symbolo: Creatorē celi ⁊ terre. intelligunt celestia ⁊ terrestria:
nō solū visibilia/ sed etiā inuisibilia. **S**cđm igit̄ hāc expositōez
p̄sonā veritati/ tanq̄ fundatā in planiori ⁊ cōiori mō loquēdi
ap̄loz ⁊ p̄p̄az/ nō restat loc⁹ inquirendi de quo celo scriptura
hic loquit̄: cū nō solū de celis q̄buslibet/ sed etiā de quibuscūq̄
rebus celestib⁹ creatis/ sicut de angelis intelligi debeat. **S**ilr
nō est inquirendū de aere elemētari vel igne in q̄ particula sacre
scripture in hoc loco sp̄aliter intelligant̄: cū nō solum de terra
elemētari/ sed de tota natura generabiliū ⁊ corruptibiliū in p̄i-
mis sex diebus creator⁹ seu p̄ductor⁹ intelligit̄. cū d̄r: Creauit
deus terrā. **C**irca sensum hō secundarium seu vltiorē ad sen-
sum l̄alē p̄tinentē huius p̄bi: **I**n principio creauit deus celū
⁊ terrā: multa traduntur a sc̄tis doctoribus ⁊ alijs quodāmō
inenarrabilia: inter q̄ videt̄ expositio sc̄i **T**ho. in. i. pte. q. xlvj
arti. iij. in cor. q. cōpendiosa ⁊ recta l̄e ⁊ ofoni consonās. **D**i-
cit enī sic q̄ hoc dicit̄: **I**n p̄ncipi. crea. deus ⁊c. tripliciter exponi-
tur ad excludendū tres errores. **Q**uidā enī posuerunt mundū
semp fuisse ⁊ t̄pus nō h̄re initiū/ ⁊ ad hoc excludēdum exponit̄
in p̄ncipio. s. t̄pis. **Q**uidā hō posuerunt duo esse creaturarum
principia/ vnū bonoz ⁊ aliud maloz. **E**t ad hoc excludendū
exponit̄: **I**n p̄ncipio. i. in filio. sicut enī p̄ncipiū effectuum ap-
propriaat p̄pter potentiā patri/ ita p̄ncipiū exemplare appro-
priaat filio p̄pter sapiam. vt sicut d̄r: **O**ia in sapientia fecisti/
ita intelligat̄ deum oīa fecisse: **I**n p̄ncipio. i. in filio. p̄m illud
Ap̄l. ad Col. i. b. **I**n p̄ncipio. i. in filio p̄dita sūt vniuersa. **A**lij
hō dixerunt corpalia esse creata a deo mediantibus creaturis
sp̄ialibus. ⁊ ad hoc excludēdum: **I**n p̄ncipio creauit deus ce-
lū ⁊ terrā. i. aī oīa: hec ille. **Q**ue quidē tres expositiones in-
telligende sunt nō disiunctiue/ sed copulatiue. sic. i. q̄ scriptura
in hoc loco intendit quēlibet istoz trium error⁹ excludere ⁊ nō
vnum eoz tm̄. **S**i enī disiunctiue intelligerentur iste expositio-
nes/ tūc nō excluderet plus q̄ vnus error/ ⁊ forte nullus: q̄ ex
vna propositiōe tres causas veritatis habente/ ex qualibet ea-
rum nō posset concludi veritas vnius cause earum determina-
te. **S**ed vidēdū est quō q̄libet illaz triū expositionum ex l̄fa sa-
ne intellecta p̄surgat/ vt sic quēlibet illaz dicēda sit l̄falis. **A**d
quod sciendū q̄ cum hec dicit̄ p̄ncipiū cōiter intelligat̄ relati-
ue respectu p̄ncipiati: idcirco in sacra scriptura cōiter vbi prin-
cipium seu initiū legit̄: in eodē p̄textu adiungit̄ aliud / signifi-
cans illud respectu cui⁹ dicit̄ tale p̄ncipiū seu initiū: sicut d̄r
infra **B**eñ. x. b. **F**uit p̄ncipiū regni eius babilon: vbi in hoc q̄
adiungit̄ regni ei⁹/ exprimit̄ respectu cuius d̄r p̄ncipiū: ⁊ sic cōi-
ter in alijs locis. **C**uius ratio est. **N**ā si sic exprimeret̄/ remane-
ret q̄si ignotū/ quid significaret̄ p̄ illud p̄ncipiū/ nisi subintel-
ligeret̄ ex p̄cedētibus seu subsequētibus immediate adiūctis.
Et q̄ in hoc loco nō exprimit̄ determinate in l̄fa ad quod refe-
ratur hoc q̄ dicit̄: **I**n p̄ncipio: sed q̄si absolute noīat̄: optet
q̄ referat̄ ad illud q̄ dicit̄ sibi adiungit̄. **U**n̄ primo occurrit referen-
dū ad hoc q̄ dicit̄ statim: **C**reauit. i. in p̄ncipio creationis seu
in p̄ncipio illius quod creauit. ⁊ sic intelligunt multi docto-
res hebreozum: sicut **R**abi **A**benhaq̄ra/ ⁊ **R**abi **S**alo. et alijs.
Et iste modus loquēdi concordat cum tertia expositione p̄-
dicta p̄m quā intelligit̄: in p̄ncipio. i. aī oīa/ vt p̄dictum est.
Scđo referri posset ad hoc q̄ dicit̄: **D**eus/ sic q̄ intelligatur
hoc p̄ncipiū esse aliquid cum quo seu p̄ quē deus fecit oīa:
quod conuenit filio. sicut cum dicitur: **O**mnia in sapientia fe-
cisti: ⁊ sic intelligit̄ **R**a. moy. gerundeñ. q̄ per hoc q̄ dicitur:
In p̄ncipio/ significatur aliquod pertinens ad naturam di-
uinam: licet hoc quasi balbuciendo exprimat̄: ⁊ hoc concordat
cū sc̄da expositione p̄dicta. **T**ertio posset referri hoc quod d̄r:
In p̄ncipio: ad hoc quod dicitur/ celū ⁊ terram: que sunt res
successioni subiecte. ⁊ sic intelligitur prima expositio. s. in prin-
cipio t̄pis: hoc est in primo nunc/ q̄ dicit̄ p̄cedit oīm successionem
tempoz/ vel oīm rez celestū ⁊ terrestrium successionē. **Q**uar-
to posset

to posset referri hoc q̄ dicit̄: **I**n principio ad totū p̄cessus p̄i-
meue creationis seu p̄ductionis rez/ q̄ in hoc ca. **B**eñ. i. con-
tinet̄: vt sic intelligat̄: **I**n principio creauit de⁹. i. in p̄mis sex
dieb⁹ de quibus agit̄ in toto p̄cessu hui⁹ ca. **C**reauit de⁹ ce-
lū ⁊ terrā: ⁊ sic intelligit̄ **C**hry. vt p̄dictū est: ⁊ quia absolu-
te ⁊ sine aliqua exp̄ssa determinatione d̄r hic in p̄ncipio. idcir-
co referēdum est ad litteram ad omnia signata per quattuor
modos p̄dictos: in q̄tum q̄libet eozū ex adiacentia seu conti-
nuatione l̄e intelligit̄ vt dicit̄ est. **I**tem attendēdū q̄ p̄m vlti-
oriorem sensum l̄alem ex hoc q̄ d̄r: **I**n p̄ncipi. creauit deus
celū ⁊ terrā: intelligit̄ ad l̄fam p̄m hebraicā veritatē plurali-
tas in diuinis: put̄ mḡ allegat̄ in. i. par. dist. ij. quod p̄tz ex
hoc. nam vbi nos dicim⁹ deus/hebraica veritas h̄z helyom:
quod est plurale huius nominis singularis hel. ⁊ sic exponit̄
in hoc loco expresse **R**abi **A**benhaq̄ra: licet ex hoc nō veram
cōclusionē eliciat̄: sed extortam. **C**ult̄ aut̄ intelligi q̄ hoc non
significat pluralitatē in diuinis: sed pluralitatē virtutum seu
potentiaz ab eo p̄cedentiū/ in cuius signis allegat̄ ipse ⁊ sui
sequaces: q̄ in scriptura q̄nq̄ etiaz iudices dicitur helyom/
p̄pter eoz p̄tiosam potentiā in iudicando: vt **E**xo. xxiij. d. vbi
dicitur: **D**ūs nō detrahes/ ⁊ p̄ncipi populi tui nō maledices:
sed hec cauillatio est valde irrōnabilis/ q̄d patet ex duobus.
Primo enim hebrei nobiscū conueniunt in articulo creatio-
nis mundi: p̄sertim in hoc q̄ solus deus mundū creauit/ ⁊ eū
immediate p̄durit: intantū q̄ ipsi tradunt angelos fuisse cre-
atos in feria sc̄da: ne si in prima fuissent creati/ crederet̄ de
angelis q̄ fuissent coopatores dei in mundi creatiōe. **S**i igit̄
hoc quod dicit̄ helyom/ intelligat̄ de p̄tutibus p̄cedentibus
a deo: aut tales p̄tutes sunt aliquid creatū: aut q̄d increatū.
Si p̄mo mō / sequit̄ q̄ aliud q̄d nō est deus creauit mundū:
vel saltē coopatū est in creatione mūdi. **S**i sc̄do modo/ sequi-
tur q̄ in diuinis est aliud increatū a deo p̄cedens/ q̄d est in-
tū. **N**ā cū deus etiā ab illis p̄cedat esse summe simplex/ q̄d
est in deo deus est. **S**cđo hec cauillatio videt̄ irrōnabilis ex
eo q̄ moyses p̄cipue intendebat informare pplm de vnita-
te dei ⁊ excludere pluralitatis deoz. vt cū d̄r: **D**eute. vij. d. **A**-
di isrl/ dñs de⁹ tu⁹ vn⁹ est. ⁊ **D**eut. xxxij. f. **V**idete nūc q̄ ego
sum ⁊ nō est alius deus mecū: ⁊ sic de multis alijs. **C**ū igitur
moyses dixisset: **C**reauit helyom: manifeste dedisset occasio-
nē credendi p̄plo pluralitatē quam intendebat excludere: p̄m
eos etiā potius debuisset dicere hel: quod nullā pluralitatē si-
gnificat/ ⁊ ex quo nullū incōueniens sequeret̄. **I**te quod alle-
gat̄ p̄ pte sua q̄ q̄nq̄ iudices vocant̄ helyom / hoc manifeste
facit p̄tra eos: nā vbi helyom accipit̄ p̄ iudicib⁹ seu dijs opi-
natiuis vel falsis/ sp̄ p̄struit cum p̄bo/ vel adiectiuo pluralis
numeri. vñ **E**xo. xxiij. b. vbi d̄r. **A**d deos vtriusq̄ cā pueniat.
ponit̄ ibi helyom: ⁊ statim sequit̄ ibi p̄bū plurale sic. s. r̄si illi
iudicauerint. **E**t in **P**s. lxxi. b. **O**ēs dñj gētū demonia/ vbi
d̄r helyom: ⁊ tñ ibi nō d̄r demō s̄z demonia. **S**ilr i p̄s. xcv. b.
vbi dicit̄: **E**go dixi helyom estis. i. dñj. non dicit̄: **E**go dixi he-
loym es. ⁊ sic de multis alijs: sed in hoc loco ⁊ in alijs vbi he-
loym ponit̄ p̄ hō deo: semp adiungit̄ p̄bū singularis nume-
ri. **N**ō enī dicit̄ hic: **I**n p̄ncipio creauerūt dñj/ sed creauit: q̄d
quidē p̄bū includit̄ p̄bū substantiuū. s. fuit creans/ ad deno-
tandā vnitatem essentie. **E**x quibus patet manifeste q̄ moy-
ses intendit instruere pplm specialiter q̄tum ad doctos. q̄ in
deo qui celū ⁊ terrā creauit/ est pluralitas p̄sonaz in q̄tum d̄r
pit helyom. **S**imiliter ⁊ vnitas p̄m essentiā in q̄tum dicit̄ crea-
uit. ⁊ hoc notanter insinuat moyses in prima p̄positione tot⁹
sacre scripture: in qua p̄tinetur articulus creatiōis: vt innue-
ret hoc mysteriū in primo exordio fidei esse attendendū. **O**-
t̄ autē hec pluralitas attribuēda sit personis seu suppositis: ha-
betur etiā p̄m sensum l̄alem vltiorē in hoc loco: vbi innuit̄
aliqua instructio de diuinis p̄sonis. **N**am cū dicit̄/ in prin-
cipio: intelligit̄ in filio/ cui attribuit̄ causalitas creationis per
modū cause exemplaris vt dicit̄ est. et p̄ consequens cū dicit̄
deus: intelligit̄ pater/ cui attribuit̄ causalitas creationis per
modū efficientis. **C**ū autē dicit̄: **S**pūs dñi ferebat̄/ intelli-
gitur p̄sona sp̄s sancti/ put̄ plenius declarabit̄ infra. **N**ō tñ est
intelligendū q̄ creare sit propriū alicuius p̄sone diuine et nō
cōmune toti trinitati. hoc enī esset erroneū: cū oīa opera trini-
tatis ad extra sint indiuisa. sed q̄ deus est causa rerū per suū
intellectum ⁊ voluntatem/ sicut artifex rerū artificiatarū. **A**r-
tifer autē per verbū in intellectu ceptum/ ⁊ per amorem sue
voluntatis ad aliud relatu operat̄. vñ similiter deus p̄ opa-
tus est omnem creaturā per verbū suū quod est filius: ⁊ per
suum amorem qui est sp̄ritus sanctus/ ⁊ p̄m hoc p̄cessiones p̄-
sonarum sunt rationes p̄ductionis creaturarum in q̄tum in-
cludunt

Secundari⁹ sensus

Principia rerum

Principiū in scriptura

P̄s. 103.

Alterio⁹ sensus

Conuen- tia hebreo- rum cū graecis

H

Acludunt essentialia attributa que sunt scientia et voluntas: vt patet in pma pte. q. xlv. ar. vi. Sequit lra. ¶ Terra aut erat inanis et. **U**bi moyses postq summarie tradidit totu opus diuini circa creatione mundi in pms sex diebus successiue p ductu: hic explicat illud per particularia. Circa qd pmo ostendit statum seu conditione quarunda reru creaturaz in prima sui creatione seu pductione. Secdo pcedit ad alia que creata seu pducta sunt in pdictis sex diebus successiue: secunda ibi: **D**ixitq deo fiat lux. ¶ Circa pnu scientia q cu Moyses ru di populo loquebat vt omnes doctores tenent / qui no solum spiritalia veraciter no capiebant / sed etia de corporalibus illa comuniter tm apprehēdebāt que visui corporali subiaccēt: vt in pma parte. q. lxxv. arti. iiii. Idcirco licet in generali visibilia et inuisibilia celestia et terrestria creaturaz sub quodam sumario (vt dictum est) cōprehendat: attribuens ea diuine creationi: ita vt nihil in rerum natura excluderet a creatione dei: loquēs tamē postea in particulari: vt imbecillitati rudiu seu simpliciū audientiu condescēderet: p̄missis inuisibilib⁹ tam celestia q̄ terrestria: de visibilib⁹ tm mentionē facit: vnde de celestibus p̄missit celum empyreū et angelicā naturā. et de terrestrib⁹ p̄missit duo elemēta. s. aerē et ignē: eo q̄ no ab omnibus p̄cipiunt. **M**ulti enī etiā philosophoz elemētū ignis no cognouerūt vsq ad tēpus Aristotelis. Si militer et aerem nihil dicebat: adeo vt loca plena aere vacua existimaret. vt. iiii. phyl. **E**nde in pma rerum pductione de tribus visibilib⁹ p̄ncipaliter facit mentionē. s. de infimo fundamento vniuersi sensibilis: et de summo tecto eius: et de quodam medio inter vtrūq̄ / que sunt p̄ncipales partes integrales cuiuscūq̄ edificij: quoz duo se habent ad totū vniuersū vsibile / sicut centrū et circūferentia ad corp⁹ sphericū q̄ complent totā eius rationē plasmaticā. **I**n quo qdē. s. corpe spherico / centrū se habet vt fundamentū: et circūferentia sicut summum tectū: et alia inter vtrūq̄ contenta se habēt vt mediū in ter vtrūq̄. s. inter centrū et circūferentiā. ¶ **P**rimū ostendit cū dicit: terra aut. Terra enī p̄m p̄hos et astronomos se habet ad vniūsum corpale / vt centrū. ¶ **S**ecūdo aut et tertiū ostendit: cū dicit. **S**up faciē abyssi. **A**byssus enī p̄m grāmaticos multitudinē aquarū impenetrabile significat: que quidē impenetrabilitas ideo pot̄ intelligi nō solū ex magna eius pfunditate: sed etiā ex hoc q̄ ex eius cōfusione nō pot̄ abyssus penetrari: per qd̄ intelligit aqua elemētaria q̄ ante ei⁹ cōgregationē in vna p̄mixtione cōfusa erat cum alijs duobus elementis. s. aere et igne. **P**rimū maḡ ponit in. ij. li. dist. xiiij. quod totum vocat̄ abyssus p̄m estimationē simpliciu seu rudiu quibus loquebat̄: tur̄ qui aerē et ignem elementarē p̄ter eozū inuisibilitatē (vt dictū est) nō p̄cipiūt: q̄ qdē abyssus / totā terrā vndiq̄ cooperiebat: et vsq̄ i altū porrigebat quāq̄ nūc summitas corporee nature p̄tingit: sicut q̄busdā videt̄ / prout maḡ ponit dist. supradicta. **I**ntelligat tamē hec summitas nature corporee circa celum crystallinū / qd̄ per superficiē abyssi intelligendū est. et hoc est p̄mū corp⁹ mobile qd̄ se habz ad oīa corpa naturalia: sicut superficies ad corp⁹ sphericū q̄ totā ei⁹ soliditatē continet. **U**nde notandū est qd̄ nō dicit scriptura / tenebre erāt in terra nec i abyssu neq̄ supra abyssum: sed supra faciē abyssi. **C**ui⁹ rō est. **N**ā illa multitudo aquarū ipenetrabilis et pfundissima in prima sui pductione erat turbida et quasi opaca ex eius confusa p̄mixtione seu cōpositione: intantū qd̄ nō erat capax lucis / sicut nec terra: et sic nō erāt in terra nec in abyssu tenebre. p̄rie loquēdo: et sicut nec in ligno dicit̄ esse cecitas licet nō videat̄: sup faciē abyssi / qd̄ est p̄mū mobile (vt dictū est) ex sua pura et imp̄mixtibili natura est diaphanū: et fuit semp capax lucis / sed qd̄ nondū lux facta erat: ideo p̄rie loquēdo tenebre erāt pro tūc supra faciē abyssi. i. in pmo celo mobili. **C**ōueniēt̄ igit̄ in p̄mordiali rerū visibiliū pductione / sit exp̄ssa mentio de terra qd̄ est centrū et q̄si fundamentū vniuersi sensibilis: et de circūferentia / qd̄ est summū tectū. s. p̄mū mobile eo mō quo dicit̄. **E**sa. xlvij. c. **D**anus enī mea fundauit terrā: et dextera mea mēsa est: als tetēdit celos / **E**t loquit̄ ad modū formātis circulum cū circino / qui pmo ponit vnū pedē in centro qd̄ est fundamentū: et aliū tendit circūducendo circūferentia. **S**equit̄ in lra. ¶ **S**piritus dñi ferebat̄ sup aqs. que quidem verba p̄rie et notabiliter exponunt̄ a **H**iero. de heb̄raicis questionib⁹ vbi sic dicit̄: **P**ro eo qd̄ in n̄ris codicibus scriptum est. **S**pūs dñi ferebat̄: in heb̄reo habet̄ **H**eraphet / qd̄ nos appellare possum⁹ incubare: in similitudinē volucris oua calore animātis / ex quo intelligim⁹ nō de spiritu mundi dicit̄: vt nonnulli arbitrant̄ / sed de sp̄sctō qui et ipse viuificator: omniū a p̄ncipio dicit̄: de quo **P**s. ciiij. d. **E**mitte spiritū tuū et creabuntur

creabunt: hec ille. **Q**ue quidē viuificatio pot̄ recte itelligi p̄m motū p̄mi mobilis. **N**am motus p̄m p̄m. viij. phyl. est vita rerū naturaliu: et cū inter oēs motus rerū naturaliu: mot⁹ p̄mi mobilis sit p̄mus et p̄cipuus: et a quo oēs motus corpales regulant̄ et mensurant̄ tanq̄ a p̄ma omniū motuū mensura: et a deo tanq̄ a p̄mo mouēte p̄ncipaliter causatus. **I**dcirco in p̄mordio creationis rerū naturaliu / de hoc primo motu tanq̄ de vita rerū naturaliu sit mentio: attribuendo ip̄m motū deo in p̄sona sp̄scti / cui appropriatū est viuificare. **E**t ex hoc tollitur q̄dam incōueniētia que quodāmodo animū pullat. s. qd̄ inter p̄mo creata sit mentio de tpe cū dicit̄: **D**ies vn⁹ / dies secundus: et h̄mōi. **S**ed de motu nulla videt̄ fieri mentio: cū tm motus sit prior ip̄o tpe naturali. **U**n̄ p̄m predictā exp̄positio / nem pdicta tollit incōueniētia: qz de motu sit mentio anteq̄ de tpe: vt ptz ex pdictis. ¶ **S**ed p̄tra pdicta q̄dam dubia breuiter possunt moueri inq̄sitiue: ex quoz solutione veritas magis elucida. **P**rimū posset rōnabiliter q̄ri prout **A**ug⁹. q̄rit sup **Beñ.** ad lram. **C**ur nō scriptū est: **D**ixitq deo: fiat terra et facta est: **F**iat aqua seu abyssus et factū est / sicut dicit̄ de luce et de firmamēto et h̄mōi. **S**ecūdo pot̄ queri: si abyssus hic accipitur vt dictū est pro aquaz multitudinē impenetrabili terrā vndiq̄ circūdante: cur nō p̄rie hoc declarauit deus dicens: **M**ultitudo aquarū erat sup terrā: cum aqua ab oibus q̄stū / cūq̄ rudibus sit p̄ceptibilis. **E**t de aqua in hoc caplo frequēter fiat mentio: nō aut̄ de abyssu in hoc loco. **T**ertiū / si faciē abyssi accipit̄ in hoc loco p̄ primo mobili (vt dictū est) cur statim ip̄m nominat aquas cū dicit̄: **F**erebat̄ sup aquas: p̄m istā exp̄positionē. **Q**uartū / cū spūs dñi seu spūs dei: pluries in sacra scriptura accipiat̄ p̄ aere seu v̄eto: vt in **P**s. cly. b. **F**lauit spūs ei⁹ et fluēt aque. et in alijs. vñ ergo cogimur vt i hoc loco accipiat̄ p̄ spiritū sc̄to vt dictū est. **Q**uintū / si spirit⁹ dei i hoc loco accipit̄ p̄ spūsctō vt dictū est: cum spūsctū sit deus. incōueniēt̄ dicit̄ qd̄ ferebat̄ sup aqs: cū deo nō cōpetat localiter ferri nec sitū habere. ¶ **A**d primū igit̄ dicendū qd̄ ex verbis **A**ug⁹. vbi supra apparet qd̄ in hoc qd̄ dicit̄: **T**erra erat inanis et vacua: et tenebre super faciē abyssi: intelligit̄ materia om̄is informis. **D**icit̄ enī in. xij. cōfessi. **Q**uid enī in om̄ibus mundi p̄ribus repiri pot̄ p̄inquinus informitati om̄imode q̄ terra et abyssus: et infra subdit. **I**llud autē totū p̄rie nihil erat / qm̄ adhuc om̄ino informe erat: hec **A**ug⁹. **E**t quo ptz qd̄ p̄m ip̄m ideo p̄missum est dicere: fiat terra seu abyssus. **S**i militer et factū est ita: et vidit deus qd̄ esset bonū / sicut dicit̄ in alijs p̄pter informitatē om̄imodā materie que in pdictis verbis signat̄: et est ratio / qz cum dicit̄: **D**ei p̄fecta sunt opera / vt **Deutro.** xxxij. a. **I**deo incōueniēt̄ de natura oīno informi dicit̄: **D**ixit deus / fiat hoc. **S**imiliter et vidit de⁹ qd̄ esset bonum. **A**mbrosius aut̄ et alij sancti doctores nō cōcordant cum **A**ugustino in hoc. s. qd̄ cū dicit̄: **T**erra autē erat inanis et vacua. **I**ntelligat̄ materia informis: sed ip̄m elemētū terre: p̄m quos. s. sc̄tos doctores aliter ab **A**ugustino opinantes dicendum est / qd̄ alie tres informitates attribuunt̄ creature corpali in p̄mordio p̄ductor: p̄pter quas nō decebat vt de creatura sic informi diceret̄. **F**iat et. **E**t vidit deus qd̄ esset bonū et h̄mōi. **D**eerat enī corpi diaphano. s. p̄mo mobili pulchritudo lucis. vñ dicit̄ qd̄ tenebre erāt sup faciē abyssi. **D**eerat etiā terre duplex pulchritudo: **U**na quā habz ex hoc qd̄ est aqs cooperta / et q̄tum ad hoc dicit̄ qd̄ terra erat inanis. s. inuisibilis. **A**liā quo quā habuit cū nō esset ornata herbis et plātis: et ideo dicit̄ qd̄ terra erat vacua. **U**n̄ in hoc loco moyses intendit expr̄mere informitates creature corpalis tam celestis q̄ terrestris i p̄mordio p̄ducte: et ideo nō oportebat in hoc loco dicere. **D**ixit deus fiat terra et h̄mōi: sicut in alijs creaturis / que in prima sui productione tales informitates minime habuerūt. **S**i autē contra hoc dicat̄ qd̄ lux in prima die facta etiam videt̄ imperfecta seu informis respectu lucis luminariū / quod ptz ex excellentia proprietatū luminariū que in opere q̄rte dei expr̄imuntur / que nō p̄tinent ad lucem in prima die factam vt infra patebit: et tm de ipsa luce dicit̄: **F**iat lux et. et vidit deus lucē qd̄ esset bona / et sic similiter potuissz dici de terra. nō obstantibus informitatibus predictis. ¶ **A**d hoc dicendū qd̄ lux in prima die facta: licet nō esset ita p̄fecta sicut lux solis: habebat tamen perfectionē sibi pertinentē q̄tum ad illud pro quo facta fuit: scz diuisione noctis et diei vt ptz in littera. **S**ed terra fuit facta a deo ad hoc vt habitaret ab animātib⁹: iuxta illud **E**sa. xlvij. c. **N**ō in vacuū creauit eā. s. terrā / sed vt habitaret et. **E**t quia hec perfectio ad quā ordinata est terra sibi deerat in p̄mordio sue creationis. **I**dcirco nō erat p̄ueniens vt de ea dicerent verba pdicta qd̄ de alijs creaturis / que in prima sui

phyl. 8.

Questio

Aug. rñ.

Ambf. rñ.

Duplex pulchritudo tre

Intētio moysi

Bus. 4. phyl.

Abyssus

Nota

E pductione pfectiones ad quas pducte sunt attigerunt. Idem de abyſſo dicendum: que propter eius commixtionē confuſam ſupradictam/nondum habebat perfectionem ſufficientē ad pducendū generabilia. Superficies autē abyſſi in hoc loco non intelligitur per ſe niſi reſpectu ipſius abyſſi cuius dicit eſſe ſuperficies: et ideo nō oportebat vt de ipſa ſuperficie fieret mentio ſeorſum in hmoi creatione. Utrū autem ex auctoritatibus ſanctorum et ſpecialiter Baſilij / Ambro. Chryſo. intelligatur qd omnimoda infirmitas materie tempore preceſſit formatione eius/omitto cauſa breuitatis: vide tamen in prima par. q. xlvj arti. j. veritatem huius queſiti a ſancto doctore determinatā.

Ratio ad ſecundā queſtionem

Ad ſecundum faciliſter reſpondetur ex dictis: abyſſus enim hoc loco non nominat aquam ſolam: ſed aquam cum aliorum elementorū permixtione confuſam vt dictū eſt: pretermiſit tamen expreſſam mentionem de alijs elementis cum aqua permixtis: ppter ruditatē eorū quibus loquebatur: qui p maiori parte ea que non ſubiacent viſui non cognoſcebant: vt iam dictum eſt.

Ratio ad tertā queſtionem

Ad tertium dicendum qd primū mobile in hoc loco nominatur diuerſimode ppter diuerſitatem eorū que ſibi competunt de quibus in pposito agitur. Cōpetit enim primo mobili: omnia corpa naturalia et mobilia continere: ſicut ſuperficies corpus continet cuius eſt ſuperficies: et ex hoc nominat

Primū mobile

facies abyſſi. i. ſuperficies abyſſi: de qua cōtinentia hic eſt agendum tanq̄ de loco vniuerſali omnium corporū naturalium. cōpetit etiam ei diaphaneitas ſm ſue nature puritatem. Similiter et prima mobilitas corporalis: de qua diaphaneitate in hoc loco eſt agendum tanq̄ de prima capacitate lucis: que quidem lux in corporibus primū locum tenet ſm Aug. de li. arbi. Similiter et de prima mobilitate eius hic eſt agendum: tanq̄ de prima vita vel de primo effectu vite corporū naturalium: que duo: nulli earū creaturaz (de quibus ſcriptura mentionem facit) inter primo creata ſic cōpetunt ſicut aquis. Aqua enī inter viſibilia corpa maxime eſt obediens motori: et eſt perſpicua. Et hec eſt ratio quare huius mobile in hoc loco his diuerſis nominibus appellat. Hec expoſitio de primo mobili et de primo motu videt rōnabilis: conſiderando qd in prima rerum productione fieri debet mentio de ſummo bono vniuerſali corporū naturalium. Similiter et de primo motu et de primo mobili: etiam de tpe que ſunt menſurę oim rerū naturalium. **A**d quar

Ratio ad quartā queſtionem

Ad dicere qd ſpūs dñi in hoc loco intelligatur pro aere elementari eſt valde irrōnabiliter dictum ppter tria. **Primū:** quia ſi in h loco ſpūs dñi accipit p aere elementari: prout Rabi. moyſes et quidā alij volūt dicere: qd ſcriptura in hoc loco noīat q̄ttū or elemēta. **Terrā.** ſ. cū dicit **Terra** aut. **Aquā** ſo cū dicit: **Super aquas.** **Aerē** cū dicit: **Spūs dñi.** **Ignē** ſo cū dicit: **Et tenebre** erāt: **Et h** qd ignis vt dicit in loco p̄rio nō lucet: ſm hanc poſitionem nulla eſſet ratio ppter quam aer qui dicitur ſpūs magis appropriaret deo: ſicut nominaret ſpūs dñi/ q̄ elementū aque ſeu terre vel ignis: quorum nullū in hoc loco tali modo noīatur/ vt dicatur aqua dñi: terra dñi. **Secundū:** quia vt ex ſerie lfe p̄tz: ſpūs dñi de q̄ hic agit/ ferebat ſuper aquas ante earū diuiſionem: que facta fuit ſecunda die per firmamentum: diuidens aquas ab aquis: et ſic ferebat indiſtincte ſuper aquas: nō ſolū inferiores/ ſed etiā superiores: nulla enī diſtinctio aquarū legitur in prima die. **Ex** quo ſequit qd huiusmodi ſpūs adhuc facta diuiſione/ ferret ſuper aquas superiores: cū in ſcriptura nulla fiat mentio de hoc qd hmoi ſpūs dñi cōgregaretur ſeu attraheret ad hoc vt poſt aquarū diuiſionem ferret ſuper aquas inferiores t̄m: quod tamen eſſet valde inconueniens et contra mentē **Ra. moyſi:** et aliorū ſequentium: qui ſpūtū in hoc loco dictū: accipiunt p aere elementari t̄m: cui nullo modo cōpetit eſſe ſuper aquas: q̄ ſupiores ſūt celo ſidereo. **Tertium:** quia vt ex p̄dictis p̄tz/ moyſes in toto p̄ceſſu ſex dierum nunq̄ nominauit aerem etiā in loco vel fuiſſet congruū aerem nominari: ſicut tum dicit: producant aque volatile ſuper terram. vbi congruum fuiſſet dicere: producant aque et aer. ſimiliter et dicere/ vt volent in aere. et non ſolum ſub firmamento: cum volucres pro maiori parte participant naturam aeream pluſq̄ aqueā: vnde in aere viuunt et nidificant pro maiori ſui parte. vnde earum volūtus principaliter ad ornatum aeris pertinet: vt dicit **Aug.** in ſen. diſt. xv. **Et** tamen in hoc loco nullā mentionē facit de aere propter eius inuiſibilitatem et ppter imbecillitatem vt ſupradictum eſt. **Non** enim dicit de aere vt volent in aere ſeu ſpūtū: ſed ſuper terrā ſub firmamento celi: pretermittens totaliter nominationē aeris. vnde eadē ratione cū dicit: **Spūs dñi.** **Nō** eſt intelligendū de aere/ de quo nunq̄ fecit mentionē in p̄ceſſu ſex dierū: vt dictū eſt. **Si** autē contra hoc dicat qd ſit ſpūs dñi: nō poteſt hoc intelligi de aere ppter eius inuiſ

eius inuiſibilitatē: eo qd illi inuiſibilia nō percipiebant: ſe q̄re tur a fortiori qd nō debeat intelligi de ſpūco: q̄ incoꝝpaliter eſt magis inuiſibilis oculis corpalib: q̄ aer cū ſit penitus incoꝝporeus et imaterialis. **A**d hoc dicendū qd quātūcūq̄ populus ille rudis fuiſſet et in capax ſpūaliū: nihilomin⁹ neceſſe erat vt eis pponeret ſmo et ſupponeret quedā penit⁹ inuiſibilia: ſicut deū eſſe: qd ſine hoc inuanū inſtruerent de fide: ſm quam accedēt ad deū optet credere qd eſt: vt ad **Heb. xi. b.** **S**imiliter licet anima humana ſit inuiſibilis de ſui natura: t̄m propo nēduz erat eis deca: inq̄tum ſm illā p̄ncipaliter hō eſt capax remunerationis diuine qd eſt p̄ncipiū in his que credibilia tradunt. **U**n apls cū dixiſſet: **A**ccedentē ad deū optet credere: qd eſt: ſtatim ſubiunxit: **E**t inquirēt⁹ ſe remuneratoꝝ eſt. et ideo de anima humana circa formationē hoīs exp̄ſam ſcriptura fecit mētionē dicens: **S**pirauit in faciē eius ſpiraculū vt te **Gen. ij. b.** **D**e inuiſibilitate ergo nulla mētio fit in p̄ceſſu ſex dieꝝ: niſi t̄m de deo et de anima humana: quoz cognitio ſaltē enigmatica neceſſaria eſt cuiq̄q̄ fideli. vñ ſpūs dñi nō inconuenienter in h loco accipit p ipō deo: licet inuiſibilis ſit. **D**e alijs vero inuiſibilibus quoz cognitio nō eſt explicite neceſſaria oibus fidelib: ſicut eſt natura angelica: vel aer elementaris et hmoi: p̄termittit mentio exp̄ſa in hoc loco iā dicta. **S**i autē obijciat de primo mobili qd eſt inuiſibile: et t̄m ſm p̄dictā expoſitionē de eo ſit mētio: cū dicit: **S**uper faciē abyſſi vt dictū eſt. **D**icendū qd primū mobile ſatis eſt viſibile per ſuū effectū q̄ eſt mot⁹ diurn⁹ ſolis: et aliorū corporū celeſtiū. **N**otandū etiā qd aīq̄ expoſitores hebreoz notabiliſſime et copēdioſe expoſuerūt p̄dictū verbū/ **S**pūs dñi/ in illo libro q̄ dicit **Beſebeth** rabbaa. i. gen⁹ magnū: vbi ſic habet interrogatoꝝ: qd eſt qd dicit: **S**pūs dñi ferebat ſuper aquas: **A**d qd rōndet: nil aliud eſt: niſi ſpūt⁹ meſſie de q̄ legit: **R**equieſcet ſuper eum ſpūt⁹ dñi ſcꝝ **Eſa. xi. a.** **E**t q̄ dicto manifeſte dat intelligi qd ſpūt⁹ dñi/ hic intelligit ſpūt⁹ ſanctus qui eſt ſpūt⁹ meſſie: inq̄tum ſm catholicā veritatē p̄cedit a p̄re et filio: qui quidē filius eſt verus et b̄ndictus meſſias. **A**d quintū dicendū qd p hoc in h loco dicit: **F**erebat: nō debet intelligi aliqd paſſiois in ſpū dñi: nec hec dictio meraphet/ qd in hebraico in hoc loco ponit: eſt ſubum paſſiuū: ſed mere actiuū: ſignificans qd ſpūs dñi fouebat et viuificabat aquas/ ad ſimilitudinē galline cubantis: et vitalē virtutē his que fouent tribuentis: que quidē viuificatio in hoc loco intelligit per primū motū qui eſt p̄cipue viuificatiuus corporū naturalium vt dictū eſt: vñ ſimile ſubū omnino habet **Deute. xxxij. b.** vbi dicit: **S**icut aqua puocās ad volandū pullos ſuos et. que eſt p̄pria ſimilitudo ad p̄poſitū. **N**am ſicut auis mouet pullos ſuos ad volandū: et ſic eos fouet et viuificat: ſic deus primū mobile mouet ad viuificandas creaturas corporales: licet enī ſit aliqua intelligentia immediate mouens primū mobile/ de quo hic agit: t̄m prima cā et principalis huius motus deus eſt: in q̄ omnes creature viuunt mouent et ſunt: vt **Act. xvij. f.** **A**llegorice etiā ſequēdo p̄cordantiā antitiquoz hebreoz p̄dictaz: qd ſpūs dñi qui hic ſuper aquas ferebat/ exponit eſſe ſpū meſſie. de q̄ dicit **Eſa. xi. a.** **R**equieſcet ſuper eū ſpūs dñi vt dictū eſt: notabiliter dici poteſt qd ſicut ſpūs dñi viuificabat aquas. ſ. corpa naturalia/ vt dictū eſt: ſic idē ſpūt⁹ dat vitā ſpūalē per aquā baptiſmi: de q̄ **Joh. iij. a.** **N**iſi q̄s renat⁹ fuerit ex aq̄ et ſpūtū ſc̄to et. **S**equit in l̄ra: **D**ixit deus **F**iat lux. qualiter intelligat qd dicit: **De** dixit. **A**mbro. in hebra. declarat dicens: **N**ō p organa vocis: nec qd aerē iſtū quidā verborū ſtrepitus p̄beraret: ſed vt volūtatis ſue eternā cogitationem p̄deret in opationis effectu. **C**ontinuat autē p̄ductio lucis a p̄dicta ſic: nā cum p̄miſſa fuerat circa creationē corporalem multiplex inſormitas. vna. ſ. cū dicit: **Terra** aut erat inanis et vacua. **A**lia cum dicit: **Tenebre** erant ſuper faciē abyſſi. **C**onueniens ē fuit vt inſormitas tenebrarū primo remoueret p lucis p̄ductionē. **T**um quia lux eſt qualitas primi corpis. **T**um quia inter ceteras qualitates corpeas lux eſt ſpūaliſſima. vñ **Aug.** in li. de li. arbi. dicit qd lux in corporibus primū tenet locū. **T**um ppter cōmunitatē lucis in qua inferiora cū ſuperiorib: cōi cant. **S**ed que ſit iſta lux varie tradit a doctorib: **Q**uidā enī dicunt illā lucē fuiſſe quandā nubē lucidā que poſtmodum facta ſole in materiā piacentē redijt: vel adhuc remanet ſoli coniuncta imperceptibiliter: vñ ex illa nube formatū eſt corpus ſolis: q̄ quidē tres poſitiones nō ſolū ſunt impoſſibiles per rationē: vt in prima parte. q. lviij. arti. iij. in r̄ſione ad ſecundum argu. ſed etiam ex ſerie ſn̄e lfe nō videntur ſtare. **T**um qd lux ſignificat qualitatē t̄m: nubes autem lucida nō eſt lux: licet ſit corpus luſinoſum vel luminare et hmoi: ſicut album nō eſt albedo: vñ in tali lucide nubis p̄ductione/ debuiffet exprimi ſubſtantia eius

Nota

Ratio ad quā queſtionē

De dixit

Lux p̄ma

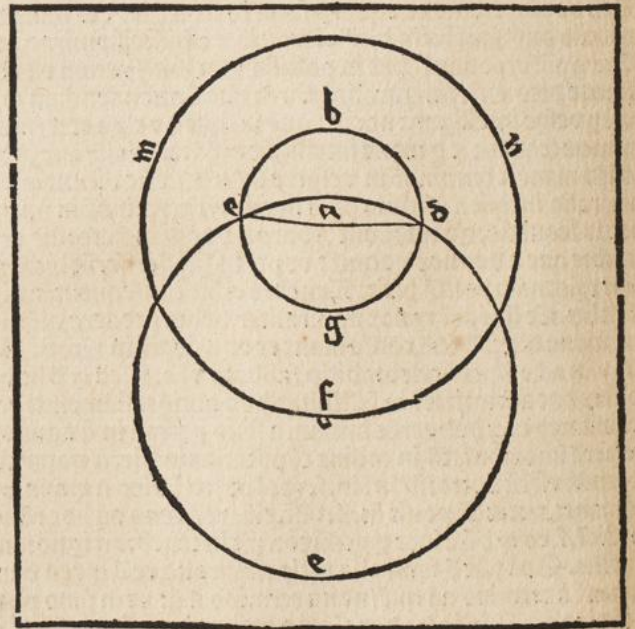
E aquarū nō formaliter sed effectiue in q̄tum habet virtutē can-
 sandi diuersitatē generationis ⁊ corruptionis ⁊ et cuiuscunq;
 alterationis seu mutatiōis: per accessum ⁊ recessum per diuer-
 sas stellarū seu constellationū influētias: vñ hoc firmamentū
 sic intellectū q̄si mediū inter p̄dictas aquas ⁊ quodāmodo par-
 ticipans vtriusq; similitudinē extremoz/ distinguit aquas ab
 aquis. Alij dō dicūt. s. q̄ firmamentū die sc̄da factū/ intelliga-
 tur illa pars aeris q̄ condensat in nubes: ⁊ dicit firmamentū
 p̄pter spissitudinē aeris in parte illa: sed q; hec expositio licz
 ab Aug. sup. Gen. cōmendat in q̄tum nihil dicit cōtra fidē: ⁊
 qd̄ p̄ponit p̄mpto documēto [credi pōt/ q; tñ remota videt a
 plantiori sensu l̄rali: s̄m quē tradit plane q; in q̄rta die posuit
 deus luminaria ⁊ stellas in firmamēto celi: idcirco p̄ma expo-
 sitio videt verior. **Q** aut sequit. **V**ocauit de⁹ firmamentū ce-
 lum: intelligendū est s̄m Ra. **D**oy. q̄vbi ista vocatio diei ha-
 bet: intelligendū est esse aliqd̄ aliud/ qd̄ hoc noīe p̄ncipali⁹ vo-
 cat: sed appropriat ad min⁹ p̄ncipale p̄pter vsum cōem homi-
 nū: sicut dies p̄ncipaliter dicit spatū. xiiij. horarū put ibi: **F**a-
 ctū est vespe ⁊ mane dies vnus: sed cōmuni⁹ in vsu latio lucis
 seu solis sup. terrā/ dies d̄r: vñ deus vocauit lucē diē. **S**imili-
 ter in hoc loco celū p̄ncipali⁹ significat oēs orbēs. s. nouē sphe-
 ras: ⁊ etiā empyrē ⁊ celos inferiores: prout ibi: **I**n p̄ncipio
 creauit deus celū: vt supra expositū est: sed cōmuni⁹ mō celū
 dicit sidereū tñ: ⁊ iō vocauit firmamentū celū. **S**imiliter non
 solū arida: sed totū terre elementū p̄ncipaliter dicit terrā: put
 ibi: **T**erra aut erat inanis ⁊ vacua: sed cōmuni⁹ mō loquēdi
 arida dicit terrā: ⁊ iō vocauit deus aridā terrā. **D**e ope ter-
 tie diei q̄lter intelligat hoc. **C**ōgregatio aquarū in vno loco
 nō modicā videt habere difficultatē. cū enī terra s̄m sue natu-
 re grauitatē absolutā vndiq; debeat esse aq; coopta: nō videt
 aliq; locus sup. terrā ad quē seu in quo aqua naturalr̄ sint con-
 gregate: sic vt terra discooperiet: ad quā difficultatē tollendā/
 diuersi varie scripserūt. **Q**uidā enī dicunt q; terra p̄bit aliq; p̄-
 tes cōcauas/ in q̄bus aque cōfluentes ad p̄tes terre/ que nūc
 est discooperata reciperent: sed hoc nō videt posse stare. **N**am
 elementū aque est multo rari⁹ q̄ terra: sicut ⁊ aer multo rari-
 or est aqua: vt patet ad sensum. nā modica q̄titas aque i vapo-
 rem aereū per opationē ignis resoluta/ multo maiorē q̄titatē
 aereā facit. **U**n quidā p̄bi dicūt elementū aque in decupla q̄ti-
 tate esse mai⁹ terra. **S**imilr̄ ⁊ elementū aeris in multo maio-
 ri p̄portione excedere q̄titatē elemēti aque: prout satis patet
 cōsideranti loca p̄ria elementoz/ que q̄tomagis recedunt a
 centro versus circūferentiā: tanto sunt multo maioris capaci-
 tatis. **N**ō ergo terra habz capacitātē recipiēdi in cōcauitatib⁹
 suis tātā q̄titatē aque q̄ta erat sup. totā terrā habitabilē: que
 est q̄rta pars fere tot⁹ orbis s̄m astronomos. **U**n alij dixerūt
 q; aqua añ eius cōgregationē erat valde nebulosa: q̄ post con-
 gregationē densata est: idcirco minorē occupat locū/ qd̄ etiam
 nō videt valere. **T**um q; l̄ra nō dicit: **C**ondensent aque: sed
 cōgregent. **T**um q; sensibiliter videm⁹ q; aque recepte in con-
 cauitatibus terre nō sunt magis cōdensate q̄ alie. **T**um q; q̄-
 titas elemēti aque semp̄ excedit q̄titatē elemēti terre: propter
 aque raritatē in magna p̄portione: vt dictū est. ⁊ sic idē incon-
 ueniēs sequit sicut p̄us. s. q; capacitas terre nō sufficit ad tantā
 aque q̄titatē in p̄cauitatibus suis recipiendā. **U**n aliter d̄r: ab
 alijs. s. q; aque in loco vbi nunc sunt cōgregate/ in maiorē sunt
 eleuate altitudinē. **N**ā vt dicit **B**asi. experimēto compertū est
 in mari rubro / mare esse altius terra: q̄ quidē r̄silio ad hoc nō
 totaliter videt sufficere. **T**um q; pluries in scriptura euntes
 ad mare descendere dicunt: sic in **P̄s.** cvj. c. **Q**ui descendit ma-
 re in nauib⁹. ⁊ **J**one. i. a. **D**e **J**ona eunte in mare dicit: **E**t de-
 scendēs **J**oppen inuenit nauē r̄c. **T**um q; aqua de sui natura
 cū sit fluida: nō pōt habere in se p̄tes montuosas. s. ceteris al-
 tiores: sicut in terra p̄pter sui soliditatē hoc cōtingit. **T**um q;
 rotunditas aque pōt demonstrari p̄physice: sicut ⁊ terre rotundī-
 tas/ qd̄ p̄t: nā q̄libet pars aq; habz equalē inclinationē natura-
 liter ad centrū: eleuatio etiā poli in diuersis partib⁹ maris. **S**i-
 militer ⁊ diuersitas in ortu ⁊ occasu solis ⁊ stellaz vniformiter
 se habz sicut in terra: ⁊ vbiq; sunt nauigātes in mari oceano
 seu mediterraneo: tpe trāquillitatis semp̄ vidēt hemispheria pla-
 na absq; mōtuositatē seu altitudine in aliq; sui p̄te: sicut sit i pla-
 nissima terra in qua nulli montes seu colles reperiunt: ⁊ ideo
 saluo semp̄ meliori iudicio: vltorius videt de hoc aliqd̄ dicen-
 dum. **P**ro quo attendendū est q; sicut terra s̄m astronomos ⁊
 p̄hos est in medio vniuersi tanq̄ eius centrū: ⁊ est rotunda seu
 spherica: cuius centrū est idem centro vniuersi: prout demon-
 stratiue probat in vtraq; scientia p̄dicta: sic elementū aque ra-
 tione pari de sui natura est rotundū seu sphericū: cuius centrū
 est idem in

Vocauit
de⁹ firma-
mentū celū

Quō aq̄e
cōgregate i
vno locum

Nota de
terra

est idem in sua p̄ma p̄ductione cum centro terre seu vniuersi: **S**
 sed oportuit terrā esse discooperatā ab aquis s̄m aliquas par-
 tes sui p̄pter necessitatē finis. s. p̄pter habitatiōē animalū
 ⁊ hmōi. **S**apientia autē diuina (que disponit oīa suauiter) sic
 disposuit: vt elementū aque seruādo suam rotunditatē natu-
 ralē haberet centrū separatū a centro terre et vniuersi: sicut
 s̄m astronomos qui motus siderū diligētē inuestigarūt: cen-
 trū quozundā orbū planetarū est separatū a centro vniuersi:
 vñ apud eos tales orbēs dicunt ecētrici seu egressē cuspidis
 vt in q̄rto **A**lmagesti: ⁊ in alijs locis illius libri pertractat.
Que quidē diuersitas seu distantia vtriusq; centri. s. terre et
 aque: ab inuicē sic a deo sunt disposita: vt inde sequerent q̄n-
 q; ad p̄positū p̄tinētia. **Q**uoz primū est/ q; licet sint multe cō-
 gregationes aquarū in diuersis locis: tñ oēs aque q; sub ce-
 lo sunt: sunt ad vñ locū cōgregate prout deus disposuit: nā
 q̄libet aqua habet equalē inclinationē ad centrū elemēti aq;
 sicut q̄libet ps terre ad centrū terre: ⁊ sic habet verus intelle-
 ctus illius qd̄ dicit: **C**ōgregent aq; ad locū vnū: hoc est dice-
 re: inclinēt aque oēs que sub celo sunt ad vñ locū. s. ad vñ
 centrū seorsum a centro terre: ad qd̄ centrū cōgregent aque
 sicut p̄tes terre ad centrū terre: que quidē cōgregatio verita-
 tē etiā habet in oibus cōgregationib⁹ aquarū siue in fluminib⁹
 bus: siue in stagnis siue i cisternis: ⁊ hmōi. **N**ā oēs aque vbi
 cunq; sint habēt inclinationē ad centrū aque ad qd̄ fluūt ces-
 sante impedimēto: sicut p̄tes terre etiā si sint in aere ⁊ extra
 terrā suspēse/ semp̄ habēt inclinationē ad suū centz. **S**ecūdū
 qd̄ sequit ex p̄dicta distātia est q; aqua nō totā cooperat ter-
 rā: sed aliquā p̄te dimittat discooperatā. put req̄rit talis distā-
 tia centroz ab inuicē: ⁊ de hoc dicit i l̄ra: **E**t appareat arida.
Sequit tertiū ex hmōi distātia centroz/ q; hec cōgregatio
 fuit a deo facta per certā legē seu dispositionē in gyro vallatē
 abyssos. s. multitudinē aquaz: put l̄ra sonat **P**rouerb. viij.
 c. **Q**uādo certa lege ⁊ gyro vallabat abyssos. **Q**uartū sequit
 ex p̄dicta distātia/ q; licz in ripa maris cōter terra ⁊ aqua
 sint eq̄lis altitudinis: tñ p̄cedendo in mari p̄ elongationē a
 terra: mare semp̄ est altius terra: vñ i **P̄s.** lxxij. a. **V**eni i al-
 titudinē maris: et intantū q̄nq; p̄cedit/ q; mare est altius q̄
 mōtes in terra: ⁊ sic intelligit illud **P̄s.** ciiij. a. **S**up montes
 stabūt aque: q; altiores sunt aque oceani: p̄sertim p̄cedendo
 versus mediū q̄ montes terre. **S**equit quintū ex p̄dicta di-
 stātia: q; incedētes per terrā ad mare descendentes debent
 dici sicut in auctoritate p̄allegata: ⁊ i alijs q̄ plurimis habet.
Similr̄ q; mare dicit esse seu fundari super terrā: prout legit
 in **P̄s.** xxij. a. **I**pse sup maria fundauit eū. **E**t vt p̄dicta cla-
 rius intelligant/ ponitur hec figura que representat hec ele-
 menta. s. terrā ⁊ aquā: tam prima eozum p̄ductione / q̄ post
 aque cōgregationē. **I**n qua figura licet corpus mathematicū
 ce consideratū non possit in superficie plene representari/ tamē
 satis sufficit recte imaginanti. **S**equit figura.

In hac figura sit. a. centrū terre quod est etiā centrum
 vniuersi: ⁊ sit spherā t̄re. b. d. g. e. sup centrū a. ⁊ sit sphe-
 ra aque ante.

Ara aque añ eius cōgregationē. m. n. o. super centrū. a. supradictū qđ est centrū vniuersi. **N**ā aq̄ ex sui primeua natura equali ter habebat circū dare terrā: cū q̄libet ps aq̄ eq̄liter haberet in clinationē ad centrū terre/qđ est centrū vniuersi. **D**isposuit autē de^o qđ hec sphaera aq̄ cōgregaret ad vnū locū: sic vt arida appareret. **S**it qđ sphaera aq̄ scđa. s. post hmoi iustione cōgregate vbi nāc ē scz. c. d. e. qđ dē sphaera ē eq̄lis p̄me sphaera aq̄ scz. m. n. o. **S**it etiā centrū sphaera aq̄ post ei^o cōgregationē. f. qđ est ecētri cū: vt dictū ē: eo qđ distat seu egredit a cētro. a. qđ est centrū vniuersi. **I**nterfecet qđ hec sphaera aq̄ sphaera terre in duob^o p̄ctis seu locis scz. d. e. **P**atet igit^o in hac figura p̄mū intētū. f. qđ oēs aq̄ vbiq̄q̄ fuerint sub celo: ad sphaera aq̄ sunt vtualiter cōgregate: et p̄ se q̄ns ad vnū locū. **N**ā quelibet aq̄ habet eq̄le incli nationē naturalē ad sphaera seu cētrum sui elemēti. f. aque: qđ est. f. etiā si sint separe in locis alijs: vbi ipediuntur ne possint fluere ad locū suū: sicut etiā ptes terre vbiq̄q̄ suspendant^o seu detineant ad sphaera terre seu ad centrū terre hnt inclinatioēz naturalē: et h est qđ d^r: **C**ongregent aq̄ ad vnū locū/vbi notāter d^r: **Q**ue sub celo sunt: ad excludendū aq̄s supiores: qđ nō intel ligunt sub hac ordinatione. **P**atet etiā in hac figura scđm in/ tentū. f. qđ aq̄ nō totā cooptat ē: sed aliquā ei^o pte dimittat di scooptā. nā arc^o. d. e. g. qđ est in sphaera frē/est discoopt^o ab aq̄s/ vt p̄z in hac figura: qđ p̄m cosmographos est fere q̄rta ps ter/ re ceteris p̄tib^o ipi^o terre remanētibus sub aq̄ cooptis: vñ nō/ tāter d^r: **C**ocauit deus aridā terrā/ad differentiā terre cooper te aq̄s/qđ nō d^r: arida. **P**atet etiā in hac figura tertū intētū. f. qđ hec congregatio fuit a deo facta p̄ certā legē seu institutionē qđ deus vallauit. i. circūmuniuit in gyro: h est in circūitu aby/ sos. f. aquarū multitudinē. nā p̄ gyrū seu p̄ circūitū sphericū scz c. d. e. vallauit totā multitudinē aq̄z vtualit^o: sic qđ q̄libet aqua que sub celo est/ad hunc gyrū ex certa lege diuina habeat incli nationē cōnaturalē: et sic habet ver^o sensus huius dicti. **C**erta lege et gyro vallabat abyssos. **S**ilr^o et huius: qđ d^r: **C**ircūdedi mari terminū suū et similitū. **P**atet etiā quartū intētū in hac figura. f. qđ h in ripa maris terra et aq̄ in eodē loco concurrūt: vtputa in. d. pcedendo tñ in mari p̄ elongationē a terra/mare sp̄ est altius terra: qđ sic p̄z: nā si pcedat a loco. d. in qđ concur rūt aq̄ et mare (vt dictū est) per elongationē a terra vsq̄ ad ali/ quē locū: vtputa locū. c. qui est in supficie maris: tunc. c. est lo/ cus altior qđ d. nā si p̄rahatur linea ab. a. qđ est centrū terre seu vniuersi vsq̄ ad. c. talis linea interfecabit supficie frē in ali/ qđ loco: et sit vbi ḡra in. b. et cū. a. d. z. a. b. sint equales: qđ proce dunt a centro ad circūferentiā: sequit^o qđ linea. a. c. est maior qđ linea. a. d. et p̄ n̄s. c. loc^o est altior. d. qđ magis accedit ad circū ferentiā vniuersi qđ d. **E**t qđ diametrū elemēti aq̄ est in magna quantitate/mal^o qđ diametrū terre: vtputa in decuplum/vt di/ ctū est: sequit^o qđ tñ posset. pcedi per elongationē a terra / qđ sit mare ibi alti^o qđ montes in terra: nam montes qđ tuncq̄ alti nullā p̄portionē pceptibile habēt p̄ cōparationē ad orbem ter/ re: vt patet in eclipsibus lunaribus in q̄bus ex q̄stitate vmbre a terra causate/cōmensuratur certitudinaliter q̄stitas eclipsis/ nulla mentione facta de vmbra montū/ratione p̄dicta. **I**dem etiā patet in cōmensuratione dierū et noctiū: in qđ nō sit aliqua mentio de altitudine montū/ac si esset terra sphaerica penitus: et sic intelligit illd^o ps. cii. a. **S**up mōtes stabūt aq̄. f. qđ alio res sunt aque oceani pcedendo versus mediū / qđ montes ter/ re. **S**equit^o quintū intētū. f. qđ incedentes p̄ terrā ad mare de scendere dicunt^o: sicut patet in auctoritate p̄allegata/ et in alijs qđ sic patet. nā assignetur aliquis locus in supficie terre disco/ opte citra ripā: et sit. g. et sic p̄rahāt linea a centro aque qđ est f. vsq̄ ad punctū. g. tunc talis linea interfecabit supficiez aq̄ in aliqđ loco: et sit vbi ḡra in puncto. b. et tunc constat qđ linea. f. g. est maior qđ linea. f. b. et p̄ n̄s locus. g. respectu. f. qđ est centrū aque/est altior qđ loc^o. d. vbi est ripa/vt patet manifeste: **E**t sic patet ratio q̄re aque vbiq̄q̄ ponant^o in terra naturaliter de/ scendendo fluunt ad mare/ nisi impediant^o: iuxta illud **E**ccl̄s. j. b. **O**mnia flumina intrant in mare. **E**t ex hoc sequitur qđ ince/ dentes p̄ terrā ad mare/descēdentes debent dici: vt supra alle/ gatum est: nā cōi modo lo q̄ndi/ loca terre a quib^o aque fluūt/di cunt superiora respectu locoz ad que fluunt. **P**atet etiā in hac figura qđ terra d^r fundari sup mare/ vt in **P**sal. xlii. a. **Q**uia ipe sup maria fūdauit eā. **T**erra enī habitabilis scz. d. g. e. sup elemētū aque fundat^o: altior enī est respectu. f. qđ est centrum aque: qđ tota sphaera aque post eius cōgregationē: et eadē ratio ne dicit esse terra sup flumina: nā flumina a terra descēdunt in mari/ vt dictū est tanq̄ a supiori loco ad inferiora. **E**x quibus bñ p̄sideratis pōt haberi ver^o intellect^o scripturaz: que de cōpa tione aque ad terrā quo ad sitū tractāt: que diuersimode ab ali/ quibus expo/

q̄bus expositoib^o exponunt. **P**atet etiā ex supradictis qđ ter/ rā esse discooptā p̄m aliquā partē ab aq̄s mō p̄dicto: nulli po/ test attribui/nisi p̄tati et ordinationi diuine: vt scriptura in mul tis locis testat. vñ **H**iere. v. e. **D**e qđ nō timebit/ ait dñs: et a facie mea nō delebitis: qđ posui arenā terminū mari. **E**x qđ p̄z h ptinere ad omnipotentā diuinā solū. **S**ilr^o et ad eius ineffa bilē p̄uidentiā/que disponens oīa suauiter: locū dedit aq̄s miro mō cōnaturalē/ne vltēr^o frā cooperirēt: iuxta illd^o **P**s. cii. b. **T**erminū posuisti quē nō trāsgredient^o/ nec p̄uertentur opire terrā/ et hoc est satis manifestū: nā h exiccatio supficie/ terre/aliqđ mō possit causari ex actiōe solis desiccatis et hmoi mutatio tñ seu separtio centri aque a loco sibi in prima produ ctione debito/ad aliū locū distantē: non pōt causari nisi a deo qđ solus est institutor nature. **I**n hoc enī qđ deus dixit: **C**ogre gent aq̄ et c. mō p̄dicto: dedit deus aliā naturalē inclinationē ab illa quā in p̄mordio habuerant/vt supra expositū est: et iō rōnabiliter hmoi congregatio aquaz fuit facta anteq̄ sol fie/ ret: vt innueret terrā esse discooptā/nō p̄ exiccatoēz solis (vt quidā erronee putāt) sed iustōe diuina. **I**dē patz ex mō lo q̄ndi di scripture in h loco. **N**ō enī dixit: desiccet aq̄ que sunt su/ per terram/vt appareat arida: sed dixit: **C**ogregentur aque. **Q**uanta autē sit distantia vniū cētri ab altero/valde difficile esset humanitus inuestigare: sed sufficit qđ tanta est distantia/ quāta req̄rit ad hoc vt p̄dicta inde seq̄nt: pōt etiā p̄babiliter opinari: non tñ certitudinaliter/qđ centrum aque elemēti sit idē cū ecētrico lune: eo qđ elemētum aque prout experimur/se quit motū lune p̄m fluxū et refluxū. **D**e opere quarte diei. **C**irca p̄ductionē luminariū et stellaz varie sūt opiniones: sicut et circa multa alia in hoc capitulo contenta: p̄m tñ expo/ sitionē quā sequar: luminaria et stelle fuerunt quarta die p̄du/ cta a deo per creationē in suis p̄p̄rijs et p̄fectis formis: quas formas sequitur p̄p̄rietas et vtutes que exprimunt in l̄ra: et alie que ibi nō sunt expresse/cum sacra l̄ra in hoc loco nō tra dat nisi illa que visui seu sensui hoīm cōiter subiacent: vt di/ ctū est. **H**uic enī sūte l̄ra valde consonat/cum dicit: **F**iant lu/ minaria/ eo mō qđ dixerat: **F**iat lux: non enī dixit: **P**roducant celi luminaria/vel nubes lucida p̄ducant solē: vel aliqđ hmoi/ in qđ denotent^o ip̄a fuisse ex aliquo facta: nec etiā dicit in eis esse aliqđ informe qđ p̄ficere/ sed simpliciter in primo eoz fie ri: explicat eoz p̄p̄rietas/vt l̄ra plane testat. **C**irca proprie/ tates autē eoz attendendū qđ nō oēs p̄p̄rietas luminariū et stellarū etiā sensibildū hic exprimunt: sed illa que humane vtilitati manifeste deseruiunt/ in quibus etiā differētia inter lucē prima die factā: et lucē luminariū innuit: vñ de p̄ma p̄ p̄rietas dicit: **D**iuident diē a nocte: in qđ oñdit quedā differē tia inter hac diuisionē diei et noctis: et illā de qua fit mentio in p̄ma die: nā ibi nō d^r: qđ lux diuideret inter diē et noctem: seu lucem a tenebris/ sed qđ deus diuidit: reo qđ illa lux non habe/ bat p̄riū motum de se: sed p̄ diffusionē et cōtractionē a deo fa ctā/dies diuidebat a nocte: vt dictū fuit p̄m **B**asi. sed lumina ria que habēt motū a se p̄m naturā a deo sibi collatā: proprie diuidūt inter diē et noctē: vñ dixit: **F**iat luminaria et c. vt diui/ dāt diē ac noctē. **E**t notandum qđ licet dies sit proprie latio so lis sup terrā: tamē q̄libet planeta et stella habet suū p̄riū diē scz cū ip̄a sup frā ferē/ et noctē ecōuerso: et iō nō simpliciter dicit de sole/vt diuidat diē ac noctē: sed etiā de oibus dicit vt diui/ dāt. **S**cđa p̄rietas est cū dicit: **S**int i signa: qđ cōiter exponi tur in q̄stū ex luminariibus celi accipit significatio pluuiosi tē/ poris vel sereni/que sunt apta diuersis negocijs: quod nō sic intelligendū est: vt p̄ luminaria et stellas cōiter accipiāt signa serenitatis: vel pluuię cuiuslibet t̄pis sequentis: qđ hoc ptinet ad astrologos: qui de his p̄renosticationibus intendunt: nō autē ad pplm rudē cui moyses loq̄bat. **E**t etiā ip̄i astrologi se pe fallūt in p̄renosticādo: sed hoc intelligi debet p̄m quādā generalitatē significandi: vt cum cognoscit qđ sole existente in parte septētrionali / seu in signis seu mēsis huiusmodi ca/ loz viget vt in pluribus/ et pluuię diminuūt: et ecōtra de me ridionalibus: et hoc cōmuniter intelligit a popularibus / qui cōiter dicūt talē mēsem esse calidū/ et talē t̄patū esse et hmoi: qđ veritatē habet in plurib^o: qđ quidē noticia est magne vtilitatis in cultura terre/vt est manifestū. **S**i autē intelligat p̄ hoc qđ d^r signa: qđ de hmoi luminariibus et stellis p̄nt accipi signa alioz euentū: talis intellect^o / et si forte aliqđ cōtineat veritatis: nō tñ p̄m p̄mā significatiōē l̄ralē: que de p̄maria significatiōe l̄re p̄m cōm modū intelligēdi accipit/ et de talib^o signis intel/ ligit illd^o **H**iere. x. a. **S**ignis celi nolite metuerē que gētes t̄ mēt. **E**t p̄z qđ hec p̄p̄rietas nō ptinebat ad lucē p̄ma die factā. **A**lia p̄p̄rietas luminariū ad vtilitatē hoīm exprimit/cū dicit: **T**ertia p̄/ prietas e iij vt sint in t̄pa

Primū intētū

Secūdū intētū

Tertiū intētū

Quartū intētū

Quintū intētū

Op^o arte dicit

Luminariū p̄p̄rietas

Nota de die

Secunda p̄p̄rietas

Tertia p̄/ prietas

Et ut sint in tpa. Pro quo attendendum quod non dicit ut sint in tps: ut sic intelligeret de tpe simpliciter sumpto: quod factum est cum primo motu in prima die: ut dicitur est / sed dicit in tpa: ut intelligat de vicissitudine tpm ex qua fastidium tollit / vñ in hymno: Et tpm das tpa ut alienes fastidium: et valitudo etiam cõseruat / et necessaria victui oriunt: ut ptz p experientia: quod etiam lune videt pertinere / que fm qtuor aspectus quos habz ad solẽ: diuersas influentias etiam sensibiles causat: vñ in Ps. cii. c. Fecit lunã in tpe. Alia pprietates ad vtilitatẽ hoim / est mẽsuratio duratiõis rerũ tpaliũ et negociõz: de quo dicit: Et in dies et annos. Per hoc enĩ qlibet duratio tpalis / mensurabilis est tã pterita q̃ futura fm certitudinẽ / vel saltẽ estimatiõnẽ: quod nõ p̃tinet ad lucẽ p̃ma die factã: p̃sertim cũ nõ durauit nisi p tres dies. Alia nõ pprietates maxime vtilitatis est: ut illuminent sup terrã / quod est necessariũ q̃tũ ad visum: q̃ est directiuus in opibus: et maxime vtilis est ad cognoscẽdas rerũ differẽtias: vt in .i. Metaph. qd nõ p̃tinebat ad lucẽ p̃ma die factã: q̃ nõ legitur illuminasse terrã / qz ex sui tenuitate nõ poterat ad h̃ attingere. Et ex hoc etiã sequit il lam lucẽ nõ habuisse alias vtilitates p̃dictas: q̃ oẽs pueniunt mediãte illuminatiõne luminariũ et stellarũ sup terrã. Et vt sum marie includeret alias pprietates luminariũ et stellarũ q̃ esseut quodãmo inenarrabilia dicit: vt p̃essent diei et nocti. s. p̃tãtẽ influẽdi suas pprias imp̃ssiões: vñ et in Ps. cxxv. b. de hac materia dicit: Solẽ in p̃tãtem diei: lunã et stellas in p̃tãtẽ noctis: qz mediãtibz radijs influũt: et iõ p̃tãtẽ diei p̃cipue attribuit soli: cuius radij in die ceteros obumbrãt: p̃tãtẽ nõ nocti / luce et stellis attribuit / q̃ de nocte clarius irradiãt. Et notãdũ qz

Quarta p' p'ietas

Quinta p' p'ietas

Phs pmo metaphy.

Nota

Moyses in h̃ loco causã p̃ductiõis luminariũ assignat solũ fm q̃ sunt facta ad vtilitatẽ hoim: vñ Deut. iij. c. de eis dicit: Que creauit dñs deus tuus in ministeriũ cunctis gentibz: s. ex hoc nõ tollit ip̃a fuisse facta. ppter totũ vniuersum: et finalit̃ ppter gloriã dei ad quã oia producta seu creata ordinant: vnde Proverb. xvi. a. Oia opatus est deus ppter semetip̃m. In eodem ca. i. Gen. vbi dicit in postilla. Maxime qz fm aliõs sc̃tõs doctores: Moyses r̃c.

Additio. ij. Licet verũ sit qd expositio bti Aug. in h̃ loco sit valde lõginã a plano lrali sensu: nõ tñ ex hoc qd moyses rudi p̃plo loq̃bat: q̃ sp̃alia cape nõ poterat: s. tñ corpalia: posset sumi rõ p̃ expositionẽ Aug. sed poti⁹ videt facere p̃ eo: qz pp̃ ruditatẽ ppli et p̃nitãtẽ ad idolatriã / optebat qd moyses de angelica natura et ei⁹ cognitione q̃si pabolice loq̃ret p̃ similitudinẽ vespe et mane r̃c. An sensus lre in h̃ loco fm Aug. si pp̃ie intelligat est parabolic⁹: q̃ sub sensu lrali p̃tinet: q̃ qdẽ mod⁹ exponẽdi necessari⁹ est et vtilis in multis locis sacre scripture: put supra in q̃stioẽ sup plogũ in rñsioẽ ad quartũ argumentũ plenius p̃tinet.

In eodem ca. i. vbi dicit i postilla: Dic q̃rit q̃re i sc̃da die nõ dicit: Et vidit deus qd esset bonũ r̃c.

Additio. iij. In hoc loco videt postillator a rectitudine in trib⁹ deuiare: qz pmo auctates doctoz nõ mediocrẽ auctoritatẽ inter catholicos habetũ irreuerẽter tractat. sc̃do qz irrõnabiliter dicta eoz ip̃robat. tertio qz expositiõis lralis auctoritatẽ / quã nri doctores pmo iuenerũt. Ra. Sa. hebreo attribuit. Primũ p̃z: nã rñsio quã ip̃e vocat triumphicã / e illi⁹ magni doctor⁹ Rabani q̃ in h̃ loco ad hãc q̃stionẽ sic rñdet: nisi forte sic qdã patz expositio nõ esse bonũ duplicẽ numerũ: q̃ ab vnitãte diuidit et p̃figurat federa nuptiarũ. An et in arca Noe oia aialia q̃ bina ingrediunt imũda sunt: et impar nũerus mũd⁹ esse oñdit: hec ille. Magister etiã in .ij. dist. xiiij. rñdens ad hanc q̃stionẽ sic dicit: Sacramentũ aliqd h̃ cõmẽdat: iõ eni fortasse nõ est h̃ dictũ / qd tñ sic i alijs factũ est: qz binari⁹ p̃ncipiũ est alteritat⁹ et signũ diuisionis ab vnitãte: hec ille. Non igit modica irreuerẽtia est tantozũ doctoz seu patrũ expositionẽ triumphicã vocare. Secũdũ p̃z: nã motiũ postillatoris ad reprobandũ hmõi expositionẽ doctoz / qd sumit ex hoc qd in sacro euãgelio binari⁹ nũerus est laudabilis: ad qd allegat Greg. sup Lucã. x. modici valoris e apud sane intelligẽtes. Cui⁹ rõ est: nã in expositiõibus mysticis: per vnã et eandẽ rem fm diuersas sui qlitates sepe opposita designant: sic et celũ empyreũ rõne splẽdoriz p ignẽ posset designari: vñ et ignẽ d̃z: infern⁹ aut qz deuoratiu⁹ est et maxime obfuscat: et de eo legit Job. xi. d. Deuorabit eũ ignis q̃ nõ succendit. Silt et de binario numero est dicendũ: qz si consideret put in eo rõ charitat⁹ pmo saluat: sic est laudabilis / et in bonũ sonat: et iõ binariũ itelligit isto mō Greg. sup Lucã. Inquantũ aut binarius numer⁹ ab vnitãte pmo descẽdit: p̃ncipiũ seu signũ diuisionis est: et p̃ p̃ns nõ bonã habz significatiõnẽ: et isto mō accipit a doctorib⁹ in h̃ loco: vñ p̃dictoz doctozum expositio

Culpat postillator in tribus

Raban⁹ cõmẽdat

Binari⁹ numer⁹

rum expositio: et si nõ sit lralis / tñ nõ est triumphica: sed vere expositio mystica: et ideo interposuerũt aduerbiũ dubitatiũ sc̃z forte seu fortasse: ad designandũ qd ex ea nõ p̃t sumi efficax argumentum: sicut nec ex alijs mysticis expositionibus.

Tertiu p̃z: nã rñsio lralis quã attribuit ip̃i Ra. Sa. inuenit p̃us in glo. nra vbi sic dicit. Vel iõ nõ addit: qz in hoc ope distinctio aquaz nõ est p̃fecta que in primo fit: vbi dicitur Congregent aque in locũ vnũ: et ideo ibi addẽdũ referuat: hec in Glo. potius igit erat attribuẽda auctoritas huic⁹ expositionis Glo. nre q̃ Ra. Sa. prout ostensum est in .iij. arti. q. superadde in prologo.

In eodẽ ca. i. vbi dicit in postilla: q̃ distinctio facta est p hoc qd aqua prius p̃ducta in forma substãtiali.

Additio. iij. est intelligẽda p densitatẽ aquarũ: nec p eaz receptionẽ in p̃cauitatib⁹ terre / put aliq̃ voluerũt: sed p aliũ modũ rõnabiliorẽ: put lra sonat: sicut plen⁹ in additiõne supradicta in ope tertie diei declarat: vide ibi.

In eodẽ ca. i. vbi dicit in postilla: Et ptulit terra / intelligit passiuẽ: qz p̃tute diuina actiuã ptulit r̃c.

Additio. v. Ex hoc qd diuina p̃tute terra ptulit herba: vñ Aug. in h̃ loco causaliter dictũ est p̃duxisse terrã herbam et lignũ. i. p̃ducendi accepisse virtutẽ.

In eodem Gen. ca. i. vbi dicit: Stelle autẽ fixe r̃c.

Additio. vi. Octaua sphaera vbi sunt .xij. signa et stelle fixe / motũ habet propriũ distinctum a motu firmamenti: qui quidẽ motus dicit apud astronomos motus accessus et recessus.

In eodẽ ca. i. vbi dicit in postilla: Nec valet qd p̃tra hoc obijcit frater Thomas r̃c.

Additio. vii. Si verba sancti Thome tractantis de luce in prima die producta in prima parte. q. lxvij. arti. vlt. in responsione ad secundũ argumentum recte intelligant: improbatio postillatoris nullũ habet locum: verba eni sua i hac materia loco allegato hec sunt in forma. Quidã dicũt lucẽ illã fuisse nubẽ quandã lucidã: q̃ postmodũ factõ sole in materiã p̃iacentẽ redijt: sed istud non est pueniẽs: quia scriptura in p̃ncipio Gen. cõmẽmorat institutionẽ nature que postmodũ p̃seuerat: vñ non debet dici qd aliquid tunc factũ fuerit qd post modicũ esse desierit: et ideo aliq̃ dicunt qd illa nubes lucida adhuc remanet: r̃c est cõiuncta soli vt ab eo discerni nõ possit / sed fm hoc illa nubes supflua remaneret: nihil autẽ est vacuũ in opibus dei: et iõ aliq̃ dicit qd ex illa nube formatũ est corp⁹ solis: sed hoc etiã dici nõ p̃t si ponat corp⁹ solis nõ esse de natura q̃tuor elemẽtoz: s. eẽ incorruptibile p naturã: qm fm hoc materia eius nõ p̃t esse sub alia forma: et ideo dicendũ r̃c. hec ille. Ex quib⁹ ṽbis manifeste patet qd sc̃tũs Tho. nõ improbat tertã positionẽ / que dicit solẽ esse factũ de illa nube lucida: p hoc qd in p̃ma rerũ p̃ductione nõ est dicendũ qd aliqd sit p̃ductũ satis cito corumpendũ: put postillator eidẽ imponit: sed sc̃tũs doctor ip̃robat hanc positionẽ p aliud mediũ et cõditionaliter. s. si ponat corpus solis esse incorruptibile p naturã: qz fm hoc materia eius nõ potuit esse sub forma nubis lucide / seu alia forma que cũq̃ distincta a forma solis que nunc est. Primã aut positionẽ q̃ dicebat illã nubẽ lucidã postmodũ factõ sole in materiã p̃iacentẽ redijisset: improbat sc̃tũs Tho. p hoc qd nõ est dicendũ qd aliqd in p̃ma rerũ p̃ductione sit p̃ductum satis cito corumpendũ / q̃ quidẽ improbatio est manifesta quo ad istã positionẽ primã: nã si nubes illa lucida in materiã p̃iacentẽ redijisset: certũ est ip̃am corruptã fuisse fm p̃fectã rõnem corruptionis: nõ eni trãsmutabat in melius. An in hoc loco videtur qd postillator aut nõ legit verba sancti Thome p̃dicta: aut voluit inuoluere sentẽtias ei⁹ vt eũ irrõnabiliter rep̃benderet. Et aut subijgit postillator de sc̃to Tho. qd incidit in illud qd improbat: eo qd in ope q̃nte diei dicit / qd aues et pisces facti sunt ex q̃tuor elementis r̃c. nihil rõnis videt cõtinere: nã sc̃tũs Tho. nõ ip̃robat qd ex aliq̃ natura in p̃ncipio Gen. cõmẽmorata fm aliqd sui p̃duceret aliq̃ alia natura: sic herbe vel plante ex terra: et aues et pisces ex aq̃ seu ex q̃tuor elementis / sed dicit esse incõueniens qd aliqd tunc factũ fuerit et postmodũ esse desierit. s. fm totũ: vtputa qd totũ elementũ aq̃ vel hmõi nunc p̃seueraret / sed post modicũ desineret esse: qd esset cõtra institutionẽ nature que p̃seuerãt est.

In eodẽ ca. i. vbi dicit i postilla: Dic q̃rit q̃re i sc̃da die nõ dicit: Et vidit deus qd esset bonũ r̃c.

Additio. viij. Dicendum est hic sicut supra sup illud verbum: Et protulit terra sc̃z qd ex hoc qd pisces

Octaua sphaera

De pma luce

Et hoc qd pisces et aues fuerunt pducti a deo actiue: no sequet qd no fuerint pducti ex elemētis actiue. Causa enī prima non semp excludit actionē causarū secundarū: vt dictū est.

In eodē ca. j. vbi dicitur in postilla: ex quo patet iudeos ce- cidisse in errorem saracenorum.

Additio. ix. Sicut inter christianos fuerunt aliqui iusmodi quoz errores no sunt imponēdi veris christianis: sic inter iudeos fuerūt aliq habētes erroneas opiniones/ q non approbant a iudeis cōiter: vñ licet in aliqbus opusculis eozū appareat q in alia vita sint corporales delectationes: cōitas tñ eoz hoc oīno respuit: est enī ptra illud Esa. lxxij. b. A seculo nō audierūt nec auribus pceperūt: oculus nō vidit deus absq te/ que pparasti expectātibus te. Et qbus verbis māifeste habet: q remunerat: o pparata iustis supat oēm sensum: vñ determi- natio cōmunis apud eos: prout Ra. Boyles dicit: q in alia vita nō est cibus/ nec potus/ nec actus venereoz: sed iusti dele- ctant ex splēdore diuīe grē. Quapropter attribuere istū erro- rem iudeis in cōi nō est vtile ad eoz reductionē: credunt enī q nos fingim⁹ mēdacia cōtra eos: qd nō modicū ipedimētū pre- stat ad hoc vt reddamur eis credibiles.

In eodem Beñ. ca. j. vbi dicitur in postilla: Imago autē dei consistit in anima zc.

Additio. x. et similitudine/ satis cōgrua est: et ponit a magro in. ij. dist. xvi. Sunt tñ aliq modi exponēdi vt ibidem habet/ quoz ratio differētie put in pma pte. q. xciij. arti. viij. pōt sic sumi: Nā similitudo aut p̄siderat vt pambulū ad imagi- nē inq̄tum est cōio: q̄ imago (oīs enī imago est similitudo et nō ecōtra) vel pōt considerari/ vt subsequēs ad imaginē inq̄tū significat quādā imaginis pfectionē. Dicit⁹ enī imaginē ali- cuius esse similitē ei cui⁹ est imago: inq̄tū pfecte respētat ipm: vñ similitudo si distinguat ab imagine: primo mō put est pre- ambula ad ipam: sic similitudo attendit p̄m ea que sunt cōmu- niora pprietatibus intellectualis nature: et p̄m hoc ad imagi- nem dei mens p̄tinet: p̄m Aug⁹ in libro. lxxij. questionū. Ce- tera autē hoīs. s. que p̄tinent ad partes inferiores anime: vel etiā ad ipm corpus/ ad similitudinē facta esse dicunt: si aut di- stinguant scdo mō. s. prout similitudo significat imaginis pfe- ctionē: sic habet locum expositio postillatoris.

Incipit tractat⁹ mgfi Mattheie doring ordinis mi- norū puincie Saxonie mīstri sacre theologie p̄fessoris clarissī mi: quē intitulauit Correctoriū corruptorij Burgensis in quo dicta postillatoris tutantur: respondēdo rationibus Burgen- sis et eius dicta optimis rationibus annihilando: vt patet dili- genter inspicienti.

Dest prologū suū Burgensis ad lram accedēs: dicit se velle aliq supponere ex qbus trahi debeat aliqd planū pro simpliciter capiētibus. Et hoc faciens in- uoluēdo snias/ circa primū capitulū replet totū vñū sexternū: et suis inuolutiōibus peroptime pensatis/ videri po- terit q primū capitulū remanet plus dubiū in multis/ q̄ expla- nata postillatoris expositione: in qua digressiōe reprehēdit ali- quādo postillatorē: pmo dicens q minus sufficiēter se habuit circa p̄cessum introductorij primū capituli: in eo q dicit intel- lectū opationis sex dierū dependere ex varietate opinionū de natura materie a p̄his positarū. Vbi dico q Burgēsis nō be- ne reprehēdit postillatorē: nam postillator dicit duas solēnes expositiones lrales doctoz esse/ que p̄cedunt varie p̄m opinio- nes varias de natura materie a p̄his positas: et excludit admī- rationē eozū qui egrefferre possent eum dicta p̄hoz opinabilia tractare in expositione lrali dicēs: Ex illarū ptractatiōe depen- det intellectus opis sex dierū/ nō directe et per se / sed inq̄tum exponit varie a diuersis. Non igit vult q sensus lralis sit su- mendus ex opinionib⁹ p̄hoz/ sed q videri possit/ que doctorū expositio innixa et fundata sup hmoi/ sit rōnabilior et sensui lra- li p̄pinqoz: nō igit incōueniēter dictū vt putat Burgēñ. Ra- tiones igit sue reprehētionis nō valēt: nō p̄ma: qz ex diuersita- te opinionū nō sumit sensum scripture/ sed solū inq̄rit ex eis q sentētia doctoz sit aptior/ nec scda: qz articulū creationis nō in- quirir ex p̄fatis opinionib⁹: sed cōuenientiā expositionū addu- ctarū: intendit enī solū expositionū varietatē et obscuritatē de- clarare: a quo etiā ipse Burgēñ. nō abstinet si respēnsibile est: nā diuersitatē inter beatū Aug⁹. et Ambro. sumi de informita- te materie ptractat in solutione p̄me q̄stionis quā mouet/ qua- re. s. scriptū nō sit: fiat terra/ sicut fiat lux zc. Nec puto sine in- tellectu

tellectu opinionū de natura materie expositōez Bede: Stra- bi: Linconēsis: et ceterozū de prima forma corporali quicq̄ posse intelligere: q̄uis ad verum sensum lralem hui⁹ passus/ etiam sine eoz expositione quis possit peruenire. Itē eadem digressiōe improbat Burgēñ. rationes per postillatorē ad- ductas/ ad ostendendū aggressiōes aquaz in vnum locū vt apparet arida: videlicet condensatiōē elemēti aque: et re- ceptiōē multarū partium eius in cōcauitatibus terre: quas rationes improbando Burgēñ. improbat/ nō modo postilla- torem sed et beatū Aug⁹. qui asserit has rationes sup Beñ. ca. xij. Sicq̄ Burgēñ. ad reuerentiā sanctorū nō respicit qd supra in postillatore valde reprehēdit: sed frustra vt patet in correctorio. vi. arti. q. p̄ambule. Rationes nāq̄ ipius Bur- gēñ. ptra beatū Aug⁹. et postillatorē modice sunt apparētē: nam prima fundat super falsa imaginatione quasi tota ratio siccitatis terre/ sit receptio aque in p̄cauitatibus terre: qd sal- sum est/ sed ex cōdensatiōe eius facta est/ cum in p̄ma creatio- ne aqua fuisset rara ad modum nebule: et ex multis pugillis nebule factus est vnus pugillus aque: sicut patet ad sensum. Sicq̄ cōdensatiōe facta/ pars recepta est in cōcauitatib⁹ ter- re: et ille sunt due cause partiales siccitatis terre: vt vult bea- Aug⁹. vbi. s. Nec secunda ratio Burgēñ. valet cum dicit in lra dicit: Congregatiō aque/ nō condensatiō: nam cōgregatiō simul et condensatiō est partium p̄pinqoz positiō: et ita illa difficultas potius est vocalis q̄ realis. Similitē qd tertio ad- ducit: fundat super falsa imaginatione: imaginatur enī q aque in terra recepte sint densiores: quod verū nō est q̄tum est de ratione aque: quia toto elemento p̄densato/ pars eius vna recepta est in terre viscerib⁹. Et per ea que dicta sunt pa- tet q non valet illud quod quarto adducit: quia condensatiō et receptiō sunt ambe cause partiales ad vnum effectum ariditatis terre. P̄ter has potior ratio ariditatis huius po- test addi diuina voluntas/ que legem posuit aquis ne transi- rent fines suos. Item in eadem digressiōe/ reiectis modis dicēdi beati Aug⁹. et aliorū: Burgēñ. imaginat aquā que in p̄ncipio creationis fuit cōcentrica terre et vniuerso: factam ecentricā terre et concentricā lune: vt apparere posset arida: sed q̄q̄ sua imaginatiō sit valde inuoluta: ad sensum tamē lit- teralem modicū conferre videtur: nec fundat eam sup aliqua auctoritate sacri canonis/ sanctorum doctorum/ vel alicuius philosophi. Et multa huic imaginationi contingunt inconue- niētia. Primū quia p̄m illam et aer et ignis ponerent necessa- rio elementa ecentrica: per egressiōē enim aque necesse est aerem egredi: cum nō habeat in sua sphaera soliditatem resi- stendi: et idem arguitur de sphaera ignis. Secūdum: quia sic ordo elementozum a prima creatione institutus: et inclinatio naturalis ad centrum vniuersi om̄ibus elementis indita p̄m beatū Aug⁹. et ipsummet Burgēñ. cito cessassent: quod est contra Burgēñ. et suum magistrum precipuum sanctū Tho- qui ideo reputat inconueniens lucem prima die factam/ sole facto quarto die rediisse in p̄iacentē materiam: quasi in pri- ma rerum productione aliquid fuerit productum/ satis cito corrumpendum: vt patet prima parte questi. lxxij. articuli. vlti- mo in responsiōe ad secundū argumentū. Nec videat mo- dicum incōueniens ordinē illum quo ad naturā elemētarem specialiter aque fore corruptum/ cum multi ponderis sit ordo ille: in quo etiam feda in se viderent pulchra et valde bona: vt inquit beatus Aug⁹. iij. sup Beñ. circa finē. Tertiu: quia sic videretur natura aque corrupta. Proprijs enim passiōi- bus et naturalibus inclinatiōibus immutatis/ necesse est na- turam immutari: cessante enim inclinatiōe motus sui ad cen- trum vniuersi: iam cessaret esse grauis: cessante grauitate ces- saret esse frigida et humida: et per consequens cessaret esse aqua: nec valet instantia de aqua que est supra firmamētum que non est mobilis ad centrum: quia p̄m Burgēñ. in eadem digressiōe/ illa dicit quasi equiuoce aqua per quandā analo- giam ratione diaphaneitatis: nō ratione grauitatis. Est enī appetitus naturalis grauis motus ad centrum intrinsecus et naturalis: vt docet beatus Aug⁹. iij. super Beñ. ca. ix. pro- pter hec et alia multa: imaginatiō sua nō videtur posse stare: sed et mirum est q nullus philosophozū (qui de naturis re- rum et earum connexione multa scripserunt) huiusmodi ecent- ricitatē videre nō potuerit: quia de huiusmodi nulla scripta reliquerunt: et manifestum signum q sphaera aque nō sit ecent- trica: sed potius terre et vniuerso concentrica videtur esse ta- le: quia cessante lege quam deus posuit aquis/ et gyro vallan- te abyssos: aqua naturaliter aridā absorberet: vt patz in dilu- uio: de quo ca. viij. infra vbi etiam Burgēñ. sibipsi conditio e v nem dicit

Ratio ari- ditatis t̄re
Imagina- tio burgen- improbat.

Parabola

Uersus

Postilla
tor defedit

Ene dicit: cum aq sit naturaliter fluida optet q tpe diluuij orbicu- lariter se habuerit circa centruz. i. terrā. Congregationis igit aqz vt appareret arida (put supra dictū est) principalis causa est diuina volūtas: que terminū posuit aqs / ne trāsirent fines suos: nec aq p positionē talis legis detinet violēter: qz quis illa detentio sit contra inclinationem naturalē grauis ad cen- trū / nō tñ obediētialem: s̄m quā deus pōt facere qdlibet ex q̄li- bet. ¶ Itē in eodē ca. **Burgē.** querens occasionē cōt: a postil- latozē: dicit eū recedere a b̄to **Aug.** in hoc q dicit ad litteram per celū non intelligi angelicam naturam: vbi dico q nec b̄tus **Aug.** ad l̄fam sic videtur exponere: sed q **Burgē.** p̄icit talem actionē esse pabolicā / nō videt verū: nā s̄m **Britonē** para- bola differt a metaphora z paradygma: qz s̄m **Donatū** vt eū allegat **Brito:** Parabola est rerū genere differentiū compara- tio: z sic ponit semen pro v̄bo dei/leo p christo zc. In pposito b̄tus **Aug.** qz talē cōpationē exponēdo nō facit vt videt: non est expositio ei cōpabolica q solū hz locū in his vbi res signifi- cant nō voces ad auctoris intentū: et in illo casu parabolica sensus nō cōtinet sub l̄fali/ sed est vere l̄falis: qz a sp̄sctō intē- tus: imo sensus pabolarū s̄m significationem vocum sepe fal- sus est: vt p̄z **Judic.** ix. b. de lignis in p̄siliū pueniētibus / z de electione regis lo q̄ntibus: z sic de alijs passib̄ sacre scripture. Ex q bene inferē q **Burgē.** in primo articulo sue q̄stionis p̄e ambule: nō ponit sufficienter adeq̄taz rōnem sensus l̄falis: cū dicit q adeq̄te sit ille q a deo intendit / z p voces in l̄fa cōten- tas significat. Debit enī addere p̄ter p̄missa aut p res voci bus exp̄ssas significat / z hic est vere pabolicus: q̄lis nō appa- ret sensus b̄ti **Aug.** de q sermo p̄sens. Postillatoz igit verū dixit expositionē b̄ti **Aug.** nō esse litteralē / nec p hoc recedit a b̄to **Aug.** cuius expositio pot̄ videt allegorica q̄ parabolī- ca / qz ex alio aliud intelligit. Ex celo ad litterā angelus p alle- goricā: vt p̄z in **Glo.** ordi. in p̄ncipio. s̄ q̄ttuoz sunt regule: cū etiā natura angelica z eius cognitio matutina aut vespertina sint a sensu n̄o valde remotē: iō cadere vident sub fide: iuxta vulgatum vt d̄r: fides est credere qd nō vides. Sicqz ad alle- goricā eius expositio pertinet iuxta cōe dictū. Ra gesta docet qd credas allegoria zc. Huic igit expositioni postillatoz non cōtradicit / sed eā q̄si nō litteralē dimittit: sic z ipemet **Burgē.** ¶ Itē in eodē ca. vbi postillatoz mota q̄stione: quare scda die facta non dicunt bona sicut alijs dieb̄: tres r̄siones adducit / quaz p̄mā dicit truphaticā: scdam abijcit tanq̄ nō fundatam: tertiā approbat a **Ra. Sa.** acceptā: in quo passu **Burgē.** dicit eū in trib̄ deuiare a rectitudinē: qz rationē sanctorū irreuerē- ter dicit truphaticā: scdo qz contra eos nō adducit validam ra- tionē. tertio qz veram responsionē attribuit infideli: q tamē in n̄ra glo. p̄tinet: cui pot̄ debuit honorē exhibere. ¶ Quo ad p̄mā respondeo q postillatoz non truphā de sc̄tis doctoribus s̄z impitis lectorib̄: q id p sensu litterali eligūt: qd sc̄ti mystice p q̄sdā p̄ticulares congruentias adducūt: vt patet in multis le- cturis super **Ben.** ¶ Quo ad scdm dico q ratio postillatoz valida est ad pbandū q binarius nō est generaliter infamis: qz etiā laudabilis in scriptura reperit. Est igit illa rō sanctorū fundata super quibusdā incōgruentijs binarij / nō sup ratione eius essentiali: quia alias omnis binarius esset infamis: qd ef- ficaciter improbat ratio postillatoz. ¶ Quo ad tertiā ratio litteralis quā postillatoz sumit a **Ra. Sa.** nō est in glo. n̄ra: vt **Burgē.** dicit: sed glo. videt sentire oppositū illi rōnis l̄falis. d̄r enī in glo. allegante **Bedā** sup illo v̄bo: Et vidit deus zc. Mōdum terra germinabat / nec aqua animantia viuia produxe- rat / z tñ d̄r deus videre q esset bonum cedentibus aquis ap- paruisse aridā: quia vniuersitatis estimatoz p̄uidens q̄ sunt futura / quasi iam p̄fecta laudat: que adhuc in primo operis ex- ordio sunt: quia apud eum rerū p̄fectio nō in consummatione est operis / sed in p̄destinatione volūtat̄is. Nec glo. **Si Bur- gen.** z nobis cōis est **Glo.** ordinaria: mirū est qd obijcit cū ipa glo. ponat ad questionē p̄dictā hanc primā rationē nō tertiam. put **Burgen.** fingit. ¶ Itē in eodē ca. cum d̄r: Protulit terra herbā zc. Postillatoz dicit intelligendū esse passiue: qz actiue a solo deo hec virtus germinandi fuit. Cōtra quod **Burgen.** adducit b̄m **Aug.** dicentē: Causaliter dictum est produxisse terrā / herbam / lignū zc. i. ad producendū accepisse virtutem. Ex q dicto arguit **Burgen.** terrā etiā actiue p̄tulisse ibi in l̄fa enumerata: sed non videtur **Burgen.** b̄n inferre ex dicto beati **Aug.** qz illa enumerata in l̄fa sunt subito producta in esse per- fecto: qz herbe habentes semen / z lignū h̄ns fructū / in quibus modis producendū / creatura nō potest actiue concurrere: quia deus sic res condidit vt eas proprios motus habere sinat: p̄ prius aut mot̄ creaturaz nō est subitus / nec ad terminū primo perfectum: sed

perfectum: sed via generationis est ab imperfecto ad perfectū: ideo Embrio primo viuit vita plante: dehinc animalis / post hominis: vt dicit **Arist.** de animalib̄: imo generale est quod primū perfectione / est vltimū in via generationis z cōuerso. Nec videtur cōcurrere in generatione plantarum z reliquo- rum nisi materialiter / nec potest hodie actiue cōcurrere: quia ministrat solū materiā generationis / et quia materia est vna de quattuor causis causaliter dici potuit: Protulit terra. z sic dictum beati **Aug.** per **Burgen.** adductum accipiendū vide- tur / actiue autē a solo deo primo: z tunc per virtutē seminalē inditam ab eodē vt sonat littera. Ad idē glo. interli. Et factū est glofa: causaliter: z p̄tulit: glofa / actualiter. ¶ Itē in eodē capitulo vbi postillatoz notauit sanctum **Thomā** dicentem q ex luce prima die facta corpus solis fieri non potuit: **Bur- gen.** in defensione sancti **Thome** / exardescēs passionibus p mouetur: z dicit postillatozē dicta sancti **Thome** non vidisse in hoc loco: qui tamen vt apparet clarius z magis intime vi- dit q̄ ipē **Burgen.** Qui enim ad illa dicta sine passione re- spicit / clare cognoscit q improbatio tertie opinionis innitit eidē medio / sicut improbatio prime opinionis: illi videlicet q quia nihil fuit in principio conditū / cito post corrupendū: ideo lux prime diei sole facta nō redijt in p̄iacentē materiā. ¶ Quā aut probatio tertie opinionis innitatur eidem medio: pa- tet sic: Nā tertia opinio per eū adducta est illa q corp̄ solis quarta die factū sit / ex luce prima die p̄ducta: hanc ip̄obans idem sanctus **Tho.** dicit esse inconueniens si ponat corpus solis non esse de natura quattuor elementoz: sed esse p natu- ram incorruptibilem / quoniā s̄m hoc materia eius nō potest esse sub alia forma: hec ille. Ex qua obiectione duo sequi videt- tur. Primū q ex illa luce sine sui corruptione corpus solis fie- ri nō potuit: quia materia solis nō potuit fuisse sub alia for- ma sine corruptione prioris / cūius forme corruptio non erat conueniens p̄pter mediū: per quod prima opinio fuit impro- bata / videlicet q nihil fuit in principio conditū / cito post corru- p̄dū. Hoc intrinsecus postillatoz vidēs / rationabiliter dixit solem factum ex illa luce: non obstante obiectione sc̄ti **Tho.** b prima parte sum. q. lxxij. arti. vl. in responsione ad secundū argumentum. ¶ Secundū quod sequi videtur ex illis dictis est / q nulla materia existens sub forma priorī: potest esse sub forma posteriori nisi priorī corrupta: ideo reprobat opinionē tertiā: quia forma solis specifica formā lucis generificam nō compatit: ideo ex luce non potuit fieri sol nisi forma lucis cor- rumpeit / quod est incōueniens propter mediū: p quod prima opinio s̄m eum fuit improbatā: et q̄z illud dictum incidit in errores cōdemnatos **Oronie** / inter quos habetur sic: **Di- cere t̄m̄vnaz** formā substantialē in quolibet composito error: tamen cum eodem dicto sanctus **Tho.** incidit in id quod im- probat / quando ponit aues z pisces factos ex natura elemen- torum: quia ex hoc forme elementozum positione formarū pi- scium z auū fuisent corrupte s̄m eum: z per consequens alī quid in principio productū / cito post corruptioni fuisset obno- xiū. Nec valet enatio **Burgen.** de parte z toto: quia s̄m hoc de aliqua portione lucis / corpus solis productum fuisset sine totius lucis corruptione. ¶ Itē in eodē ca. vbi de productio- ne piscium ex aqua postillatoz dixit hanc productionē actiue esse a solo deo / passiue ab elementis: **Burgen.** dicit q causa prima nō semper excludit actionē causaz secundaz: volens cō- tra postillatozem / q elementa etiā actiue ad productionem pi- scium cōcurrerint / sicut supra correctorio quinto de producti- one herbarū z arborum a terra / dicit aut hic sicut ibi. In spe- ciali tamen dico q si in rerum productione prima causa secu- darum causarum actionem non excludit / excludit tamen cer- tum modum agendi vel coagendi: scilicet subito: in quo mo- do creatavirtus coagere non potest / multo minus tunc bene igitur dictū est q actiue a solo deo pisces z cetera a principio creata sunt. ¶ Itē in eodē capitulo vbi dicit: Creauit deus cete grandia: postillatoz reprehēdit iudeos in **Thalmudicis** cōmuniter studentes / z simplices ex eis docentes z errantes z errare facientes / quā reprehensionē **Burgen.** egreferēz: quasi adhuc affectione sanguinis iudaicāns dicit non esse vi- lem talem reprehensionem / cum non omnes iudei sic errant: z sic credunt nos fingere mendaciā contra eos: et per conse- quens minus per nos poterunt ad fidem reduci. Respondeo ego q non possunt estimare per nos cōfictū mendaciū: quod clare sciunt in suis **Thalmudicis** contentum / et fortasse talis reprehensio cooperatur ad eozum reductionem: quādo ex ea vident suos magistros / z apud iudeoz cōmunitatē aucten- cos / ita male de beatitudine z futura vita sentire.

* Igit p̄fecti

Istis perfecti sunt ce. 7 ter. Albu. Nullo mo dici pot. / quo fecit de celu 7 terra. Sed hec expositio p ordine dieru indicat tanqz historia facta reru: sed ma time obseruat pdicatione futuroz. Si que mouet q in etatib seculi / due pme denis generibus explicant: tres sequetes sin

gule. ruij. sexta do nullo numero generati onu diffinit: facile est videre etiã i vno quozqz hoie infantia et puericia quinqz sensibus corporis inherere. Quinari aut duplicatus (qz duplex est sexus hu manus vn generationes tales fiut) de nariu facit. Ab adolescencia do vbi ro p ualere incipit in hoie / accedit qnqz sen sibus cognitio 7 actio qbus vita regit 7 administrat: vt sit septenarius / q du plicatus ppter duplicē sexu. ruij. gene rationibus eminet: qz habet tres eta tes: adolescētis. s. iuuenis / 7 senioris. Senect do nullo annoz termino fini tur: sed post illas qnqz etates qstum qz qz vixerit / senectuti deputatur. In hac

quozqz etate seculi no apparēt generationes: vt etiã occult sit vltimus dies / quem dñs vtiliter latere monstrauit. a **I**gitur perfecti sunt celi 7 terra: 7 omnis ornatus eorum. Allegorice. Post illorū qñ sex dieru opa valde bona / speret ho requie ppetua: 7 intelligat qd sit: requeuit deus die septimo ab opibus suis: qz 7 ipse in nobis hec bona operat: qui iubet vt opemur: 7 recte qescere dicit: qz post hec oia opa requie no bis pstat. Quō pater familias domū edificat cū seruitibus facere imperat: 7 post ab opibus reqescere / cum pfecta fabrica iubet quiescere. **I**sid. Moraliter. Habet vnusqz nfm in nris opibus 7 recta vita taqz distinctos istos sex dies: post quos debeat quietē sperare. Primo die lucē fidei / qñ primuz visibilitus credit: ppter quā fidē dñs visibiliter apparere di gnatus est. Scdo die factum est tanqz firmamentū discipline / qd discernit iter carnalia 7 spūalia opera / sicut firmamentū in ter inferiores aquas 7 superiores. Tertio die quo mentē suā ad pferendos bonoz operū fructū pparat 7 erigit / sepata labe 7 fluctib tētationū carnaliū / tanqz aridā terrā habet / mentē vi deliz tanqz a turbatiōibus maris / vt iā possit dicere: Ro. viij d. Hente vno legi dei rē. b **C**ōpleuitqz deo rē. Aug. Alia trāslatio: Cōsummauit deus die sexto opa q fecit / q nihil qstionis affert: qz manifesta sunt q in eo facta sunt. Sz fm he braica pitate qrendū est quō dicat deus septima die opus suū cōpleuisse / in quo nihil nouū creasse dicit: nisi forte ipm tunc fe cisse / 7 in ei factura opus cōpleuisse dicat: q eo facto mensurā numerūqz pfecti diez / quoz circuitu oia scia voluunt: nā in re uolutione idē est octauū q 7 pimus. Cōpleuit igit die sexta op suū / addito. vij. quē sabbatū dici 7 esse voluit / 7 mystica pte teris bñdictione 7 scificatione donauit. En 7 dies iudicii / qz post septimā sabbati vctura est: octaua in scripturis dicta est: qñ se pte tm pcesserint: dies quozqz resurrexerit dñi / cū post tot diez milla ventura esset / octaua dicta est. Potest dici cōpleuisse deū die septima opus suū: qz ipm bñdixit 7 scificauit: opus enī est bñdictio 7 scificatio: aliqd em opus fecit salamō / cū templū di dedicauit. **H**iero. In hebreo habet die septia. Artabim q iudeos / q de ocio sabbati glorianē: qz iā tunc in pncipio sab batū solutū est: dū deo opat in sabbato cōplens opa sua in eo.

Aug. Cōpleuitqz deo rē. Querit vtz illi sex dies pterierit 7 addito septimo nūc p volumina tpm nō re sed noie repetat: In toto enī tpe multi veniūt pteritis siles / null idē. En dubi tat vtrū illi sex dies pterierint: An istis vstatis qtidie trācur rentib / illi maneāt in rerū pditionib / vt nō solū in tribus añ luminaria / sed etiã in reliqz trib intelligam / diē in specie rei q creata est: noctē in defectu vel puatiōe: cū. s. amittit spēs ali q mutatione q inest oī creature siue possibilitate / cū desit effe ctus: sicut in celestib corpibus / siue actu: vt in terrenis 7 mor talibus. Gespa aut in oibus pfecte pditiōis termin sit. Da ne incipētis exordiu. Ois enī creatura certis initijs et finib cōtinet. Sed siue b / siue illud / siue aliud pbabilius dicat: pfe cto nūero dierū. i. senario / pfecti deus opa sua: q mēsurā 7 nu mero dierū / 7 pōdere disposuit. i. in se: qui est mēsurā / oīqz rei modū pfigēs: 7 numeros pbens 7 specie / 7 pondus: qz oia ad quietē 7 stabilitatē trahit: oia enī terminat / format / ordinatqz. Vel sic disposuit oia: vt haberēt mensurā / numez / 7 pōdus: si cut dicit: deo corpa i colorib disposuit: nō vt colores in se pri us habuerint: sed vt ipsa colores haberēt. Nec senari nūme rus iō pfect est / qz sex dieb deo opa fecit / sed iō pfect opa sex diebus: quia

diebus: qz senarius est pfect. Sine his q pfectus esset q ni si esset pfect: scdm eū pfecta nō fierēt. c **E**t requeuit de us rē. Beda. Nō qñ operādo lassus / sz ab vniuerso opere requeuit / qz nouā creaturā facere cessauit. Requeuit enī cessa re dicit: vt in Apocal. iij. c. Requie nō habebāt dicētia: Sa ctus / scctus / scctus. i. dicere nō cessabāt.

Beda. Altius quozqz intelligit re queuisse ab vniuerso ope suo. i. nō op habuisse illis opibus / in qbus reqesce ret: cui requeit in semetipso vera est sp sine initio 7 fine: sed sola bonitat cau sa fecisse opa / q in ipō reqescerent: hu mana do indigētia quotidie laborat: vt in opibus suis reqescat / dicēte deo: ifra. iij. d. In sudore vult tui ve. p. t. Deus aut nō habuit necesse in creatu ris suis reqescere: sed creaturis rōna libus in se requie dedit. **A**ug. Et requeuit deus rē. Nō laborauit deo in operādo: q solo vbo fecit oia / dicendo fiat. Nec homo dicendo fiat / laborat.

Sed forte dicit laborasse cogitādo qd fieret. Aqua cura per fectis rebus quieuisse dz. Sed hoc sape desipe ē. Deinde q requeuisse ē creature rōnali in se requie pstitisse: vt illuc. s. desi derio feramur: q reqescam. i. nihil ampli reqram. Sic enī facere dicit / qd ipso in nobis operāte facimus: 7 cognoscere / cū cognoscimus: sic reqescere / cū eius munere quiescimus. **A**ug. Nō est mirū si die septimo requeuit / deinceps opaturus ordies seculoz. **A**ug. Potest aut itelligi deū requeuisse a faciēdis generib creature: qz vltra noua nō cō didit: vtz nunc tm operat administrationē eozundē generū: que tūc istituta sunt. Creatoris enī vtus / causa subsistēdi est ois creature. Ad ei dz Joh. v. c. Pm me vtz mō opat: vni uerse creature ptinuā administratōez oñdit. Die septio reque uit: vt nouā creaturā vltorius nō faceret: sed vtz nūc opera tur. vt qd cōdidit: cōtinere 7 gubernare nō cesset. **A**ug. Deus aut nec creādo defessus / nec cessando resect est: sed p scripturā suā ad qētis desideriu nos hortat: dicēdo se diē san ctificasse in quo requeuit. Ceteros enī non legif sanctificasse: tanqz apud ipsum plus quies q operatio valeat. **A**ug. D

Nicolans de lyra **Ca. II**

Istis perfecti sunt rē. Postqz descripsit moyses hois formationē ppter quē alia fuerūt pducta. Dic conse quēter describit hois formati statū siue cōditionē. Et qz ex fine sumit ratio eoz que sunt ad finē: ideo pmo descri bitur ipius hois vltimus finis. Secūdo explicat magis mo dus sue formatiōis / ibi: Iste sunt generationes. Tertio de scribit locus sue habitatiōis / ibi: Plantauerat aut. Quarto actus multiplicatiōis / ibi: Dixit quozqz rē. Circa pmi sic pe dit: qz pmo ptinuant dicta dicēdis. Secūdo describit ipius hois finis / ibi: Et bñdixit diei. Circa pmi cōtinuat de opib sex dierū ad diē septimū in quo qeuit dicēs. a **I**git pfe cti sūt ce. 7 ter. sex pdict dieb p opus distinctiōis 7 orna tus / vt pdict ē. b **C**ōpleuitqz deo die septimo. Alia trāslatio habz: sexto die: 7 vtraqz vera ē: vario tm mō. Est enī duplex cōpletio vel pfectio alicui rei. Prima est qñ assequit formā debitā: sicut ignis qñ p generationē assequit formam igneitatē 7 qlitatū cōcomitantū. Alia est pfectio seu cōple tio: qñ erit in opationē sibi debitā: sicut qñ ignis calefacit vt generat ignē. Et pma pfectio ordinat ad secūdā: qz forma est ppter opationē. Igit qz sex dieb pfecte sunt creature in suis formis 7 pprietatib: nō sexto die cōpleuit deo op suū qstum ad pmi pfectionē: Sz qz a septimo die dz: incepisse tēp admī nistratiōis 7 gubernatiōis rerū: sicut sex dies pcedētes dicū tur tēpus pductionis: ita dies septimus 7 deinceps dicit tē pus gubernatiōis: p gubernationē enī res applicant ad su as opationes: iō dz deo die septimo cōpleuisse opus suū qstū ad scdm pfectionē: 7 de isto ope administratiōis 7 guberna tionis rerū / saluator dicit. Joh. v. c. Pm me vtz mō opat et ego opoz. Alr etiã pot dicit: qz deo potuisset plures spēs addi disse spēs iā pduct: de agēte aut potēte noua opa addē suo opi: nō dz q impleuerit opus suū: donec videat reqescere et cessare a nouis pdēdis: hoc aut appuit septimo die 7 nō añ. c **E**t requeuit septi. die. s. a nouis creatur pducēdis: qz nihil ē factū postea / qd tūc nō fuerit factū i opib sex dierū: vt

* in suo similit

Requesere

Anago gice

Exo. 20. b Heb. 4. b.

Ca. II

Duifio

Duplex pfectio

in ipis q̄ in se req̄scat ab eis: cū in ipsa vel aīa vel rōne aliqd melius sit q̄ fecerit/ q̄ ip̄a sint q̄ fecerit. Nō oñdit̄ deus cum d̄r Req̄es dei req̄uisse: nullo ope sic delectatus/ quasi faciend̄ eguerit: vel minoz/ si nō fecerit: vel beator/ cū fecerit. Qd̄ ex illo ita est: vt ei debeat quod est: ip̄e aut̄ nulli/ qz ex ip̄so est quod beatus est.

Dystice

Seip̄m reb̄ q̄s fecit diligēdo p̄posuit. Ideo nō sc̄ificās diez quo ea faciēda inchoauit: nec illū quo fecit ea: ne illis faciēdis vel factis gaudiū ei creuisset videre: sed eū q̄ ab ipsis in seip̄o req̄euit/ qui nunq̄ requie caruit: sed eā nob̄ bis per diē septimū oñdit/ significās eā nō dari nisi p̄fectis: cui deputauit diē/ q̄ p̄fectionē rerū oīm sequebatur. Qui enī semp̄ quiet̄ est/ tūc nob̄is req̄euit/ cū se req̄euisse monstrauit: et requiescit in nob̄is/ cū in se requie tribuit. Req̄es ergo dei est q̄ nulli indiget bono: et iō certa est nob̄is in illo: qz beatificamur bono qd̄ ip̄e est: nō ip̄se bono qd̄ nos sum̄. Porro nec vllō p̄ter se alio bono eget: qui bono qd̄ fecit nō eget. Nec est enī req̄es ei ab oib̄ opib̄ q̄ fecit: quia bono qd̄ fecit nō eget/ nec egeret si nō fecisset. Nā sic p̄t dicit: nullis egēs bonis: nō a fact̄ req̄escēdo/ s̄ nulla faciēdo. Sed facere si nō posset/ nulla potētia eēt. Si posset/ nō faceret/ magna eēt iuidia. S̄z oipotēs et bon̄/ oīa valde bona fecit. Quia nō seip̄o bono p̄fecte beat̄ est: a bonis q̄ fecit in seip̄o req̄euit/ ea requie a q̄ nunq̄ recessit. Auḡ. Si aut̄ diceretur requie uisse a faciēdis: intelligeretur tm̄ non fecisse. Si a factis/ forte ip̄is factis egere videret: nos aut̄ nō in nob̄is/ s̄ in illo requie sc̄am̄: nec ita velim̄ siles eē deo: vt i nob̄is req̄escam̄: sic ip̄se in se. Sed sic nō req̄euit nisi in seip̄o: qz bt̄us est seip̄o: ita i ip̄o nos q̄turos sp̄em̄: q̄ nō n̄ro bono/ s̄ ip̄o b̄ti sum̄. Auḡ. In se aut̄ req̄euit dē sp̄. In dieb̄ nō q̄b̄ rez p̄summatio nar̄ rat̄: in septimo tm̄ req̄euit: q̄ rez sequit̄ p̄fectionē: a p̄fectis enī req̄escit/ q̄ p̄fect̄ nō eget/ vt beator sit. Auḡ. Opa ei vide mus bona: q̄tē nō ei post bona opa n̄ra videbim̄. Ob quaz significandā vnā diē sabbati p̄cepit obseruari: qd̄ in tpe gr̄e ob latū est: in q̄ p̄petuū obseruat sabbatū / qui spe futuri oīa bona opat̄: nec in bonis opib̄ suis/ q̄si nō accepit/ gl̄iaf. Auḡ. Apud illū quieti ei nec mane nec vespa est: qz nec apit̄ in̄itio/ nec claud̄t̄ fine. In p̄fectis aut̄ opib̄ mane h̄z/ et non vesperāz: qz p̄fecta creatura incipit cōuer̄ti ad q̄tē creatoris: sed illa non hab̄z finē sue p̄fectōis: et sic req̄es dei nō ip̄i deo/ s̄ rez p̄fectio nī inchoat̄/ et habet i eo mane/ q̄ ab ip̄o p̄ficiat̄: s̄z i suo ḡne tāq̄ vespa terminat̄: qd̄ in deo vesperā nō h̄z: qz nihil erit p̄fectius ip̄a p̄fectōe. Auḡ. In illis aut̄ dieb̄/ quib̄ oīa creabant̄: vespa est termin̄ p̄dite creature. Hanc in̄itū alteri cōdēdet̄: et sic q̄nti diei vespa est termin̄ p̄dite i eo creature. Hanc post ip̄am in̄itū faciēde sexta die q̄ p̄dita/ termin̄ est vespa: et quia nihil cōdēdū restabat: ita post illā mane factū est: vt nō esset in̄itū alteri creature cōdēde: sed q̄tis oīs creature in creatoris req̄e. Intelligit̄ enī cōpleto sexto die post ei vesperā mane: q̄ significat̄ in̄itū manēdi et q̄scēdi: q̄ quies dei nec in̄itū habet nec terminū. Creature h̄z in̄itū/ sed nō finē. Iō enī septim̄ dies cepit a mane: sed nullo terminat̄ vesperē. Si aut̄ in ceteris dieb̄ vespe et mane vices tēpor̄ significat̄/ q̄lia q̄tidie pagunt̄: nihil p̄hibet septimū diem vesperā mane q̄ cōcludi. At mane post vesperā septimi diei sit in̄itū octauit̄: de q̄ silendū fuit: quia idē primus ad quē reditur. Un̄ pbabilius est hos septē dies sub illoz noībus sibimet succedentes tpa peragere. Illos aut̄ p̄mos inusitata nob̄is specie in ip̄is rez p̄ditōibus explicatos p̄manere: qd̄ de trib̄ fateri cogimur: q̄ cōditi aīa luminaria me/ morant̄. Auḡ. Querit̄ quō dicat̄ in die septio i seip̄o req̄e uisse dē/ cū scriptū sit: Et req̄euit dē die septima q̄si nō i seip̄o: Quid est q̄ dies septim̄? creatura/ an t̄pale spaciū? quod et ip̄m creature t̄pali cōcreatū est/ et sic creatura? Nulla enī t̄pa sunt/ q̄ a deo creata nō sunt. Sex aut̄ dies cū quib̄ et in quibus crea turis creati sunt: sup̄ dictū est. S̄z septimū q̄n creauit: In ip̄o enī nihil fecit: sed ab his q̄ fecerat requieuit. Quō ergo requie uit in die quē nō creauit? Aut quō eū post sex dies creauit/ cum sexto die oīa cōsummauerit: nec aliquid in septimo creauerit? Forte vnū tm̄ diē creauerit dē: vt ei repetitione multi prete/ rirerit: nec op̄ erat vt septē crearet: qz illius quē creauerat se/ ptima repetitio hūc faciebat. Lucē enim discreuit a tenebris: diēq̄ vocauit: et tenebras noctē. Huī diei repetitōz scriptura appellat̄ sc̄dm̄ diē: deinde tertiū: et deinceps vsq̄ ad sextum quo cōsummauit opa. Cuī repetitio septimi diei nomē accepit vel contraxit: et ita dies septim̄/ nullus dies/ nulla creatura: nisi il la q̄ p̄i cōdita/ et dies vocata. Auḡ. Sed quō circūire po terat lux

Questio

terat lux/ ad exhibendā diurnā nocturnāq̄ vicissitudinē: non solū aīa luminaria/ sed aīa factū firmamētū: imo aīa speciē ter/ re vel maris: q̄ circūitū lucis admitteret. Hac difficultate cō pulsi/ supradixim̄ lucē factā prius esse sp̄ialis creature cōsum mationē vel cōfirmationē. Noctē nō adhuc formandā in ce/ teris operib̄ materiā/ q̄ fuerat istituta: cū p̄mo fecit deus celū et terrā/ et oīa ce/ tera. Auḡ. S̄z facill̄ ē vt nos l̄gra re fateamur: quō lux q̄ dies d̄r/ circūi/ tu suo si corp̄alis est: vicē diei noctisq̄ egerit. Si sp̄ialis est/ cōdēdis oib̄ p̄n/ tata sit/ suisq̄ p̄ntia diē/ absentia noctē. Vesperā in̄itio absentie: Hanc in̄itio p̄ntie sue fecerit: q̄ contra naturā diu/ ne scripture conemur: dicēdo alium diē esse septimū: q̄ illius diei quā fecit dē/ septimā repetitionē. Alioquin aut nō creauit deus diē septimū: aut septimus post illos sex/ falsumq̄ erit eū sexta die cōsummasse oīa opera sua. Auḡ. S̄z qm̄ lux corp̄alis aīq̄ fieret celus/ quo circūitu noctē diēq̄ exhibuerit: nō inuenim̄: sic q̄ntionē terminam̄. Lux p̄i creata nō corp̄alis/ s̄ sp̄ialis: sicut post tenebras fa/ cta. i. a sua iformitate cōuer̄sa ad creatorē: ita post vesperā h̄z mane: cū post cognitōez p̄rie nature: qua nō est quod deus/ refert se ad laudandā lucē q̄ est dē: cuī visione formatur: et qz creature inferiores sine eī cognitōe nō fiunt: vn̄ dies vbi qz repetit̄: cuī repetitione tot dies fiant: q̄tiens distinguunt̄ rez genera: senarij p̄fectōe terminadā: vt vespera p̄mi diei sit sui p̄gnitio: q̄ scit se nō eē qd̄ dē. Hanc p̄ vesperā q̄ clau dit̄ dies vn̄: et inchoat̄ sc̄ds: conuersio eī/ vt q̄ est creata ad laudē referat creatoris: et cognitōe creature incipiat de ver bo dei: q̄ post ip̄am fit. i. firmamētū: qd̄ in eī cognitōe fit p̄i us: cū d̄r: Et factū est ita: post i natura firmamētū/ cū addit̄: et fecit dē firmamētū. Deinde vespa lucis huī/ cū ip̄m nō i ver bo dei sic aīa: sed in ip̄i natura cōsc̄it̄: q̄ cognitio tāq̄ minor vespa d̄r. Postea fit mane/ q̄ claud̄t̄ dies sc̄ds: et incipit tert̄ in q̄ itidē est mane cōuer̄sio huius lucis ad laudē dei: qz fecit firmamētū ad percipiēdā de d̄bo dei cognitōe post firma/ mentū faciēde creature. Et sic cetera vsq̄ ad mane post vesperā sexti diei. Multū enī inest in̄ cognitōez cuiusq̄ rei in d̄bo et in ip̄i natura. Un̄ h̄ ad diē/ illud p̄tinet ad vesperā. Prelu/ cet enī q̄ in d̄bo cōspicit̄ cognitio: et illa q̄ creatura in seip̄a no scit̄ recte vespa d̄r. Auḡ. Quia nō angeli creaturā in se ip̄a sic sciūt: vt p̄ponat̄ qd̄ ea in v̄itate sciūt/ p̄ quā facta sūt oīa p̄ sex dies nō noīat̄ noī: s̄z post vesperā et mane dies vn̄: et sic p̄ cetera. Diei q̄ cuius vespa et mane p̄m p̄dictā rōnē accipi pōt̄ le naria repetitione: facta est oīs creatura: factumq̄ est mane/ q̄

Nico. de lyra

in suo s̄st̄: v̄l i suis causis. Alr̄ exponit̄. put req̄es ponit̄ p cōplectōe desiderij: et sic dē req̄euit i seip̄o: qz i seip̄o b̄tis ē: creatur̄ nō indigēs: et ad h̄ designādum non d̄r q̄ quieuit in ope suo: s̄z ab ope. i. cessans/ et in seip̄o beatificque requiescens. a Auḡ. H̄ndixit. Dic describit̄ ip̄i hoīs finis. Ad cuī itelle ctū cōsiderādum q̄ experit̄cia docet appetitū hoīs non q̄sece re totaliter in adeptione cuiuslibet boni finiti: sed adepto illo vltierus tēdit per desiderij: adepto aut̄ sine vltimo totaliter quiescit/ sicut lapis in centro: et per hoc arguit̄ q̄ finis vltim̄ ip̄ius hoīs nō p̄sistit in adeptione cuiuslibet boni finiti: s̄z so/ lū in adeptōe boni infiniti: qd̄ est sol̄ dē. vn̄ dicit Auḡ. i. l̄ bro cōf̄el. Inquietū est d̄ne cor: meū donec requiescat in te. i. p̄ cognitōe et amorē. Itē exp̄imur q̄ q̄tumcunq̄ cognoscit̄ dē ab hoīe p̄ effectum: nō terminat̄ tm̄ hoīs desiderij donec cognoscit̄ p̄ seip̄m. Et q̄ cōcludit̄ vltier̄: q̄ vltimus finis ho minis cōsistit in visione dei p̄ essentiā: put̄ tm̄ includit̄ fruitio/ nem. vn̄ Joh̄. xvij. a. Nec est vita eterna/ vt cognoscit̄ te deū et̄. Ista autem beatitudo in p̄nti vita quodāmodo inchoatur p̄ h̄ q̄ mens humana a terrenis eleuat̄: et occupat̄ in contem platiōe sui creatoris: in enigmate tm̄ p̄ficiat̄ autē p̄ hoc q̄ h̄o p̄ ducit̄ finaliter ad eternā visionē: et ad h̄ deputat̄ dies septia: vt h̄o vacet a terrenis: et circa diuina occupet̄: et h̄ est qd̄ d̄r: Et h̄ndixit et̄. et sc̄ificauit illū. i. ad diuina obsequia applica/ uit. Sc̄ificatio enī in vna significatiōe idē est qd̄ applicatio ad diuina obsequia. Un̄ etiam res inanimate q̄ b̄ndictionem vel consecrationē applicate sunt diuino cultui. i. ecclesie ma/ teriales et vestes dicunt̄ sancte vel sanctificatē. b̄ Quia in ip̄o cessauerat. Requiescēdo in seip̄o/ vt predictū est. Et p̄ hoc designatur/ q̄ homo die septimo debet cessare ab operi bus terrenis: et requiescere in deo p̄ contēplationē et amorē. * Iste sunt

Questio

Questio

Sc̄ificatio

finiret dies sextus. Et incipet septim' sine vespa: qz dei reqes no e creatura: q p ceteros dies alif i deo / alif in se facta cogno scit: cui' cognitiois qsi decolor spes vespera facit. No ergo for ma opis dies: termin' vespa: z alteri' opis initiu mane debet intelligi: ne cogamur dicere pter sex dies septimi codita creatu

go figurata est. An hec ps libri liber generatiois celi z terre dicta est. In hac po conclusioe vn' dies dicit / quo fecit de' ce: lu z terra zc. In quo tps significat. His g paucis vbis: insi nuata est ois creatura an pcam aie. In celo z in terra / ois vi sibilis creatura. Noie diei oe tps: qz sil facta st tps z tpalia.

ra: aut ipm no esse creatura. sz dies ide p oia opa repetit: no circuitu corpali / sz cognitioe spuali: cu ageli pus pteplan' creatura in vbo dei: deinde i sua cogni tioe: z p i seipa: qd significat vespa fa cta. z hac cognitione ad ipi' vitat' lau de referit: qd mane significat. Intel ligit etia vt no creature / sz sibi reqes di diei septimi habuerit maie sine vespa. i. initiu sine termino Si eni diceret: Re queit die septimo / nec adderet ab ope / rib' suis: frustra initiu qetis qrerem: no eni incipit reqescere. Reqes aut ab opibus ex eo cepta est: ex quo illa pfecit. Nec eni ab opib' suis eozu no egedo reqeuisset / pus qz essent: qb' nec pfectis eguisset: z qz eis nunqz oino eguit / nec britudo q eis no eget / taqz pficienda pfi ciet. Ideo septima die nlla vespa acces sit. Aug'. Nec putet qs qd de luce spuali dictu est: et de die spuali pdito in spuali z angelica creatura / de pteplatio

a ¶ in ope. b ¶ recapitulatio. ¶ conclusio superior ¶ vel historice vel mystice. a vt faceret. Iste sunt generatio nes celi et terre qn create sunt / a ¶ Bes. in tepore b ¶ Aug'. omniu vili bilium materiam. in die quo fecit dñs deus celu b a ¶ omniu inuisibilium ppter vigorem vite b z terra: z omne virgultum agri c a ¶ asqz ho terrena pcupisceret b ¶ omne viride agri: qd tertio die factum apparet. ¶ ppter vitam inmarcescibile. anqz ouret in fra: demqz herbā a ¶ mala cōcupiscētia coalesceret in mente b ¶ qñ n ex puctu pluuiay nati sē fructices aut herbe: nec vsqz ad diluuiū legi pluisse c regiois priusqz germiaret. No b

ne qua habz in vbo dei: z de cognitioe q in se creatura cogno scit: eiusqz relatie ad laude vitat' no ia pprie / sed figurate et allegorice puenire ad intelligēdu die vespera z mane. Sz ali ter qz in pshuetudine hui' corpali lucis: no tñ hic tanqz ppriet' ibi figurate. Vbi eni certior lux: ibi verior dies. Cur ergo nve rior vespa: z veri' mane? Aug'. Dies g ille pm' angelica sz creatura est p'sentata oib' opib' dei p ordine pntie q scie / q in vbo facienda p'sciet: z in creatura facta sciet: no p interualla tpm: sz pus z poster' habes in cōnexionē creaturarū: in efficiē tia creatoris oia sil cognouit. Sic eni fecit de' futura: vt n tpa liter tpalia: sz ab eo facta curreret p tpa. Lux eni creatura spua lis oib' opib' dei p'sentari potuit p senarij pfectionē: atqz inde septimi requie diei mane h're / no vespera: vt no sit deo p reque uisse septima die tanqz ipo eguerit ad requie: sz q in cōspectu angeloꝝ requeuerit ab oib' opib': no nisi i seipo: q no fact' e. i. vt creatura angelica / q cognoscēdis opib' in ipo z in illis taqz dies cu vespa p'sentata est / nihil post oia bona valde meli' co gnosceret / qz illū q ab oib' opibus in seipo qesceret: nullo eoz egentē quo sit beatioz. In q cognitioe no habete vespera bñdi cti z scificari ob h' meruit. Beda Allego. vñ d: Exo. xx. b

Demeto vt die sabbati scifices. Hec at bñdictio z scificatio maiorē bñdictionē z scificationē significat. Sic eni crebris vi ctimis sanguis christi semel fundēd' significabat: ita p requie diei septime post opa sex dierū sepe celebratā: signabat ille di es sabbati / q christ' semel in sepulchro qetur / pfectis sexta die oib' opib' qbus mundū sex dieb' pfectū restaurauit. In q an tiqui memor opis / saluatoꝝ mudi se p'fecisse declarauit. Dixit eni psummatū est Joh. xix. f. Et inclinato capite e. f. Hec scifi ficatio qz z bñdictio z reqes p' opa valde bona: significat nos post opa bona (q in nob opat' ipe) pucturos ad requie celestis vite / fructuros eterna scificatione z bñdictione. Ideo hec dies vespera h're no scribit. a ¶ Iste sunt generatioes. Be. eos tagit q mundū sine initio dicit sp fuisse: vel q a deo factū putat: sz ex materia quā no fecerit / sz coeterna ei. b ¶ In die quo se. zc. Die ponit p omi tpe / quo p'mordialis creatura for mata est. No eni in qlibet sex dierū celu factū vel siderib' illu stratu: z terra ab aqs sepata / arborib' herbisqz psita. Sic apls di. ij. Cor. vi. a. Ecce nūc dies salutis: significat totū tps q hic viuim'. Sz difficile est itelligere quō fecit de' in hac die. c. z. t. z oe v'gultū: nisi dicam' q in materia iformi parit' ois creatu ra formata est. iuxta illd: Eccl. xxvij. a. Qui viuūt i eternū: crea uit oia sil. Si g in h' die tps itelligim' / quo añ oēm hui' scli die facta sunt oia sil. patet q herba z ois arbor in vna suba causa / liter facta sunt / pusqz v'vibili' ozirent' z germinaret. Si vō hūc die p illo tpe accipim' quo mūdus p sex dies ornat' est: possu mus itelligere / qz ptulit fra herbavirentē: no sicut mō cū irri gatione pluuiay / vel industria hoim multa pcreant: sed aliter pma herbay z arbor facta ē creatio: solo. f. dei iperio / sine plu uia z ope hūano. vñ sequit: No eni pluerat dñs de' sup terrā a ¶ Iste sūt gene. celi zc. Mystice. Iste. Nūerati sunt sex dies qb' vniūtas scli a capite vsqz ad finē / qsi breuis ima go figurata est

q ab initio hucusqz dixerat / ait: Hic est liber creature. c. z. t. cū fact' est dies. No eni memorata sunt celu z t. sicut in pñ / cipio anteqz fieret dies: cū tenebre erāt sup abyssuz. Sz quō factū est celu z terra / cū fact' est dies: ia distinctis. f. rerū ge neribus: qbus ois creatura cōposita est in hac specie / q mū dus vocat'. hic ergo celu memorat' qd est firmamētū / cū oib' q in illo sunt: z terra illa q cū abyssu vñū obtinet locū cū om nibus q in ea sunt. Cū eni dicit: cū fact' est dies / siue supiori bus nectat' vt sit vna snia: Hic est liber creature celi z terre / cū fact' est dies: siue inferiorib' / vt sit plena snia. Cū fact' est dies: fecit de' celu z terrā. cogit sic itelligi: celu z terrā / quō sez facta sunt: cū fact' est dies. Cum vō addit: et omne viride agri / qd tertio die factū est: plane appet illū esse die vñū quē fecit deus / quo repetito factus est secūdus z tert' dies: z ce teri vsqz ad septimū. Cū eni noie celi z terre omnē creaturā vellet accipi: supposuit omne viride agri: vt hūc die aptius si gnificaret. Cū eni pditoꝝ ordinē recolim': inuenim' viride agri tertio die creatū: anteqz solis p'sentia dies quotidianus perageret. Quādo etiā audim' / cū fact' est dies: fecit deus oē viride agri: admonemur ipius diei / quē siue corpale lucē nobis incognitā: siue spuale in societate angelica itelligim'. Itē cū dicit fecisse deū ce. z ter. zc. cū fact' est dies: sil oia fe cisse signat: z cū sex dierū ordine creata memorant: z nūc ad vñū reducunt: hūc septies repetitū / z illā senariay septena riā repetitionē no interuallo tps factā itelligim'. Scriptu ra eni altitudie supbos irridet: p'funditate attētos tenet: ma gnos p'tate / paruolos nutrit affabilitate. Aug'. In pma mūdi pditioe cū de' oia sil' creauit / hō fact' est: qz esset rō creā di hois no actio creati. Sz alif hec in vbo dei: vbi ista no fa cta sunt / sz eterna. Aliter in elemētis mūdi / vbi oia siml' facta sunt futura. Aliter i reb' / q ia no sil: sz tpe suo queqz creant'. Aliter in seminib' / in qb' rursus p'mordiales cause repetunt' de reb' deducte / q p'm causas qz p'mū pdidit extiterāt / velut herba ex terra: semē ex herba. b ¶ Omne virgultum zc. Aug'. Itelligit fra causat' pduxisse herbā z lignū. i. pdu cēdi v'tute accepisse. In ea eni tanqz in radicib' facta erāt: q p tpa futura erāt. fecit g anqz eēt sup terrā p'm formabilita / tē materiet: q formāda erāt vbo ei: pcedēs formatōez n tpe: sz origine. c ¶ No eni plue zc. Aug'. Quasi no seē ds sic

Nico. de lyra

* a ¶ Iste sūt ge. Hic pñr explicat formatōez hois. Et qz sic dictū ē oia creata sūt qdāmō. pp hoim: iō p'mo recapit ulat creationē alioꝝ aliqd supaddēdo: z scdo explicat forma tionē hois: ibi: Formauit igit' zc. die g. Iste sūt ge. zc. f. q p dicte sūt i opib' sex dieꝝ. b ¶ In die. i. i. dieb' p'm modū he braici p'mois i q freqnē singlarē accipit p plali. vñ Exo. viij f. Venit musca quissima. i. multitudo muscar. c ¶ Et oē x. zc. qd scdm ē etia die. et h' v'tute diuina z n' v'tute nature: qd dclarat cū s' dicit: d ¶ No eni. herbe eni z arbusa q v'tute nature pducūt oriūt' cōit' ex hūore frē: q sit p pluuiā: z ex la * bore hoim

o. b. Hec at bñdictio z scificatio maiorē bñdictionē z scificationē significat. Sic eni crebris vi ctimis sanguis christi semel fundēd' significabat: ita p requie diei septime post opa sex dierū sepe celebratā: signabat ille di es sabbati / q christ' semel in sepulchro qetur / pfectis sexta die oib' opib' qbus mundū sex dieb' pfectū restaurauit. In q an tiqui memor opis / saluatoꝝ mudi se p'fecisse declarauit. Dixit eni psummatū est Joh. xix. f. Et inclinato capite e. f. Hec scifi ficatio qz z bñdictio z reqes p' opa valde bona: significat nos post opa bona (q in nob opat' ipe) pucturos ad requie celestis vite / fructuros eterna scificatione z bñdictione. Ideo hec dies vespera h're no scribit. a ¶ Iste sunt generatioes. Be. eos tagit q mundū sine initio dicit sp fuisse: vel q a deo factū putat: sz ex materia quā no fecerit / sz coeterna ei. b ¶ In die quo se. zc. Die ponit p omi tpe / quo p'mordialis creatura for mata est. No eni in qlibet sex dierū celu factū vel siderib' illu stratu: z terra ab aqs sepata / arborib' herbisqz psita. Sic apls di. ij. Cor. vi. a. Ecce nūc dies salutis: significat totū tps q hic viuim'. Sz difficile est itelligere quō fecit de' in hac die. c. z. t. z oe v'gultū: nisi dicam' q in materia iformi parit' ois creatu ra formata est. iuxta illd: Eccl. xxvij. a. Qui viuūt i eternū: crea uit oia sil. Si g in h' die tps itelligim' / quo añ oēm hui' scli die facta sunt oia sil. patet q herba z ois arbor in vna suba causa / liter facta sunt / pusqz v'vibili' ozirent' z germinaret. Si vō hūc die p illo tpe accipim' quo mūdus p sex dies ornat' est: possu mus itelligere / qz ptulit fra herbavirentē: no sicut mō cū irri gatione pluuiay / vel industria hoim multa pcreant: sed aliter pma herbay z arbor facta ē creatio: solo. f. dei iperio / sine plu uia z ope hūano. vñ sequit: No eni pluerat dñs de' sup terrā a ¶ Iste sūt gene. celi zc. Mystice. Iste. Nūerati sunt sex dies qb' vniūtas scli a capite vsqz ad finē / qsi breuis ima go figurata est

tūc: sicut nūc cū pluit ⁊ hoīes operant: ⁊ p moras tpm sūt que nō erāt: cū fecit oīa simul. Tpa enī nō fuerūt añ creaturā/ s; cū creatura/ ⁊ ipa creatura. Dōt enī si nullus esset vel corpālis vel spūalis creature/ quo p pñs pteritis futura succederēt: tps oīno nō eēt: nec creatura moueri posset. a ¶ Sed fons rē.

Bed. Dui font? q̄liscūq; irrigatio/ iā terra herbis ⁊ lignis vestita supuenit. Fons vn° ascēdisse d; p aliq̄ in terre si nibus vnitāte. Vel singularis positus est. p plurali. ¶ Sed fons rē. Aug°. Dic intimare videt q̄ sicut p̄m tpm in terualla: ex p̄ma cōditiōe vbi sūt oīa simul/ incipiens ab elemēto: ex quo oīa nascunt germina aīaliū/ herbarū/ v/ lignoz: vt agāt tpales nūeros. p̄p̄is naturis distributos. P̄mordia enī oīm seminū humida sūt ⁊ ex humido p̄cre scunt. Si dicat q̄tolibet fonte nō posse faciē oēm terre irrigari: et si mōtes irrigaret/ diluuiū esset. Respōdet qz vicis/ sim fieri poss; sicut nilus plana egypti irrigat. Possunt ⁊ p vnū fontē intelli/ gi multi fontes regiones. p̄p̄ias irrigā tes: ⁊ oīs terre facies irrigata/ sicut oīs vestis facies colorata: ⁊ si nō p̄tinuatiū s; maculatiū ab h fonte q̄ narrat/ p moras tpm sūt: nō sūt. Cū ergo aliter sint creaturaz rōnes i d̄bo deit aliter opa a q̄bus die septima requirit: aliter q̄ ex illis vsq; nūc opat: vltimū vt cūq; corpis sensu ⁊ p̄suetudie cognoscim: duo remota a sensib nris ⁊ hūane cognitiōis vsu/ p̄us auctate diuina credēda: post p̄ hec q̄ nota sūt vt cūq; noscēda. b ¶ For mauit rē. Aug. Hystice/ Latior de hoīe figurate explicat narratio: vt q̄retes istruat ⁊ exerceat. Hec formatio nō est no/ ui opis inchoatio: sed diligēs retractatio. Si hic hoīem ex cor pore ⁊ aīa iā factū itelligim: bñ ista cōmixtio lim dicit. Sicut enī fit lim cōmixtione pulueris ⁊ ligris: sic aīa corpis materiā viuificādo vnit/ nec patit dissolui. Inspirauit in fa. et spi. vi. Si corp tñ erat: hic aīam corpi adiunctā itelligim. Si hō hō fact: iā corp ⁊ aīa erat/ aīe hac inspiratiōe sensus est addi tus: cū fact est hō in aīam viuētē. nō qz illa sufflatio p̄sa sit in aīam viuētē: sed opata est aīam viuētē. Nōdū tñ hoīem spūalē debem itelligere/ s; aīalē: q̄ tūc spūalis fact est: cū in paradī btā vita ē p̄stitit. An p̄us aīales sum/ d̄ illo post p̄ctm natit donec p̄ spūalē adā spūales renascamur. Paradīso hō noīe be atitudo in q̄ hō posīt est significat. S; qz in nemozib delitio la q̄es hoīm est: ⁊ corporeis sensib de oriēte lumē orit: celūq; p̄surgit: qd ē supius corpe nro atq; excellēt/ his p̄bis spūales delitē q̄s hēt brāuita explicat. Itelligim aut gaudia nra spi ritualia significare oē lignū formosuz/ ad aspectū itelligētē: et bonū ad escā/ q̄ nō corrūpit/ vt ē oīs rō ⁊ v/ spūalis q̄ est cib aīe. Productū est h lignū de tra/ qz gaudiū spūale d; supesse terre. Lignū vite plātātū i medio paradīsi: qz d; aīa itelligere se ordinatā in medio rez/ vt cū sub se hēat corporeā creaturā: sup se tñ itelligat esse naturā dei vt nec p̄tēnat qd est: nec arroget qd nō ē. ¶ Aug°. Formauit igit dñs de. ho. rē. P̄ d̄ limo terre formatū ē corp aīale/ q̄le nūc hēmus: nō spūale/ cū q̄li re surgem. An q̄rit quō reformemur/ si nō ad h p̄ p̄m reforma mur qd i adā suim: n̄ aīe immortalitātē pdidit/ si p̄us aīale fuit: neq; aīale corp erit/ s; spūale/ cū incorruptionē induerit. An q̄ dā putauerit hoīem corpe fuisse aīalē: s; mutatū cū in paradīsum poneret: sic mutabit in resurrectionē. S; si ita est/ frustra cona mur paradīsum ⁊ illas arbores ⁊ fructū scdm gestoz p̄petatē ac cipe. Nō enī cibi ex arboz pomis immortalib corpib sūt neces sariū. Ipa qz mors hoīs quā pctō meruit: indicat eū nō moritū rū si nō peccasset. S; quō sine morte mortalit: aut quō si corp aīale/ nō mortal: An putat eū nō corpis mortē/ s; aīe pctō me ruisse: credētes p̄ter corp aīale exiturū fuisse de h corpe ad re quic/ quā nūc habēt scī: ⁊ i fine scī idē corp imortale receptu rū. Cōtra qd apls. Corp qd mortuū ē p̄t p̄ctm: ⁊ sic nō more ret etiā corpe si nō peccasset: aīale tñ posset eē añ p̄ctm: ⁊ post vitā in paradīso iusticiē/ cū deo vellet fieri spūale. S; aūt: Quō renouamur/ si nō recipim qd pdidit hō p̄m: Recipim qdā mō ⁊ nō recipim. Nō enī immortalitātē spūalis corpis recipim: quā nōdū hūit hō: s; iusticiā/ a q̄ p̄ctm lapsus ē hō. Renoua bimur a vetustate pcti: nō in corp aīale in q̄ fuit/ s; in meli. i. spūale. Renouamur mēte p̄m imaginē di/ q̄ peccādo est pdita Renouabimur carne cū h corruptibile ⁊ mortale iduet icorru ptionē ⁊ immortalitātē/ i quā mutād erat adā: nisi mortē corpis aīalis peccādo meruisset. Nō ait apls. Ro. viij. b. Corp mor tale p̄pter

Fons irri/ gat oēs frā

Questio

Dyslice

Questio

Questio

Ro. viij. b.

a ¶ p̄phetica vel etiāgelica p̄dicatione b ¶ mentem humanam. enim plūerat dñs de° sup̄ ter/ a ¶ non erat necesse corda hominū hūano opere irrigari. ram: et hōmo non erat qui ope/ a ¶ sapie diuinus in q̄tuor ptes virtutum ¶ vite. ¶ inundatio veritatis. a raref terrā: sed fons ascēdebat b ¶ inspirans corda vilia ⁊ honesta. e terra irrigās vniuersā sup̄ficiē c ¶ iubendo volendo. b terre. Formauit igit dñs deus d

tale p̄t p̄ctm s; mortuū. Nō enī añ p̄ctm mortale ⁊ imorta le: qz poterat mori ⁊ nō mori. Aliud ē aūt nō posse mori: aliud posse nō mori. Quodāmo creat est hō imortalis: qd erat ei de ligno vite/ nō de p̄ditiōe nature. Mortalis erat cōditiōe corpis aīalis. Imortal/ bñficiō p̄ditōr. Nō enī imortale

qz mori oīno nō possit erit nisi spūale: id factū est p̄ p̄ctm nō mortale qd erat/ sed mortuū: qd nō fieret nisi peccasset. Aīa le ē enī h corp sic p̄mi hoīs. S; iā dete ri: h; ei necessitatē moriēdi. ¶ Aug°. Stola p̄ma aut iusticia ē/ de q̄ lapsus ē. ¶ Si corpale imortalitātē signat: hāc amisit/ cū peccādo ad eā puenire nō potuit. Sic g adā corp aīale hūit: nō mō añ paradīso/ s; ⁊ i paradīso (q̄uis i iterioz hoīe fuerit spūal) qd amisit peccādo ⁊ meruit corpis mortē: q̄ nō peccādo mere ret i corp spūale mutationē. ¶ Aug°. Formauit rē. Adēdū est vtz recapit ulatio sit vt dicat/ quō hō fact sit quē se rta die factū legim. An tūc cū fecit oīa sil/ ⁊ hoīem in his fecit: vt accessu tps etiā h mō fieret q̄ in hac p̄spicua forma

vitā gerit. sic fenū sc̄m añq; exoziret/ accedēte tpe ⁊ fontē irri gatōe exortū ē/ vt sup frā eēt. ¶ Aug°. Scdm recapitulatio nē p̄us videam. Forte fact est hō die sexto/ sic ipse dies p̄us fact: sic firmamētū/ tra ⁊ mare: q̄ nō sūt dicēda añ i p̄mordis iā facta latuisset: ⁊ p̄ i hac faciē q̄ mūd est istruat/ accessu tpm tanq; exorta claruisse. Nec sidera i elemētis p̄us facta ⁊ recō dita accessu tps i has formas emicuisse: s; senario p̄fectiōis creata sil oīa/ cū fact ē dies. Sic forte sexta die hāc visibili for ma de limo fact est hō: s; tūc nō cōmemoratū ē/ qd nūc recapit ulado insinat. S; h̄ scripture p̄gruere nō videt. Sc̄ptū ē enī cū adhuc septe diei opa narrarent: Faciam. h. a. i. z. f. n. Jā g de limo hō fact erat: ⁊ mulier ex ei latere. Nō ēi sexta die fact mascul: ⁊ post accessu tps femina. Inq̄t enī: Masculū ⁊. f. c. e. Quō g iā in paradīso hoīe p̄stituto (sic sequit) facta est mulier: S; forte h̄ p̄missū sc̄ptura recolit. Nā p̄m h̄ sexto die paradīsus plātāt ē vbi locat hō/ soporat est: vt formaret eua: q̄ formata/ euigilauit: nomēq; ip̄osuit. Verba hō hoīs cū ani matib vl cū mulieri nomē ip̄osuit: vl cū dixit: Prop̄ h̄ relin quet. h. p. z. m. nō nisi tpali mora fieri poterūt. Nō ḡ bec fa cta sūt/ sic creata sūt oīa sil. Aut igit nō oīa opa sex dierū sil/ s; p moras tpm facta sūt. Aut si sil facta sūt. p̄m illud: Qui vi uit in eternū creauit oīa sil. Nō est dubiū q̄ hō de limo terre format est: eiq; formatayoz ex latere: nō ad p̄ditiōē q̄ siml facta sūt oīa p̄tinere/ s; ad eā q̄ sit p̄ tpa q̄ deo nūc vsq; operat qd his p̄bis innuit: Plātavit de paradīsum in eden: ⁊ eiecit adhuc de terra oē lignū rē. Cū enī dicit adhuc/ aperit q̄ ali ter nunc eicit

Nico. de lyra

* bore hoīs p agriculturā: qz ars adiuuat naturā/ ⁊ vtrūq; remouet a t̄renascētib p̄duct: etiā die dicēs: Nō ēi plu. rē. q̄tū ad p̄mū. a ¶ Et hō nō erat q̄ opa. f. q̄tū ad sc̄bz/ qz adhuc n̄ erat format hō. b ¶ S; fons ascē. Oñdit modū quō facta ē illa p̄ductio ex pte materie. s. p h̄ q̄ aq̄ latētes sub tra/ discoopta aq̄s diuina volūtate ascēderūt vsq; ad sup̄ficiē t̄re p modū fontē i q̄libet pte t̄re vbi erāt plātē ⁊ herbe p̄du cēde: ⁊ sic ex aq̄ ⁊ tra sil cōmixt: p̄ducte sunt diuina v̄tute her be ⁊ plātē p̄fecte p̄m spēs suas et fruct: ⁊ talē cōmixtionē aq̄ cū tra: vocat h̄ irrigationē/ cū d;: c ¶ Irrigās vniuersam sup̄fi. ter. Deb: ei aut dicit q̄ nō debz dici fons s; nubes: ⁊ dicit q̄ bec est vitas l̄re: Et nubes ascēdet de terra. ⁊ tūc ista l̄ra nō est referēda ad t̄renascētia p̄ducta tertia die: s; ad eā q̄ postea p̄ducta sūt v̄tute nature: ac si diceret sc̄ptura: h̄ berbe ⁊ plātē tertia diei nō sint. p̄ducte p̄ pluuie humorē: ille tñ q̄ po stea p̄ducēt v̄tute nature sic p̄ducēt/ q̄ ascēdet nubes p̄ va pores de terra: ⁊ p̄uertēt i pluuia irrigatē terrā/ ad plātē ⁊ herbar germinatōez. d ¶ Formauit igit. Hic explicat for mationē hoīs magz q̄ supra fecerat: fecerat ei mētoez d̄ fine hoīs sup naturali: iō debuit oñdere p̄nr q̄ i hoīe ē forma nō educta de semie p̄ gnationē: s; magz a deo p̄ creationē/ p̄ quā trāscēdit naturā corpaliū: s; sic capax ē dei p̄ cogitōez ⁊ amo rē. ⁊ qz nobilioz forma exiit materiā nobilioz i mōdispositā: iō vtrūq; oñdit. d. Formauit igit rē. In p̄ductiōe enī alioz aīa lū d; s. Et ptulit tra vel aq̄ rē. qz corpa aīaliū p̄ficiū ⁊ aūtū nō sunt ita nobilitē disposita vl cōplexionata sicut i hoīe: dicit igit: Formauit/ ac si diceret: diligētius ac nobilitē disposit. * De limo

ter nunc eicit / aliter tunc: cum forte tertio die pduxit terra herbam virentem etc.

esset q̄ ibi: Quare ḡ innocēter viuens carni inserta est: in q̄ creatorē offenderet etc.

a Quantū ad corpus. b Vita rōnali aiauit. a hōminē de limo terre: et inspirā a totū quidē corpus aiauit: sed hec pars...

Aug. Dicēdū ē aiam nō sic creatā vt p̄cia eēt opis futuri iusti vel iniusti. Nō enī credibile est eaz spōte inclinari...

Anima aut pars dei

Beda Formauit etc. Factura hōminis q̄ sexta die factus est: latius de cribit q̄ factus sit corpe. s. z aia: z corpus de limo: anima dō de nihilo deo inspi...

sed aereo anhelitu assumpto z effuso. deus dō potuit de nihilo viuū z rōnabile facere: qd non potest hō. Quidā tñ estimāt nō tunc aiatū hōiem/qñ deus insufflauit in eius faciē...

Questio

Quod enī dictū est: Dan' tue fecerūt me z plas. me tropica locutio est. Spūs enī est deus nec lineamentis membrōz compositus. Forma uir ergo de limo hōiem. i. verbo suo de limo fieri iussit.

Nicolaus de lyra

De limo tre. ad ondēdū q̄ hō i p̄ uenit cū alijs aia lib' q̄tū ad rōnē materie lōginā. Hebraica lra hz: d puluere ēre. fm illd qd dicit isra. iij. c. Puluis es z i puluerē reuerteris.

Phus. 2. de anima

Diuisio

Hō fact' immortalis

Quidā inferiores futuroz causas: moritur' erat ezechias cui de' addidit. xv. annos. qd aī oia se factuz esse p̄sciebat. Non ḡ fecit qd futuz nō erat. Hoc enī magis futuz erat qd p̄sciebat.

Moraliter. b Et inspirauit in faciē ei' spiracu. vi te. p qd significat spes q̄ charitate formata spirat ad celestia. d Et fa. ē hō i a. viuētē. s. vita grē q̄ p̄fectio est natura...

Moralit'

trie typum tenet. Ad lram tamen intelligendū est esse locū amenissimū: fructuosis arboribus magnū: et magno fonte secundū. Qd dicitur /a pñ cipio: antiq̄ trāslatio dicitur ad orientē. Un volūt in orientali parte esse paradisum: longo interiacēte spatio: vel maris vel terre: a regionibus q̄s incolūt homines secretū. vñ nec aque diluuij illuc puenerunt. Qualiter plantat⁹ sit/ exponit dicens: a ¶ Produxitq̄ dñs deus de humo omne rē. Hoc eodē intel ligit die factū/ quo cuncta ligna fructifera deo iu bente terra pduxit: sed hic repetit⁹: vt q̄lis sit lo cus paradisi noscat⁹: et q̄ de ligno vite et scie bo ni et mali erat specialiter dicitur. ¶ Aug⁹. Plā tautit dñs paradisum in eden ad orientem rē. Tres generales sentētie de paradiso sunt. Una eoz q̄ corporaliter tm̄ intelligi volūt. Alia eoz q̄ spiritali ter tm̄. Tertia vero eoz qui vtroq̄ mō paradisi sum accipiunt. Tertiā mihi placere fateor: vt hō fact⁹ ex limo/ qd corpus humanū est: in paradiso corporali locatus: intelligat⁹/ quō adam: et si aliud significat⁹: q̄ est forma futuri: in natura ppria hō accipit. ¶ Aug⁹. Plātauit autē dñs paradisum in eden. i. in delitijs. Deinde hoc recapitulat: vt ostēdat quō paradisum deus plātauit. Et eiecit de⁹ de terra omne lignū rē. Jā enī tunc pduxerat ter ra omne lignū die. s. tertio. Sed cū ex his generi bus sint ligna instituta ī paradiso: pduxit in ma nifesto et in tpe suo: que iam causaliter tertio die ēra pduxerat. ¶ Stra. Quidā codices hñt eden ad ortū. Ex quo possum⁹ cōiicere paradisum in orie te situm: vbi cūq̄ aut sit: scimus eum terrenū esse et interiecto oceano: et montib⁹ oppositis remo tissimū a nostro orbe: in alto situ: ptingentē vsq̄ ad lunare circulū. Un aque diluuij illuc minime puenerūt. ¶ In quo posuit Aug⁹. Siquis putat aīas corpore exutas: locis corpulibus p̄tineri: cū sint sine corpore. nō deerūt qui faueāt: et diuītē stitientē in loco corpali fuis se cōtendāt: ipamq̄ aīam oīno corporeā / ppter arentē linguā et stillā de lacari digito cupitā. Sed meli⁹ est dubitare de occultis q̄ litigare de in certis: diuītē in supplicio: pauperē in refrigerio esse nō dubito. Sz quō intelligat⁹ flāma inferni/ sinus abaze: et hñmōi: vix a māfuetis: a p̄tētiosis nunq̄ inuenit⁹. Si autē corpulibus locis continent anie etiā corpulibus exute: potuit latro in paradiso induci: vbi fuit prius corp⁹ p̄mi hominis. Sapiētia hō nō est corp⁹: et ideo nec lignū: sed potuit significari p lignū. Hoc quoq̄ addo q̄q̄ corporealem: talē tm̄ cibū illā arborē p̄stitisse: quo corpus hoīs stabili sanitate firmaret⁹ nō sicut ex alio cibo: sed nōnulla in spiratione salubritatis occulta. Quis enim v̄satus panis plus habue rit: cuius vna collyrida deus hominē a fame q̄draginta dieb⁹ liberauit. b ¶ Lignū etiā vite. Aug⁹. De sapia dicit⁹: Lignū vite his est: q̄ ap prehenderint eā. Sed est hierlm̄ eterna in celis: est et ciuitas illā signifi cans cōdita in terris. Sara et agar sunt duo testamēta: due tm̄ mulieres erant: et cū christ⁹ p lignū passionē aqua spūali nos satiet: erat tm̄ petra q̄ ligno p̄cussa aquā p̄buit. Aliud erat qd significabat⁹: sed ipsa corpuliter erāt: et qñ narrata sunt: nō erat figurata locutio: sed rerū expressa narra tio. Erat ergo lignū vite sicut petra christ⁹: nec sine mysterijs spūaliū rerum corpuliter p̄sentatis: voluit hoīem deus in paradiso viuere. Erat in ce teris lignis alimentū: in illo sacm̄. Jpe etiā christ⁹ onis est que imolat⁹ in pascha: cū illud nō tm̄ dīcedo: sed etiā faciēdo figurabat⁹. Quis enim vere erat: occidebat⁹/ manducabat⁹: nō sicut vitulus saginat⁹ reuertēti fi lio occisus. ibi enī narratio figuraz: nō figurata significatio gestoꝝ. Nō enī hoc euāgelista/ sed dñs narrat/ qd narrauit euāgelista/ etiā factū est: dñm. s. talia dixisse: dñi narratio parabola fuit: de q̄ nunq̄ exigit⁹ / vt ad lram monstret⁹. Christ⁹ est lapis a iacob vinctus: et reprobat⁹ ab edifica tionibus. Sed illud vere factū est: hoc in figura p̄dictū. Sic sapia. i. christ⁹ lignū vite est in spūali paradiso: quo misit de cruce latronē: sed lignū vi te est creatū in paradiso corpali: sicut dicit scriptura: q̄ res suis t̄pib⁹ ge stas narrauit. ¶ Beda. Lignū etiā vite rē. In altero hoīs signū obedi entie/ quā debebat. In altero sacm̄ vite eterne/ quā obediēdo mereret⁹. Lignū vite dicit⁹: q̄ diuinitus accepit: vt q̄ ex eo māducaret⁹: corpus ei⁹ stabili sanitate firmaret⁹: nec vlla infirmitate vel etate in deterius vel in occasum laberet⁹. ¶ Strabus. Lignū vite hñc naturalr p̄tutē habebat: vt qui ex ei⁹ fructu comederet: p̄p̄tua soliditate vestiret⁹: nulla infirmita te vel anxietate v̄l senij lassitudine/ vel imbecillitate fatigādus. c ¶ Li gnūq̄ sciētie boni et mali. Aug⁹. Erat corpale: sic alie arbores: nec cibo noxiū. Qui enī fecit oīa bona valde: nihil mali in paradiso statuit: sz mala trāsgressio p̄cepti. Spor̄tebat autē vt homo sub dño posit⁹ ab ali quo p̄hiberet⁹: vt virtus esset merēdi obedientia: que sola verissime vir tus est rationali creature degēti sub potestate dei: sicut primū et maximū vitū tumoris/ velle vti sua potestate: qd est inobediētia: nō enī erat vñ homo se habere dñm cogitaret nisi ei aliqd iuberet⁹. Arbor ergo nō erat mala sed sciētie

Paradis⁹ ad orientē

40. di. c. illud

Paradi sus vbi

Aie corpo rib⁹ exute an corpo ralis loc⁹ cōtinent

Lignū vite Allegorice

Historice

Lignū vite boni et mali

* puidētia sibi assistēte et p̄cauente corrupētia ab extrinseco. s. vulneratiōes: lesiōes: intoxicationes et hñmōi. Partim autē p̄tute aīe diuinit⁹ sibi collate per quā poterat p̄seruare corpus a distēperātia hu morū et ab infirmitatib⁹ insurgētibus: nūc autē ita

- a ¶ Locū amenitatis. ¶ vitam beatā. ¶ ortū delitiarū hebraice eden. ¶ eccliaz ¶ Be. remotis aquis a superficie terre.
- Deus paradisum voluptatis a a a ¶ christo. ¶ t̄p̄is. ¶ Die. appet q̄ p̄ul q̄ celū et terrā faceret paradisum p̄dide rat. b ¶ dat⁹ intelligi nō ibi fuisse hoīem p̄ditū q̄ de⁹ p̄sciebat illū peccatur⁹: et in de pellendū ad hñc terrā vbi p̄didit eū.
- p̄ncipio: t̄i quo posuit hominē b a quē formauerat. Produxitq̄ d a ¶ disciplinas viles: vnde fructus su mitur: mores. s. p̄lozū.
- dñs deus de humo omne lignū e pulchrū visu: et ad vescēdū sua ¶ hec est sapiētia mater omnīū bonozū. ¶ sapiētia q̄ est in medio ordiata: ne v̄sur pet qd nō est: vel deiciat qd est.
- ue: Lignū etiā vite ī medio pa a ¶ quo facto p̄ experitiā scit⁹ qd sit iter bonū qd relinquit⁹: et malum qd sequit⁹. b ¶ hoc est trāsgressio mādati. ¶ in ex perientia.
- c radi: lignūq̄ sciētie boni et ma/ f

est q̄ inter corrupētia ab ex trinseco que diuina puidētia p̄cauebant⁹: cōtinēs est vnum scz locus p̄rau⁹ aut corrupē: ppter qd deus puidit homi ni de loco cōueniēti q̄tum ad aeris temperiē et loci amenita tem. Et hoc est quod dicitur: a ¶ Paradisū volupta tis. i. delitiōsit⁹ et amenita tis. b ¶ A p̄ncipio. s. ter tia die qñ primo p̄duce sunt plante. ¶ Hebrei hñc dicunt: in oriēte. Dicitio enī hebraica q̄ hic ponitur vno modo signat antecessiōē loco cuius trāsla tio nra habet a p̄ncipio. Alio modo signat partem orienta lem: et sic dicunt hebrei q̄ hec est lra: Et plantauit deus vir gultū in delitijs oriētis. Et in ista expositione cōueniūt aliq̄ doctores catholici exponētes a principio. s. loci/ nō t̄p̄is: qz pars oriētalis terre illa est no bilior: sicut et dextera pars in hoīe: et pars oriētalis dextera vocat⁹ a p̄his. Omnes autē qui loquūt de situ paradisi terre/

fr̄is ponūt eū esse in p̄ribus orientis: verūtamē in quo oriente varie loquunt⁹. ¶ Hñs enī. i. metheo. dicit q̄ inter duos tropicos nō pōt esse regio habi tabilis ppter nimīā caliditatē: qz ibi transit sol bis in anno: et illi q̄ sequunt⁹ hoc dicit⁹ Aristotelis/ ne cesse habent dicere q̄ paradisi terrestris sit extra tropicos versus orientē estiuale v̄l hyemale. Alij vero dicūt q̄ inter duos tropicos sub equinoctiali circulo regio est t̄p̄atissima: qd etiam asserit frater Johānes de pechan in tractatu suo de sphaera: plu ribus rōnibus quas ppter p̄p̄tate hic omitto: et p̄m istos paradisi terrestris est in oriente sub equi noctiali. c ¶ In quo posuit rē. Per hoc ostē dit⁹ q̄ adā fuit format⁹ extra paradisum: ad ostendē dū q̄ ille loc⁹ nō debebat sibi ex natura sed ex ḡfa sic et immortalitas p̄dicta. d ¶ Produxitq̄ dñs deus de humo. ¶ hic p̄sequēter describit loci p̄ ducti conditio: cū dicit⁹: Produxitq̄ dñs deus rē. hoc factū est tertia die: et hoc repetit⁹ ad explicandū paradisi cōditionē. e ¶ Omne lignū pulchrū vi lu rē. vt esset hominē ad escā: qz habebat vitā ani malē cibis indigentē: lignū etiā vite ad ipediendū senectutē. Ad cui⁹ intellectū sciēdū qd ad vitā aiālē cōtinuandā/ requirit⁹ cibis p̄ quē restaurat⁹ humidū depditū p actionē calidi naturalis. Verūtm̄ ista re stauratio nō fit p̄m equalentiā vt dicit⁹ p̄s p̄mo de generatiōe: qz caro generata ex alimēto impuriore est q̄ p̄ma: sicut et vinū generatū p aque appositio nē et cōuersiōē: qz si continuaret⁹ talis appositio/ vinū fieret aquosum: et tādē deficeret species vini. Et eodē mō qz caro generata p alimentū impuriore est: et p̄ talē p̄tinuatiōē inducit⁹ senectus: in q̄ car nes sunt impuriore et tandē deficit vita: igit⁹ qz (sicut dicit⁹ est) hō fact⁹ est in vita aiālī/ in q̄ calidū cō sumit humidū: indigebat esu lignoz de qb⁹ hic dicit⁹: Omne lignū pulchrū visu/ et ad vescēdū suauē. Sed ad hoc q̄ p̄dicta restauratio fieret p̄m equalentiā et per p̄ns impediret⁹ senectus: indigebat esu ligni vite: qd ppter hoc sic noīat⁹: et h̄ est qd dicit⁹ Aug⁹. p̄iij. de ciui. dei: q̄ cibis aderat hoī ne esuriret: po tus ne sitiret: lignū vite ne illū senect⁹ dissolueret. Sequit⁹: f ¶ Lignūq̄ sciētie boni et mali. Dicit Josephus p̄mo libro antiq̄tatū/ q̄ fruct⁹ illi⁹ arboris habebat p̄tutē accelerādī et acnendi vsūm rōnis: sed hoc est

Situs radii

h

Tite aīa cibo egr

Phua. de gene.

Josephus improba

A mala / s; scie dicta noscedi bonu & malu: qz post pphibitioez erat in illa trasgressio futura: qua ho expiando disceret qd esset in obediētie bonu / & inobediētie malu. **N**ec de fructu qui nasce / ref inde positu est nome: sed de ipa re q trasgressionem secuta est. **H**ystice. Lignu scie boni & mali: **A**ie medietas & or / dinata integritas signat: qd in medio paradisi platuru / & scie boni & mali dictu: qz aia q dz in deu extendi / si deo despo ad se puerfa fuerit / & potentia sua sine deo frui voluerit: pena se qnte expiēdo discit / qd sit in bonu qd deseruit / & ma lu q cecidit: & p erit ei gustasse de ligno scie boni & mali. **A** **E**t fluii egrediebaf. **B**ed. **A**d irrigadu paradisi ligna. s. pulchra & fructuosa: q oem illa regionē decorabāt / sic nilus plana egypti irrigat. **V**oluit em deus in nro or / be haberi similitudinem celestis patrie / ad qua possidēda creati sum: vt ad redeū dū vicino nos moneret exēplo. **C**ostat aut fluminu q de paradiso exire ferunt: in nra terra notos eē fontes. **P**hison em q & Gages / in loc? **C**aucasi mōt? **G**eo qui & nilus: nō pcul ab athlate: q est fons aplice ad occidētē. **T**igris & **E**uphrates ex armenia. **F**erāt hystorici tigrin & euphraten & nilu pleriqz loc? terre absumi: & paulopost emergentia solitu agere cursu. **A**ug. **A**lia tras / latio. **F**os exiit d eden qui irrigat pad / sum & c. **D**ec flumia gētib? p qz fluiunt notissima sūt / duob? venustas mutauit noia. **G**eo em Nilus nūc vocat. **P**hi son Gages. **T**igris & **E**uphrates anti qua noia seruauerūt. **B**ebem? hec pus ad lraz accipe / nec figuratā tm locutio / nē putare / s; & res esse & aliqd significa re. **S**z alioz fontes noti dicunt: alioz oino ignoti: ideo nō vident ad lraz ex vno fonte diuidi: qz & loc? ille paradisi remotus ē a cognitiōe hoim / q in qtu / or pres aqz diuidunt. **S**z flumia qz fontes noti esse dicunt / sub terras eūt: & post lōgos tractus erūpūt: vbi tāqz suis fon / tidē? nota esse pphibent: sic sepe faciūt flumina. **E**ribat g fluii d eden. i. d loco delitiaz: & irrigabat paradisu / ligna. s. pulchra & fructuosa. **A** **H**ystice. **F**luii d paradiso egredies / affluē tia ē eīne iocūditat? d q dz ps. xxxv. c. **L**ozēte volutat? tue p. & c. **Q**uattuor flumia qtuor pncipales vtutes. **P**hison / q mu tatio oris interp̄taē / ē prudētia: q ad capacitātē auditorū mutat p̄ba sua. vñ. j. **C**oz. r. d. **D**ibus oia fact? sum. **H** circūit terrā / q hz optimū aurū. i. viuēdi disciplinā a tērenis sordib? decoctāt: q nitecit i aurū optimū / nec falsitate vincit / sic carbūcul? nocte nō obfcurat. **H**z qz spēz vite eīne: q viroz p̄asij significat: p pter viroz q nō arefcit. **G**eo interp̄taē hiatus terre / q signifi / cat t̄pantia / q illicitis moribus resistit: q ethiopiā circūit: qz te / tros mores & incētia libidinis absorbendo p̄sumit. **T**igris a nimia velocitate fortitudinem significat / q vadit d assyrios: qz impigrā aduersus eos q p̄sijis prudētie resistūt exercet actio / nē. **A**ssyri em sepe p aduersarijs ponunt: qz israhelitas sepe ex pugnauerūt. **E**uphrates frugifer interp̄taē / nec d qz vadit di / cit: qz iusticia ad oēs anime ptes p̄tinet: qz & ordo & eqtas aie est: q sibi copulant prudētia / t̄pantia / fortitudo. **I**ustū est em vt prudēs sit aia / veritatē & templādo: tēperās / & cupiscētia refre nādo: fortis / aduersa tolerādo. **H**eg. **M**oraliter. **Q**uat tuor flumibus de paradiso egredietibus terra irrigat. **S**olidū rōnis nre edificiu prudētia / t̄pantia / fortitudo / iusticia p̄tinet: qz his quattuor virtutibus / tota boni opis structura cōsurgit. **Q**uattuor flumina paradisu irrigat: quia dū his qtuor vir / tutibus cor infundit / ab omni desiderioz carnaliū estu tempe / rat. **B** **E**uilath. **R**egio indie q post diluuiū possessa ē ab euila filio ethan / filij heber p̄iarche hebreoz. **E**uilath interp̄ / tat parturēs: qz aliqz loquēs veritatē / magis parturit q̄ pari at. **P**linius dicit regiones indie p̄ ceter? venis aureis abūda re. **C** **B**dellū. **P**m **P**liniū arbor ē aromatica magnitudie oleagina cui? lach? yma lucida / gustu amara / boni odoris: ed odoratioz infusioe vini. **D** **O**nyx. **E**st lapis p̄ciosus sic di / ctus: qz pmixtū hz candore ad hūani similitudinē vnguis: qz vn / guis grece dz: onyx. **A**ntiq? traslatio hz carbūculū / & p̄asij. **C**ar būculus

būculus ē ignei coloris: & dz illustrare tenebras noctis. Pra / sius ē viridis: vñ grece a porro / qd p̄ason dz / nomē accepit. **E** **T**ulit ergo do. de. & c. **A**ug. **V**oiez in paradiso positū iā dixit. **N**ūc recapitulat ad qd positus ē / vt oparet & c. **N**ō est em credibile q de eū ante p̄ctm ad laborē dānauerit: s; vi dem? qsdā ex voluptate agricolare: q tūc amplior erat / cū nihil aduersi acci / debat d celo vel d terra. **D**ederat aut hoī facultatē opandi q̄tū volēdi sat / eēt: nō q̄tū idigētia cogeret. **S**emina ē em puidētie opatio: nālis & volūtaria. **N**āl / p occultā dei admistratiōez. **S**o lūtaria / p āgeloz vel hoim opationē. **S**cdm p̄mā arbuta & aialia hnt p̄cipi & nasci / celestia & trena ordiari. **S**cdm illā sūt q interiori & naturali motu ge runt. **S**cdm alterā hnt hoies docere / discere / agricolare & hmoi. **I**n hūano qz corpe natural? opatio agit: p̄m quā & hūanū corp? naturalit? fit / crescit sene scit. **P**er volūtariā vō curat. **A**ia qz naturalit? viuūt / sentit. **V**oluntarie di / scit / p̄sentit. **D**eus aut oēs creaturas bonas creat / oēs volūtates iustas or / dinat. **C**redibile ē ergo hominē in pa / radiso positū / vt oparet nō laboriose / sed deliciose: & mentē prudēt? magna & vtilia cōmoneret. **E**t custodiret / hoc est forte vt qd faceret in terra p agri / culturā / custodiret in se p disciplinam: vt sicut ager obtemperaret colenti / ita ipi deo p̄cipiēt: vt scz sumpto p̄cepto obediētie / fructū nō spinas inobediē / tie redderet. **S**ed qz hoc noluit / similit? **N**ico. de lyra **S** sibi a / rationis: s; hoc falsuz ē: qz ad hoc nō se extēdit v̄tus corp̄alis: & h etiā in fra magis reprobabit: & ideo dicūt do ctōres catholici q dictū est lignum scie boni & mali ex euentu p̄sequēt: quia p esum illius ligni hō experimētaliter cognouit quāta esset di / stātia inē bonū obediētie & malū inobediētie. **A** **E**t fluii egrediebaf. **B**ic describit amenitas paradisi q̄tū ad irrigationē / cū dz: **E**t fluii egrediebaf: qz ibidē d fōte v̄l fontib? oriebaf ad irrigādū totū paradisu: qz p illū trasibat ad amenitatē loci & fructificationē. **B** **Q**ui inde diuidit. i. flumia pncipa lia: q deriuant ex paradisu: idō sequit: **C** **H**omē vni phi son. a fertilitate p̄ficiū: v̄l qz terrā p quam trasit fertilē facit. **P**hison em i hebreo abūdātia significat vel fertilitatē: & iste fluii? alit noiat Gages. **D** **I**pe est q & c. **E**uilath qdā re gio est idē sic noīata ab euila filio iectan: de h habet. j. r. a. **E** **U**bi nascit aurū. dic em **P**linius qz terra indie p̄ cete ris abūdat i venis aureis. **F** **E**t aurū & c. qz regio euilath hz melius aurū qz cetera regioes indie. **G** **I**biqz inuenit bdellū. arbor ē aromatica p̄m q in libro de p̄hetatib? rerū habet. **H**ebrei dicūt h crystallus: & hz apparentiā: qz nūerat cū alio lapide. vñ sequit: **B** **E**t lapis onychin. sic noia tus. p̄t similitudinē quā hz i colore cū vngue hūano. **O**nyx em grece idē ē q vnguis latine. **I** **E**t nomē & c. **H**yd. ipe ē nil? **K** **I**pe ē & c. & ide descēdit i egyptū. **L** **H**omē vō flu. r. & c. sic noiat a velocitate cursus. **T**igr? em ē aīal velo cissimū hns cursū. **M** **F**luii? q̄tū & c. d cursu isti? sc̄ptura nō fac mētionē: qz erat vn? termin? t̄re isrl: & id cursus ei? erat sa tis not? filijs isrl? / q̄b? moyses scribebat. **S**z p̄ dicitur videt: qz origines istoꝝ fluiioꝝ inueniunt ab hoibus extra paradisu: & ideo nō videt q inde deriuent. **A**d qd dīcedum qz frequer visum ē aliq? magna flumia absorberi in terra: qz curretia sub terra p magnū spatiū postea egrediunt alibi: & sic vident ibi oriri: cum tñ p̄ma origo ipoz sit alibi: & sic pōt dici de p̄dictis fluiijs paradisi. **N** **T**ulit ergo dñs & c. **P**ostqz desc̄psit paradisi p̄ditōez **M**oralit? **D**icitur em fons q̄tum ad articulos si / dei: **F**luius autem q̄tum ad ea que ex articulis deducunt. **B** **D**iuiditur in quattuor capita. p̄ter quadruplicem sensum p̄tentū in ea sicut supius est exp̄ssum. **I**n hoc etiā pa / radiso ponit lignum vite: id est doctor sane doctrine: de quo dicit ps. j. a. **I**n lege domini voluntas ei?: & in lege eius me / ditabit die

ystice

mina

Eden

B

ralit

lath

lini

eliū

nyx

Tr. di. c. ca nones. De cose. dif. 4. c. ecclia pa radiso Opatio p uidētie du plex

Eccl. 24. e

Phison

Euilath

Bdellū

Tigris

Moralit

Sibi agrum dānat accepit: q. s. spinas et tribulos reddidit. Vel custodiret paradisum: ne committeret vñ expelli deberet. Un ac cepit et pceptū / q custodito. i. q seruato nō pderet. Rez ei suā nō custodisse dr: q sic agit vt pdat: et si alijs sit salua. Sed pci pue dicēdū ē: vt ipm hoīem oparet de et custodiret: opaf hō terrā: nō vt faciat eā eē terrā: s; cultā et fructuosam: et de hoīem quē creauit vt eēt hō / opaf vt iustus sit: si ab illo p supbiā nō discesserit. vñ Eccl. x. b. In itū ei supbie hoīs ē apostatare a deo.

Greg. in moral. lib. xvij. Tulit g dñs de hoīem rē. Pelandū ē qz bona pdesse nequeūt / si mala nō cauēt q surrepūt: perit enī omē qd agit: nisi sollicitē i humilitate custodiat. Un vt oparet rē. Opaf enī q agit bonū qd pcpit: s; qd opaf nō custodit / cū h sur repit qd phibet. Un oportet semp bona agere: et nos ab ipis bonis opib caute i cogitatione custodire: ne si mētē eleuēt / bona nō sint: q nō auctori militāt / s; elatiōi. De libris qz nō canoniz: s; ad edificationē ediz testimoniū pferim. i. Bach. vi. c. Eleazar in plio elephātū ferēs strauit / sub ipō vō occubuit. Sūt enī q vitia supant: s; s; ipis supbiēdo succūbūt. Hiero. Et supsit dñs de h. et p. rē. Pro voluptate in hebreo habet eden. Ipsi g. Lxx. nūc eden iter ppati sūt voluptatē. Symmachus hō q paradisu florētē añ transtulerat: hic amenitatē vel delicias posuit. a Et posuit eū rē. Irido.

111. q. 3. c. ad mēsa. 6. Itē illud. et. c. qd g.

Eden

Dyslice

Questio

Quo de loquitur

Questio

go dñs de hoīem: et posuit euz a a vt ex oibus gentib ecclesiā impleret. b homo ex voluptate paradisu: vel de hominē faciendo iustum.

in paradiso voluptatē ut oparet b a homo paradisu ne amitteret: vñ Quos dedisti mihi custodiui.

et custodiret illū: Precepitq ei s i. omni virtute ad beate viuēdū vt. dicens: Ex omni ligno paradisi a q si medietatē q deo subes: et creature p es ne corrupas. b p ppij arbitrij qd in medio positū est ad cognoscēdū bonū et malū: de q q relicta dei gratia gustauerit: morte moriet priuatus vita beata.

comede: de ligno aut sciētē bo e d ni et mali ne comedas. In quo f cunq eniz die comederis ex eo: a Symmachus meli moralis p pnat beata vita. b Aug. forte temporalibus vocibus vel ratio ipsa memorata ē: que in verbo dei principaliter erat.

morte moriet. Dixit quoq de s

cu pntē vitā finiuit. Potest ita itelligi q qñ peccauerit / statim morte illa puniti sūt: d q dr Ro. vij. d. Infelix ego hō: qz me libabit de corpe mortz huius? et Ibidē. vij. b. Corp mortuū ē ap pccm: nō aut mortale / s; mortuū: quib mortale / q mortuū rā nō credēdū ē añ pccm ita fuisse illa corpa: s; lz aīalia nō dū spūalia / nō tñ mortua: q. s. necesse eēt mori / qd i die puaricatōis factū ē. e Morte morietis. Duplex mors signifi cāf. Aīe: deo discēdēte: q est ei vita. Del corpis quā i fine vite accepit. Sz statim necessitatē moriēdi incurrit. f Dix it qz de. de rē. Aug. Vel forte in mētē ipi hoīs dicit: s; cut loquit quibusdā sancti i ipis. vñ: Ps. lxxvij. b Audia qd loquat in me

cu pntē vitā finiuit. Potest ita itelligi q qñ peccauerit / statim morte illa puniti sūt: d q dr Ro. vij. d. Infelix ego hō: qz me libabit de corpe mortz huius? et Ibidē. vij. b. Corp mortuū ē ap pccm: nō aut mortale / s; mortuū: quib mortale / q mortuū rā nō credēdū ē añ pccm ita fuisse illa corpa: s; lz aīalia nō dū spūalia / nō tñ mortua: q. s. necesse eēt mori / qd i die puaricatōis factū ē. e Morte morietis. Duplex mors signifi cāf. Aīe: deo discēdēte: q est ei vita. Del corpis quā i fine vite accepit. Sz statim necessitatē moriēdi incurrit. f Dix it qz de. de rē. Aug. Vel forte in mētē ipi hoīs dicit: s; cut loquit quibusdā sancti i ipis. vñ: Ps. lxxvij. b Audia qd loquat in me

paradisi cōditionē: h describit ei habitatiōē. d. Tulit g rē. de loco in q format eū extra paradisu: vt p dicitū est. Et dicit aliq q format fuit i agro damasceno. a Et posuit eū rē. tāq in loco cōueniēti statui innocētie. b Ut oparet rē. Hoc dupliciē exponit. Ano mō vt opari et custodire referat ad deū actiue / vt sit sensus: De posuit hoīem in paradiso vt oparet ipm hoīem / bñficijs sue grē ipm pccidēdo: et custodi ret illū i paradiso terrestri ad tēpus donec esset ad celestē gloriā trāsserēdus. Alio mō exponit vt referat ad hoīem / sic intel ligēdo / q de posuit hoīem i paradiso vt hō oparet ibi: nō ope re laborioso s; magis delectabili ad expientia et exercitiū sine virtutis. c Et custodiret illū. nō ab inuasorib s; seruā do iusticiā originalem: ne ppter pccm suū inde abiceret. d Precepitq ei dices: de oī ligno rē. tenebat enī ad cōseruationē suū comedere de alijs lignis et de ligno vite: vt p dicitū est: s; qz lignū scie boni et mali excipiebat. iō subdit: e De ligno aut rē. Et istud pceptū fuit negatiuū: et qñ est ex se valebāt ad exercitiū virtutis obedientie: et qz inobedi entia meret penā. iō sequit: f In qcuq enī die rē. i. ne cessitatē moriēdi incurres: et iō in hebreo habet moriēs mori eris: qz gustato ligno nō statim mortuū ē: sed cepit ad mortē tēdere. g Dixit quoq de nō ē bo. hic pñr describit humane nature

tabif die ac nocte: et erit tāq lignū qd plātātū ē sec deaur sus aqrū: qd fructū suū dabit i tpe suo. i. doctrinā sanā i audi torib fructificātē: et vitā grē ptiuantē. Lignū etiā scie boni et mali / p qd itelligit hereticus doctor cui doctrina ē mortife ra. Dicit tñ lignū scie boni et mali: qz nulla doctri ina est ita pe stifera q nō habeat admirū aliqd boni. Per alia hō ligna q bus vcl licitū erat hoī / designant documenta bona qñcuq simpliciu verbis aut exēplis ad bonos mores inducētū. In hoc autem paradiso

Aug. Querit si viro soli / vel etiā femie pceptū h: Scri ptū ē: Precepit dñs ade dices: Nō dr pceptū eis. Et ibidē: Ex oī ligno paradiso comede / non comedite: de ligno aut scie boni et mali ne comedas: nō dixit ne comedat. Postea plura lic alloq: In qcuq die co. ex eo mor. mo. forte qz factur erat mulierē: sic pcepit / vt p viz ad mulierē pueniret. Un aplus. j. Co. xij. g. Si qd discere voluerint: domi viros suos iterro gēt. c Precepitq ei di. Ex oī rē. Si qrit quō ista locu rē sit: nō pprie a nobis pōt cōphēdi. Certū ē enī aut p suā sub stātiā loq: aut p creaturā subditā sibi. Sed p suā subitātiā nō loquit nisi ad creandas oēs creaturas / et ad ipūales illuminā das: cū iā possūt cape locutionē q ē i vbo dei. Dis aut q cape nō possūt / p creaturā loquit: aut p spūalē sic i extasi / vel i som nis / similitudine corpaliū rerū: aut etiā p corporalē / dū sensibus corpis apparet aliq spē vel insonāte voce. Si g adā poterat cape locutiōem dei / quā p subitātiā suā pbet angelis: mētē ei ad horā mouit miro mō et ineffabili. Si aut adhuc necessaria erat sanctioris creature auctas / q cognosceret iussionē dei: si cut nobis pphe et angeli. Locut ē ei de p aliquā creaturaz vocib qz itelligeret. Postea hō audierūt vocē dei i paradiso deambulāt: nō p ipam substantiā / sed p subditā sibi creaturā.

Aug. Querit quō loq potuerit: vt loquētē itelligeret: q nō didicerat iter loquētes creādo / vt magisterio: Sz eos de ta les fecerat q possent loq / et discere ab alijs si eēt. Aug. De christo

De christo

De christo

De christo

De christo

De christo

De christo

De christo

De christo dr: Esa. vij. c. Priusq sciat puer bonū aut malū p tēnet maliciā / vt eligat bonū: quō qd nescit / aut cōtēnit / aut eligit: Dec duo alit sciūt p prudētiā boni: alit p expiētā ma li: Per prudētiā boni malū scit et nō sentit: tenet enī bonū ne sentiat malū. Per expiētā mali scit bonū: qd ei amiserit / sen tit: cui amisso bono male fuerit. Puer g añq sciret p expiētā bonū q care ret: aut malū qd bono amisso sentiret: cōtēpsit malū vt diligeret bonū. i. noluit amittere qd hēbat: ne sciret amit tendo / quod amittere non debebat.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q mors mō vocat. Vita aut dule erat / quā amittere deuitabāt: nec pccm p uaderet nisi q ex illo nō essent mori turi p rī diceret. i. qd amabāt nō amis sūri. d In qcuq enī d. rē. Non ait si comeder mortal er / s; morte mo rieris. Mortuū ē enī hō i aīa / cū pecca uit: qz recessit ab illo de / q ē vita aīe / quā secuta ē mors corpis / discēdēte ab illo aīa q est vita corpis / q ad euenit / cū pntē vitā finiuit.

De lig. aut rē. Aug. Lignū et eo qd ide secutū ē nomē accepit. Da lū ei nisi expimēto nō sentirem: qz nul lū eēt nisi fecissem: qz malū nā nō ē: s; amissio boni sic vocata est. Si aut obe diēret eēt / nec ptra pceptū peccasset: lignū tñ sciētē boni et mali diceret: qz p accideret si vsurparet. Sz inquit: quō itelligeret hō lignū eē scie boni et mali: q vñ mali nesciebat oīno: Sz ex p rījs p rīa noscūt: vt ex plenitudine ma nital / et auditū ex silētiō iudicam. Sic ex vita q inerat: potuit cognosci p uatio vite / q

aliud aiale qd regit: nisi ad secretu silētij recurrētes / ab exte- riori pcurbatōe sopiamur. Qd bñ adā dormiēs figurauit / d cui' moy latere mulier pcessit. Qui em̄ ad iteriora itelligēda rapit: a reb' visibilib' oculos claudit: z tūc itelligit i seipō: ali ud esse qd regere debeat / tāq' vir: aliō qd regat / tāq' femia.

Et edificauit zc. **Obre reli- quet zc.** **Isid.** **Bystice.** Qd p hi- storiā cōpletū est in adā: p pphetiā si- gnificat christū / q' reliq' p'rez. i. nō sic apparuit hoīb' / sicut apud p'rez. **Et m'rez.** i. synagoge carnalē obseruatiā: de q' natus ē h'm carnē. z adhefit vro- ri. i. ecclie / vt sint duo in carne vna. ē em̄ caput ecclie / et ipa corpus eius: q' sopozatus somno passionis / vt ei con- iūz. i. ecclia formaret. vnde **Ps. iij. b** **Ego dor.** z **sopo.** sum. q' formata ē ec- clesia de latere eius. i. fide passionis z baptismit: q' de latere eius exiuit san- guis z aq' **Joh. xij. f.** **Et Ro. i. a.** **fa- ctus ē aut ex semie dauid h'm carnem:** tanq' de limo terre / cū hō nō esset qui oparet in terra: q' nemo i h'gine opa- tus est: de q' natus est christus. **Fons** ascēdebat e terra z irrigabat faciē ter- re. **Facies.** i. dignitas terre: m' dñi / quā irrigauit spūs: vt de limo tali ille homo fieret: q' p'stitutus ē in paradi- so. i. in volūtate p'ris vt oparet / z cu- stodiret / impletet. s. z p'seruaret. p'ce- ptū em̄ nos accepimus in illo qui ait: **Dat. xij. d.** **Qd vni ex minimis meis fecistis / mihi fecistis.** **Lignū** au- tem paradisi spūales significat deliti- as: **Bal. v. f.** **Fructus aut spūs ē gau- diū / charitas / pax / z h'mōi.** **Lignū** scie- tie boni z mali nō debemus tangere: id est de natura q' nobis est media nō debemus sup'pire: ne decepti experia- mur inter bonū z malū. s. inter catho- licā fidē z fallacias hereticōz. **Ita em̄** puenimus ad noticiam boni z mali. **Coz. ij. d.** **Oporet em̄ hereses ee:** vt qui p'pati sunt manifesti fiāt. **Ser-** pens em̄ hereticōz venena p'signat. **Erāt aut vterq' nudus.** **Au-** gusti. **Si dei h'bis vel cuiuslibet p-** phete aliquid dicit / qd ad h'am absur- dum videt: z ideo figurate dicitur / ob- significationē tamē dictum esse nō est dubitandū. **Corpora vero duoz hominum in paradiso nuda** erant / nec erubescabant: quia nullam legem in membris sen- serant legi mentis repugnantem: que inobedientiam secuta est. **Nihil** putabant velandum: quia nihil senserant refrenan- dum. **Isido.** **Bystice.** **Erāt aut vterq' nudus zc.** **Qd** nudi erant nec erubescabant simplicitatem anime z castitatē significant. vnde. **ij. Corinth. xi. a.** **Respondi em̄ vos vni vi-** ro virginem castam exhibere christo: **Timeo** autem ne sicut serpens seduxit euam: ita corrumpātur sensus vestri zc. **Ser-** pens diabolum significat / qui non est simplex. **Unde** sequit: **Serpens** erat callidior cunctis animātibus: in quo significa- tur versutia eius. **Paradisus** vita beata / in qua serpens nō erat: quia iaz diabolus erat. **Locutio** ista temptatio occulta: sicut accessit ad iudam persuadens vt iesum traderet / quoni- am intravit in cor eius **Joh. xij. c.** **Sed** vir repellit / qui pa- radisum incolit: sed per mulierez decipitur: quia ratio nostra non ducitur ad consensum nisi delectatio mota fuerit in ali- qua parte anime / que debet obtemperare rationi vt viro re- ctiori: nec aliter q's in peccato labitur. **In** serpente suggestio / in muliere libido / consensus rationis in viro. **Si** cupiditas mota est / persuasum est mulieri. **Si** ratio consentit suadenti libidini / a beata vita tanq' a paradiso expellitur homo: z im- putatur peccatum / etiam si non sequatur factum: quia in con- sensu rea tenetur conscientia.

Nicolaus de lyra
* er de ipa erat fo:māda: vt sic adā esset principiū toti' hu- mane speciei / vt predictum est: propter quod nō fuit mōstruo- sa.

sa. a **Et edificauit.** **Formationem** mulieris exprimit per modum edificationis: vt dicit **Ra. Sa.** z verum est: eo q' sicut edificium latius est z grossius inferius: z magis subtile su- perius: ita corpus mulieris grossius est in partibus inferiori- bus de communi cursu: z subtilius z gracilius in superiori- bus: z hoc est propter debilitatem calidi naturalis in muliere / que naturaliter est frigida: z ideo maior pars alimenti de qua fit nutritio z augmentum rema- net in inferioribus partibus / z minor pars superius eleuatur. **Contrariū** au- tem est in masculo ppter fortitudinem calidi naturalis: z ideo cōmuniter ha- bet pectus latius / scapulas grossiores z caput. **Costam** quā zc. **Non** em̄ formauit eam de pede: quia nō erat serua / nec de capite: quia non erat viri domina: sed de costa: quia erat viri so- cia. **Picunt** hō aliqui q' hec formatio de costa fuit per additionē alterius ma- terie: alioquin corpus mulieris fuisset nimis rarum si eadem materia accepis- set maiores dimensiones: z dicit q' fu- it simile in multiplicatione quinq' pa- num: **Joh. vi. a.** de qua videtur dicere **Aug.** manifeste / q' fuit p additionem materie dicens: **Ille** in manibus suis multiplicauit quinq' panes: qui d pau- cis granis creat segetes: z certum ē q' segetes multiplicanē de granis per ad- ditionem materie. **Alij** hō dicit q' for- matio mulieris de costa fuit sine addi- tione materie. **Deus** em̄ qui de nihilo pduxit materiam / multo fortius potuit facere de modica materia magnam: nō per additionem materie aliunde sump- te / sicut est in segetibus: sed p multipli- cationem eiusdem materie in seipā. nec ex hoc sequitur corpus mulieris carere debita densitate: quia formatione fa- cta tñ fuit ibi d materia / ac si fuisset ali- unde addita: z ista expositio videt mag- gis propinqua littere. **Erāt aut vterq' nudus zc.** **Hic** consequenter describit vtri z mulieris coniunctio matrimonia- lis. vnde dicit: **Erāt aut vterq' nudus zc.** **Hic** nūc os. **Ex** quo patet adam cognouisse su- pernaturaliter formationem mulieris de costa sua: quia non viderat hanc for- mationem. **Et caro de carne**

mea. **Quia** illa costa de qua formata est mulier / non fuit sub- lata de adam nuda: sed cum aliqua carne. **Hec** vocabi- tur virago. **Quia** de viro sumpta est. ista est locutio impro- pria: quia virago non signat mulierem de viro sumptam vel deriuatam: sed magis mulierem viriliter agentem. z ideo ma- gis proprie diceretur vira / si sermo latinus pateretur. **Ita** au- tem deriuatio magis apparet in hebreo vbi dicitur **issa:** id est mulier: quod nomen deriuatur ab **is:** quod signat virum. **Obrem** relinquet homo zc. **Nō** q'tum ad dilectio- nem: quia filius non potest denegare parentes / sed q'tum ad cohabitationem: quia filius cum est vzozatus statim est eman- cipatus: z habet puidere sibi z vrozi z familie. **Erāt duo in carne zc.** **Quia** masculus z femina coniunguntur ad vnam carnem prolis procreandam. **Aliter** exponit. **Obrem** zc. **excludēdo** p hoc p'rem z m'rez a copula m'rimoniali: q' istd nunq' fuit licitū / s' est d' dictamē recte rōnis: q' est d' reuerentiā parētalem. **Alie** autem p'sone q'tūcūq' p'pinque p'sanguinitate fuerūt / licite poterāt copulari m'rimonialiter in principio: vt frater z soroz de pueris ade z eue. **Erāt autem zc.** **h'm** **Josephum** hoc erat ex simplicitate vel carentia scientie in pri- mis parentibus: sicut ptingit in pueris carentibus vsu ratio- nis: qui non erubescunt ex sua nuditate: sed hoc est supra im- probatum: quia homo a sua formatione fuit perfectus in scien- tia: z ideo dicendum / q' istud contingebat ex conditione status innocentie: q' nullus motus inordinatus poterat contingere in membris genitalibus / nec inhonestas in alijs partibus du- rante illo statu: z ideo nuditas quarumcūq' partium corporis non erat causa erubescētie.

Nicolaus de lyra
* er de ipa erat fo:māda: vt sic adā esset principiū toti' hu- mane speciei / vt predictum est: propter quod nō fuit mōstruo- sa.

Corp' mulieris

Quare de costa

Eua facta p additio- nē materie

Dat. 19. a
1. Cor. 6. d
Ep. 5. g.
27. q. 2. c.
lex diuine.
De diuoz.
c. gaudem.
et de biga-
mis. c. debi-
tū. 30. q. 4.
c. 1. De pe-
dis. 2. c. la-
piens. et. c.
13 nec

Virago

Issa

Causa eru- bescentie

Questio **¶** Genesis ca. ij. vbi dicit in postilla: **A**lter exponit putres quies ponit p completioe desiderij rē.

¶ Additio. i. Circa hanc expositionem ulterius querendū est: cum deus ab eterno in seipso requiescit: eo q ipse sibi sufficit et implet desiderium suum: quomodo ergo scriptura dicit: **R**equieuit in die septima: talis em requies ab eterno competit deo. **A**d quod dicitur s̄m Thomam in prima pte. q. lxxij. arti. ij. in cor. q. q̄ quis ab eterno requieverit in seipso deus: tñ q post opa condita in seipso requieverit hoc p̄tinet ad septimam diem: et hoc est ab opibus requiescere. **A**d qd allegat Aug. sup Gen. ad litteram.

¶ In eodem caplo. ij. vbi dicit in postilla: **E**t bñdixit deus diei septimo et sanctificauit illum rē.

¶ Additio. ij. **O**r benedictio et sanctificatio diei septime intelligatur s̄m applicationem ad diuina obsequia/hoc non pertinet ad litteralem sensum/sed mysticam expositionē. vñ de magister in. ij. di. xv. **I**llum autem diem sanctificasse et benedixisse dicit: quia mystica p̄e ceteris benedictione et sanctificatione dotauit eum. **U**nde in lege dicit: **B**enēto sanctificare diem sabbati: hec ille. **S**i em ex sensu litterali h̄mōi sanctificatiōis et bñdixiōis habetur q homo die septimo deberet cessare ab opibus terrenis rē. sequeret q sancti patri archē fuissent obligati ad p̄seruationem sabbati: qd minime repit ante legem: vñ s̄falter intelligit benedictio sabbati/p hoc q bñdixit ad multiplicatiōez p̄tinet: vñde creaturis q̄s deus bñdixit dictū est: **C**rescite et multiplicamini: multiplicatio autem rez fit p administratiōez creature/s̄m quā ex similibus similia generant: que quidem administratio incipit a septimo die: sanctificatio etiam competit septimo diei: in q̄tum res cōdite et multiplicare in deo requiescūt: vñ et res deo dicat/sancte dicunt: vt in postilla rē.

¶ In eo. c. ij. vbi dicit in postilla. **P**hus etiā. ij. metheo. dicit rē.

¶ Additio. iij. **S**equētes opinionem Aristo. possunt cōcedere q inter duos tropicos sit regio habitabilis et temperatissima: p quod in illa regione sit aliqua pars alta et montuosa: intm q reflexiones radioz solis non attingunt ad illū locum cum excessu caloris/sed temperate: eo modo quo p̄tingit in aliquibus p̄tibus climatum calidoz: vbi aliqui mōtes alti tantā attingūt frigiditatem/q̄ ibidem nives generant: et etiam durāt p magnum tempus anni/vt patet p experientiam: vñ etiam s̄m opinionem philosophi p̄cedi p̄t q paradysus terrestris sit in orientali plaga sub eq̄noctio modo p̄dicto.

¶ In eodem caplo. ij. vbi dicit in postilla: **E**t operari et custodiri referatur ad deum.

¶ Additio. iij. **I**ste modus expositionis non habet locum s̄m hebraicā veritatem: in hebreo enī in hoc loco habet vt oparet et custodiret illam in feminino genere: non illum in masculino: vñ oportet vt referat ad paradysum qui s̄b nomine hortus dicit. **H**ortus aut in hebreo est cōis gener: qz q̄nqz in masculino: q̄nqz in feminino nominat.

Hortus

¶ In eo. c. ij. vbi dicit in postilla: **F**ormatiōez mulieris rē.

¶ Additio. v. **D**ecratio Ra. Sa. et si contineat aliquid veritatis/est tamen impropria seu impertinens ad p̄positum: nō em p̄tinet ad sacram scripturam dicere an femina sit grossior in p̄tibus inferioribus an non: nec ex hoc sequit aliquid p̄tinet ad mores: sed in hoc posset aliter dici/et forte melius et magis ad p̄positum. **A**d quod sciendū q in rerum p̄mordijs scriptura triplici modo denominat p̄ductionem hominis. **U**no scz modo p hoc verbum formauit. sicut cum dicitur **Gen.** ij. b. **F**ormauit de^o hominē de limo terre. **A**lio modo p hoc verbum genuit: sicut cum dicit **Gen.** iij. d. q adā genuit seth. **A**lio modo p hoc verbum edificauit: sicut cum dicit hic: **E**dificauit dñs costam quam tulerat de adam in mulierem. **P**rimo aut modo p̄ductio hominis specialiter q̄tū ad corpus/facta est p quandā trāsmutationem quasi naturalem: s̄m quā res p̄ducta nō habet idētitatem specificam cum re ex qua p̄ducit: imo est ibi oppositio/cum ex non tali fiat talis: vt in. i. **P**hy. et ideo talis p̄ductio p̄prie nominat formationem: eo q perficitur p nouam formam de nouo adueniētem: et ideo de tali p̄ductione dicit: **F**ormauit deus hominē de limo terre. **S**ecundo vero modo p̄ductio hominis facta est p generationē naturālē: s̄m quā res aliqua generat sibi simillē s̄m speciem: vt cum ignis generat ignē: et in tali p̄ductioe cōmuniter inter generantem et generatum est idētitas specifica: s̄m quā dicit q adam genuit seth ad imaginē et similitudinem suam. **T**ertio vero mō p̄ductio hominis facta est qdā modo p modum edificatiōis: s̄m quā manet aliqualis idētitas/quasi indiuidualis inter edificatum et id de quo edificatur: cum

Produ-
ctio hois
triplex

Phus
i. phy.

tur: cum em domus fit ex ligno vel lapidibus/nō solū remanēt i domo ligna seu lapides eiusdē speciei cuz ligna et lapides remanent in domo edificata eadem q̄ prius indiuidualiter erāt: s̄m quē modū quodāmodo facta fuit mulier de costa ade: non em fuit facta p̄mo modo: ita vt non remaneret idētitas specifica inter ipsam et adam/vt est manifestū: nec etiam sc̄do modo: sic. s. vt remaneret inē eos idētitas specifica tñ: sed tertio modo. s. vt inter eos etiam remaneret quodāmodo quasi idētitas indiuidualis: sicut inter ligna ex quibus domus edificat: et ligna que sunt in domo iam edificata/remanet idētitas indiuidualis: et hoc clare innit s̄a cum dicit: **D**ixitqz adā: **H**oc nunc os ex ossibus meis/et caro de carne mea: qz sine omni extrinseco additamento p diuinā potentiā: costa in semetipsa multiplicata/mulier corpus factū fuisse dicit: vt magis videt velle magister in. ij. di. xvij. siue p additionē factā ad materiam p̄-existentstem costē/put videt velle. s. in p̄ma pte. et costa de adā subtracta remāsit eadem indiuidualiter in p̄ductione corporis mulieris. similiter et caro que etiā cum costa fuit de corpe ade sublata: vt magister ponit in historijs scholasticis: et ideo s̄m istum modum productionis dicitur edificare non formare seu generare: quia habet similitudinem cum edificio rōne iam dicta: s̄m qd denotat maiorē idētitatem esse inter virum et vxorem/q̄ inter p̄ez seu m̄ez cum filio: sic maior est idētitas indiuidualis q̄ specifica. de quo p̄t etiā intelligi illud: **R**elinquet homo patrē et matrē et adheret vxori sue/et erūt duo in carne vna: quasi dicat: **R**ōnabile est vt homo relinquat patrē et matrem q̄tū ad domesticā p̄seruationem/et alia h̄mōi: et adhereat vxori in eisdē: eo q inter virum et vxorem est quodāmodo idētitas indiuidualis: qz sunt duo in carne vna: non autem inter filiū et p̄ez seu m̄ez. **H**oc etiā sonant verba apli ad **Ep̄.** v. g. dicitis: **I**am nō sunt duo sed vna caro. ista tñ intelligant non excludēdo alias sanctorū expositiones. **C**onsonat etiā expositio mysterio christi et ecclie qd in hoc sacramēto. s. matrimonij figurat: iuxta illud ad **Ep̄.** v. g. **S**acramētū magnū inter christū et eccliam. **N**ā corpus christi mysticū/licet multa p̄tineat supposita: vñ tñ est quodāmodo indiuidualiter/cuius compositio etiam edificatio dicitur: iuxta illud **Matth.** xvi. c. **E**t sup hanc petram edificabo eccliam meam.

¶ Correctorium maḡri **M**atthie contra **B**urgen.

In sc̄do caplo vbi postillator exponit benedictionem septime diei p applicationem ad diuina rē. **B**urgen sis dicit illā applicationē ad sensum s̄falem nō p̄tinet: s̄ ad mysticā expositionē: ad qd p̄bādum adducit magistrū li. ij. di. xv. dicitur: **I**llū diē deus sanctificasse et bñdixisse dicit: qz mystica p̄ ceteris benedictione et sanctificatiōe dotauit illum. vñ in lege dicit: **B**enēto sanctificare diem sabbati: sed p̄sideranti dictum magistri/clarum fit q **B**urgen. nō p̄bat p ipm qd intendit: nam magister nō dicit mysticam esse septime diei expositionem: s̄ esse mysticam eius benedictionē. i. diuinam. **M**ysticum em s̄m **B**urgenem vno modo dicit diuinum: et sic nihil ad p̄positū **B**urgen. **E**xtra p̄positum etiam est qd addit **B**urgen. arguēdo sic: **S**i ex sensu s̄fali huius sanctificatiōis habet q homo die septimo deberet cessare ab opibus terrenis: sequit q sancti patri archē fuissent ad obseruationē sabbati obligati: quod non repit ante legem. **H**ic dico q **B**urgen. noluit postillatorem intelligere: qm benedictionem septime diei ad s̄fam non exponit de sabbato iudaico et cerimoniali: sed morali/qualiter p̄tinet ad decalogum: et ita implicite obligabat ante legem et post. s. in p̄sideratione creature nō req̄scere: sed regrediendo in opificem et ibi sistere p̄tēplationez: vt sic sex dies p̄tineant ad vsuz: septima ad fruitionem/ cui competit bñdixio mystica. i. diuina. **N**ec videt valere s̄falis expositio quam **B**urgen. p̄tendit. **A**it em q s̄falter bñdixio sabbati ad multiplicationem pertinet: vñde creaturis quas deus benedixit dictum est: **C**rescite et multiplicamini. **S**i em hec congruentia **B**urgen. valeret: tunc omnia p̄tenta sub creaturarum bñdixione ad sabbatum viderent p̄tinerē: quod est falsum: quia omnia ad vsuz creaturarū rez extendunt. **D**icit em deus bñdixio homini p̄mo huius: **C**rescite et multiplicamini: et replete terras/et subijcite eam: dominamini piscibus maris rē. que omnia ad vsuz rerum p̄tinent: et a bñdixiōe sabbati distrahē re vident. **N**ec video si **B**urgen. voluerit ad s̄faz intelligi sabbatum/quō non coget christianos in sabbati obseruatiā indagare: cum ad decalogi teneantur obseruationem. **P**ost huiusmodi igit deuiam **B**urgen. intentionem/postillator concludit dices: **S**anctificatio competit septime diei in q̄tum res condite et multi

Sptia

Ate et multiplicata in deo requiescunt. **I**tem in eodē ca. vbi postillator dicit de situ paradisi in oriente: allegat Aristot. in ij. De theo. q. dicit iter tropicos nō eē regionē habitabilē: igit̄ ibi nō est paradisiū sequēdo Aristot. Burgeñ. aut̄ somniādo nescio qd dicit sequēdo Aristot. poni pōt paradisiū iter tropicos: sequit̄ enī inter tropicos non regio habitabilis s̄m Aristot. q̄ paradisiū nō erit habitabilis/ si inter tropicos posit̄ fuerit. Et sic ex opposito sequētis tradiciō Aristot. et incōueniēter dicit sequēdo eū: q̄ sequit̄: Si paradisiū ē habitabilis: et paradisiū est inter tropicos: ergo inter tropicos est locus seu regio habitabilis: qd est oppositū dicti Aristotelis. **I**tem in eodē ca. vbi postillator exponit formationē mulieris p quādā cōgruentiā sumptā a Ra. Sa. Burgeñ. significās Ra. Sa. bene dixisse/ dicit se meli⁹ dicere velle: q̄re videlicet formatio illa exprimit̄ p edificationē: distinguēs tres modos circa rez pductiones i principio trib⁹ terminis expressos. s. p formare/ p generare/ et p edificare. Formare dicit̄ pprie in his in q̄bus res pducta nō habet idētitatē specificā cum re ex qua pducit̄: imo est inter eas quedam oppositio: q̄ ex nō tali fit talis: et sic vbi forma apponit̄ materie/ formatio dicit̄: s̄z videt̄ Burgeñ. frustra laborare: q̄ s̄m eū edificatio coste in muliere non differt a formatione/ eo q̄ mulier pducta nō habet idētitatē specificā cū costa ex qua pducit̄: p̄z/ q̄ nō cōtinent̄ sub eodē genere immediato. Est enī mulier aīal/ qd de costa dicere nō est verū/ nisi in obliquo: inter mulierē etiā pductā et costā ex qua est/ est oppositio sicut in formatione: q̄ ex nō muliere fit mulier. Coste etiā in formatione mulieris forma apponit̄ quasi materie/ ex q̄ vere igit̄ formatio dicit̄: nec s̄m ei⁹ rōnes a Burgeñ. positās differt ab edificatione mulieris: sed cū addit Burgeñ. q̄ pductio hoīs dicit̄ edificatio/ sicut q̄n inter pductū et illud ex quo pducit̄ remanet idētitas quasi individualis: et exēplificat de lignis et lapidib⁹ in edificio: illud nō videt̄ verū: quia dom⁹ edificata et ligna et lapides/ nō habēt idētitatē individualem/ eo q̄ nō habēt aliquā speciē eis cōmunē. Ligni enī individualiter/ s̄z etiā specificē et essentialiter distincta: qd p̄z p possibilitatē sepationis partiū singulariū: nec sequit̄/ lignuz ante edificatū et in edificio est vnū et idē individualiter: igit̄ est idē individualiter cū edificio: s̄z sequit̄ bñ: igit̄ est vnū et idē individualiter in edificio: sed tūc imaginatio Burgeñ. nihil ē

ad ppositū: Nā costa vñ mulier facta est nō māsit in Eua indiuiduū coste/ vt p̄z: siue ponat̄ in se multiplicata siue aliūde aucta: vnde et si verū sit dicere q̄ costa fuit materia ex qua mulier fuit pducta: nō tñ verū est q̄ tota materia mulieris facte sit indiuiduū coste/ nec verū est q̄ costa illa et caro i adā suppleta sit indiuidualiter vna in adā et eua vt ex identitate tali magis pprie et lraliter pductio mulieris dicat̄ edificatio q̄ formatio: certū enī ē deū coste sicut et limo terre nouā formā attribuisse: et sic edificatio a formatione nō videt̄ differre: iō doctores tractātes hāc materiā sepe verbo formatiōis vtunt̄ p verbo edificationis dicētes: Sicut mulier formata ē d latere viri dormientis/ ita ecclia de latere christi morientis: et puto ad figuram illi⁹ dictū: Edificatio costā in muliere: sic et ecclia ex latere christi virtute passionis p sacramētōrū vsum pstruit̄ et edificatur. oīs enī pductio diuina materiā assumēs sicut limū in pductioe viri/ costā in pductione mulieris et. nō ideo est vt egeat: q̄ potuit sicut et celū et terrā ex nihilo pducere vtraq̄/ sed ad aliquid significandū: pductio enī viri ex limo significatiua est vt sicut puluis ē ex origine/ ita in puluerem reuertat̄ in fine: vt infra. iij. ca. dicit̄: Edificatio vero coste quid significet: videt̄ de Ap̄lin ad Eph̄. v. cui⁹ allegatū ad lram oportet accipere/ vt inde possit sumi efficax argumentū: sicut idē Burgeñ. dicit in questione pambula/ nō oportet igit̄ Burgeñ. tāta digressionē facere de illo termino edificare/ nec sua distinctio valet de p̄prietate sermonis: nō enī deus pprie generauit celum et terram cū nō sint generabilia: et tñ in hoc. ij. ca. dicit̄: De sūt generationes celi et terre. vti enī scriptura transumptiue vno p alio: aliqñ exprimēs creationē p pducere/ aliqñ p facere/ aliqñ p plātare/ edificare generare et. s̄z q̄ s̄m Aristot. Dēs trāsfertēs s̄m aliquā similitudinē trāsserunt: potest tñ rationi Ra. Sa. talis cōgruentia assignari vt limus in viruz dicat̄ formari ratioe p̄dicta: sed costa in muliere edificari ad instar dom⁹: q̄ s̄m Aristot. sit vt nos defendat ab incōmodis imbrib⁹ caumatib⁹ et. ita mulier cōstructa ē vt sit dom⁹ et receptaculū naturalissimi effect⁹ nature. s. generatiōis: in q̄ p̄seruet̄ ab incōmodis foueat̄ nutrimentis et. Hec cōgruentia videt̄ sūdari circa finem Eccl̄. xvij. c. vbi mulierem dicit̄ ornāmentum domus colūnas aureas sup bases argenteas: fundamenta eterna sup petram solidam. Ex quibus patet institutionē mulieris merito exprimi per edificationem q̄ est domus nature.

Edificatio coste
P̄sus

Glo. ordi.

Sed et Ca. III
Serpens erat callidior cūctis re.
Aug⁹. Alij prudentissimus translative dicitur.
Quidā codices habent sapientissimus: nō pprie sicut in bono solet accipi sapientia dei vel angelorum vel anime rationalis. Sed sicut apes vel formicas dicimus sapientes/ ppter opera sapientiam imitātia. Quis serpens non rationalis anima: sed spiritu diabolico possit sapientissimus dicit̄: quia mali angeli supbia deiecti/ natura sunt excellētiores omnibus bestiis propter eminentiam rationis. Non ergo mirum: si diabolus spiritu suo implens serpentem: sicut vates implebat/ sapientissimum reddiderat omnium bestiarū: s̄m animam viuam et irrationalem viuētium. Ita tamen sapientia dicitur in malo sicut astutia in bono: cum latine sapientes proprie in bono accipiāt̄: astuti vero male cordati: nec putādū est q̄ diabolus serpentē p quē temptaret eligeret: s̄z cū decipe cuperet/ nō potuit: nisi p qd aīal posse pmissus est. Nocēdi enī voluntas inest cui⁹ a se: sp̄tetas a deo. **S**trabus. Sed et serpens et. Sic diabolus loquebat̄ p serpentē ignorātē: sicut p energuminos vel fanaticos: quēcūq̄ enī arripit/ intellectū et rationē tollit. Spiritus vero bon⁹ quofcūq̄ gratia repleuerit/ videt̄ et intelligētēs facit: vnde spiritus appetarum subiectus est prophetis.

S Allego. diabolus vel hereticus error.
Sed et serpens Ca. III
a Quia plenus demonio. **Q**z filij tenebrarum sapientiores sunt filijs lucis in generatione sua. **Q**uero. in hebreo habet aram qd theodotio et aquila nequā vel versipellen interpretati sunt.
erat callidior cunctis animantibus terre que fecerat dñs deus:

Sed et serpens et. Postq̄ de Ca. III
scripsit hoīs formationē et statū: hic sequēter describit ei⁹ trāsgressionē siue casum. et primo describit trāsgressioe culpe. scdo infliccio pene/ ibi: Et apti sunt oculi. tertio transfusio miserie/ ibi: Et vocauit. **C**irca primū primo describit cōditioe tēptatoris. scdo p̄cessus tēptatiōis/ ibi: Qui dixit. tertio act⁹ trāsgressionis/ ibi: Vidit igit̄. **C**irca primū cōsiderādū q̄ forsitan alicui nō videt̄ eē pueniēs q̄ de hoīem tēptari pmississet/ maxime cū sciret eum casurū eē. Ad qd dicēdū q̄ sicut Aug⁹. dicit̄: De sic res q̄s cōdidit administrat/ vt eas p̄prios mot⁹ agere sinat: et iō iustū et rōnabile fuit vt

Diuisio
Cur deus hoīem temptari pmissit

hoīes dimitteret vt libertate arbitrij sui: s̄m q̄ dicit̄ Eccl̄. xv. c. De a principio p̄stituit hoīem et reliq̄t eū i manu cōsiliij sui/ et sicut voluit ip̄m p bonos angelos ad bonū incitari/ ita pmitteret eū a malis angel tēptari: maxime cū p statu illo posset d̄ facili tēptationē supare. vñ dicit̄ Aug⁹. xj. sup Gen̄. ad lras: Nō mihi videt̄ magne laudis futurū fuisse hoīem si p̄pterea posset bñ viuere: q̄ null⁹ male viuere suaderet. **C**ōsiderādū etiā q̄ tpe inocētie diabol⁹ nō hēbat p̄tātē tēptādū hoīem iteri⁹ mouēdo/ vtpote appetitū sēsibile motu illicito excitādo: nec p motū fantasie itellectui aliqd illicitū p̄ponēdo: q̄ i virib⁹ inferiorib⁹ nihil iōrdiatū p̄tigit̄ re potat nisi p̄us deordiata rōne: et iō hoīem tēptare nō potat nisi exteri⁹ p̄ponēdo sensui: et iō i specie sensibili appuit ad tēptādū. **Q**z aut̄ ad h̄ sp̄tē itrauit nō fuit ex demōis electioe: s̄z maḡ ex diuina dispensatiōe: q̄ nō pmissit hoīes tēptari p diabolū i specie ḡfosa et nobili p quā posset facili⁹ decipi: s̄z maḡ i specie horribili i q̄ fallacia demōis citi⁹ poterat dephēdi. Aliq̄ tñ dicit̄ q̄ ille serpens hēbat faciē ḡfōsam et virgineā: s̄z h̄ de scriptura nullā h̄z auctoritatē: et iō primū meli⁹ videt̄. dicit̄ igit̄: a **S**ed et serpens erat cal. et. **I**ta calliditas p̄ncipalit̄

Hō nō tēptat̄ iteri⁹

Moraliter. a **S**ed et serpens erat callidior et. Per serpentem intelligitur diabolus/ qui in serpēte loquebatur: et bene dicit̄ callidior: de cui⁹ calliditate dicit̄ Leo papa in sermone de circūcisioe: **D**im vtilat curas: discutit cōsuetudines: animos scrutatur: et ibi querit causas nocēdi vbi quēq̄ viderit studiosius occupari: ppter qd mulierē. i. appetitum sensitīuū fragilē incitat ad malū p suggestiōē et delectatiōē sequētē: et ip̄a delectata viruz. i. rōnem attrahit ad cōsensū: et cōse q̄nter ad opationē vlt̄ ad pctā mortalis cōsumatiōē. **S**eq̄t̄: f iij * Cūq̄ cognō

Moralit̄

Qui dixit ad mulierem. Aug. Inexcusabilis est...

Quare deo pmisit adaz temptari. 76. di. sz pe sandum.

Ro. 12. a

natura diaboli an alia a natura di

cu incertu sit an sit pmasura/an succedat miseria: Pot de pri...

Qui dixit ad mulierem: Cur pcepit vobis deo vt no comederet...

re noluit qd facturo vel passuro eert: cetero vo reuelare voluit...

Nicolaus de lyra

re refereda e ad demonem q in serpente apparebat: ad serpente...

Et critia

Sunt de. a. r. de qbus dictu est: Tunc viderunt q nudi erant: oculi...

ad mulierem: ita vir interrogat priorem. Preceptum enim a domino...

Nico. de lyra

Mulierem et actum exteriorum et interiorum viri: cum dicitur: Adit igitur...

Absconditio a deo

Ps. 41. b.

oculis aspectusque delectabile: et a mulierem. Carnales facilius seducunt...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Qui comedit: deditque viro suo: Qui comedit...

Quo deus locutus ade

Abscōdit se rē. Aug. Cū de aūtē intrīsec facie et hō turbat/ fūit sīlia amētie: nimio timore ac pudore: occulto qz instinctu nō qescēte: vt nesciētes facerēt/ q aliqd poster/ signifi carēt: ppter qd hec scpta sunt. d Ad aurā post meridiē. Uñ hora nona christ/ spm emisit Sat. xvij. e. Qui sexta hora fuit crucifix/ vt eadē hora restituerēt hō/ q de paradiso est eie/ ctus. f In medio lig. pa. Abscōdit se q auersus a pcepto creator/ error/ sui r arbitry volūtate viuit. g Vocauitq dñs de adā. Aug. In crepādo. s. nō i grādo: r h ad signifi cationē p̄tinet: q sicut viro pceptū est datum: p quem veniret ad mulierē

tū: s; h p̄tz falsū: qz eadē ē noticia p̄rior: r iō p̄us hēbāt noti ciā speculatiuā bōi r mali sibi oppositā: s; nō hēbāt noticia ex perimētalē mali sue trāsgressiōis r punitiōis/ quā tūc exp̄mē talitē coguēt: r iō tūc apti sūt oculi eoz ad cogscēdū suā nudita tē eē p̄sibile: q̄ p̄us erat hōesta: qz s̄tracta iusticia origiali: stati senserūt rebellionē carnis ad spm/ r motū iordiatū mēbro rā: ideo stati studuerūt coopire suaz turpitudinē. Uñ sequit: d Cōsuerūt fo. si. Er h dicit hebrei q sic erat arbor de cui fructu comederūt. e Et fece. si. rē. i. succictoria circa lābos. r dicit a peri qd ē circū: r cona qd ē corp. p̄tes em i feriores corpis sūt magz erubescibiles r marie genitalia: qz magz mouēt r impiū rōnis: p̄t qd noian pudēda/ p̄t qd etiā adā r eua abscōde r̄t se a p̄ntia dñi. vñ seq̄t: f Et cū audissent vo. rē. Ist a locutio r abulatio dñi dei nō ē itel ligēda i forma deitar: s; in aliq̄ silitudie creata in q̄ apparu it: sic. j. legit apparuisse abrae r moysi: r multz alijs r locu tū fuisse eis. g Ad aurā post meridiē. Hoc triplicē ex ponit. Uno mō vt sit dēmiatio loci. r sic aurā p̄ meridiē ac cipit p̄ v̄to in medio inē austrū r occidēte: qz p̄m istā expo sitionē vor dñi deābulāt/ videbat/ pcedere ex illa pte ex q̄ stat v̄t p̄dicat. Alio mō vt ē dēmiatio t̄pis: qz dicit hebrei q ho ra decia diei accidit h. r tūc aurā ē h accipiēda p̄v̄to p̄cedēte diuinā apparitionē. sic Acc. ij. a. Apparitionē sp̄s̄fici in lin guis d̄r son/ vehemēs p̄cessisse: r i sacra sc̄ptura p̄sile legit in plurib/ loc/ i apparitiōib/ diuis. q̄ aut d̄r: p̄ meridiē. ē dēter minatio t̄pis huius soni r apparitiōis. h Abscondit se adam. P̄re verecūdia sui p̄cti r nuditatis. i Vocauitq dñs dominus. Hic p̄r sequit ip̄l/ ade icrepatio: cum dicit: * Abies * c Cūqz cog. se eē nu. qz p̄ p̄cti p̄p̄tratiōez: rō p̄ci pit p̄cti turpitudinem: r sensus exp̄it delectationis p̄uitatē. vnde dicit Boetius. ij. d̄ solatiōe. Tristes vero voluptatum esse exp̄t q̄s libidinū suaz remisci v̄let r itelliget. Sequit: * Et ait

Uocē tuā au. rē. Aug. Histo. Probabile est p con/ grua creaturā solere humanā formā hoib' pmiss apparere: q's tñ nō pmiss aduertere nuditatē in superna sustollēs/nisi post pccm: cū pudendū in mēbris motū penali lege sensissent. Sic g affecti sunt/ vt solēt homies sub oculis hoim: qd erat pena

tñ natus dauid dicit vsqz in finē seculi: Ego dixi dñe miserere mei: sana aīam meā qz peccavi tibi: s' ab istis dicēdū fuit: s' nō dū pctōrū cōcise ceruices restabāt. Labores r dolores mort? / r cōtritio seculi. r grā dei q̄ i tpe subuenit: docēs afflictos nō de se p̄sumere. Serpēs decepit rē. q̄si cuiuslibet p̄uasio p̄ua/ leat dī p̄cepto. Aug. Serpēs de. Quō his p̄bis. i. Sicut enī de' q̄ i q/ cūqz rē. crederet deum se a re bona r vtili p̄hibuisse: nisi inesset menti eius amor ille p̄rie ptātis: r de se supba p̄ sūptio/ q̄ p̄tationē fuerat cōuincēda aut perimēda: Deniqz nō cōtenta sua sione serpētis/ aspexit lignū bonū esu: r decoz aspectu: nec credēs ide se pos se mori: forte putauit deū alicui' signi ficatiōis cā hec dixisse: Si māducaue/ ritis. m. m. Ideo manducauit r dedit viro sno: fortassis cū aliq' suasiōe quaz scriptura itelligēdā reliq̄t. Vel fortat/ se nō fuit suaderi necesse/ cū eo cibo nō videret eā mortuā eē. Aug. Mo/ tādū q̄ nō diabolus est p̄missus femi/ nā tētare nisi p̄ serpētē: nec virū nisi p̄ feminā. Serpēte ei velut organo vsus est: mouēs naturā ei' ad exp̄imēdos sonos p̄borū r signa: q̄b' suā mōstra/ ret volūtate. In muliere vō q̄ rōnal' erat nō est ip̄e locut' s' p̄uasio ei' q̄: p̄ uis instinctu adiuuaret iteri' qd p̄ ser pētē gerebat exteri'. Serpēs ḡ nec p̄ ba intelligebat/ nec rōnalis est facta. Qd enī p̄bis marsoz serpētes trahūt: de latebris/ diabolica vis est: qd p̄mit tīt ad primi facti memoriā vt sciat: qz sit ei cū h' genere familiaritat. Callidis sim' dicit' ē serpēs: p̄pter astutiā dia/ boli. Locut' ē aut sicut asina balaam. Nu. xxi. f. S' h' diabolicū/ illud ange licū. Boni enī r mali angeli sūt opān tur: sic moyses r magi pharaōis. Dic

Ps. 40. a

Abba increpātis r ad cōfessionē cogēt et nō ignorātis. q̄si in quāta miseria. Adā/ et dixit ei: vbi es? Qui ait: a

Uocē tuā audiui i paradiso r ti a stulte q̄si displiceret nudus q̄ talis fue/ rat fact'. q̄ nō abscondit vt ei' scelera dñs nō videret: s' vt se indignū ei' aspectu ostē dat. Artabāt enī duplici verecūdia: qz nūc primū obscenū motū in mēbris sentiebāt r qz p̄pter trāsgr̄essionē h' p̄tigisse sentiebāt.

mūi eo q' nudus essem r absco/ a. i. quis te ad hęc informitatē adduxit nisi q' p̄ceptū meū nō obseruasti.

di me. Cui dixit: Quis enim in/ dicauit tibi q' nudus esses/ nisi d

q' ex ligno de quo p̄ceperam tibi ne comederes comedisti? q̄ nō humilit' cōfites: s' supbe se excusans et in auctorem mulieris culpā retorquēs.

Bixitqz adā/ Mulier quā dedi/ sti mihi sociā/ dedit mihi de lig/ no r comedi. Et ait dñs de' ad/ mulierē: Quare h' fecisti? Que

similiter supbe se excusat: r in cōditorem serpentis iactat culpam.

respondit: Serpens decepit me/ r comedi. Et ait domin' deus f

aūt q̄rēdū ē: vtrū ab initio sua p̄tate delectat' / discesserit ab il/ la societate r charitate bonoz angeloz: an i sancto cetu fuerit aliqñ āgeloz iust' r beat' / Dicit' ei' id cecidisse: qz inuidit hoi facto ad imaginē dei: s' inuidia seq̄t supbiā. Inuidēdi enī cā ē supbia: q̄ ē amor p̄rie excellētie. Inuidia vō odiū felicitat' aliene. Qui ei amat excellētiā: v' parib' inuidet q̄ equat' / v' su periorib' q̄b' nō equat' / vel inferiorib' ne coequēt. Qñ aūt di abolū supbia deiecerit: vt nām sibi bonā p̄ua volūtate puerte ret: scptura nō dicit s' ex hac hoi inuidisse rō ostēdit. Achy. Patm angeli tacitū/ hoiis patefactū: qz illd' icurabile/ h' cura/ tur. Strabus. Vidit igit' rē. Aperte inexcusabilis ostēdit' tur: cui licuit sub tali deliberatiōe dolos inimici aduertere.

c Et ait dñs de' rē. Lota hec snia figurata ē. Ubi credē dū tamē omnia dicta esse. Serpens nō interrogat' quare fece rit: quia nō ip̄e p̄ria voluntate r natura fecit: sed de illo dia/ bolus r p

Nicolaus de lyra

Ubi es? nō ex ignorātia ē q̄stio: s' vt ex rñsiōe ade cōueniēt' fiat i' repatio. b Qui ait: Uo. rē. Ex dicit' p̄z lra. Seq̄t: c Quis ei' idi. rē. i. q' nuditas tua sit erubesci bilis: d Nisi q' ex lig. i. nisi qz p̄pter trāsgr̄essionē p̄cepti mei ablata ē a te originalis iusticia: p cui' subtractionē facta ē cōfusibil' nuditas tua: sic ei' d. ij. physi. Idē p sui p̄ntiā r ab/ sentiā ē cā p̄rio: sic nauta p sui p̄ntiā ē cā p̄seruatiōis nauis: r p sui absentia ē cā piclitatōis: r eodē mō donū original' iusti cie p sui p̄ntiā i hoiē faciebat nuditatē honestā: vt p̄dictū ē: q' p sui s'tractionē facta ē cōfusibil'. e Dixitqz adā rē. Re/ currit ad pcti sui excusationē: q' fac' ad ei' aggrauationē. vole/ bat enī quodāmō pctm suū retorq̄re i deū q' sibi dederat vxo/ rē: r eodē modo mulier excusando se p serpētē q' sulerat crea tus a deo: r p̄z littera. Sed est hic cōsiderādū q' ante cōdēna tionē interrogauit virū r mulierē: vt p̄z in littera: qz nullus ē cōdemnādus ante inquisitionē. serpētē aūt nō interrogauit: qz diabolus q' in serpente loq̄bat' iā p pctō suo fuerat cōdēna t' r de celo empyreo deiect'. f Et ait dñs rē. Dic descri

bitur infliccio

Et ait do. rē. Serpēs igit' ex hoim deceptiōe ma/ ledicif: nā ex h' pena demōis augmētaf: sicut glia scōz ange/

bitur infliccio

Et ait do. rē. Serpēs igit' ex hoim deceptiōe ma/ ledicif: nā ex h' pena demōis augmētaf: sicut glia scōz ange/

Nota

133. q. 5. c. Adam

Darsi ser/ pētes do/ mant De peni. dif. i. c. serpens

Questio

Inuidia

D

Dhs secū/ do physi.

Excusatio/ ade

Nota

Diuisio

Doraliz

Vertical text in the left margin, including 'Glo.ordi.', 'Elvra', 'ffice', 'pbia', 'ppe', 'con', 'ota'.

Bobulus et pillus in illo: quod iam per impietatem et superbiam et no igni de
 stinat fuerat. Ad ipsum ergo refertur quod serpenti dicitur: et alius humano
 Dyflice generi futurus sit ostendit. **Mystice.** Et ait dominus deus a. s. Serpentes non interrogantur propter excipit penam quod nec proferri poterit nec habet quod
 se excuset. **Supra peccatum t. g. et c.** Secundum aliam editionem. **Pectore et**
 ventre repes quod in colubro adit: et ex
 ipso ad inimicum invisibile locutio figura
 tur. In pectore superbia significatur: in quo
 ipse animi dominus. Carnale desiderium in
 ventre quod mollior pars in corpore: et quod his ser
 pit quod vult decipere dicitur: pectore et ven
 tre repes: et ter. co. c. d. v. id est: oibus quod
 habes potestatem ante ultimum iudicium penam.
 Et hac enim vita gaudet et gloriatur. Et tunc c.
 dupli intelligitur. Vel ad te pertinebit quod
 frenata cupiditate decipies. Vel tertium
 tentationis generum figuratur quod est curiositas.
 Qui enim tunc maleducatur profunda et tene
 brosa penetrat: et tunc temporalia atque terrena.
 Non ponunt inimicitie in serpente et vi
 rum sicut mulierem: quia a diabolo non tempta
 mur nisi per aiale peccatum: quod mulierem imaginem
 et exemplum in vno homine ostendit. In semine
 diaboli et mulieris inimicitie ponunt.
 Semine diaboli per sua suggestio. Mulie
 ris fructus boni operis quod suggestio resistit.
 Non obstat placata mulierem: ut si in il
 licita labatur delectatio illam capiat. Illa
 obstat caput eius: ut ipsum initium sugge
 stionis male excludat. **Supra pe
 ctus t. et c.** Hiero. **Uter.** **Lxx.** addi
 derunt: sicut in hebreo habet pectus tunc: ut
 calliditate et versutia cogitationum eius
 aperiret. id est quod ois gressus eius nequie est
 et fraudis. **Grego.** in moral. li. xx.
Pectore et ventre re. Valde luxurie
 aut cogitatione peccat: aut opere. **Hos**
 enim cum ab effectu operis expellitur: secreta
 cogitationis polluere molitur. **Ventre re**
 pit: dum lubricum per membra humana sibi subdita luxurias exercet in
 ope. Serpit pectore: dum pollutum in cogitatione. **Sz** quod per cogitati
 onem ad opera venit: plus pectore et post ventre describitur repere.
Inimicitias ponam in. **Grego.** in moral. **Caput ser**
 pentis conterere: est initia suggestiois manu sollicitate considerationis
 a cordis aditu extirpare: quod cum ab initio deprehenditur percutere cal
 caneo molitur: quod quod prima tentatione non percutit decipit in fine te
 dit. Si autem cor in tentatione corrumpitur: sequitur actiois medietas
 et terminus ab hoste possidet: quod tota sibi arboris fructus ferre
 respicit: quam veneni dicitur in radice vitiauit. **Hiero.** **Ipa sua**
 bit ca. t. et tu ser. et calcaneum. **Heli.** in hebreo habet: **Ipa co**
 teret caput tuum: et tu teres calcaneum eius: quod et nostri gressus prope
 diunt a colubro: et dominus proteret satham sibi pedibus eius. **Abu**
lieri quod et c. **Aug.** **histo.** **Hec figurate et prophetice melius in**
 telligunt. **Sz** quod dolor et gemitus parturientem de corpore mortis est
 quod transgressioe concepta est: refertur et hec pena ad proferat lre. **Sz**
 quod dicitur est: **Sub viri proteret eris: et ip. d. t.** **Uiderunt** est quod prope
 possit accipi. **Sic** enim et ante peccatum facta est: ut vir ei dominaretur: et ad
 eum proferat fuiret. **Sz** potest intelligi hanc proferat potestatem esse proditionis
 quod dilectionis: ut etiam talis servit quod postea homines fuiret hominibus: et
 pena peccati orta repiat: proferat igitur iuges per charitatem fuire inui
 ce. **Sz** mulier in vno dicitur non proferat: quod nisi caueat deperat
 natura et augetur culpa. **Et multiplicabo erum.** **et c.** **Hai**
 festum est multiplicatos esse dolores mulierem atque suspiria. **Sz** sacrum
 magnam est. **Nemo** est a voluptate carnali abstinet quod non patiat in
 exordio dolo

Inimicitie inter serpente et mulierem

Caput serpentis conterere

Historia.

Sub parte viri mulier

Nicolaus de lyra

Bis inflicto pene sunt ad impositionem mali nocui. Et primo
 sunt ad serpentem. secundo sunt ad mulierem: ibi: **Mulierem quod dicit.**
 tertio sunt ad hominem: ibi: **Ad deo dicit.** **Circa** primum consideranda
 sunt quod sicut per salutem hominum augetur gloria sanctorum angelorum per
 quos incitantur homines ad bonum: ita e contrario per damnationem ho
 minum malorum augetur pena demonum eos temptantium: veritatem
 propter nimiam inuidiam quam demones torquent: eo quod vident homi
 nes posse pervenire ad beatitudinem quam ipsi perierunt: non dimittunt
 tamen homines temptare: sed sciunt ex damnatione hominum suam pe
 nam in futuro crescere: sicut de inuido narratur qui petijt sibi
 vnum oculum erui: ut primo suo cui inuidebat duo oculi erueretur.
 Erant enim in vna civitate duo homines quorum unus erat
 nimis nota

nimis notatus de cupiditate / alius de inuidia: propter quod domi
 nus civitatis qui erat valde prudens / ipse vocatus dicit quod pe
 teret ab eo quid vellit: adiungens quod ille qui primo peteret / suam
 petitionem haberet: alius vero dupli / tunc cupidus volebat pri
 mo petere / motus cupiditate dupli boni habendi: sicut nec inui
 dus / ne socius suus plus haberet quam ip
 se. **Tandem** cum dominus vigeret eos ad peten
 dum: invidus petijt ut sibi unus oculus
 erueret ut socius suus duos amitteret: quod
 factum est / et sic punita sunt eorum vitia: sic de
 mones temptant ex invidia homines: sed non
 ignorant eorum penam in futuro crescere ex
 hominum damnatione. hoc igitur malum denunciat
 deus ipse diabolo cui in serpente loquitur.
Quia fecisti hoc. inducendum homines
 ad peccatum. **Maledictus es.** quod ex
 crescat pena tua. **Inter omnia ani
 matia etc.** proponit ei vana aialia: non
 quantum ad proditionem nature: sed quod servaue
 rit statum suum / quod non fecit diabolus: et
 est magna pena superbo / inferiora et vi
 lia ei proponant. **Supra peccatum tuum**
gradieris. secundum **Aug.** per peccatum
 gradieris: quia diabolus incedens ad
 suasionem hominum / a superbia incipit in om
 ni peccato includit. **vñ et Eccl. x. b. dicit:** **Ini**
tiis ois peccati superbia. **Et terra com**
medes cum. id est homines terrena diligentes in
 corporibus tibi eos decipiunt. **Ini**
micitias ponam inter te et mulierem. **Sz**
 per mulierem intelligit hic ro inferiori
 et per semine eius opatio bona. **Per** semine
 aut demonis intelligit suggestio eius
 prava. **Per** hoc ergo quod dicitur: **Inimi**
citias ponam etc. ostendit dominus quod dia
 bolus mediante suggestioe prava oppu
 gnat rationem inferiorem / quam mulier dicitur: ut si
 presentiat delectationibus: et per ea deiciat
 rationem superiorem que per virum designat: et sic
 diabolus insidiat calcaneo eius: quia non oppugnat eam nisi a
 parte inferiori / sensualitati delectabilia proponendo. **Et Ipa co**
teret etc. In principio tentationis resistendo. **Alii** autem sancti expo
 nunt de beata virgine ab illo loco: **Inimicitias ponam inter te**
et mulierem: non istam eam sed aliam ab ea descendentem. **s. vir**
ginem mariam que est ista demonibus. **vñ Cant. ii. a. dicit:** **Ter**
ribilis est ut castrorum acies ordinata. **Et** semen tuum. id est alios an
 gelos malos: qui dicuntur semen eius propter similitudinem natu
 re et malicie. **Et** semine illius. **s. christum** que est marie naturalis filius.
Propter caput tuum: quia per ipsum mediante filio suo / per dem
 onis est proterita. **Et tu insidiaberis etc.** Quia diabolus tem
 ptavit christum exterius tunc modo suggerendo: quod quidem tenta
 tio non fuit vitium in tentato: sed virtutis exercitium: et eodem mo
 do credendum est de virgine. **Alii** vero exponunt istam de serpen
 te materiali: non de demone ab illo loco / **Et** ait dominus ad ser
 pentem: quia fecisti hoc. id est quia fuisti instrumentum huius maledi
 cij. **sicut Levit. xx. c.** **Inventum** cum quo aliquis coierit propter oc
 cidit eum. **Maledictus es inter omnia animalia:** quia per ipsum ille ser
 pens plus habebat formam et faciem gratiosam super oes bestias et
 factus est horribilior oibus. **Supra** peccatum tuum gradieris: quia per
 istos plus habuit pedes et staturam erectam: sed pedes sunt ei amo
 ti: et sic reptando incedit. **Et** terra comedes: plus autem lignorum
 fructibus vescitur. **Inimicitias** ponam inter te et mulierem etc.
 quia odiosus est humane nature: et e converso. **Ipa** conteret ca
 put tuum: quia ex quo reptando incedit: mulier poterit caput eius cal
 care. **Et** tu insidiaberis calcaneo eius: quia non poterit se eleuare ad
 mordendum in superiori parte. **Sz** ista expositio quantum ad multa vide
 tur irrationabilis: primo quia deus dirigeret sermonem suum ad animal
 brutum non intelligens: secundo quia in nullo peccauerat: sed solum de
 mon mouendo linguam eius: tertio quia statura recta non compe
 tit alicui animali sed tamen homini: ut dicit poeta **Quidius** in i.
 metamor. **Proneque** cum spectent animalia cetera terra. **Os** ho
 mini sublime dedit: celumque videre iussit: et erectos ad sidera
 tollere vultus. **Et** ideo prima expositio que est **Aug.** melior vi
 detur. **In mulierem quod dicit.** **Hic** ponit punitio mulierem
 in speciali: et hoc quantum ad duo propter que mulier proferat est viro.
 primum est ad procreationem plis: et quantum ad hoc dicitur: **Mul**
tiplicabo erumnas tuas et conceptus tuos. **Licet** autem
 actus generandi sit delectabilis: tamen habet turpitudinem an
 nexam post

Inuidia alteri rebus marcescit opibus

Peccatum

h

Quidam mo

Exordio dolores donec consuetudo vertat in meli. Sed cum ad hanc pervenerit...

quoniam hec est mater omnium viventium tanquam reddat causas nominis a se impositi...

Bystice

Difficultate vincende prave consuetudinis. ast conceptus tuos. In dolore a...

enim est vita et in viuo vita in parte mors dicitur. Recte ergo per aialis cum pronone de verbo vite affectu...

15. dif. c. ca. enira

paries filios: et sub viri potestate eris: et ipse dominabit tui. Ad hoc dicitur: Quia audisti vocem...

post peccatum in tunicis pelliceis figuratur: tamen dicitur in paradiso fuerunt quibus sub fructu dicitur dei: donec ad tunicas pelliceas...

133. q. 5. c. manifestu

et. c. h. ima.

14. q. 3. c. cu. g. s. 13 q. et. j. ca. se. queti

panem: donec revertaris in terram de qua sumptus es: quia pulvis es et in pulverem revertaris. Et vocavit adam nomen uxoris sue eua:...

replicat igitur in caput superbi ad quem venit exitu quod a serpente est suggestu: eritis sicut ovis: nec sunt verba insultantis dei: sed a superbia deterritis alios: videtur...

Historice

13. dif. q. 2. c. ecclia. stico

Et ait: Ecce adam factus est quasi unus ex nobis. Sci ad hoc punitur cum subditur. Maledicta terra in te. In quo notatur terre sterilitas...

in signum sue mortalitatis: et quod indigebat tegumento propter intemperiam aeris loci ad quem erant eiciendi: veritamen ante eiectionem deus improperat ad suam transgressionem. d. k. Ecce adam factus est. Ironia est: ac si diceret non es...

Nico. de ly.

amiffisse

Et ait: Ecce adam factus est quasi unus ex nobis. Sci ad hoc punitur cum subditur. Maledicta terra in te. In quo notatur terre sterilitas...

Et ait: Ecce adam factus est quasi unus ex nobis. Sci ad hoc punitur cum subditur. Maledicta terra in te. In quo notatur terre sterilitas...

assuetus

Amisisse qd factus sit. Videte ne forte sumat de ligno vite...

Aug. Viruz est si adam spualis erat mente...

Ro. v. c. In similitudine puaricatis ade. Seduct tamē nō est...

Dyftice. Ecce adā fa. est q. v. zc. Dupliciter intelligi pōt...

Sciēs bonum z malū/ quasi potestātē dei pena sua discet esse...

hui' vite: vt aliqñ porrigat manū ad arborē vite...

Historice. Et collocavit zc. Hoc p celestes potestates etiā in paradiso...

Additio. In ca. Gen. iij. vbi dicitur postilla. Sicut dicitur occurrit dubiū...

Additio. Licet gra gratis data possit remanere cū pctō mortali...

hec verba sunt dei. Taposiopeis: que irato z perturbato congruit.

ens bonū et malum. Nūc ergo a. i. si impleto numero electoz...

ne forte mittat manū suam/ et su-

mat etiā de ligno vite z coēdat z a. hec dei actio ē.

viuat in etnū. Emisit eū dñs de' t. vt in hoc corpore laboraret...

de paradiso voluptatis vt opa- retur terram de qua sumptus est...

Eiecitqz adaz: z collocavit ante e. angelicam potestātē...

paradisum voluptatis cherubin a. penam temporalē vrentē...

et flāmēū gladiū atqz versatilem b. quia in aduentu filij remouēdus...

ad custodiendā viam ligni vite. d. qz reuertī nō possumus nisi per hec.

exercemur. Vel sentētia iuste damnatiōis / q homini est da- ta: q ita damnat' est...

gladiū/ sed flāmēū gladiū: Qui enī ad paradiso redeūt...

Nico. de ly. A. affecutus qd serps pmissit...

videte nō est de textu hebraico/ s; sub- intelligit: z est mod' loquēdi...

sectz: qd signat tps lōgū. c. Eiecitqz adā zc. Istō dupl- citer...

Ad custodiendā viā zc. Ne hō ide eiect' possz illuc re- dire...

loz ex b q inducūt hoies ad bonū. Sicut mulier z vir ma- ledicunt...

Emisit eū de' de para. zc. p qd designat q pctōz p pctō mortali...

Aditio. fuit datū ade anteqz ena fuisset in rerū natura...

Aditio. fuit datū ade anteqz ena fuisset in rerū natura pducta...

A sibi dati an comestione ligni per actu interiorē in hoc cōsentie/ tē: nam prout ex serie lfe ptz/ sola comestio fuit phibita/ nō aut deliberatio seu p̄sensus precedēs comestioez. Dicit enī in die q̄ comederis ex eo rē. nō aut in die quo consenseris seu delibe/ raueris comedere r̄ hmōi: vñ sicut de q̄busdā p̄ceptis ve. testa. dicit a doctoribus q̄ lex phibet manū/ nō autē animū: eodem modo in p̄posito dici posset. put lra sonat. Ex quibus vltorius sequitur/ q̄ licet tam Eua q̄ adā ante comestione ligni peccal/ sent p̄ actus iteriores peccato supbie quod est initiū om̄is pec/ cati: vt patet Eccl̄. x. b. nō tamē transgresso p̄cepti sibi dati fuit facta vsq̄ ad hoc q̄ adā comedisset: r̄ tunc r̄ nō ante nuditatez suā erubuisse debuerint/ quod videntē sonare vba Auḡ. i. iiii. de ciui. dei: q̄ postq̄ transgressio p̄cepti facta est gr̄a dei de/ serēte/ de corpore suoz nuditate cōfusi sunt: nō enī dixit postq̄ peccauerunt/ quod posset intelligi de quocūq̄ genere peccati: sed postq̄ transgressio p̄cepti facta est/ vt intelligatur de trans/ gressione p̄cepti de q̄ agit: que nūq̄ fuit cōsummata donec vir comederet: r̄ sic de nuditate sua tpe cōgruo erubuerūt.

In eodē ca. iij. vbi dicitur in postilla. Serpētē autē nō interrogauit. Additio. ij. Alia etiā rō assignat ad hoc q̄ serps nō fuit interrogatus: vñ Auḡ. cōtra Danicheos. li. ij. nam serps nō interrogat: sed prior excipit penā: quia nec cōfiteri p̄ctm̄ potest/ nec habet omnino vnde se excuset.

In eodē ca. iij. vbi dicitur in postilla: Sed ista expositio quantum ad multa rē.

Additio. iij. Ista expositio vltima nō est tanq̄ irrationalis/ bilis excludēda: cōsonat enī lfe plusq̄ alia: r̄ ē snia Hiero. de hebraicis questioibus/ nec obstat q̄ postillator obijcit. Primo de hoc q̄ deus dirigeret sermonē suū ad animal brutū: nā alibi legitur: Et ait dñs ad piscem Jone. ij. d. quod significat ex/ pressionē diuine voluntatis p̄ effectū exterioris. Qd̄ aut obijcit sc̄do q̄ serpens in nullo peccauerat: sed solū demō/ nō obstat nā in signū detestationis p̄cti etiā bruta q̄nq̄ puniunt/ vt patz de iumēto cū q̄ aliquis coierit: Leuit. xx. c. put allegat postilla tor: r̄ nō solū hoc sed etiā res inanimata que oīno carent sensu r̄ motu voluntario precipiuntur cōburi r̄ destrui. p̄pter horroz alicui magni p̄cti: vt Deutro. xij. c. de ciuitate auersa a cultu dei ad idoloꝝ seruitutē: vbi p̄cipitur q̄ nō solū pecora occidan/ tur/ sed etiā cōburantur supellectilia: r̄ habem̄. i. Reg. xv. a. de Amalechitis vbi p̄pter peccatum a suis p̄decessoribus longe aū perpetrātū deus p̄cepit occidi nō solū viros et mulieres: s̄ etiā puulos r̄ lactātes boues r̄ oues rē. Qd̄ aut postillator tertio obijcit de statura recta que nō cōpetit nisi tm̄ hoī: nō ob/ stat: nā ad saluandā veritatē lfe p̄m hāc expositionē/ sufficit q̄ serps antea cū pedib̄ altis incedebat sicut r̄ alia aīalia: r̄ post hmōi sniam pedes sūt ei amoti/ sic vt nō posset incedere nisi re/ ptando: vñ hec expositio videt tenēda tāq̄ lralis/ alie vō expo/ sitiones Auḡ. r̄ sc̄oz tenēde sūt tāq̄ vere r̄ spūales seu mystice.

In eodē ca. iij. vbi dicitur in postilla: Et vocauit adā rē.

Additio. iij. Eua in hebraico vitā sonat simpliciter nō cō notando q̄ sit penalitati subiecta vel nō/ sicut enī cū dicitur mater oīm viuentiū/ nō denotat q̄ sint in hac vita mortali vel nō: vñ hec vocatio aliter videt cōtinuari ad predicta. Ad quod sci/ endū q̄ lz adā p̄m q̄ tradūt doctores sciuerit naturas oīm aīa/ liū r̄ oīm sciētiar/ de q̄bus hō natus est instruit: put ptz i p̄ma pte. q. xciiij. arti. iij. i. cor. q. nō tm̄ habuit noticiā futuroꝝ p̄tēgē/ tiū/ nisi put ex diuina reuelatiōe habuit: vel experimentaliter poterat acq̄rere: r̄ ideo cū mulier statim postq̄ fuit p̄ducta/ sibi adducta fuerit nesciens an deus disponderet eos sic remanere r̄ alios de nouo p̄creare: an ex ea esset p̄les p̄ p̄agationē pro/ creāda/ vocata est ab eo virago: q̄si de viro sumpta: ad denotā dū q̄ erat sibi data in cōsortiū domestice cōuersatiōis/ nō decla/ rās an eēt sibi data etiā ad plis p̄agationē: qd̄ etiā puenit ver/ bis dei dicentis ante mulieris p̄ductionē supra Beñ. ij. c. Di/ ritq̄ deus: Nō est bonū hoīem esse solum/ faciamus ei adiuto/ riū simile sibi. Sed post p̄ctm̄ ex diuina sententia cōtra ip̄m et vroz suā lata duo collegit: vnū. s. q̄ ip̄i essent mortales/ r̄ hoc cū sibi fuit dictū: Puluis es r̄ in puluere reuerteris. Secūdū q̄ debebāt habere filios p̄ p̄agationē sicut cetera aīalia: r̄ hoc cū dictū fuit mulieri: Multiplicabo erūnas tuas r̄ p̄cept: r̄ in dolore paries filios. Ex q̄bus cōclusit q̄ illa deberet esse mater oīm succedētiū: cū tā cessauisset de a nouis creaturis cōdēdis: r̄ ideo audita diuina snia vocauit eā Eua: quod nomen inter/ pretatus est ip̄e adam. d. eo q̄ esset mater oīm viuentiū.

Replica. Correctorij Burgē. In. c. iij. vbi postillator mo/ uet dubiū. Cū eua peccauerit actu interiori supbie r̄ diffidētie: r̄ actu exteriori comestione vetiti: r̄ tm̄ nō p̄cepit suā nudita/ tem vsq̄ post esum viri: quomō iusticia originalis potuit stare cum p̄fatis

cū p̄fatis peccatis Eue? Et respondet dicēs iusticiam origi/ nalem fuisse gratiā gratis datā que stare potest nedū cū pec/ catis venialibus: sed etiā mortalibus. Hāc responsiōe Bur/ gen. impugnat ratione minus efficaci vt dicitur: r̄ ponit ad motū dubiū aliā responsiōe dicens/ q̄ ade datum est prece/ ptum nō eue: ideo transgressio non fuit cōsummata quousq̄ adā comederet r̄ adusq̄ mansit iusticia originalis. Et multa circa hoc dicit inepta. Suppositū enī Burgen. ex littera ap/ pare falsum: dicit enī lra q̄ mulier respondit diabolo: nobis p̄cepit deus rē. Igit̄ mulier recepit p̄ceptū sine per se si/ ue per viz/ sicut quibusdā placet: si igit̄ fuit mulieri p̄ceptum ad seruādum erat obligata: transgrediendo igitur nō solum venialiter/ s̄ r̄ mortaliter peccauit: stat igit̄ respōsiō postilla toris. Qd̄ aut Burgen. de magistro sniaruz adducit: allego/ ria est: nō sensus litteralis: vt ptz per eūdem in eodem capi. Illud q̄q̄ nec verum videt qd̄ addit Burgen. dicēs solā exte/ riores comestione fuisse prohibita nō actu interiorē: quia p̄m om̄es illa prohibitiō fuit ad probandū obedientiā: ideo dicit̄ cōiter q̄ fructus nō erat malus nec ei⁹ eius/ nisi qz phibit⁹: nūc aut inobedientia sicut r̄ obedientia respiciunt actum inte/ riorē p̄ncipaliter/ consequenter exteriorē: nec exterior aliqd̄ malicie intensiue addit super interiorē: vt vult mḡ sentētiar per eū inductus li. ij. dist. xlij. Etenī inquit vna inobediētia vnusq̄ contemptus siue quādo vult siue qn̄ agit: licet p̄m ex/ positionē doctoz distinctio sit in malo extensiuē: nec valet si/ militudo p̄ eū. s. Burgen. inducta de lege cohibente manuz r̄ nō animū: qz hoc dicit rōne t̄palis pene p̄ legē tarate: sed nō q̄ ad deū: apud quē vbiq̄q̄ man⁹ cohibet anim⁹ non manet sine obligatione: immo dato sed non concessio q̄ solus actus eius exterioris phibitus fuisse: adhuc stare dubiū motū quo modo iusticia originalis māisset in eua manducante aū viz: mansit quidē p̄m postillatorē r̄ nō mansit p̄m Burgē. Pro vtriusq̄ partis concordantia notandū prout scripsi circa sen/ tentias lib. ij. dist. xxxij. xxxij. et. xxxij. q̄ iusticia originalis mul/ tos habuit effectus: vnū p̄ncipalē/ alios secūdarios: p̄nci/ palis fuit ordinatio voluntatis in deuz: sed secūdarij effect⁹ nō fuerūt simpliciter r̄ directe a iusticia originali/ sed a cōcurren/ tibus: que enumerat Scotus circa secūdum. di. xij. que sunt immortalitas/ p̄seruatio a siti/ r̄ alijs passiōibus/ r̄ trāquilli/ tas viriū sensitiuarū. Oppositū effect⁹ p̄ncipalis est culpabi/ le: oppositū autē effectū secūdarioꝝ nō est culpabile/ sed po/ tius penale: p̄ p̄ctm̄ igit̄ actū interiorē ceciderūt a iusticia ori/ ginali quātū ad effectū p̄ncipalē: qz volūtas eoz fuit quo ad deū inordinata: dū adā se ad amorē vroz cōuerteret diuio p̄cepto dissimulato/ sicut colligit̄ a b̄to Auḡ. xi. sup Beñ. ca. ix. vbi dicit̄ Adā peccasse qd̄a societatis necessitudie: sed his sic se habētibz effectus secūdarij nō sunt secuti: qz penale re/ seruatū est vsq̄ post p̄ctm̄ op̄is: manifeste per mulierē inchoa/ tum r̄ per virū cōsummātū: māsit igit̄ iusticia originalis cū p̄cto q̄ ad effectus secūdarios. p̄ positioē postillatoris: r̄ non māsit q̄ ad effectū p̄ncipalē p̄ positioē Burgen. Signum huius dicti sumi pōt ex eo: qz restitui pōt gr̄a equinalēs iusti/ cie originali q̄ ad effectus p̄ncipalē/ restitutione nō facta quo ad effectus secūdarios/ nec p̄ hmōi cōcertationē fit variatio in sensu lrali. Ad argumētū igit̄ p̄ncipale Burgen. dicitur q̄ p̄ actu interiorē supbie et diffidētie q̄ venit ex rebellionē spi/ ritus ad deū/ ceciderūt a statu innocentie r̄ iusticie originalis quo ad effectū p̄ncipalē: sed nō q̄ ad effect⁹ secūdarios quo usq̄ p̄ctm̄ actu exteriori foret cōsummātū. Itē in eodē cap. vbi postillator ponit de locutione dei ad serpētē expositionē beati Auḡ. quā ponit ex intētiōe fore litteralē: subdit postil/ lato: ponēs expositionem aliā q̄ btūs Hiero. in li. questio. hebra. videt recitare: sed hanc reprobat postillator tribus ra/ tiōibus: sed Burgen. opponit se postillatori/ dicēs expositio nē btū Auḡ. fore mysticā: sed eā quā recitat btūs Hiero. fo/ re litteralē: r̄ nitit̄ soluere rōnes p̄ postillatorē in p̄riū addu/ ctas. Et cū p̄mo postillator arguit q̄ irrōnabile est q̄ deus di/ rigeret sermonē vocalē ad aīal brutum nō intelligēs. Respō det Burgen. q̄ nō obstat q̄ alibi legit̄: Et ait dñs ad piscēz Jone. ij. d. Sz illa rñsio n̄ valet: qz locutio dei h̄ fuit vocalis: ibi aut quedā interior inspiratio: vt Burgen. met testatur di/ cēs: Locutio ad piscem significat expressionē diuine volūta/ tis p̄ effectus interiores/ sed q̄ hic fuerit vocalis: patz p̄ btū Auḡ. xi. sup Beñ. ca. i. vbi p̄pter illā locutionē dei ad serpē/ tē dicit: vbi in sacra scriptura aliqd̄ dicit̄ quod non nisi absurde ad lram pōt intelligi/ proculdubio figuratiue dicitur esse: r̄ ad aliā significationem accipi debere: r̄ ob id idem btūs Auḡ. eodem li. ca. ix. ponit differentiam inter locutionem dei ad vi/ rum r̄ mu/

Et tuus est dñs: Superfluum est qd in samaritanoyz nostroyz repe...

Ps. 40. a.

De pe. di.

1. c. serpēs.

et. c. voluit

ser. s. deni/

g. De pe.

di. 3. c.

iudas

Dñs inter/

rogat cain

24. q. 3. c.

cū g. s. sed q

Terra ma/

le dicit

De pe. di.

1. c. voluit

sent. s. ser/

pens

Et tuus est dñs: Superfluum est qd in samaritanoyz nostroyz repe...

Nico. de lyra

Et dñs describit ipi cain obstinatio: qz ex admonitōe dñi nō su...

cidendi eū/ licz nō sint exp̄ssa in textu illa s̄ba: r̄ s̄le habet. ij. b

a ¶ quia iudei agrestia cogitant r̄ terrena. diamur foras. Cūqz essent in a

agro: consurrexit cain aduersus abel fratrē suū: r̄ interfecit eum.

a ¶ nō quasi ignarus vt discat: sed vt reū puniat b ¶ fratricidium improperat

a ¶ Et ait dñs ad cain: Ubi ē abel b

a ¶ hodie quoqz r̄ndent ch̄stū se nescire frater tuus: Qui respondit: Ne

a ¶ esset quoquomodo iudei custodes ch̄sti: si crederent r̄ confiterentur.

scio. ¶ Nunqd̄ custos fratris mei c

¶ qz p̄fiteri noluit iusta icrepatiōe arguit.

b sū: Dixitqz ad eū: Quid fecisti: g

a ¶ que ore fidelit̄ ip̄o sanguine redēptōrū exprimit. s. amē. ¶ enidētia patrati sceleris nō idiget clamore accusator. b ¶ Ore redē

c ¶ Vox sanguis fratris tui clāmat b

proz. ¶ quasi homicidij reatus est in meo p̄spectu. b ¶ qui sciens reatū prime p̄uari cationis fratricidium addidisti

d ad mē de terra. ¶ Nunc igitur ma

a ¶ ecclesiam. ¶ ab his qui sūt super terrā b ¶ in confessione peccatorum.

ledictus eris sup̄ terrā: q̄ aperuit a ¶ credendo ¶ i. magne deuotionis desi derio sanguinem ch̄stī in salutem suscepit

os suum: et suscepit sanguinem a ¶ p̄secutoris q̄ vult esse sub lege vt sit ma ledictus. b ¶ terrenā opationem vel ch̄stī incarnationem vel ch̄stī carnem.

e fratris tui de manu tua. Cū dpe l

a ¶ intelligētā sp̄ualē vel iustificationem rat̄ fueris eā non dabit̄ fructus

a ¶ in gentibus. b ¶ ab hierusalem

f suos. ¶ Agis r̄ profugus eris su

¶ condemnans seipsum per terra. Dixitqz cain ad dñm n

¶ culpā agerat: sup̄be cōfiteb̄: nec veniā ro/ g Maior est iniquitas mea q̄ vt o

gat. a ¶ tanqz indignum tuo conspectu veniā merear. ¶ Ecce eijs me ho p

¶ qz m̄hibi ip̄o odiosus p̄stie tue me s̄brahā die a facie terre: r̄ a facie tua ab

scōdar: r̄ ero vagus r̄ pfugus in ¶ hoc desperādo dicit: vt vt cōpendio mor tis presentes cruciatus euaderet

b terra. Dis igit̄ qui inuenerit me q

occidet me. Dixitqz ei dominus: r

braico textu qd non exp̄mit qd dixerit cain ipi abel: s̄ fm istā trāslatiōe s̄bin telligit: Egrediamur foras: r̄ iō illud exp̄ssit: fm aut̄ Hiero. i. li. de hebra. q. s̄bin telligit q̄ cain dixit abel ea q̄ dñs sibi dixerat eū icrepādo: fm hebreos s̄bin telligit s̄bā iuriōsū vt p̄dictū est. a ¶ Lūḡ es. i. a. Ad istinctū ip̄i cain fm Hiero. vt p̄dictū ē. fm hebreos at̄ postqz cain dixerat s̄ba iuriōsa fratri suo: insidiar̄ est ei quō respiret eū solū in agro vbi infecit eū sic cogitauerat. b ¶ Et ait d. Dic p̄nr describit̄ ip̄i cain punitio: r̄ qz pena nō dz iferri nisi p̄uico de crimie: iō p̄mo dñs puicit eū de occisione fr̄is. sc̄do pena dicit̄ iponit̄ ibi: Nūc igit̄ maledict̄. Circa p̄mū d̄ cit sic. c ¶ Ubi ē a. r̄. Non q̄rit ex īgrātia sed vt ex r̄siōe ei cōuincat eū r̄onabili. d ¶ Qui r̄ndit: ne. Ad dēs mēdaciū fratricidio/ r̄ exculatiōes falsam dicēs. e ¶ Nunqd̄ c. f. m. sū: q̄si diceret nō: cū tñ ex lege nature ad b obligaret. f ¶ Dixit. a. eū. s. dñs ad cain. g ¶ Quid se. credēs oculi tare malediciū tuū. h ¶ Vox s̄a. f. t. clā. a. m. de t. ac si diceret: occisio ei est ita patēs corā me/ ac si sanguis ei clamaret. Notādū q̄ in hebreo h̄et: Vox sanguinū fr̄is tui: r̄ dicunt hebrei q̄ dz sanguinū in plurali/ eo q̄ cain in perficiēdo fr̄em suū fuit re/ sanguis/ nō solū ip̄i abel/ s̄ etiā oīm q̄s genuisset si virisset. i ¶ Nūc. i. m. e. Dic p̄nr d̄minat punitiōez ip̄i cain iā puici. r̄ p̄mo d̄minat penā. sc̄do pene diu turnitatez/ ibi: Dis igit̄ q̄ inuenerit. Adhuc p̄mo d̄scribit̄ punitio. sc̄do cain in despātio. ibi: Dixitqz cain. Primo igit̄ determinatur punitio/ cū dicit̄: k ¶ Maledict̄ e. qz oēs maledicēt tibi. pp̄t̄ horrozē maledicij tui. l ¶ Cū o. f. eā. nō dabit tibi fruct̄ suos. Licz maledicta sit sup̄za/ pp̄t̄ p̄cām p̄ris tui ampl̄ erit maledicta. p̄pter te: qz pau cos fruct̄ dabit tibi/ r̄ cū maḡ labore. m ¶ Uaḡ r̄ p. e. s. t. oib̄ dieb̄ vi te tue: qz oib̄ odiosus eris: r̄ ideo in nullo loco securus eris. n ¶ Dixit qz ca. ad. d. Dic p̄nr ponitur ip̄us cain despātio dicit̄: o ¶ Maior est iniq̄tas mea q̄ vt veniā me. Ad̄ exponūt catholici doctores despā tiue r̄ affirmatiue dicentes/ q̄ cain de speratus dixit: q̄ tñ erat p̄cām suūz q̄ nō cadebat sub dei misericordiā: vñ dicit Auḡ. S̄ct̄ris cain: maior est dei misericordiā q̄ oīm p̄cōrū miseria. Do ctōres aut̄ hebrei exponūt p̄dictū ver bum interrogatiue/ r̄ negatiue: ac si diceret cain: Est ne p̄cām meū tātū q̄ nō possim mereri veniā: ac si diceret nō: p̄ hoc in dicans q̄ deus puniebat eū vltra p̄dignū. p ¶ Ecce eijs me hodie r̄. Dic describit̄ pene inflicte diuturnitas/ et po nit̄ ista s̄a dupliciter. Vidēs enī cain se. p̄iectū a facie dñi r̄ vagū r̄ pfugū sup̄ terrā: timuit ne interficeretur a q̄cūqz hoīe vel bestia occurrēte/ r̄ dixit: q ¶ Dis. i. q̄ in. me. oc. me. quasi refugiēs hoc r̄ timēs et petens a deo p̄seruari. Aliter exponit̄ ad cōtrariū. s. q̄ cain vidēs se derelictū a deo r̄ in tā ta miseria cōstitutū: desiderauit cito mori/ vt sua miseria ter minaretur: r̄ ideo quasi mortē desiderans dixit dño: Omis igitur qui r̄. petens a dño vt istud fieret: r̄ littera sequens videtur ad hoc concordare cum subditur: r ¶ Dixitqz ei dominus. vt tu petis. ¶ Sed omnis

¶ Requies ita fiet. nō morieris cito sicut vis: pro remedio tui cruciat' sed puniet impersonaliter. i. punitio fiet de te se...

rie iaceret: nec de ramis arborum fructus legeres / nisi truncos antea plāstas. ¶ Sid. Notādū q' generationes ab adā p cain vnderario terminant: in q' trāgressio signat. Lamech nāq' septimus est / cui tres filij & vna filia addunt: vt vnderario i pleat: p quē p'ctm significat: nā & a femina claudit generatio: que initū p'cti fuit p quod voluptas carnis resistit spūi. An noema vocat. i. voluptas: In hac p'genie lamech prim' p'tra morē cōtra naturā p bigamiā adulterium cōmisit.

Ni. de ly. ¶ Benuit ada

¶ Sed ois rē. Et sic p'pter timorē pene nullus audebit te occidere. Aduertendū tñ q' ista lra: Sed ois q' oc. cain rē. exponit cōiter sic intelligēdo q' occisor ipi' cain debeat septuplū puniri q' ipse cain: sic videt sonare trāslatio nra. S; quō istud sit rōnabile et quō fuerit adimpletū: nō videt: q' ille q' occidit cain multo min' peccauit q' ipse cain: & iō nō videt rōnabile q' debeat septuplū puniri respectu illi' modus: etiā adimpletōis. put cōiter assignat nō videt rōnabilis. dr. n. cōiter q' lamech interfecit eū & punitio ei' septupla fuit q' i diluuiō fuit submersus cū mltis q' de eō descēderāt: s; hec punitio nō p' videt pertinere ad lamech q' ad alios hoies illi' t'pis q' oēs fuerūt submersi excepto noe & filijs suis. Item lamech descēdit de cain: & iō filij lamech erāt etiā filij cain: & iō i tali punitōe fuisset punit' cain: sicut & Lamech. p'pter qd aliter exponit hebrei dicentes: q' ista punitio septupla refert' ad morē cain sic exponēdo lra: Ois q' oc. cain. ibi ē p'ct' & finis finē: & subintelligit grauit' punitē: s; mod' punitōis nō exprimit: et talis mod' loquēdi in plurib' locis est i sacra septura fm lra; hebraicā: vt p' p' exēpla supradicta de verbis cain

De pe. dif. i. c. et venie.

6. di. c. nō d. i. ius pō

¶ Requies ita fiet: sed omis qui occidit a facie dñi / habitauit in terra profugus / ad orientalem plagam eden. Cognouit autē cain uxorem suam / q' ex coecepit et peperit enoch. Et edificauit ciuitatem: vocauitq' nomen eius enoch. Porro enoch genuit irad: Et irad genuit mathusael: et mathusael genuit la-

ad abel. Qd aut subdit fm nram trāslationē: Septuplū puniet / fm p'prietatē hebraici sermonis dr: Septenis puniet: q' in fine septē generationū cain post multas miseras interfectus est a lamech in vltionē sanguinis fris sui: q' aut tūc essent cōplete septē gnationes patz: q' ab adā vsq' ad lamech sunt sex generationes: & lamech añq' interfecit cain iā erat cecutiēs ex senectute: & añ genuerat filios: & sic currebat septima generatio. b ¶ Posuitq' dñs in cain signū. s. tremorē horribilē oim mēbrozū / vt cōiter dr: & q' in facie cain signū impressit q' cognoscebat ab oibus fratre suū innocētē occidisset: & sic abominabilis oibus reddebat. c ¶ Ut nō eū interficeret rē. Hoc factū est nō solū ad cain diurnā punitōez: sed etiā p'pter aliorū correctionē. Sequit: d ¶ Egressusq' cain a facie dñi. Diuinitate q' vbiq' est null' pot' egredit: sed egressus est a facie similitudinis vel creature in qua deus loquebat. e ¶ Habitauit pfugus ad orientalem plagam edē. Per edē intelligit paradysus terrestris: in penā enī cain factū est: vt expelleretur versus illam regionem delectabilem & felicē: quam per peccatū patris amiserat vt inde haberet materiam doloris: q' illuc accedere nō valebat. f ¶ Cognouit autem cain uxorem suam rē. Sic describitur ipsius cain generatio. Et si querat vnde habuit uxorem: Respondit q' adā habuit aliam prolem que in scriptura nō est expressa: vñ dicunt hebrei q' in quolibet partu Eua peperit geminos scz masculū & feminam: & sic dicit cōmuniter q' cain accepit uxorem suā: hoc enī oportuit fieri p illo tēpore ad multiplicandum genus humanū. g ¶ Et edificauit ciuitatē. ad sui defensionē: quia semp erat in timore & tremore positi vt p'dictū est. h ¶ Porro enoch rē. Ista genealogia describit vt pueniat ad Lamech qui cain occidit: de quo sequitur.

Questio

Moralis

* Qui accepit uxorem suam rē. Lamech q' iterptat' doctrina signat malū hoīem lratū tamē qui accepit duas uxores. i. beneficia plura eccl'astica: qz quodlibet p se deberet sufficere p' sideratis p'ditionibus status & p'sone: generat autē q'tuor pueros. s. g iij * Jabel qui fuit pa-

¶ Requies ita fiet. nō morieris cito sicut vis: pro remedio tui cruciat' sed puniet impersonaliter. i. punitio fiet de te se p'p'plū: q' viues in cruciatu vsq' ad septimā generatōez: in q' lamech occideris: ergo ois q' occiderit (subaudis) liberabit te ab illo cruciatu male p'sciētē: hic sensus euident' p'z. Scdm. Lxx. ois qui occiderit cain septem vindictas exoluet. i. quicūq' te in septima gnatio / ne occiderit / exoluet te a cruciatu p morē: q' vsq' ad t'ps illud reseruādu es in vita tñ ad penā: q' pena cito finiret / si cito interfecit' esses. Ita q' iudeos visibili morte puniret septē / vindictas ab eis auferret: q'bus obligati sūt p'pter reatū occisi christi: qz miseras & dispōsēs eoz leuiaret q's patiunt. b ¶ Ois q' occidit. Lxx. Septē vindictas exoluet. Aquila septēplīciter: Symmach' septuplū: Theodotion p hebdomadē interpretat: in q' significat q' diu & p'fecte punietur / ne quis homicidiū audeat iterare. ¶ Hiero. Qui inē. cain. l. p. Si q's te interfecerit septuplum puniet. i. grauius ma vltōe puniet: nō debuit hō occidere eū / cui de' reseruauit vitā: vel ad penā ipi' / vel ad correctōez alioz. ¶ Sid. S; ois q' oc. cain Per eclypsz legēdū: q' occiderit cain: debinc annectēdū: Septuplū puniet: non cain / nec occisor: qz impersonaliter positū / vt eūdē sensum habeat' quē p'ntēt' vba Lxx. interpretū. s. septē vinctas exoluet. Historialit' vsq' ad septē gnātōes in dispōsione vicitur erat: q' pena statim esset soluta si tūc interfectus esset: ita q' iudeos visibili morte puniret / septē vindictas auferret: q'bus sūt obligati p morte christi. Diferias enī & dispōsēs eoz leuiaret quā in h' tpe patiunt / qd septenario voluit: et implet illud: Disperge illos i frute tua. ¶ Hiero. Qd aq'la posuit septēplīcē et symmach' hebdomada siue septim' ciscet: maiores ita intellexerūt / q' cain a lamech septima gnatiōe est interfect'. Alij qz septē plen' numer' & p'fect' est: ita dicūt q' q' occiderit cain: ab ingēti pena & oī trāseūti supplicio liberabit eū. Alij de septē p'ctis cain varia suspicāt. Primū p'ctm dicūt / q' nō recte diuiserit. Scdm / q' frī inuiderit. Tertiu' q' dolose egerit / dicēs: trāseamus in agruz. Quartū / q' occiderit. Quintū q' pacē negauerit. Sextū / q' se dānauit: maior enī ē ini. m. q. rē Septimū q' nec dānat' p'niāz egerit. Inde dicūt illū a deo vsq' ad septimā gnātōez dilātū: vt saltē mal' cōpulsus p'niāz ageret / & absolui mereret. c ¶ Posuitq' d. c. rē. Sid. Cū oēs gētes a romanis subiugate trāserūt in rit' eoz: gēs iudea siue sub gētib' siue sub christianis regib' nō reliquit signum circūcisōis & carnalis obseruatiē / q' distinguit a ceteris gētib': & q'cūq' eos i regno suo cū h' signo inuenerit: nō occidit. i. nō efficit vt nō sint iudei ab oib' p'p'rio signo discreti. Quicūq' vō eoz trāserit ad christū: iā nō inuenit cain: nec erit a facie dñi: nec hitat in tra naid / qd interpretat' cōmotio: vel instabilis & fluctuās & incerte sedis: qd patiunt: q' cūq' exēit a facie dñi. i. a misericōdia dilectōis ei' & hitat in p'turbatōe carnali p' edē / qd iterptat' epulatio: vbi plāt' ē paradysus. ¶ Habitauit in ter. Hiero. Lxx. Habitauit i terra naid. In hebreo nod dr. i. instabilis & fluctuās & incerte sedis: nō est tra naid / vt vulg' nrm putat: s; explet' snia dñi: dū huc atq' il' lucrag' atq' pfug' aberrat. e ¶ Cognouit a. ca. rē. Sid. Figurate p'genies ipioz: i ipa mūdi origine fūdamētū q' rēs i hac vita ciuitatē extruxit / quā vocauit enoch: qd interpretat' de / dicatio: qz in p'mordijs se dedicat / dñi in hac vita q' añ est radi / cē cordis plāt' / vt hic ad votū floreat & a futura gl'ia arefcāt. Abzā vō in casulis habitabat: qz scīi hospites & pegrinos se esse cognoscūt: expectātes ciuitatē habentē fūdamētū: cuius artifex de' eā est. f ¶ Et edificauit rē. Aug'. Querit q'bus adiutorib' edificauerit: si plures hoies nō fuerint q' scriptura dicit. Sed sciēdū est multo plures fuisse tūc: qz diu viuēdo plures poterāt generare: Nec mirū cū filij isrl' p quadringētos annos sic multiplicati leguntur: vt nō possit numerari exercitus. g ¶ Porro enoch rē. Hiero. Nō de oibus his certa myste / ria exculpunt: nec inueniuntur / nisi prius quedā radices histo / rie iacerent:

Ea **G**enuit ada iabel. Hiero. De bigamia nascit iabel habitas in tentorijs / que mutabilia instabilitate eoz figurat: qui circulerunt oi vento doctrine. Nascit z tubal / qui fuit inuetoz musicer: de qua dr: Aures p canora musica terat: quod p tiner ad voluptate aurium. Nascit tubalcain / qui p opera cris pcupiscetia oculoꝝ inuitauit: z arte ferraria crudelitate belloꝝ excitauit: p cui^o sorozē que noema. i. voluptas vocatur carnis pcupiscetia signat. Notādū q̄ he tropica locutioe partim intelligitur p nominū interpretatiōes / sicut enoch z noema. Partim p hoim actōes bonis morib^o obuiates sic iabel iubal / z tubal cain. **B** Et nomē f. e. t. Ra. Hūc scribit Joseph^o musica scripsisse i duab^o colūnis. Una lapidea Altera latericia: q̄z altera nō dissolueret diluuiō: altera nō solueret incendio / q̄ duo iudicia / adā ventura p̄dixerat. **C** Tubalcain. Ra. Qui fm iosephum res bellicas exercebat: z decenter artē ferrariā docuit: quedā etiā que ad oculoꝝ ptinet pcupiscetiam inuenit. **D** Dixitq; lamech. Ra. Aiunt hebrei lamech diu uiuendo caliginem oculoꝝ incurrisse: z adolescentē ducē et rectorē itineris habuisse: exercēs ergo venationē sagittā direxit q̄ adolescēs indicauit: casuq; cain inter fructea latentē interfecit: z h^o est quod dicit: Occidi virū in vulnus meū. i. vulnere qd̄ infixi: non bestia sed hoim occidi: vñ z furore accensus occidi adolescentē. **E** Occidi viz zc. Stra. i. cain in vulnus meū: q̄a p illo vulnerabor. i. occidar: z adolescentulū in liuorē meū: qz p illo quoq; dānabor. **F** Septuplū vltio dabit zc. All. Aihu. Pctm lamech (qui interpretatur hūiliatus) significat deiectionē humani generis qd̄ preuaricante adā corruit / nec p legē vel circūcisionē / nec per suā iusticiā surgere potuit: donec post lxxvij. generationes fm Luca christus in mundū veniēs / effusione sanguinis pctm deleuit. vñ Sat. xvij. c. Nō dico tibi septies / s; vsq; septuagies septies: hoc est iudeū recipiendū esse post septuaginta septem vindictas: si respuerit et christi indulgentiā quesierit. **G** Septenari^o vniuersitatē significat: p quē ducto vnderario sit. lxxvij. in q̄ omimoda trāsgressio signat: q̄ tñ in euāgelio penitenti dimitti precipit. Hiero. Aiunt ab adam vsq; ad christū generatiōes esse. lxxvij. fm lucā. Sicut q̄ septima generatiōe pctm cain solutū est. Nō enī iudicabit deus bis in idipm: z qui semel recepit in vita sua nō eodē cruciatu patiet in morte q̄s passus est in vita: ita z lamech. i. toti^o mūdi pctm christi soluet aduētū. Referebat mibi qdā hebre^o. lxxvij. aias exisse d̄ lamech: q̄ oēs iteriere diluuiō. **H** Cognouit q̄s

Tropologia

Tubal

Enomō lamech cec

Allegorice Peccatū lamech

Maū. i. c. fm aliam fam

Lanificiū q̄s inuenit

Nico. de ly.

A Qui accepit zc. Hic prim^o introduxit bigamiā ptra nature institutionē que fuit vni^o cū vna. **B** Genuitq; ada zc. Ipe enī adinuenit artē faciendi tētozia vt pastores haberent domos portabiles: qz oportet eos frequēter trāsire de loco ad locū. **C** Et nomē fratris zc. Hebrei dicūt in meloz cithara: ipe enī pmo adinuenit instrumēta musica. **D** Sella quoq; zc. Hebrei dicūt limator. **E** In cūcta opa eris z ferri. Quia artē ferrariā adinuenit. Hebrei dicūt q̄ ipe adinuenit arma ad occidendū: z in hoc fuit imitator patris sui cain qui fuit occisor. De iabel fratre suo ex p̄e dicunt q̄ fecit tētozia ad ponēdū idola. Et de tubal dicūt q̄ canebat instrumētis musicis corā idolis ea venerādo. Ex quo ptz q̄ isti qui descēderūt ex cain fuerūt mali z pueri. **F** Soroz vero zc. Ista adinuenit lanificiū ad faciendū vestes: cum prius hoies pellibus aialū tegerent. **G** Dixitq; lamech zc. Istud interponit ad ostēdēdū occisionē cain. vñ sequit: **H** Quoniā occidi virū. Istud exponit cōiter sic: lamech enī qz bigamiā introduxerat in vxozib^o fuit punit^o: qz p que q̄s peccat / per hec z torquet: z ideo iā senex factus a suis vxozibus male tractabatur: z volens eas

z volens eas reprimere a malis que sibi faciebant dixit eis: **Q**m occidi virū zc. Ad cuius intellectū sciendū q̄ lamech iā cecutiēs cū puero ductore exiuerat in campū advenandū: nō p carnibus: qz illius nō vescebant hoies: sed p pellibus q̄ bus induebant: z cain inter fructea latebat / qz sp̄ in timore erat / quē vidēs ille iuuenis q̄ erat acutioris visus q̄ lamech: suspicatus est esse bestia aliquā: z iō dixit ipi lamech q̄ il luc dirigeret iaculū vel sagittā: q̄ facto cū pcepisset se interfecisse cain: cui^o occisionē dñs sub graui pena p̄hibuerat: tñ d̄berauit puerum q̄ interfecit eū: z hoc est quod dicit: Occidi viz. i. cain. **I** In vul. m. zc. i. p vuln^o a me illa tū. **K** Et adolescē. zc. me dirigēt. **L** In li. m. zc. i. p liuorē a me sibi infictū: qz nō occiderat eū vulneratione vt gladio: s; p ic^o graues sine effusione sanguis / q̄ faciūt carnē nigrescere sub cute. **M** Septu. vl. zc. fm suam dñi. **N** De lamechve. q̄ oc. ca. septuagies septies. i. mltō graui^o punit et q̄ occiderit lamech: ac si diceret vxozib^o suis: q̄re me tātū affligit / qz si p̄stā afflictionē moriar / grauiorē penā incurretis. **S** Ista expositio nō videt rōnabilis. **P**rimo: qz nō est verisile q̄ vir il li^o t̄pis q̄n vigebar fortitudo hoim tñ affligeret a duab^o mulierib^o. **S**eco: qz due vxozes vni^o viri raro p̄cordat: z iō si vna fuisset sibi tediosa: verisile est q̄ alia fuisset sibi p̄picia. **T**ē lamech iā genuerat plures filios / vt p̄dictū est: de q̄ bus nō est visile q̄ p̄misissent p̄ez suū ita tractari: marie illo tpe in q̄ erat maxima reuerētia ad p̄es. **T**ē. s. i. probatū ē q̄ lamech occisor ipi^o cain septuplū deberet puniri. **T**ē friuolū videt q̄ all q̄s puniret septuagies septies si occideret lamech: z iō aliter exponit aliq̄ hebrei dicētes q̄ vxozes lamech q̄n audierāt diluuiū debere inūdare propter luxuriā illius tēporis / sicut dicit infra. **V**i. b. Omnis quippe caro corruerat viā suā: de quo vitio lamech erat notatus: iō strahēbat se a p̄cubitu lamech dicētes: ad qd̄ p̄cipiem^o z pariem^o filios: qz vna die supueniet diluuiū z inificiet eos: z iō lamech volēs eas iducere ad coitū dicebat: **O**cidi viz i vul. zc. Et expōit negatiue: ac si diceret: occidi ne virū z adolescentulū in liuorē. i. ex inuidia: sic fecit cain q̄ infecit abel. q. d. nō. Et vocat hic abel vir p̄fectoz d̄tutis: z adolescentulus: qz adhuc erat iuuenis q̄tū ad annos: s; ista expositio videt extorta. **F** q̄ p̄dictū d̄bū: Occidi vi. zc. intelligat de abel. **T**ē videt d̄ d̄bū dñi Lu. xvij. f. Edebāt z bibebāt: d̄ucebāt vxozes / z dabāt ad nuptias vsq; in diē in q̄ trauit noe in arcā: z venit diluuiū z p̄didit oēs. **E**x q̄ videt q̄ mulieres p̄dicte nō retrahēbāt a copula carnali p̄ timorē diluuii. **E**t iō aliter exponit q̄ iste mulieres refugiebāt p̄cubitu lamech p̄ horrozē facti sui: sciebāt enī eū infecisse cain: cui^o occisio nē dñs p̄hibuerat sub graui pena: infecisse etiā filiū p̄p̄itū tubalcain quē dicūt hebrei aliq̄ fuisse directorē ipi^o lamech in occisione cain: z iō p̄pter ista timebāt p̄abili^o ne ples ab eo genita post p̄dicta esset a deo graui^o p̄niēda: p̄ qd̄ lamech volēs sup̄ eas pacificare excusabat se dicens: q̄m occidi viz in vuln^o meū: ac si diceret: s; occiderim cain: hoc fuit p̄ter intentionem: credens interficere bestia: z adolescentulū in liuorē meū: ac si scua de loco ad locū: z iō significat multiplicitatē z diuersitatē ferculoꝝ. **T** Et tu. q. Propter qd̄ significat ineptā leticiā dissolutoz. **T** Et tubal. q. Et p̄ bec subitelligunt alia metalla. s. auri z argēti z h̄mōi: z significat multiplicitatē supra b̄dātā vasoz auri z argēti z h̄mōi. **G** Et noema. Et q̄ repit lanificiū ad curiositatē vestiu cū p̄i^o hoies pellib^o aialū vterent: sic d̄: **S**ē. ij. Fecit de^o ade z vxozī sue tunicas pelliceas. **I**n p̄dictis d̄o q̄tuoz exp̄dūt sup̄flue multi clerici ecclesiastica bonaz de alijs turpib^o ad q̄ iducūt ista. iij. taceant. **I**n ca. iij. vbi

31. q. 1. c. quomodo

Allegorice

Afflictiō mulierū

15. q. 1. f. sed obijciat

Doralis

Etia lata contra adam in tribus. **P**rimo / qz deus nō maledixit
Snia cōtra adā s; terrā: vñ dixit / **B**enedicta terra in opere tuo. **I**n sentē
cain gūior: **t**ia pō ptra cain lata / cain fuit a deo expresse maledictus: vnde
q inia ade ibidē dicit: **N**ūc ergo maledict^o eris sup terrā. **S**cdo / qz in sentē
 tia ade nō cōtinet q terra nō daret ei fructus / sed q fruct^o ha/
 beret in labore z sudore vultus: dicit enī / in laborib^o comedes
 z in sudore vultus tui vesceris pane zc. **S**ed circa cain graui
 ter dicit / scz q terra nullos fructus daret sibi: vnde cum dicit:
Cum opatus fueris terrā nō dabit fructus suos. **T**ertio / quia
 ade fuit assignatus locus sibi cōnaturalis ad habitandū / scz in
 loco in quo fuit creatus seu formatus. dicit enī ibi: **D**ixit eum
 dñs deus de paradiso / vt operaret terrā de qua sumptus est:
 ad cain vero dicit: **V**agus z pfugus eris in terra / qua quidē
 dei sentētia a cain audita / desperās de venia dixit: **M**aior est
 iniquitas mea q vt veniā merear. **P**etiuit tamē q nō puniret
 vltra hoc qd in sentētia cōtinebat. s. pena occisionis: que nō cō
 tinef in sentētia p̄dicta: vt patet ex lra / ad qd dicebat: **E**cce eu/
 cies me a facie terre: z a facie tua abscondar zc. hoc est dicere
 tu nō condemnasti me morti occisionis: z tamē ex tua sentētia
 hoc sequet: qz ex hoc q p̄icis me: vt sum vagus z pfugus sup
 terrā / nō potero habere refugiu ī aliquo loco munito: z sic nō
 possum facere aliquid ad meam tuitionē: nec etiam ero in pro
 tectione tua / eo q me maledixisti: z de hoc dicit: **E**t a facie tua
 abscondar. **I**lli enī qui a deo cū p̄tegnunt: dicunt abscondi a fa
 cie dei: iuxta illud **P̄s. xxx. f.** Abscondes eos a facie tua a cō
 turbatione hominū zc. **E**x qbus infert q isto modo incedēdo
 vagus z pfugus in terra / omīs qui inuenerit me / occidet me:
 z per cōsequēs cain pateret iniusticiā: qz vltra sententiā a deo
 taxatā: vt dictū est. **A**d qd deus cōdescendēs sue petitioni tan
 q iuste: quia scribit: **N**ō iudicabit deus bis in idē. **R**espō
 dit: nequaqz ita fiet / hoc est dicere: **N**olo q tu patiaris vltra
 penas a me taxatas. **U**nde ad tuitionē ipius cain deus duo se
 cit. **P**rimo cōminatus est magnā penā cuiusqz occisori ipius
 cain. s. q puniret in septuplū: put plane lra sonat / tam hebrai
 ca q latina: vt dictū est. **S**ecundū etiā deus fecit ad securitatē
 ipius cain ab occisiōe qd sequit. s. **P**osuit deus in cain signū:
 vt eum nō interficeret oīs qui eum inuenerit. **Q**d autē fuisset
 istud signum nō exprimit in lra: z ideo diuersi diuersa dicūt:
 sufficit tamē q erat signū sufficiens vt cain esset ab occisione se
 curus: que quidē expositio satis videt cōsona lre z rationi / nō
 obstātib^o obiectionibus postillatoris: nam qd obijcit dicens
 q occidens cain multo minus peccasset q ipse cain: z ideo nō
 debet septuplū puniri respectu illius: nō videt valere: nā occi
 sioni cain debebat maior pena inquantū erat cōtra specialem
 securitatē diuinā / qua deus eum securauerat cū appositione si
 gni securitatis / vt dictū est: **C**uius fractionis deus taxauit ma
 iorē penam qz in alijs homicidijs ratione securitatis supradī
 cte. **E**t etiā quia maiores pene taxant qnqz maioribus criminib^o
 bus in qbus hoies sunt p̄iores ad delinquendū sicut erat in
 p̄posito: nā p̄iores essent hoies ad occidendū cain ex graui
 tate sue malicie p̄terite qz alium hominē. **Q**z autē obijcit postil
 latoz scdo contra modū adimpletionis h̄mōt cōminationis / di
 cens q cain fuit interfectus a lamech zc. **N**on videt etiā vale
 re: nam ex lra nō habet q cain fuisset interfectus a lamech nisi
 ab aliquo alio hoc sumeret: cui cōcordat **H**iero. de questi. no.
 z ve. test. dicens: **F**rustra putāt qui arbitrant q lamech dixerat
 ad cain: **O**ccidi virū in furore meo: z iuuenē in vulnere meo:
 hoc etiā sonat plan^o sensus lre: cum enī cain deo dixisset: **O**is
 qui inuenerit me occidet me: deus statim respōdit: nequaqz ita
 fiet. **U**nō videt rōnabiliter dictū q assertio diuina frustrare
 tur: z ideo s̄m istā expositionē tenet q cain nunqz fuerit inter
 fectus / sed solū fuit punitus iuxta diuinā sniam ptra euz latā:
 vt dictum est vsqz ad diluuiū: in quo quidē diluuiū s̄m quosdā
 de antiqz hebreozū submersus fuit cain z tota posteritas ei:
 ideo dicit q scriptura nō dicit quāto tpe vixerit cain: nec etiā
 aliqz de suis successoribus / sicut in alijs ponit: eo q oēs vno
 z eodē tpe vitā finierūt. **E**t p̄babiliter potest dici q ideo deus
 voluit tueri cain ab occisiōe / vt pena sui facinoris diuturnius
 ab hoibus p̄ciperet: qz si modicū tps durasset sub ea: sicut etiā
 voluit eū per mundū discurrere vagū z pfugū: vt nō solum in
 vno loco seu regiōe / sed in multis z varijs iusticia dei erga ip/
 sum ostenderet: iuxta illud **P̄s. lviii. c.** **N**e occides eos ne for
 te obliuiscant^o populi mei: sed amoue eos in yntute tua z disper
 ge eos zc. vt ibidē forte amplius declarabit.

Abscondi a facie dei

Signū in cain positū

Quā cain occisus

In eodē ca. iij. vbi dicit in postilla: Et edificauit ciuitatē ad sui defensionem.

Additio. vi. Dicit a qbusdā hebreozū expositozib^o q cū ex snia diuina terra nō dabat fruct^o suos cain (vt dictū est) idcir co habuit

co habuit dimittere agriculturā quam sibi primo elegerat in officium: vt supra in littera continet. **E**t quia s̄m **A**ug. de us adeo est bonus vt etiā ex malis quādoqz eliciat bona: ex hoc fuit secutū q cain z sua posteritas in artibus mechanicis studuerūt / que quidē artes ad conuictū hominū sunt vtilēs: vnde ipse cain primo inuenit artem seu prudentiā politicā / de qua dicit: **E**dificauit ciuitatē. **L**amech autē qui penultimā generationē post cain obtinuit / inuenit tres artes pro tribus filijs suis. s. artē faciēdi tentoria: vt facilius de loco malo seu pestifero in locū conuenientē mouerent: et artē faciēdi musica instrumenta: vt iocundius tristitia mundi portarent: et artem ferrariā ad arma bellica fabricanda / vt tuti^o ab inimicis z bestijs viuere possent. **I**n qua quidē politica z artibus: nimirū si cain a deo eiecit^o et posteritas sua ceteros hoies p̄ces sit: qz vt **L**uc. xvi. b. dicit: **F**ilij hui^o seculi prudentiores sunt filijs lucis in generatiōe sua: qd intelligit de prudentia hūana.

In eodē ca. iij. vbi dicitur in postilla. **A**lter exponit q iste mulieres zc.

Additio. vii. **P**rouit dictū fuit in additione precedenti nō habet ex littera q lamech interfecisset cain: nec etiā fuisset interfectus ab aliquo: sed potius ex lra potest oppositū comprobari: vt dictū est: z quia de facto lamech cum vxoribus suis scriptura nō facit expressam mentionē / sed soluz de verbis que eis dixerat: **O**ccidi virū zc. **I**deo diuersi diuersimode hoc exponūt. **S**ed attendendū est q in hoc loco z similib^o vbi scriptura p̄mittit totalem narrationē facti: illa expositio videt esse magis lralis / que min^o p̄supponit de facto in lra non exp̄sso: eo q iuxta sniam **H**iero. que in auctoritate scripture nō habent eadā facilitate p̄dēnant q approbant: vñ in p̄posito expositio vltima quā videt postillatoz approbare / in qua p̄supponit q cain fuit interfectus a lamech: z etiā tubalcain filius eius: eo q erat director suus zc. que in lra nullū habet fundamentū: nō videt tenēda / sed magis videt p̄pinq^o lre et rōni expositio **R**a. **H**oy. gerunden. qui retractās expositionē **R**a. **S**a. quā postillatoz tenet / aliter hūc passum exponit cōtinuando hec vba lamech cū p̄cedētib^o: sic. s. qz vxores lamech videbant q lamech instrueret filios suos in artibus mechanicis: inter quos tubalcain iunior erat malleator: z faber in cūcta opa ferri: timebat ergo mulieres ne forte ex hac arte introducerent arma bellica / qbus hoies disponerent ad vulneratiōes z homicidia z h̄mōt: z ideo lamech retraheret eas ab isto timore dicens: **O**ccidi virū in vulnere meū zc. q. d. possem occidere virū in vulnere vel liuore sine armis sic fecit cain: qz nōdum erant inuenta arma bellica: z ideo pro inuentione hui^o artis nō est pena rōnabiliter timēda: z etiā si forte aliqz eue^o occurrisset p̄trari^o. s. cū p̄tingeret q aliqz hō fuisset occisus vel vulnerat^o occisiōe hui^o artis ferree nouiter inuente / nō debetis timere q deus me puniret / eo q dedissem operā tali arti: qz septuplū vltio dabit de cain qui insidiōse z ex p̄uia intētiōe interfecit: de lamech vō q nō occidit nec intendit occidere / s; pot^o artē inuenire ad multa alia vtilē: multo ampli^o vltio a deo daret. s. septuagies septies: qd significat numerū ampliāntē sine terminatiōe / put postillatoz dicit.

In eodē ca. iij. vbi dicit in postilla: **C**ognouit quoqz zc. **D**escripta generatione delenda est zc.

Additio. viii. **I**ste hebraice fabulationes nō requirunt ad littere expositionē: nō enī ex hoc q nō legit adam genuisse nisi cū esset centū. xxx. annoz habet q adam p̄posuisset cōtinere de cetero p̄pter mortē abel: manifestū est enim q p̄ter personas genitas in littera expressas **A**dā genuit alios filios z filias / vt littera testatur: z similiter dicendum de seth z enos z alijs: scriptura tamen fecit mentionem de istis p̄p̄ter honorem descendentiū ab eis patriarcharum z p̄phetarum: z p̄cipue propter reuerentiā christi qui est super omnes: nec est verisimile q cum adam esset in. cxxx. sue etatis anno / lamech qui erat in septima generatione ab adam esset iam in etate apta ad contrahendū prout sequit ex ista fabulatione hebreozū: p̄sertim illo tempore in quo nullus citra etatem. lx. annoz legitur genuisse.

In eodē ca. iij. vbi dicitur in postilla: **I**ste incepit inuocare nomen domini zc.

Additio. ix. **E**xpositio hebreozū in hoc loco est in consona littere et rationi. **P**rimū patet: nam inuocare nomen domini semper sonat in bonum: nec accipitur in mala significatione: vnde infra. xij. ca. de abraam dicitur: **E**t inuocabit nomen dñi: quod nō intelligit nisi de inuocatione ad litterā pertinente / et sic de similib^o: vnde q in hoc loco inuocare nomen domini intelligatur de idolatria / nullum habet fundamentū in lra.

Nota quod scriptura magis lralis

Inuocare nomen domini

Inuocare nomen domini

Elatría. allegat eni ad hoc scdm Tho. scda scde. q. xciiij. sed pri-
 mu dictu no videtur verum: quia in pphetis et euangelio sepe
 iteratur: Populus hic labijs me honorat etc. Et cum oratione
 multiplicaueritis no exaudiam: que cum ad inuocationem dei
 pertinent non tamen sonant in bonum: vt patet. Esto tamen q
 simpliciter dictum semper sonaret in bonum: non tamen cum
 addito distrahente: cuiusmodi videtur significari per li vacat:
 nec secundu dictum est ita certum quin sententia magnozu pa-
 tiatur

instantia: nec ratio sancti Tho. ad id cogit: quia si me-
 moria recens creationis excludit idolatriam per mille et plures
 annos: memoria seuerè punitionis per diluuiū debuit exclu-
 dere adhuc p plures annos: certu tñ est q cito post diluuiū
 defluerit ad idola hoies: imo bñs Aug. xvi. de ci. dei di-
 cit q a bñdictione filioz noe vsq ad abraā de cōmemoratiōe
 iustoz qui deū pie colerēt p annos plusq̄ mille sileē/ aliqs ta-
 mē nō defuisse credendū est: hec Aug.

Glo. ordi.

Hic est liber genera-
 tionis adā. Adā ad similitudi-
 nez dei fact' est. Alij ad similitudi-
 nē adē: et est q̄si cōclusio a superioribus
 cum recapitulatiōe. In die qua. c. d. h.
 In die enī creat' est: q: in claritate di-
 uine cōtemplationis cōstitutus. Ad si-
 militudinē dei/ q: rationē ei dedit: qua
 intelligēdo bona et mala discerneret: in-
 tellecta diligeret/ et dilecta obliuioi nō
 traderet: et in hoc dei similitudinē reti-
 neret. Sed postq̄ p inobediētā hanc
 similitudinē delevit: factus terren' ter-
 nos generauit. Quā qualis: terren': ta-
 les terreni. b ¶ **U**ixit autē adā etc.
 Hiero. Sciēdū q vsq ad diluuiū vbi
 in nris codicib' ducentoz: et qd excur-
 rit annozū genuisse quis dicit. In he-
 breo habēt. c. annos et reliquos qui se-
 quunt'. c ¶ **E**t genuit etc. Quasi et
 iste portauit imaginē terreni: qui pro
 abel iusto repositus est/ et interpretatiōe
 nominis christū significat. Sed omēs
 prius portāt imaginē terreni hominis
 q̄ celestis/ licz multi ante aduentū chri-
 sti per fidē eandē gratiā habuerūt: qua
 saluatur christiani. ¶ **S**tra. Ferunt
 post mortē abel vouisse adam se vroz
 nō vltra cogniturū/ nec filiū generatu-
 rum. Sed deo iubēte fregit votum: vt
 dei filius de eo nasceret: et homo redi-
 meret. De stirpe enī cain nasci non de-
 buit. Unde ante seth nullū legitur ge-
 nuisse: post eum vero dicit: quia genuit
 filios et filias. ¶ **H**ec cōputatio genea-
 logiarū quasi ramos spargit historiaz/
 de quibus suis locis colligunt fructus
 mysteriozū. Enotandū quia in genera-
 tione seth nulla femina ponit' nomina-
 tim/ sicut in generatione cain. Iustozū
 enī est oīa viriliter agere/ nihil femi-
 neū/ nihil fragile vsurpare. Procedit
 enī hec generatio per denariū vsq ad
 noe in quo pceptoz signat' impletio:
 sicut per vndenariū in generatiōe cain
 transgressio. In generatione iniusto-
 rum p̄mus enoch ponit' / qui dedicatio
 interpretat': quia reprobi in presentivi-
 ta spei sue radicem figunt: et ab amore
 immarcescibilis hereditatis arescūt: de
 quibus dicitur Job. v. a. Vidi stultum
 firma radice: et maledixi pulchritudini
 eius statim. In generatione iustozum
 enoch ab adā septim' ponit': q: hic ma-
 nentē ciuitatē nō q̄rūt: s: expectationē
 vsq̄ in finem t̄pis extēdūt: qd septena-
 ria reuolutione terminat' / cum eternitas octaua successerit: vn-
 de iste enoch qui ponitur septimus: et translatus est/ quia deo
 placuit/ septimā requiem significat: ad quā post hanc vitā qui
 deo perseueranter adheret sine dilatione transferē. Interpre-
 tatio quoq̄ nominū hui' generatiōis idē signat. Adam inter-
 p̄tat' homo/ v' rubra terra. Seth positio vel resurrectio. Enos
 hō. Cainā lamētatiō. Malalehel laudat' deū. Jared roborat'.
 Enoch dedicatio

Hic est liber ge-
 nerationis adam in die
 a ¶ **Q**uia in claritate p̄tēplatiōis cōditus.
 b ¶ **I**ntellectu: voluntate: et memoria.
 q̄ creauit de' hoīem. Ad similitudi-
 a ¶ **Q**uia hoc in vtroq̄ serū factū est.
 nē dei fecit illū: māsculū et femi-
 nam creauit eos: et bñdixit illis:
 ¶ **I**.i. homo quia sumptus est de humo
 et vocauit nomē eoz adā in die
 ¶ **R**edit ad ordinē texende genealogie.
 b quo creati sunt. Uixit autē adam
 ¶ **N**ec iste exceptus
 centū triginta annis: et genuit filiū
 ad similitudinē et imaginē suā: vo-
 cauitq̄ nomē eius seth. Et facti
 sunt dies adā postq̄ genuit seth
 octingenti anni: genuitq̄ filios
 et filias. Et factū est omne tēpus
 ¶ **H**omo vel rubra terra.
 qd vixit adam/ anni nongenti tri-
 ginta: et mortu' est. Uixit quoq̄
 ¶ **R**esurrectio vel positio ¶ **H**omo
 seth cētū q̄nq̄ ānis: et genuit enos
 Uixitq̄ seth postq̄ genuit enos
 octingentis septem annis: genu-
 itq̄ filios et filias. Et facti sunt
 oēs dies seth / nongētoz duode-
 cim annozū: et mortu' est. Uixit
 vero enos nonaginta annis: et ge-
 nuit cainā. Post cui' ortū vixit
 octingentis quindecim annis: et
 genuit filios et filias. Factiq̄
 sunt oēs dies enos / nongentozū
 quinq̄ annoz: et mortu' est. U-
 ¶ **L**amentatio.
 xitq̄ cain septuaginta annis et ge-
 nuit malalehel. Et vixit cainan
 postq̄ genuit malalehel octingē-
 tis q̄draginta annis: genuitq̄ fi-
 lios et filias. Et facti sunt omēs
 dies cainan nongentidēcē anni

Nico. de lyra
 nitur in generali recapitulatio. scdo ge-
 neratiōis electe deductio/ ibi: Uixit au-
 tem adam. Dicit ergo: a ¶ **H**ic est li-
 ber. i. recapitulatio breuis. c ¶ **G**e-
 neratiōis ade: prout predictum est
 caplo p̄cedētī. b ¶ **I**n die qua cre-
 quit etc. Et hoc dicunt hebrei q adam
 in ipsa die creationis sue genuit filios
 eoz adhuc esset in paradiso: vt supra di-
 ctum est: sed quia doctores catholici te-
 nent cōtrariū: ideo dicendū q dies hic
 non accipit' pro die naturali vel artifi-
 ciali tñ/ sed accipitur hic singulare pro
 plurali: sicut supra dictū est. ij. ca. Iste
 sunt generationes celi et terre: quando
 create sunt in die quo fecit deus celum
 et terrā et omne virgultū agris: et tamen
 certum est q omnia ista non sunt facta
 vna die sed pluribus: et eodē modo ac-
 cipitur hic: In die: id est in dieb': quia
 alia die fuit hominis creatio: et alia ei'
 generatio: scz post eiectionē de paradiso:
 alia patēt ex dictis vsq̄ hic. d ¶ **A**da
 sculum et feminā etc. Dic accipitur
 creatio large pro formatione. e ¶ **E**t
 vocauit nomē eozū adam. Nota-
 dum q hoc nomē adam est cōmune seu
 appellatiuū in hebreo: sicut hoc nomē
 homo in latino: et ideo sicut hoc nomē
 homo est cōmunis generis et accipitur
 pro viro et muliere: ita et hoc nomē adā
 in hoc loco accipitur. ¶ **O** autem appro-
 priatum est primo homini: hoc est pro-
 pter eminentiam ipsius ad alios homi-
 nes: sicut hoc nomē philosophus appro-
 priatur Aristoteli/ ad denotandū eius
 excellentiam super alios philosophos.
 f ¶ **U**ixit autē adam. Dimissa ge-
 neratiōe cain reprobata: incipit deduc-
 tere generatiōē electā ipsius seth: in
 qua deductione premitit truncum: scz
 adā. Secūdo ramos: id est filios ab eo
 descendentes pe ipsum seth/ ibi: Uixit
 quoq̄ seth etc. Tertio ponit fructū: scz
 ipsuz noe: qui fuit stipes secūdus in ge-
 neratione electozū/ ibi: Uixit quoq̄ la-
 mech. Circa primū dicit sic: Uixit autē
 adam etc. Scdm methodū et aliquos
 alios doctores hic tacent' centuz anni
 vite ade/ quib' luxit abel. fm hebreos
 autē nihil omittitur. g ¶ **E**t genuit
 filium etc. id est destitutū originali iu-
 sticia: et per consequēs peccatōz et mor-
 talē q̄lis iaz erat adā. Aliter exponit.
 Ad imaginē etc. i. p̄fectū in cognitione
 dei et timore: sicut eū docuit adā p hoc
 euz distinguendo a cain et eius posteritate: et hoc videtur me-
 lius dictū/ quia si intelligeret de destitutione ab originali iu-
 sticia. magis debuisset hoc dici in generatione cain/ vt vide-
 tur. h ¶ **G**enuitq̄ filios et filias. s. post ipsum seth: quo-
 rum nomina nō exprimunt: quia eozū genealogia nō deduc-
 cit'. i ¶ **E**t factū est etc. p̄ter centū annos q̄ hic subticent'
 fm aliqs doctores: vt p̄dictū est: legat' lra sicut iacet vsq̄ ibi:
 ¶ **M**oraliter. hic est liber gene. adā etc. Dic agit de
 generatiōe ade p leth in q̄ dicit infra q Jared q̄ interpretat' robo-
 rat': genuit enoch q̄ interpretat' dedicat' v' dedicatio: p qd mo-
 rali designat' q ad robuitā pugnā p̄ tēptatiōes mūdi carnis
 et diaboli/ sequit'

Septima generatio

Nico. de lyra

Hic est liber generationis adam. hic
 cōsequēter ponit' recapitulatio generationis ade: vt il-
 la deducat' de qua christus erat nascitur'. Et primo po-
 nitur

¶ **M**oraliter. hic est liber gene. adā etc. Dic agit de
 generatiōe ade p leth in q̄ dicit infra q Jared q̄ interpretat' robo-
 rat': genuit enoch q̄ interpretat' dedicat' v' dedicatio: p qd mo-
 rali designat' q ad robuitā pugnā p̄ tēptatiōes mūdi carnis
 et diaboli/ sequit'

Enoch dedicatio. Bathusala mortis emissio. Lamech humiliatus. Noe requies. Procedens ergo ho de terra: resurgens a peccatis/erit ho inuocans deum et deslens pctā pristina: sicqz laudās deū/roborat spū dei/dedicat in vitā eternā. Atqz victor mortis do subiect/ requie possidet sempiternā: quā significat noe qui reqes interpretat: et decimo loco numerat: qz p impletionē mādatorz posidēs regnū celoz. a Ambulauit qz cū deo zc. Iud. Enoch septim ab adam placēs deo q et trāslatus est/ septimā requie significat: ad quā trāsfert qui tanqz sexta die. i. sexta etate seculi p christi aduentū format: trāsfact aut sex milibus annis facto iudicio et renouato celo et terra/transferent scī in vitā eternā. Or autē p seth ab adā vsqz ad noe denariū numerū insinuat/ cōplementū mādatorz in ecclia in operibus figurat: cui numero si addatur vel adijciūt duo filij noe medio repro bato: duodenarius psummat q in patriarcharū et apozū numero insignis habet: ppter partes septenarij altera per alterā multiplicata: nā ter qterni ipm faciūt. Alchy. Enoch tāto tpe seruat a morte: in quo ostendit qz ho sempiuuere/ si nō peccasset. b Uxixit qz mathusalā zc. Querit quō mathusalā fm annozū computatio/ nem post diluuiū viuere potuerit/ cuz oēs pter eos qui in arca ingressi sunt perierūt. Sed hāc qstionē codicū mē/ dositas peperit: non solū enī in hebreis aliter inueniūt: verū etiā in. lxx. in/ terptatione paucis codicib/ septē an/ nis ante diluuiū mathusalā defunct/ reperit. Or mathusalā iuxta. lxx. vltra diluuiū numerant anni/ inde ē: qz significat christū: cuius vita nullam sentit etatē: vt in maiorib/ quoqz non sensisse diluuiū videret. c Et facti sunt oēs dies zc. Hiero. Et fuerūt oēs dies mathusale quos vixit annū nongenti sexagintanoue/ et mortuus est. Iuxta diligentem supputationem quattuordecim annis post diluuiū vixisse refert. Cuz enī esset. clxxij. anno

Nico. de ly. rū genuit

Et ambulauit enoch cū deo iuste viuēdo: sicut sequenti ca. dz de noe. b Et non apparuit zc. Dicunt iudei q licz esset iustus et bonus: tamē habebat puitates magnas ad malū/ qbus cuz difficultate summa resistebat: et ideo ex diuina pudentia mortuus est añ terminū vite sue naturalis ne laberet in pctm: fm qd dicit Sap. iij. b. Iustus si morte poccupatus fuerit/ in refrigerio erit zc. Et seqtur: Rapē est ne malitia mutaret anīm eius. Doctores aut catholici dicūt q ppter excellentiā sue virtutis assumptus fuit a deo: et positus in paradiso terrestri: vbi et helias postea raptus est: vt habetur. iij. Reg. ij. b. et inde erituri sunt ad pdicandū ptra perfidā antichristi: et hoc magis videt sonare lfrā: qz de ipso nō dicitur hic q sit mortu/ sicut de alijs/ sed q nō apparuit. s. inter homines pctōres. c Quia tulit eū de/ de medio eoz ad locū pdictū. Sequit: d Et facti sunt zc. Eodē. s. anno quo inundauit diluuiū parū anteqz inundaret: fm q dicit Hiero. lib. de hebra. qstioni. Et hoc pōt videri p lfrā: qz si accipiant sercēti anni qbus vixit noe añ diluuiū. fm q dicit infra. vij. c. Eratqz sexcentoz annoz qñ diluuiū aque inundauerūt sup terrā: et iterū. clxxij. anni qbus vixit Lamech anteqz noe esset genitus: et. clxxvij. qbus vixit mathusalā añ natiuitatē lamech filij sui: et aggreget totū sum/ inueniunt nongenti sexagintanoue annū: et sic pty ppositū. Si aut qrat quō hoies illius tps ita diu viuēbāt: Ad hoc pōt rō multiplex assignari. Prima est ex boni/

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

ex bonitate cōplexionis primo parentū: fuerāt enī a deo im mediate formati: et p psequēs optime cōplexionati: et sic ad lō giorē vitā dispositi: et illa bonitas cōplexionis magis venit ad hoies ppinquos illius tps qz ad remotos tps moderni. Secūda est ex mō viuēdi: qz tpeate viuēbāt. Tertia est ex bonitate nurtimēti: qz ante diluuiū terrenascētia fuerūt meliora qz post: qz inundatio diluuij fuit p maiori parte ex aqz oceanū: fm q dicit. j. vij. b. Rupti sunt oēs fontes abyssi magne: aqz autē false inducūt sterilitatē terre: et p pns reddūt terrenascētia peiora/ ex q bus abbreviat hoīs vita. Quarta est sciētia adē: qz format/ fuit in pfectiōe scie: vt. s. dictū est. ij. ca. et iō cognouit pntes fructū herbarz et lapidū/ q faciunt ad pseruandā sanitatē et vitā p longandā: et de hoc docuit hoies ad vitā p longandā. Quinta ex bono aspectu siderū sup regionē illā in q manebāt: qui aspect/ multū facit ad longitūdinē vite: sed p motū celi cōtinuū mutatus est tpe pcedēte. Sexta ex diuina dispositione hoc ordinatē: vt p longā vitā hoim cito multiplicaret gen/ hūmanū. Itē vt hoies illi/ tps p longā vitā possent habere experientias de cursu celi et effectib/ siderū et aliarū rerū/ q experientie sūt pncipia artis et scie: vt habet. j. Sethaph. Itē videmus magnā latitudinē in qstitate molis in natura humanā: qz aliq sunt valde parui sicut pygmei: q dicit hoies lōgitudie vni/ cubiti tm: alij aut sunt valde magni sicut gigātes: vñ Deut. iij. a. dicitur de Og rege basan: Monstrā lectus eius ferre/ q est in rabath filioz ammon/ habēs nouē cubitos lōgitudinis et quattuor latitudinis zc: vnde et Aug. dicit. xv. de ciuitate dei. ca. viij q vidit dentē gigantis q si diuideret minutatim faceret centū dentes hoim cōis stature. Si igit est tāta latitudo et excessus vni/ ad alterū in qūatitate molis: nō videtur irrōnabile q fuerit tātus excessus in qntitate durationis hoim pmoz ad illos q nūc sūt: sic scriptura determinat. Itē in qntitate durationis videt etiā magna latitudo: qz etiā de pygmeis dz/ q qnto āno generāt et. viij. anno senescūt: et iō si hoies alij tm excedūt eos i qntitate durationis: qz viuūt cōiter. lxx. vel. lxx. ānis: nō est mirādū si hoies pme etatis tm excedebāt modernos in qūatitate durationis. Ego aut tot rōnes induxi ad ppositū ostēdēdū: qz si vna p se nō sufficit: plures sil sumpte vident ppositū p suadere. Seqt: e Uxixit aut lamech: et pty lfravsqz hic: Iste psola nos. Hoc exponit cōf d noe/ eo qz paraturus erat scīm/ qd erat ad psolā

tionē illoz q timebāt ipm totalr deficē p diluuiū. In hebreo aut habet: Iste qetabit nos zc. et huic lfrē cōsonat iterptatio hui/ nois noe/ qd interpretat reqes: et rō hui/ iterptatiōis ex pmit/ cū dz: Vocauitqz nomē ei/ noe dicens: Iste qetabit nos. Et dicit hebrei q nō dz. ppter repationē scī post diluuiū: s. qz añ tps noe hoies multū laborabāt i agricultura: qz prys manib/ tm colebāt eā. Ipe aut adinuenit artē arādi in q plus sat/ laborāt aialia qz hoies: iō dz dedisse reqem hoib/ et hoc videtur per litterā sequentē. f Ab operibus zc. quia per artem arandi impositi sunt labores isti sup aialia.

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

Et facti sunt omnes dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū: et mortuus est. Uxixit quoqz mathusalā centū octogitaseptē ānis: et genuit lamech. Et vixit mathusalā postqz genuit lamech septingentis octoginta duobus annis: et genuit filios et filias. Et facti sunt oēs dies mathusale/ nongenti sexagintanoue annū et mortuus est. Uxixit autem lamech cētum octoginta duobus annis: et genuit filium: vocauitqz nomē eius noe/ dicens: Iste consolabitur nos ab operibus et laboribus manū nostrā

L

Alstma/ thusalem

D

Doralie

Ben. 7. b.

Eru/genuit Lamech, rursus Lamech cum esset. clxxij. annoz genuit noe: et sut vsq; ad die natiuitatis noe a mathusalā. ccc lv. Sexcentesimo aut anno vite noe diluuiū factū est: nongēte simo. scz. lv. āno mathusalā: cū aut supra nōgētis sexagitāno/ uē annis vixisse dicitur sit/ p̄z eū q̄ttuordecim annis vixisse post diluuiū. Sed octo aie tm̄ in arca sal/ ue facte sunt. Est ḡ error in numero/ sicut in plurib⁹. In hebreis enī et sa/ maritanoz libris ita repperit: Et vixit mathusalā. clxxvij. annis et genuit Lamech: et vixit mathusalā postq̄ genuit Lamech septingentos. lxxij. annos: et genuit filios et filias: et fue runt omēs dies mathusalā anni nō/ genti. lxxij. et mortuus est: et vixit La/ mech. clxxij. annos/ et genuit noe: a die autez natiuitatis mathusalā vsq; ad diem ortus noe/ sunt anni. ccc lxxij. his adde sexcentos annos noe: quia in sexcentesimo vite eius anno diluuiū factū est: atq; ita sit vt nongentesimo sexagesimo nono āno vite sue mathu/ salā mortuus sit: eo anno. s. q̄ cepit esse diluuiū. a **N**oeve ro zc. Hiero. Noe interpretat̄ requies: quia sub illo omnia retro opera/ per diluuiū quietuerunt.

Nico. de lyra

Cumq;

In terra cui maledixit dñs zc. Et ppter hāc ma ledictionem fructificare nō poterat nisi multis laboribus co/ leret: et ista expositio videt̄ magis consona littere: p̄t tñ ad ipsam aptari translatio nra/ cū dicit: Iste p̄solabit nos: qz ma/ gna cōsolatio fuit hominib⁹ cū p̄ artem arandi labor eoz su/ it postus super animalia: et ppter talez artem quam inuenit noe vocatur vir agricola. j. ix. ca. Noe vero: descripta mult

Additio

In ca. v. vbi dicit in postilla. Quō hoies illi⁹ t̄pis viuebāt. **A**dditio. j. Iste rōnes que assignāt ad diuturnitatē vite hoim illius temporis: et si valeret ad aliquale longitudinē vite: nō tamen videntur ad tantā differentā durationis suf/ ficere. Bonitas enī cōplexionis et etiam modus viuendi tē peratus licet nō in multis/ in quibusdā tamen inuenitur: po/ nit enī Galienus in suo regni possibilem esse cōplexionē tem peratissimā put humane nature pertinet inueniri quam vo/ cant eucharaton: et multo magis possibile est homi nē boni regiminis reperiri: nunq̄ tamē a tertia etate et citra reperit aliquis qui. cc. annos fere attingat. Christus enim qui per spiritū sanctū conceptus est/ optime cōplexionatus fu it: et nō nisi t̄pate et virtuose in hac vita vixit: et tamen in iuue nili etate passus est/ put cōmuniter tenet ne in eo appareret nature humane diminutio: vt patz in. iij. par. q. xlvj. arti. ix. in responsione ad vltimū argumentū. Ex quo patet q̄ etas. xxxij. annoz in christo erat iuuenilis: quod non esset si chri/ stus fm naturā humanā habuisset viuere sicut adā et alij an/ tiqui: quia si sic illa etas in qua fuit passus nō esset iuuenilis sed infantie seu pueritie. Ratio aut sumpta ex bonitate mi/ trimenti ante diluuiū nō videtur valere: nam inundatio dilu ui plus debuit terrenascentia reddere peiora in tpe p̄opin/ quoz ipsi diluuiū q̄ in magis remoto/ et tñ post diluuiū. s. in scda etate leguntur hoies vixisse. cc. annos fere: et cū magis a tpe diluuii fuerunt remoti/ plus fuit diminuta diuturnitas vite: illa etiā que adā cognouit de virtutibus fructuuz et her/ barū zc. que faciunt ad prolongādā vitā/ de quibus dicit do cuisse hoies: verisimile est vt et addisceret noe ab antiquis su is/ cū vita ipsi⁹ noe fuerit plongata sicut vita eoz qui fuerūt in prima etate: qui quidē noe cum iustus et perfectus fuisset: verisimile est vt doceret ea posteritati sue/ qñ tñ non apparet per effectū: bonus etiā aspectus siderū et si faciat ad longitu/ dinem vite/ non tamen tantam dissimilitudinē faceret: nec etiā astronomi hoc videntur tradere. Sexta autē ratio quā ponit scilz q̄ fuit ex diuina dispositione hoc ordinante/ conce dēda est. Sapientia enī diuina oia disposuit suauiter. Sap. viij. a. Sed ratōes quas assignat ad huiusmodi dispositionē diuinā sunt minus sufficientes: nam nihilominus multiplica retur genus humanum per vitam breuem sicut modo/ q̄ per longam vitā sicut tunc: et forte citius sicut modo: nā tunc inci piebant generare post centū annos/ et modo ante. xx. et sic in primo centenariō vnus primū generantis possent generari multi filij et nepotes et pronepotes: quoz quilibet vel maior pars infra

rum in terra cui maledixit dñs. a **C**uritz lamech postqz genu/ it noe/ qngentis nonagintaqngz annis: et genuit filios et filias. **E**t facti sūt omēs dies lamech septigēti septuaginta septē anni: **C**reges. i. christus in q̄ requie inuenimus a et mortu⁹ est. **N**oe vero cū quin/ gentorum esset annoz: genuit b Sem/ cham et iapheth.

plicatione p̄ primū stipitē scilicet adā: hic cōsequenter describi/ tur per scdm scz noe. Et primo describitur ipsi⁹ noe generatio. **S**ecūdo sue generatiōis multiplicatio. x. ca. ibi: **D**e sunt gene/ rationes. Circa primū adhuc primo describit̄ dicta generatio. scdo ipius noe status siue p̄ditio: ibi: **C**ūq; cepissent. Circa pri

mū dicit sic: **N**oe dō cū quingentoz esset annoz zc. **H**ic potest queri quare tm̄ tar dauit ad generandū: qz alij p̄cedentes circa centesimū annū generauerūt: vt patz ex p̄dictis: **R**udent hebrei q̄ hoc fuit: qz dñs disposuerat eū saluare in diluuiū cū sua posteritate tota: si aut in centesimo an no generasset infra quingentos annos se quētes ante diluuiū: qz sexcentoz annoz erat noe qñ inundauit diluuiū: fuisset tot ex eo et filijs ei⁹ multiplicati q̄ fuissent in eos multi mali de qb⁹ nō eēt dignū q̄ sal uarent. **I**te tot p̄sone cū necessarijs ad vi ā p̄ annū integruz q̄ durauit diluuiū / nō potuissent competenter in arca collocari. **B** **G**enuit Sem/ cham/ et Japhet. **D**icit hebrei q̄ Sem nō fuit primogeni/ tus noe/ qd̄ pbāt: qz hic dicit q̄ qngētesimo āno vite sue cepit ge nerare: et sic primogenitus eius erat centum annoz tēpore di/ luuii: qz tūc fuit noe sexcentoz annoz. Sem dō nō habuit cen/ tū ānos vsq; post diluuiū p̄ duos ānos: vt dicit̄ fra. j. ca. **D**icit tñ q̄ p̄ponit alijs ppter dignitatē circūcisiois: qz natus fuit cir/ cisus: sed h̄ videt̄ ficticiū: qz **A**braā dicit̄ p̄ circūcisionis: et q̄ h̄ signū p̄mo accepit a deo. **I**o aliter dicendū fm̄ p̄dictā opinio nē de p̄mogenitura: q̄ h̄ p̄mo noiat̄ p̄ reuerentiā p̄tarchaz christi/ marie q̄ ab ip̄o descēderit: vñ. j. xlvij. c. iacob p̄tarcha bñdicēs filijs **J**oseph / p̄posuit **E**phraim iuniorē ip̄i manasse: qñ futurus erat in plē maior: vt ibidem dicit̄. **N**ota q̄ Sem vbiq; debet scribi per m in fine.

Additio

tus noe/ qd̄ pbāt: qz hic dicit q̄ qngētesimo āno vite sue cepit ge nerare: et sic primogenitus eius erat centum annoz tēpore di/ luuii: qz tūc fuit noe sexcentoz annoz. Sem dō nō habuit cen/ tū ānos vsq; post diluuiū p̄ duos ānos: vt dicit̄ fra. j. ca. **D**icit tñ q̄ p̄ponit alijs ppter dignitatē circūcisiois: qz natus fuit cir/ cisus: sed h̄ videt̄ ficticiū: qz **A**braā dicit̄ p̄ circūcisionis: et q̄ h̄ signū p̄mo accepit a deo. **I**o aliter dicendū fm̄ p̄dictā opinio nē de p̄mogenitura: q̄ h̄ p̄mo noiat̄ p̄ reuerentiā p̄tarchaz christi/ marie q̄ ab ip̄o descēderit: vñ. j. xlvij. c. iacob p̄tarcha bñdicēs filijs **J**oseph / p̄posuit **E**phraim iuniorē ip̄i manasse: qñ futurus erat in plē maior: vt ibidem dicit̄. **N**ota q̄ Sem vbiq; debet scribi per m in fine.

pars infra illū centenariū generasset: et sic magis multiplicare **B** tur gen⁹ humanū: qd̄ manifeste p̄t h̄ri in multiplicatione filio rū isrl' in egypto: de quibus in **D**euto. x. d. **I**n. lxx. animabus descenderūt p̄res vestri in egyptū: et nūc posuit te deus sic stel las celi in multitudinē. **M**anifestū est enī q̄ populus israelitic⁹ nō fecit morā in egypto tanto tpe q̄to adam et seth filius eius abstinerunt a generatione: nā adā abstinuit per centum. xxx. annos: et seth centū. v. annis / q̄ faciūt. cxxxv. annos: et p̄p̄tus israeliticus in egypto fuit. cc. x. annis: put infra patebit. **A**lia etiā rō quā assignat ad diuinā dispositionē. s. vt hoies illius tē poris possent h̄re experientias de cursu celi et effectibus sive/ rū zc. nō videt̄ valere. **C**ursus enī celi et siderū q̄ magna et diffi cili inuestigatione indiguit/ fuit p̄fecte declaratus tpe grecorū qñ **P**tolome⁹ p̄fecit libzū **A**lmagest: in quo oēs cursus celi et siderū plene tradunt̄: et tñ inuestigatio sua icēpit a tpe cuiusdā p̄decessoris q̄ eū p̄cessit p. ccc. annos fere et nō plus: vt in eodē libro habet̄. vñ illd̄ t̄ps sufficit ad illā inuestigationē. **S**ilr ad cognoscēdos effect⁹ siderū de qb⁹ ip̄e **P**tolome⁹ large ait in li bro q̄dripertito et in cētiloquio suo: cui⁹ snias sequunt̄ astrono mi q̄ ei successerūt: vñ ppter hec et silia nō fuit necessaria ditur/ nitas vite in antiq̄s: et iō poti⁹ tenendū est cū **A**ugustino/ q̄ in lib. de ciui. dei. de hac materia tractans sic ait: **A**noz ista nu merositas cuiusq; hois q̄ t̄pib⁹ illis fuit/ nullis nūc talibus do cumentis venire p̄t in experimentū: nec tñ ideo fides huius sacre historie derogāda est: cui⁹ tāto imprudētius narrata nō credim⁹/ q̄to ipleri citi⁹ p̄nunciata p̄spicim⁹: hec ille: **E**t nimiz si **A**ugustinus q̄ tātus ecclie doctor fidelissim⁹ fuit hoc asserit esse omīno supernaturale: quod patet ex hoc quod in predicta auctoritate continetur. s. q̄ ista numerositas nullis documentis in experimentum venire posset: cum ipse **R**a. moy. hebreus in suo libro de directione perplexoz istam diuturnitatē vite attri buit miraculo diuino. **D**icit etiā et forte nō inconuenienter/ q̄ diuturnitas fuit solū in illis que in sacra scriptura nominātur scz **A**dam: seth: et enoch zc. nō autē in alijs cnotemporaneis qui vt dicit nō tā diuturne viuebāt: sed sicut post diluuiū: cuius ratio est fm̄ eū/ nā vt dicit̄: ideo deus disposuit illos tā diutur/ ne viuere: vt fides de creatione mundi quā pagani pro maiori pte negabāt/ in cordib⁹ fidelū magis radicaretur: quod sic fa/ ctū est. **N**ā **L**amech pater ipsius noe cōcurrit in vita cum ip̄o adam. **A**braam etiā qui principalis fuit in fidei predicatione/ erat. lxxij. annoz qñ mortuus est noe: et sic testimoniuū creatiōis mundi venit satis de p̄pinquo ad t̄ps abrae: qz de adam ad la/ mech: de lamech ad noe et deinde ad abraam.

in eodē

In eodē ca. vbi dicit in postilla: Et dicit hebrei q hoc non dicit propter reparacionē seculi rē.

Additio. ij. Hec expositio hebreorū nō videt habe- re fundamētū i lra: si enī Noe fuisse p- mus inuētor artis arandi/hoc expressisset scriptura sicut supra quarto ca. de inuētionē mulice artis r ferrarie r hmōi. Qz au- tē allegat postillator de hoc q noe vocat vir agricola/infra. ix. ca. magis facit cōtra hanc expositiōē: nam ibi legit: Cepit au- tem noe vir agricola exercere terrā. Et quo intelligit q tūc in plantatione vinee cepit esse agricola r nō ante. Veritas etiam hebraica nō dicit: iste quietabat nos/sed iste cōsolabit nos: qd consonat prime expositiōi.

Replica. Correctorij contra Burgeñ. cauillantem. In ca. v. vbi postillator multas adduxit p- suasiones ad hoc q hoies p- me etatis tādū viuere potuerūt vltra vitā aliarū etatū: r in fine cōclufit: Adduxi multas ratio- nes: vt si vna nō sufficit p se plures sūt sumpte vel oēs videant ppositū psuadere: inter quas etiā sexta est bñ Augl. xv. de ci- uitate dei. ca. ix. r cum postillator nō velit eas esse demonstrati- uas/sed psuasias: Burgeñ. tamē occasiōes cōter qrens lon- gam facit digressiōē/practās quāsdā rōnes qsi singulas qz tamē postillator nec reputat singulas singulariter: sed omnes si- mul psuasias. Item in eodē capitulo vbi postillator presert

Glo. ordi.

Quis cepissent Ca. VI hoies multiplicari sup ter- rā. Hiero. Verbu hebraicu/ eloym vniuersi numeri est: deum enī r deos si- gnificat: ideo Aquila filios deoz dicere ausus ē/ deos scōs vel angelos intelli- gens/ quē sequēs Symmachus ait: Si dētes filij potētū filias hoim. b. U- dentes filij dei rē. filij seth religio/ si intelligūt. Per filios dei/ q vici p- capi scētia ex filiab hoim. i. ex stirpe cain v- ro res acceperūt: r viros potētē genuerūt/ immēsos. s. corpibus/ supbos virib/ in- pditos morib: qui gigātes appellant/ nō est incredibile ab hoibus nō ab ange- lis/ qd būs dā demonib: qui mulieribus sunt improbi/ eiusmodi hoies esse p- crea- tos: qz r post diluuiū corpa nō solū viro- rū/ sed r mulierū incredibili magnitudi- ne extiterūt. c. Non pmanebit rē.

Hiero. Hebreu. Nō iudicabit spūs meus hoies in sempiter- nū: qm caro sunt: h est: qz fragilis est hoim p- ditio: nō eos eter- no cruciatu referuabo: s; hic reddā qd merent. Clemētia q ē nō seueritas p- p- dō: hic p seclere visitat. Cū deo iratus dicit. See. iij. c. Non visitabo filias eoz cum fornicate fuerint. Et p. lxxvii. e. Visitabo in virga iniquitates eozū rē. Ne autē videat crudel: qz locū pnie n̄ dedit/ adiūgit: S; erūt dies illi qz. anni. Nō enī intelligunt p- dicti esse annivite hūane/ cū post inueniat hō ampli vixisse: s; intelligit añ annos. xx. qz incipet arca fieri: q facta legit. c. annis deū ad noe hoc dixisse: p- nunci- ando diluuiū/ nō vite hūane deinceps future p- scribēdo spatiū: s; sed eoz quos

Nico. de lyra

Ca. VI

Quis cepissent rē. Dic cōsequēter describit status Noe r cōditio: r pmo ante diluuiū: secūdo in diluuiō. viij. ca. tertio p diluuiū. viij. c. Circa p- mū sic pcedit: qz pmo causa diluuij generalitē decernit: secūdo ipse noe excipit/ ibi: Noe dō iuenit gratiā: tertio arce p- structio p- cipit/ ibi: Fac tibi arcā. Circa p- mū scēdū q causa diluuij fuit multiplicatio peccati: ex quo secuta est puocatio ire dei: et ista duo pluries hic replicant vt magnitudo p- ctōz r offense dei ostendat: dicit igit: a. Quis cepissent hoies multiplicari. Ad osten- dendū q multiplicatio p- ctōz non incepit tēpore noe sed ante. b. Vidētes filij dei: hoc exponit multipliciter. Uno mo- do q per hoc intelligunt demones incubi/ qui dicunt filij dei propter naturam spūalem: vnde r Job. i. c. dicit: Satban fili- us inter filios dei: r isti in specie humana p- miscuerūt se mulie- ribus: r inde nati sunt gigātes: vnde dicit infra: Gigātes autē erāt i terra. Sed hec expositio nō videt rationalis: quia hic exprimit causa diluuij qd inundauit in penā peccatorū: di- luuiū autē nunq fuit in penam demonū/ sed tñ hominū: ideo aliter exponit Ra. Sa. dicens q hec est littera: filij iudicū vel potentū: quia nomē hebraicu quod ibi ponit: s; eloym: aliqñ accipit pro deo

expositiōē hebreoz sup illo verbo: Noe consolabit nos ab opibus r laborib manuū nostray in terra cui maledixit de- dicit: qz noe inuenit artē arandi cuz aialibus/ cū ante hoies cōsueuerāt manib terrā opari: r hec fuit hoibus magna con- solatio: r igit. ix. ca. Noe vocat est vir agricola. S; Burge- sis se opponit dicens: q noe fuisse inuētorē agriculturē nō habet fundamētū ex lra: qz supra dicit expresse de inuētorē mulice r ceterarū artū/ qd hic de noe nō dicit. Ad qd videt dicendū q scriptura inter electoz opa nō facit curā recen- sēdi de inuētoribus artū: sicut inter opa reproborū supra sit- mentio: a pncipaliorib enī cōsueuit fieri denotiatio. Sic igit pncipalis occupatio reproborū est circa mūdāna: ita electo- rum pncipaliter circa diuina. Argumentū igit Burgeñ. non est a simili: r q Burgeñ. dicit allegatū postillatoris videlicet q noe dictus est vir agricola/ facere contra mentionem postil- latoris: qz dicit in lra allegata: Cepit autē noe vir agricola ex- ercere terrā: qd Burgeñ. dicit itelligi debere q post diluuiū in plantatione vinee cepit esse vir agricola r nō ante: sed hic intellect Burgeñ. nō habet fundamētū ex lra/ qz uō dicit: Cepit noe vir agricola esse/ sed agricola existens cepit terrā exercere post diluuiū: ante diluuiū enim artem inuenit per quam post diluuiū cepit exercere terram in vinearum con- ditione/ plantatione: r ceteris.

Nico. de lyra

accipit pro deo: r aliquando pro dijs in plurali/ aliquādo pro iudicibus: vñ Exo. xxij. b. vbi trāslatio nostra habet Dñs dom applicabit ad deos. i. ad iudices: in hebreo dicit applicabit ad eloym. Dicit igit iste q illi iudicium r potentū quādo videbāt filias subdito- rum pulchre ornari: r quādo dabant ad nuptias/ q accedebāt ad ipsas co- gnoscendo eas carnaliter anteq ma- riti eas cognoscerent. Sed hec expo- sitio non videt adhuc rōnabilis: quia ista causa diluuij fuisse p- ctularis: s; q- tum ad potētes solum: sed infra eo- dem capitulo dicit cōtrariū: Omnis quippe caro corruerat viam suā/ nec generale diluuiū induci debuisset pro- pter causam particulare. Et ideo ali- ter exponit r melius/ q filij dei hic in- telligunt illi qui descenderūt de seth

qui a patre suo fuerāt in structi in cultu diuino: vñ r in pluri- bus locis vete. ac noui te. fideles vocant filij dei. Per filias hominū intelligunt mulieres descēdētes de cain/ q erant cu- riosae/ dissolute r lubricae: r de illis p- ceperat seth filijs suis de volūtate dñi q nō p- traheret matrimonia cū eis: sicut dñs p- cepit filijs isrl/ vt nō p- traheret m- rmonia cū mulierib chana- neis. S; filij seth p- cedēte tpe trāsgressi sunt hoc p- ceptū: r h est qd subdit: Acceperūt sibi vxores rē. Et sequit: c. Non pmanebit spūs rē. Hoc exponit vno mō sic. e. Spūs meus. i. indignatio mea. f. In hoie. i. cōtra hominē. g. In eternū/ ac si dicat qz nō irascar cōtra eum irruocabiliter: sicut cōtra ange- lum maluz cuius p- ctū est irremediabile. h. Quia caro est. i. habēs pronitatē ad peccādū ex carne aiām aggrauāte: propter qd est magis sibi parcendū puniendo eum pena tem- porali r nō eterna. Aliter exponit Ra. Sa. dicens q hec ē ve- ritas lre. Nō disceptabit spūs me in hoie in eternū: ac si di- ceret de: vsqz nūc tenui sentētiā de deletōe generis hūani p diluuiū in suspēso p modū cuiusdā disceptatiōis/ s; ex nūc p- ferā sniam. Quia caro ē. i. nimis iplicat p- ctis carnalib: ve- rūtā ad declaratiōē iusticie mee differā executōez snie mee: vt habeant locū

Moraliter. Hic agit de p- structiōe arce p- tra diluuiū p qd designat diluuiū p- ctōz: de quo dicit See. iij. a. Male dictū mendaciū/ homicidiū/ furtū r adulteriū inundauerūt: r sanguis sanguinē tetigit. Qui aut diluuij causa ponit/ cū di- cit: b. Vidētes filij dei. i. clerici r religiosi mali ad dei cultū deputati: p- p- qd dicit ei filij. b. Filias hoim. i. cōcupiscētias mūdānoz. b. Acceperūt vxo. sibi/ ipsas ardēter inherētes: r ex hoc inducit diluuiū vitioz. Nā laici imitant mala eoz dicētes: qre nō faceremus talia/ cum sacer- dotes/ clerici r religiosi faciant ea: Contra hoc autē ponitur remediū cum dicit ipsi noe/ per quē bon- platus significat: * fac tibi arcā

Moralit

sed eorum quos fuerat diluuiū deleturus.
Ea **E**ritas **r**e. **S**tra. **A**n diluuiū. s. ad
 agēdā pniāz. **S**z qz i malicia pseuerauerit
 an p̄firū eminū/cētesimo anno deleti sunt.
 b **U**idēs aut d. **r**e. **N**ō in deū pniā
 cadit aut dolor cordis: cui est de oib⁹ tam
 fixa snā/ q̄ certa p̄sciētia: s; vti sc̄pturavsi
 tatis d̄bis coaptās se n̄re puitati: vt ex co/
 gnitis icognita cōscamus. **N**ā ira dei nō
 est p̄turbatio animi: s; iudiciū qd̄ irrogat
 pctōri. cogitatio d̄o cordis ei⁹ mutandarū
 rerū imutabilis rō. c **P**enituit eū q.
 h. f. **B**re. in moral. li. v. **P**lerūq; in sacro
 eloq̄o sapiētes dei p̄siliū trahūt a sapiētib⁹
 seculi. **S**ic nūc p̄ vtilitate hoīs: vocē in se
 passionis hūane ip̄e p̄d̄itor hoīm sumit/ cū
 cōstet: qz q̄ cūcta p̄s̄q; venerint/ cōspicit: ni
 hil fecerit q̄ penitēdo respiscat. **E**t ḡ miz
 nō est/ si sp̄iales plerūq; vtant d̄bis carna
 liū: sic neq; mirandū/ si ipse creator oīm vt
 carnē p̄rabat ad intellectū suū in seip̄o car
 nis sermonē seruat vel sumat. b **H**oe
 vir iust⁹. **A**ll. **D**ic p̄ act⁹ suos significat
 christū q̄ ait **M**at. x. d. **D**iscite a me/ qz mi
 tis sum et hu. cor. **S**olus iust⁹ inuenit cui
 p̄t iusticiā suā septē hoīes donat. **I**ustus
 qz christ⁹ r̄ p̄fect⁹/ cui septē ecclie septifoz/
 ml spū illūinate in vnū eccliam cōdonant.
Hoe p̄ aquā r̄ lignū liberat r̄ familia ei⁹:
 sic familia christi per baptisimū r̄ crucem.
 d **H**oe vir iust⁹ r̄. **S**i null⁹ sine pctō
 quō p̄fect⁹: **P**erfecti dicūt aliq̄ nō sicut sūt
 p̄ficiēdi qn̄ equabunt̄ angelis: sed sic p̄nt
 esse in pegrinatione: vñ addit in gn̄ationi
 bus suis. i. sic pro mō suo dei gr̄a poterat
 esse p̄fect⁹/ nō sicut in alia vita: in q̄ nec vo
 let/ nec peccare poterit. **C**ū deo ambulauit
 vestigia ei⁹ sequens. e **I**n gn̄ationi
 bus suis. **Q**uasi nō nō cōiūmate iusticie
 sed iuxta generationē suā. f **D**isp̄daz
 eos cū. t. **T**radūt doctores terre viroz̄ r̄
 fecunditatē longe esse inferiorē post dilu
 uū r̄ iō hoīb⁹ esum carnū cōcessū/ cū an
 tea tm̄ terre fructib⁹ victitarēt. g **F**ac
 tibi arcā de lignis. s. fortibus r̄ insolu
 bilibus: r̄ bñ coartatis que alia translatio
 dicit quadrata: vt nec vi ventoz̄/ nec inun
 datione soluet. h **M**ansiuculas r̄.
Stra. **A**rr. **B**icamerata r̄ tricamerata in
 arca facies. **B**icamerata in inferioribus.
Tricamerata in superioribus. **Q**uinq; er
 go mansiuculas distincta sunt. **P**rima. i.
 inferior: fuit stercozaria/ quo stercoza deslu
 ebant: ne qui erant in arca fetore lederēt.
Sc̄da apothecaria. **T**ertia imitiū aialium
 r̄ serpētū. **Q**uarta mansuetozū. **Q**uinta
 i. sup̄rema

Allegorice

Nico.de lyra

vt habeat locū p̄nie/ r̄ b̄ est qd̄ subdit:
 a **E**ritas dies r̄. **N**ō enī p̄t dici q̄
 h̄ determinet t̄ps vite hūane post diluuiū:
 qz multi diutius satis vixerūt post diluuiū
 vt p̄z isra. xi. ca. s; determinat a platione
 sn̄e diuine vsq; ad executionē: in quo pote
 rāt penitere: r̄ hoc idē dicit **H**ierony. lib.
 de hebra. questioni. **I**te p̄z q̄ hec snā fuit
 data. xx. annis anteq̄ **N**oe generaret: qz
 inter primā eius generationem r̄ inunda
 tionem diluuij fuerunt tm̄ centum annis:
 quia quingentozū annoz̄ erat qn̄ cepit ge
 nerare vt dictū est: r̄ sexcentozū annoz̄um
 tm̄ quādo diluuiū inundauit/ vt habet. vii
 capi. b **S**igantes autē erant. i. pro
 ceteri excedentes homies in statura: r̄ robu
 sti viribus/ r̄ incōpositi moribus **N**ec va
 let quod supra dictum est tales fuisse geni
 tos a demonibus s̄m vnā opinioem: quia
 etiā post diluuiū in quo deliti sunt omnes
 isti legunt

vsq; ad diluuiū ad agēdā pniām
 q̄bus edificata est arca **A**nq; in
 ciperet fieri arca.
 a **E**ritas dies illi⁹. **C**xx. annoz̄ a
 a **I**manes corpe: sup̄bi virib⁹: icōdi
 ti morib⁹. vñ gigātes. i. filij ire dicūt
In hebreo cadentes.
 t **S**igātes aut erāt sup̄ terrā b
 in dieb⁹ illis. **P**ostq; enī in
 gressi sunt filij dei ad filias
 hoīm: illeq; genuerūt: isti sūt c
 potētes a seclō viri famosi d
 b **U**idēs aut de⁹ q̄ mltra mali
 cia hoīz eēt i fra: r̄ cūcta co
 gitatō cordis itēta eēt ad ma
 a **S**itatis d̄bis nobis loq̄t̄ sc̄ptu
 ra: vt ex cognitis p̄cedat ad icognita
 c **L**ū oī tpe: penituit eū q̄ hoī
 f **N**e deterius contingat.
 nē fecisset in fra: **E**t p̄cauēs b
 in futuruz: r̄ tactus dolore i
 cordis intrinsec⁹: delebo in
 quit hominez quem creauit
 a facie terre: ab homie vsq; k
 ad animantia/ a reptili vsq;
 a **V**idz p̄tē dū op⁹ mutat: volūtate
 ad volucres celi. **P**enitēt i
 tū r̄ dispositiōe imobili permanente.
 ei me fecisse eos. **H**oe vero m
 inuenit gratiaz coram deo.
He generatiōes noe: **H**oe n
 a **A**tor non comprehensor
 vir iustus atq; p̄fectus fu
 t. i. sc̄m iusticiām perfectā presen
 tis vite non future.
 e **I**t in generatiōibus suis: cū o
 t sequens vestigia eius.
 deo ābulauit: et genuit tres
 a **N**omen vel nominatus
 b **C**allidus e **L**atitudo.
 filios: **S**em/ **C**ham: r̄ **I**aphet:
Ihō p̄pter quē cūcta creata q̄ peccā
Corrupta ē aut oīs fra corā q
 te omnia dicuntur corrupta.
 deo: r̄ repleta ē iniquitate. q
Cūq; vidisset de⁹ terrā esse
 t. i. homo quo peccāte: oīs caro di
 citur corrupisse viam: quia p̄pter eū
 corruptam: omnis quippe r
 oīs caro creata. a **V**itā actiones
 caro coruperat viām suam
 sup̄ frā: dixit ad noe: **F**inis
 t oīm mortalū p̄ter eos qui in arca
 erāt saluādi: qn̄ semiatū sc̄de origis
 vniuersē carnis venit coraz
 a **B**ñplacito mihi iudicio b **I**d est
 habitatores terre.
 mē. **R**epleta ē frā iniquitate a
 t presentia.
 f facie eoz: r̄ ego disp̄dā eos s
 t vt si sit suo more fructifera b **E**cclesiā
 s cū frā. **F**ac tibi arcā d̄ lignis
 a **I**n hebreo bituminatis. **C**aliq̄ q̄dra
 tis. **P**olitice: ne qd̄ nociuū ihereret
 t qz vita sc̄toz̄ firma r̄ stabilis.
 b **A**d distinctionē aializ. **D**iuers
 sos ordines vite.
 b leuigat. **M**ansiuculas i arca r

isti legunt fuisse gigantes: **D**eute. ii. r̄. iii
 ca. r̄. ij. **R**eg. xij. qui tm̄ fuerūt ab hoīb⁹
 geniti. c **I**sti sunt r̄. i. ab antiquo.
 d **V**iri famosi. s. male fame: quia ra
 ptozes r̄ luxuriosi. vñ sequitur: d **U**
 dens r̄. q̄tm̄ ad multitudinem vitiozum.
 e **E**t cūcta r̄. **E**t quo p̄z q̄ peccabāt
 non ex passione tm̄/ sed ex certa malicia.
 f **O**mni tpe. q̄tm̄ ad cōtinuationē pec
 catoz̄ suoz̄. g **P**enituit r̄. **P**eniten
 tia aut r̄ dolor: r̄ cetera passiones nullo mo
 do sunt in deo s̄m rem: sed s̄m modum: et
 ideo d̄z penituisse: qz ad modum penitētis
 se habuit volens dissipare qd̄ p̄r fecerat.
 b **E**t p̄cauens in futuruz. ne multipli
 carent talia mala. i **E**t tact⁹ do. r̄.
 qz ad modū dolētis se habuit delendo ho
 minē quē formauerat ad imaginem suam.
 k **A**b hoīevs. r̄. quia pctā hoīm facta
 fuerant in terra: iō ad detestationē crimi
 nis deleta sūt aialia que habitāt in terra.
 l **A**d volucres celi. quia accipiunt ibi
 p̄siliū: pisces aut habitātes in aq̄s nō sunt
 mortui p̄ diluuiū: quia pctā hoīm non fue
 rūt facta in aquis. m **H**oe vero. **D**ic
 p̄sequenter a generali snā diluuij noe cū si
 lijs excipit/ cū d̄z: **H**oe d̄o r̄. **E**t causa sub
 ditur: n **H**oe vir iust⁹ r̄. r̄ ideo cū
 alijs nō perūt. o **I**n gn̄atiōib⁹ suis
Hoc dupliciter exponit. **A**no modo ad di
 minutōez laudis sue: ac si diceret: s; **H**oe
 fuerit iustus r̄ perfectus in comparatione
 ad homies illius tēporis/ qui mali erant:
 tm̄ si fuisset tēpore abrae/ parū fuisset respe
 ctu eius. **A**lio modo ad augmentū laudis
 iustus r̄ perfectus fuit/ etiā inter malos ho
 mines qui ip̄m nitebantur verbis r̄ exem
 plis trahere ad maluz: r̄ ideo multo maio
 ris p̄fectiōis fuisset si vixisset inter bonos.
 r̄ hoc modo b̄tus **G**rego. dicit q̄ ad lau
 dem ipsius **L**oth dicitur. j. xii. ca. q̄ habi
 tauit in sodomis: quia inter homies illos
 pessimos mūdiciā seruauit. p **C**orru
 pta est. r̄. q̄tm̄ ad carnalia pctā. q **E**t
 reple. ē iniq; q̄tm̄ ad fraudes r̄ rapinas.
 r **D**is d̄ppe ca. r̄. i. oīs hō: qz nō so
 lū peccauerāt pctis fornicatiōis r̄ adulte
 rij: sed etiā peccatis contra naturam. **A**lio
 modo intelligit̄ omis caro: quia etiā auēs
 r̄ aialia inordinate cōmiscuerant se cū illis
 que nō erāt sui generis vel speciei. **S**eq̄t:
 s **E**t ego disp̄dā r̄. qz p̄ falsedinem
 aquarū diluuij ip̄a terra peiorata est. **H**e
 brei aut dicunt q̄ tres palmi de superficie
 terre per aquas fuerūt tabefacti r̄ in aquā
 cōuersi: r̄ ideo addit̄ hic/ cū fra. t **F**ac
 tibi arcā. **H**ic p̄sequenter cōstructio arce p̄
 cipitur/ cū dicit: **F**ac tibi. i. ad salutē tuam
 r̄ alioz̄um qui tecū sunt saluandi. **A**rcam:
 quia nō fuit facta p̄ modū nauis: sed p̄ mo
 dū arce quadrata latera habētis: tm̄ erant
 inequalia/ vt dicit̄ infra. v **D**e lignis
 leuigatis. i. dolatis r̄ complanatis.
 r **M**ansiuculas in ar. fa. i. distincti
 ones vt diuersa possint collocari distincte.
 * **E**t bitumine
 v **D**e lignis leuigatis. i. dolat. **P**er
 fabricā enim virtutū mortis interiores et
 actus exteriores asperitate r̄ tortuositate
 remota ad rationis rectitudinē reducunt.
 r **M**ansiuculas in arca facies.
 per quas distincti gradus virtutū designā
 tur. **N**am alique dicunt̄ politice vt huma
 ne. **A**lique d̄o heroice seu diuine vt habe
 tur. vii. **E**thi. **E**t diuine distinguunt̄. **N**ā
 alique dicunt̄ exemplares r̄ alique purga
 toriez aliq̄ purgati animi s̄m **A**crobii
 * **E**t bitumine

Arata: qd oib ei gētib vl biptitā mltitudinē pgregat ecclia/ ex circūciōe z pputio: vel triptiā ex trib filijs noe: qru pgenie replet orbis. Inferiora aut arce distincta sūt: qz i hac vita tre na ē diuersitas gētū. In sumo aut oēs psumāt i vnū: qz oia z i oib pps. ¶ Alchy. Cōgrue arca i sumo velut tecto qdaz angusto cacumiata ē vt imbriū minas distuderet: z ima i aqf stabilitate qdra ta p siltēs: nec i pulsiu vētoz/ nec impetu fluctuū/ nec indetudie aialū q int' erāt inclinari posset aut mergi. ¶ Grego. Arca i inferiorib' ampla/ in superiorib' angusta: i sumitate ad vni' cubiti mēsu rā excreuit. Inferi' ei qdrupedia et reptilia. Supi' do aues z hoies habuif se credit. Ibi lata/ vbi bestie. Ibi angu sta/ vbi hoies: qz i carnalib' ampla: in spūalib' angusta. Ibi ei bestiales tole rat/ lati' sinū laxat: vbi rōnales hz/ ad sūmū ducit. Lata est qppe via q ducit ad pditionē/ z multi vadūt p eā. Angu sta ē porta q ducit ad vitā/ z paucivēni unt ad eā. Arca i sumis angustat vsqz ad vni' cubitū: qz i ecclia qto sāctiores tāto pauciores: q i sumo ad illū pducū tur: q sol' hō sine cōpatiōe sāct' nat' ē: sic passer vnic' i edificatiōe. Tāto g ma g' mali tolerādī sūt qto plures sūt: qz i aree tritura pauca sūt gna q i horreis seruāt: grādes acerui paleaz q ignib' cōburūt. ¶ Greg. Moralr aut q se ab amore mūdi quertit i corde edificat arcā salut': habēs i se lōgitudinē. i. tri nitat' fidē: ac lōgitudinē vite z imorta litat'. Latitudinē i charitate: q pōt bñ facere etiā inimicis: altitudinē i spe: q se erigat ad celestia z sumā actuū suozū ad vni' referat. a ¶ Et ex cūct' rē. Aug'. Querit d' minutissimis aiantibus: qles sūt mures z stelliōes: qles z musce z scabziones: scarabei z pulices si nūer' seruāt: s' q nō de coitu generāt: s' d' ēre hūore vel cadauerū vl' aliaz rez corruptiōe nascūt: nō fuit necesse i arca eē: qd inuis' cū d' d' volucrib' iuxta gen' suū: z de iumēt' i ge nere suo. Illa qz q i domib' s' sant' sic pulices/ mures/ musce/ nō fuit necesse p m nūez eē: q itelligūt tūc i domib' plura fuis se. Que aut ex cōmixtiōe diuersi gener' nascūt: sic muli/ bur/ dones/ z hmoi: nō ē dicēdū i arca fuisse. Que aut i aqs z i ter ris cōiter viuūt: sicut luterus vituli marini extra arcā habebāt loculos pparatos: qb' se possent recipere velut i aridis. de ahi/ b' qz marinis z fluuiatib' idē sentiēdū. ¶ Cūcta aialū gene ra includūt i arca: significat qd ex oib' gētib' z nationib' cō gregat' ecclia: sic i disco petri mūda z imūda sūt aialia/ sic i ec clesie sacramt' s' sant' boni z mali. b ¶ Tolles igit' rē. So let qri d' aialib' q tm putant' vefci carnib' vtrū pter nūerū ibi fuerint sine trāsgressiōe mādari q alioz alēdoz necessitas coe gisset

gisset icludi: vl' qd mag' credēdū ē pter carnes alimēta eē por tuerūt: q oib' puenirēt. Multa ei aialia qb' caro cib' ē/ fru ctib' pomifqz vefcūt: maxie fico z castaneis. Potuit g vir iust' z sapiēs z diuit' admonit' q cuiqz cōgruerēt/ alimonia pē car nes repire/ et pdere/ z oib' vefci cogit fames: z nihil ē qd de

Dat. 7.b

Dalito/ lerandi

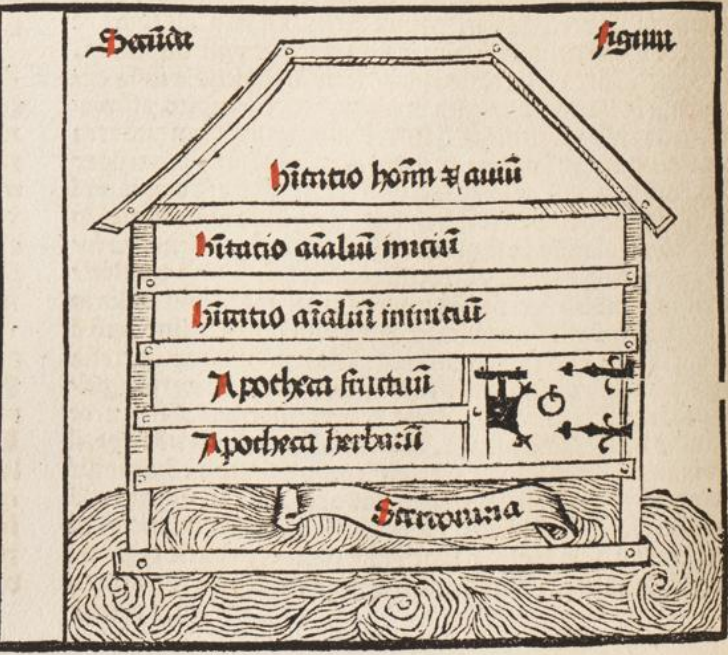
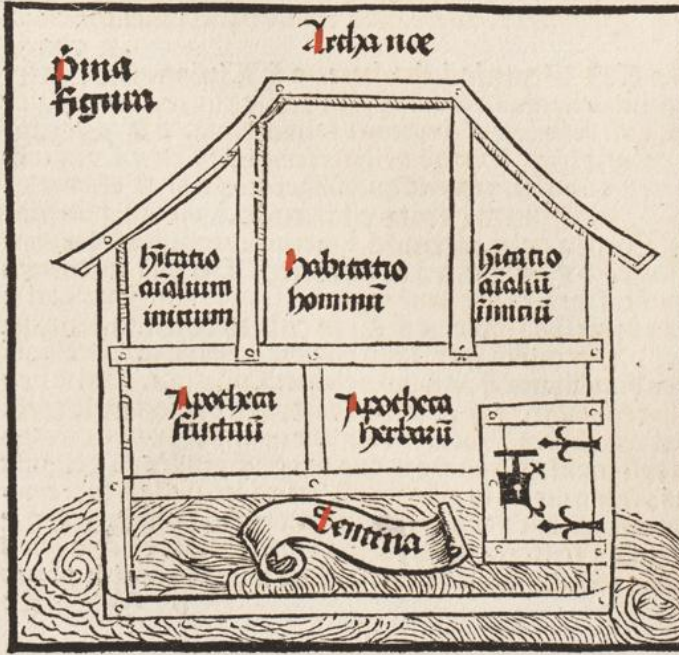
Doralit

Questio

¶ Lxx. bicamerata et tricamerata. cūla z tristega facies i ea. Ecce ego adducā diluuij aqs sup ter rā/ vt iterficiā oēm carnē i q spi rit' vite ē subter celū: z vniuersa a ¶ De te z de familia tua cōseruāda ad re parationem humani generis. q i terra sūt cōsumēt. Pdnāqz a sedus meū tecū: z igredier' arcā b tu z filij tui/ vxoz tua z vxozes fi a lioz tuoz tecū: Et ex cūct' ani matib' vniuersē carnis bina in duces i arcā/ vt viuāt tecuz ma sculini sexus z feminini. De vo luerb' iuxta gen' suū: z de iumē tū i genere suo: z ex oī reptili' frē a ¶ Iponte nō hominis actu sed dei nutu. fm gen' suū: Bina de oib' igre t a ¶ ne diluuiō perirent. b diēt tecū/ vt possint viuere. Tol s a ¶ quasi quereret vnde viueret. les igit' tecū ex omib' escis q mā di possūt/ z cōportabis apd te: z erūt tā tibi q ill' in abū. Fecit e igit' noe oia q pceperat illi de'.

¶ Nico. de lyra ¶ r tertia vel terna. ¶ B ptz q li de orlū pūgūt cū lra sequit. fm ei istā lraz videt q i arca erāt tres māsiōes ascēdē do vna sup alterā: ita q ifima vocabat' sentina vl' stercoraria: qz ibi feces deflu ebāt: z ista d' fuisse simplex absqz aliq' i terclusiōe: media aut vocabat' apotheca: qz ibi reposita erāt victualia: z d' fū ille bicamerata: qz aliq' aialia viuūt her bis/ alia fructib': z iō i vna distinctiōe erāt fruct': z i alia herbe. Superior autē māsiō qz maior erat: erat distincta dua bus interclusiōib': z sic erant ibi tria spatia: medius erat p hoib' z auibus: duo aut lateralia p aialib' mitib' z imi tib': vt ptz i figura pma. Aliq' dicit q iste qnqz māsiōes erāt absqz distinctiōe media vna sup aliā fm lōgitudies: z lati tudinē arce: vt pz i figura scda ¶ Scie b dū tm q qdratura hui' arce nō pōt bñ fi gurari in plano: s' figurat' vni' lat' fm lōgitudinē: z alia tria latera supponen da sūt p imaginatiōes suspiciēt': s' pma expositiō mag' cōsonat lre i hebraico z latio. a ¶ Pdnāqz se. rē. Nō loqē h' d' federe qd pepigit cū noe p apparit onē iridis: vt habet. j. ix. ca. s' mag' d' federe ad pseruādū ipm noe et societa tē suā a malis hoib' ill' t'pis: dicebāt ei q si viderēt eū velle intrare arcā ipm interficerent: ne ipis moriētib' in dilu uio ipse remaneret: z h' ē qd videt' sonare lra sequēs. b ¶ Et igre. ar. rē. s. salui. ceta patēt vsqz ibi: c ¶ Ut pos. vi. Er q pz q pisces nō erāt ibi positi: qz saluati sūt i aqs. pcta ei apē q dñs adduxit diluuiū sup trā facta fuerūt i tra z nō i aq: z iō pisces non fuerūt mortui sic alia aialia z aues. d ¶ Tolles igit' rē. Ad munitionē arce vsqz ad anū itegrū: qd tm t'pis fuerit i arca: vt patebit. j. e ¶ Et erūt rē. Nō tm i differēt z cōit': s' singla singul' fm pditionē nature fue: verūtū tpe neces sitat' bñ viuūt hoies z aialia de cibis: qd als nō comederēt.

¶ Bina de oib' rē. Per binariū charitas designat: eo q sūt duo pcepta charitat': dei. s. z pūmi. Per h' igit' q bi na d' oib' igressa sūt arcā: designat q q charitatē nō habēt eē d' tūc edificatū manēt. d ¶ Tolles igit' rē. possūt. i. ex scri pturis sacris quibus nutriunt omnes fideles z reficiunt. Sequit' secūda figura arce Noe

In ca. vi. vbi dicit in postilla: Hoc exponit multipliciter: vno modo p hoc q intelligunt demones incubi etc.

Additio. s. Dec expositio qua refutat postillator est consono nas lre: et etiaz coformis sententie Aug. nec ratio cōtra eam p postillatorem facta videtur valere. Primum patet: nam vbi nostra lra habet: Gigantes autem erāt super terram: hebraica veritas habet Nephilim: quod nihil significat nisi cadentes / pro ut etiam in glo. nostra interlineari habet: p qd proprie significatur demones qui de celo ceciderunt. de quibus Esa. xliij. c. Quomodo cecidisti de celo lucifer etc. et christo Luc. x. c. Vide bā sathanā sicut fulgur cadentē de celo etc. Isti em cadetes dicunt fuisse sup terrā in dieb' illis. s. añ diluuiū: qz p tūc cogno scētes magnā dispositiōez seu puitatē hoīm ad malū / frequēta bāt magis puerlationē suam cū eis intm q in corpibus assum ptis mulieribus cōmīcebant. Scdm ptz: nā fm Aug. xv. de ciui. dei ca. xliij. hmoi demones tales pcutitus exercētes vulgus vocat incubos: nam dicit: Et qm creberrima fama est: multos se expertos vel ab eis qui expti essent de quoz fide dubitā dum nō est audisse pfirmāt. Ex quo quidem talē cōmīxtionem pcutitūz negare (put ipse Aug. ibidem dicit) imprudētia videtur esse / eo q a multis expertis pfirmat: hoies interdū nascū tur nō p semē ab ipis demōibus decisuz: s; p semē alicuius ho minis ad h acceptū: vtpote q idem demō qui est succubus ad virū sit incubus ad mulierē: et sic ille qui nascit nō est filius de monis s; filius hoīs. s. illius cuius ē semē acceptū: put etiā pz in pma pte. q. liij. arti. vlti. i respōsiōe ad vlti. argu. Tertiu ptz. Nā diluuiū nō erat in pena demōnū p exercētū: s; in pena ho minū ad hoc se disponētū: et pot' i pena hoīm q ex tali pcuti tu nascēbant q erant potētissimi et pessimi sicut infra declarat in postilla: qui nō solū per se exercebāt mala: sed etiā alios p su am potētīā et maliciā ad h inducebāt: eo mō q legit infra. x. b. de nemroth. et hāc expositiōez tenet antiqui hebreoz. s. q cadē tes in hoc loco intelligunt demones qui de celo ceciderūt. Si aut querat quō tales. s. sic nati per demōnū administrationem erāt tā pcre nature: ita q alij homīes qsi locuste videbant in compatiōe eoz: vt habet Nu. xliij. d. cū tales nō erāt filij demo nū s; potius filij hoīm: vt dicitur c. et p sequēs deberent esse in cōi hoīm statura. Dicedū q h fiebat (deo pmittēte) virtute de monū / q fm Aug. xliij. de trini. pnt adhibere semina corpora / lia ad aliqz effectus mirabiles pducēdos. vñ cū nō oīs pntus nature create est nobis nota: possibile est q demones illi cum semine virili et femineo adhibebāt qdam alia seminales ratiōes habentia: p que cōmīxtio cōplexionalis talium predicto modo generatorz esset apta ad hoc vt tales ceteros hoies multū ex ce derēt in statura: et in alijs virib' corporalibus vt possent eos com pellere ad libitū suū. Et hoc mō magi p demones miracula di cunt facere: licet nō simplr s; q ad nos: put in pma pte. q. ex. ar ti. vlt. in respōsiōe ad scdm argu. q quidē res sic p administra tiōnē demōnū pducē qnqz sunt vere res: qnqz fm apparentiā tm: vt in pma pte. q. xliij. ar. vlt. Et circa hoc videt notādū q sicut ante diluuiū quidā fuerūt excedentes ceteros homines in duratiōe vite: et hoc dispositiōe diuina vt diuinoz cognitio ppinqui' et certius deueniret ad posteros: vt dictūz fuit supra in additiōe in ca. s. primo. sic quodāmodo ecōtra per admini strationē demoniacā pmissione diuina fuerūt illo tempe qdam alij ceteros excedētes in corpulētā et corporalib' virib' / vt ali os inducerēt ad corporalia et distrahēt ea diuinoz cognitōe. vñ prim' excessus laudabilis et a deo cautus et intētus fuit in longitudine vite: que quidē vita pprie ptnet ad aīaz q corpus viuificat. Secūdus vō excessus execrabilis fuit in qstitate mo le corporali potētias aīe supiores aggrauate etc.

In eo. ca. vbi dicit in postilla: Alii exponit Ra. Ga. Additio. ij. Alii expositores hebreoz hūc passum aliter ex ponūt et forte melius. Dicunt enim q cū hic dicitur: Spiritus meus / intelligit anima humana que est a deo in ipso homīe in spirata: vt. s. Gen. ij. b. Inspirauit in faciem homīs spiracu lū vite. Et vbi nos habemus: Nō permanebit spūs in homi ne: veritas lre hebraice habet quoddā verbū qd vno modo de riuat a vagina: et ē sensus: dixit deus: Nō vaginabit spūs me us in hoīe. i. nō intrabit aīa a me ispirata in hoīe. i. in corpore hūano in q aīa p sīderat seu imaginat intrare seu ptneri sicut gladius in vagina. In eternū. i. de cetero. Et p hāc snīaz vide tur q deus iudicabat de cetero homīs nō esse pcreandos. s. post. cxx. annos. hoc etiam vidēt sonare pba q infra in h ca. circa h dicunt. s. Delebo inqt hoīem quē creauī etc. Et penitet me fecisse eos. Ex quo videt q snīa lata erat cōtra totū genus humanū de cetero nō pcreandū seu p successiōnē cōtinuandū. fuit tamē cōtra hāc snīaz postea dispensatū cū noe: et ideo sūdit imediate: Noe

imediate: Noe vō inuenit graz corā dño. s. q fuit a predicta snīa exceptus cū sua posteritate: vt statim sequit. Cui' sentē tie diuine ratio subdit / cū dicit: Quia caro est. Pro quo nota dū q cū aīa mouet corpus ad opa spūalia bona / tūc est in hoīe sicut spiraculū vite: put fuit in pma hoīs p ditiōe: s; cuz nō pōt corpus mouere isto mō: sed potius ab eo aggrauatur seu detinet: tūc videt esse in hoīe sicut gladius in vagina: q nō mouet eā sed potius occultat et detinet in ea: et hoc est qd dicit: Quia caro est: non dixit qz carnalis est: sed quia caro est. q. d. totalit' videt esse sepatus ab aīa in suo esse: sicut gla dius a vagina: ac si esset caro formata sine spū spūaliter viuifi cante. vel pōt dici: Quia caro est. i. nō inclināt ad opa spi ritus mei sed ad opa carnis: et sic inuanū videt q spūs meus inuaginei in corpore humano. Erūtqz dies illius etc. expona tur sicut in alia expositione etc.

In eodē ca. vi. vbi dicit in postilla: Gigantes aut erāt: id est homīes procreare etc.

Additio. iij. Gigantes aut in hoc loco put dictū fuit. s. In alia additione cadentes dicunt in hebreo: qd pprie signi ficat demones: vt ibidē dictū fuit: sed exinde deriuatū ē hoc nomē ad homīes procreare stature et robustissimos corpore q generabant per illam cōmīxtionem seu concubituūz incuboz et succuboz vel ex eis descendebāt: lz tales sic geniti essent ve ri hoies nō cadetes de celo: sed de terra nati: et de talibus dz Nu. xliij. d. Vidim' filios enos de genere giganteo. s. q non erāt gigantes pmo nati: s; ex giganteo genere mō p dicit: nec ex h q tales fuerint post diluuiū / sequit tales nō fuisse geni tos a demōnib': vt postillator videt velle: qz eodē mō potue rūt generari post diluuiūz sicut et antea / qd veritas hebraica etiā testat q in hoc loco sic dicit: Gigantes. s. cadetes erāt sup terrā in dieb' illis et etiā postea cū egressi sunt filij dei ad fili as hoīm: illeqz genuerūt etc. vñ in h q dicit: Gigantes erāt sup terrā in dieb' etc. itelligit plane añ diluuiū. Qz aut imediate sequit / et etiā postea itelligit dz post diluuiūz. s. q etiā nati fu erūt post gigantes sicut pns. s. ex pcutitu demōnū: lz nō ex eo rū semē s; hūano: put fuit supra dictū et inde p successiōnem humanā licet forte nō ita frequēter post diluuiū sicut ante: vt qz hoies nō sunt ad h ita dispositi: vel qz nō pcurrebāt ita fre quēter aspectus sīdez ad h ptnētū: q in h loco multū potest opari. In eo. ca. vi. vbi dz in postilla: Penitētia aut et dolor et cetera passiones etc.

Additio. iij. Penitētia et cetera passiones in qstū dese ctū importāt nō dicunt esse in deo nec fm rem nec fm simili tudinē. malū em lz cognoscat a deo: non tñ hz ideam in deo: nec fm q est exemplar: nec fm q est rō: put pz in pma pte. q. xv. arti. iij. in rñsiōe ad p mū argu. Cū verius et tutius dz q hmoi passiones dicunt d deo fm similitudinē effectū. s. q a deo pducunt effectus siles effectibus a penitēte pduct'. magua em differētia est inter hmoi locutiōes. nā pma ponit similitu dinē inter deū et penitētē in qstū est penitēs: qd est inconue niens. scdo pō nō ponit similitudinē nisi inter effectus a deo pductos et effectus pductos a penitente.

In eodem ca. vi. vbi dicit in postilla: Nō loquitur hic de federe quod pepigit cum noe.

Additio. v. Dicere q mali homines illius tempis vole bāt interficere noe si viderēt ipm intrare in arcam videt ficti cium: cū nullū habeat in scriptura fundamentum: nec etiam hoc requirit ad planum sensum lre habendūz: indigebat em noe maxima pseruatione diuina ne periclitaret cum suis in tot fluctibus et maxie inundatiōibus sū in ripaz pcutiōib': in qbus sepe periclitant etiā experti in arte nauigatoriā: vñ requirebat fedus diuinū: seu eius securatio ad hoc vt ab hu iusmodi periculis esset tutus ad humani generis reparatio nem: vnde Glo. interlinearis in hoc loco vbi dicit: Nonāqz fedus meū: dicit de te et familia tua pseruāda ad reparatiōnē humani generis: ad quod lra sequens satis pcordat / cum di citur: Ingredieris arcam tu et filij tui: hoc est ingredi potes securus a periculis occurrentibus.

Replica Correctorij contra Burgeñ. In caplo. vi vbi postillator refutat eozum expositionez qui per filios dei dicūt intelligi debere demōes incubos etc. Burgeñ. opponens se dicit illam expositionem esse coformē lre et dictis beati Aug. Primum declarat: qz vbi lra nra hz gigantes: lra hebraica hz Nephilim. quod nihil significat ni si cadentes: quod pprie cōuenit demōnibus. Ad secūdū p bandū adducit beatū Aug. xv. ca. xliij. de ciui. dei dicentē: q imprudētie est negare qd a multis expertis confirmatur si cut de incubis. Sed his nō obstantibus non videt de incu / h ij bis lra pns

Nota de anima

Gigantes

D

E bis littera p̄sens exponenda: nec Glo. nostra ordinaria sic exponit. Argumentum autem Burgen. de dictione hebraica. i. Nephilim/ quā dicit significare cadentes/ nō multū cogit: qz non solum demones sed z quicūqz peccatores dicunt in scriptura cadentes: iuxta illud Ps. Ibi ceciderunt qui operant iniquitatem: z in Apo. Prauorum casus sub nomine baby-lonis geminat cum dicit: Cecidit cecidit babilon zc. Cū enī iustorum cōuersatio sit in celis et quidam ascensus: quid igitē peccatores sunt nisi de celis: id est celesti cōuersatione cadētes. Scdm dictum Burgen. q̄ expositio de incubis sit cōfor-mis dicit beati Aug. nō videtur verum: nam beatus Aug. iij. de ciui. dei ca. iij. mouet questionē de hac materia: sed eaz ibi non determinat. Quintodecimo autē lib. ca. xliij. dicit q̄ nō audet diffinire de incubis: sed imprudentie est negare qd tam multorū sententijs approbat: vbi nō negat beatus Aug. incubos esse vel fuisse: sed hoc nihil est ad p̄positum huius lit-tere s̄m suam intentionem: nā in eo. ca. allegato pertractans hāc litteram dicit quādo scriptura ponit q̄ filij dei ingressi sūt ad filias hominū. Per filios dei intelligūt de genere seth. et z per filias hominū ille de genere cain: vnde patet primo q̄ postillator secutus est beati Aug. patet secūdo q̄ Burgen. truncatum vidit textū beati Aug. patet tertio q̄ sicut h̄ ita se-pe Burgen. contra postillatorē fingit occasiones: patet quar-to q̄ Burgen. p̄fert expositionem iudeorum infidelium san-ctis doctoribus et Glo. ordi. quod tamē apud Burgen. est val-de reprehensibile vt patet in questioe sua p̄ambula. Item in eodem ca. vbi postillator exponit hunc passum: Non perma-nebit spiritus meus in homine zc. De spiritu dei non de ani-ma hominis: ad modū beati Hiero. Glo. ordi. z magistri hi-storiar. Burgen. vō quasi h̄ismael (cuius man⁹ cōtra omnes) p̄ponderat figmenta hebreorum omnibus: adducens modū loquendi rusticalem/ q̄ anima sit in corpore quasi gladius in vagina: cum tamē omniū vna vox sit q̄ sit tota in toto: z tota in qualibet eius parte/ qualiter gladius nō est in vagina: nec gladius cum vagina constituit totum essentiale/ sed vnus per accidens: sicut continens cū contento qualiter non anima cū corpore: nec ex hoc modo loquendi sequit̄ cōueniens exposi-tio littere/ cū dicit: Non p̄manebit spiritus meus in homine: vbi ipse loco permanebit: dicit in hebreo poni inuaginabit: quia hec vaginatio anime quā describit nō est in homine sed in corpore: cum littera dicat: Nō p̄manebit spiritus meus in homine: quia caro est: id est carnalis. Aliud etiam quod ad de-clarandum suum p̄positum ponit nō videt̄ valere: videlicet q̄ anima mouēs ad opera bona / est in corpore vt spiraculum vi-te: sed cum non potest corpus inclinare ad bene operandum/ sequit̄ ex consequēti tunc peccatum nō cōmittit: laudabile enī z vituperabile nō nisi ex voluntate oris siue eliciente siue im-peranter: s̄m doctrinam beati Aug. i. retracta. ca. xii. Et qz a deo peccatum voluntarium est vt nullo modo sit peccatum si

nō fuerit voluntarium. vnde si anima foret in corpore conten-ta actione carēs in actu peccandi: sicut gladius in vagina vti- qz anime peccatum imputari non posset: hic etiam Burgen. cōtra duas suas regulas supra politas venit: P̄rio supponē-do extra litterā multa que in nulla sūt auctoritate fūdāta. Se-cūdo p̄ponendo sententiā extortam hebreorū expositioni com-muni sanctorū: z puto q̄ nō nisi in odiū postillatoris. Item in eo. ca. vbi postillator dicit ex intētionē Aug. gigantes ge-nitos ex filijs dei. i. de genere seth ingressis ad filias homi-nū de genere cain: Burgen. instat dicens q̄ ex demonibus: ex eo q̄ gigantes in hebreo dicūt Nephilim. i. cadentes/ qd sū-p̄ra improbatum est z solutū: z specialiter videndum est q̄ nō plus dicit in littera de gigantibus nisi q̄ fuerint illis diebus super terraz: z sic credendo Burgen. contentione: nihil plus significare iuxta suam interpretationem nisi q̄ demones illis diebus fuissent super terrā. Nō dicit autē in littera q̄ gigan-tes. i. demones s̄m eum genuerint gigantes: quia p̄ hoc signi-ficare q̄ demones genuissent demones: sed dicit in littera fi-lios dei genuisse z ad filias hominū ingressos: quos et quas irrōnabiliter Burgen. demones vel gigantes appellat. Per ea que hic et supra dicta sunt/ non negatur positio incuborū z succuborum: nec negat̄ q̄ illis vīs poterant generari gigan-tes: sed solum negat̄ haberi ex ista littera: put negat beatus Aug. et Burgen. digrediens z volens ostendere quare nūc non nascant̄ gigantes sicut tunc/ dicit: quia non cōcurrunt ita frequenter aspectus siderum ad h̄mōi p̄tinentium qui in hoc multum possunt operari: quod dictū nihil facit ad sensum lit-teralem/ sed videtur fauere errori mathematicorum et fatorū quo dicitur homines disponi varie ex constellationum varie-tate: quē reprobat beatus Aug. et beatus Grego. z alij san-cti doctores. Item in eo. ca. vbi postillator dicit passiones humanas s̄m similitudinem cadere in deum nullo modo s̄m rem/ similitudine tamen attenta non penes deum z peniten-tem/ sed penes effectus vtriusqz/ z hoc exemplū postillatoris cum dicit q̄ deus se habuit sicut volēs dissipare quod fecerat: circa quem modum dicendi Burgen. laborat sed redit in idē. Item in eo. ca. vbi postillator dicit sedus dei cum noe per-tinere ad defensionem eius a malis hominibus zc. nō exclu-dit quin p̄tinebat ad quēuis alia pericula quorū aliqua Bur-gen. tangit: sed q̄ Burgen. dicit p̄satum modum dicēdi pos-tillatoris esse ficticiū: z ad sensum litteralē nō pertinere fru-stra et calumniose loquitur: nam ad habendum littere verita-tem s̄m Aug. in prin. iij. lib. de doctri. christiana/ nō est abij-ciendum quicūqz in expositione sacre scripture nisi q̄ fidem im-pedit: dictum autē postillatoris fundatur super manifesta ve-risimilitudine nō impediēte sed p̄mouente fidem: est enī veri-simile si abel iustus cum vnico iniquo cain nō potuit esse secu-rus q̄ noe iust⁹ (ex ista littera) minus inter tot reptobos secu-rus fuisset nisi iuxta sedus dei fuisset protectus a deo.

Glo. ordi.

Arcibus animā Ca. VII. Tib⁹ mūdīs zc. Ra. Nō ge-minatū septenariū: id est. xliij. sed tm̄ septem debemus accipere. Si militer duo z duo nō quattuor: sed tm̄ duo: masculū et feminā. Et notādū q̄ munda animalia impari numero. i. se-ptenario introducūt. Immūda vero parit: quia impar numer⁹ virtutis spe-ciem p̄tēdit: par vero infirmitatē/ plu-ra sunt mūda: vt egressus noe de arca haberet quid imolaret z manducaret. **F**ido. Ex omnib⁹ aiantibus zc. Nō q̄ plures sint boni q̄ mali: s̄ qz boni seruāt vnitatem spi-ritus in vinculo pacis: qui septiformi operatione cōmendat. Sapientie/ intellectus/ conscientie/ fortitudinis/ scientie/ pie-tatis/ z timoris domini. Unde quinquagenarius numerus ad aduentum spiritus sancti pertinens/ in septies septem con-sūmat: qui sūt. xliij. vno addito. vnde: Solliciti seruare vnita-tem spiritus in vinculo pacis. Vali vero in binario continē-tur tanqz diuisibiles/ z ad scismata faciles. Noe vero cum su-is octauus numerat: quia in christo spes resurrectiois appa-ruit: qui octauus die. i. post sabbati septimam resurrexit: qui di-es a passione tertius in numero dieruz qui per omne tempus volunt: z primus z octauus. **A**ug. Querit̄ vtrū tā ma-gna arca centum annis potuit fabricari a quattuor hominib⁹. i. noe et filijs eius tribus. Sed si non potuit/ nō erat magnū **Q**uestio alios fabros

Dixitqz domi- Ca. VII. nus ad eum: Ingredere tu et omnis domus tua in arcam. Te enim vidi iustu corā me in generatione hac. Ex omnib⁹ animātibus mūdīs q̄ que nocerent. tolles septena z septena: masculo

Nico. de lyra **D**ixit dñs ad eum. Ca. VII. **D**ixit cōsequēter describit̄ status noe. z primo in diluuiū existē. te sup terrā: scdo in illo recedente. viij. ca. Circa primū primo describit̄ noe in-gressus i arca. scdo diluuiū accessus su-per terrā/ ibi: Anno sexcentesimo vite noe. tertio diluuiū excessus/ ibi: Factus est diluuiū. quarto creature viuētis de-cessus/ ibi: Consumptaqz est omnis ca-ro. Circa primū sic dicit: b **I**ngre-dere tu zc. i. p̄para te ad ingressum: qz post septem dies ingressus est vt dicitur. **E**x omnibus animātibus mūdīs. Dicit̄ hic ali-qui q̄ munda et immūda dicunt̄ hic p̄ futuro. i. q̄ distinguen-da sūt mūda ab imūdis p̄ legem dādā tpe moysi. Hebrei autē dicunt q̄ ante legē fuit distinctio mūdōz z imūdorū: maxime quātū ad oblationē et sacrificiū: vt p̄z p̄ illud qd dicitur ca. se. vbi dicit q̄ noe obtulit sacrificiū de aialib⁹ mūdīs tm̄: vñ z aliq̄ lega-lia seruata sūt ante legē sicut de obseruatione sabbati: vt p̄z. ij. ca. z de p̄hibitione esus sanguinis: vt patet. j. ix. ca. d̄ cir-cūcisioe: vt p̄z. j. xvij. ca. **S**eptena z septē. zc. **E**x loco dicit **D**oraliter. **H**ic agit de arce ingressu z ingressorū salu-te et ceterorū interitu. **Q**uātū ad primū omnia verbo dei sunt ingressa/ ideo dicit: a **D**ixitqz domi⁹ ad eū ingrede-re zc. et per ipsum in arca sunt inclusa ideo subditur: **E**t inclusit eum

732. q. i. c. nuptie

Septē do-na spūscī

Eph. 4. a.

Questio

12. Pe.

Diluio

Alto

Nico.

loco dicit

Doraliter

Et inclusit eum

allos fabros adhibere: quis opis sui mercede adeptus non curaverunt utrum noe sapiēter/an inaniter faceret: et in eam non intraverunt: quia non crediderunt quod ille credidit. a ¶ Ego pluam etc. Fido. Quia omnis reatus per decalogum committitur per unumquemque orbem/ qui peribit quattuor diuidit. Quater per decem. xl. sunt. siue reatus perbat ex pspere/ritate quod pertinet ad dies siue ex aduer/ sitate quod ad noctes in baptismo ablu/ tur. b ¶ Eratq sexcentorum annorum etc. Fido. Quingentesimo anno erat noe cum precepit ei dominus ut arcam faceret: et sexcentorum cum iam ingressus esset. Unde colligitur per centum annos arca fabricata. Centum vero anni significat singulas etates seculi. An sexta completis quingentis usque ad sexcentos significat in manifestatōe euāgelij ecclesiā cōstrui. Qui ergo vult vitam/ sit lignum quodratū: paratus ad oē opus bonū/ et itret in fabricā sanctā. Secūdo quoque mēsis sexcentisimū anni significat senariā etatē. duo em mēses sexagenario cōcludunt. A senario aut sexaginta nūcupant: et sexcenti et sex milia et sexcenta milia: et deinceps in maioribus summis dū per eundē articulū numerus con/ surgit. Vigēsimus et septimus di/ es memorat/ ad quadraturā pertinet de qua supra scriptū est. Sed et hic aptius dicendū: quia nos ad omne opus bonum paratos trinitas efficit. Demo/ nstratio qua deū recolimus: intelligentia quod cognoscimus: et amorē quo diligimus. tria em ter et hec ter: sunt. xvij. quod est ternarius quadratus. c ¶ Ingressus est noe etc. et vxor etc. Raba. Notandum quod seorsum ingredit in arcam noe cum filijs suis et vxores eorū seorsum. Ideo distincte dicit: Ingressus est noe et filij eius: et distincte addit: vxor eius et vxores filiorū eius. Dixit autē viri cum mulieribus egressi sunt. Sic em scriptum est: Egressus est noe et vxor eius. Tempus em amplectendi/ et tempus abstinendi. Eccl. iij. a. d ¶ Cūqz transissent etc. Fido. Quia in spe future quietis/ quā significat septimus dies baptizantur: omnis caro ex/ tra arcam diluuii consumpta est: quia extra ecclesiam aqua baptismi quis ea dem sit/ non valet ad salutem sed ad perniciem. e ¶ Anno sexcentesimo etc. Allego. Notandū quod sexcentesimo anno inundauerunt aque diluuii: quia sexta etate mundi/ primo cōmendatū est sacramentū baptismi: et hoc septimadecima die secūdi mēsis: quia denarius decalogi significat. Septenarius propter sabbatum septimam requiem significat: et quia indecalogo re/ nunciatio viciozū videtur quicūqz in baptismo iniiciatur pro/ pter eternam requiem/ omnibus intus se abrenūciare profiteat. ¶ Cataracte

Nico. de lyra

loco dicit andreas quod de animalibus mundis fuerunt. xiiij. septem masculi et septem femelle. ex immundis vero duo: masculus et femella. Et arguit hic ex textu: quia ibi dicit infra: Ex omni quod mouetur super terram duo et duo ingressa sunt ad noe in arcam. Et postea: et que ingressa sunt masculus et femina ex omni carne introierunt. et ideo ex hoc reprobatur dictus eorum qui dicit quod de animalibus mundis et auibus fuerunt septem tantum in diuidua. sex ad multiplicandū per generatōez/ videlz tres masculi et tres femelle: septimū autē etiā fuit masculus/ vt hiet noe quod offerret in exitu de arca: quod arguit iste andreas sic introisset septimū indiuiduū non combinatū et masculus siue femella: quod videt per frāz per allegatā. Nec vt dicit oportuit addi septimū pro oblatione fieri dā: quod sciebat noe quod tādū starēt in arca animalia et aues quod ibi poterāt plificare/ et sic de fetibus et pullis poterāt sacrificare. Sed dicit istius andree videt min⁹ ratiōabile quod alioz: quod si de oibus mundis fuissent ibi. xiiij. arca fuisset nimis occupata de tot animalibus et auibus et cibis eorū. Item non fuerunt seruata indiuidua nisi propter multiplicationem et oblationem. ad multiplicatio/ nem aut tres sufficiebant masculi et tres femelle de qualibet specie mundoz: quod etiā patet ex specie humana/ cuius multiplicatio erat principaliter a deo intēta: et tamen non fuerunt seruata nisi octo indiuidua/ quatuor masculi et quatuor femelle: propter quod videt incōueniēs dicere/ quod de aliq alia specie animalis vel auis. xiiij. sint seruata. Item quod assu/ mit de plificatione animalium et auium in arca falsum est: quia in arca non fuit coitus hominum neqz bestiarū seu auium: sicut dicit Rab. Sa. et alij hebrei et hoc propter vniuersalem tribulationē mundi. Unde Ione. iij. c. in tribulatione ninive dicit: Homines et iumenta et boues et pecora non gustet quicūqz/ et non pascat/ tur/ et aqua non bibat: et de hominibus hoc satis patebit per scriptam infra ca. seq. et de animalibus et de auibus idē probable videt rōne predicta. Item quod arguit de combinatōe non valet: quod si fuerunt septem de mundis: fuit tamen combinatio sufficiens in quolibet specie et masculus et femina ad multiplicatōez: nec aliud habet per frāz per cedētē. Item per h quod dicitur: septena et septena: non arguit quod fuerit. xiiij. de mundis: quod eadē rōne sequetur quod fuissent. iij. indiuidua de imundis: de oibus generaliter dicitur: Bina et bina: et idē dicitur cū alijs: quod fuerunt septem tantum de mundis: sex per multiplicatōez: et septimū per oblatōez. Sequitur: a ¶ Adhuc enim et post etc. Isti septem dies fuerunt dies lucis mathusalā: vt dicitur hebrei: de quod dicitur et quod mortuus fuit itāno diluuii. voluit ei dominus eū honora/ re pro iusticia sua: et idē noluit quod inunda/ ret diluuiū donec transissent dies lucis eius. Dicitur etiā quod isti septem dies propter hanc causam fuerunt additi ad terminū. s. taxatū ex. annoz in ca. vj. ibi: Eruntqz dies illi ex. annoz. b ¶ Eratq sexcentorum annorum etc. Notandum quod noe tūc cōpleisset annū sexcentisimū: sed quod ichoauerat. patet etiā ex hoc loco quod edificatio arce durauit per centum annos fere: tamen em tps appositū est ad ostendendū patientiā dei expectantis peccatoz penitentiā et admonētis eos de penitētia per edificatōem predictam/ et ipsius noe predicatōez. c ¶ Et ingressus est noe etc. Separatim notant viri a mulieribus ingrediēdo arcam et ex diuino precepto: ad ostendendū quod quod diu fuerunt in arca fuerunt separati quatuor ad thoz: sic patebit mag. 7. d ¶ Anno sexcentesimo etc. Dic describit diluuiū accēsup frāz: et primo quatuor ad tps cū dicitur: Anno sexcentesimo.

bus et auibus et cibis eorū. Item non fuerunt seruata indiuidua nisi propter multiplicationem et oblationem. ad multiplicatio/ nem aut tres sufficiebant masculi et tres femelle de qualibet specie mundoz: quod etiā patet ex specie humana/ cuius multiplicatio erat principaliter a deo intēta: et tamen non fuerunt seruata nisi octo indiuidua/ quatuor masculi et quatuor femelle: propter quod videt incōueniēs dicere/ quod de aliq alia specie animalis vel auis. xiiij. sint seruata. Item quod assu/ mit de plificatione animalium et auium in arca falsum est: quia in arca non fuit coitus hominum neqz bestiarū seu auium: sicut dicit Rab. Sa. et alij hebrei et hoc propter vniuersalem tribulationē mundi. Unde Ione. iij. c. in tribulatione ninive dicit: Homines et iumenta et boues et pecora non gustet quicūqz/ et non pascat/ tur/ et aqua non bibat: et de hominibus hoc satis patebit per scriptam infra ca. seq. et de animalibus et de auibus idē probable videt rōne predicta. Item quod arguit de combinatōe non valet: quod si fuerunt septem de mundis: fuit tamen combinatio sufficiens in quolibet specie et masculus et femina ad multiplicatōez: nec aliud habet per frāz per cedētē. Item per h quod dicitur: septena et septena: non arguit quod fuerit. xiiij. de mundis: quod eadē rōne sequetur quod fuissent. iij. indiuidua de imundis: de oibus generaliter dicitur: Bina et bina: et idē dicitur cū alijs: quod fuerunt septem tantum de mundis: sex per multiplicatōez: et septimū per oblatōez. Sequitur: a ¶ Adhuc enim et post etc. Isti septem dies fuerunt dies lucis mathusalā: vt dicitur hebrei: de quod dicitur et quod mortuus fuit itāno diluuii. voluit ei dominus eū honora/ re pro iusticia sua: et idē noluit quod inunda/ ret diluuiū donec transissent dies lucis eius. Dicitur etiā quod isti septem dies propter hanc causam fuerunt additi ad terminū. s. taxatū ex. annoz in ca. vj. ibi: Eruntqz dies illi ex. annoz. b ¶ Eratq sexcentorum annorum etc. Notandum quod noe tūc cōpleisset annū sexcentisimū: sed quod ichoauerat. patet etiā ex hoc loco quod edificatio arce durauit per centum annos fere: tamen em tps appositū est ad ostendendū patientiā dei expectantis peccatoz penitentiā et admonētis eos de penitētia per edificatōem predictam/ et ipsius noe predicatōez. c ¶ Et ingressus est noe etc. Separatim notant viri a mulieribus ingrediēdo arcam et ex diuino precepto: ad ostendendū quod quod diu fuerunt in arca fuerunt separati quatuor ad thoz: sic patebit mag. 7. d ¶ Anno sexcentesimo etc. Dic describit diluuiū accēsup frāz: et primo quatuor ad tps cū dicitur: Anno sexcentesimo.

lū et feminā: de animalibus vo im

Omnia munda sunt naturaliter: sed cōpa/ tione melioris nature quedā dicunt immū/ da: sicut bos leone melior: quod hōi necessari/ or: propter quod creata sunt omnia.

mundis duo et duo: masculum et feminā: Sed et de volatilibus ce/ li septena et septena: masculuz et feminam: vt saluetur semen sup/ faciē vniuersę terre. Adhuc em a

et post dies septē/ ego pluam sup/ terrā quodragita diebus et quodragita

et sepe maloz nequitiā increpando repli/ cat: mala ventura denūciat: vt vel sic ad pe/ nitentiā moueat.

noctibus: et delebo oēs substantiā/ quā feci de superficie terre. Fecit g/ noe oia quā mandauerat ei dominus.

eratq sexcentorum annorum quā dilu/ uij aque inundauerunt sup/ terrā.

et ingressus est noe et filij eius et vxor/ eius et vxores filiorū eius cū eo in/ arcā propter aquas diluuii. Be/ giantibus quod mundis et imundis/ et de volucris et ex omni que/ mouetur sup/ terram/ duo et duo

ingressa sunt ad noe in arcam/ ma/ sculus et femina: sicut precepit de/ noe. Cūqz transissent septem di/ es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo/ vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi/ tum eorū de terra egypti in illo mense: et hoc videt per sona/ rem Exo. xij. a. Dixit quod dominus ad moysen: mēsis iste vobis primo mēsiū primo mēsiū erit in mēsisibus anni. ac si diceret. licet de pre/ rito non fuerit primo mēsiū noiat: de cetero tamen erit ex causa dicta.

es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo

vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi/ tum eorū de terra egypti in illo mense: et hoc videt per sona/ rem Exo. xij. a. Dixit quod dominus ad moysen: mēsis iste vobis primo mēsiū primo mēsiū erit in mēsisibus anni. ac si diceret. licet de pre/ rito non fuerit primo mēsiū noiat: de cetero tamen erit ex causa dicta.

es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo

vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi/ tum eorū de terra egypti in illo mense: et hoc videt per sona/ rem Exo. xij. a. Dixit quod dominus ad moysen: mēsis iste vobis primo mēsiū primo mēsiū erit in mēsisibus anni. ac si diceret. licet de pre/ rito non fuerit primo mēsiū noiat: de cetero tamen erit ex causa dicta.

es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo

vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi/ tum eorū de terra egypti in illo mense: et hoc videt per sona/ rem Exo. xij. a. Dixit quod dominus ad moysen: mēsis iste vobis primo mēsiū primo mēsiū erit in mēsisibus anni. ac si diceret. licet de pre/ rito non fuerit primo mēsiū noiat: de cetero tamen erit ex causa dicta.

es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo

vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi/ tum eorū de terra egypti in illo mense: et hoc videt per sona/ rem Exo. xij. a. Dixit quod dominus ad moysen: mēsis iste vobis primo mēsiū primo mēsiū erit in mēsisibus anni. ac si diceret. licet de pre/ rito non fuerit primo mēsiū noiat: de cetero tamen erit ex causa dicta.

es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo

vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi/ tum eorū de terra egypti in illo mense: et hoc videt per sona/ rem Exo. xij. a. Dixit quod dominus ad moysen: mēsis iste vobis primo mēsiū primo mēsiū erit in mēsisibus anni. ac si diceret. licet de pre/ rito non fuerit primo mēsiū noiat: de cetero tamen erit ex causa dicta.

es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo

vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi/ tum eorū de terra egypti in illo mense: et hoc videt per sona/ rem Exo. xij. a. Dixit quod dominus ad moysen: mēsis iste vobis primo mēsiū primo mēsiū erit in mēsisibus anni. ac si diceret. licet de pre/ rito non fuerit primo mēsiū noiat: de cetero tamen erit ex causa dicta.

es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo

vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi/ tum eorū de terra egypti in illo mense: et hoc videt per sona/ rem Exo. xij. a. Dixit quod dominus ad moysen: mēsis iste vobis primo mēsiū primo mēsiū erit in mēsisibus anni. ac si diceret. licet de pre/ rito non fuerit primo mēsiū noiat: de cetero tamen erit ex causa dicta.

es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo

vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

bus et auibus et cibis eorū. Item non fuerunt seruata indiuidua nisi propter multiplicationem et oblationem. ad multiplicatio/ nem aut tres sufficiebant masculi et tres femelle de qualibet specie mundoz: quod etiā patet ex specie humana/ cuius multiplicatio erat principaliter a deo intēta: et tamen non fuerunt seruata nisi octo indiuidua/ quatuor masculi et quatuor femelle: propter quod videt incōueniēs dicere/ quod de aliq alia specie animalis vel auis. xiiij. sint seruata. Item quod assu/ mit de plificatione animalium et auium in arca falsum est: quia in arca non fuit coitus hominum neqz bestiarū seu auium: sicut dicit Rab. Sa. et alij hebrei et hoc propter vniuersalem tribulationē mundi. Unde Ione. iij. c. in tribulatione ninive dicit: Homines et iumenta et boues et pecora non gustet quicūqz/ et non pascat/ tur/ et aqua non bibat: et de hominibus hoc satis patebit per scriptam infra ca. seq. et de animalibus et de auibus idē probable videt rōne predicta. Item quod arguit de combinatōe non valet: quod si fuerunt septem de mundis: fuit tamen combinatio sufficiens in quolibet specie et masculus et femina ad multiplicatōez: nec aliud habet per frāz per cedētē. Item per h quod dicitur: septena et septena: non arguit quod fuerit. xiiij. de mundis: quod eadē rōne sequetur quod fuissent. iij. indiuidua de imundis: de oibus generaliter dicitur: Bina et bina: et idē dicitur cū alijs: quod fuerunt septem tantum de mundis: sex per multiplicatōez: et septimū per oblatōez. Sequitur: a ¶ Adhuc enim et post etc. Isti septem dies fuerunt dies lucis mathusalā: vt dicitur hebrei: de quod dicitur et quod mortuus fuit itāno diluuii. voluit ei dominus eū honora/ re pro iusticia sua: et idē noluit quod inunda/ ret diluuiū donec transissent dies lucis eius. Dicitur etiā quod isti septem dies propter hanc causam fuerunt additi ad terminū. s. taxatū ex. annoz in ca. vj. ibi: Eruntqz dies illi ex. annoz. b ¶ Eratq sexcentorum annorum etc. Notandum quod noe tūc cōpleisset annū sexcentisimū: sed quod ichoauerat. patet etiā ex hoc loco quod edificatio arce durauit per centum annos fere: tamen em tps appositū est ad ostendendū patientiā dei expectantis peccatoz penitentiā et admonētis eos de penitētia per edificatōem predictam/ et ipsius noe predicatōez. c ¶ Et ingressus est noe etc. Separatim notant viri a mulieribus ingrediēdo arcam et ex diuino precepto: ad ostendendū quod quod diu fuerunt in arca fuerunt separati quatuor ad thoz: sic patebit mag. 7. d ¶ Anno sexcentesimo etc. Dic describit diluuiū accēsup frāz: et primo quatuor ad tps cū dicitur: Anno sexcentesimo.

lū et feminā: de animalibus vo im

Omnia munda sunt naturaliter: sed cōpa/ tione melioris nature quedā dicunt immū/ da: sicut bos leone melior: quod hōi necessari/ or: propter quod creata sunt omnia.

mundis duo et duo: masculum et feminā: Sed et de volatilibus ce/ li septena et septena: masculuz et feminam: vt saluetur semen sup/ faciē vniuersę terre. Adhuc em a

et post dies septē/ ego pluam sup/ terrā quodragita diebus et quodragita

et sepe maloz nequitiā increpando repli/ cat: mala ventura denūciat: vt vel sic ad pe/ nitentiā moueat.

noctibus: et delebo oēs substantiā/ quā feci de superficie terre. Fecit g/ noe oia quā mandauerat ei dominus.

eratq sexcentorum annorum quā dilu/ uij aque inundauerunt sup/ terrā.

et ingressus est noe et filij eius et vxor/ eius et vxores filiorū eius cū eo in/ arcā propter aquas diluuii. Be/ giantibus quod mundis et imundis/ et de volucris et ex omni que/ mouetur sup/ terram/ duo et duo

ingressa sunt ad noe in arcam/ ma/ sculus et femina: sicut precepit de/ noe. Cūqz transissent septem di/ es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo/ vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi/ tum eorū de terra egypti in illo mense: et hoc videt per sona/ rem Exo. xij. a. Dixit quod dominus ad moysen: mēsis iste vobis primo mēsiū primo mēsiū erit in mēsisibus anni. ac si diceret. licet de pre/ rito non fuerit primo mēsiū noiat: de cetero tamen erit ex causa dicta.

es: aque diluuii inundauerunt

super terras. Anno sexcentesimo

vite noe/ mense secundo/ septiodesi/ mo

apud hebreos due sunt opinioes circa h: quod Rabi Eliezer et sui sequentes dicunt quod iste est mēsis octobris: quod hebraice noiat ma/ resebā. Dicitur ei quod primo mēsis anni est septēber in quod arbores sunt profecte in suis fructibus: quod h. p. ducit sunt a principio: vt patuit. s. c. i. et idē quod mundus videt fuisse creatus in isto mēse: idē dicitur eū esse per mū simpli in anno: quod in eo a principio inceperunt anni et mēses. Ra. io/ sue et sequentes ei dicunt quod ipse est aprilis: quod martius quod hebraice noiat nisā vocat primo mēse festi. vñ Exo. xij. d. precipit imolare phasē xiiij. luna ad vespaz primo mēsis. Sciendū tamen quod martius hebreoz aliquid percurrat cū apli nro: et idē alij doctores nri dicunt quod aprilis est primo mēsis apud hebreos: et pleni⁹ dicitur Exo. xij. a. prima aut opinio cōius tenet apud hebreos et rōnabili⁹ vt videt: quod in aliq genere aliquid bonū noiat primo mēse: non quod sit primo simpli: sed propter aliquē notabilē euentū: sic. i. Dach. i. a. primo anno alexandri ma/ gni vocat primo anno regni grecoz pro facta notabilia alexandri: et tamen autē fuerunt plures reges in grecia. ita etiā videt dici de martio quod tūc sit noiat primo mēsis apud hebreos propter exi

Cataracte **Questio** **a** **C**ataractē fenestre/nubes scz que sunt aperte: vt in de insolite z maiores pluuie funderent. **C**ataractē vo aprie ostia nili: s; abusiue p oibus fenestris ponūt. **Rab. De** arca solet queri vtrū tanta capacitate q̄ta describit aialla oia q̄ ingressa dicunt: z escas eozū ferre potuerit: **Q**d cubito ge

Cubito

Nota

5. j. b.

Olymp
mons

Eccl. 39. c.

Sap. 10. a
23. q. 5. c.
qd ergo
76. di. c. nō
est. 5. nāle
Nota de
montib

Diluuij
causa

rū i signis calidis. lz enī diluuiū p̄ticulare i aliq̄ pte terre cām habeat naturalē: generale tñ diluuiū maxie i tāto excessu q̄ qn̄ decim cubitū trāscēdat cacumia montiū/ nō pōt naturalit̄ eue nire. vñ z phus. ij. metheo. dicit: q̄ cū vna ps terre q̄ p̄t erat arida operit̄ mari: alia ps in alia regiōe vbi erat mare disco/

a **U**t nō sensim de more fluere: s; repētina inundatione terram operirent.
a **m**o die mēsis/rūpti sunt oēs fontes abyssi magne: z cataractē celi apte sūt: z facta ē pluuia sup terrā q̄draginta dieb' et q̄draginta noctibus. **In articulo diei illi' igressus ē noe et sem z cham et iapheth filij eius: vxor illi' et tres vxores filioz ei' cū eis in arcā: Ipsi et omne aial fm genus suū: vniuersaq; iumenta in genere suo: z omne qd mouet sup terram in genere suo: cūctiq; volatile fm gen' suū. Vniuersē aues omnesq; volucres ingressē sunt ad noe in arcā: bina et bina ex omni carne in qua erat spūs vite: Et q̄ igressa sūt: masculus z femina ex oi carne itroierunt: sicut p̄ceperat ei de': et inclu**

operit̄ z fit arida: s; q̄ tota terra sit copiat aq;: fm eū ipossibile videf nec p̄tute aliq̄ nāli pōt tātū d alijs elemē: cōuertī i aquā q̄ excedat capita mōtiū: maxie i tāta altitudine. **b** **E**t cataractē celi. i. fenestrez: loq̄t̄ h̄ metaphozice / nec loq̄t̄ de celo stellato: s; de celo aereo vbi generāt nubes z pluuia. **c** **I**n articulo diei illi'. **A**rticul' iportat rē distinctā et manifestā. **D**eus enī fecit ingredi noe de die clara z manifesta: ad oñdēdū q̄ poterat. eū tueri a malis hoīb' illi' t̄pis q̄ cogitauerāt eū occidere/ ceta patēt vsq; ibi: **d** **E**t iclu. eū dñs de so. **N**oe em̄ itra arcā existēs/nō potuit ostiū extra bitumare: z ideo dñs supplēuit qd hō nō potuit: vñ z hebraica littera habet: **E**t clausit dñs p̄ eo. **e** **F**actūq; ē diluuiū. **H**ic ponit diluuiū excessiuū: quia ascendit vltra cacumina montiū: et pater littera vsq; ibi: **f** **P**orro arca ferebat sup aquas. **N**ō est intelligēdum q̄ tota arca esset super aquas: sed q̄tum ad maiorem partem. duo decim enī cubitis pfundata fuit in tra aquas/vt videbit̄ in sequēti ca. **g** **Q**uindēcim cubi. **r̄c.** eodē mō accipiēdi sūt cubiti sicut sup̄ra. **h** **C**ōsūptaq; ē ois caro. **D**ic p̄r̄ describit̄ creature viuētis decel sus/ z pz. **i** **E**t dele. oēm sub. scz viuētē/ iō seq̄t̄. **A**b hoie vsq; ad pec'. seq̄t̄: **k** **R**emāsit aut̄ zc. **E**t p̄z falsitas aliquoz iudeoz dicitū q̄ og q̄ postea legit̄ rex balan/ ap̄ sui magnitudinē et fortitudinē euasit diluuiū. **H**oc enī dictū manifeste p̄dicit̄ huic l̄re ac etiaz p̄cedēti/ cū d̄: **C**ōsūptaq; ē ois caro/ z seq̄t̄: **U**niūsi hoies z cūcta i zc. **l** **O**btinuerūtq; aq̄ zc. **f.** cōputando a p̄ncipio iundatiōis diluuij vsq; ad diē q̄ aq̄ ceperūt minui. **f.** post. cl. di. es. iō d̄ i textu seq̄nti: **E**t ceperūt minui post. cl. di. **Ra. Sa.** diē q̄ isti cl. dies cōputadi sūt a fine descēsus pluuiaz: ita q̄ dies. xl. p̄cedūt q̄bus facta ē pluuia: z sic exponit obtinuerūt. **f.** i magnitudinē z fortitudinē sua z sic fm eū a p̄ncipio iundatiōis vsq; ad ichoationē decemēti aq̄z fluxerūt. **xxx. dies/ z qd d̄: Et ceperūt minui post. cl. dies: exponit a fine descēsus pluuiaz. f. postq; aq̄ obtinuerāt in fortitudine sua terrā.**

*** d** **E**t iclu. eū do. d̄ fo. p̄ q̄ significat q̄ null' p̄fectionē virtutū i gredit̄ nec i ea p̄manet: nisi dei gr̄a adiuuet̄. **ij. Coz. iij. b.** **N**ō q̄ sim' sufficiētes aliqd̄ cogitare a nobis q̄ si ex nobis: s; sufficiētia n̄ra ex deo ē. **E**t si n̄ possum' cogitare multomin' facere. **O**z tū ad scdm sicut p̄z in textu in arca saluate fuerūt aues/ bestie/ z similit' saluati fuerūt hoies p̄ qd de signat̄ q̄ in arca p̄tutū saluant̄ cōtēplatiui ad alta volātes: et actiui i terra agētes/ z plati vtrisq; p̄sidētes. **O**z tuz ad tertū oia q̄ fuerūt extra arcā mortua fuerūt/ ideo dicit̄: **h** **C**ōsumptaq; est ois caro zc. **N**ā exclusi ab edificio virtutis iā mortui sunt morte culpe: licet adhuc viuāt vita nature sicut dicit̄ **Apo. iij. a.** **H**omē habes q̄ viuas: z mortu' es.

Nico. de lyra

a **R**upti sunt omnes fontes. **H**omīe ruptionis vtiē ad ostendendū q̄ istud diluuiū nō p̄cessit ex causa naturali sed sup̄naturali: z ideo deridendū sunt illi qui hui' diluuij volunt causam naturalem assignare dicentes: q̄ causa fuit cōiunctio planetarū humidozū in signis pluuialib': ex qua cōiunctione factū fuit istud diluuiū: z eodē modo volūt assignare causam incendij futuri ante iudiciū p̄ cōiunctionē planetarum calidorum in signis

Adduxit spiritum super terrā rē. **Ca. VIII**
 Alchu. De illo spiritu intelligi potest: de quo dictum
 est: Spiritus dei ferebat super aquas / tunc ferebatur
 vt congregatis in suum locū terra appareret: nūc adducit / vt
 ablati aquis diluuij / faciē terre reuelaret. Potest p spiritum
 vt congregatis in suum locū terra appareret: nūc adducit / vt
 ablati aquis diluuij / faciē terre reuelaret. Potest p spiritum

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Ad quorum intellectum sciendum q iudei fa/
 ciunt mēses p lunationes. due autē lunationes faciūt. lix. di/
 es: r ideo primū mensem faciūt iudei triginta dierū. secundum
 aut. xxix. dierū. r sic cōsequēter de alijs decē eodē modo cōbi/
 nando: r quia moyses scribebat iude/
 is: menses sunt hic accipiendi isto mo/
 do. Si autem a. xvij. die mensis secū/
 di computēt dies. cl. qui fluxerint an/
 teqz aque inceperūt decretere / nō in/
 ueniēt cōpleti. xvij. dies mēsis septi/
 mi: accipiendo septimū mēsem illi^o an/
 ni: sed deficiūt tres vel quattuor dies
 vt ptz cōsiderando qritatē mensū di/
 ctā. i. At vero aque rē. nō est in/
 telligendū q ibi finierit decrementuz
 aquarū simpliciter: sed tm aquarū q ex/
 cedebant capita montiū / ideo subdit:
 k Decimo enī mense. s. anni. nō
 enī pōt hic accipi decimus a secundo
 mense: quia esset vndecimus mēsis an/
 ni: qz in littera dicit q ab illa die qua
 apparuerūt cacumina montiū. s. a pri/
 ma die decimi mensis expectauit noe
 xl. diebus r postea ter septē diebus: q
 simul iuncti faciunt. lix. Dies autē
 xi. r. xij. illius anni nō faciunt nisi. lix.
 dies: et sic non esset verum quod dicitur
 in littera q post illos. lix. dies pri/
 ma die primi mensis anni sequentis
 noe aperuit tectum arce rē. l. Pri/
 ma die mensis apparuerūt cacu/
 mina mōtiū Et tunc primo arca fu/
 it tota extra aquā. Et hoc dicto r alijs
 predictis potest colligi quot cubitū ar/
 ca intrabat aquā quādo aque fuerunt
 in fortitudine sua. patet enī q non in/
 trabat. xv. cubitis: quia aque in forti/
 tudine excedebant montes. xv. cubitū

Recordatus est
 aut de' noe cunctorūqz
 animatiū: et oim iumentoz que
 erant cum eo in arca: r adduxit
 a sanctum vel ventum cuius flatibus a/
 qua recederet.
 spiritam super terraz: r imminu
 e te sūt aque: et clausi sunt fontes
 abyssi et cataractę celi: et phibi
 a videtur quod fluiorū r riuorū de/
 cursus per venas terre ad matricem aby/
 um redeant.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Requieuitqz arca mense rē.
 Illo. Septenaria requie significat: r
 quia pfecti requiescūt ibi: supradicte qz
 quadrature numerus iteratur. Nā vi/
 cesimaseptima die secundi mensis cō/
 mendatur sacramentū: r rursus vicefi/
 maseptima die septimi mēsis confirma/
 tur: cum arca requieuit: qd enī pmittit
 in spe/ exhibet in re. Aug. Strum
 post cētū quinquaginta dies hec facta
 sūt: aut per recapitulatiōē omnia me/
 morata: que post. xl. dies pluuię ceperunt
 fieri: vt hoc solū ad. cl. dies ptine/
 ar: q vsq ad ipsos mōtes aqua exalta/
 ta: aut de fontibus abyssū iam cessante
 pluuiā: aut quia māsit in altitudine nul/
 lo spiritu sicante. Cetera vero que di/
 ca sunt: nō post cētū quinquaginta di/
 es omnia facta sunt: s; cōmemorata: q
 ex fine. xl. dierū fieri ceperūt. d. De
 cimo enī mēse. Notandū q decimo
 mēse apparuerūt cacumina mōtiū: que
 xv. cubitū excederāt aque diluuij: qz sa/
 cramēta eterne quietis: r glia resurrectio/
 nis (quā nesciuit sapia supborū) itelle/
 xit eminetia sanctorū p impletionē pce/
 ptorū. vñ Ps. cvij. n. A mādar tuis
 itellexi. Et alibi Luce. x. d. Abscondisti hec a sapientibus et pui/
 dentibus / r reuelasti ea paruulis.

Reuerseque sunt
 rē. Alchu. Uidet q omnis fluiorū
 decursus p occultos meatus ad abyssū
 redeant. Juxta illud Eccl. i. b. Ad lo/
 cum vnde exeunt flumina reuertent.

Densis
 iudeorū

D

Doralit

Nico. de lyra

Recordatus aut domin' noe. **Ca. VIII**
 sequēter describit status ipsius noe in diluuiō recedē/
 re: et primo describit aquarū recessus. secundū hoim de
 arca egressus / ibi: Locutus est aut dñs ad noe dicens: Egredere.
 Circa primū sic pcedit: qz primo supficies montiū denu/
 dat. secūdo terre planicies delicat / ibi: Cūqz trāsissent qdrā/
 ginta dies. Circa pmū sic dicit: a Recordat' ē aut dñs
 noe. Nec est sic intelligēdū q aliqua obliuio cadat in deo:
 sed scriptura loquit' fm modū nostrū loquēdi. dicit enī aliqz
 alicuius obliuisci quādo eum non liberat a pressuris p'sentib'
 cum possit: r dicit ipsius recordari quādo incipit eum libera/
 re. b Et adduxit spiritū sup terrā. i. vētū sicū aqz di/
 minuentē / vnde sequit: c Et imminute sunt aque. ve/
 ritamen quia ista diminutio nō sufficeret nisi oceanus ad su/
 um locū rediret / Ideo sequit: d Reuerseque sunt aque
 de terra. sicut enī p pceptum dñi egressē fuerant de oceano
 sup terrā / ita de terra regressi sunt illuc. e Euntes et re/
 deūtes. Per hoc designatur fluctuatio aquarū r quo tem/
 pore aque inceperunt minui ostendit. f Et ceperunt mi/
 nuī post centū quinquaginta dies. in quibus obtinue/
 runt terras / vt supradictum est: r cōputat iste numerus a pn/
 cipio inundatiōis vsq ad diem in quo ceperūt aque decrete/
 re fm cōmūne opinionē. g Requieuitqz arca mēse se/
 ptimo. s. anni illi^o. h Vicesimaseptima die rē. De/
 breus habet: Ararat. Et dicit q nō significat armenia: sed
 aliā terrā cui^o mōtes ptendunt vsq ppe armenia: r ideo illi
 mōtes etiā vocant' mōtes armenie. Aduertēdum est hic q
 in hebreo habet. xvij. dies mēsis / r fm hoc nō pōt accipi men/
 sis septimus ille qui ē septimus in anno: qz a. xvij. die mēsis
 secundi quo incepit diluuiū vsq ad. xvij. mensis septimi eiuf/
 dem anni nō fluxerūt. cl. dies / sed deficiūt tres vel duo ad mi/
 nus: r tñ oportet dicere q aque ceperūt decretere anteqz ar/
 ca requiesceret: qz aquis existētib' in fortitudine sua arca sup
 aquas deferebat fluitādo: r p diminutiōē aquarū accepit
 fundū et quieuit. r fm hoc septim^o mensis hic esset accipien/
 dus a secūdo

Recordatus aut domin' noe. **Ca. VIII**
 sequēter describit status ipsius noe in diluuiō recedē/
 re: et primo describit aquarū recessus. secundū hoim de
 arca egressus / ibi: Locutus est aut dñs ad noe dicens: Egredere.
 Circa primū sic pcedit: qz primo supficies montiū denu/
 dat. secūdo terre planicies delicat / ibi: Cūqz trāsissent qdrā/
 ginta dies. Circa pmū sic dicit: a Recordat' ē aut dñs
 noe. Nec est sic intelligēdū q aliqua obliuio cadat in deo:
 sed scriptura loquit' fm modū nostrū loquēdi. dicit enī aliqz
 alicuius obliuisci quādo eum non liberat a pressuris p'sentib'
 cum possit: r dicit ipsius recordari quādo incipit eum libera/
 re. b Et adduxit spiritū sup terrā. i. vētū sicū aqz di/
 minuentē / vnde sequit: c Et imminute sunt aque. ve/
 ritamen quia ista diminutio nō sufficeret nisi oceanus ad su/
 um locū rediret / Ideo sequit: d Reuerseque sunt aque
 de terra. sicut enī p pceptum dñi egressē fuerant de oceano
 sup terrā / ita de terra regressi sunt illuc. e Euntes et re/
 deūtes. Per hoc designatur fluctuatio aquarū r quo tem/
 pore aque inceperunt minui ostendit. f Et ceperunt mi/
 nuī post centū quinquaginta dies. in quibus obtinue/
 runt terras / vt supradictum est: r cōputat iste numerus a pn/
 cipio inundatiōis vsq ad diem in quo ceperūt aque decrete/
 re fm cōmūne opinionē. g Requieuitqz arca mēse se/
 ptimo. s. anni illi^o. h Vicesimaseptima die rē. De/
 breus habet: Ararat. Et dicit q nō significat armenia: sed
 aliā terrā cui^o mōtes ptendunt vsq ppe armenia: r ideo illi
 mōtes etiā vocant' mōtes armenie. Aduertēdum est hic q
 in hebreo habet. xvij. dies mēsis / r fm hoc nō pōt accipi men/
 sis septimus ille qui ē septimus in anno: qz a. xvij. die mēsis
 secundi quo incepit diluuiū vsq ad. xvij. mensis septimi eiuf/
 dem anni nō fluxerūt. cl. dies / sed deficiūt tres vel duo ad mi/
 nus: r tñ oportet dicere q aque ceperūt decretere anteqz ar/
 ca requiesceret: qz aquis existētib' in fortitudine sua arca sup
 aquas deferebat fluitādo: r p diminutiōē aquarū accepit
 fundū et quieuit. r fm hoc septim^o mensis hic esset accipien/
 dus a secūdo

Recordatus aut domin' noe. **Ca. VIII**
 sequēter describit status ipsius noe in diluuiō recedē/
 re: et primo describit aquarū recessus. secundū hoim de
 arca egressus / ibi: Locutus est aut dñs ad noe dicens: Egredere.
 Circa primū sic pcedit: qz primo supficies montiū denu/
 dat. secūdo terre planicies delicat / ibi: Cūqz trāsissent qdrā/
 ginta dies. Circa pmū sic dicit: a Recordat' ē aut dñs
 noe. Nec est sic intelligēdū q aliqua obliuio cadat in deo:
 sed scriptura loquit' fm modū nostrū loquēdi. dicit enī aliqz
 alicuius obliuisci quādo eum non liberat a pressuris p'sentib'
 cum possit: r dicit ipsius recordari quādo incipit eum libera/
 re. b Et adduxit spiritū sup terrā. i. vētū sicū aqz di/
 minuentē / vnde sequit: c Et imminute sunt aque. ve/
 ritamen quia ista diminutio nō sufficeret nisi oceanus ad su/
 um locū rediret / Ideo sequit: d Reuerseque sunt aque
 de terra. sicut enī p pceptum dñi egressē fuerant de oceano
 sup terrā / ita de terra regressi sunt illuc. e Euntes et re/
 deūtes. Per hoc designatur fluctuatio aquarū r quo tem/
 pore aque inceperunt minui ostendit. f Et ceperunt mi/
 nuī post centū quinquaginta dies. in quibus obtinue/
 runt terras / vt supradictum est: r cōputat iste numerus a pn/
 cipio inundatiōis vsq ad diem in quo ceperūt aque decrete/
 re fm cōmūne opinionē. g Requieuitqz arca mēse se/
 ptimo. s. anni illi^o. h Vicesimaseptima die rē. De/
 breus habet: Ararat. Et dicit q nō significat armenia: sed
 aliā terrā cui^o mōtes ptendunt vsq ppe armenia: r ideo illi
 mōtes etiā vocant' mōtes armenie. Aduertēdum est hic q
 in hebreo habet. xvij. dies mēsis / r fm hoc nō pōt accipi men/
 sis septimus ille qui ē septimus in anno: qz a. xvij. die mēsis
 secundi quo incepit diluuiū vsq ad. xvij. mensis septimi eiuf/
 dem anni nō fluxerūt. cl. dies / sed deficiūt tres vel duo ad mi/
 nus: r tñ oportet dicere q aque ceperūt decretere anteqz ar/
 ca requiesceret: qz aquis existētib' in fortitudine sua arca sup
 aquas deferebat fluitādo: r p diminutiōē aquarū accepit
 fundū et quieuit. r fm hoc septim^o mensis hic esset accipien/
 dus a secūdo

Recordatus aut domin' noe. **Ca. VIII**
 sequēter describit status ipsius noe in diluuiō recedē/
 re: et primo describit aquarū recessus. secundū hoim de
 arca egressus / ibi: Locutus est aut dñs ad noe dicens: Egredere.
 Circa primū sic pcedit: qz primo supficies montiū denu/
 dat. secūdo terre planicies delicat / ibi: Cūqz trāsissent qdrā/
 ginta dies. Circa pmū sic dicit: a Recordat' ē aut dñs
 noe. Nec est sic intelligēdū q aliqua obliuio

Sa **E**grediebatur. **Si.** **Q** post. xl. dies coru^m noⁿ rediit aut
E aq^s intercept^o / aut cadauere natate illect^o / figurat imudicia cu
 piditat^o / teterrimos: z id his qⁱ foris sunt in mudo nimis int^e
 tos / aut rebaptizari / aut ab his qⁱs pter arc^a. i. eccliaz baptis /
Coruus tuus sit / an aliq^m mo^o viuere potuerit:
 Si em^o fuit terra vbi requiesceret / simi
 liter columba requiem inuenisset. **En**
 conijct^o q^o cadaueri potuit coruus insi
 dere: quod naturaliter refugit colum
 ba. **b** **E**misit quoq^{ue}. **Si.** **E**misit
 sa columba: nec inueta requie / reuer
 sa: significat p nouu testm^o requie san
 ctis in hoc mudo non esse promissam.
 post. xl. em^o dies emissa est: quo n^uero
 vita qⁱ in mudo agit designat. **S**tra
 bus. **A**rc^a p^rinet coruu^m z columba: z
 ecclia bonos z malos. **Coruus** emisit
 sus non reuertit: q^o reprobi illecebris
 seculi inheretes pereunt. **Columba** re
 diit / portans ramu^m oliue virentibus fo
 lijs in ore suo: quia sancti simplicitate
 gaudetes / munus pac^{is} in ore portant
 dicetes: **P**s. cix. a. **C**u^m his qⁱ oderut
 pac^{em} era^m pa. cu^m lo. zc. **c** **R**euerfa
 est. **Q**uestio est quod coluba noⁿ iuene
 rit vbi resideret: ia^m nudata essent ca
 cumina montiu^m: s^um narrationis ordi
 ne q^o recapitulatioe pot^o solui: vt poste
 rius narrata intelligant qⁱ facta sunt
 prius aut potius nodu^m siccata fuerut.
d **E**xpectatis zc. **P**ost septem di
 es alios dimissa columba propter sep
 tenariam operationem sp^ualem: oliue
 fructuosum surculum retulit: signans
 multos extra ecclesiam baptizatos / si
 pinguedo charitatis non defuerit: p o
 sterioze tempore in ore columbe tanq^u
 in osculo pacis ad vnitate societatem
 reduci. **e** **P**ortans ramum. **A**
 chui. **C**oluba ramu^m oliue / expulso te
 rrimo alite: ad noe post diluuiu^m por
 tat: quia columba sp^us sancti ad christu^m
 post baptismum veniens: ramo refe
 ctionis z luminis pacem enunciat.

Allego.

Quo de co
lumba re
deunte

De sacra.
vnc. c. vni
co an fi.

Historice

Dystice

f **E**xpectatis nihilomin^o. **zc.** **Si.**
 Post alios. vii. dies dimissa columba:
 nec reuerfa / significat finem seculi / q^o
 re^qes sancto erit. noⁿ in sacro spei / quo
 nuc^o ecclesia p^osocial: q^o diu bibit q^o de
 latere christi manauit: sed in p^ofectione salutis: cum tradet
 regnum deo z patri: vt in illa p^ospicua p^otemplatione veritatis /
 nullis egeamus mysterijs. **g** **S**extagesimo pri. **Si.**
 Uite noe. i. pactis sexc^otesimo annis / aperit^o arce tectum: quia fi
 nita sexta etate seculi / reuelat^o sacramentu^m. **H**icesima septima
 die sec^udi mensis dicit^o siccata terra: tanq^u finita sit baptizandi
 necessitas. **h** **M**ese scdo. **S**trabus. i. maio. **N**oe anu^m
 fecit in arca / z ipa die qⁱ ingressus fuerat egressus est. **I**ngres
 sus est em^o septimadecima die mensis sec^udi. **N**unc dicit^o: quia
 egressus e^o septima z vicesima die eiud^e mensis. **S**z sciedu^m e^o
 quia si p^onti diei addant^o. xi. qualis luna hodie e^o talis erit post
 annu^m ipa die. **Q**u^o ergo noe ingressus est septimadecima lu
 na: vel septimadecima dies mensis sec^udi fuit. **I**deo post annu^m
 xi. additis: fuit vicesima septia dies: z vicesima septima luna.
Dystice. **M**ese sec^udo zc. sicut supradictu^m e^o decimase
 ptima die sexc^otesimo anni aquis diluuij terra madefacta est
 sed vicesima septima sec^udi mensis arefacta est: q^o p^oceptu^m est
 vt de arca egredierent^o: z pactum acciperent ne vltra aquis
 diluuij perirent. **I**n quo intelligi potest: quia p. x. z. vii. sicut
 supra status inchoantium significari pot^o: q^o vitijs abzenu
 tiat^o p. xxvii. p^omotio perfectoy in p^osumatione virtutum.
Si enim decem z septem decem addas / fiunt vigintiseptem.
Si enim decem p^oceptis quibus peccato renunciat euangeli
 cam perfectionem adicias / qua precipitur ne solum non ira
 sci / sed etiam inimicos diligere z similia: ad illam etatem per
 fectionis peruenisti / in qua nec sacramentis predictis ege
 as: z de arca exiens: id est de spe ad spem perueniens: requi
 em in sacramentis promissam inuenies.

Egredere de arca zc.

o octo dies: in qⁱb^us aque decreuerant duobus cubitis fere
 s^um predicta. **E**x quo concluditur s^um predicta q^o arca intrabat
 aquam. xiiij. cubitis z parum plus. **E**t ista probatio pcedit s^um
 textum nostre translationis: vt patet ex predictis. **S**i autem
 s^um litteram hebraicam que habet: septimo mense. decimo septi
 mo die mensis requieuit arca. pcedatur.
 oportet accipere mensem septimum non
 solum qui est septimus in anno: s^z qui
 est septimus a sec^udo mense anni / in quo
 incepit diluuiu^m: vt dicit^o est. s. z iste est
 mensis octauus anni: z tunc a p^onci
 pio decrem^oti aquaz vsq^{ue} ad requiem
 arce fluxerut dies. xxvij. in quibus s^um
 p^odicta aque decreuerunt sex cubitis im
 perfecte tamen: z s^um hoc arca intrabat
 aqua nouem cubitis z parum plus: in to
 to autem isto p^ocessu accipiunt^o menses
 s^um acceptionem iudeoy: et sic debent
 accipi: sed quod accipiant iam dicit^o est.
 supponit eti^o q^o aque qualibet die de
 cresceb^o equaliter: q^o est satis p^obabi
 le. **a** **C**u^m tr^onsissent. xl. dies.
Hic p^olequeter describit^o quod terre pla
 nities fuit desiccata p^o vltimus decre
 mentu^m aquaz. **C**u^m tr^onsissent. xl. dies.
 ab apparitioe capit^u motiu^m. **b** **A**pe
 riens noe fenestram arce. **N**o fuit
 ostium p^o quod igressi sunt hoies z ani
 malia: sed fenestra de qua. s. dicit^o est.
c **D**imisit coruu^m. **E**t hoc fuit vnde
 cimo mense anni. **d** **Q**ui egredie
 batur zc. **S**cdm^o coez expositionem non
 est intelligenduz q^o reuersus sit ad noe
 aquis desiccatis: sed remansit apud ca
 dauera: vt comuniter dicit^o. z est simi
 lis modus loquendi **D**atth. j. d. de io
 seph z maria: vbi dicit^o: **E**t non cogno
 scebat eam donec peperit filium suum
 primogenitum: non q^o postea cognoue
 rit. **I**n hebreo dicitur: **Q**ui egredieba
 tur exiens z reuertens. z hoc idem di
 cit^o **H**ieron. in li. de hebrai. questio. q^o
 exponunt hebrei dicentes: q^o coruus
 emissus de arca non fecit legatione su
 am prout noe int^edebat: sed magis ex
 tra arcam volitabat quer^os ingredi
 arcam. **C**ausam autem huius assignat
 aliqui hebrei scilicet q^o coruus habebat
 noe suspectum de femella sua. **E**x quo
 patet in eis cecitas magna qui tam ab

Lada dicunt z credunt: imo etiam in hoc sibi contradicunt. **D**i
 cunt enim (z satis apparet ex textu) q^o coitus fuit simpliciter in
 terdictus a deo intra arcam. **S**ed quia translatio quam habet
 mus de emissionem corui videtur co^otraria hebraice littere: ideo
 potest sic concordari: **Q**ui egrediebatur z non reuertebatur:
 vt per hoc exprimat^o intentio noe. ad hoc enim eum mittebat
 vt per suum reditum haberet aliquod signu^m de siccatione aqua
 rum. **S**ed quia non iuit s^um intentionem **N**oe / sed magis re
 uersus est statim nullo signo apporato: ideo littera hebraica
 factum corui exprimit / cum dicit: **Q**ui egrediebatur exiens et
 reuertens: sed s^um hoc dictum non remansit apud cadaueraz
 sed quia aque adhuc erant super totam terram planam: vt di
 cit^o. j. regressus est ad arcam vt haberet pastum. **e** **E**misit
 quoq^{ue} columba. **Q**uia coruus noⁿ fecerat legatione suam.
f **Q**ue cu^m noⁿ inuenisset vbi req^uiesceret pes zc. **H**oc
 videt^o falsum: q^o ia^m an^o apparuerat cacumia motiu^m: s^z dicit^o q^o
 ex diutina mora aquaz sup^o terraz: terra noⁿ erat desiccata adhuc
 sed erat q^usi lutu^m in quo noⁿ libeter quiescit coluba. **g** **A**que
 eni^m erat sup^o vniuersam terram. s. planam: q^o ia^m ante cacu
 mina motiu^m disciopta erat. **h** **E**xpectat^o aut vltra. vii.
 dieb^u alijs. **E**x q^o p^o q. xiiij. dies tr^onsierut ab emissioe corui.
i **P**ortans ra. oliue. **I**n signu^m desiccationis terre. **S**equit^o:
k **S**extagesimo p^omo an. zc. **Q**uia ia^m noⁿ apparebat i sup
 ficie tre. **J**o sequit^o: **l** **Q**uidit^o q^o ericcata eet sup^ofi. zc.
Sz ab inundatioe aq^u: **S**erutu^m terra noⁿ erat adhuc ita siccata z
 solida vt esset apta ad igressum aialiu^m z hoim. **I**deo sequitur:
m **M**ese scdo septia z vicesima die mensis are. e^o ter
 ra. i. p^ofecte desiccata z aptata ad ingressum aialiu^m z hominuz.
o **L**ocutus est

Egredere de arca etc. **F**ido. Juncti erunt: qui dicitur
 acti intraverunt: quia nunc caro concupiscit adversus spiritum: et spiritus ad
 versus carnem. **S**ed in resurrectione iustorum perfecta pace spiritui
 corpus adhaerebit nulla mutabilitatis indigentia vel concupiscen-
 tia resistere. **b** **E**t tollens etc. **A**ug. Ingressa sunt in ar-
 cam munda et imunda animalia: sed post egres-
 sum non offerunt deo nisi munda. **O** ve-
 ro ait: **N**on peccata omnium animarum vi. sicut fe-
 ci: et addidit quod largitate bonitas donat
 indignis: forte novi testamenti in dulgentia
 figurata est: ut perierit ultio ad legem pri-
 neat severitatem / quod ad gratie bonitatem.
c **S**ensus enim etc. **B**rego. in mora.
 lib. xviiij. Nemo sibi attribuat si cogi-
 tationes vicerit: quia corruptio malum quod
 quod ab ortu carnalium desideriorum suscipit
 exercet in pueru etatis: et nisi hinc citius
 diuine fortitudinis reprimat manum: oem
 bonum nature culpa vorat in profundum.
b **N**ec qui placat est aliquid / nec qui rigat
 sed qui incrementum dat deus.

Nico. de lyra

Locutus est autem dominus ad noe.
 Postquam descripsit diluuii recessum: hic
 sequenter describit ipsius noe egressum /
 ubi sic procedit: quia primo describit obe-
 dientiam egredientis. scilicet deo offeren-
 tis / ubi: **E**dificauit autem noe. **C**irca pri-
 mum dicit sic: **E**gredere etc. sicut
 enim ingressus fuerat arcam de mandato do-
 mini: ita ad egrediendum expectauit ei-
 mandatum. **E**gressus est autem noe anno re-
 uoluto eadem die quam ingressus fuerat / quod
 probatur sic: quia sexcentesimo anno vite sue
 mensis secundo. xvij. die mensis ingressus est
 arcam: et anno renouato illa dies fuit
 xvij. mensis secundi: in qua dicitur exisse: quia an-
 no solaris excedit annum lunarem .ij. diebus.
Judei autem faciunt menses per lunationes: et
 sic accipiunt hunc ut dictum est. **c** **T**u et
 vxor tua. **I**n ingressu arce dixit: **T**u
 et filij tui. separando viros a mulieribus:
 i. eritu coniugit vxorem cum viro: ut ex mo-
 loquendi ostendit quod sicut in ingressu arce
 concubitus fuit prohibitus: ita in exitu fuit lax-
 atus et iposuit. **U**n sequitur: **C**rescite et mul-
 tificate et multiplicati. **N**ec istud referet ad
 homines tantum: sed etiam ad animalia et aues quo-
 rum egressum preceperat: et sic patet quod etiam
 brutis circumferatur est coitus qui ante fue-
 rat prohibitus. **e** **E**gressus est ergo
 noe obediens

Additio

In ca. viij. ubi dicit in postilla: **E**x hoc dicto et alijs p'di-
 ctonum potest colligi etc.
Additio. Inquirere quot cubitis arca intrasset aquam tpe
 diluuij / videtur magis curiosum quam vtile: cum non solum habere noti-
 ciam certam de hoc / nullam prestat cognitionem vtilem in credendis nec in
 agendis: sed nec etiam requirit ad planam littere expositionem: quod
 tunc enim arca aquam intrasset siue plus siue minus non variat
 ex hoc aliquid in expositione littere: ut patet intuitu: et ideo **G**losa no-
 stra mentionem de hoc non facit: nec ut credo aliquis sanctorum: nec
 etiam doctorum hebreorum / nisi solum **R**a. Sa. qui in huiusmodi vanis ques-
 tionibus per modum questionis facit longam altercationem: dato etiam quod hec
 inquisitio requireret vel esset aliquantulum utilis: rationes tamen a po-
 stillatore ad hoc probandum inducte nullam / videtur habere efficaciam:
 nam presupponit ad probandum quedam manifeste non vera. **D**icit
 enim primo quod si arca intrasset aquam. xv. cubitis quod non fluctuasset /
 eo quod fundus arce capita montium tetigisset: quod non est verum: nam po-
 tuisset arca fluctuare in locis non montuosis quod sunt maiora: per se pro-
 pua vniuersae terre: non enim necesse erat quod semper arca transisset su-
 per capita montium / ut manifestum est. **V**ult etiam deducere quod decre-
 mentum cuiuslibet cubiti durauit per quattuor dies et dimidium et sextam
 partem vni diei: et huiusmodi. **I**tem dicit: quod fuit tempus decrementi per
 quindecim partes qui est numerus cubitorum quibus aqua excedebat
 montes: ut largius hoc videtur deduci in postilla: que quidem de
 ductio manifeste est inualida / quod sic patet: nam cum aqua de sui na-
 tura sit fluida

noe: obediens mandato dei. **f** **E**dificauit autem noe. **D**ic
 p'nt describit ipsi noe deuotio: per hoc quod obtulit sacrificium deo.
 gratias agens de sua liberatione. **g** **O**doratusque est dominus. **I**n h
 ostendit acceptatio diuina: et per p'ns noe bonitas et deuotio de-
 clarat: quia tales oblationes non erant accepte deo nisi ex fide et de-

Oblatioes
 accepte deo

Locutus est autem a
 a **C**onuncti erunt viri et femine qui dicitur
 cti intraverunt.
d **E** ad noe dicens: **E**gredere de
 b arca tu et vxor tua: filij tui et vxor
 c res filiorum tuorum tecum: cuncta ani-
 mabilia que sunt apud te: ex omni
 carne tam in volatilibus quam in be-
 stijs et vniuersis reptilibus que re-
 ptant super terram / educ tecum et ingre-
 a **Q**uia his replendus erat mundus: red-
 dit prime creature benedictio.
 dimini super terram. **C**rescite et mul-
 b **T**iplicamini super eam. **E**gressus est
 ergo noe et filij eius: vxor illius et
 vxores filiorum eius cum eo: et omnia
 animantia: iumenta et reptalia que
 reptant super terram secundum genus suum /
 egressa sunt de arca. **E**dificauit
 f autem noe altare domino: et tollens de
 cunctis pecoribus et volucribus mu-
 b **A**nt noe altare domino: et tollens de
 cunctis pecoribus et volucribus mu-
 dis / obtulit holocausta super alta-
 re. **O**doratusque est dominus odoribus
 g suauitatis et ait ad eum: **N**equaquam
 h ultra maledicam terram propter ho-
 i mines: **S**ensus enim et cogitatio
 humani cordis in malum prona sunt
 a **C**orporali in dicto.
 ab adolescentia sua. **N**on igitur vl-
 tra peccata omnium animarum sicut feci.
 Cunctis diebus terre sementis et
 k messis: et frigus et aestas et hy-
 i **S**eruido homini
 ems: nox et dies non requiescent.

uotione offerentium: et quia propter gratitudi-
 nem in aliquo beneficio homo meretur aliud bene-
 ficium: ideo post beneficium liberationis da-
 tur beneficium assecurationis / cum dicitur:
 b **N**equaquam ultra etc. eam generali-
 ter dissipando per diluuium. **i** **P**ro-
 pter homines. i. propter peccata hominum / et cum
 iudicium: **S**ensus enim et cogitatio etc. **S**e-
 quitur. **k** **L**uctis die terre se etc. **T**empus
 huiusmodi hebreos h diuidunt sex tempora: et cuius
 bet tempus duo menses attribuunt. **T**empus
 seminis attribuunt medietas septembris
 et totus october et medietas nouembrii.
Tempus frugum assignat medietas
 nouembrii et totus decembris et medietas
 ianuarii. **T**empus vero hyemis medie-
 tas ianuarii / et totus februarii et medi-
 etas martij: et huiusmodi eos grauius est tempus
 frugum huiusmodi hyemis. **T**empus messis at-
 tribuit medietas martij: totus aprilis / et
 medietas maii. **I**n terris enim calidis
 aliquid tepestiuum incipit colligi circa finem
 martij / et maxime huiusmodi menses iudeorum: quia
 huiusmodi mensis hebreorum cui correspondet mar-
 tius semper concurret cum aliquo parte aprilis et
 aliquo fere totus includit. **T**empus esta-
 tis attribuunt medietas maii / et totus iu-
 nius / et medietas iulij. **T**empus estus
 attribuunt medietas iulij / et totus augustus
 et prima medietas septembris: et est tempus
 estus grauius in calore quam tempus estus: et ideo
 sic nominat sicut et de frigore et hyeme di-
 ctum est in scriptura quod quiescit. **l** **N**ox et dies
 ista circueunt omnia tempora. **m** **N**on requi-
 escent. i. predicta non cessabunt de cetero. **p**
 p'nt diluuium sed deducuntur huiusmodi or-
 dinem suum.
x **C**rescite et multiplicami-
 ni super terram. scilicet vniuersum ut per oratio-
 nes vestras electi transferant ad vestrum
 consortium / ideo subdit: **e** **E**gres-
 sus est huiusmodi etc. quia per omnes sanctorum et mi-
 nisterium angelorum electi egrediuntur de vi-
 ta presenti et transferuntur ad celestia. **L**uc.
 xv. e. **F**actum est autem ut moreretur mendi-
 cus et portaretur ab angelis in sinu
 abrae: quod nobis concedat etc.

Tempus
diuisio

1. c. et. d
et. j. 9. a.

12. q. 1.
c. 1.

Doralis
D

Additio

tura sit fluida: oportet quod orbiculariter se habeat circa centrum.
Ex quo sequitur quod multo maior quantitas aque continebat in sum-
 mo / cubito primo exicato qui est remotior a centro quam in cubi-
 to immediate sequenti qui est propinquior centro: et per consequens
 minoris capacitatis: et sic de sequentibus in tantum quod cubitus vlti-
 mus qui terram immediate circuebat / continebat minorem quantitate
 aque respectu cuiuscumque cubiti superioris: ut satis patet cuiuslibet
 aduertenti. **P**resupponitur etiam in dictis suis (licet non exprimat)
 quod super montes armenie in quibus requieuit arca creuerunt aque
 xv. cubitis et hoc est ignotum seu incertum. nam si montes armenie
 non sunt de altissimis montium: tunc aqua creuit super eos plus quam
 xv. cubitis. **E**xcessus enim cubitorum. xv. intelligendus est respec-
 tu summorum montium: ut patet per litteram dicentem: **O**portetque sunt
 montes excelsi sub vniuerso celo. xv. cubitis. **P**resupponit eti-
 am quod aque qualibet die decreverunt equaliter: quod dicit esse per
 babile / quod quidem presuppositum non facit ad propositum suum concluden-
 dum: nam dato quod tanta quantitas aque decreveret in vna die sicut in
 alia: ex hoc tamen non sequitur quod tanta quantitas cubiti seu altitudinis aque
 decreveret in vna die sicut in alia / ratione iam dicta: nam vniuersum cubi-
 tum in altitudine positum est multo maioris capacitatis quam aliud
 cubitum non in tanta positum altitudine ut dictum est. **S**i au-
 tem quis dicat cum predicta questio (ut dixi) sit potius curiosa quam
 utilis: cur circa eam tantam fecerim altercationem? **D**icendum quod
 hoc introduxi ad ostendendum ineptitudinem ipsius **R**a. Sa. in
 expositione

Expositioe sacre scripture: lz eu frequenter allegat postillator.

Replica

Correctorij contra Burgen. In ca. viij. vbi postillator attendit varias sanctorum opiniones de arce qritate: quibusda sentietibus q eius qritas attededa esset fm cubitos geometricos/ alijs fm cubitos vsuales: sic q beatus Aug. Orige. comendans. xv. de ciui. dei. ca. xxvij. stat cum prima mensura/ concludens q qui tales magnitudinem nimia reputat/ cogitet cetum annos quibus fabricata e arca. vñz Glo. ordi. allegas eundem bñm Aug. dicit q si p noe z tres filijs eius in cetum annis arca tante magnitudis fabricari no potuit: no miz alios artifices assuptos zc. vide in glosa. xvij. Idcirco videbatur idez postillatori rationabiliter disputandu de arce ingressu in aquam: sciens q oportet naues magnas plus ingredi q minores: cöcludens q non potuit secure ingredi. xv. cubitis sed minus: quia als periculum fuisset naufragij ad cacumia montiu: quia tm. xv. cubitis fuerut cooperta: quam disputationem Burgen. valde egre ferens postillatorem pro curiositate reprehedit plus existens curiosus (ne dixerim vanus) quia vana assumit ad reprobationem postillatoris. Primo naqz dicit postillatores assumere quedam manifeste non veraz in hoc q dixit arcam latam sup montiu cacumina no fluctuasse si. xv. cubitis ingresa fuisset aquas. hoc dicit esse falsum ex medio qd in vico straminum non valuisset: videlicet q arca posset in locis no montuosis fluitare: no erat inquit necesse q arca semper transiret sup capita

Glo. ordi.

Benedixitq deo zc. Ca. IX a Crescite z multiplicamini. Homo in terrorz ceterz aialibus pponit in solatiu trasacte vdicte: z ne pauci hoies a pluribus bestijs opprimant/ z sciat se irrönabilibus sed no rönabilib dñari. b Et terror vester ac. Greg. No no rationabilibus sz irrönabilibus platus est natura: ideo dicit ei vt ab aialibus no ab homie timeat: qz natura sup/bire/ est ab equali velle timeri. Un an tiqui patres no reges hoim/ sz pasto/ res pecoz fuisse dicunt. Des ergo homines natura equales genuit/ sed pro varijs meritis alijs alios dispensatio dei iusta/ sz occulta pponit. vt humana formidine peccare metuant/ q diuina iudicia no formidat. No aut ppositi ex hoc timore superbiat: in quo no suam gloria/ sed subditoz querat iusticiam. No em hoibus sed bestijs dñant: qz ex q pte bestiales sunt/ ea formidini sbstrati sunt. Vanu g humillime pside/ ratiöis pmedus est tumor elationis. Si em apud semetipam mcs descende/ rit de vertice culminis/ inueniet planiciez naturalis eqtatis: vt no pesse gaudeat/ sed pdesse. c Carnē cū sanguine. Istö. Danē eis cūcta aialia in escā: qz in vocatione gentiu ad fidē nulla distātia est: quod in disco petri figurat. Sanguinē māducare phibent/ ne vita pristina quasi suffocata in pscia teneat: sz effundat p pessione. Esus carniū pcessus videt p diluuiū/ p infecāditatē ēre/ z hois fragilitatē. Ecce ego

Nico. de lyra

Benedixitq deus noe. Dic psequēter Ca. IX describit status noe post diluuiū. z primo qritum ad dei bñficiū. scdo qritū ad ipius exercitiū/ ibi: Cepitqz at noe vir agricola. Circa pñm pmo describit dei bñficiūz qritū ad collationem boni. secundo qritum ad amotionem mali/ ibi: Hoc quoqz dixit deus ad noe. Circa primū describit primo bñficiū ipius dei erga noe z filios eius in spūali bus/ cum dicit: Bñdixitqz deus noe z filijs eius: gratiam suam in eis augmētando. Secūdo tangunt dei bñficia in temporalibus: z primo qritum ad pseruationem speciei que est p generationem/ cum dicit: Crescite z multiplicamini zc. Secūdo qritum ad pseruationem dominij super bruta/ cum subdit: b Et terror vester zc. No tamē sic est intelligendum q ipsi z filijs eius sit datum tm dominium super animalia: sicut pbat adā in statu innocētie: sz qz sunt domesticabilia p hoiez z natu

sup capita montiu. Ecce qritum pcludit. cöcessis em illis adhuc stat dictū postillatoris. Qz si aliqñ impetu aquarum z vento/ rum arca fuisset lata super cacumina montiu/ vtiqz naufragiū tactu arce ad montes affuisset in illo casu. s. si. xv. cubitis aqua intrasset. Qz autem aliquādo z si non semper arca ferretur super cacumina/ oportet Burgen. cöcedere nisi velit fingere miraculum: z sic nihil valet ipius argumētum. Qz autem secundo Burgen. dicit contra decrementi equalitatem non valet: imo sue prie assertioni contradicit. dixit em supra de opere tertie dlei q elementum aque sit eccentricū zc. nūc autem dicit q de sui natura fluidū/ oportet q orbicularit se habeat circa centrū. Eadem em ratione: quia fluidum no oportet q nunc sit eccentricum: vbi satis fuisset dicere q sicut arida in principio apparet pro hominum generatione cooperta fuit: ita ex alia parte nunc cooperta tempe diluuij fuisset denudata: z redeundo diuina iussione ad locum suū diluuium cessasset: z sic probabilia essent que dixit postillator: z Burgen. improbauit. Sentētia ista trahi potest a beato Aug. xvj. de ciui. dei. ca. ix. vbi dicit q nulla discretionis ratio assignari valeat qre terra apud nos debeat discooperiri/ z no infra nos: z sic coniecturari possent antipodes. q. d. q quia sola dei voluntas potest assignari pro causa q aqua relicta sue nature quia fluida: quare tpe diluuij apte infra nos denudata defluxisset ad partes nostras et refluxisset iuxta arbitrium diuine volūtatis: z cessasset diluuiū: vel dicat si placet sicut dictū est supra ca. i. correcto. iij.

Nico. de lyra

hoiez z naturalie timēt faciē hois. Tercio tāgit bñficiū dei qritū ad pseruationē indiuidui p nutritiōez/ cum dicitur: c Des pisces ma. zc. Tūc em pcessit eis de q possent vesci piscib/ z carni bus duplici ratiōe. Una quia terra per diluuiū fuit peiorata: vt dictum est supra: z ideo terrenascētia non sunt ita nutritiua sicut ante. Secūda: quia natura humana facta est fragilior: z ideo pcessus est eis victus lautior. vnde seqtur: d Quasi olera viretia zc. Id est sicut homini pmo pcessi vesci oibus terrenascētibz: ita vobis pcedo vesci piscibus z carni bus. e Excep to q carne cū sanguine no comedetis. Ab illa generalitate istud excepit: z exponit a iudeis vno modo sic: Carnē cū sanguine. i. membrū abscisuz de aiali viuo: qz istud videt crudele et inhumanuz. Alio mō vt p intelligat phibitū/ strangulatū/ submersuz z p se mortuū: z hmoi qd morit absqz sanguinis effusiōe. Tertio mō itelligit vt p intelligat phibitū elus sanguis separtiz a carne: ac si diceret: Carnē cū sag. zc. i. lz elus carniū sit vob pcessus: n tñ elus saguis. Quarto mō sic exponit Leui. xvij. c. q si aliqd acciperet venatiōe vl

aucupio: pus deberet effudi saguis qz comederet. Et rō hui/ ex ceptiōis sūdit: f Sanguinē enī aiaz vfax. i. cozpoz aiaz toz. g Regrā de ma. zc. Qd exponit duplr. vno mō qz de regrit vltiōez d homicidiz: no solū si fiat manu hois imedi ate: sz etiā si fiat mediātib/ bestijs/ sic tyrāni tradebāt martyres bestijs deuorādos. Alio mō vt hō no solū puniat p homicidiz/ sz etiā bestia si interficiat hoiez/ p facti horrozē/ qz aial brutū peccare no possit. Un z Leuit. xx. c. dicit: Qui cū iumē to z pecore coierit morte moriat: pecus quoqz occidite.

Moraliter. a Bñdixitqz deus noe z filijs Ca. IX ei. Per noe aut z filios ei/ intelligit bonus plar/ z subditi eū imitātes qz saluat a diluuiōe vitiōz. idō bñ dicit: b Bñdixitqz deus noe z filijs eius. Et qz no solū saluat eos a vitiōz: sed etiam multiplicat i spūalib/ bonis. Ideo subdit: c Crescite et multiplicamini zc. Sequit: d Quasi olera viretia tradidi vobis omnia. Per h aut q debilitata in diluuiōe humana natura concedit elus carniū/ z pisciū: ostendit q subueniendum est necessitati debiliuz: excipit sanguis p que significat peccatum qd no est alicui pcedendum: Ps. l. c. Libera me de sanguinibus deus deus salutis mee zc. Contra vero timorem diluuij signum datur/ cum dicitur: * Ecce status

Do dñat bestijs

Antiq no reges sed pastores

Ala cūcta rum

Diuisio

Doctus

Ecce ego statuum pactum meum vobiscum. Testa- mentum po. ut deus inter se et homines et omnem animam vi- nam ne perdat eam diluuium: arcus scz qui apparet in nubibus qui nunq nisi de sole respundet. Illi eni no pereunt diluuiio parati se ab ecclesia/ qui in prophetis et in oibus sanctis scri-

sent nubes et pluuie: no tam fuerant nubes in tali dispositio- ne qz ibi generaret iris: quia ad generationes iridis requirit nubes densa/ et an nubes densam nubes rozida: vt habet. iij. metheo. quia iris generatur in nube per modum speculi: vbi requiritur receptio in rozatione et terminatio in densitate nu-

De manu viri et de ma-

Comne homine fratrem omnis hominis vult intelligi: quia ex vno omnes.

nu fratris eius requiram animam

homis. Quicunq effuderit hu-

manu sanguinem/ fundetur san-

guis illi. Ad imaginem quippe

dei factus est homo. Vos autem

crescite et multiplicamini/ et ingre-

dimini sup terra: et implete eaz.

Hec quoq dixit deus ad noe et

ad filios eius cum eo: Ecce ego sta-

tuam pactum meum vobiscum: et

cum semine vestro post vos: et ad

omnem animam viuentem que e-

vobiscum: tam in volucribus qz

in iumentis et pecudibus terre:

cunctisq que egressa sunt de ar-

ca et vniuersis bestiis terre. Sta-

tuam pactum meum vobiscum: et neqz

vltra interficiet omnis caro aqz

diluuij: neqz erit deinceps dilu-

uium dissipans terram. Dixitq

deus: Hoc signum federis qd

do inter me et vos et ad oem ani-

mam viuentem que est vobiscum

in generationes sempiternas. Ar-

cum meum ponam in nubibus:

et erit signum federis inter me et in-

ter terra. Cumq obduxero nubi-

bus celum: apparebit arcus meus in

nubibus: et recordabor federis

mei vobiscum: et cum omni aia vi-

uente que carne vegetat: et non

erunt vltra aque diluuij ad de-

lendam vniuersam carnem: Eritq

arcus meus in nubibus et vide-

bitur illud: et recordabor federis sem-

piterni: quod pactum est inter de-

um et oem animam viuente vniuer-

se carnis que e super terra. Bi-

xitq deus noe: Hoc erit signum

federis quod constitui inter me

et omnem carnem super terraz.

sent nubes et pluuie: no tam fuerant nubes in tali dispositio- ne qz ibi generaret iris: quia ad generationes iridis requirit nubes densa/ et an nubes densam nubes rozida: vt habet. iij. metheo. quia iris generatur in nube per modum speculi: vbi requiritur receptio in rozatione et terminatio in densitate nu-

bis: sicut in speculo requiritur perspi- cuitas vitri/ et desitas plubi eminas.

Picit igit qz pmo facta est talis dispo- sitio quado deus ostendit ipsi noe iri-

dem: sed hoc non videtur veru: qz fm

Aug. deus res quas condidit sic ad-

ministrat vt eas pprios motus agere

sinat: et ideo cuz talis apparitio fiat ex

causa naturali/ non est verisimile cum

multotiens pfuit eius causa quin et p

cosequens effectus concomitabat: vn-

de idem inconueniens est negare qz plu-

uia ante diluuium fuerit et qz iris appa-

ruerit vt videtur. Supposito igitur

qz apparuerit ante diluuium. Dicunt

aliqui qz nihilominus post diluuium est

datum in signum diluuij non futuri:

nec est signum ad placitum vt nomina

significant res: sed est signum natura-

le sicut digestio vrine est signum futu-

re sanitatis/ vel mortis no future ex il-

la egritudine. Ad cuius intellectuz

pmittunt modum generatiōis iridis:

quia non generatur tempore multum

sicco nec multum pluuiofo/ eo qz gene-

ratur in nube rozida opposita ipsi so-

li: et hoc quando sunt vapores in aere

sufficientes ad generationes talis nu-

bis: non tam sunt in tanta abudantia:

quin calor solis possit eas deuincere/

sic qz no sequit ex eis magna pluuia:

et ideo est signum naturaliter signifi-

cans diluuium no futurum de pinqz

quia signat remotionem diluuij de pinqz

quo futuri scz remotionem vaporuz in

tanta multitudine qz inde possent ge-

nerari pluuie in tanta abundantia qz

sequatur diluuij inundatio: veritamē

quia talis dispositio aeris no semper

durat: ideo vna apparitio no e signuz

diluuij de cetero non futuri: sed appa-

ritio continuata per frequetem appa-

ritionem: et ideo dicunt qz ante diluuium

non fuit signum diluuij non futuri: qz

talis apparitio fuit interrupta magno

tempore ante diluuium. Sed hoc dictu

videtur esse contra veritatem et contra

textum. accipit eni causam diluuij par-

tialem pro totali: scilicet qz pluuie fue-

rint et possint esse tota causa: quod est

falsum: quia diluuium generale de quo

est questio non potest causari natura-

liter: vt dictum est supra. vij. ca. Item

contra textum qui causam diluuij acti-

uam attribuit virtuti diuine ex influē-

tia speciali: et materialem principalez

aquis oceani virtute diuina educt/ su-

per terram et multiplicatis vltra cacu-

mina montium quindecim cubitis. vn-

de supra. vij. ca. dixit dominus: Ecce

adducam aquas diluuij super terram

qz tum ad causam efficientem. et. vij. ca. qz tum ad causam materiale dicit: Rupti

Als. no bz
De manu

Dat. 26.
e.
Apo. 13. c.

Esa. 54. c.

D

Als. no bz
tillu

Doralie

De manu viri et de manu fratris eius. Hoc similiter dupliciter ex- ponitur. Vno modo sic: De manu viri. i. fortis et audacis. et de manu fratris. i. benigni et benigni. et hoc ostendit qz ho- micida no euadet diuinaz vltionē: nec ppter fortitudinē suā/ nec ppter pinqz/ tate. Alio modo vt p hoc intelligat pe- na homicidij voluntarij/ cum dicit: De manu viri/ et causalis seu fortuiti/ cu di- cit: Et de manu fratris eius. i. de manu illius qd diligebat occisū tāqz fratrem p- prium: quia etiam talis homicida lege puniatur. deberet eni fugere ad vna ci- uitate refugij: et sic manere quasi exul a ciuitate suauisqz ad mortē sumi sacerdo- tis: vt habet. j. nu. xxxv. d. b. Qui- cunq effuderit humanū sanguine sciet et a pposito. c. Fundet san- guis illi. Et ratio sumit ppter digni- tate nature humane/ cu subdit: d. Ad imaginem quippe dei factus est homo. et patet. e. Hec quoqz di- xit deus ad noe. Sic consequenter describit dei beneficiū erga noe et po- steros eius qz tum ad amotionem mali: li- cet eni iam assecurasset eos de diluuiio amplius no futuro p verbum: hic ampli- assecurat p sensibile signuz: videlicet p apparitiones iridis tpibus pluuiofis: et patet lra vltz ibi: f. Et recorda- bor federis. et. no qz obliuio cadat in deo: vt. s. dictum est: sed dicitur recor- dari alicuius quado subuenit ei: quia sic subueniendo se habet ad modum re- cordantis ipsi. g. Hoc erit signum federis. tunc enim dominus fecit ap- parere iridem: et ostendit ipsi noe vt d cetero cognosceret istud signum cuz sua posteritate. Circa hoc autem queritur quomodo iris sit si- num federis/ cum procedat ex causa naturali: et dicit aliq qz vltz ad diluuium no fuerat pluuia nec iris apparuerat: scz hoc non videt rationabiliter dictum/ cuz pluuia fiat ex dispositio- ne aeris et motu stellarum: et iste cause multo tempore preces- serant: propter quod non est verisimile quin et effectus conse- cutus fuisset multis vicibus: et ideo aliq dicunt qz licet precessis- sent nubes

Nico. de lyra

De manu viri et de manu fratris eius. Hoc similiter dupliciter ex- ponitur. Vno modo sic: De manu viri. i. fortis et audacis. et de manu fratris. i. benigni et benigni. et hoc ostendit qz ho- micida no euadet diuinaz vltionē: nec ppter fortitudinē suā/ nec ppter pinqz/ tate. Alio modo vt p hoc intelligat pe- na homicidij voluntarij/ cum dicit: De manu viri/ et causalis seu fortuiti/ cu di- cit: Et de manu fratris eius. i. de manu illius qd diligebat occisū tāqz fratrem p- prium: quia etiam talis homicida lege puniatur. deberet eni fugere ad vna ci- uitate refugij: et sic manere quasi exul a ciuitate suauisqz ad mortē sumi sacerdo- tis: vt habet. j. nu. xxxv. d. b. Qui- cunq effuderit humanū sanguine sciet et a pposito. c. Fundet san- guis illi. Et ratio sumit ppter digni- tate nature humane/ cu subdit: d. Ad imaginem quippe dei factus est homo. et patet. e. Hec quoqz di- xit deus ad noe. Sic consequenter describit dei beneficiū erga noe et po- steros eius qz tum ad amotionem mali: li- cet eni iam assecurasset eos de diluuiio amplius no futuro p verbum: hic ampli- assecurat p sensibile signuz: videlicet p apparitiones iridis tpibus pluuiofis: et patet lra vltz ibi: f. Et recorda- bor federis. et. no qz obliuio cadat in deo: vt. s. dictum est: sed dicitur recor- dari alicuius quado subuenit ei: quia sic subueniendo se habet ad modum re- cordantis ipsi. g. Hoc erit signum federis. tunc enim dominus fecit ap- parere iridem: et ostendit ipsi noe vt d cetero cognosceret istud signum cuz sua posteritate. Circa hoc autem queritur quomodo iris sit si- num federis/ cum procedat ex causa naturali: et dicit aliq qz vltz ad diluuium no fuerat pluuia nec iris apparuerat: scz hoc non videt rationabiliter dictum/ cuz pluuia fiat ex dispositio- ne aeris et motu stellarum: et iste cause multo tempore preces- serant: propter quod non est verisimile quin et effectus conse- cutus fuisset multis vicibus: et ideo aliq dicunt qz licet precessis- sent nubes

sent nubes et pluuie: no tam fuerant nubes in tali dispositio- ne qz ibi generaret iris: quia ad generationes iridis requirit nubes densa/ et an nubes densam nubes rozida: vt habet. iij. metheo. quia iris generatur in nube per modum speculi: vbi requiritur receptio in rozatione et terminatio in densitate nu-

bis: sicut in speculo requiritur perspi- cuitas vitri/ et desitas plubi eminas. Picit igit qz pmo facta est talis dispo- sitio quado deus ostendit ipsi noe iri- dem: sed hoc non videtur veru: qz fm Aug. deus res quas condidit sic ad- ministrat vt eas pprios motus agere sinat: et ideo cuz talis apparitio fiat ex causa naturali/ non est verisimile cum multotiens pfuit eius causa quin et p cosequens effectus concomitabat: vn- de idem inconueniens est negare qz plu- uia ante diluuium fuerit et qz iris appa- ruerit vt videtur. Supposito igitur qz apparuerit ante diluuium. Dicunt aliqui qz nihilominus post diluuium est datum in signum diluuij non futuri: nec est signum ad placitum vt nomina significant res: sed est signum natura- le sicut digestio vrine est signum futu- re sanitatis/ vel mortis no future ex il- la egritudine. Ad cuius intellectuz pmittunt modum generatiōis iridis: quia non generatur tempore multum sicco nec multum pluuiofo/ eo qz gene- ratur in nube rozida opposita ipsi so- li: et hoc quando sunt vapores in aere sufficientes ad generationes talis nu- bis: non tam sunt in tanta abudantia: quin calor solis possit eas deuincere/ sic qz no sequit ex eis magna pluuia: et ideo est signum naturaliter signifi- cans diluuium no futurum de pinqz quia signat remotionem diluuij de pinqz quo futuri scz remotionem vaporuz in tanta multitudine qz inde possent ge- nerari pluuie in tanta abundantia qz sequatur diluuij inundatio: veritamē quia talis dispositio aeris no semper durat: ideo vna apparitio no e signuz diluuij de cetero non futuri: sed appa- ritio continuata per frequetem appa- ritionem: et ideo dicunt qz ante diluuium non fuit signum diluuij non futuri: qz talis apparitio fuit interrupta magno tempore ante diluuium. Sed hoc dictu videtur esse contra veritatem et contra textum. accipit eni causam diluuij par- tialem pro totali: scilicet qz pluuie fue- rint et possint esse tota causa: quod est falsum: quia diluuium generale de quo est questio non potest causari natura- liter: vt dictum est supra. vij. ca. Item contra textum qui causam diluuij acti- uam attribuit virtuti diuine ex influē- tia speciali: et materialem principalez aquis oceani virtute diuina educt/ su- per terram et multiplicatis vltra cacu- mina montium quindecim cubitis. vn- de supra. vij. ca. dixit dominus: Ecce adducam aquas diluuij super terram qz tum ad causam efficientem. et. vij. ca. qz tum ad causam materiale dicit: Rupti

sent nubes et pluuie: no tam fuerant nubes in tali dispositio- ne qz ibi generaret iris: quia ad generationes iridis requirit nubes densa/ et an nubes densam nubes rozida: vt habet. iij. metheo. quia iris generatur in nube per modum speculi: vbi requiritur receptio in rozatione et terminatio in densitate nu-

bis: sicut in speculo requiritur perspi- cuitas vitri/ et desitas plubi eminas. Picit igit qz pmo facta est talis dispo- sitio quado deus ostendit ipsi noe iri- dem: sed hoc non videtur veru: qz fm Aug. deus res quas condidit sic ad- ministrat vt eas pprios motus agere sinat: et ideo cuz talis apparitio fiat ex causa naturali/ non est verisimile cum multotiens pfuit eius causa quin et p cosequens effectus concomitabat: vn- de idem inconueniens est negare qz plu- uia ante diluuium fuerit et qz iris appa- ruerit vt videtur. Supposito igitur qz apparuerit ante diluuium. Dicunt aliqui qz nihilominus post diluuium est datum in signum diluuij non futuri: nec est signum ad placitum vt nomina significant res: sed est signum natura- le sicut digestio vrine est signum futu- re sanitatis/ vel mortis no future ex il- la egritudine. Ad cuius intellectuz pmittunt modum generatiōis iridis: quia non generatur tempore multum sicco nec multum pluuiofo/ eo qz gene- ratur in nube rozida opposita ipsi so- li: et hoc quando sunt vapores in aere sufficientes ad generationes talis nu- bis: non tam sunt in tanta abudantia: quin calor solis possit eas deuincere/ sic qz no sequit ex eis magna pluuia: et ideo est signum naturaliter signifi- cans diluuium no futurum de pinqz quia signat remotionem diluuij de pinqz quo futuri scz remotionem vaporuz in tanta multitudine qz inde possent ge- nerari pluuie in tanta abundantia qz sequatur diluuij inundatio: veritamē quia talis dispositio aeris no semper durat: ideo vna apparitio no e signuz diluuij de cetero non futuri: sed appa- ritio continuata per frequetem appa- ritionem: et ideo dicunt qz ante diluuium non fuit signum diluuij non futuri: qz talis apparitio fuit interrupta magno tempore ante diluuium. Sed hoc dictu videtur esse contra veritatem et contra textum. accipit eni causam diluuij par- tialem pro totali: scilicet qz pluuie fue- rint et possint esse tota causa: quod est falsum: quia diluuium generale de quo est questio non potest causari natura- liter: vt dictum est supra. vij. ca. Item contra textum qui causam diluuij acti- uam attribuit virtuti diuine ex influē- tia speciali: et materialem principalez aquis oceani virtute diuina educt/ su- per terram et multiplicatis vltra cacu- mina montium quindecim cubitis. vn- de supra. vij. ca. dixit dominus: Ecce adducam aquas diluuij super terram qz tum ad causam efficientem. et. vij. ca. qz tum ad causam materiale dicit: Rupti

sent nubes et pluuie: no tam fuerant nubes in tali dispositio- ne qz ibi generaret iris: quia ad generationes iridis requirit nubes densa/ et an nubes densam nubes rozida: vt habet. iij. metheo. quia iris generatur in nube per modum speculi: vbi requiritur receptio in rozatione et terminatio in densitate nu-

bis: sicut in speculo requiritur perspi- cuitas vitri/ et desitas plubi eminas. Picit igit qz pmo facta est talis dispo- sitio quado deus ostendit ipsi noe iri- dem: sed hoc non videtur veru: qz fm Aug. deus res quas condidit sic ad- ministrat vt eas pprios motus agere sinat: et ideo cuz talis apparitio fiat ex causa naturali/ non est verisimile cum multotiens pfuit eius causa quin et p cosequens effectus concomitabat: vn- de idem inconueniens est negare qz plu- uia ante diluuium fuerit et qz iris appa- ruerit vt videtur. Supposito igitur qz apparuerit ante diluuium. Dicunt aliqui qz nihilominus post diluuium est datum in signum diluuij non futuri: nec est signum ad placitum vt nomina significant res: sed est signum natura- le sicut digestio vrine est signum futu- re sanitatis/ vel mortis no future ex il- la egritudine. Ad cuius intellectuz pmittunt modum generatiōis iridis: quia non generatur tempore multum sicco nec multum pluuiofo/ eo qz gene- ratur in nube rozida opposita ipsi so- li: et hoc quando sunt vapores in aere sufficientes ad generationes talis nu- bis: non tam sunt in tanta abudantia: quin calor solis possit eas deuincere/ sic qz no sequit ex eis magna pluuia: et ideo est signum naturaliter signifi- cans diluuium no futurum de pinqz quia signat remotionem diluuij de pinqz quo futuri scz remotionem vaporuz in tanta multitudine qz inde possent ge- nerari pluuie in tanta abundantia qz sequatur diluuij inundatio: veritamē quia talis dispositio aeris no semper durat: ideo vna apparitio no e signuz diluuij de cetero non futuri: sed appa- ritio continuata per frequetem appa- ritionem: et ideo dicunt qz ante diluuium non fuit signum diluuij non futuri: qz talis apparitio fuit interrupta magno tempore ante diluuium. Sed hoc dictu videtur esse contra veritatem et contra textum. accipit eni causam diluuij par- tialem pro totali: scilicet qz pluuie fue- rint et possint esse tota causa: quod est falsum: quia diluuium generale de quo est questio non potest causari natura- liter: vt dictum est supra. vij. ca. Item contra textum qui causam diluuij acti- uam attribuit virtuti diuine ex influē- tia speciali: et materialem principalez aquis oceani virtute diuina educt/ su- per terram et multiplicatis vltra cacu- mina montium quindecim cubitis. vn- de supra. vij. ca. dixit dominus: Ecce adducam aquas diluuij super terram qz tum ad causam efficientem. et. vij. ca. qz tum ad causam materiale dicit: Rupti

sent nubes et pluuie: no tam fuerant nubes in tali dispositio- ne qz ibi generaret iris: quia ad generationes iridis requirit nubes densa/ et an nubes densam nubes rozida: vt habet. iij. metheo. quia iris generatur in nube per modum speculi: vbi requiritur receptio in rozatione et terminatio in densitate nu-

hoc signum est celestis arcus per quez significatur christus in quo est forte lignū et corda mollis p q significat virt diuinitatis et fragilitas humanitatis: et sicut in arcu corda mollis flectit lignum/ sic in passione humanitatis flexus fuit rigor iu- sticie et seueritatis: qui vero fide pura et deuotione respiciūt hunc arcum securi sunt a diluuiio vitorum: Eccl. xliij. b. Vide arcum et benedic eum qui fecit illum. Sequitur.

* Cepitqz noe

Erant igitur filij. Hiero. Sepe. Ar. no valentes heth lit/ tera: qz duplicē aspirationē sonat/ in grecū vertere/ chi grecā addiderūt/ docētes in hmoi vocabulis esse aspirandū. Unde cham transfulerūt p eo q est ham: a quo egyptus vsqz hodie lingua egyptioz dicitur ham. b Bibesqz vinū zc. Christ

Noe in ebriat

735. dif. c. an si. et. a. sexto die

72. q. 2. c. qlis. et. c. plerūqz. 15 q. 5. c. de crimine.

796. dif. c. in scripturis

Moralit

7. 1. q. 4. c. ecclia. 24. q. 3. c. 8.

Erant igitur filij noe qui egressi sunt de arca: Sem/ Cham et Japheth. Porro cham/ ipe e pater chanaan. Tres isti sunt filij noe: z ab his disseminatū est omne hominū gen' sup vniuersā terrā. Cę

Christus homo factus. pitqz Noe vir agricola exercere vinea dñi sabaoth/ domus israel est. terram z plantauit vineam: Bibesqz vinum inebriatus est: z nuda

an: verēda scz p̄ris sui esse nuda: z nuda: nūciauit duob' fratribus suis: z incedentes retrosum/ operuerūt verēda p̄ris sui: Faciesqz eoz auer se erant/ z patris virilia nō viderunt. Euigilans autem noe ex vi

no: cum didicisset que fecerat ei filius suus minor/ ait: Maledictus chanaan puer: seruus seruoꝝ erit fratribus suis. Bixitqz

manis q lapis magnus q diu stetit in aliq loco immobilis d no/ uo statuit in signū alicuius distinctionis/ vtpote hereditatū vel regnoz. a Erat ergo filij noe. Istud ponit p quandā re/ capitulationē z vt exprimat qd sequit: b Porro cham ipe est p̄ chanaā. Istud sp̄alit exprimat eo q dñs daturus erat fi

lij israel terrā chanaanē. c Lepitqz noe vir agricola. hic describit status noe post diluuium q̄rum ad exercitium: erat em̄ terra per diluuium peiorata/ vt supra dictū est: z ideo indigebat diligentiori cultura. d Et plantauit vineā. Licet em̄ esset pducta a terra/ erat tamē quasi siluestri/ dimissa: z ipe diligentius coluit. e Bibesqz vinum zc. Ignorabat em̄ fortitudinē vini que p̄us erat incepta. f Et nudatur in ta. zc. i. discoopertus in p̄tibus inferioribus: quod cū vidisset cham pater chanaan. hic nominat chanaan: quia p̄m aliquos ipe p̄mo vidit z patri suo cham indicauit. Scdm̄ alios quoniā hic agit de malicia ip̄ius cham qui irreuerenter se habuit ad patrem: ideo fit mentio hic de filio eius chanaan: qui secutus est malos mores patris: z tm̄ creuit malicia in posteris q postea interfecit eum de mandato dñi: z terra eorum data est filijs israel. g Verēda zc. Et hoc patet q homines adhuc non vtebant femoralibus: s; postea inuenta sunt. Primo a quadam muliere que vocata fuit Semiramis: vt habetur in historia scholastica. h Nunciauit duobus zc. Et incitaret eos ad derisionem patris: sed ip̄i cōtrario voluerunt eum honorare/ eius turpitudinē tegendo: ideo sequit: At vero sem z iaphet zc. Et p̄z lra vsqz ibi. i. Maledictus chanaan. Maledixit patri in filio: quia filius istud flagitium inceperat: vt dictū est p̄m aliquos. Vel aliter/ vt per hoc ostendatur q ipse cham non solum esset maledictus in persona sua: s; q etiā ista maledictio ad suos posteros deriuaretur: z quia sicut irreuerentia paterna meret maledictionē/ ita reuerentia benedictionē: ideo subdit: Bndictus

* Lepitqz noe vir agricola exerce. zc. Contingit autem diabolo procurante z deo permittente q bonus prelati qui per noe significat/ prius intentus spiritualibus ad terrenoz concupiscētiā conuertit: ideo dicitur: cepit exercere terrā z plantauit vineam. Bona querēs immobilia ad superabundantiā. cuius vino inebriatur: id est extra mensuram rationis ponitur ad pompam abutendo/ gulam/ luxuriā. z nudant eius

verenda per infamiam quod aliquando contingit in eadē persona: sicut. iij. Regum. ij. a. dicitur de salomone. Cum esset senex deprauatum est cor eius per mulieres: qui tamen valde bonus erat in inuentute: propter quod nathan propheta vocauit eum ydida: id est amabilem domino: z frequentius contingit in diuersis personis sibi succedentibus. Nam in ecclesijs z ce nobis vbi prelati fuerunt valde boni paucisqz contenti: vigēt pompe in equitatis/ vastis/ z ferculis vt de alijs taceamus propter quod prebent scandalum populis. Quod cum vidisset cham pater zc. Per istum qui patris turpitudinē alijs nunciauit: significantur subditi cauillosi z maliciosi qui cōtra eos appellant non ad eozum correctionem sed infamie diffusionem et sui malignam promotionem. vnde z cham calliditas interpretatur. At vero sem et iapheth palliū posue. zc. Per istos qui verenda patris operuerunt: significatur boni subiecti qui superiorem delinquentem cum debita reuerentia monent charitative anteqz ecclesie denunciant: id est supiori plato qui pōt remedium adhibere.

Nico.de lyra

sunt oēs fontes abyssi magne: z cataracte celi apte sunt. Ex q p̄z q causa material' z p̄ncipal' fuerūt aq̄ oceanī. Patet igit' q apparitio iridis nō pōt esse signū naturale diluuij general' nō futuri: cū nō sit signū remotiōis cause nisi material' tm̄: nec adhuc materie p̄ncipalis/ s; secundarie: vt p̄z ex textu. z ideo dicēdū q ē signū magis ad placitū. s. ex ordinatiōe diuina/ in q̄tū deus ordinauit q apparitio iridis de cetero est signū remō: atiuū pacti vel federis ip̄ius dei facti ad noe q diluuiū de cetero nō induceret generalit' terrā disp̄dēs sicut dicit in textu: Eritqz arcus meus in nubibus: z videbo illuz z recordaberis federis zc. Ex q patet q ante diluuiū nō fuit in signū hui' licet apparuerit: qz tale pactū vel fedus nō erat adhuc institutū: s; pacto facto deus instituit apparitiōez iridis siue ip̄az iridē d nouo in signū hui' pacti vel federis: licet iris sit res naturalis z an diluuiū fuerit: sicut aliq̄ p̄tingit in humanis q

Benedictus dñs deus sem. Tu deus sit oim gentiu qñi pprio vocabulo/etiã in iplis gentibus dicit deus israel: quod est ex bñdictione iapheth: qz in populo gētiū orbē terre occupavit ecclesia/qd pñunciabat cū diceret: Dilatet deus iapheth. **Chanaan.** Strabus. A quo chananei/qui hac male dictione ppherañt expellēdi de loco habitatiōis. **Dilatet deus ia.** rē. **Hiero.** De sem hebrei/de iapheth gētilis. Quia igit lata est multitudo cre dētū: a latitudine q̄ iapheth dē/latitud do noiat/q̄ aut ait: habitet in tabernaculis sem/de nobis ppheta qui in eruditione r̄ scientia scripturarū eiecto isrl̄ verſamur. **Isid.** Dilatet deus rē. Sem maior: nātū: ipse est iudaic⁹ ppl̄s: ex quo patriarche r̄ pphete r̄ apli. **Ia pheth** pater gētiū est: q̄ latitudo interp̄tat. Dilat⁹ est enī gentilis ppl̄s: qui cū pphētis r̄ aplis hereditatē accipit. Et i tabernaculis sem trāsijt habitatio iapheth: hoc ē in domo legis r̄ ppheta r̄ ecclesiā iustificari. **Vinoz** est enī tē portis etate: s; maior ē lege gē. **Cham** qd̄ interp̄tat callidus: tanq̄ medi⁹ est abytrog⁹ discret⁹/nec in p̄mitijs isra elitarū/nec in plenitudine gētiū significat nō solū iudeos: s; etiã hereticos callidos: nō spū sapie/s; impatiētē: quo solēt p̄mo feruere/r̄ scōs pturbare. Significat etiã oēs falsos chri stianos: q̄ passionē christi annūciant p̄fitendo /sed inhonorāt male viuēdo: **Fructib⁹** eoz cognoscunt eos. **Matth.** vj. b. **Mō** in se sed in filio suo maledict⁹ est/tanq̄ in fructu. i. in ope. **Chanaan** nanq; interp̄tat motus eoz. i. opus eoz.

Additio

In ca. ix. vbi dicitur in postilla: Et ratio huius exceptio nis subditur rē.

Additio. i. Ex hoc q̄ deus phibuit homicidiū non habet ratio ad hoc q̄ nō comedat caro aialis cum sanguine qualiter cumq; exponat: homo enim nō concedit in esum hominis nec alicuius animalis: sicut animalia sunt concessa ad esum homi nis: vnde in hoc loco vbi nra littera dicit: Sanguinē enī ani marū vestrarū requirā/littera hebraica habet: **Verūtamē** san guinē animarū vestrarū requirā/exponit sic: licet enim vobis cōcesserim occisionē animalium nō tamē hominū. Et exponant tur cetera sicut in postilla.

In eodē ca. ix. vbi dicitur in postilla: Supposito igit q̄ apparuerit ante diluuiū rē.

Additio. ii. **De** autem iris apparuerit ante diluuiū/ sa tis patet ex veritate s̄e: nam vbi translatio nra habet: **Arcum** meū ponaz in nubibus rē. ex quo videt q̄ ante diluuiū fuerat positum/licet tunc nō in signū: expositio autē quam hic refutat postillator videt satis sustinenda. **Pro** quo sciendū q̄ iter signa que sunt ad placitū/sicut nomina et res p̄ ea significatas sepe aliqua inuenit cōgruētia: vñ ex hoc q̄ adam imposuit nō mina cūctis aialibus/vt dicit **Gen.** ij. c. **Arguunt** doctores q̄ adam sciuit oim aialiu naturas/qd̄ nō sequerēt ex hoc nisi nō mina naturis rerū cōgruerēt: r̄ ideo in p̄posito licz apparitio iridis ad placitū. s. ex ordinatione diuina sit signū q̄ de cetero nō inducat generale diluuiū/vt s̄a sonat: nō tollit ex hoc q̄ in ter signū r̄ rem signatā sit aliqua cōgruētia naturalis/que qui dē cōgruētia est. **Mā** ad generationē iridis requirit q̄ in aere nō sit multa siccitas/nec multa humiditas: sed q̄ iste due q̄lita tes sint certo mō p̄portionate/vt tactū est in supradictis opinio nibus: r̄ inde est q̄ ptolemeus in quadripartito dicit q̄ iris ap parēs statim post tps pluuiosū: est signū serenitatis future: vñ ex illa expositione quā reprobat postillator: sequit q̄ causa acti ua diluuij nō fuisset virtus diuina/nec etiã q̄ causa materialis ipsius/licz partialis essent aque oceani: s; dicit q̄ apparitio iri dis est signū q̄ humiditas nō est in tanta abūdantia q̄ sequat magna pluuiā: r̄ ideo est signū naturale pueniēs ad significā dū diluuiū nō futurū de p̄p̄quo: nō tñ p̄ hoc itelligit q̄ sit si gnū oino necessariū: sicut nec digestio v̄ine: d̄ q̄ postillator ex emplificat est signū oino necessariū future sanitatis: vñ p̄dicta expositio nō videt repugnare textui/nec rōni: nec etiã est oino incōpassibilis cū expositione postillatoris q̄ est **Ra.** **Hoy.** ge runden. stant enī simul q̄ iris sit quedā res naturalis r̄ q̄ fuit ante diluuiū r̄ q̄ postea ex bñficio diuino fuit datū in signū: et q̄ hoc signū sit cōgruēs rei per ip̄m signate/vt dicitū.

In ro. ix. ca. vbi d̄ i postil. Et inhabitet i tabernacul sem. **Additio. iij.**

Benedictus dominus deus sem: sit chanaā ser uus eius. Vidit enim in spiritu q̄ cultus vnus dei reman surus erat in filijs sem: alijs ad idolatriā declinātibus: quod non potest fieri sine gratia dei speciali: ideo in benedictione ipsius sem benedixit domino: per hoc etiã q̄ p̄ponit in hac benedictione ipsuz sem ipsi iapheth: ostēdit q̄ sem fuit principalis in reue rentia patr̄: et induxit ipsum iapheth ad hoc. **Dilatet de⁹ iapheth.** Per hoc ostendens q̄ esset dilatand⁹ in multitudine prolis. **Et habi ter in tabernaculis sem.** Istud ex ponitur dupliciter: vno modo vt refe ratur ad ipsum deum: vt sit sensus: q̄ uis iapheth sit dilat⁹ adus i multitudine gentium ab eo descendentiū: tamē non habitabit deus in eo per verum r̄ speciale cultum/sed in ip̄o sem: quia a filijs ab eo descendentes factum est tabernaculū federis tempore moy si: r̄ templū tempore salomōis in quibus dicit deus habitasse. **Alio** modo vt referat ad ipsuz iapheth: vt sit sen sus q̄ aliqui descēdentes de iapheth habitēt i tabernaculis sem. i. in taber naculo r̄ templo: quia in festiuitatibus solēnibus aliqui gen tiles qui descēderāt de iapheth ascēduri erāt causa orōnis in tabernaculū r̄ templū: vt habet **Joh.** xij. c. **Vel** qz in aduētū christi r̄ p̄dicatiōe euāgelij cecitas p̄igit in isrl̄ q̄ descēdit de sem: r̄ plenitudo gētiū q̄ descēdit d̄ iapheth intravit ecclesiā p̄ fidei susceptionē/vt dicit apls ad **Ro.** ij. c. **Et** sic habitauit in tabernaculis sem. **Cetera** patent.

Additio

Additio. iij. **Mō** videt p̄mittenda in hac p̄ma exposi tione p̄m quā intelligit q̄ de⁹ inhabitet i tabernaculis sem. **Alia** sūma r̄ ineffabilis habitatio diuina qua verbū dei habi tauit i nobis **Joh.** j. a. **Que** qdē habitatio fuit p̄mo et pprie in tabernaculo v̄ginis gl̄iose descēdētis de sem: in cui⁹ offi cio legit ecclia illud **Eccl.** xliij. a. **Et** qui creauit me requieuit in tabernaculo meo: vñ in his bñdictionibus status vtriusq; legis diuine pphētaf. **In** p̄ma enī bñdictione dicit: **Bñdicit⁹** dñs deus sem/qd̄ intelligit de cultu vnus dei remansuro in filijs sem/vt in postilla dicit: qd̄ p̄tinet ad statū veteris legis. **In** scda s̄o bñdictione vbi dicit: **Et** inhabitet. s. de⁹ in taber naculis sem: intelligit status noue legis/in quo deus habita uit in tabernaculis sem p̄ carnis assumptionē mō p̄dicto: r̄ in q̄bus etiã habitat sacramentaliter in sacrificio altaris: r̄ etiã p̄ amplioris gr̄e infusionē: exponēdo aut li (**Et** inhabitet in ta bernaculis sem) **Scdo** mō scz q̄ referat ad iapheth nō dz in telligi sic q̄ iapheth habitante i tabernaculis sem esset sem ex clusus ab illa habitatiōe: sed q̄ iapheth siml̄ habitasset cū sem in tabernaculis suis: quadā tñ p̄mitate remanēte ipsi sem: iu/ r̄ta illud ad **Ro.** j. b. **Judeo** primū r̄ greco: vñ r̄ tabernacula dei de q̄bus hic agit ipsi sem p̄ncipaliter intitulant.

Replica correctorū cōtra **Burgen.** iudaicantē. **In** ca. ix. vbi postillator multipliciter exponit illū passum: **Carnē** cum sanguine nō comedetis. **Burgen.** nitit diuinoz p̄ceptorū cu riosius inq̄rere rationē/que tñ sepe ad diuinā resoluūt volū tatē: cui⁹ ratio q̄renda nō est: r̄ videt hic assumere p̄sonā ser pentis qui dicit: **Cur** p̄cepit vobis deus rē. supra. iij. a. sed vt verū fatear: r̄ si illi⁹ p̄cepti possent r̄ physice r̄ morales ra tiones assignari: certū tamē est q̄ phibitio homicidij nō assi gnaf pro eius rōne vt putat **Burgen.** cum dicit: **Sanguinē** animarū vestrarū requirā rē. sed p̄ hoc dictū respōdet tacite questioni. **De** enī generaliter dictum est: **Omne** qd̄ mouet r̄ viuut sit vobis i cibū: q̄ri possit: cū homo moueat r̄ viuut/ aut etiã homo homini cibus fieri debet aut possit: **Respōdet** hu ic tacite q̄stioni q̄ qz ex s̄a sanguis humanus impune nō de bet effundī: igit excipit homo ab illa p̄cessionē generali/qua dicit: **Omne** qd̄ mouet r̄ viuut sit vobis in cibū: r̄ format ra tio sic: **Carnē** cum sanguine nō comedetis: igit caro humana nō erit vobis in cibū seu cibus: tenet consequētia p̄ mediū in s̄a positū: qz hoīs sanguis nō debet effundī: r̄ sequit q̄ cum nō possit sine sanguine manducari: ideoq; addit pena effun dētis sanguinē humanū/cū dicit: **Sanguinē** animarū v̄rarū requirā. **In** eodē ca. cu3 postillator reprobasset opinionē de iride/dicētē q̄ est signū naturale nō ad placitū institutū d̄i luuij non futuri. **Burgen.** vt habeat occasionē p̄ postillatorē i * dicit q̄ habeat

Sem gr̄e bñdicit

Habitare in taberna culis sem

E dicit: q̄ habeat quandam cōgruentiam naturalem: vt dicitur in postilla: ideo est signum naturale. Sed concessio antecedente cōsequētia nō valet. manifestū enim est q̄ illā cōgruentiā naturālē habuit ante diluuiū sicut post: quia eodē modo generabat sicut post. Ex hōi igitur cōgruentia naturali nō potest argui q̄ sit signū naturale in cōparatione diluuii: imo sic arguendo sequit̄ q̄ homo nō esset signū ad placitū institutū: sed potius naturale: q̄ habet cōgruentiā talē naturālē ad significatū: dicit̄ enī homo q̄ ab humo. Si enī Burgen. fideliter referret opinionem postillatoris nō diceret q̄ opinio reprobata staret cū postilla: nō enī stant simul q̄ quis sit ibi aliqua cōgruentia q̄ iris sit signū naturale z nō vt si homo ad placitū: z q̄ sit signū ad placitū rememoratū pacti diuini: illa etiam opponit̄ vt ptz. **I**te in eodē ca. vbi postillator exponit illū passū quomodo iapheth habitaret in tabernaculis sem: qm̄ cecitate isrl̄ se ī dignā faciēte itrauit plenitudo gentiū zc. Burgen. p̄ sua gēte dimicās iudaicā dicit q̄ h̄ itelligēdū ē q̄ sem p̄ h̄ nō sit excludus de taberna-

sus de tabernaculis: s; q̄ iapheth ibi h̄tante remāsit ip̄i sem q̄ dā p̄mitas: iū illd̄ ad Ro. i. b. Judeo p̄mū z greco: s; h̄ alle gatū modicū facit p̄mātu iudeoz n̄ p̄mātu t̄p̄is: qz d̄p̄ det: z si sit ī salutē oī credētī / p̄mū t̄n̄ ip̄e illuxit iudeo z grecoz p̄m̄ aut̄ p̄mātu dignitatis de q̄ Burgen. loquit̄ videt̄ dicit̄ ad Ro. x. c. Nō est distinctio iudeoz greci: nā idē d̄ns oīm in salutē apud quē idē liber z seru: Quō enī iudeis assignabit p̄mātu in ecclia: q̄ tabernaculū sem d̄z etiā a Burgē. q̄b̄ pau/ lus z barnabas dixerūt: Vobis quidē oportebat p̄mū loqui d̄bū dei: sed qm̄ repellitis illd̄ et idignos vos indicatis et̄ne viter: ecce p̄uertimur ad gentes: sic enī p̄ceptū nobis d̄ns ita habet Act. xij. g. Quō inq̄ p̄mitā assignat eis ī ecclia q̄ no mine reliquiaz que salue sūt intelligunt̄. **E**sa. x. f. z ita p̄ apo/ stolū auctoritas illa exponit̄ ad Ro. ix. nisi forte Bur. p̄ iude os velit intelligere christū et aplos quos p̄mātu habere in ecclia dei fateor: cū eo: nō t̄n̄ vt iudeos / sed vt christū z christia nos: passus enī h̄ itelligit̄ de repulsa iudeoz z gētiū electiōe.

blo. ordi.

H sunt generatio / **Ca. X**
nes. Benedictis duobus filiis
noe / z medio maledicto: genera
tiones eoz terunt: ex quibus. lxxij. ge/
nerationes sunt orze. Quindecim de ia/
pheth: triginta de cham: vigintiseptē de
sem. Ad q̄s misit d̄ns. lxx. duos. disci/
plos. b **Sem. Alc.** vt estimant asiā
cham / aphricā / iapheth europā sortitus
est. c **Iapheth.** P̄ioris filij / de q̄
nati sūt septē filij: q̄ tenuerūt septē tri/
nalē regionē a thauo z amano / monti
bus cilicie z syrie: vsq; ad fluuiū thana/
im. In europa vō vsq; ad gadira. No/
mina vō locis z gētibz relinq̄ntes ex
q̄bus plurima mutata / cetera p̄uanēt.
d **Gomer.** Di sunt galathe p̄m̄ iose
phū q̄ latine gallogreci dicūt. e **Tu
bal.** Iberes q̄ z hispani: a q̄b̄ celtibe/
ria: s; q̄dā italicos suspiciēt. f **Cha
naan.** Dic obtinuit terram / quā iudei
postea possederunt / eiectis chananeis.
h **Regma z saba. zc.** Hierony.
Paulatim antiq̄ noīa p̄diderūt: z que
nūc p̄ veteribus habeant ignoratur.
g **Saba.** Alia q̄ supior: z differt in
scriptura. Vlla enī p̄ samech: h̄c p̄ schin
scribit̄: vbi enī dicim̄ re. a. et. f. d. a. in
hebreo habet saba z saba. i **Mem
roth.** Qui vltra naturā celū penetrare
voluit: significat diabolu: q̄ ait: Ascēdā
sup astra celi Memroth p̄m̄ iosephū no
ua regna cupiditate z tyrāide arripuit
z fuit auctor edificāde turris q̄ tāgeret
celū. Ipe cepit esse potēs: v̄l gigas p̄m̄
alios. S; antea gigantes natos scriptu
ra cōmemorat. Sed forte post diluuiū
nouitas ḡnis h̄iani reparādī memora
tur: qz ip̄e cepit esse gigas super terrā.
Robustus ve-

Nico. de lyra

H sunt gnationes filio **Ca. X**
rū noe. Postq̄ descripta est ip̄i
noe generatio: hic describit̄ sue
generatiōis multiplicatio: z p̄mo descri
bit̄ multiplicatio sue generatiōis: sc̄do
electio vni^o p̄ris. xi. ca. Adhuc p̄mo de/
scribit̄ multiplicatio gnatiōis iapheth.
sc̄do ip̄ius cham / ibi: Filij autē cham.
tertio ip̄ius sem / ibi: De sem quoz na
ti sunt. Circa p̄mū ponit̄ multiplica
tio filiorum noe in generalit̄: z ptz / vt de
scendat ad filios iapheth in speciali. d.
b **Filij iapheth zc.** Et p̄mo agit de multiplicatione filioz
iapheth: vt cōtinuet dicta dicendis: qz in fine precedētis ca. lo
quēdo de filiis noe p̄monē terminauerat in ip̄o iapheth. **C**ō
siderandū q̄ sicut dicit beatus Hieronym^o li. de hebrai. q̄stio/
ni. Filij iapheth possederunt in asia terram ab amano et thau/
ro montibus

71. Pa. 1. a
Sortitio
terre

Allegorice
Esa. 14. d.
Historice

16. di. c. nō
E. g. ius vō

Possessio
iapheth

H sunt gene **Ca. X a**
rationes filiorum noe:
Sem cham et iapheth.
Matios sunt eis filij post diluui/
um: **F**ilij iapheth: gomer et mā/
tur. a **G**alathe. b **S**chyte q̄ z massagete putā
nū mare. et q̄nta lingua eoz ionica dicit̄.
c **T**als madal c **I**beres vel hispani.
e **g**og et mā dai: ianan et tubal et
a **C**appadoces quoz metropolis hodie
mathaca dicitur. b **T**a quo traces.
mōsoch z thyrāf. Porro filij go
a **T** quos greci regnos vocant. b **P**assa/
gonos. c **E**t phryges.
mer: āsenec z riphāt z rogozma.
a **T**a quo elisei. i. greci qui z colides.
b **C**ilices. quorum ciuitas tharsus paulo
apostolo nobilis
Filij autem ianan elisa et thar/
a **T**a quo citij: quozū hodie ciuitas citium
dicitur b **H**i sunt rhodij.
sis cēthim et dodānum. Ab his m
diuise sunt insule gentium in re/
a **H**ic per prolepsim. i. p̄occupationem:
necdum enim lingue diuise.
gionib^o suis: vnūquisq; p̄m̄ lin/
guam suaz z familias in nationi
a **H**ec est ethiopia.
bus suis. Filij autē cham: chūs n
a **E**gyptus. b **L**ibya: vnde flui^o mauri
tanie: phuth z ois regio phuthēsis dicitur.
c **T**a quo chananei.
f et mēsrain et phuth z chanaan. p
a **T**a quo sabei. b **P**ars ethiopiē occiden
talis. **T** getuli in parte remotioris aphrice
deserto adherētes. c **T**a quo sabatheni: q̄
nuc astabari p̄m̄ Hieronymum.
g **F**ilij ch^o sabā et eūla z sabātha r
b et regma et sabathaca. Filij re
a **T** arabia. b **E**thiopiē vltima regio.
gma: sabā et dadān. Porro ch^o v
a **T** qui p̄ncip̄s supbe turris. b **P**ost di
luuium. c **T** vel gigas.
i gēuit nēmroth. Ipe cepit eē p̄

Nicola. de lyra

ro montibus vsq; ad tanai fluuiū. In
europa vero vsq; ad gadiram: nomia
locis z gentibus relinquentes: ex qui
bus postea mutata sunt plurima: cete
ra permanent in se vel in aliquo simili
vel p̄p̄nquo. c **G**omer. a quo no
minati sunt galathe: z postea gallici
vt dicit̄ aliq̄. d **E**t magog. a quo
descēderūt schyete p̄m̄ Hiero. e **E**t
madai. a quo dicti sūt medi. f **J**a
nan. a quo greci. vñ in hebreo: Gre
cia adhuc noīatur ianan z greci iones.
Inde quarta lingua eozū dicta est ionī
ca: inde etiā z mare ionicum. g **E**t
tubal. a quo descēderunt hispani.
h **E**t mosoch. a quo cappadoces
descēderūt: vñ z apud eos adhuc ma
thaca ciuitas noīat̄. i **E**t thyras.
a q̄ noīati sūt thyraces. **P**orro filij
gomer asseneth vel assenez zc.
Seq̄t̄: k **F**ilij autē ianan. a quo
dicti sūt elisei p̄mo: z post colides: vñ
z lingua quinta grecoz colis grece no
minat̄. l **E**t tharsis. a quo descen
derunt cilices: vnde z ciuitas metro/
polis eorum vocata est tharsis / vnde
natus fuit Paulus apostolus / vt ha
betur in Actibus apostolorū. xij. ca.
Sequit̄: m **A**b his diuise sūt in
sule gentiū in regioibus suis zc.
Hoc dicitur hic per anticipationem:
quia factū fuit postea tempore diuisio
nis linguarū: de qua habet̄ ca. seq̄nti.
n **F**ilij autem cham. Dic conse
quenter agitur de multiplicatione ge
nerationis ipsius cham / cū dicitur: fi
lij autē cham chus a quo dicti sunt ethi
opes: vnde et in hebreo ethiopia chus
nominat̄. o **E**t mēsrain. a quo
egyptij: vnde z in hebreo egyptus me
sraim dicit̄. p **P**huth. a quo liby.
es: qui tamen primo vocati sunt phu
rei. vnde ibidē sc̄licet in mauritania est
fluuius qui vsq; nunc phuth dicitur.
q **E**t chanaan. a quo dicti sūt cha
nanei: q̄ruz terra postea filijs isrl̄ data
est. r **F**ilij autē chus saba. a q̄ di
cti sūt sabei: hi z arabes sūt. s **E**ui
la. a q̄ dicti sūt getuli. t **E**t saba
tha. a q̄ sabatheni. Seq̄t̄: v **P**or
ro. c. g. n. iste fuit q̄ induxit posterita
tē noe ad faciēdū ciuitatē z turris tra
dūm: de q̄ dicit̄ seq̄nti ca. Ideo dicit̄.
f **I**pe ce. es. po. zc. qz p̄ potentia
alios sibi submittebat: z nolētes ad opus p̄dictū cōpellebat.
* ideo sequitur:
Moraliter. Dic nō occurrit mihi moralitas nisi de nem
roth qui significat regem / vel p̄ncipē seu d̄nm quēcūq; ma
lū / de cui^o potestate dicit̄: f **I**pe cepit es. zc. Et de ip̄ius
* malicia subdit.

Grecia
Jonia

Eolides
Tharsis

Ethiopia

Egyptus
Libya

Sabei

Dona

A Robustus venator. Alchui. i. hominū oppressor: et extinctor: quos allexit: vt turrem p̄tra deum p̄struerent. **B** Babylon. Est p̄fusio: qz ibi facta est linguarū diuisio. **C** Assur. Imperiū assyriozū: qd̄ primū fuit sub Ninō: qui edificauit niniuen: que p̄pter penitentia pulchra appellat̄. **D** Arvero mesram zc. Hiero. Exceptis laabin a q̄bus libyes postea nominati sunt: q̄ p̄us p̄buthi vocabant̄ z chesluim: qui postea philistim dicti sunt q̄s nos corrupte palestinos dicimus: cetera sex gētes nobis ignote sunt: quia bello ethio pico subuerse: possederūt aut̄ terram a gaga vsq̄ ad extremos fines egypti. **E** Ludim z ananim laabin ne/phetim zc. Hec nomina ignorant̄: vel quia delere sunt gentes bello ethio pico / vel quia ignorant̄ que nomia nūc habeat̄. **F** De sem. De hoc nouissimi loquit̄: qz eius generationē z generationis lineā p̄sequit̄. **G** Heber. Qui tamē quint̄ a filio noe sem. Atrū quia hebrei dicunt̄ ex illo appellat̄: v̄l quia per illū generatio ad abraam trāsit. Quid ergo p̄babilis sit hebreos dici tanq̄ hebreos vel tanq̄ abraeos merito querit̄. **H** Assur. Qui edificauit niniuen. **I** Hatioz sunt heber zc. Heber trāsitor: a quo hebrei: id est trāsitores. Veri hebrei sunt qui de p̄sentibus ad futura: de caducis ad mansura trāsierunt. De gentes a fluuio cono possederunt omnē regionem que vocatur geria.

Nico.de lyra

B ideo sequit̄: **A** Et erat robustus venator. i. oppressor hominū. **B** Lozam dno / quia nihil later ei aspectū. **C** Ab hoc exiuit puer. i. verbū cōmune v̄l vulgariū. **D** Quasi nemroth robustus ve. zc. quādo enī postea videbat̄ aliq̄s oppressor hominū vocabat̄ alter nemroth / vel similis ipsi nemroth. **E** Sui aut̄ p̄ncipiū regni eius baby. hoc nomen hic dicit̄ per anticipationē: quia impositum est. p̄pter diuisionē linguarū ibi factam postea. **F** Et arach. hec postea vocata est edissa. **G** Et chalan ne / que postea verso nomine a seleuco rege dicta est seleucia. **H** De terra illa egressus est assur. Istud iterponitur hic occasionaliter ratioe babylo nis de qua imediate factus est sermo. Iste enī assur nō fuit de filiis cham sed filius sem / vt dicit̄ infra: et qz nolebat rebellare cōtra deūz cū nemroth in edificatione babylo nis: ideo fugit de terra sennaar ad aliā regionē longinquā p̄us inhabitatā: que ex noīe eius vocata est assyria. **I** Et edificauit niniuen / edificauit enim ciuitatē q̄ postea per longū tempus vocata est niniue a nino primo rege assyriozū p̄m Eusebiūz: z durauit illud regnū per mille. ccxl. annos. Sequit̄: **K** Hec est ciuitas magna. De cuius magnitudine dicit̄ Ione. iij. b. Erat aut̄ niniue ciuitas magna itinere dierum triū. **L** At vero mesram genuit zc. Isti populi sunt ignoti / vt dicit̄ Hiero. exceptis laabin qui dicti sunt libyes: qui p̄mo vocabantur p̄buthi a p̄buth. **M** De q̄bus egressi sunt philistim. Isti habitauerūt cū filiis israel in terra p̄missiois. Dicunt autē

A Tens in terra: z erat robustus venator: corā domino. **B** Ab hoc exiuit puerbiū: quasi nemroth robustus venator corā dño. **F**uit aut̄ p̄ncipiū regni ei' babylo: et edissa mesopotamie ciuitas. **H** Seleucia a seleuco rege asie nunc dicta arach z archath z chalāne i terra sennaar. **D**e tra illa egressus est assur: z edificauit niniue z platas ciuitatē z chale. **R**esen quoq̄ iter niniuen z chale: hec est ciuitas magna. **A**rvo mesram genuit ludim z anani et laabin ne/pheti z phetru siz z cheslu: d̄ egressi sūt philistim z capturi chanaā aut̄ genuit sidonē p̄mo. **H**os p̄p̄os expulit isrl de tra p̄missiois gētiū suū etheū z hiebusē z ammorēū gergesēū eueū z āra. **C**heū: cyneū z aradiū: samari then z amatheū: **E**t p̄ hos diuisionati sunt populi chanaan: factiq̄ sunt termini chanaan venietibus a sidone gerarā vsq̄ gacam / donec ingrediaris sodo mam z gomozram z adamam et seboim vsq̄ tesa. **H**i filij cham i cognationibus z linguis z generationib' terrisq̄ z gentib' suis. **D**e sem quoq̄ nati sunt: **A** arphaxat: z lud et arā. **F**ilij arā arphaxat: z lud et arā. **F**ilij arā arphaxat: z lud et arā. **F**ilij arā arphaxat: z lud et arā.

Dicit aut̄ hebrei q̄ p̄betrusim z chesluim cōmutabāt adinuicē concubitem vroz suaz: et sic igressi sūt philistim. **C**hanaā autē. Hic describunt̄ generationes chanaan. **O** Genuit sidonē p̄moge. suū / a quo noīa / ta est ciuitas sidon q̄ est i puincia phenicis. **P** Et aracheū / qui cōdidit arcas oppidū cōtra tripolim in radicibus libani sitū. **Q** Lyneum / q̄ ciuitatē p̄dicte p̄p̄inquā nomie cyn edificauit. **R** Aradiū / a quo dicti sūt aradij qui aradiā insulā possederūt angusto freto a phenic' litore separatā. **S** Amatheū / a quo nominata est ciuitas emath. **T** Factiq̄ sūt termini zc. De ciuitatē satis note sunt et descripte inferius in scriptura. **V** De sem quoq̄. Hic d̄scribit̄ generationes ipius sem: z ponunt̄ vltimo: vt continuent̄ dicta dicēdis: qz inferius p̄sequit̄ scriptura de eis. dicit̄ ergo: **D**e sem q̄s zc. istū p̄mo nominat in speciali: qz ab ipso noīati sūt hebrei q̄bus scribebat moyses. vbi autē n̄ra trāslatio habz heber: hebrei dicit̄ trāsire. **H**eber enī est nomē p̄p̄riū z cōmune: qz signat vnum hoīem singularē de quo iam dictū est: z significat transitū. **D**icit̄ enī hebrei q̄ inter istos p̄p̄os z alios erat quidā fluui' que trāsierūt ad possidendū terrā q̄ erat vltra: ideo vocati sunt filij trāsire. **F**ratre iapheth maiore: dicit̄ aut̄ iapheth frater ipius sem: qz sociatus fuit ei i reuerētia p̄ris. **V** A maior / hoc referē ad sem: qz maior fuit alijs fratribus dignitate / vt predictū est. **H**ebrei aut̄ dicit̄ / maioris: z tunc referē ad iapheth: qui p̄m eos fuit p̄mogenitus noe. **F**ilij sem: elā / a quo dicti sūt elamite. **E**t assur a quo assyri: vt dictū ē. **A** Arphaxat / a q̄ chaldei descēderūt. **B** Et lud / a quo lydij. **E**t arā / a quo dicti sunt syri: vñ z in hebreo syria nominata est aram: cui' metropolis est damasc'. **F**ilij arā hus / q̄ thraconitidis et damasci principatum tenuit: z inde dicunt aliqui iob fuisse natum scilicet de terra hus / vt habetur Job. i. ca. **E**t hul / a quo guarī q̄ et armeni. **E**t gether / a quo ethari: qui z armeni. **E**t mes / a quo meones. **A**rvero arphaxat genuit sale / de quo ortus est heber: de quo iam supradictus est. **H**atioz sunt heber duo filij: nomē vni phalech: eo q̄ in die suis diuisi sūt ter. **E**x hoc dicunt hebrei q̄ heber habuit spiritum prophecie: quia imposuit nomen filio suo ex diuisione terre que futura erat. **I**ectan genuit malitia subditur: **Q**uasi nemroth robustus venator hominum. **H**az talis rex princeps aut dominus per machinationes diuersas et violentias rapit bona subditorum: sed subditur: **L**ozam domino / quia domin' videt talia ad puniendum tempore debito grauissima pena: p̄m quod scribitur Sap. vi. a. **P**otentes potenter tormenta patientur. **P**incipium regni eius babilon / que cōfusio interpretatur. tale nāq̄ regimē caret ordine rōnis z sic confusione repletur.

Sidon

Aradiū

Alstpheculum

Syria

Alstlefa

Pa. i. b.

Doralie

Alstmesa

Als tianā
als t iopbir
Als t abad

facta est linguarū diuisio: per quam et gentes diuise.
filij duo: **Nomē vni phālech:** eo q̄ i diebus eius diuisa sit terra: et nomē fratris ei' iectan.
Qui iectan genuit elmodad et saleph et asar mothiare et aduram et vcal et deda et hebal et abimabel: saba et ophir et euila et iobab.
Omnes isti filij iectan. Et facta ē habitatio eorū de messa pergentibus vsqz sephar mō-

Additio

In ca. x. vbi dicitur in postilla: **Istū p̄mo notat in speciali rē.**
Additio. Licet hebrei descendat ab heber filio sem: nō tamen ab eo dicuntur hebrei: prout largius in additione super **Matth. xij. c.** habetur: vide ibi rē.

Replica correctorij cōtra **Burgen.** In ca. x. vbi postilla/ tor dicit q̄ ab heber dicuntur hebrei: **Burgen.** se opponit di/ cens: Ergo omnes descēdētes ab heber dicerent hebrei quod falsū est: ideo nō ab heber sed ab abraam dicunt hebrei: sed tunc argumentū **Burgen.** est cōtra se: qz hismaelite descēden/ tes ab abraā: et in cultu vni' dei remanētes dicti sunt hebrei: alij nō. Ita respōdeo qz taliter valere potest de filijs heber sicut abrae. **Hec ista ratio sua cum respōsione valet:** quia con/ stat decem

Mo. ordi.

Rat autē Aug. Dicitur est superius **Ca. XI** qz filij noe vel filioz eius distributi sunt per terras vni/ linguas suas. Sed hic per recapitulatiōē postea cō/ memorat qd̄ p̄us erat. Sed obscuritatē facit: qz eo genere lo/ cutiois ita cōterit: q̄ de his narratio que postea facta sunt

Gen. 18. c.

Hystice

Uenite. Timebāt iterum diluuiū: ideo auctore nemroth voluerūt sibi cōstruere turrem: in qua diluuium nō timerēt. **Stulta et impia audacia vñ secuta vindicta/ et lingua/ rum diuisio.** **Descēdit autē do minus rē.** Quādo sensib' humanis se cōmodat vel operibus. vnde **Exo. iij. b.** **Vidi afflictionem populi mei et descendi liberare eos.** Et alibi: **Descē dam et videbo vtrum clamorem ope/ re compleuerint.** **Istū.** **Hystice** **Turris mundi superbia:** vel heretico rum dogmata: qui moti ab oriente. i. p̄o lumine et veniētes in sennaar (qd̄ est excussio dentū) supbiā erigunt do/ gmatas p̄tra deum: volētes illicita cu/ riositate celi altitudinem penetrare: sed ab vnitāte et confessione fidei se/ gregati diuersitate erroris q̄si dissonā tia lingue ad inuicem separant: quos armat cōtra deum p̄niciosa contentio: **diuidit erroris**

76. dif. c.
nō est. s.
ius p̄o.

Diuisio

Als t vsqz
ad

Nico. de lyra

Rat autē terra Ca. XI labij vnius. Postq̄ descri/ p̄ta est generationis noe mul/ tiplicatio. **Hic describit vni' p̄tis ele/ ctio:** et p̄mo p̄mittit quo ad aliq̄s sentē tia reprobatiōis. sc̄do addit q̄tum ad alios gr̄a electiōis/ ibi: **De sunt gene ratiōes sem.** **Reprobati sunt autē aliq̄ qz rebellauerūt cōtra dñm volētes fa/ cere turrē vbi possent p̄uari cōtra dilu uiū: et h̄ est qd̄ describit sic:** **Erat autē terra labij vni'.** i. ideomat. s. hebrei/ qd̄ vsqz tunc solū fuit in hōies **Lūqz p̄ficiscerent de oriēte.** Ab illa eni parte recesserunt q̄rentes sibi locū vbi possent simul manere: qz nemroth volebat eos s̄ suo dominio tenere. **Inuenerūt campū.** i. terrā planā et magnā ad hoc aptā. **In terra sennaar/ q̄ nunc dicit terra chaldeoz.** **Dixitqz alter ad proximū**

Iectā genuit elmo dad et saleph et asarmoth rē. Istoz populoz plurimi sunt nobis ignoti/ vt dicit **Pie rony.** vel propter longinqui/ tatem terrarū vel propter mu/ tationes populorum et nomi/ num ex guerris et subuersio/ nibus: vel alijs causis simili/ bus: et patet littera sequens ex predictis.

tem orientalem. **Isti fi lii sem fm cognatiōes et linguas et regiones in gentib' suis.** **De fa milie noe iuxta popu los et nationes suas.** **Ab his diuise sunt gē tes i terra p̄ diluuiū.**

Replica

stat decem tribus hebreos fuisse et esse: et tamē cultū vnius dei defuisse/ et ad idola defluxisse: vt patet in libris prophetarū/ **Regum:** et **Paral.** **Verius est igitur dictum postillatoris se quētis dictum beati Aug.** quod **Burgen.** ex debili motuo sepe relinquit contra suam doctrinā propriā in questione p̄e ambula: vbi docet sanctorū reuerentiā semper esse saluandā. **Dicit nanqz b̄tus Aug.** xvi. de ciui. dei ca. xi. qz hebrei dicti sunt ab heber: licz posset esse qz ab abraā dicant q̄si abraei. **Et quia b̄tus Aug.** fuit illius opinionis in libro de p̄sensu euā/ gelistaz/ retractat tamē in secūdo libro retrac. ca. xv. vbi ex in/ tentione ponit p̄positū: similiter et **Josephus** dicit ab heber dictos hebreos in p̄mo libro antiquitatū.

Nico. de lyra

ad proximū suū. **Inducente enī ipso nemroth p̄enserunt in hoc facto.** **Uenite faciam' lateres/ qz illa terra cā pelstris est nō habēs lapidicinas.** **Uenite faciam' no bis rē.** vtrūqz enī facere inceperūt vt turris esset in medio ci/ uitatis tanq̄ eius fortalitiū. **Lui' culmē prin. ad cel lum.** i. sit ita altū qz nō possit illuc attingere diluuiū. **Et celebrem' no men nfm.** et sic videt qz nō solum mo/ ti sunt ad edificandū timore diluuij: sed etiā ex supbia. **Anteq̄ diuida mur rē.** In hebreo dicit: **Et nō disp/ gamur sup faciē vniuerse terre.** i. ne dē luuiū superueniēs dispergat cadauera n̄ra super faciē terre: sicut fecit de p̄e/ cessoribus n̄ris. **Descēdit autē dñs.** **Doc autē dicit nō qz indigeat de/ sensu ad videndū ea que sūt in terra/ cum oīa pateant oculis eius: sed vt per hoc instruant iudices hominū ne p̄e/ dant ad sententiandū donec causaz exa minauerint diligēter.** **Silij adā: id est imitatores ei'?** qz sicut ille rebel/ lauerat deo in trāsgressione p̄cepti: sic et isti in edificatiōe turris. **Lepe runtqz hoc facere nec desister' ni/ nisi prohibeantur virtute superiori.**

Rat autē terra Ca. XI a **hebraice lingue labij vnius: et sermonū eorundem.** Cūqz profi/ a **relicto vero sole.**

ciscerētur de oriente / inuenerūt a **quod est fetor vel excussio dentū: quia hereticorū dogmata nō habēt bonū christi odorem sed fetorē: et dentes amiserat: q̄bus cibos verbi dei molere debuerunt.**

campum in terra sennaar: et ha/ bitauerunt in eo. **Dixitqz alter** b **ad proximū suū: Uenite fa/ ciamus lateres et coquam' eos igni.** **Habueruntqz lateres pro** a **ad aq̄s dissolui n̄ p̄t nec aliq̄ rei: nisi menstruo sanguine postq̄ siccātū fuerit.**

saxis: et bitumē pro cemēto/ et di xerūt: Uenite/ faciam' nobis ci a **quam deus non ingreditur.**

uitatē et turrem cuius culmen b **vt nō possit vltra pertingere diluuium.** a **superbia mundi: vel elationē hereticorū qui figmenta sua erigunt cōtra deum. vnde merito turris babel: id est confusio dicit.**

pertingat ad celū: et celebre/ mus nomē nostrum anteq̄ dilu a **vt nō possit vltra pertingere diluuium.** b **celebre faciamus.** a **diuersitate erroris.**

damur in vniuersas terras. De/ scendit autē dñs/ vt videret ciui tatē et turrem quā edificabant fi a **descendere dei est humanorū actuum attendere p̄auitatem.**

lij adam: et dixit: Ecce vnus est populus et vnum labium om/ nib': Ceperūtqz hoc facere: nec n̄ desister' a cogitatiōibus suis do/

Aboraliter. a **Erat autem ter ra labij vnius.** Per terrā homo in/ telligit qui format' fuit de terra **Gen. i. d.** **Est autē homo labij vnius quādo s̄ militet loquit' de p̄mo in p̄sentia et absentia eius/ et lingue diuerse q̄n bona loquit' in p̄sentia p̄mi et mala ipso ab sente.** **Et de tali dicit **Eccl. xviij. b.** Su/ furro et bilinguis maledictus: multos enī turbauit pacem habētes.** **Possunt etiā per labia sensus exteriores homi nis intelligi: eo qz enunciat aliquo mo/ do dispositiōes animi.** **Eccl. xix. d.** **Ab occurſu faciei cognoscit sensat'.** In fa/ cie vero sunt oēs sensus: igit' terra est labij vnius q̄n sensus exteriores hōis componunt ad vnitatē recte rationis. **Lūqz p̄ficiscerent de oriēte** hoc faciūt exteriores sensus q̄n recedūt a lumine rōnis recte attracti delectabi/ lib' et tūc mutuo se hortant' ad faciēdū turrē supbie cōtra deū: et ad hoc trahū tur sensus interiores animi per consen sum: sed deus cōfundit labiū eoz. s. p̄v **ujsendo pena**

Nota

Nota

diuidit erroris repentina pfusio. Vos
damnat trinitas et dispergit: in quam
offenderunt. unde: Venite igitur descē
damus et confundamus ibi linguā eorū
varietate. s. errorū vel scismatum: qñ fa
cta est linguarū diuisio. In sola domo
heber pristina lingua remansit: sicut in
sola ecclia q̄ domus christi vnitas cōfes
siois et fidei. a Venite igitur descē
damus. Ad angelos dixit itelligit.
Del fm illud: faciamus hoies ad ima
ginē et similitudinē nostrā. Nā singula
ri numero subiunctū est: et diuisit eos
et. sicut ibi: fecit deus hoiem ad ima
ginē et similitudinē suam. Grego. in
Hora. lib. ij. Venite et. dicit hīs qui
deo adherent. Venite quia a diuina cō
templatione nunq̄ decrescere / sed sem
per accrescere: et nunq̄ corde recedere
stabilī motu est semper venire. Ascen
dunt angeli creatorē conspiciendo: de
scendunt creaturam illicite se erigentes
examine districtiōnis premendo. Dice
re ergo descendamus et confundamus
linguam eorū: est in semetipso quod re
cte agatur ostendere: et per vim inter
ne visionis eorum mentibus exhibēda
iudicia: occultis motibus inspirare.
b Diuisit eos. Alchu. In hac di
uisione linguarum nihil nouum fecit
deus: sed dicendi modos et formas lo
quelarū diuersis gentibus diuisit. Un
de easdem syllabas et eiusdem potesta
tis litteras aliter coniunctas in diuer
sis linguis inuenimus: et sepe eadem
noīa vel verba aliud significātia: vbi
dicitur Ps. ij. b. In virga ferrea: in
greco habetur enraddo sidera: igitur
in latino sidera non ferrea significat vt
in greco sed astrā. c Sem centuz
erat annorū. Beda. Magna que
stio nobis nascitur fm litteram: quomo
do sem biennio post diluuium centum
esse annorum dicitur: cum supra quin
gentesimo anno noe natus asseratur:
et sexcentesimo anno eiusdem noe dilu
uiū venisse legatur. Et ergo numerus
temporū sibimetipso nō repugnet / intel
legendū est: aut noe duos plusq̄ quin
gentos annos habuisse quando natus
est sem: aut duos minus ad sexcentos
annos quādo venit diluuium: aut sem
habuisse centum et duos annos qñ na
tus est arphaxat. Solet enim sic loqui
scriptura nonnunq̄: vt et si modicum
superfit vel desit: plenarium tamen nu
merū et perfectum in computo sonet: vt
dicitur autē verisimile vt mea fert suspi
tio: q̄ cum natus esset sem duos super
quingentos annos habuisse noe: Ne
q̄ falsum dicit scriptura: quia quingen
tos annos habuit: etiaz si quingentos
et duos annos habuerit: quia nimirū
minor numerus intra maiorem cōtine
tur: forte autē sancte scriptor historie dili
gentius hoc loco curauit explicare: di
cendo sem biennio post diluuiū centū
fuisse annorum: quia se meminit annū
natiuitatis eius quasi negligentius an
notasse. Nusq̄ in tota hac serie gene
rationum addidit mortuus est / sicut in
etate que precessit diluuiū: quia nemo
erat in tota hac complexione nascētū:
de quo ex ceteris excepto dici posset si
cut ibi de enoch. Ambulauitq̄ cum do
mino et nō apparuit: qz tulit euz deus.
d Thare ge. a. Aug. Non simul
sed suis temporibus ex quo gignere ce
pir: nec

a Trinitas in psonis vt ibi: faciam⁹ h. et.
a nec eas opere compleant. Ue a
nite igitur descendamus et con
fundamus ibi linguam eorum:
a intelligat. b solitam.
vt non audiāt vnusquisq̄ vocē b
primi sui. Atq̄ ita diuisit eos c
a vnitas deitatis: sicut ibi: fecit de⁹ ho
minē ad imaginē et similitudinē suam.
dominus ex illo loco in vnuer
sas terras: et cessauerunt edifica
a turrem superbie.
re ciuitatem. Et idcirco vocatū
est nomen eius babel: quia ibi
cōfusum est labium vnuerse ter
re. Et inde dispersit eos domin⁹
super faciem cunctarum regio
num. He generationes sem.
c Sem centū erat annorū quādo
genuit arphaxat / biennio post
diluiū. Uixitq̄ sem postq̄ ge
nuit arphaxat quingentis annis:
et genuit filios et filias. Porro
arphaxat vixit trigintaquinq̄
annis et genuit sale. Uixitq̄ ar
phaxat postq̄ genuit sale trecē
tis tribus annis: et genuit fili
os et filias. Sale quoq̄ vixit tri
ginta annis et genuit heber. U
ixitq̄ sale postq̄ genuit heber q̄
dringentis tribus annis: et ge
nuit filios et filias. Uixit autē
heber trigintaquattuor annis:
et genuit phalech. Et vixit he
ber postq̄ genuit phalech qua
dringentis triginta annis: et ge
nuit filios et filias. Uixit quoq̄
phalech triginta annis: et genuit
reu. Uixitq̄ phalech postq̄ ge
nuit reu ducētis nouem annis:
et genuit filios et filias. Uixit
autē reu trigintaduobus an
nis: et genuit saruch. Uixit quo
q̄ reu postq̄ genuit saruch ducē
tis septem annis: et genuit filios
et filias. Uixit vō saruch trigin
ta annis: et genuit nachor. Uixit
q̄ saruch postq̄ genuit nachor
ducentis annis / et genuit filios
et filias. Uixit autē nachor vigin
tinouem annis: et genuit thare.
Uixitq̄ nachor postq̄ genuit
thare centū decem et nouem an
nis: et genuit filios et filias. U
ixitq̄ thare septuaginta annis: et
genuit abram et nachor et aram.
He sunt autē generationes tha
re. Thare genuit abram et nachor

* a Venite igitur et. Verba ista
in plurali posita sūt vba dei ad ange
los qui sūt executores diuine iusticie.
b Ut nō audiat vnusquisq̄ vocē
primi sui. i. nō intelligat: bene enim
audiebāt sonos verboꝝ / sed nō intelli
gebāt significata eorū. c Atq̄ ita
diuisit eos dñs et. Illos qui erant
vnus idiomatis ad vnā terram: alios
vnus idiomatis ad aliā. d Et ces
sauerūt edificare. Quia quādo vn⁹
petebat lapides alter portabat sibi ce
mentum: vel aliquid simile: et sic crede
bat vnus se derideri ab alio: ppter qd̄
mota est inter eos rixa et p̄tentio: et sic
oportuit q̄ cessarent ab edificando: et
idcirco vocatū est nomē eius babel. i.
confusio: vel fm p̄prietatē hebraici ser
monis. i. mixtio: quia hoies ad inuicē
mixti non intelligebant se mutuo pro
pter multitudinē idiomatiū. e Sem
centum erat annorum quando
genuit arpha. et. Sic cōsequenter
ponitur vnus partis electio. s. gene
rationis ipsius sem: et non omnis: sed
vnus de qua in fine p̄sequitur: et le
gatur littera sicut iacet: hoc excepto q̄
duo sunt hic notanda. Unum est q̄ in
descriptione huius generationis dicitur
tur aliqui vixisse quingentis vel qua
dringentis annis post diluuium. Ex
quo patet q̄ illud quod supra dictū est
vi. ca. Eruntq̄ dies illius centum vi
ginti annorum: nō fuit terminus vite
humane post diluuium vt credunt ali
qui / sed fuit terminus vsq̄ ad inunda
tionem diluuii: infra quē poterant pe
nitere. Et scdm̄ hic notandū est q̄ de
scripta vita cuiuslibet istius generatio
nis: nō dicitur hic in fine: et mortuus est: si
cut supra dicitur est describēdo generati
onē ip̄i⁹ seth añ diluuiū. Cui⁹ ratio est:
qz in illa generatione vnus scilz enoch
fuit sublatus de medio hoīm / non per
mortem: sed quia translatus est in pa
radisum: vt supra dicitur est: hic autē nul
lus est excipiendus a morte per talem
modum: et ideo non dicitur in fine alicui
us: et mortuus est: quia hec est lex cō
munis et certa de omnibus. f U
ixitq̄ thare septuaginta annis et.
Et hoc dicitur aliqui doctores catholici
et hebrei q̄ abram fuit primogenitus
thare / et aram vltimus. Sed p̄tra hoc
arguit qz fm ip̄os et omēs alios expo
sitores sara vxor: abram fuit filia arā.
de ipsa vero scribitur j. xvij. ca. e. Pu
tasne centenariū nascetur filius et sara
nonagenaria pariet? Ex quo patz q̄ sa
ra erat iunior abraz decem annis tm̄.
Si igitur aram fuit iunior ip̄o abram: se
quit q̄ nō habebat decē annos qñ ge
nuit saram: immo nec octo qz inter na
tiuitatē abre et aram fuerūt plusq̄ duo
anni quod vi
niendo pena gebenne vbi nullus
est ordo et p̄sequens ibi est extrema
pfusio. Allegorice. Per terrā itel
ligit militans ecclia. per labiū vō p̄e
dicatio et doctrina. Istud autē labiū ab
ecclie p̄ncipio fuit vnū p̄dicando et do
cendo vnū deū: vnā fidē: vnū baptis
ma sicut dicit Eph. iij. a. sed i recessu alt
quoz ab oriente. i. a christo de quo di
citur Zach. vi. c. Ecce vir oriēs nomē
eius. Turris supbie fabricata est ex q̄
secuta est diuisio linguarū p̄ doctrinā et
predicationem heresum diuersarum. 1. Pa. 1. b.
Ios. 24. a.

Nota

Nota

D

An abram senior q̄ thare

Doralie

Allego.

1. Pa. 1. b. Ios. 24. a.

pit: nec attendendus est in his ordo natiuitatis: sed significa-
tio future dignitatis: in qua excellit abra. a ¶ In hur chal
deco. Hiero. In hebreo in hur cesim. i. in igne chaldeoz: hic
fabulant hebrei/ q abram in ignem sit missus: qz ignem nolu
it adorare/ que chaldei colunt: z dei auxilio liberatus de ido-
latrie igne effugerit. Unde ad eum di-
citur: Ego sum qui eduxi te de hur chal-
deoz. b ¶ Aram patris melche-
Hiero. Idem pater vtriusqz aram fili-
us thare frater abze z nachoz duas fi-
lias genuit melcha et sarai cognomēto
iescham. Melcham duxit nachoz: z sa-
rai abram. nondū enim inter patruos
z neptes nuptie fuerant prohibite que
in pncipio etiā inter fratres et sorores
sunt celebrate. c ¶ Tulit itaqz thare
re abram zc. Aug. Usqz facti sunt
dies thare. cc. v. anni: z mortuus est in
aran/ prius dicit q cuz esset thare. lxx.
annoz genuit abram: z postea cuz om-
nibus suis mansit in charran: z mortu-
us est. Et dicitur ē abze vt exiret de char-
ran: z exiuit cum esset. lxxv. annorum.
Sed per recapitulationē ostendit viuo
patre dominū pcepisse et abraz de char-
ran exisse cum esset. lxxv. annoz: et pa-
ter. c. lxx. Sic dies vite eius. cc. v. anni
fuerunt. Et ideo scriptū sit: Fuerūt an-
ni vite thare. cc. v. anni in charrā: quia
ibi impleuit annos totius vite. Solui-
tur ergo questio p recapitulationē que
insolubilis est: si post mortē thare dice-
rem dñm dixisse abze vt exiret de ter-
ra: quia nō erat. lxxv. annoz: cuz pater
iam mortuus esset: qui eū anno etatis
lxx. ge. vt post mortem patris esset. c.
lxxv. annoz: si omēs anni patris. ccv. fuerunt. Sed quia qui
dam volunt annos abze cōputari ex quo liberatus est de igne
chaldeoz p̄m hebreozū traditionē: potest dici qz scriptura que
ait: cuz esset thare annoz. lxx. genuit abram z nachoz z aram:
nō intelligi voluit q. lxx. anno tres genuerit: sed quādo gene-
rare cepit/ memorauit: fieri aut potest vt posteriorē abram ge-
nerit: sed p̄uilegio dignitatis prior nominatus sit: sicut fa-
ctū est ibi: Jacob dilexi: esau aut odio habui: z i paralipomēo
Judaz ordine quartus/ prior nominat⁹ est: a quo iudei dicti
propter regiam tribum.

Historice

135. q. 1. c. 1
et eadez. c.
cum igit. s.
hac itaqz

132. q. 4. c.
recurrat. s.
his itaqz

Ro. 9. c.
1. Pa. 5. a.

Nico. de lyra

* anni/ quod videt incoueniens: maxime illo tēpore in quo
incipiebāt generare: quādo erāt sexaginta annoz vel septua-
ginta: z ideo melius videtur dicendū q abram fuit vltimo na-
tus de tribus filiis thare: tamē nominat p̄mo ppter eius di-
gnitatē: z quia ponēdus erat caput z stipes generationis se-
quētis: z quia primo facta est ei repromissio expressa de chri-
sto: sicut

Additio

¶ In ca. xi. vbi dicit in postilla: Hoc dupliciter exponitur
Uno modo sic: Ante patrem suum zc.
¶ Additio. i. Quis ea que dicuntur ab hebreis de morte
aram fabulosa videant/ cum non habeant fundamentū in lit-
tera: tamen q abram fuisset diuina virtute liberatus ab igne
vel ab aliquo magno periculo in chaldea seu in hur chaldeo-
rum aliquod videtur habere fundamentū in littera. dicit enī
infra. xv. ca. Ego sum dñs qui eduxi te de hur chaldeoz/ que
quidem verba sonant aliquā liberationē diuinitus factaz: eo
modo q dicit. Exo. ix. a. Ego sum dñs de⁹ tu⁹ q eduxi te de terra
egypti. Nec obstat quod hic legitur: Tulitqz thare filiū suū
abram z loth filium aram: z eduxit eos de hur chaldeoz: qz
vbi nos habemus: et eduxit eos: veritas hebraica habet. Et
egressi sunt cū eo de hur chaldeoz/ cōcordat cum hoc glo. que
habet infra. xij. ca. super illud verbū. lxxv. annozū erat abram
cum egredere de aram sic dicens: Vera est igitur hebreozū
traditio q egressus sit thare cum filiis suis de igne chaldeoz
z q abram vallatus babylonio incendio: quia illozū idolū
scz ignem siue incendium illud adorare nolebat liberatus sit
auxilio dei: hec in glo. et est Hiero. Narrat etiā Ra. Hoy.
in lib. de directiōe perplexozum/ parte tertia/ q in quodam li-
bro de agricultura egyptiaca. s. idoloꝝū continet q quidā vir
nomine abram

Abra libe-
rat⁹ ab igne

et arā. Porro arā genuit loth.
a ¶ ab igne consumptus: vt aiunt hebrei:
quem adorare noluit.
¶ Hortuusqz est arā añ thare pa-
a trem suū in terra natiuitatis sue
i hur chaldeoz. Buxerūt au-
b tem abraz z nachoz vxores. No-
men vxoris abram/ sarai: Et no-
men vxoris nachoz/ melcha filia
b arā patris melche z patris iesche.
c ¶ Erat aut sarai sterilis nec habe-
bat liberos. Tulit itaqz thare a-
c bram filiū suū z loth filiū arā fili-
um filij sui: z sarai nurū suā/ vxo-
rem abraz filij sui: z eduxit eos de
hur chaldeoz vt irent in terram
¶ vel charran.
chanaan. Venerūtqz vsqz aran:
et habitauerūt ibi. Et facti sunt
dies thare ducentozū quinqz an-
noz: z mortuus est in aran.

sto: sicut supra dictū est de sem filio noe. vi. ca. q pponit alijs
propter dignitatē nō propter p̄mogeniturā. Item licz abram
nō fuerit in textu vocat⁹ abraam vsqz ad. xvij. ca. in quo descri-
bitur mutatio nois ipius: tamē in hoc opere frequēter nomi-
nat⁹ abraam ante illū locum: quia est nomē magis vsitatum z

scribenti vel dictanti citius occurrit:
nec est vis de illo cum per hoc senten-
tia non mutetur. a ¶ Hortuusqz
est aram añ patrem suū zc. Hoc
dupliciter exponit/ vno mō sic: An pa-
trem suū. i. ipso vidente et pcurante.
Dicunt enim hebrei q thare idolatra
existens accusauit abram filiū suū ipsi
nemroth: eo q nolebat ignem colere
sicut faciebant chaldei de p̄cepto nem-
roth: ppter qd abram de p̄cepto nem-
roth pietus est in ignem. Aram autē
frater eius assistens dicebat in corde
suo: si vicerit abram illelus ab igne se-
quar eius fidem: sin autē colam ignem
sicut alij: cum igit abram virtute diu-
na liberaret illelus ab igne: z quere-
retur ab aram de eius cultu: respōdit
se velle sequi abram: tūc profectus est
in ignem z ibi mortuus est: qm nō fu-
it tante fidei sicut abram/ vt p̄z ex pre-
dictis: nec tanta bona futura erāt per
ipm: z sic cōsequēter exponit qd sequi-
tur. b ¶ In hur chaldeozum. i. in
igne vel incendio chaldeozū: sed ista
expositio nō videt rōnabilis: quia po-
stea subdit. c ¶ Tulit itaqz thare
abraz filiū suū z loth filiū aram zc. Et
eduxit eos de hur chal. nō autē edu-
xit eos de incendio: maxime cū p̄m ista
expositiōe dictū sit q per eius accusa-

tionem filij eius pieti sint intra ignem: z ideo melius videt
dicendū q hur sit hic nomē terre vel ville in qua manebant:
ita q hur nomē cōmune est z p̄p̄iū. put significat villā deter-
minatā vt ignem: z hoc idē dicit quidā doctor hebreus autē
ticus noie manaben. z ideo alio mō exponit: An thare patrē
suū. i. ipso adhuc viuēte: quia alij filij thare post patrē mor-
tui sunt. d ¶ Patris melche z patris iesche. aram enim
de cuius morte dictū est genuit istas duas filias: z ipsa iescha
fuit binomia: quia vocata fuit alio nomine sarai. Sequitur
e ¶ Et irent in terram chanaan/ hec fuit intentio eozum
in recessu de chaldea: sed occasione habita remanserunt in lo-
co intermedio scilicet in aram vbi mortuus est thare. In acti-
bus vero apostolorū vocatur charrā z hoc est: quia prima lit-
tera est heth: pro qua in greco ponitur chi littera: z in latino
due littere: scz. c. h. Lucas autē scripsit actus apostolorū in gre-
co. Notandū etiā q abram accepit vxorem filiam fratris suū
quia tunc t̄pis talis gradus nō erat. phibitus.

Additio

nomine abram disceptabat publice cum idoloꝝū cultoribus:
asserens q nō erat ignis colendus vt deus: z q rex timens
ne populū auerteret ab illa cultura/ incarceratione eum z spolia-
tum de terra sua eiecit / que quidē historialia est ab infidelib⁹
bus tradant: quia tamē in fauorē fidei sonāt nō sunt repellē-
da. habet enī ex hoc q abram fuit tam ardēs in cōfessione si-
dei q etiā publice z corā tyranno rege idolatras cōfurbabat: et
cum hoc q deus ipm de manu tyranni liberauit.
¶ In eodem caplo. xi. vbi dicitur in postilla: Notandum
etiam q abram.
¶ Additio. ij. In lege veteri nunqz fuit prohibitum q ho-
mo acciperet in vxorem filiā fratris sui: seu filiā sororis sue: p
ut patet Leuit. xvij. b. vbi oēs in matrimonio phibiti expil-
munt inter quos predictus gradus nō cōnumerat. Nulla te
admiratio teneat lector dignissime si excellentissimus doctor
magister Matthias corrector Burgen. istis duab⁹ additio-
nibus non respōdet nec replicat ad illas: sicut nec ad multas
alias inferius adductas: quoniā p̄dictus doctor nō intēdit re-
plicare nisi ad illas que sunt p̄tra postillatoꝝū q vident facere
difficultatē cōtra dicta postillatoꝝū: alias aut aut tanqz addi-
tiones aut tanqz idignas rāsiōne dimittit: vt pōt intelligi ex
dictis eiusdē inferi⁹ in correctorio corruptoꝝū ca. xi. Exo. d.

A Gregere de terra rē. Aug. Consi. La. XII
deranda est narratio Stephani de hac re: cui magis
harum expositionū nō repugnet: r illud quidē conti-

git: vt nō sicut videt narrari in Gen. post mortem thare locu-
tus sit deus abre vt exiret de terra r de cognatione sua. Sed
tus sit deus in mesopotamia: priusq̄ habita-
ret in charra/iaz egressus de terra chal-
deorū: vt in illo itinere intelligat ei lo-
cutus deus. Sed q̄ stephanus postea
sic narrat: tunc abā egressus de terra
chaldeorū habitauit in charra: r inde
postq̄ mortuus est pater eius colloca-
uit eū in terra hac: nō paruas affert an-
gustias huic expositioni que sit p reca-
pitulationē. Videt enī habuisse impe-
riū dñi qui ei locut⁹ fuerat in itinere me-
sopotamie egresso de terra chaldeor et
eunū in aran: r post mortem patris sui
implese/ cū dicit: habitauit i charra: r
inde postq̄ mortu⁹ est pater ei⁹ colloca-
uit eū in terra hac. Ac p hoc manet que-
stio si. lxxv. annorū fuit qñ egressus est
de charra. Quō possit hoc esse verū: nō
si forte q̄ ait stephanus: tunc egressus
abā de terra chaldeor habitauit i char-
ra: sic accipiat tūc egressus est postq̄ lo-
cutus est dñs: iā enī erat in mesopota-
mia (sicut supradictū est) qñ audiuit il-
lud a dño. Sed p regulā recapitulationis cōterere voluit ste-
phanus r simul dicere vnde egressus: r vbi habitauit/ cū ait:
Tūc abā egressus est de terra chaldeor/ r habitauit in char-
ra. In medio aut. i. inter egressum de terra chaldeor r habi-
tationē in charra/ locut⁹ est ei de⁹. Ad vō adiūgit stephan⁹:
et inde postq̄ mortuus est pater ei⁹/ collocauit eū de⁹ in terra
hac. Notandū q̄: nō dixit: r postq̄ mortu⁹ est pater ei⁹ egres-
sus est de charra: sed inde collocauit eū deus in terra hac: vt
post habitationē in charra collocaretur in terra chanaan: nō
post mortē patris egressus/ sed collocat⁹ in terra chanaan. Et
sit ordo vborū/ habitauit in charra: r inde collocauit eū in ter-
ra hac postq̄ mortu⁹ est pater eius: tunc. s. locutus est qñ illic
nepotē suscepit: cuius omē semē fuerat regnaturū: ex pmissio-
nei hereditate donata: ex ipso enī natus est hismael de agar: r
alii de cethura: r ex isaac esau/ ad quos nō p̄tinet hereditas.
Ex iacob aut filio isaac q̄tquot nati sunt. i. vniuersum semen
eius ad illā hereditatē p̄tinit. Sic igit locutus est in terra il-
la abā: qñ ibi vixit vsq̄ ad natiuitatē iacob. **S**tra. Notā
dñ q̄ iam egressus fuerat de terra sua: sed tūc egressus fuerat
corpe nō mente r volūate. habebat enī animū forsitan reuer-
tendi/ qñ dictū est ei: Egredere rē. **S**id. Reliquit terraz
christ⁹ cognationē iudeor/ r magnificatus est in pplis gētū.
Nobis quoq̄ ex eundū est de terra nostra. i. de facultatibus:
r opibus terrenis: r cognatione. i. conuersatione vitioz que
nobis a natiuitate coherētia: quasi affinitate cōsanguinitatis
sunt iuncta/ r de domo patris. i. de memoria mūdi: vt ei re-
nunciantes possimus cū pplō dei dilatari: r in terrā pmissio-
nis celestis cū tps venerit introduci. **F**aciam⁹ te in
gen. rē. **S**id. Duo pmittunt abre: q̄ scz terram chanaan se-
mē eius possidebit/ cū dicit: r veni in terrā quā mō. ti. Aliud
aut longe p̄stantius nō de carnali: sed de spūali semine quo
pater futurus est: nō tm gētis iudaice: sed oim gentiū fidē se-
quentiū suā: qd ita pmittit: et bñdicent in te oēs gētes terre.
S Septuaginta

Nico. de lyra

Dixit aut dñs ad abā rē Postq̄ moyses descripsit
multiplicationem humani generis: et distinctionē fi-
delium ab infidelibus per duos stipites primos scilicet
adam r noe: hic consequenter facit hoc idem per tertium
stipitem scilicet per abram: et currit ista descriptio per tres
partes. primo per abram. secundo per isaac. ca. lxxv. tertio per
iacob. ca. lxxviij. Circa primum describitur quomodo abram
processit de imperfecto ad perfectum: r ideo primo ostēditur
quomodo se habuit vt incipiens. secūdo quomodo vt profici-
ens. c. lxxij. tertio quomodo vt perfectus ca. lxxij. Circa p̄-
mū sic proceditur: quia primo ostēditur qualiter se habuit cir-
ca deum. secūdo qualiter circa proximū. r. ca. tertio qualiter
circa seipsum ca. xv. Circa primū tria ostēduntur: primū
est ipsius abre obedientia ad deū siue subiectio. secundū ipsi⁹
deuotio/ ibi: Apparuit⁹ dñs abraz. tertio sue fidei probatio/
ibi: facta est aut

ibi: facta est autem fames. Primū autē describitur per hoc
q̄ abram obediuit deo promptly dimittēdo terram r cognatio-
nē/ cū dicit. **D**ixit aut dñs ad abā. Pm q̄ dicit Ra.
Sa. istud fuit ei dictū per sexaginta annos ante mortē patris
sui: quia pater suus r frater eius nachor declinauerūt ad ido-

Dixit aut dñs ad abā. Pater.
C. a. XII
Christum.
minus ad abram: Egredere de terra tua: r de cognatione tua: r de domo patris tui: r ve-
ni in terram quā monstrauero tibi: et benedicam tibi: et magnificabo nomen tuū: erisq̄ benedict⁹: r benedicam benedicientibus ti-

raphel rex sennaar rē. de quo dicit omnes hebrei q̄ iste erat
nemroth/ qui r erat binomius: r ideo meli⁹ dicit: Egredere
de terra tua. i. longius recede ab ea: r hoc videt p litterā he-
braicā que sic habet: Gade tibi terra tua: ac si diceret: p vtili-
tate tua vade longius a terra tua. **E**t de domo patris
tui. Nō q̄ pater viueret adhuc/ vt predictū est: q̄ bñ denota-
tur domus ab aliquo etiā postq̄ mortuus est: vt p̄z in scriptu-
ra in pluribus locis. **E**t veni rē. Adhuc enī determi-
nationē terre nō ei reuelauerat/ vt ostendat obedientia abre ex-
euntis ad dñi mandatū etiā ad locū indeterminatū. **F**a-
ciam⁹ te in gentē magnā. q̄tū ad multitudinē prolis: licet
sara sit sterilis. **E**t bñdicā tibi. Multiplicādo te in bo-
nis spūalibus r corp̄alibus. **E**t magnificabo nomē
tuū. Augēdo famā tuā. **E**risq̄ benedict⁹. Antho-
nate r excellēter p̄ ceteris patrib⁹ tuis: r ad b̄ designādū
in hebreo dicit: **E**risq̄ bñdictio: sicut de aliquo excellēter lar-
go vel liberali/ nō solū dicit q̄ sit liberalis in cōcreto: s; etiā li-
beralitas in abstracto. Aliter exponūt hebrei dicētes q̄ ppter
hoc dictum est: **E**t eris benedictio: quia futurum erat vt bene-
dictio sacerdotum fieret p̄m hunc modum: deus abram. deus
isaac: r deus iacob benedicat tibi: r iterū repetebatur nomen
abram dicendo: **E**t deus abraz benedicat tibi: ita q̄ forma be-
nedictionis qua sacerdotes utebantur super populum incipie-
bat a noīe abre:

Aboralē. **D**ixit aut dñs ad abā. In vocatōe abre desig-
nat hoīs frati ad religionē vocatio/ sicut fuit beatus Aug.
r Grego. r plures alij qui multū p̄fecerūt in ecclia dei: cui p
inspirationē dicit a dño: **E**gredere de terra tua. **D**i-
mittēdo terrenas possessiones. **E**t de cognatōe tua.
Relinquēdo amicos carnales. **E**t de domo patris tui.
Dimittēdo mores r gestus parentū seculariū: aliter non vale-
ret habitū sumere religiosum: **E**xemplū de asino quem fingit
poeta pellē leonis assumpsisse: quē cū dñs su⁹ q̄reret/ r ppter
pellē leonis ad eū appropinquare formidaret: tandē p gestus
asininos eū recognouit/ r ad suū seruitiū reduxit d. **T**u mihi
qui quondā semp asellus eris. Sic diabolus sub habitu reli-
giōsō mores r gestus seculares cōspiciēs/ in suā redigit serui-
tutem. **E**t veni in terrā rē. i. viuentiū vita grē ad quā
religiosus deuotus iā venit in spe r post mortē veniet in re: qz
tāta grā dā accipientibus habitū religionis deuote q̄ta dā
fidelibus in baptismo: vt dicit in collationibus patrū collatio-
ne. rē. **E**t allegatur a sancto. **T**homa d e aquino secūda secun-
de. **E**t per cōsequens iā venit in spe ad terram viuentium vita-
glie: quia gratia est arra glie. **E**t hec terra vite gratie fuit la-
cte eruditōis sic dicit apls. i. **L**oz. iij. a. **L**ac vobis potū dedi-
t melle deuotionis: nam in ea p̄gustatur mel future beatitu-
dinis. **F**aciam⁹ te in gentē magnā. **P**er cōuersionē
aliorum ad bonū. **E**t benedicā tibi. **M**ultiplicatōe
bonorū spūal iū. **E**t magnificabo te. **P**er regni
celestis meritū. **E**risq̄ benedictus. **G**lie namq̄ colla-
tio est dei pfecta

Questio

32. q. 3. c.

24. q. 3. cū

D

Doralē

Elopus

Historia. **E**ra Septuagintaquinque annorum. Hiero. Si thare pa- ter abre in regione chaldaea. lxx. annorum genuit abraam: et in char- ram ducetissimo quinto anno mortuus est: quomodo post mortem thare abram exiens de charra. lxxv. annorum memorat: cum a na- tuitate eius usque ad mortem patris. c. xxx. anni fuisse doceant.

Hera est igitur hebreorum traditio quod egressus sit thare cum filiis suis de igne chaldeorum: et quod abram vallatus babilonio incendio: quod illud adorare nolebatur: liberatus sit auxilio dei: et ex illo tempore reputetur ei tempus etatis ex quo confessus est deum: spernens idola chaldeorum. Potest autem fieri: ut quia scriptura reliquit incertum: an paucos annos thare de chaldaea profectus veniret in aran quod morte obiret: vel statim post persecutionem: et ibi diuitius moratus sit. **B**ethel. Rab. In terpretatur domus dei: que post bethauen vocata est. i. domus idoli. **C**hai. Oculus vel fons interpretatur. Patriarcha ergo tendens ad terram promissionis tetendit tabernaculum inter bethel et hai: quia sancti fonte baptismi regenerati in cursu huius vite circumspici ad dei tabernaculum. i. celestem properant civitatem.

Dystice

Nico. de lyra

bat a nomine abre: et in nomine eius terminabat. **A**braam in te benedicens uniuersam cognationem terrae. Hebrei exponunt sic: quando aliquis imprecabatur bona alteri dicebat: benefaciat tibi deus sicut fecit abre. Christiani exponunt de christo et melius ut videtur: In te benedicens etc. i. in semine de te nascituro: quod est christus. In omni enim gente sunt aliqui christiani: et ideo benedictio christi fit super omnem nationem terre: hoc autem non potest dici de persona abre. **E**gressus est itaque abram sicut verus obediens. **E**t iuit cum eo loth: voluntarie: magis volens esse cum auunculo suo fideli et iusto quam cum alijs remanere. **S**eptuaginta quinque annorum erat abram. Istud patet ex predictis si ponatur exisse ante mortem thare per septuaginta annos: ut dicit Ra. Sa. quod thare septuaginta annorum genuit abraam: hinc ipsum: quod dicit eum fuisse primogenitum: et abram septuagintaquinque annorum egressus est de aran: quibus si adiungantur septuaginta quibus pater superuixit: ut ipse dicit sed non probat: habent anni. ccc. quibus vixit ipse thare: sicut habet in fine pce. ca. sed quod hoc dictum procedit ex suppositione quod abraam fuit primogenitus thare: quod improbatum est: ideo dicendum quod abraam exiuit de aran post mortem patris sui thare: et quod non fuit primogenitus eius sed ultimus: ita quod inter natiuitatem primogeniti thare et natiuitatem abre fluxerunt. lxx. anni: et sic in morte patris sui thare fuit. lxxv. annorum: quod thare cum esset. lxx. annorum cepit generare: et ideo usque ad natiuitatem abre fluxerunt. lxx. anni: et abram. lxxv. annorum erat quando exiuit de aran immediate post mortem patris: qui anni si simul iungantur faciunt. cccv. annos: et tot annis vixit thare: ut habet in si. pce. ca. Sequitur: **E**t alias quos fecerat in aran. i. suos et ancillas quos emerat. **E**t hinc alios viros et mulieres quos de idolatria conuerterat ad cultum unius dei. **U**sque ad locum sicheem: de hoc fit mentio specialis: quod dominus ibi ostendit sibi motem garicim: et montem hebal: ubi filij israel suscepturi erant iuramenta legis seruande per benedictiones super seruantes legem: et maledictiones super transgressores: ut habet Deut. xxvii. c. **U**sque ad conuallium illud. **H**ec est regio pentapolis ubi erant quinque ciuitates quas subuertit dominus: que erant valde delectabiles ante subuersio-

Illustris conuallis

les ante subuersionem: ut habet ca. sequenti. **C**hananeus autem tunc erat in terra. i. occupans iniuste terram datam sem et filiis eius: quod ut dicitur hebrei: **H**oc post diluuium ordinavit quod sem filius suus haberet terram illam: vñ. j. xiiij. ca. dicitur quod melchisedech erat rex salae: quod ciuitas postea dicta est hierusalem: et est metropolis in regione illa. **S**ed cum autem oēs hebreos ipse sem notatus est melchisedech: propter bonitatem sui regimini: quia melchisedech interpretatur rex iusticie. **S**i enim computentur anni ipsius sem: inuenitur vixisse ultra illud tempus. **A**pparuitque. **H**ic consequenter describitur ipse abre deuotio: et hoc ex duobus. s. ex diuina apparitione sibi facta: et ex ipsius abre gratumactione deo reddita: et per ista. **S**ciendum tamen quod cum dicitur: **Q**ui edificauit ibi altare. **E**t iuocauit ibi nomen eius: non est de textu sed subintelligitur: et propter hoc aliqui doctores posuerunt illud in glo. interlineariter: sed postea aliqui nescientes discernere inter glossas et textum: inseruerunt illud in textum: et sic habet in multis locis in biblijs nostris. **S**equitur: **P**rogressus ad meri. i. ad illam partem indee: quod est versus egyptum: quod terra egypti est ad meridiem respectu terre promissionis. **F**acta est autem facta. **H**ic describitur fides abre: probatio. ad hoc enim promissum dominus sanctum fieri in terra chanaan: et maxime in illa parte ubi erat abram: ut ostenderet fides eius: quod dominus dixerat ei parum an: quod in terra illa multiplicaret eum: et nihilominus propter famem iminentem oportebat eum exire: et tamen non est diffusus de diuina promissione. **D**escenditque abram in egyptum. quod in illa terra erat fertilitas: et erat propinquum loco terre chanaan: in quo erat abram: et bene dicitur: **D**escendit: quod terra egypti inferior est respectu indee. **L**ocus prope esset etc. ante ingressum hoc sibi dixit ut precaueret periculo de castitate uxoris sue: quod fieri poterat via humana.

bi: et maledicam maledicentibus a in christo qui de te. **S**ecunda benedictio spiritualis amplitudinis. **T**ibi atque in te benedicentur uniuersae gentes. **S**tra. firma mente ut non reddeat: iam enim corpore exierat. **U**erse cognationes terre. **E**gressus est itaque abram sicut prope rat ei dominus: et iuit cum eo loth. **S**eptuagintaquinque annorum erat Aug. viuentem patre.

abram cum egredieretur de aran. **T**ulitque sarai uxorem suam: et loth filium fratris sui: uniuersamque substantiam quam possederat: et animas quas fecerat in aran: et egressi sunt ut irent in terram chanaan. **C**umque venissent in eam: pertransiuit abram terram usque ad ciuitatem que corrupte dicitur sicheem: et iterum hunc locum sicheem: usque ad conuallium illustrem. **C**hananeus autem tunc erat in terra. **A**pparuitque dominus abram: et dixit ei: **S**emini tuo dabo terram hanc. **Q**ui edificauit ibi altare domino qui apparuerat ei. **E**t inde transgrediens ad montem qui erat contra orientem: **F**acta est autem facta in terra. **B**ene scendit igitur abram in egyptum ut pegeret ibi. **P**reualuerat ei famem in terris. **C**umque prope esset ut ingrederetur egyptum: dixit sarai uxori

tuam: **E**t quod cum viderint tur: **T**ulitque sarai uxorem suam: id est sapientiam huius acquisitam: de qua dicitur Sap. viij. a. hanc amauit et quesiuit mihi spiritus assumere. **E**t loth: qui interpretatur vacans: id est ipsum intelligit amor studij qui vacacione a tumultu terreni negotij. **H**ec enim in religione conuerti debet in obsequium dei sicut fecerunt doctores supradicti. **P**ertransiuit abram terram usque ad locum interpres: quod religiosus supponere debet humerum ad onera religionis portandum. **U**sque ad conuallium illud. i. humilitate quam bene dicitur conuallis illustris: quod decor est et custos omnium virtutum. **A**pparuitque dominus abram: religiosum spiritualiter consolando. **Q**ui edificauit ibi altare domino: gratias agendo de sua uocatione. **E**t inde transgrediens ad montem. i. tendens ad religionis perfectionem. **T**etendit ibi meridiem. i. in fauore charitatis proficendo. **S**equitur: **M**issa est autem facta in terra illa. **D**ominus enim aliquando permittit famulos suos egere ut a secularibus pascantur corporaliter et scilicet ab ipsis spiritualiter. **E**xemplum. **R**eg. xvij. b. de helia et vidua sareptana: vñ dicitur apud i. **C**or. ix. b. **S**i nos vobis spiritualia seminauimus: magnam est si vestra carnalia metamus: non descendit igitur abram in egyptum: ad quendam victum corporalem et dandum spirituale. **D**icit enim Josephus. j. lib. antiquitatis iudaice: quod docuit egyptios de montibus et alijs

tabernaculum in bono perseverando. **P**rogressus ad meridiem. i. in fauore charitatis proficendo. **S**equitur: **M**issa est autem facta in terra illa. **D**ominus enim aliquando permittit famulos suos egere ut a secularibus pascantur corporaliter et scilicet ab ipsis spiritualiter. **E**xemplum. **R**eg. xvij. b. de helia et vidua sareptana: vñ dicitur apud i. **C**or. ix. b. **S**i nos vobis spiritualia seminauimus: magnam est si vestra carnalia metamus: non descendit igitur abram in egyptum: ad quendam victum corporalem et dandum spirituale. **D**icit enim Josephus. j. lib. antiquitatis iudaice: quod docuit egyptios de montibus et alijs

Salem

Doctus

Dic ergo obsecro te. **Aug.** Querit cur patriarcha voluit mentiri vt diceret sororem suam / et no potius deo commisit: q si vellet eius pudicitia apud pharaone conseruare posset: **Sed** veritate voluit celari no tame mendaciu dici. Soror enim dicit quia filia fratris: et in hoc ostendit / quia nemo debet teptare deum suu dum habet quid faciat rationabili consilio. fecit eni pro vita sua quod potuit: quod aute no potuit deo comisit in que sperauit: cui pudicitia coniugis comendauit: nec eum fides aut spes sefellit. **No** ergo audeat deum teptare homo / duz habet quo rationabiliter qd cauere oportet euadat. **Nec** paulus de protectioe dei despera uit aut fidem perdidit: quando in sporta submissus inimicorum manus aufugit. **Iste** aute abram si interrogatus illam vxorem suam indicaret: duas res deo comitteret: et vita suam et vxoris pudicitiam. **b** **Sublata e mulier. Ra.** Excusat sarai / que in domu pharaonis transierat inuita: no solu in hoc q non inquinat corpus: nec anima nisi mentis consensu: sed etia in hoc q conueniente et permittente viro suo factum est. **Aug.** Apud pharaone tamdiu potuit esse intacta: qz in Hester legit / q puella non statim ad reges introducebantur: sed vno anno custodiebantur et sex mensibus oleo myrthino vnguebatur: et alijs sex mensibus in diuersis odoramentis erant. Potuit ergo p has indutias tps intacta manere: et interim bn vsi sunt abra egypti / donec pharaon a deo flagellatus et cognoscens q esset vxor eius: redderet intacta.

Nico. de lyra

Et q cum viderint te egypti. Sciebat eni abram nephas ee apud egyptios adulteriū: et morte plectendū: et minus reputabat homicidiū viri q accedere ad vxorem alicuius ipo viuente: et ideo ad hoc periculū euitanduz dixit vxori sue: **b** **Dic** ergo obsecro te q soror mea sis. **Sed** q ritur hic quomō abram homo tante pfectionis per tale mendacium exposuit vxorē suam periculo adulteriū: quia vt videtur magis debuisset eligere mori: **Ad** hoc dicēdū q homo in periculo positus semper debet agere ad sui liberationem id qd potest fm viam humanā: vt no teptet deum omittendo illud per qd potest euitare periculum qm potest: et quādo nihil potest vltra / tunc absq teptatione dei potest residuum committere dispositioni diuine. **Ab**ram aute in terra chanaan habebat familiā magnam / nec habebat bona tēpora: alia vt panem et vinū et similia vnde posset eam sustentare cum esset ibi peregrinus / nec habebat magnam pecuniā vnde posset victualia emere: et si haberet / incole illius terre no venderent sibi / cum essent in tanta fame possit q vix haberent victualia pro seipsis et familia ppria: et ideo si mansisset abram in terra illa / statim imminebat sibi et familie sue periculum mortis propter famē: et ideo illi periculo primo debuit occurrere / quod et fecit descēdendo in egyptū que erat terra fertilis. **Periculū** aute castitatis sue vxoris no erat ita propinquū: quia probabiliter estimabat q vxor sua referuaretur regi ppter sui pulchritudinē sicut et factum est. **Scie** bat enim q tempore illo reges no accedebāt ad vxores suas de nouo acceptas nisi post anni circūlū: quia sicut habet in li. **Hester. ii. b.** **Pr**imis sex mensib⁹ vngebant oleo myrthino: et postea sex alijs mensibus quibusdam vnguentis et varijs pigmentis vtebant: et postea ad regis cubiculū transibāt: et infra tantū tēpus sperabat de dei adiutorio sibi vxori et familie affuturo. **Dic** ergo obsecro te q soror mea sis. no docuit eam mentiri: sed veritate occultare caute. mulieres enim et viri de eadem cognatioe propinqua fratres et sorores nominabant. vnde et in ca. sequēti: **Ab**ram vocauit loth nepotem suum fratrem dicens.

He queso sit iurgium inter me et te et inter pastores tuos et pastores meos: fratres enim sumus. **Uide** runt egypti. **Dicunt** hic hebrei q abram vt nihil omittet de his que poterat facere ad conseruandā castitatē vxoris sue: incluserat eam infra vnā arcam ne videret ab egyptijs quos sciebat esse luxuriosos: sed cum peruenissent ad quoddā passagium vbi scrutabant ea que ferebantur: custo / **des** passagij apperuerunt arcam illaz et viderunt q illa mulier esset apta coniugio regis propter suam pulchritudinē: et ideo subdit: **Et** nunciauerunt principes. i. predicti custodes passagij. **Pharaoni:** id est regi egypti. tunc eni omnes reges egypti vocabant pharaones: sicut et alij quo tēpore omnes imperatores romani vocabant cesares. **Et** laudauerunt eam / dicentes q esset valde conueniens sibi: et hoc dicebant ad captandū regis gratiam. **Et** sublata est mulier / vt fieret vxor regis: vt patet infra. **Ab**ram vero bene vsi sunt ppter illaz / ipm honorando et munera exhibēdo: credentes q esset frater eius et no maritus: et quia docuit tunc egyptios astronomiā quā ignorabāt: vt dicit **Joseph.** **Flagellauit** autē dñs pharaonem: quia abram fecerat fideliter qm poterat fm viam humanā: et ressi diuum. s. castitatem vxoris commiserat diuine ptectioni / vt supra dictū est: is dñs qui est protector omnium sperantium in se / castitatē vxoris sibi commissam conseruauit: flagellando pharaonem plagis maximis. que autē sint ille plage no est expressus in textu: sed hebrei dicunt q fuit fluxus seminis ita q concubitus esset grauis vel impossibilis pharaoni et seruulis eius. **Expositores** nostri dicunt q fuit cōclusio vulue vxorum pharaonis et seruorum eius: ita q parere no possent. **Propter** sarai. In hebreo habetur: **Propter** verbum sarai. **Dicunt** enim hebrei q sarai habebat angelum custodem corporis sui: sicut de beata agnete legit: et quādo sara dicebat angelo / vt percuteret pharaonem plaga predicta: tunc percutiebat: et sic cognoscere eaz non poterat. **Vocauitq** pharaon abram. **per** reuelationē enim sciuit q sarai esset vxor eius: et q flagellabat ppter ei⁹ detentionē. **Sequit:** **Accipe** eā et vade. **No** dixit ei: terra corā te est vbiqz tibi placuerit habita: sicut dixit abimelech rex gerare: vt habet. **xx. ca.** Sciebat eni pharaon egyptios esse luxuriosos: propter qd abram no posset habitare securus in terra egypti cum vxore sua. **Precepitq** et ad conducendum eum secure donec esset extra terrā suam ne aliq molestia sibi vel vxori sue vel familie inferret. **bus** et aliqbus sciētis specularilibus: et sic paup religio / sus de claustro descēdit ad seculares vt eos doceat bonos mores. **Sequit:** **Dic** ergo obsecro te q soror mea sis. **Religiosus** eni sapiētia a deo sibi datā vocare debz sororē. **Proverb. vij. a.** **Dic** sapiētie soror mea es. **Panc** autē cōcauit egyptijs: qz religiosus sapiētia sibi datā a deo cōicare debz ignorātib: et p hoc ditat grē bonis in p̄senti et glorie in futuro. **In** ca. xij. vbi dicit i. pos. **Egredere** de terra tua. i. de chaldaea. **Additio. j.** **Non** videt rationabiliter dictuz vt cum dñs dixit abre: **Egredere** de terra tua / intelligatur de chaldaea: sicut nec dicēdū est q abram fuerit in chaldaea natus. **Constat** enim q babilonia cum tota terra senaar que est chaldaea pertinebat ad cham filium noe et posteritatem eius vbi nemroth regnauit: vt supra ca. x. **Ab**ram autem descēdebat de sem: cuius sem posteritas habitatio erat in alijs regionibus: vt in eodem ca. habetur. nec huic obstat quod dicitur supra. **xx. ca.** de aram fratre abre q mortuus est in terra natiuitatis

Sarai i arca inclusa

22. q. 2. c. queritur

1. j. 20. c

D

Moralie

i v * in terra natiuitatis

In terra natiuitatis sue in hur chaldeoz: na prout in hoc loco dicit Ra. Hoy. gerunden. z bn vt videt cu ibide dicit: In ter...

Baram.

De qua terra nuq legitur abra fuisse egressus nisi nuc de precepto dñi: z sic questio postillatoris z eius solutiones no videntur hic habere locu. Si aut querat quomodo ara frater abre dicitur natus in chaldeaz: thare aut abram z nachoz in mesopotamia: Ad hoc dicendum q littera nos cogit ad vtruzq cedendu vt tactum est: cuius ratio potest esse fm Ra. Hoy. predictu: q thare habuit ire de terra sua in chaldeaz post natiuitatem abre z nachoz: z anteq nasceretur aram: z ibi in chaldeam no exprimit in littera: potest tn pbabiliter dici q cu nemroth fuisset vir oppressor hominu vt. s. dictum est: z volebat attrahere gentes ad cultura ignis q ideo vocasset thare et familia suam qui erat notabiles de genere sem: vt ex diuturna habitacione eorum in chaldeaz comunicarent cu alijs in huiusmodi cultura: z sic ampliaret iste cultus execrabilis: qui fuerunt ibi dem diu comorati: intantū q ibi natus fuit aram et mortuus: z thare z nachoz ignem coluerunt: et quia comixti sunt inter gentes didicerūt opera eozū. Abram aut a deo illuminatus z ptecius diuinitus fuit edoctus inde: vt lra dicit in auctoritate all. infra. xv. ca. f. Ego sum dñs qui te eduxi de hur chaldeorum. Si forte querat: quare scriptura premitit ista particula riter narranda: dicendu fm Ra. Hoy. predictu q scriptura videt abbreviate z obscure loqui in his que ad idolatriā pertinent in primo statu. f. ante legē: reseruans ea ad tēpus legis (in quo principaliter fuit idolatria phibita) plene declarada: vnde supra. x. ca. dicit de ipso nemroth: qui deceptor atqz fuit cogens hoies ignē adorare: vt in glo. nihil tn traditur in scriptura de eo nisi q fuit robustus venator coram dño: que sunt verba breuissima z diuersimode interpretabilia: z eadē ratione predicta hic omittunt. Et attendenduz q in hoc ca. z alijs aram est dictio equiuoca fm lingua latinā: quia vno modo significat araz patrē loth: z alio modo significat quendā in mesopotamia: vt cu dicitur infra eo. ca. Cum egredere de harā: sed in hebraica lingua nō est in hoc loco equiuocatio: q aram prout significat hominē scribitur cu heth que est quinta littera alphabeti hebraici. put aut significat locū scribit cu alia lra inexpressibili in lingua nra q est va lra in alphabeto hebraico. In eodē ca. xij. vbi dicit in postilla: Hebrei exponūt sic.

Questio

Additio. ij. Licet qd in hac expositioe ptinet sit venationem terre: nō tn in hoc loco hoc fuit abre pmissum. put patebit infra ca. xxij. In eodem ca. vbi dicitur in postilla: Si querit hic quomodo abra homo tante perfectionis.

Aram.

Additio. iij. Nec respōsio postillatoris vera est et nisi: pōt tn preter hoc vltorius dici q abram cu esset ppheta: vt infra. xx. ca. in spūitu prophetie cognoscebat q ex hoc q vxoz sua esset sublata nō sequere aliquid contra vxoris pudicitia: sed potius laus dei z eius cognitio apud ipos infideles reluceret. cognouerūt enī pharao z sui q dñs eos flagellabat maximis plagis propter sarai vxozē abre vt ptz in littera: z sic diuinā prouidentia z eius iusticia aliquid fatebantur promptius z humiliter q phylisim: qui videntes idola sua corruētia z ipsos multipliciter a deo plagatos propter detentionem arce dñi/ adhuc nitebatur pteruire dicentes: nequaquā manus sua tetigit nos/ sed casu cōtingit. j. Reg. vi. b. Et per amplius pharao populū israeliticū tyrannice detinens: videns se z suos multipliciter flagellatos a deo cu alijs signis z prodigijs: adhuc nō cessabat diuino mandato resistere: vt patet in Exo. in multis locis: aliter aut fuit in proposito/ cum statim pharao deo obtepe.

deo obtemperauerit dimittendo illicita: ex quo etiā fama gloriosa ipsius abre p quo deus tanta operabatur apud ipos in fideles claruit iuxta pmissionem sibi supra a deo factam/ cum dicit: Magnificabo nomen tuum. Et quibus satis patz quorundaz hebreoz error/ specialiter Ra. Hoy. gerunden. qui in hoc loco asserit q abram multipliciter peccauit: non solum in mendacio z huiusmodi: sed etiam inq̄tum terram pmissionis exiit sine mandato dñi: ad quam terrā de eius mandato israel fuerunt in captiuitate egyptiaca per multos annos: que quidem assertio vana est. Nam licz de multis sanctis legatur q aliquando peccassent/ vt de moyse in aqua cōtradictionis: z dauid in facto vrie z hmōi: tamē scriptura palam eos reprehendit: eis certas penas iniūgendo: vt de moyse Au. xx. b. z de dauid. ij. Reg. xij. c. ne eorum gesta in talibus ad exēplū trahant: sed in pposito est p oppositū: nam hmōi factum abre nō reprehendit in scriptura: sed potius ad laudē dei z sui facti honorem referē. de hoc enim facto abre z quibusdā legitur in Ps. ad litteram: Pertransierunt de gente in gentem zc. Non reliquit hominē nocere eis / et corripuit pro eis reges. Nolite tangere christos meos. Ex quo patet q ista ad laudē dei z etiā sanctorum suoz referuntur.

Replica correctorū contra Burgen. In ca. xij. postillator exponens illuz passum: Egredere de terra tua: dicit q intelligendum est de chaldeaz: quod egressus Burgen. inutili (vt apparet) digressionē se fatigat: dicens abram natum in mesopotamia non chaldeaz: z quia sua digressio est intricata: ad clarius vidēdum ineptias eius reduco ad certa puncta. Primū: abram non est natus in chaldeaz. Secūdum chaldeaz non est terra de qua in proposito iubet egredi. Tertiu: q abram fuit natus ante aram quem genuit thare in chaldeaz. Quartum: q abram fuit natus in harā loco mesopotamie sic dicto. Alia que addit Burgen. fabulosa vident: sed primū eius dictū est cōtra beatū Hiero. prout allegat in glord. Potest etiā probari auctoritate Aug. etiā all. in glo. eadem: vbi dicitur q aram fuit p̄mogenitus thare: z is fuit natus in chaldeaz fm ipm Burgen. z omnes. Thare autem semper mansit in chaldeaz vsqz ad mortem aram fm omnes: z inter natiuitatem aram z mortem eiusdem natus est abram fm beatū Hiero. z Aug. s. all. quos sequitur magister historia rum dicens: abram primo nominari: quous sit vltimo genitus ppter prenosticum dignitatis. Similiter z Glo. ordi. et iosephus concordant: quibus omnibus plus credere oportet q Burgen. sine ratione dicta sanctorū postponēti. Est igitur terra natiuitatis abre ipsa chaldeaz: nec obstat q Burgen. dicit posteritatem sem in chaldeaz non habuisse habitacionē: quod q̄uis verum sit pro maiori parte: solus tamen thare cum familia sua dicitur in littera ibi habitasse: vt etiam idem Burgen. post in eadez digressionē: nec obligat quod Burgen. dicit de hebraicis litteris: nā credendū est magis nostre translationi per sanctos doctores cōcorditer expositē: nec puto omēs vsqz ad Burgen. hebraicū ignorasse: nec valet quod adducit de Hosue. xxij. a. Trās fluuiū asserens illā terrā esse mesopotamiā cū chaldeaz etiā sita sit iuxta eundē fluuiū euphratē: z ita bene dicitur transfluuialis sicut mesopotamia: vñ dicit Isid. li. xij. q babylonia asie est prouincia in chaldeaz: cui caput est vrbs babylonia: a qua regio est nuncupata tā nobilis / vt chaldeaz Assyria: z Mesopotamia in eius nomen aliqui transferunt: quā preterfluūt Tigris z Euphrates. Ineptē igit Burgen. exponit trās fluuiū esse mesopotamiā: cum fm Isid. vbi supra z magistrū proprietatū li. xv. sit sita inter predicta duo flumina: vñ patet primū dictū Burgen. fore fallum: nā z ipse Burgen. fortasse de presenti errore penitentia ductus hoc dictū retractat. verius enī cōtradicit infra circa. xxvij. Deut. circa mediū dicens: Abram primus pater fidei nō ignorauit chaldeaz: sed in ea fuit nat' z inde eductus: z nisi accipiat p retractationē / sustineatur a suis amatoribus pro cōtradictionē: patet ergo primū dictū esse fallum: similiter z scdm: quia cum chaldeaz sit terra natiuitatis abre vt ptz ex dictis: iubetur hic exire chaldeaz: hec est intētio beati Aug. xvi. de ci. dei. z allegatur in Glo. ordi. z Iosephus. i. lib. antiquitatū dicit de hoc egressu: Abram cum. lxxv. annorum esset dimisit chaldeam/ vt dño iubente migraret in chananeam: et ita hunc egressum sanctus Stephan' exponit Act. viij. a. dicens: Tūc exiit de terra chaldeoz z habitauit in charrā zc. Nec tertiu dictū Burgen. pōt esse verū qz sarai fuit filia arā/ que fuit nonagenaria cū abram esset cētenarius: vt. j. xvij. ca. Si igit araz fuit iunior: q abram viij. vel. ix. annoz genuisset sarai qd fallū est z fictū. Adeoz quartū ei' dictū

Ps. 104

Terra natiuitatis abre

babylonia

quartu eius dictum nullu est: nam terra trāfluuiālis dicit in textu consiniū mesopotamie: vt patet Jos. xliij. a. nec potest conuenienter intelligi ipsa mesopotamia: nam ibi patres nō seruiunt dijs alienis quos noiat textus ibidem: sed in chaldeā ad requisitiōē ⁊ foras compulsiōē nemroth: prout di

ct idem Burgeñ. in ista digressione. chaldeā autē confinis est mesopotamie: quia circa ⁊ intra eadē flumina (prout supra dictum est) sita: nec pertractatiōe dignum est: in quo Burgeñ. circa ca. xliij. et. xliij. notat postillatozem: nam pueriliter occasiones scribendi accepit.

Glo. ordi.

Nico. de lyra

Ascendit ergo La. XIII abrahā ⁊. hiero. De egypto liberatus bene assentisse legitur. Sed quomō potuit diues esse valde. Sed i hebraica veritate habet grauis vehemēter. egypti enim pondere gra uabatur. Et licet videantur esse diuitie auri ⁊ argenti: si autē egyptie sunt: san cto viro graues sunt. Nec vt in. Ixx. legitur: Abūt vnde venerat in desertū vsqz bethel. Sed s̄m hebreū: Abūt in itinere suo per austrū vsqz bethel. De egypto enim profectus est: nō vt deser tum peteret: quod i egypto reliquerat: sed vt per austrū qui aquiloni contrari us est / veniret ad domum dei vbi erat tabernaculum eius inter bethel et hai.

Ascendit ergo Ca. XIII a abrahā de egypto / ipse ⁊ vxor ei⁹: ⁊ oia que habe bat: et loth cū eo ad austrālē pla b gā: Erat autē diues valde in pos c sessione argenti et auri. Reuer d a ⁊ cultoribus dei: licet noꝝ instet ⁊ perse cutio: non refrigescit tamē diuini cultus in tentio.

li respectu egypti / sed est in aqilonari ⁊ sed australis plaga hic accipitur respe ctu hierlm: qz illa pars terre pmissio nis q̄ ē vicinior egypto ē pars austrā lis respectu iudee. c Erat autē di ues valde. In hebreo habet: Bra uis vel ponderosus multū: quia habe bat multa pondera auri et argenti et allarū rerū: ⁊ in idem redit. d Re uersusqz est ⁊. In hebreo autē ha betur: Per mansiones quibus vene rat: ⁊ hoc duplici de causa. Unat: quia homines reuertētes ad terrā suāz vnde exierant cōsueuerāt accipere hospī tium redeundo vbi fuerunt prius ho spitati eundo. Alia: quia quādo abrahā iuit in egyptum non habebat pecuniā pro expensis sufficientibus et contra perat in hospitij aliqua debita / sed in redeundo erat diues valde: vt predi ctum est: ⁊ ideo redijt per eadez hospī tia ad soluendum illa debita. e A meridie in bethel: quia sicut dictū est: intrauit terram promissōis a par te australi. Sequitur: f Et inuo cauit ibi ⁊. Gratias deo agens de hoc qd ipsum: vxorem ⁊ familiam con seruauerat ⁊ i bonis multiplicauerat. g Sed et loth ⁊. hoc exprimitur ad ostendendum occasiōē discordie. diuitie enim vt frequēter sunt causa di scordie inter homines etiam propin quos ⁊ amicos. vñ sequit: h Un de ⁊ facta est ⁊. qz tam isti q̄ illi vo lebāt sibi preoccupare meliora pascia ⁊ meliores aquas. Hebrei dicunt qd causa contentiōis fuit eo qd pastores loth pascebant animalia sua in bladis alienis: pastores autem abrahā incre pabant eos: quia erant edocti in iusti cia a magistro suo: non sic autēz pasto res loth: sed prima expositio melior vi detur. i Chanaanēus ⁊. ac si di ceret: licet terra illa pmissa esset a deo ipsi abre: non tamen erat sibi tradita: et ideo magis voluit abrahā recedere a nepote suo: ne forte ex contentione predictorum famulo rum moueretur lis coram iudicibus infidelibus. k Di xit ergo abrahā ad loth. Dic consequenter describitur cō tentiōis precisio. licet enim delectabile esset ipsi abre mane re cum nepote suo

In bethel ⁊. Et autē bethel ci uitacla in duodecimo lapide ab helia ad dexterā euntibus neapolim / que pri us luca. i. amygdalus vocabat in tribu beniamin. Hai vero in tribu iuda sepa rata sacerdotibus. Bethel domus dei Hai oculus vel fons: bene ergo taber naculū inter bethel ⁊ hai figens / altare dño edificauit: quia sancti a mūdi prin cipe ⁊ seculi voluptatibus recedentes: abluti sancto fonte baptismi cursuz pre sentis vite cōsiderate ducētes: ⁊ hostiā laudis ⁊ boni operis super altare fidei deo exhibentes: ad domū dei. i. ad cele stē hierusalē feliciter tendūt. c Ne queso sit ⁊. Nos quoqz nihil cōcor die ⁊ charitati preponamus / sed p dex tram prosperitatis vel sinistra aduer sitatis in pace ⁊ dilectiōe pseueremus. Rixa inter pastores loth et pastores abre controuersiā significat inter pasto res catholicos ⁊ sbueriores hereticos. Unde ⁊ loth heretiarchas significat: q̄ declinans interpretat: ⁊ circa iordanē id est descensuz regiōē sibi elegit: Pa stores ei⁹ hereticos et scismaticos / qui pulchra ⁊ decliua petunt: nec in mon te cum moyse ascēdūt ad dñm: pacem ⁊ vnitatem contēnentes: ⁊ optionem quo volūt eundi accipiūt: ⁊ gratiā fugientes / libero arbitrio se cōmittunt. Pastores vero abre catholicos doctores signi ficat: q̄ hereticos etiā localiter fugiunt: s̄m illud ad Titū. iij. c. Hereticū hominē post primā ⁊ scdam correctionē deuita: ⁊ hoc inē gētes chanaanē ⁊ pheresei: in terra. s. pmissiōis: qz inter catholicos ⁊ hereticos quorū sit regnum celorum solet esse contentio. d Fratres enim sum⁹. Tribus modis dicit fratres i scā scriptura. Natura: vt iacob ⁊ esau: cogna tiōe: vt abrahā ⁊ loth. Sente: sicut omēs iudei. Un si attenu atus fuerit

susqz est p iter quo venerat a mē e b ridie in bethel: vsqz ad locū vbi prius fixerat tabernaculuz inter bethel ⁊ hai: i loco altaris quod fecerat prius: et inuocauit ibi no f men dñi. Sed ⁊ loth qui erat cū s abrahā / fuerūt greges ouium et ar menta et tabernacula: nec pote rat eos capere terra vt habitaret simul. ⁊ Erat quippe substantia eorum multa: et nō quibant ha bitare cōmuniter. Unde et facta b a ⁊ catholicos ⁊ hereticos. b ⁊ subditoꝝ est rixa inter pastores gregum a ⁊ prelatoꝝ catholicorum. b ⁊ here siarcharum. abrahā et loth. Eo autē tēpore cha i nanus ⁊ phereus habitabant i terra illa. Dixit ergo abrahā ad k a ⁊ Notandum q̄ta cura fit sancto viro cō seruande pacis.

loth: Ne queso sit iurgium inter me ⁊ te / ⁊ inter pastores meos et a ⁊ cognatione: loth enim fuit filius aram fratris abre. d pastores tuos: frātres enī sum⁹:

Nico. de lyra
Ascendit ergo abrahā de egypto. La. XIII hic psequēter describit quomō abrahā bene se habu it ad proximū. Et s̄mo quomō se habuit ad proximū tempore p̄spiratatis. s. eius pacem cōseruando. secūdo quo modo tēpore aduersitatis. s. ipsum velociter adiunādo. riiij. ca. Circa primū tria declarant: quia primo describit inter familias abre ⁊ loth contentiōis occasio. secūdo occasiōis precisio / ibi: Dixit ergo abrahā ad loth. tertio precisiōis ap probatio / ibi: Dixitqz dñs ad abrahā. Occasio autē cōtentiō nis fuit: quia vterqz erat diues valde ⁊ habebat familiam: ⁊ et tali cōhabitatione solet sepe cōtentiō surgere. dicit igitur: a Ascendit ergo abrahā de egypto. Sequit: b Ad austrālē plagam / nō est intelligendū qd terra pmissiōis ad quā ascendit abrahā rediens de egypto sit in parte austrā li respectu

li respectu egypti / sed est in aqilonari ⁊ sed australis plaga hic accipitur respe ctu hierlm: qz illa pars terre pmissio nis q̄ ē vicinior egypto ē pars austrā lis respectu iudee. c Erat autē di ues valde. In hebreo habet: Bra uis vel ponderosus multū: quia habe bat multa pondera auri et argenti et allarū rerū: ⁊ in idem redit. d Re uersusqz est ⁊. In hebreo autē ha betur: Per mansiones quibus vene rat: ⁊ hoc duplici de causa. Unat: quia homines reuertētes ad terrā suāz vnde exierant cōsueuerāt accipere hospī tium redeundo vbi fuerunt prius ho spitati eundo. Alia: quia quādo abrahā iuit in egyptum non habebat pecuniā pro expensis sufficientibus et contra perat in hospitij aliqua debita / sed in redeundo erat diues valde: vt predi ctum est: ⁊ ideo redijt per eadez hospī tia ad soluendum illa debita. e A meridie in bethel: quia sicut dictū est: intrauit terram promissōis a par te australi. Sequitur: f Et inuo cauit ibi ⁊. Gratias deo agens de hoc qd ipsum: vxorem ⁊ familiam con seruauerat ⁊ i bonis multiplicauerat. g Sed et loth ⁊. hoc exprimitur ad ostendendum occasiōē discordie. diuitie enim vt frequēter sunt causa di scordie inter homines etiam propin quos ⁊ amicos. vñ sequit: h Un de ⁊ facta est ⁊. qz tam isti q̄ illi vo lebāt sibi preoccupare meliora pascia ⁊ meliores aquas. Hebrei dicunt qd causa contentiōis fuit eo qd pastores loth pascebant animalia sua in bladis alienis: pastores autem abrahā incre pabant eos: quia erant edocti in iusti cia a magistro suo: non sic autēz pasto res loth: sed prima expositio melior vi detur. i Chanaanēus ⁊. ac si di ceret: licet terra illa pmissa esset a deo ipsi abre: non tamen erat sibi tradita: et ideo magis voluit abrahā recedere a nepote suo: ne forte ex contentione predictorum famulo rum moueretur lis coram iudicibus infidelibus. k Di xit ergo abrahā ad loth. Dic consequenter describitur cō tentiōis precisio. licet enim delectabile esset ipsi abre mane re cum nepote suo

Moraliter. a Ascendit ergo abrahā de egypto. Per quod designatur qd religiosus postq̄ profect in doctri na secularium ad claustrum redire debet: ad agendū deo gra tias: ⁊ orationi studioqz vacandum. d Reuersusqz est per iter quo venerat a meridie. Nam eadem charitate qua descenderat propter edificationem proximī redire debet ad contemplationē dei. Sed quia talis religiosus aliquādo sumitur ad regimē ecclesie / sicut beatus Grego. ⁊ plures ali: ⁊ huic consonat interpretatio nominis abrahā quod interp: e tatur pater excelsus: quia status episcopoz altior est statu reli giosorum: et tunc fit in eo quedā rixa vel contentio. Nam cō suetudo in religione habita trahit ipsum ad contemplationē. Unus autē impositum ad actionē: vnde dicit Aug⁹. Ocium sanctum querit charitas: negocium iustum necessitas charita tis. Et quoniā i tali necessitate maior est obligatio pastoralis cure: ideo abrahā separāt a loth: per quod designat qd religio sus epus pro necessitate subditoꝝ interrūpere debet ocium contemplationis saltem ad tempus. Per hoc autē qd loth ele git regionem delectabilem sicut paradysus: significatur qd con templatio est valde delectabilis. Per hoc autem qd subditur: * Abrahā habitauit

re cum nepote suo
Doraliz

re cum nepote suo
Doraliz

re cum nepote suo
Doraliz

re cum nepote suo
Doraliz

atus fuerit frater tuus et vendiderit se tibi etc. a Sicut paradusus etc. hic discimus etc. paradusum terrenum: cui comparatur terrena irrigatio. Hec enim regio plana erat et campestris et irrigata iordane fluente: sicut egyptus nilo.

Historice b Noxam dno. Cui crimen punire dno committit. Ma et hoibus manifestum crimen sed no puniendm. c Leua oculos etc. Quasi aspice per quatuor clinata orbis: possessio palestine pmittitur ei et semini etc. Qd in quibusdam codicibus mare pro occidente ponit: id fit: qz palestina mare habet ab occidente.

d Oem terram etc. No hoc solu pmisum est: no enim dictu est tm terre tibi dabo qstā vides: sed tibi dabo terrā quam vides: cū enī et vltior vndiqz dabat: hic precipue dabat q videbat. En et ad didit: Surge et pambula terrā etc. vt p ambulando. s. pueniat ad eā quā in vno loco stans videre nō poterat. Significat aut eā terra quā acceperat isrl semē abre fm carnē / nō fm fidē: quod futurū erat sicut arena maris: qz numerari nō possit. e Tibi dabo. Christo pmittit hereditas oim gētiū: q eccliam suā p totū mūdū diffudit: cui p dicit: Postula a me et dabo tibi gētes hereditatē tuā

Ps. 2. b. Et ps. Et dñabit a mari vsqz ad mare. f In hebron. Ciuitas est in tribu iuda q et cariat harbe dicitur. i. ciuitas quatuor. Chariat enī hebraice ciuitas: arabe quatuor. Ibi enī situs est adā mapi mus / et abra isaac et iacob.

Amraphel f Amraphel. Interpretatur dicitur vt caderet / et est rex sennaar que excussio dentium vel fetor eorum interpretat. Hic significat hereticos / qui ad casum tendūt: et verbis dolosis fetidum sensum euomunt.

Capitulum XIII Amraphel. Interpretatur dicitur vt caderet / et est rex sennaar que excussio dentium vel fetor eorum interpretat. Hic significat hereticos / qui ad casum tendūt: et verbis dolosis fetidum sensum euomunt.

Nicola. de lyra

re cum nepote suo: magis tñ voluit ab eo separari qz q occasioe seruoꝝ cōtendentū moueretur briga inter ipm et nepotē suū / et quis eēt senior: dedit tñ electōez ipi loth d. a Ecce vni. etc. Ad eligenduz quam partem volueris. b Si ad sinistrā ieris. ac si diceret: lz separemur ab inuicē: nō tñ ita elonga bor: a te quin succurrā tibi in necessitate quod pꝛ p effectū in ca. se. c Eleuatis itaqz etc. Ista erat regio petropolis in qua erāt quinqz ciuitates / quas subuertit dñs: vt habet isra. xix. ca. que añ subuersionē erat pulcherrima. d Sicut paradusus dñi. Nō p equalitatē lz p quādā similitudinē. e Et si. egypt. etc. Terra enī egypti in illa parte q de egypto veniūt homines in segoz est pulcherrima. f Elegitqz sibi loth. Propter additiones pdictas. Sequit: g Et habitauit in so. Hebrei exponūt h in vituperiū ipi loth: lz enī sciret hoies illius terre esse pessimos: voluit tñ habitare cū eis / et erinde peiorat est. Catholici aut exponūt hoc in laudē et: ac si dicat: Dñs enī habitauerit inter homines pessimos: tamē inter eos serua uit innocentia et mundicia: et hoc modo exponit beatus Grego. i. Moral. h Homines aut etc. De quozū malicia habet isra. xviii. et xix. et Eccl. xvj. f Hec fuit iniqtas sodome soroz tue etc. i Dixitqz dñs ad abraz. Hic cōsequēter de

Ecce vniuersa terra corā te est: a si oculus tuus scandalizat te cruce cum et proice abs te. b siue tibi aduersa contingant mibi aut prospera: siue tibi prospera mibi aduersa. recede a me obsecro. Si ad sinistrā ieris / ego dexteram te nebo: si tu dexteram elegeris / ego ad sinistrā pergā. Eleuatis itaqz loth oculis / uidit oēs circa regionē iordanis: que vniuersa irrigabatur anteqz subuerteret dominus sodomā et gomozoram sicut paradusus domini: et sicut egyptus venientibus in se

gor. Elegitqz sibi loth regionē circa iordanē: et recessit ab oriente: et habitauit in sodomis. Homines aut sodomite pessimi erāt et pctōres corā dño nimis. Dixitqz dñs ad abram postqz diuisus est loth ab eo. Leua oculos tuos et vide a loco in q nunc es ad aquilonem et meridiem: ad orientē et occidentē. Omnem terrā quā cōspicis / tibi dabo et semini tuo vsqz in sempiternū. Faciāqz semē tuū sicut puluere terre. Si quis potest hominū numere puluere terre: semē qz tuū numerare poterit. Surge et perambula terram in longitudine et latitudine sua: quia tibi datus sum eā. Mouens igit abra tabernaculū suū: venit et habitauit iuxta conuallē mambre que est in hebron. Edificauitqz ibi altare domino. Ca. XIII

Actum est autē in illo tempore: vt amraphel

sequenter describit separationis abra et loth approbatio: p hoc q dñs locutus est ipsi abram post istā separationē pmittens ei terrā et prolis multiplicati onem / et hoc fuit cōueniēter factū. diuine enī reuelationes solēt fieri mentibꝝ quietatis / et a pturbatiōibus passionū sedatis: societas aut ipsius loth ppter rixam famuloꝝ erat causa pturbatiōnis vt predictū est: et ideo reuelatio diuina facta est abre post ipsius loth separationē / et pꝛ lfa vsqz ibi: k Et habitauit etc. Mambre nomē est hominis potentis illius terre a quo denoia ta est vallis illa / et iste fuit federatus cū abram: vt patet ca. sequēti. l Edificauitqz ibi altare dño. Ad sacrificiū cadū et gras agēdū ipo deo. * Et abraz habitauit in terra chanaan. Que interpretat cōmutatio vel mercatio: que habet curam et anxietatem annexam: designatur q prelatis status est anxietatibus plenus. Et quia talis indiget diuina cōsolatione: ideo subditur. i Dixitqz dominus ad abram. Ipsum consolando de magnitudine meriti. * Omne terram quam cōspicis etc. Per quā designatur terra viuentiū. Segit: l Edificauitqz ibi altare dño. Pro gratiarum actione ex tanta bonorum promissione.

sequenter describit separationis abra et loth approbatio: p hoc q dñs locutus est ipsi abram post istā separationē pmittens ei terrā et prolis multiplicati onem / et hoc fuit cōueniēter factū. diuine enī reuelationes solēt fieri mentibꝝ quietatis / et a pturbatiōibus passionū sedatis: societas aut ipsius loth ppter rixam famuloꝝ erat causa pturbatiōnis vt predictū est: et ideo reuelatio diuina facta est abre post ipsius loth separationē / et pꝛ lfa vsqz ibi: k Et habitauit etc. Mambre nomē est hominis potentis illius terre a quo denoia ta est vallis illa / et iste fuit federatus cū abram: vt patet ca. sequēti. l Edificauitqz ibi altare dño. Ad sacrificiū cadū et gras agēdū ipo deo. * Et abraz habitauit in terra chanaan. Que interpretat cōmutatio vel mercatio: que habet curam et anxietatem annexam: designatur q prelatis status est anxietatibus plenus. Et quia talis indiget diuina cōsolatione: ideo subditur. i Dixitqz dominus ad abram. Ipsum consolando de magnitudine meriti. * Omne terram quam cōspicis etc. Per quā designatur terra viuentiū. Segit: l Edificauitqz ibi altare dño. Pro gratiarum actione ex tanta bonorum promissione.

Additio

In ca. xij. vbi dicit in postilla. Chananeus et phereus etc. Additio. Rationabiliter presumitur q timebat abra ne habitatores terre qui erāt sine timore dñi scilz chananeus et phereus videntes tantā esse abundantia abre et nepotis eius q nō poterat capere eos terra: expoliarent eos vel saltē de terra eijcerent sicut eiecerunt philistim isaac propter similem causā: vt infra. xxvj. ca. et ideo interposita scriptura in narratione huius recessus. Chananeus et phereus habitabāt in terra / quasi diceret: tales erāt habitatores terre q nō tolerarent tā tā abūdantiā in extraneis. Ca. XIII Actū est autē in illo tempore. Hic consequenter ostenditur quomodo abram bene se habuit ad proximū in aduersis: et primo describitur ipsius loth captio. secundo eiusdem liberatio / ibi: Et ecce vnus qui euaserat. Circa primū sic proceditur: quia primo describitur bellus in generali. secundo causa belli / ibi: Duo decies enī annis. tertio describit captio loth in speciali / ibi: Et egressi sunt. Circa primū dicit sic: m Factū est autē illo in tempore: id est post separationem loth ab abra. n Et amraphel rex sennaar. fm hebreos iste est nemroth de quo supradictū est q regnauit i babiloe: q est terra sennaar. Et thadal rex morali m. Factū est autē etc. Hic agitur de captione loth in de bellatione sodomorum et eius liberatione per abram auunculū suū. Captio nis autē eius occasio fuit bellum quatuor regū contra quinqz. Per quinqz reges intelligi possunt quinqz sensus corporis: nam eorum delectationi obediunt multi: propter quod reges possunt dici. et de istis dicitur q Seruierant

Arioth. Ebrius vel ebrietas interpretat. Stulticia gen-
 tium significat: qui iniquitate ebrii creaturam p creatore colunt z
 seculi illecebris voluunt. **b** Chodorlaomor. Decorus
 manipulus interpretat: qui est rex elam. i. huius seculi hypo-
 crisim significat: que licet vana sit et perniciofa / tamen deco-
 ra in superficie videtur: sed in futuro quid fuerit apparebit.
c Thadal/sciens iugum vel explorator / qui est rex gentiu:
 auaricia significat: que sagax z versuta multos sibi subiugat.
d Amraphel r. zc. Hi quatuor reges figurat quatuor princi-
 palia vitia/quatuor virtutibus pncipalibus ptraria: que quin-
 qz sensus per quinqz reges significatos subiugare nitunt: p
 concupiscentia carnis: per cocupiscentia
 oculo: p ambitione fecli. **e** Bale-
 hiero. hebraice deuoratio dicit. Tra-
 dunt hebrei hanc alibi salisam dici zvi-
 tulam pferant: qz tertio terremoto
 absorpta sit: ex quo sodoma z gomorra
 adame z seboim diuino igne sunt sub-
 uerse. Illa paruula nuncupat. Segoz
 eni transierit in paruula: qz syra lingua
 coara dicit. Gallis aut salinaru in qua
 fuerit putei bituminis post dei iram et
 sulphuris pluuia in mare mortuu ver-
 sa est: qd a grecis stagnu asphalti. i. bi-
 tuminis dicit. **f** Phystice. Quatuor
 reges qnqz superat: dum ptrarie pote-
 states qnqz sensibus corporis abutentes
 vitijs illaqueat z captiuat. **g** Allego-
 rice. Tales reges superat primu bara
 qui interpretat malicia vel creatura: et
 est rex sodomoz. i. cecitatis vel pecudis
 silentis cu eis qui in vetusta malicia p/
 seuerat: more pecudu cecitate libidinis
 sequi psuadent. Vincunt et bersa. i. in
 angustia constitutu: regē gomozre. i. po-
 puli tumētis z seditiosi: cu eos qui cu
 ris secli angustiant: ac nephas rapine
 agere no formidat: obruunt z pferunt.
 Vincunt quoqz sennaar reges adame. i.
 terrene/cum eos qui terrena tm sapiunt
 in luxuria pmanere hortat: vt dicat. j.
h Oz. ry. d. Comedam et bibam? cras
 eni moriemur. Vincunt semeber q inter-
 pretat ibi perditio: z est rex seboim. i.
 anguli meroris / cum p iracundia z in-
 uidiā icautos decipiunt: vñ Job. v. a.
 Stultu interficit iracundia: puulu occi-
 dit inuidia. Regē quoqz balevincunt/
 cu pusillanimes in despatione mittunt.
 Bale nangz interpretat pcpitatio vl ab-
 sorbitio: ad hoc maxime diabolus certat/
 vt post lapsus pcti in despatione mit-
 tat. **i** Duodecim eni zc. Duode-
 narius supfluus est numerus: in q sup-
 fluitate seruiunt quinqz sensus nri vane
 supstitioi/qua significat chodorlaomor
 z quatuor vitijs sibi adiacetibus / z rece-
 dere volentes grauē psecutionē patiuntur/
 z sepe superant. **k** Percusse-
 runtqz. Hiero. Alia editio habz z ce-
 ciderunt gigantes in astaroth: carnaim
 z gentes sortes simul cu eis / z homies
 in sabe ciuitate anteqz sodomā pueni-
 rent. Quatuor reges pfecti de baby-
 lone interfecerunt gigantes / hoc est ra-
 phaim. Robust? quoqz arabie z cucim
 z emim in ciuitate sabe q vsqz hodie sic
 vocat: cucim autē z emim terribiles z
 horredi iterptant: p quo lxx. magis
 sensum sequentes / gentes fortissimas
 posuerunt: z reuertentes venerunt ad
 fontē iudicij / hoc est cades p antipationē dicit: quia postea sic
 vocatu: significat aut locum apud petrā qui fons iudicij nomi-
 nat: qz ibi pplm de iudicauit. **l** Raphaim zc. Nomi-
 na locoz z gentiu

Nico. de lyra

a Et thadal rex gentiu. Sic eni nominat est: qz in
 regno suo erant homines cōgregati de diuersis nationibus.
 * Sennaab rege

b Sennaab regē adame. In hebreo habet: Sineab re-
 gem bale: nomen est ciuitatis que alio noie vocata est segoz.
c Omnes hi cōuenerunt in vally zc. In hebreo habet:
 In valle campestri. z potuit esse qz illa vallis ex vno latere ha-
 bebat nemora z in alio campos arabiles: z sic ab vtroqz no-
 mine poterat nomiari scz siluestris z campestris. **d** Que
 nunc est mare salis: qz postqz subuersi sunt qnqz ciuitates
 que erant in illa regione: locus ille factus est lacus magnus
 salissimus z valde spissus: ita qz vestimēta ibi piccta magis
 sordidant qz lauent: z ideo nullus piscis potest ibi viuere: p m
 q dicit pbs. ij. metheo. Et id in alio loco vocat mare mortuu.

a fetor dentium eorum. s. qui fetidam do-
 ctrinam spargunt. **b** Ebrius. s. qui dei cul-
 tus oblitus creaturam colit.
c gētium omni errore circūdatarū.
a rex sennaar/et arioch rex ponti/
a decor? manipulus: hi sūt hypocrite q
 decori virtutib? volūt videri. **b** seculariū.
b et chodorlaomor rex elamitarū
a Sciens iugum: auaricia significat do-
 minam gentium.
c et thadal rex gentium/iniret bel a
a Maliciam. **b** Pecudis silentis
 lum contra bara regem sodomo
a in angustijs. **b** Populi tumētis.
 rum/et contra bersa regē gomoz
a Qui interpretat excussio vel fetor dentiu
b Terrenozum.
 re/et contra sennaab regem ada b
a perditionē. **b** Quod est vinculum
 mortis vel meroris.
 me/et contra semeber regem se
a deuoratio vel pcpitatio.
d boim/ contraqz regem bale/ipsa
a paruula.
 est segoz. Omnes hi cōuenerunt c
a vel illustrē. **b** Post subuersionē so-
 in vallem siluestrem/ quē nūc est d
 domozū **a** causam belli exponit.
e mare salis. Duodecim enim an e
a generatio manipuli: vel habens deco-
 rum manipulum.
 nis seruerunt chodorlaomor: z t
a ipar nuer? concordia significat trinitat?
 tertio decimo anno recesserunt ab t
a Redeunte fragilitate quaternarij nitū
 tur vitia superare.
 eo. Igitur annō quartodecimo
 venit chodorlaomor et reges q
a gigantes. i. de se psumētes.
 erant cum eo: percusseruntqz ra- f
a cornua vel defensionis cōscindens flu-
 ctum seu diuisio cōmotionis.
 phaim in astaroth et carnaim et b
a terribiles. **b** horrendi. **c** Saturi-
 tas pfecta vocatio species vel abundans.
 cucim cu eis / et emim i sabe/caria
a in timore eorum qui moribus hyspidi
 thaim / z choreos in motib? seir: k
a ferocitas eorum.
 vsqz ad capestria pharan q ē i so l
 litudie. Reuersusqz sūt z venerunt n

Apud hebreos ei mare vocat zgrega-
 tio aqz in magna qntitate. **e** Duo
 decim eni an. Hic exprimit ca belli q
 fuit: qz rex sodomozū z alij quatuor re-
 ges cu eo pnoati. xij. annis seruerat
 chodorlaomor regi elamitarū reddē-
 tes ei tributū: z tertio decimo anno re-
 bellauerunt: propter quod anno quar-
 to decimo adduxit tres reges secum su-
 pra noiatos ad debellandū eos: verū
 tū qz rex sennaar erat maior inf illos: z
 ppter qd supra pnoatus est: iō pba-
 bile est licz nō exprimat in lra: que facit
 mentionē de istis solū ppter captione
 loth q ille amraphel z forsitā alij duo
 reges habebat etiā aduersarios rebel-
 lantes: in quozū debellatione chodor-
 laomor pmo adiuuit eos: z postea ve-
 nerunt cum eo ad debellandū regē so-
 domozū z alios quatuor reges pno-
 minatos cu eo: z hoc est quod subdit:
f Percusseruntqz raphaim. i. giga-
 tes. **g** In astaroth/nomē est vil-
 le vel terre vbi habitabant. **h** Et
 carnaim zc. Nomina sunt gentium
 a predictis debellatarū. In sabe cha-
 riathaim. i. in planicie illius terre. Sa-
 be enim in hebreo est nomē cōmune:
 z significat planicie: tamē. **b** sonat hic
 sicut. v. sic saue. **i** Et choreos/
 isti sunt horrei: in hebreo scribitur per
 beth litterā cui in latino correspondēt
 due: scz. c. h. put supra dictū est ca. xi.
 de haram que in actib? apostolorū vo-
 catur charā. **k** In montib? seir
 sic nominati sunt ab esau qui nōdum
 erat natus: z ideo istud nomen ponit
 hic per anticipationē: videt tamē me-
 lius q vocatus sit mons seir ab alio p
 cedente esau: vt habet infra. xxxvj. ca.
 a quo descenderūt duces in mōte seir
 anteqz filij esau haberēt ibi pncipatū.

l Usqz ad campestria phara-
 vsqz illuc psecuti sunt eos. **m** Re-
 uersusqz sunt / ab illo loco vbi psecuti
 sunt eos. **n** Et venerunt vsqz zc.
 quod signat iudiciū in hebreo. vocat
 eni fons ille fons iudicij: qz ibi cōgre-
 bant iudices terre illius ad determinā-
 dum iudicia. p m autē hebreos dictus
 est locus ille fons iudicij: in significa-
 tionem futuri iudicij: quia futurū erat
 q moyses z aaron ibi iudicarent pro
 aquis contradictionis: propter quas
 dominus protulit sententiā cōtra eos
 q morerent ante ingressum terre pro-
 missionis: vt habetur Numeri. xx. b.
 * Ipsa est cades.
 * Seruerunt chodorlao. qui
 p m hebreos fuit ipse nemroth q fuit ro-
 bust? venator hoim vt. s. dictū ē: iō significat diabolū de q dz
 j. Def. v. c. Adūsari? vñ diabol? tāqz leo rugies circūit qres
 quē deuoret. Et ei seruiūt qnqz sensus corporis in qstū ad pctū
 p delectatōes iducit: z sicut illi q sensuū delectatiōib? obediūt.
 * Et tredecimo an. recess. ab eo. nā aliq resipiscūt a pui-
 tute diaboli: z bñ dz. xij. ānoz: nā p ternariū significat fidelē trī-
 nitatē: z p denariū obpauatio. x. pceptoz: z h duo resiliūt faciūt
 a diabolo de q valde dolēs itez nitit eos sicut sibi z assumit
 * secū tres plios

L
Dare sal.
Phus
Astbala
D
Dontes seir
Fons iudicij
Astsaue
Doralie

na locorum et gentium significat carnali-
 ter viuentes: quos facile vitia vincunt.
 a **Hebreo.** **Ex.** transfumali: quia
 scz de mesopotamia veniens transito
 flumio euphrate: sedem posuit in terra
 chanaan. Unde iesus naue: Quid vul-
 tis seruire dijs patrum vestrorum: qd sunt tras
 flumen. b **Quod cu audisset zc.**
Alid. Similiter fides nra cum firmata
 est spu principali: quinqz sensus corpo-
 ris quasi quinqz reges subijcit dno dei
 triumphans de hoie exteriori. Ille in tre-
 centis decz et octo aduersarios debella-
 lauit: qz nos in sacramento crucis: qua
 tau lfa significat: que treceta significat
 q uinqz sensus carnales/ nos antea va-
 rris vitijs captiuates superamus. De-
 ce et octo ex ternario et senario multiplica-
 tus/ fide trinitatis et perfectione signifi-
 cat operis/ qbus virtutu cotra vitia ple-
 na victoria perficit. **Strab.** **All.**
 Bellu abre cu quattuor regibus signifi-
 cat bellu virtutu et vitioz. Pater ergo
 fidei et prima via credendi p fratre suo
 loth dimicauit et vicit: no in multitudi-
 ne exercitus: sed in trecetis decz et octo
 expeditis vernaculis. Sic quisqz p aia
 sua cotra spuales nequitas bellu gerat
 cu trecetis decz et octo vernaculis. i. cu
 auxilio sancte crucis. Tau eni littera:
 que habet figuraz crucis. ccc. exprimit.
 c **Dan.** Aut vn est de fontibus ior-
 danis. Alter enim ior vocatur: quod in-
 terpretatur riuus: duobus ergo fon-
 tibus qui no procul a se distat in vnum
 riuulu federatis iordanis appellatur.

Dystice

Allego.

Nico. de lyra

a **Ipa est cades.** Sic eni alio noie
 vocata est. Cades eni sanctu significat
 in hebreo: qz dñs ibi scificauit nomen
 suu educendo aquas de petra/ vt ibide
 habet. b **Et percusserunt zc.** Hoc di-
 citur p anticipatione: qz nondu erat na-
 tus amalech. c **Et amorreu zc.** Et
 ipa est engaddi/ vt habetur expresse. ij.
 Paral. ix. ca. Ipa est regio abundans
 plurimu in balsamoz palmis. d **Et**
egressi sunt. Dic pñr describit captio
 loth in speciali: debellatis eni aduersa-
 rijs triu regu qui erat cu chodorlaomor
 venerut tres dicti reges cu chodorlaomoz
 ad debellandu regē sodomoz et ali-
 os qttuoz qui ei rebellauerat: quib de-
 bellatis capt est ipe loth qui habitabat
 in sodomis: ex societate eni maloz iusti
 aliqz incurrut pena teporalē: lz no sint
 participes criminis ipsorū: et pñz littera
 vsqz ibi: e **In valle siluestri.** Ex-
 ponat sicut pñs. f **Gallis aut sil-**
habebat pu. mul. zc. Dicunt aliq q
 ibi erat putei euometes bitumē: qd est
 genus cemēti fortissimi: ita q no dissol-
 uat nisi sanguie menstruo. Hebrei aut
 dicūt q in illa valle accipiebat terra ad
 faciendū cementū: qua sublata remane-
 bat ibi fosse que dicebant fosse cemēti:
 vñ et i hebreo habet puteos cemēti: illō
 aut interponit hic ppter quod sequit:
 g **Cecideruntqz ibi.** Quia fugien-
 tes de prelio timore turbati/ non consi-
 derabant loca periculosa quibus se in-
 gerebant: et sic ceciderūt in fossas illas.
 Hebrei aut dicunt q factū est illud pro-
 pter abraā/ de quo no credebant hoies
 illi terre/ qd esset illesus de icēdio chal-
 deozum: sed quādo viderūt q rex sodo-
 moz ceciderat

Nota

a **Petra de aqua moyses pduxit aquā**
impetus aquarum. b **Vbi postea po-**
pulus murmurās iudicā est.
 vsqz ad fontem mesphath/ ipsa a
 a **Iudiciū.** **Interpretat etiā scā: p anti-**
 est cades et percusserūt omnem b
 phrasim. a **Terrā lingētū.** b **Amaricātē**
 regiōez amalechitar/ zamōreū c
 a **I. in vrbē palmarū vbi superbi reges**
 victoriā adepti sūt: hoc est oppidū engaddi
 balsami et palmarum fertile: sed asafon tha-
 mar vrb palmarum interpretat.
 qui habitabāt i asafon thamar.
 a **Pecudum silentium.**
 Et egressi sunt rex sodomoz et d
 a **Ppli tumentis.** b **Terrenozū**
 rex gomoz: rexqz adamē et rex
 a **merentium.** b **voratorum.**
 sebōim/ necnō et rex bale que est
 segoz et direxerūt aciē cotra eos
 a **In vilitate morum incultorum.**
 in valle siluestri. s. aduersuz cho
 dolaomor regem elanitarū: et
 thadal regē gentiū/ et amraphel
 regem sennaar/ et arioch regem
 ponti: quattuor reges aduersus
 a **quia inculti mozes in profundū malo-**
 rum pertinaces trahunt.
 quinqz. **Gallis autem siluestris f**
 habebat puteos multos bitu-
 a **canes muti non valentes latrare: et ela-**
 ti cedunt vitijs.
 minis. Itaqz rex sodomozum
 et rex gomoz terga verterunt:
 a **vitijs non cedentes.**
 cecideruntqz ibi: et qui reman- g
 a **virtutum eminentiam.**
 serant fugerunt ad montem.
 a **Hoc fit cum vitia vincūt rationem et im-**
 mittunt famē verbi quo anima pasci debuit
 Tulerunt autem omnem sub/ b
 stantiam sodomozū/ et gomoz-
 re: et vniuersa que ad cibum i
 a **occultando insidias.**
 pertinent/ et abierunt: **Necnō** k
 a **Ex societate malozū penas temporales**
 sustinent aliquando iusti.
 et loth et substantiam eius fi-
 lium fratris abram/ qui habi-
 tabat in sodomis. Et ecce vnus i
 qui euaserat/ nunciauit abram m
 a **In hebreo transitōri.**
 a **hebreo/ qui habitabat in con-**
 a **proprium nomen**
 ualle mambre amorrei fratris
 eschol et fratris aner. Hi enim n
 pepigerant fedus cum abram. o
 b **Quod cu audisset abra captuz**
 videlicet loth fratrem suum: nu p
 a **no voratos: de quibus dicit in seqnti-**
 bus: exceptis his que comederūt iuuenes.
 merauit expeditos vernaculos q
 suos/ trecentos/ decē et octo/ et
 a **vbi vnus de fontibus iordanis oritur**
 qui nunc dicitur dan. **Diero.** oppidum
 phenicis quod nunc paneas dicitur.
 c **persecutus est eos vsqz dan.**

mozū ceciderat in puteos illos arma-
 tus et exiuerat inde sanus miraculose:
 tunc crediderūt de abraam q similiter
 exisset de incēdio chaldeoz. b **Tu-**
 lerunt aut oem sub zc. qtu ad diui-
 tias artificiales. i **Et vniuersa q**
 ad ci. zc. qtu ad diuitias naturales
 ex quib vita sustentat. k **Necnō**
 et loth. **Oma predicta de bellis istis**
 interposita sunt ppter captione ipsius
 loth. **Seqt: l** **Et ecce vnus qui**
 euaserat. **Dic psequenter describit**
 ipsius loth liberatio: vbi primo descri-
 bit abrae fidelitas. secūdo ipsius bndi-
 ctio/ ibi: **Et do melchisedech.** tertio ei
 liberalitas/ ibi: **Dixit aut rex sodom-**
 rū. **Fidelitas aut eius apparet:** qz non
 timuit ire ad pugnandū tra quattuor
 reges fortissimos/ vt liberaret nepotē
 suū audita captione ei: et hoc est quod
 dicit: **Et ecce vnus qui euaserat.** **Dicit**
 aliqui hebrei q iste fuit og rex basan: q
 euaserat de diluuiio: sed hoc supra im-
 probatū est. vii. c. **Alij aut dicūt q fuit**
 idē og qui euaserat alijs gigantibus
 interfectis in astaroth: vt predictum
 est in isto ca. de quo etiā scribit **Deut.**
 iij. **Solus quippe og rex basan restite-**
 rat de stirpe gigantū: sed hoc no est ve-
 risimile q euadens de prelio omnibus
 socijs suis interfectis/ secur fuisset ad
 uersarios suos: sed magis fugisset ad
 partem oppositā: et ideo predictē expo-
 sitiones videntur extorte a littera: pro-
 pter quod fm planū sensum littere di-
 cendum est q fuit de exercitu regis so-
 domozū/ qui fugiens transiuit vsqz ad
 locum vbi manebat abram qui no erat
 multū remotus a loco belli: et quia co-
 gnoscebat loth et abram patruū suum:
 ideo nunciauit abra nepotis sui infor-
 tunium. m **Abram hebreo.** Ex
 hoc pñz q hebrei no sunt dicti ab abra
 sed ab heber: a quo etiam ipse abram
 hic dicitur hebreus. Item idē patz per
 litteras in hebreo: quia abram incipit
 ab Aleph. **Heber** do per eyn. et ideo
 si hebreus diceretur ab abra inciperet
 per aleph: quod non est verū/ sed inci-
 pit ab eyn n **Hi enim.** scz tres fra-
 tres qui erant de genere amorreoz.
 o **Pepigerant fedus cu abra.**
 Et ideo adiuerunt eū/ vt habetur in
 fine huius ca. p **Numerauit ex-**
 peditos: **Id est paratos ad pugnaz.**
 q **Vernaculos suos trecetos.**
 Id est seruos suos natos in domo sua.
 * **Et diuisis socijs**
 * **secū tres alios reges scz cocupiscē-**
 tiā carnis/ appetitū honozis/ et rei tem-
 poralis: qui reges dicunt/ eo q multi
 seruiūt eis: et istis tribus regib ad suū
 intentū vtiē diabolus. Et sic debellat
 multos penitentū et eos iterū sibi sub-
 icit per pctā recidiū: et cū eis capitur
 loth: qui vt supradictū est contemplatū
 nū significat seu religiosum: aliqui do
 de numero religiosozū a diabolo capi-
 untur per insultū triū regum dictozū.
 l **Et ecce vnus qui euaserat nū-**
 ciauit abram. **Per istum designat**
 tur boni euadentes insultum diabolē:
 qui ipsi abram. i. prelato qui preest et
 pdesse potest peccata denunciāt socio-
 rū suozū: vt apponat remediū et ipse
 liberat denunciatos de diaboli pñate: et
 sic liberatur loth de diaboli captione.
 * **Dixit aut rex sodo-**

Diuini

Nicola

Nota

At vero m. zc. Die. Hunc autem hebrei esse sem filium noe et computatione annorum ostendunt eum usque ad isaac vixisse: et oes primo genitos a noe usque ad aaron pontifices fuisse. **Salē vero postea** dicta est hier. l. i. Ap. l. s. memorans melchisedech: sine patre et matre refert ad christum: et per eum ad ecclesiam gentium: quia gloria capitis ad membra refert. **Quia benedixit abrae circumcisio** et in eo leui: sic et aaron de quo postea sacerdotium. **Et quo vult colligere** sacerdotium ecclesie habentis preputium benedixit se circumcisio sacerdotio synagoge. **Quod autem ait: Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech:** ministerium nostrum verbo ordinis signat: non per aaron irrationabilibus victimis immolatis: sed oblato pane et vino. i. corpe domini: et sanguine consecrari. **Strabus.** Melchisedech. **Qui interpretatur rex iusticie et dicitur rex pacis christum significat** per quem reconciliati sumus: et qui in fine seculi iuste iudicaturus est. **De dedit ei decimas.** **Id.** Sciens ergo patriarcha melchisedech sacerdotium fuisse in populo gentium: quod leuiticum quod de ipso erat nalciturum: et a meliore benedictione dedit melchisedech: sicut sacerdotibus benedictionibus sibi populus secundum leges decimas dabat. **Melchisedech interpretatur rex pacis vel iusticie.** **Per christum enim reconciliamur deo** quoniam venitur est discernere bonos a malis. **Ipe est sacerdos qui pro omnibus deo patri se ipsum obtulit** et verus rex qui in presentem suos regit: et in futuro iuste iudicabit.

Nicola. de lyra

Et diuisis socijs. s. abner: Echol et mambri: faciebant diuersas turmas: vt in pluribus partibus inuadens aduersarios incuteret eis maiorem timorem. **Alii** ter exponunt hebrei. **Diuisis socijs** quia illos sibi federatos separauit: et diuisit ad sarcinas custodiendas: et parati erant ei succurrere si indigeret: ipse tamen cum seruis suis intravit bellum. **Et irruit super eos nocte.** quasi dormiebant sopore graui propter laborem precedentis diei: et quia dormiebant securi: super eos irruit autem possent armari. **Reduxitque oem substantiam etc.** **Omni illi qui euaserunt manus eius ita fuerunt preoccupati** quod nihil poterant secum portare. **Egressus est autem rex sodomorum in occursum eius.** Ad faciendum ei reuerentiam et reddendum ei gratias de occisione aduersario suorum. **In valle saue.** i. in valle plana et equali. **Que est vallis regis.** Habebat enim ibi rex manerium: a quo denotabatur vallis illa. **At vero melchisedech.** **Hic sequenter ponit ipsi abrae benedictionem.** **Circa quod sciendum** quod iudei aduersarij fidei christiane: scripturas que loquuntur de christo nituntur deprauare: iter quas est ps. cix. in quo fit mentione de sacerdotio melchisedech et occasione illius. **Ps. qui de christo loquitur:** passum istum peruerse exponere nituntur: dicentes quod iste melchisedech protulit panem et vinum non in sacrificium: sed magis ad reficiendum abraam et populum eius qui veniebat de prelio: sed hoc patet falsum per scripturam precedentem et sequentem. **Dicitur enim supra:** quod illi quattuor reges quos debellauerat abraam: asportauerant de sodomis vniuersa que ad cibum pertinent: nec potuerant adhuc omnia consumpsisse: nec fugiendo poterant secum portare: et ideo abraam ibi inuenit satis de victualibus pro se et pro populo suo: et hoc etiam patet per scripturam sequentem: ubi abraam de preda nihil voluit retinere: exceptis his que comederunt iuuenes: id est bellatores qui secum fuerant. **Item post illa verba:** Proferens panem et vinum: immediate subditur

diante subditur pro qua causa. **h. Erat enim sacerdos dei altissimi.** **Ex quo patet quod causa pro qua protulit panem et vinum fuit ad offerendum sacrificium:** quod pertinet ad sacerdotis officium. **perfectione enim bellatorum magis pertinet ad hominem laicum** proferre victualia quam ad sacerdotem: et ideo alij aliter perentes exponunt dicentes quod melchisedech protulit panem et vinum pro sacrificio offerendo: non pro ipsum: quia secundum istos sacerdos non erat: sed per ipsum abraam qui tamen sacerdos legitur pluries construxisse altare: et sacrificium deo obtulisse: vt habet infra. xxij. ca. et ideo illud quod sequitur. **Erat enim sacerdos dei altissimi:** non refert ad ipsum melchisedech: sed ad ipsum abraam: et similiter illud quod sequitur: **Et dedit ei decimas ex omnibus.** s. melchisedech dedit decimas de omnibus ipsi abrae tanquam sacerdoti: sed falsitas huius expositionis apparet per hoc: quod melchisedech benedixit ipsi abrae dicens: **Benedictus abraa deo excelso etc.** benedicere autem ad sacerdotem pertinet: quia quod minus est sine contradictione a maiori benedicitur: vt dicit ad heb. vij. ca. **Item quod melchisedech daret decimas de omnibus reportatis ipsi abrae patet falsum per scripturam sequentem:** quia abraam iurauit quod de omnibus illis non acciperet a filo subtegmis usque ad corrigiam callige. i. nullam rem quantumcumque minimam acciperet: et ideo vera expositio est ista: quod melchisedech erat sem pro mogenit filius noe qui adhuc vivebat: quod patet si computentur anni eius. s. positi: imo vixit post ultra natiuitatem iacob et esau: vt patet. j. xxix. c. **Sed hoc arguitur:** quia ad heb. vij. ca. dicitur de melchisedech: **Sine patre sine matre sine genealogia: nequinitium dicitur: neque finem vite habens:** quod non potest dici de ipso sem: quod non est idem homo. **Sed ad hanc rationem a doctoribus nostris quod dicitur apud nos quod melchisedech non habuerit patrem et matrem etc.** s. quia scriptura non facit mentionem de patre eius etc. **Sed adhuc videtur argumentum remanere:** quia scriptura facit mentionem de patre sem et matre eius et genealogia: et de principio vite eius et fine. **Dicendum quod verum est:** s. non est sub nomine melchisedech: sed solus sub nomine sem: et sic intelligit apud doctores scripturam: quod sub nomine melchisedech non fit mentionem in scriptura de patre et matre eius: nec determinat etiam de genealogia: nec de principio et fine vite sue. **Erat enim sacerdos dei altissimi:** quia pater erat omnium illorum qui remanserant in cultu dei: et quia erat pro mogenit ratione natiuitatis: vt dicitur aliqui: vel saltim ex ordinatione patris: si non fuit primo natus: vt dicitur alij. **Ius enim pro mogeniture bene transferre dicitur ad filium post natum ex ordinatione patris:** maxime de voluntate dei: sicut iacob ius pro mogeniture transfuit a ruben primo nato ad ioseph quantum ad duplicem portionem hereditatis: accipienda: et ad iuda quantum ad dignitatem regiam: vt habetur. j. xlvij. ca. et xlix. **Sacerdotium autem fuit animum pro mogeniture usque ad legem daturam per moysen:** et ideo audita victoria abrae diuina virtute facta: protulit panem et vinum. i. sacrificium reddendo gratias deo: et ideo benedicens abraam dixit: **Benedictus abraa deo excelso etc.** **Et de ei de se** abraam ipsi melchisedech cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

Socij abrae: id est fidei: sunt charitas et spes: que suis vicibus quasi separatim occulta inspiratione virtuosas infundunt mentes. **Fides cum spe et charitate vitia presequitur** **Et diuisis socijs: irruit super eos nocte.** **Percussitque eos:** et **id est usque ad aduersitatem effundendi sanguinis:** damascus enim potus sanguinis interpretatur.

persecutus est usque ad hobam: que est ad leuam damasci. **Re captiuitate** virtutum liberat fides ratione et intellectu: quasi frater et substantia fratris cum virtutibus purgati animi. **duxitque omnes substantiam et loth fratrem suum cum substantia** virtutes politicas.

omnium virtutum species. **illius mulieres quoque et populum.** **victis vitis alias insidias molitur:** maxime luxuria que sodomitis dicitur. **Egressus est autem rex sodomorum in occursum eius post quod reuersus est a cede chodorlaomor et regum qui cum eo erant in valle saue: que est vallis regis.**

Et vero melchisedech rex salem: proferens panem et vinum: erat enim sacerdos dei **summi sacerdotem significans.** **et vel summi.** s. sicut maior minorem. **quasi hec victoria deo excelso est altissimi: benedixit ei et ait: Benedictus abraa deo excelso: qui creauit celum et terram: et benedictus deus excelsus: quo protegente hostes** **in manibus tuis sunt.** **Et dedit ei decimas ex omnibus: dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros. **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros. **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros. **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

virtutes politicas. **omnium virtutum species.** **illius mulieres quoque et populum.** **victis vitis alias insidias molitur:** maxime luxuria que sodomitis dicitur. **Egressus est autem rex sodomorum in occursum eius post quod reuersus est a cede chodorlaomor et regum qui cum eo erant in valle saue: que est vallis regis.**

Et vero melchisedech rex salem: proferens panem et vinum: erat enim sacerdos dei **summi sacerdotem significans.** **et vel summi.** s. sicut maior minorem. **quasi hec victoria deo excelso est altissimi: benedixit ei et ait: Benedictus abraa deo excelso: qui creauit celum et terram: et benedictus deus excelsus: quo protegente hostes** **in manibus tuis sunt.** **Et dedit ei decimas ex omnibus: dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros. **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros. **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros. **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros. **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

Dixit autem rex sodomorum ad abram. Da mihi a. i. viros mulieres et pueros. **Leuo manum meam ad dominum meum excelsum possessorem abraam ipsi melchisedech** cui debebat tanquam sacerdoti. **Et sic exponit apud nos ad heb. vij. dicitur quod leui fuit decimus in abraam** **Dixit a. r. s. hic describit liberalitatem abrae:** quia quibus tota preda posset retinere: noluit tamen aliquid recipere. **Da mihi a. i. viros mulieres et pueros.** **Leuo m. m. modus iurandi.** **Me dicas ego ditauit**

De eb. 7. a De cose. di 2. c. in ca/ lice. et. c. accipite

23. q. 5. c. dicat

Doralie

Exceptis his que

tate accepturus multiplicato semine credenti: sterile lege tam
 vernaculi dispensationes erat exclusurus. Quorum hesitatio aphe
 tico spiritu remouet / et fides confirmata iusticia pmeret. vñ: Cre
 didit abraam deo / et re. e. il. ad in. a **Suspice celum** / et **Su**
 perius dixit: Erit semine tuum sicut arena maris: quia in illa plebe quada
 erant carnales et terreni qui arene copan
 tur: quia aridi et a bonis opibus infecun
 di: alii quasi stelle fulgentes. **Ra. Du**
 plex significatio promissi seminis dat.
Stellis stellis dicitur ei: sic facia semen
 tuum. i. gentem christianam: cuius tu p f
 tus es in fide. s. resurrectionis lumie
 choruscare. **Stella** pro arena dicitur: sic
 erit semine tuum / et. i. copiosa erit ges iu
 deorum / s. arida et infecunda. **b Sume**
inquit mihi vacca triennis / **Uacca** triennis /
 plebs posita sub iugo legis: capra ea
 de futura peccatrix: aries regnaturam
 significat: hec trima dicitur: quia p arti
 culos tepoz ab ada vsq ad noe / et inde
 vsq ad abram: et inde vsq ad dauid /
 tanq trima etate ges adoleuit. **Per**
turtur et columba spuales ppli figu
 rant / filij pmissionis et heredes regni
 futuri: quoz etas tacet / q eterna medi
 tates / temporalia transgrediunt. **Aialia**
 trima se p tribus pstituitis diuidunt:
 quia carnales et in veteri pplo: et nuc ab
 inuice sepant. **Aues** no diuidunt: quia
 spuales / nec scismate / nec heresi sedu
 cunt: s. pace fruunt. **Sue** solitarij vt
 turtur / sue cu alijs vt columba puerfan
 tur. **Bolucres** descendentes sup corpa
 diuisa / significat demones pastuz sibi
 de carnaliu diuisione qretes: abraam
 aues abigeas / significat multos carna
 les merito sanctor in fine mundi libera
 dos. **Circa** sol occasum pauor irruit in
 abraam / et horoz magnus et tenebrosus /
 uasit eum: quia circa fine seculi magna per
 turbatio ab antichristo inuadet scos.
Uñ erit tribulatio qlis no fuit ab initio. **Ca** ergo occubuisse
 sol / et. significat post fine seculi futuram die iudicij: qñ p ignem
 sepabunt boni a malis. **c Uacca** trienne et capra tri
 mam et arie. anno. **Quia** ada vsq ad noe / et inde vsq ad
 abram: deinde vsq ad dauid populus adoleuit.

Nicolaus de lyra
Hereditas meus erit. **Iste** damascus eliezer. **Eliezer**
 emerat pcurator domus abraam / et damascus filius eius fuit: a q
 etia denotata e ciuitas damasci. **b Statiq** sermo dñi
 factus e ad eum. **Hic** ponit sue petitionis exauditione. **Petitio**
 em e desiderij oñsio: et ideo quia abraa ostenderat desideriu suu d
 ple habenda: dñs rñdet illi dicens: **c Et** **no** erit hic heres
 tuus. i. filij pcuratoris tui. **d Sed** **egredie** / et. i. que
 generabis in vxore tua: et quia no solu pmittit tibi ple: sed etiaz
 plis magnam multiplicatidē. **Ideo** sequit: **e Suspice ce**
lum / et accipit h si p no. **f Sic** erit semine tuu. i. in ta
 ta multitudie q vir aut nuq possit nuerari ab hoie. pty etiaz
 q dicitis q istavilio oñsa est abre d nocte qñ stelle pnt videri.
Considerandum q lz deus etia p h intederet significare mul
 tiplicatidē semis abrae: copando ipm stell celi: tñ pncipalē
 intēdebat pmittere ei / et semini eius vitā bñz / q erit in resur
 rectione mortuoz: vñ dicit apls. i. **Coz. xv. e.** **Stella** differt a
 stella i claritate / sic et resurrectio mortuoz. **Multiplicatio** ei
 plis et bona qcuq temporalia / no pnt esse merces vel finis pñ
 cipalis opez iusticie vel virtutis: quia finis pncipaliter intētus
 melior est temp his q sunt ad finē: et pmiu a deo pncipaliter
 pmittum / temp e melius q opus meritoriu: ppter qd pmitti
 tur: bona aut qcuq temporalia / sunt minora q iusticie oparet
 ideo h et in alijs locis sacre scripture vbi p opibus virtutis
 vere et pprie dicitis pmittunt aliq bona temporalia / no intelli
 gunt pncipaliter pmittit: sed qsi manu ductua ad bona spua
 lia et eterna / q pncipaliter itelligunt pmittit: et hoc coueniebat
 marie tpe legis mozaice et nature in q hoies impfecti erāt re
 spectu tps gfe: pñ q dicit apls ad **Heb. vii. c.** **Nihil** em ad
 pfectu adduxit lex. **Modus** aut impfectoz e / vt ad amozē bo
 noz spualiū et celestiu inducant p amozē tpalū et terrestriū:
 vt fm **Breg.**

vt fm **Breg.** animus ex his q nouit surgat ad incognita q no
 nouit: et p hoc q scit notum diligere / discat et incognita amare.
Q aut abraam in hoc loco itellerit sibi et semini suo no solu esse
 pmittit terrena: sed etia celestia q p christu sunt adimpleta: patet
Job. viii. g. vbi dicit: **Abraa** p vester exultauit vt videret die
 meū: vidit et gauisus e. **Dies** at christi
 vel tps / itelligit tps passiois et resurre
 ctiois eius: pñ q ipse dixit iminēte pas
 sioe **Matth. xxvi. b.** **Tps** meū ppe est
 et. Et tūc apta e ianua celestis / et educi
 sunt scii ptes de iferno. **Et** pñ p dicit
 bñ dñ: in officio d mortuis: **Sz** significer
 scus michael repñter eas in lucē scāz:
 quā oli abrae pmittit et semē ei: et acci
 pit ex h loco. **Considerādū** q in h passu
 et pñlib e aliq mō duplex sensus scā.
Un de bonis terrenis / q min pncipa
 lit et manu ductiue pmittunt. **Alius** d
 spualib seu etnis q pncipaliter intēdit:
 quia sensus pncipaliter intēdit scā dñ: tñ aliq
 mō pōt dici vnus: quia pñ pñm vbi vnū
 pñ alter vtrobiz tñ vnū. **Un** pnci
 pale hō sp e pñ magl pncipale. illd at
 qd h dicit e pñter viā ad itelligēdū mul
 ta q pntinent in veteri testō. pñ qd diu
 tius h morat suz. **g Credidit** / et.
In nullo hesitans d diuino promisso.
h Et reputatū / et. quia fides forma
 ta p dilectioē illa sola est q vere iustifi
 cat mētē formalit. **i Ego** dñs / et.
Ad e igne chaldeoz fm vnā opinionē:
 vt d tali loco q e in chaldaea: sic dicitū est
 sup. xi. c. **k Ut** dare / et. **Per** quā
 pncipaliter itelligit fra viuētū pmittit.
l Et possideres eā. **In** hereditate
 ppetua. **m Et** ille ait / et. **Hic** pñ
 ponit p dicitē pmittiois pfirmatio p si
 gnū abre diuinit oñsuz. **Ad** cu itelle
 ctū pñsiderādū q abraa no dubitauit qñ
 hñet ple sibi pmittit: et sibi hereditatē
 in psona ppria vel filioz. **Aliē** no esset

vez qd dicitū e: **Credidit** abraa deo / et. **Sciebat** tñ abraa / q sicut
 bona pferunt a deo pñ opa meritoria / ita pñ opposita aufe
 runt: et ideo ad pñuatioē boni diuinit collatit: requit q hoies
 sint solliciti pñuado p exercitiū opis deo placiti: et pñterea d h
 qñuit abraa dicens: **n Dñe** de / vñ / et. ac si diceret: qd est il
 lud q qd pñuabit bonū qd pmittit. **io** no dixit: vñ scire possuz
 q acceptur / sim eā: s. possessur. **o Et** rñdit dñs. **Ad** itelle
 ctū hui pñsiderādū: q sic pty ex discursu toti veter testamēti qñ
 diu filij isrl steterūt in cultu vni veri dei possederūt pacifice ter
 rā pmittiois sibi collatā: et qñ declinauerūt ad idolatriā fuerūt
 ab alijs ipugnati et deiecti: sic pty in libris **Judicū** et **Regū** et
 alijs locz: et aliqñ qñ eoz malicia nimis abūdauit / fuerūt eiecti
 et captiuati de terra illa. pmo p nabuchodonosor regē babylo
 nis: et scdo p romāos / eo q auctozē fidei iesum christū negaue
 rūt et occiderūt. **Ter** igit cult vniū dei e illud q qd possideri
 poterat terra illa abre pmittit. **Iste** at cult pncipaliter est in actib
 iteriorib mēt: pñ q dicit bñs **Aug.** in enchiridiō: **Fide** spe et
 charitate colit vn de: verūtū cū hmōi cultu iteriori requit cul
 tus exterior: q e qñ qdā prestatio iterioris cult. tal aut cultus
 in veteri lege fuit p sacrificia deo oblata: et io d talib sacrificijs
 in lege siēdis dñs ilruit abraa dicens: **p Sume** inquit mihi
 vacca / et. **Quia** de istis tribus spēb aialiu solū erāt sacrificia

* siēda in lege
 * qui officio vel statu e me minor in opibus bonis. **c No**
 erit hic heres meus. i. hereditabit vitā eēnā me excludo: vel
 saltē erit mecū ibidē i maiori loco: ppter qd subdit assecuratio
 de pñrio cū dicit: **e Suspice** celum et numera stellas si
 potes / et. **Quasi** dicit: plus q posses credere augmentabit
 meritū tuū. **i Ego** dominus qui eduxi te de hur chal
 deoz: **Ad** est de incendio vitioz. **k Et** dare tibi terra:
 scilicet viuētū: et de hoc psequēter dat signuz cum dicitur:
p Sume vacca trienne: **Ad** est humilitatē que p vaccam
 significat: eo q vacca iugo subicit que bene dicit triennis: quia
 p humilitatem homo subicit maiori equali et minori. **t Et**
 capram trimam: **Ad** est veram penitentiam in qua confitē
 homo suā ignorantiam. ppter quod p capraz significat: et dicit
 trima ppter tres pñie ptes: q sunt pñrio / pñsio / et satisfactio.
k * **Et** arietē an.

Als no h3
 tabram
 Ro. 4. a.
 Gal. 3. a.
 Jaco. 2. d.
 35. q. 1. c. cū
 igit. h. pac
 itaq

Als trñdit

Horaliē

Generatio aut quarta. Hiero. Moyses de alibi dicit quia progenie ascendit filij israel de terra egypti: sed quarta generatio egressi sunt. Leui enim genuit caath: caath genuit amram: ille aaron: aaron eleazar: et ille genuit phinees: caath cum pre suo leui ingressus est in egyptum. Eleazar vero cum aaron egressus est. Caath vero ad eleazar generationes quatuor. Quidam tamen ab amram incipiunt: et ad phinees perveniunt. Quinta vero generatione egressi sunt: quia iudas genuit phares: phares genuit esrom. Esrom genuit aram. Aram genuit aminadab. Aminadab genuit naasod qui genuit salmon. Phares cum iuda pre suo ingressus est egyptum. Naason pater tribus iude in deserto subscibit: cuius filius salmone in terra promissionis intravit. Phares vero naason generationes quinque. Quidam tamen ab esrom incipiunt: et ad salmon perveniunt.

Nico. de lyra

ad historia iosephi et annales iudeorum: et isitani quidringenti predicti reducuntur ad illud quod dicitur: Scito noscetes peregrinum futurum sit semine tuum etc. quia a natiuitate isaac qui vocatur semine abrae ut habetur. i. xxi. cap. vsqz genuit iacob fluxerunt anni. lx. ut habetur. i. xxv. c. Jacob autem erat annorum. xxx. quando descendit in egyptum ut habetur. i. xlviij. b. Et sic a natiuitate isaac vsqz ad descensum in egyptum fluxerunt anni. ccc. quibus si iugantur anni ccc. et x. quibus filij israel fuerunt in egypto: habentur anni. cccc. pater: in quibus semen abrae fuit peregrinum in terra non sua. s. pater in terra chanaan: in qua isaac cum pre suo fuit peregrinus primo: quia deus promissit sibi terram chanaan: non tamen dedit sibi in actu passum pedis in ea: ut habetur. Act. viij. a. postea peregrinat et isaac in gerare: et postea iacob cum filiis suis in egypto: et pater non dixit dominus abrae: Peregrinum erit semine tuum in terra egypti. cccc. annis: sed dixit: In terra non sua: et subiicit eos pueri et affliget: ista fuit seruitus et afflictio egypti que terminata est in ill. cccc. annis: sed non incepit a principio illius temporis ut visum est. a. Verumtamen gentem cui

serui. etc. i. gentem egyptiorum. b. Ego iudicabo. Percutiet de decem plagis: ut habetur in Exo. c. Et post etc. Quia filij israel exiit de egypto acceperunt mutuo a vicinis suis vasa aurea et argentea et vestes: ut habetur Exo. xij. f. Et sic egressi sunt cum magna substantia. d. Tu autem ibis etc. i. ante predicta seruitus et afflictio supueniat

Additio
In ca. xv. vbi dicitur in postil. Circa primam describit occasio peccatorum. Additio. j. Dicere quod abraa timuit ne in victoria qua habuerat accepisset totam mercedem iusticie sue a domino videtur irrationabile dictum. Tu quia primam promissus abrae factum fuerat: facias te i. gentem magnam. s. xij. c. s. h. non erat isto tempore quod abraa timuit: prout enim nullam plebem habebat: et sic nondum habebat totam mercedem a deo sibi promissam. Tu quia etiam veri phis i. felicitate eterna non coguerunt: non tamen ponit totam mercedem bonorum operum in victoria totam mercedem a deo sibi promissam estimaret et sumi in quada temporalis victoria. s. iste passus aliter potest exponi: et ut credo melius. s. quod abraa ex predicta victoria timuisset prope duo. Primum ne forte illi reges ab eo victi irruerent super eum sic plures contigit in bellatores: eo modo quod timuit iacob a sichimitis et vicinis eorum. j. xxxiiij. d. Secundum timebat ne forte excessisset in persecutio illorum regum et deuastatio eorum. Non enim legitur quod fecisset ex iussu diuino: et timuit ne forte in illo actu peccasset: iuxta illud Job. ix. d. Verebar opera mea: presertim cum in terra non appareat quod abraa fuisset certus: quod illi quatuor reges iniuste se habuissent contra quos aduersarios suos. Tu deo asscurauit ipse d. vtroque timore: de primo. s. cum dicit: Ego pater tuus: et ne treas a facie eorum: quia ego pater gaudeo deo asscurauit eum dum dicit: An merces tua magna nimis. q. d. non solum non deliquisti aliquid in predicta persecutio et victoria predictorum

fictio supueniat semini tuo. e. Sepultus in se. bona. i. de cedens in gratia: quod non dicitur nisi de iustis. f. Generatio aut quarta re. huc. i. ad terram chanaan abrae promissam. In illa enim erat abraa actu quando dominus sic loquatur cum eo. Aduertendum tamen quod iste quatuor generationes non sunt accipienda ab abraa: sed a iacob qui descendit in egyptum: et si computentur generationes ab eo per lineam regiam inueniuntur quatuor vsqz ad reditum in terram promissionis: quia iacob genuit iuda: iudas autem genuit phares: phares autem genuit esrom: ut habetur. i. a. Esrom autem genuit caleb: ut habetur. i. Paral. ij. a. Et iste caleb in qua completa est quarta generatio fuit de intrantibus terram promissionis: ut habetur. Nu. xliij. d. et iosue. xliij. b. Translatio vero xx. hz. Quinta generatio reuertetur huc et habet vix si computentur generationes per lineam sacerdotalem: quia iacob genuit leui: leui autem genuit caath: caath autem genuit amram: amram autem genuit aaron: ut habetur. Exo. vi. c. Aaron autem genuit eleazar sacerdotem: et iste eleazar in qua completa est quinta generatio fuit de intrantibus terram promissionis: quia ipse et iosue filij: Nun diuiserunt terram illam filiis israel: ut habetur iosue. xliij. a. g. Nec dum enim cetera etc. Istud interponitur per causa diuisionis iplende promissionis facte abrae de terra illa: quia iniustitias populi qui habitabat terram illam actus: adhuc non tamen increuerat quod deberet inde expelli. de enim expectat in talibus mensuram sui iudicij. h. Quia occidit. Repetit quod supra dicitur: ut reuertat ad consummationem sacrificij abrae. i. Et ap. clibanum etc. Sic enim supra dictum est: iniens partem vel fedum firmum cum aliquo transibat in partem aialis occisi: de autem faciebat pactum firmum cum abraa: ut statim subdit: k. In illo die pe. etc. Peitas vero oculis sensibilibus videri non potest: et ideo apparuit ignis repitans partem dei: sic moysi in rubo: Exo. iij. a. Et transiens in diuisiones predictas: ad ostendendum firmitatem pacti cum abraa. Sequitur: l. Fluuius egypti. Qui diuidit terram chanaan ab egypto: et vocatur rinocorulla. et iste est terminus terre promissionis a parte australi. m. Usqz ad fluuium euphratem. Qui est alius terminus ex parte opposita. n. Lineas etc. Enumerat huiusmodi gentes quarum terras dedit dominus filiis abrae et iacob. Filij enim esau aliquam

partem obtinuerunt. x. Et apparuit clibanus fumans et lampas ignis. Que sunt signa diuine acceptationis: sicut habetur. iij. Reg. xvij. f. de igne descendente super sacrificium helie: et Leui. ix. d. super sacrificium aaron et filiorum eius in eorum consecratione.

Additio
ctozia predictorum regum: sed etiam per eavltari meruisti mercedem magnam in quantum ex celo charitatem fratris et ad honorem diuini huiusmodi factum. In eo. ca. xv. vbi dicitur in postil. Quia abraa in hoc loco itellere

Additio. ij. Dec verba christi a iohanna (rit sibi et semini suo. ne narrata. s. abraa exultauit ut videret diem meum etc. non sunt referenda ad visionem abrae de qua in hoc loco agitur: quia hic non fit mentio de passione christi: nec de eius resurrectione/ nec in re/ nec in figura: ut satis patet aduertentibus: sed hec verba euangelij potius sunt referenda ad tempus imolationis isaac: de quo iam. xxij. caplo amplius videbitur: sed quod abraam intellexisset in hoc loco sibi et semini suo esse promissam: non solum bona terrena: sed etiam celestia: ex tribus potest comprobari in hac visione contentis. Primo ex hoc quod promissio de multiplicatione proli facta abrae aliter facta fuit supra. xij. ca. et aliter hic. ibi enim assimilata multitudinem plus multitudini arene in hoc: quia arena est quasi innumerabilis. dicit enim: Si quis potest numerare puluerem terre etc. in hoc autem loco concludit similitudines simpliciter inter semen suum et stellas celi. dicit enim: Sic erit semen tuum. s. celeste lucidum et incorruptibile: iuxta illud Dan. xij. b. Qui autem ad iustitiam erudiunt plurimos: quasi stelle in perpetuas eternitates. Secundo etiam hoc designat per illud quod dicitur immediate: Educite eum foras: non videtur prope intelligendum per motum corporalem: nam hoc videtur superfluum esse: quia abraa non posset suspicere

partem obtinuerunt. x. Et apparuit clibanus fumans et lampas ignis. Que sunt signa diuine acceptationis: sicut habetur. iij. Reg. xvij. f. de igne descendente super sacrificium helie: et Leui. ix. d. super sacrificium aaron et filiorum eius in eorum consecratione.

Additio
ctozia predictorum regum: sed etiam per eavltari meruisti mercedem magnam in quantum ex celo charitatem fratris et ad honorem diuini huiusmodi factum. In eo. ca. xv. vbi dicitur in postil. Quia abraa in hoc loco itellere

Additio. ij. Dec verba christi a iohanna (rit sibi et semini suo. ne narrata. s. abraa exultauit ut videret diem meum etc. non sunt referenda ad visionem abrae de qua in hoc loco agitur: quia hic non fit mentio de passione christi: nec de eius resurrectione/ nec in re/ nec in figura: ut satis patet aduertentibus: sed hec verba euangelij potius sunt referenda ad tempus imolationis isaac: de quo iam. xxij. caplo amplius videbitur: sed quod abraam intellexisset in hoc loco sibi et semini suo esse promissam: non solum bona terrena: sed etiam celestia: ex tribus potest comprobari in hac visione contentis. Primo ex hoc quod promissio de multiplicatione proli facta abrae aliter facta fuit supra. xij. ca. et aliter hic. ibi enim assimilata multitudinem plus multitudini arene in hoc: quia arena est quasi innumerabilis. dicit enim: Si quis potest numerare puluerem terre etc. in hoc autem loco concludit similitudines simpliciter inter semen suum et stellas celi. dicit enim: Sic erit semen tuum. s. celeste lucidum et incorruptibile: iuxta illud Dan. xij. b. Qui autem ad iustitiam erudiunt plurimos: quasi stelle in perpetuas eternitates. Secundo etiam hoc designat per illud quod dicitur immediate: Educite eum foras: non videtur prope intelligendum per motum corporalem: nam hoc videtur superfluum esse: quia abraa non posset suspicere

23. q. 7. c. si de reb? Als non hz tmagnu Rino/ corula Doralie

Ere celum existens infra domum vel tentorium: et sic suffecisset di-
fisse ei: suspice celum. Et ait: suspice celum et numera stellas/cuz
enim dicit: Eduxit eum foras. ipse enim obediendo mandato
exiisset ad locum ubi posset suspicere. Sed hec eductio aliter
intelligenda est: scilicet quod ad hoc quod abram haberet cognitionem
saltem enigmaticam per fidem de felicitate eterna: oportebat
eum supra se seu extra se educi/ iuxta illud *Eccl. iij. c.* Pluri-
ma enim super sensum hominis ostensa sunt tibi. Et sic expo-
nunt istud verbum antiqui hebreorum: licet non ad eundem
finem, dicunt enim: Quid est quod educit eum foras/hoc est dice-
re: educit eum de credulitate seu opinione sua. Et notandum
quod non dicit: Exi foras: sed educit eum foras: ad denotandum
quod fides dei donum est: vt *Sap. iij. c.* Tertio comprobatur quod
abram in hoc loco credidit bona spiritualia sibi et semini suo
promitti ex hoc quod sequitur: Abram credidit deo: et reputatus
est ei ad iusticiam. Ad quod sciendum quod licet abram a princi-
pio exitus de sua domo et de cognatione sua separauerit se ab
infidelibus tanquam fidelis: fides tamen abre in hoc loco fuit ap-
probata a deo tanquam fides iustificans: et de hoc dicitur: et repu-
tatum est ei ad iusticiam. Cuius ratio est secundum apostolum ad Ro-
ma. iij. c. eo quod contra spem in spem credidit. scilicet contra spem na-
ture in spem gratie: quod intelligitur non solum in hoc quod credi-
dit ipsum futurum esse patrem multarum gentium secundum carnes
quod est contra spem nature: cum ipse esset senex et vxor sua ste-
rilis: sed potius in hoc quod credidit se et semen suum consecutu-
ros esse vitam beatam. scilicet celestem/ quod est maxime contra spem
nature/ iuxta illud. *i. Cor. ij. b.* Oculis non vidit que prepara-
uit deus diligentibus se. illa enim que fuerunt antea dicta seu
promissa abre non excedebant totam facultatem nature: sicut cum
dicit: faciam te in gentem magnam etc. Et ideo in hoc loco pre-
cipue fides sua reputata fuit ad iusticiam propter predicta.

In eodem ca. xv. ubi dicitur in postilla: Sopor irruit super abram.
Additio. iij. In hebreo in hoc loco proprie dicitur: So-
por irruit super abram sicut in translatione nostra: eadem ta-
men dictio ponitur hic et supra. ij. ca. cum dicitur: Immisit do-
minus deus soporem in adam.

Replica correctorij contra Burgen. In ca. xv. ubi
postillator introducit abram timuisse: ne for-
te promissio sibi facta ca. xij. supra per datam tam solennem vi-
ctoriam esset impleta. Burgen. dicit hoc fore irrationabiliter
dictum ex motibus modicum valentibus: vt patet. postilla-
tor enim conformatur se dictis sanctorum et Glo. ordi. qui hunc
passum mystice introducetes dicunt: triumphata multitudine
victorum confortatur spes cuiusque fidelis a domino ne titubet
sed mercedem expectet. Ad cuius instar hic facit postillator: at-
tendens ex littera hanc victoriam non esse mercedem: sed ali-
am multo maiorem expectanda: nec valet obiectio prima Bur-

Glo. ordi.

Divisio
Adulterium
abrae ex-
cusatur

732. q. 4. c.
dicit sara
et ea. q. 5. i.
in pn. cr. c.
qs ignoret
Exo. i. c.
Bystice

Ibis sara vxor Ca. XVI
abrae etc. Ra. Non est adulter
abra: si viuere vxore ancille iun-
git: quia nondum promulgata erat lex euage-
lij vni vxoris: et genit suum multiplicandum
audierat: sicut per quam mulierem nesciebat:
quia sara sterile nouerat: nec fuit in coitu
libidinosa voluptas sicut plis habende pia
charitas: vxor quod voluit et coegit/ quod si
lios habere non poterat. Ideo ex alia su-
scipere cupiebat que in locum proprium ad-
optaret. b. Ingredere ad ancil-
la etc. Hiero. Nota diligenter quod para
tio filiorum in hebreo edificatio dicta est.

Legit enim ibi: Ingredere ad ancilla meam: si quod edificet ex ea.
forte B est quod in Exo. dicitur: Bndixitque deo obstetricibus et edificauerunt
sibi domos. c. Bystice. Agar terrenam hierlm significat
in qua veteris legis carnaliter et seruiliter exercebat. Sara vero gratiam
no. te. que ciues supne hierlm liberos parit. Sed gratia noui testa-
menti diu in manifesto non fuit: et veteris. testam. quasi ancille genera-
di licentiam dedit/ seruos. scilicet timore non amore seruientes: antequam de se-
mine abre filios generas quos ad vni dei culturam astringeret:
et ab idolis quibus gentes filia sacrificia impdebant reuocaret. Sicut
cum populus ille de operibus carnis inflatus veniente christo gratiam re-
futare: et in seruitute incredulus perduraret/ pualente gratia sic as-
flictus et attritus est: vt regnum et sacerdotium pderet. Et in solitu-
dine redactus sedulo scrutando et meditando fonte legis sitiens/ nihil
inuenit nisi vt monete lege per moysen tanquam per angelum lata in gratiam
redeat: et se subiciat. Rab. Bystice. De due mulieres sunt
duo testamenta

gen. quia etsi per istam victoriam non creuit in prolem: creuit
tamen in gentem: iuxta verba promissionis supra facte. ca. xij.
ubi dicebat: faciam te crescere in gentem magnam. Et illa enim
victoria creuit in gentem magnam: quia non solum coram omnibus illis
regibus pro quibus dimicauit reputatus est/ sed et magna gratia
ei adhesit: vt putaret abram promissionem illam impletam esse:
quia non dicebatur de prole sed de gente. Rationabiliter igitur
dictum est abram timuisse: Nec secunda obiectio Burgen. valet:
nam etsi abram concedatur fuisse philosophus et theologus
nondum tamen perfectus: quia videtur de promissis ca. xij. et hic
temporaliter sapuisse: vt patet ex textu. Nam de promissione
hic facta dicit: Domine deus quid dabis mihi: et cetera que se-
quuntur non grandipendens promissionem: non habito herede tempo-
raliter succedente. si enim eam promissionem de eterna mercede
intellexisset/ plene frustra heredem carnalem petisset: cum in ea
nemo alteri succedit vt heres eius: cum omnes sint ibi coheredes
christi: nec sine culpa vernaculo inuidisset: cum in eterna
mercede liber et seruus appenduntur equa lance. Non valent
igitur obiectiones Burgen. stat enim timor postillatorum indu-
ctus cum duobus timoribus positus per Burgen. Item in
eodem ca. ubi postillator facit vtilem digressionem ad intellige-
dum multos passus veteris testam. inter cetera ostendit abram per
deum in hoc loco instructum: vt de cetero intelligeret sibi se se-
mini suo promissa non solum de temporalibus: sed principaliter de
eternis bonis fore intelligenda: quod non nisi per christum potue-
runt sortiri effectum: et sic dicit christi ei spiritualiter hic insinua-
tum et implicite: quod exponit illud Job. viij. g. Abraam pater ve-
ster exultauit etc. Burgen. obicit hic quod de christo hic nulla fiat
mentio/ nec in re/ nec in figura. Ad quod dici potest: quod in eo quod
Burgen. hoc tribus rationibus ostendit abram intellexisse. promi-
ssiones sibi factas principaliter de eternis ad quas tamen puenire
non posse sciuit nisi per christum. Adcirco oportet eum dicere quod hic
implicite fiat mentio de die et tpe christi: vt de causa sine qua
non: nam illius mercedis eterne sibi promissus effectus fuit im-
possibilis sine merito christi: quod consergit ex die natiuitatis et pas-
sionis etc. Et ad id videntur pertinere tres rationes Burgen.
in hac digressionem posite: vt patet intuenti. Et ad plene satisfi-
ciendum obiectioni Burgen. videtur quod in hoc ca. fiat mentio de
christo per figuram vacce triennis/ capre/ arietis/ et colubarum
put declarat late postillator auctoritate beati Augustini in lib. le-
gis et gratie. In eodem ca. facit Burgen. difficultatem in hoc
termino sopor: cum tamen multi textus loco eius habeant pauor.
Et huic alludit quod sequitur: Et horroz inuasit abram: et ita bea-
tus Augustinus videtur exponere vt patet in Glo. ordi. ubi autem ha-
betur sopor non debet accipi pro somno/ sed extasi/ sicut. s. ij.
ca. ibi enim adam per soporem extaticum illustratus propheta-
uit: hic abram doctus futura preuidit.

Nico. de lyra

Ibitur sara. Ca. XVI
ostenso qualiter abram se ha-
buit in desiderio prolis: hic co-
sequenter ostendit qualiter bene se ha-
buit respectu vxoris ei consentiendo.
primo in ancille desponsatione: secun-
do in eius humiliatioe/ ibi: Et illa etc.
Circa primum dicitur sic: a. Igitur
sara vxor abra non ge. sibi liberos
(si sibi) quod interponitur non est de textu.
b. Sed habes ancilla egyptias
nomine agar. Ista agar vt dicitur
hebrei fuit filia regis egypti: vna enim
de vxoribus pharaonis videns sancti-
tatem sara/ cum esset in domo regis: et quomodo pharao et
domus eius fuerat flagellatus a domino propter ipsam: vt
supra dicitur est. xij. ca. dixit in corde suo quod melius esset filie
sue agar si seruiret sara tanquam ancilla quam si remaneret in ma-
gno honore in domo paterna: et ideo tradidit eam sara tan-
quam ancillam eius: nec istud est absolum rationi: quia in li-
bro Hester dicitur: quod multi gentiles videntes quid dominus
fecerat per iudeis liberando eos a persecutioe aman/ iunge-
bantur cerimonijs eorum. c. Ingredere ad ancilla
etc. vt quia non possum habere filios naturales: saltim habeam per
adoptionem.

Moraliter. Hic describitur conceptio hirmaelis de ancilla
cum dicitur: c. Ingredere ad an. etc. Per abram autem potest intel-
ligi vir quicumque bonus habes in sua domo. i. in seipso sara qui
interpretatur princeps mea propter quod per ipsam significatur ratio recta
que debet deo

duo testamēta. Agar vetus / qd in synagoga iudaicū populū
 Puniti nutriebat obnoxū. Sara nouū qd populū christianū
 in libertatē fidei generauit. Multipli-
 cati sunt ancille filij: vt nō numerarent
 p̄ multitudinē qui supra arenē compan-
 tur. Ipse ergo populus ferocitate sua
 emulus r̄ omnibus bonis contrarius:
 maxime cū christianū populū toto orbe
 inuidia stimulantē p̄sequit: r̄ longe la-
 teg dispersus / vagādo r̄ negociando
 omnibus est onerosus. a **Hic erit**
serus homo. Vel rusticus s̄m alios.
 Hic in hebreo habet p̄bara. quod
 interpretat onager / significat semē eius
 habitatur in deserto. i. saracenos va-
 gos incertis sedibus: qui omnes gen-
 tes quibus desertum ex latere iūgit in-
 curiantes impugnant ab omnibus.
 Vocauit autem

Nico. de lyra

adoptionē. Videbat em̄ sarai q̄ nō
 esset bonum q̄ tam sanctus homo sicut
 abram careret plez: quia ipsa concipe-
 re nō poterat de corpe suo / ancillaz suā
 vxorē sibi tradere volebat: q̄ etiā ancilla
 sibi ex deuotione tradita fuerat / vt p̄di-
 cum est: r̄ ideo in hoc volebat eam ho-
 norare p̄ alijs mulieribus. a **Cūq̄**
ille acquiesceret dep̄canti. Prop̄
 quod abram nō vituperat de bigamia
 sicut lamech: quia non accepit sedaz vx-
 orem motus libidine / s̄z prolis amore:
 nec absq̄ consensu prime vxoris: imo
 ipsa supplicante / quod nō fecit lamech:
 sed libidine motus r̄ sine consensu alte-
 rius vxorē. b **Tulit agar r̄c.** Iste
 erat terminus vt dicunt hebrei: infra
 quem debebat vir experiri / vtrum de
 vxore sua posset habere prolem: ante q̄
 ratione sterilitatis acciperet aliam.
 c **At illa cōcepisse se vidēs.** Dic
 consequenter ostenditur quomodo con-
 sensit vxori de ancille humiliatione: et
 primo ponit propter hoc ancille recel-
 sus: r̄ secūdo eius regressus / ibi: Cūq̄
 inuenisset eam. Circa primum sciendū /
 q̄ licet agar esset prius bona r̄ deuota
 puella: quia tamen non erat in bono cō-
 firmata: postq̄ fuit p̄iuncta abre in ma-
 trimonium r̄ vidit se concepisse ab eoz
 estimauit q̄ omnia bona promissa semī
 ni abre cōplerent in sua prole: r̄ ex hoc
 prorupit in quandā elationē. d **De-**
sperit dominam suam. Tanq̄ a di-
 uino promissio repudiatam. Ideo sequi-
 tur: e **Dixitq̄ sarai r̄c.** Quia ni-
 mis dissimulabat iniuriam sibi factam:
 r̄ ille statim acquiescens rationi dixit:
 f **Ancilla tua in manu tua ē.** Id
 est in potestate tua ad castigandū r̄ hu-
 miliandū eā sicut tibi videt. g **As-**
sigente igitur eam sarai. Non est
 verisimile q̄ mulier tam sancta afflige-
 ret eam iniuste: sed castigabat eā r̄ hu-
 miliabat rationabiliter: que humiliatio
 erat ipsi agar afflictio: eo q̄ ex elatione
 volebat sarai se preferre. Ideo sequit:
 h **Sugam inijt.** Tersus terrā egypti
 vnde erat. i **Cūq̄ inuenisset**
illam angelus domini r̄c. Dic de-
 scribitur ipsius regressus per monitio-
 nem angeli dicentis sibi: k **Agar**
ancilla sarai. Ac si dicat: aduertere
 debes q̄ tu es serullis conditionis re-
 spectu sarai: r̄ ideo non debes ei prefer-
 ri. l **Unde venis r̄ quovadis.**
 Non querit ex ignorantia: sed vt ex re-
 sponsione agar

spōsione agar efficacius corrigat eam. m **Que r̄dit r̄c.**
 Et h̄ em̄ q̄ recognouit eam dñam / cōueniēter angelus dixit ei:

a **Mibi adoptando.**
 si forte saltem ex illa suscipiam
 r̄ filios. Cūq̄ ille acquiesceret a
 dep̄canti: tulit agar egypti- b
 am ancillam suam / post an-
 nos decem q̄ habitare r̄ ce-
 perant in terra chanaan: et de-
 dit eam viro suo vxorem. Qui
 a **vidēs multiplicatū isrl̄ s̄m carnem.**
 ingressus est ad eam. At illa c
 concepisse se vidēs / desperit d
 gratiam liberos parituram.
 dominam suam. Dixitq̄ sarai e
 ad abram: Inique agis con-
 tra me. Ego dedi ancillam me
 a **quasi de herede presumens.**
 am in sinum tuum: quē vidēs
 q̄ conceperit: despectui me ha-
 bet. Iudicet dominus iter me
 et te. Cui respondens abram: r̄
 ecce ait ancilla tua in manu f
 a **quasi cesset vmbra: dominetur ve-**
ritas. b **Destruente gr̄a regnum r̄ sa-**
cerdotiū: nō vult subijci sup̄bia iudeoz.
 tua ē: vt̄ere ea vt libz. Affligē s
 te igitur eam sarai: fugaz inijt. b
 a **Sermo diuinus.**
 Cūq̄ inuenisset illam ange- i
 a **littere legis innitentem.**
 lus domini iuxta fontez: a que
 a **cerimonijs suis priuatam.**
 b **Cōsequē egyptia in via sur q̄ p̄ here-**
mū ducit ad egyptū: festiabat ire egyptū
 in solitudine que est in via sur
 a **in angustia.**
 in deserto: dixit ad illā: Agar k
 ancilla sarai vnde venis: et l
 quo vadis? Que respondit: m
 a **quasi nolo subijci gratie.**
 a **facie sarai domie mee ego**
fugio. Dixitq̄ ei angelus do- r
 mini: Reuertere ad dominaz n
 tuam: et humiliare sub manu
 a **ex p̄sona dei loquit̄ angelus.**
 ipsius. Et rursus: Multipli-
 cans inquit multiplicabo se / o
 men tuum: et non numerabi-
 tur p̄ multitudinē. Ac dein- p
 ceps: ecce ait: concepisti et pa-
 ries filium: vocabisq̄ nomen q
 a **erauditio dei.**
 ei⁹ hismael: eo q̄ audierit do- r
 minus afflictionem tuaz. Hic s
 a **feralit̄ viuētes p̄figurās.** a **agrestl̄**
rustic⁹. b **ipugnās domesticos fidei.**
 erit serus homo: manus eius t
 a **Resistendo infidelitati.**
 cōtra omnes: r̄ manus omni-
 um contra eum: et e regione v
 a **Qui de femine abre.**
 vniuersorum fr̄trum suorum

**Reuertere ad do. tu. r̄ humili-
 are r̄c.** Quia hoc est iustū: r̄ quia ange-
 lus vidit eaz monitis suis acquiescentē /
 nūciauit ei ex pte dei bonos rumores de
 futuro dicēs: o **Multiplicabo se-
 me tuū.** Et hoc p̄z impletū i saracenis
 q̄ agareni deberēt nomīari tāq̄ descēdē-
 tes ab agar p̄ hismaelē filiū eius: s̄z vsur-
 pauerūt sibi falsum nomē a sara tanq̄ a
 libera r̄ digniorē: q̄ saraceni sunt valde
 multiplicati. p **Ac deinceps: ecce**
ait r̄c. In hebreo habet: ecce p̄cipies. r̄
 p̄bat p̄ illd̄ qd̄ habet Judic. xij. a. de vx-
 ore manue: cui angelus apparens dixit:
 ecce p̄cipies: r̄ ē ibi idē verbū hebraicū
 sicut h̄: p̄pter qd̄ dicūt hebrei q̄ agar pas-
 sa fuerat abortum: qd̄ potuit esse in penā
 cōtempus dñe sue: r̄ sup̄bi recessus sui
 ab ea: r̄ ex labore itinerē in fugiēdo: sed
 cū acq̄uit āgelo monētī d̄ regressu r̄ hu-
 miliatiōe: dñs q̄ respicit humiles / viuifi-
 cauit fetū in vtero extinctū: r̄ ista viuifi-
 catio vocat̄ h̄ ab āgelo p̄ceptio d̄ nouo. r̄
 qz ista expositio ē s̄m l̄r̄az hebraicā / r̄ satz
 p̄sona l̄r̄e sequētī: ideo s̄m h̄ p̄t̄ exponi
 trāslatio n̄ra / cū d̄r: **Ecce ait cōcepisti: ac**
si diceret: pus p̄cepisti p̄ p̄cibitū abraez
nūc itez p̄cepisti diuina d̄tute fetū extin-
ctū viuificāte: r̄ p̄pter rōnē hui⁹ miraculi
p̄t̄ p̄ueniēter dici / q̄ p̄noiat̄ ē ab an-
gelo añq̄ natus esset: s̄m miraculi facti
ap̄rietatē. s̄o sequit: q **Vocabisq̄**
nomē ei⁹ hismael. Qd̄ interpretat̄ exau-
 ditio dei. s̄o sequit: r **Co q̄ audie-**
rit dñs r̄c. In h̄ q̄ passa fuerit abortuz:
 r̄ deus viuificauit abortiuum: vel affli-
 ctionem suam vocat̄ humiliatiōez: quia
 voluit reuerti ad dñaz. **Nō em̄ p̄t̄ h̄ in-**
telligi de afflictioe quā fecerat sibi sarai:
 qz illa fuit rōnabil̄ r̄ iustā: vt p̄dictū est.
 Nota q̄ duo alij legunt̄ p̄noiat̄ añq̄ na-
 ti in veteri testō. s. isaac. ca. se. r̄ iosias. iij
 Reg. xij. a. In p̄mo fuit duplex miracu-
 lū. s. p̄t̄ p̄ris r̄ m̄ris senectutē / r̄ etiā ste-
 rilitatē m̄ris. In sc̄do. s. scissio altaris be-
 thel r̄ effusio cinerū / r̄ arefactio brachij
 regis. In nouo testō duo legunt̄ p̄noia-
 ti. s. iohānes baptista r̄ iesus: r̄ de mira-
 culis in vtroq̄ p̄z. r̄ ideo p̄abile est q̄
 in hismaele s̄m fuerit miraculum q̄tū ad
 viuificatiōez fet⁹ p̄dictaz. s **Hic erit**
fer⁹ hō. In hebreo habet: siluester hō di-
 ligēs nemora r̄ venatiōez: qz fact⁹ fuit iu-
 uenis sagittari⁹: vt h̄. j. xxi. c. t **Ma-**
nus ei⁹ r̄c. qz illi q̄ exiuerit d̄ eo: hitates
 i deserto frequē faciebāt insultū his q̄ hita-
 bant in circuitu deserti: r̄ cōuerso illi resi-
 stebāt eis / r̄ adhuc videm⁹ q̄ saraceni sūt
 ifesti mltz gētib⁹. v **Et e regione r̄c.**
 Id est tentoria / sicut in bellis solet fieri.
 Vocauit aut̄ no.
 * q̄ d̄z dñari r̄ agar ancillā. i. carnē q̄ d̄z
 s̄m castigare: p̄ h̄ at qd̄ dixit sarai igredē
 ad ancillā: intelligit̄ descēssio facta carni ex
 cā rōnabili. s̄z qz difficile ē ibi tenē mo-
 dū debitū: ideo frequē ex h̄ surgit rebel-
 lio carnis ad sp̄m. qd̄ notat̄ cum dicitur:
 d **Desperit dominā suam.** s̄z cū
 rō denūciat hōi talē rebellionē: d̄z rōni
 subijcere carnē. quod notat̄ cum subdit:
 r̄ **Cui r̄dēs abra: ecce ait ancilla**
tua in manu tua ē. s. f. ad castigandū eā:
 r̄ si caro talē castigatiōez refugiat / d̄z ni-
 hilomin⁹ reduci ad rōnis obedientiā. s̄o
 sequit: r̄ **Dixitq̄ ei āgelus dñi:**
 reuertere ad dñaz tuā r̄c. Sequit:
 k iij * **Depitq̄ agar**

Saraceni

D

Als nō h̄z taque

Nota

Doralit

Ps. 9. g **V**ocavit aut agar. Recte nomē ei' ita vocavit: qz gra-
tuit' cōsultit miser: z hūiles cōsolaf. vñ: Tu laborē z dolorē
cōsideras: z tibi derelict' ē paup' zc. Profecto hic vidi poste-
riora vidētis me. Tale est illud: videbis posteriora mea: naz
facies nō apparebit tibi. Exo. xxiiij. d. Nō enī hō videbit fa-
ciē meā z viuet. Illā enī manifestatio-
nē sapie dei nemo pōt videre et viue-
re. Ipsa est spēs ad quā suspirat q' deū
diligit toto corde/ tota aīa/ tota mēte:
ad quā cōtēplādā etiā p'ximū diligēdo
sicut seipm' q'stū potest edificat. Poste-
riora vero ei' .i. incarnationē ei' quaz
assumpsit postremis t'pibus nūc p' fidē
z dilectionem desiderādo p'tēplamur
in futuro eterna cōtēplatiōe fruēmur.
Angelus **agar** **apparens**
b **Propterea** appellavit pute-
um zc. Usq' hodie pute' agar demō-
strat in deserto arabie inter cades et
barad: q' significat ve. le. z noue scrip-
turā: quā cōditōz noster vita viuētū
spēs morietū intuitu pie miseratiōis
mortalibus dedit: vt edocti z a vitij
correcti dei visione p'petuo digni esse
mereant. **Fedus** in hē

Nicolaus de lyra

Vocavit aut nomen dñi
zc. qz ille angel' i p'sona dñi loqueba-
tur: iō vocavit eū dñm z deū: sicut ver-
bū p'conis d'z verbū regis: z eodē mō
dicit beatus Grego. de angelo q' loque-
bat moysi in mōte synai: q' aliqñ deus z dñs noīat: qz in p'so-
na dei loquebat. b **Tu** deus q' vidisti me. cōsolādo et
viuificādo fetū. c **Dixit** enī. reddēdo rōnē q're eū sic noīa-
bat. d **Profecto** hic vidi zc. Dicūt expōsitores n'ri: q' il-
le angelus q' apparuit sibi: sic appebat in similitudine assumpta
quasi habens faciē ab ea auersam: q' aut sic videt scz a dorso:
nō manifeste z determinate cognoscit: z p' h' designat q' d' an-
gelis nō habem' cognitionē nisi valde lōginquā z remotā: nō
p'pria z determinatā. Et sile habet de moysi Exo. xxiiij. d. qñ
dixit ei dñs: Videbis posteriora mea: faciē aut meā videre
nō poteris: tales enī apparitiōes frequēter fiūt exteri': ad de-
signādū dispo-

Additio

In ca. xvj. vbi d'z i postilla: **Hec** istud est absonū rōni.
Additio. i. Ex illa historia **Hester** nō ducit sufficiens simi-
litudo ad hoc q' filia regis egypti volūtarie fieret ancilla sa-
rai. Tū qz ibi gentiles nō siebāt serui iudeoz/ q'uis iungebāt
eis in suis cerimonijis: qd' lōge minus est: q' filia regis fie-
ret ancilla sarai volūtarie hebrez. Tū qz scriptura ibi facit de
hoc exp'issam mētionē ad laudē dei: hic aut nihil exprimit nec
etiā innuit h' vnde reputandū est ficticiū potius q' verū.
In eodē ca. xvi. vbi dicit in postilla: **Ecce** aut concepisti.
In hebreo habet: **Ecce** concipies.
Additio. ij. Bene cōcordat i hoc trāslatio n'ra cū hebrai-
ca veritate. nō enī hic ponit dicitio determinate significās fu-
turā exceptionē: sicut **Judic.** xiiij. a. vbi s'm hebraicā veritatez
ponit verbū futuri t'pis cōceptiōis significatiū: sed in hoc lo-
co ponit dicitio oīno silis dicitioi q' ponit infra **Gen.** xxviiij. f
vbi ponit: **De viro** cui' hec sunt/ concepit: vnde p'prie etiaz cō-
corditer ad hebraicā veritatē trāslatio nostra posuit: **Ecce** cō-
cepisti. Et sic nō oportet fingere abozsum: nec reuificationē d'
quibus nulla fit mētio in l'ra: nec rationabile videt q' hic fie-
ret miraculū: sicut in alijs q' fuerūt p'nomiati ante natiuitatē.
Tū qz nō fuerūt similes in vita/ imo valde dissimiles. Tūz
qz miracula fuerūt publice facta ad laudē dei z honorē nato-
rū: hoc aut dato q' esset miraculū esset occultū: z sic nō induce-
ret vtilitatem.

Replica

correctorij cōtra **Burgē.** in ca. xvj. vbi po-
stillator nō reputat absurdā historiam he-
breozū dicentiū: **agar** ancillā sarai fuisse filiā regis egypti ex
deuotione oblātā / z cetera q' narrat in postilla. **Burgē.** aut
reijcit eam tanq' fictam et falsam: primo ex eo/ qz etī in libro
Hester dicit gentiles coniunctos ex deuotione iudeozū ceri-
monijis: nō tñ vt essent serui iudeoz. Sed quid mirum hic et
ibi: q' iūctus ex deuotione p'staret obsequia z seruitiaz: vnde
cōmuni noīe diceret seruus vel ancilla: nō ex obligatiōe: nec
ex hoc vilis orit' cōditio: nec verisimile est sarai abze/ p'sonā vi-
lis cōditiois

signādū dispositionē hoīs interi': cui fit apparitio: s'm q' dicit
beatus Grego. de discipulis q' post resurrectionē suā x'p's ap-
paruit i pegrini effigie: z finxit se lōg' ire: vt h' **Luc.** xxiiij. b.
Ergo simplex veritas non p' duplicitatē fecit: sed talē se exhi-
buit in corpore: qualis apud illos erat in mēte. hec **Greg.** **De**
bri aut' aliqui dicunt q' hic est verus
textus: **Hic** vidi post videntē me: z est
sensus: **Angelus** vidit me hic: vocādo
z monēdo/ z postea vidi eū. Alij autēz
dicūt q' veritas tert' est: **Hic** vidi post
visum meum/ z est sensus: **Hic** vidi an-
gelū dñi in hoc deserto/ postq' videraz
eum ante in domo abze: cui' ille ange-
lus erat custos et visitator: et p'terea
nō fuit territa ad visionē angeli: sicut
Danue qui dixit: **Porte** moriemur:
qz vidim' angelū dñi. **Judic.** xiiij. d. qz
fuerat assueta videre angelos dñi i do-
mo abze. **Nec** mirandū si in hoc loco z
alijs plurib' locis veteris testamēti lit-
tera plurib' modis z sensib' accipiat:
etiam s'm hebreos doctores: qz hebrei
nō habēt grāmaticā ita distinctā et de-
articulatā p' declinatiōes noīm et ver-
borū sicut latini z greci habēt. Itē apd
eos sunt multe dictiones equiuoce: et
p'pter hoc eadē l'ra aliqñ varijs signifi-
catiōib' z sensib' accipit. e **Pro-**
pterea ap. pu. illi. quē p' vocaue-
rat scriptura fontē: qz oīs pute' fons: nō
oīs fons pute': s'm q' dicit beatus Aug.

sup **Job.** f **Puteū** vi. z vidē. me. d'z aut vidētis: qz an-
gel' ibi viderat ipam agar: vt p'dictū ē. Et viuēt' / qz ibi ser' ex-
tinct' fuit viuificat': vel qz angel' p'dict' semp' viuūt cū sit imor-
talis. g **Deperit** zc. postq' reūsa fuerat ad ei' domū.
h **Qui** vo. no. ei' h'is. cognouit enī p' reuelationē illd' qd'
dicitū fuerat agar de noīatiōe pueri: z iō sic noīauit.

* **g** **Deperit** zc. qz cū caro obedit spūi p'ducit op' bonū.
h **Qui** vo. no. e. h'is. qd' inf'ptat auditio dei. nā ex dei bñ-
ficio p'cedit tal' opatio: p' qd' reg'andū ē ei dicēdo illd' **Ps.**
xxvij. c. **Respon**dit caro mea z ex volūtate mea cōfitebo: illi.

Replica

lis cōditiois voluisse cōiūgi: vt inde fructū adoptaret: nec se-
cūda obiectio **Burgē.** valet: quia p'cedit ex auctoritate nega-
tiue: qd' hussitis et vicleffistis est multū familiare: nec poterit
esse formale: nam nō sequit' in biblia nō habet: igit' nō est ve-
rum: nam multe sunt catholice veritates in canone nō repre-
tate. **Item** in eodem ca. vbi postillator sequēz narrationem he-
breozum saltē nō reprobandans: dicit de abozsu agar z viuificati
one fetus in fuga zc. dicit q' hebrei exponūt concipies p' con-
cepisti. vbi **Burgē.** dicit in hebraica veritate nō cōtineri seu
haberi concipies sed cōcepisti: d' hoc nō iudico nec est magni
ponderis: qz postillator exponit in vno sensu s'm vtrūq' tem-
pus. Sed cum **Burgē.** dicit illum abozsum fictuz per hebre-
os: et irrationabile esse q' dicunt factū miraculum in reuifica-
tione fetus: rationibus tamē hebreozum quas tangit postilla-
tor nō satisfact' **Burgē.** nam nō poterit dicere q' penā agar
p' sarai iuste infligam: z per agar supbe declinatā deus reipe-
perit: z cōsolationē dederit: cum ei dederit resp'ensionē nō cō-
solationem dicēs: **Vade** humiliare sub manu dñe tue. **Por-**
tet igit' cum hebreis sentire: q' alia grandis tribulatio occur-
rerit ipsi agar circa afflictionem iustam sarai: p'pter quā visi-
tandam miserit dominus angelū p'mittentē multiplicationē
seminis significantē acceptionē plis: et publicationē nomis
nōdum nati: nominis in quā gratiosū: qz hismael interp'tat ex-
auditio dei: que omnia nō possunt dici rōnabiliter facta p'pter
superbiam agar: quādo dominā suā spreuit: nec p'pter fugam
qua disciplinā cōtemnēdo declinavit. **Vide** igit' q' p'pter an-
gustias abozsus: vt dicunt hebrei domino humiliata orauit/
rit/ z meruerit cōsolationē a deo qui respicit humilitatē: vt di-
cit **Glo.** interli. in cui' signū dicit angelus: **Ecce** cōcepisti. i. p'
viuificationē fetus: de qua dicūt hebrei. frustra enī dixisset ei
angelus cōcepisti: designādo naturalē cōceptionē ab abram:
qz hoc antea nouit: z illi' occasione dominā cōtempsit. **Q**uē
tist igit' **Burgē.** heb. magistro historiāz: postillatori z alijs.
nec moueat in cōtrariū debilis obiectio: quā facit de facto mi-
raculo: non enī

Araculo. no eni est incoueniens cedere miracula fieri p maio...

si voluerint posse p'stari. Et miru q Burg. putat ppter paru...

Glo. ordi.

Edus in he/ Ca. XVII b'eo. Berith qd no testamen...

D i. postq celestiu ciuu cep/ rat desiderare societatem. Ostq vero Ca. XVII a...

Nico. de lyra

cto ad pfectu: ita est in p'cessu diuinaru reuelationu...

Als no ha/ bet p onaz t' Eccl. 24 c

Requisita ad circucisi onem.

In masculo vero est principium gene/ rationis actiuum...

Priapus

Doralie

Nico. de lyra

Ostq vero no/ Ca. XVII Naginta rē. Postq moyses...

abram: sed appellaberis abraa: k qz patre multaru gentiu...

cto ad pfectu: ita est in p'cessu diuinaru reuelationu...

Doraliter. In hoc capitulo ponitur circucisionis carna...

Marginal notes on the left edge of the page.

E **S** a **C**ircūcidet ex vo. om. ma. **S**tra. Trib^o de causis b
Circūcisio/ picipit abrae. Prio vt p obediētia mādati placeat: p cui^o pua/
nis cause ricationē adā displicuerat. Scdo vt b
signo a ceteris natiōibus discerneret.

Tertio vt i eo mēbro circūcisus q̄ libi/
do solet dñari castitatē sibi seruandā/ z
impudicitā recidendam cognosceret.

Hystice **C**arnē pputij. **R**a. **S**tra. **C**ir/
cūcisio facta in vno mēbro significat cir/
cūcisioē spūalē q̄ in corde z in oib^o sen/
sibus exhibēda ē. Circūcidēdū ē cor/ ne
noxia cogitem^o. **O**culi/ ne vanitatē vi/
deam^o. **A**ures circūcidēde sunt. i. obtu/
rāde ne audiāt sanguinē. **E**t sic in oib^o

Histo. **S**ensibus celebrāda est circūcisio. **A**l/
chu. **I**deo aut abrae circūcisio cōmēda
ta ē vt sibi lege eēt. **S**ic adā ne de ligno
māducaret/ vt pbaret si b cōpleret an
nō. **R**edidit em abraā filiū se habiturū
in q̄ bñdicerent oēs gētes/ z in cui^o ne
potib^o castitatē z sobrietatē exēplar mā/
neret. **I**n ibi signū fidei accepit: vnde
isaac fili^o dei non carnis nascitur^o erat:
nō trūcata corpis pte deformior: sed si/
dei signo glōsior: igit^o p deo aliqd pde
re lucrū est/ nō dānū. **S**i adā pactū dei
custodisset/ abraā b pactū nō suscepiss^o.
Sz qz ille in b mēbro culpā inobedien/
tie p̄us cognouit: decuit vt iste in b mē/
bro signū obediētie scdo acciperet: vt ita
oñderet obediētes q̄nq̄ generare fili/
os ad vitā: vñ oli p̄uaricatores genera/
rūt ad mortē. **A**lleg. **I**n tūc. p̄p̄ fu/
turā pegrinationē ne misceret semē ei^o

Allego. **C**ircūcisioē pactū dat in signū:
qz significat naturā renouatā p baptis/
mū post spoliatiōē veteris hoīs p chi/
stū q̄ resurrexit post sabbatū: seruos ve/
ro vernaculos empticios etiā circūcidi
p̄cepit/ vt doceret ad oēs p̄tinere redē/
ptiōis grāz. **I**bi z parētū mutāē noīat:
mutantē vt oīa resonēt nouitatē. abrae
p̄p̄ excelsus/ abraā p̄p̄ multaz gentium.

Questio **M**ascul^o cui^o pputij caro. **I**si.
Querit quō pueri incircūcisi q̄ pactuz
dei irritū nō faciūt: s̄ q̄ eos circūcidere
neglexerūt/ p̄ire debeāt: **S**z pactū dei
nō p̄m op^o/ s̄ p̄m origines in p̄mo hoīe
irritū fecerūt/ in q̄ oēs peccauerūt. **N**a
scunt ei oēs nō p̄p̄ie s̄ originalit̄ pctō/
res. **I**deo pereūt oēs q̄ p̄ regeneratiō/
nē nō liberantē. **D** **S**arai vxorem
tuā. **I**si. **D**eclearat pmissio d̄ vocatio
ne gētiū in isaac filio p̄missionis. i. grē
nō nature: qz d̄ sene p̄re z sterili m̄re: z
qz b nō p̄ generatiōē sic bismael/ s̄ p̄
regeneratiōē futuz erat: impata ē cir/
cūcisio/ qñ sare fili^o p̄mittit in typo ec/
clesie: nō qñ bismael q̄ typus iudeorū.

Etymo/
logia **H**iero. **I**si. **E**rrat q̄ putat p̄mū sa/
rā p̄ vñū. r. scriptū fuisse/ z postea addi/
tū esse aliez. r. z qz. r. apud grecos. c. si
gnificat/ multas sup b nomie suspicantē
ineptias: cū z vteūqz velint vocabulum
cōmutatū/ nō grecā sed hebraicā d̄z h̄re
rōnē. hebreū enī est. **N**emo enī altera
lingua quēlibet vocās etymologiā vo/
cabuli sumit ex altera. **S**arai ergo pri/
mū vocata est p schyn/ res/ ioth. **S**ub/
lata ergo ioth addita est e l̄ra: q̄ p a le/
git^o: z vocata ē sara. **A**ntea em dicebat
pnceps mea: q̄si vñius familie mater:
postea absolute pnceps/ omniū. s. gen/
tiū pnceps futura. **Q**uidā pessime sus/
picanē eā p̄us lepram fuisse vocatam: z
postea principē/ cum lepra sarat dicit^o:
quod in nostra lingua videt̄ habere ali/
quā similitudinē: s̄ i hebreo penitus ē
diuersa. **S**cribit

Als nō h̄z
t̄suā

diuersa. **S**cribit em p gadik z eyn z res z tau. qd a tribus su/
perioribus. i. schyn res: z. e. qbus scribit sara māifeste distat. **S**

† quod obseruabitis inter me
et vos z semen tuum post te:

a **C**ircūcidetur ex vobis omne
masculinuz: z circūcidetis car
ne pputij vestri: vt sit in signū
federis inter me z vos. **†** **I**nfans
† **†** qz in octaua etate. i. i. cinitate septe/
narie volubilitati succedēte eximur car/
nali corruptione.

octo dierū circūcidetur in vo/
bis. **O**mne masculinum in ge
nerationibus vestris/ tam vēr/
a **†** qz ibi neqz seruus neqz liber
naculus q̄ empticius/ circūci/
a **†** neqz ibi barbarus neqz scythā.
detur: z quicūqz non fuerit de
stirpe vestra: **E**ritqz pactū me/
a **†** In depositōe carnaliū. b **†** qm ad
eternitatem ducit.

um in carne vestra i sedus eter
nuz. **M**asculus cuius pputij
a **†** Nō computabit̄ inter sanctos.
caro circūcisa non fuerit/ dele
a **†** De cetū sanctoz. vnde: **T**u aut̄ ibis
ad populum tuum.

bis anima illa de populo suo:
a **†** **A**de in paradiso datum in quo om/
nes peccauerūt. **†** i. non seruauit qd
in baptismo promisit.

quia pactum meum irritum fe
cit. **B**ixit qz de^o ad abraā: **S**a
rai vxorem tuam nō vocabis
a **†** **I**d est pncipē meā. b **†** **A**bsolute.
c **†** **E**xaltādo pncipēz: quia ecclia in om/
ni gente p̄ncipatur.

sarai/ sed sarām: z benedicā ei:
a **†** **N**ō ex agar. b **†** **I**n cuius semine
benedicent omnes gentes.

z ex illā dabo tibi filium/ cui be
nediturus sum. **E**ritqz in nati
a **†** **D**auid z alij: vñ mo^o suos bñ regētes
ones: z reges populoz ouen/
a **†** **N**on retro vt reprobi.

tur ex eo. **C**ecidit abraā in fā/
a **†** **G**aius ē vñ fili^o isaac risus vocat.
ciē sua: z risit in corde suo/ di/
a **†** **A**plaudendo non disceptando: vñ
de paulus nec p̄siderauit corpus suum
emortuum: cum iam esset centum annoz
z emortuam vuluam sare.

cens: **P**utāsne centenari na
sce^o filius: z sara nonagenaria
a **†** **O**ptabat enim vt filij carnis reputa/
rentur in semine.

pariet: **D**ixitqz ad deū: vtināz
bismael viuat corā te. **E**t ait de
ul ad abraā: **S**arai vxor tua pa

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

Lecidit abraā in fa. rē. **H**iero.
Post paululū sequit^o: **E**t vocabis nomē
ei^o isaac/ q̄ risus interpretat^o: de risu abrae/
nō de risu sare. **P**ostqz enī ex risu abrae
vocat^o ē fili^o ei^o isaac: legit^o sarā risisse.

Nomē eius
Nico. de lyra.

Nis fideiū ab infidelibus fiebat re/
cisio. **T**epus at octo diez nō poterat an/
tipari/ sicut nec anialia ante octauū die
poterāt deo offerri: qz ante sunt quid im/
pfectū: perfecta aut̄ sunt deo attribuenda.
Ite periculū esset puero de vita si statim
egressus de vtero m̄ris circūcidere: nec
poterat vltra octo dies differri: alioquī
pater pueri vel eius tutor si pater esset
mortuus: morte debebat puniri: ipse etiā
puer veniēs ad etatē adultam si negligē/
ret circūcisioē accipe/ puniēd^o erat moy/
te: vñ p̄dicta cadūt sub p̄cepto circūcisio/
nis: cetera aut̄ q̄ de circūcisioē possent di/
ci/ p̄nēt magis ad quartū sententiā.

Tam vernaculus. i. seruus nat^o
in domo. **†** **E**mpiticius: **I**d est
seruus acq̄situs p̄ emptionē circūcidi.

Et quicūqz nō fuerit de stirpe
vestra. **S**i debeat recipi in p̄ortū z ri/
tum vestrū. **†** **E**ritqz pactum rē.

Ad hoc enī circūcisio in carne facta ē: vt
firmius eoꝝ memorie imprimere^t. **A**cte
ra patēt vsqz ibi: **†** **S**arai vxorem
tuam. **E**bi ponit mutatio noīs sarai.
vir em z vxor sunt quasi vna persona: et
ideo quia mutauerat nomen abrae: p̄se/
quēter h̄ mutat nomē vxoris sue dicens:
Sarai vxorē tuā rē. qz interpretat^o p̄ncipis
sa meat: qz p hoc designaret q̄ esset prin/
cipissa vñius domus tm̄. **†** **S**ed sa/
ram. i. p̄ncipissam absolute q̄ p̄ excellē/
tiaz. **†** **E**t benedicam ei rē. **Q**uia
isaac nō fuit ex ea natus virtute nature
tm̄: sed cū hoc affuit adiutorium gratie:
quia transierat tempus concipiēdi p̄m
naturam. **†** **L**ecidit abraā in faci/
em: z regratiando deo de tanto benefi/
cio. **†** **E**t risit. **N**on ex derisione: ali/
oq̄n fuisset increpatus a deo sicut fuit sa/
ra: vt habet ca. se. sed risit p̄ cordis exul/
tatione. **†** **P**utāsne rē. **H**oc nō di/
xit dubitando: sed diuinū beneficiū ad/
mirando. **†** **U**tinam bismael rē.
Id est faciens voluntatē z beneplacitū
tuum. **†** **E**t ait dominus. **R**ep̄/
tendo p̄missuz beneficiū: z explicādo ma/
gis p̄dicēs nomē pueri nascituri dicit^o:

Vocabisqz nomen
† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

† **I**nfans octo dierum circū/
cidetur in vobis. **H**ystice p̄ dies in/
telliguntur anni: p̄m illud **E**gech. iij. b.
Diem pro anno tibi dedi. **I**nfans enim
octo annoz incipit habere ratiōis vsū:
z extunc restringendus est a turpibus z
inhonestis: per quam restrictionem intel/
ligitur circūcisio spiritualis: propter qd
dicit philosophus. ij. **S**chicoz: q̄ non pa/
rum facit ad virtutem a puericia assuec/
ri ad virtutē opera. **†** **O**mne mascu/
linum in generationibus vestris
tam rē. **P**er sexum masculinum intel/
ligitur fortitudo. sexus enim muliebri
inconstans est et fragilis. per hoc igitur
designatur q̄ illi qui sunt cōtra vitia for/
tes z in virtute stabiles sunt spirituali/
ter circūcisi: molles autem z instabiles
sunt effeminati.

Nomē ei' isaac. **H**iero. Sciendū q' quattuor in vete-
ri testamento noibus suis apte anteq' nacerent vocati sunt:
hismael/isaac/samson/z iofias/lege scripturas. **C**ōsti-
tuā pactū meū illi zc. Pactū vero dñi cū isaac populo scz
fidel: quē mater ecclia p fidē z baptisimū generavit: et sedus
sempiternū: qz eterne vite possessio
ei soli pmittit q' cū capite suo xpo
regnum celi semper possidebit.

Sup hismael zc. Hismael
pplm iudeoz significat: q' multipli-
cat' est valde: duodecim duces ge-
neravit cū multitudo carnaliū iu-
deoz ex duodecim p'archis geni-
ta/in duodecim trib' est diuisa.

In anno altero. Annus al-
ter q' fara genuit isaac: tēpora sunt
regeneratiōis: qbus susus est san-
guis xpi: z genus hūanū ad vitaz
restauratū. **T**ulit autē abra-
am zc. Nō intendebat de' vt tm
p'putiū carnis abrae et sobolis ei'
circūcideret: s; ei quē a cūctis ei-
gerat eterni testamēti mīera cōse-
rebat. vñ paulus **P**hil. iij. a. Nos
sum' circūcīso: q' spū deo seruim':

Et alibi **R**o. ij. d. Nō enī q' i ma-
nifesto iude' ē neq' q' in manifesto
in carne ē circūcīso. Circūcīdam'
ē dei p'bo aures labia: cor p'putiū
z oia mēb'a carnis. **D**e circūcīsoe
auriū d' **L**u. viij. b. Qui habz au-
res audiendi audiat. **I**ncircūcīsis
aurib' verba sapiētie z veritat' nō
possum' audire. Circūcīdamus la-
bia: ne aliqd turpe vel malū v' oī
olum loquamur. Circūcīdit carnē
p'putiū/ qui sola causa posteritatis
certis et legitimis t'pibus cōiugio
vit' qui aliter agit non circūcīdit.

Ecclia vero gratia christi p se cru-
cifigi roborata: nō soluz se ab illicitis
temperat: sed etiā a cōcessis: z
tanq' virgo sponsa christi pudicis
virginib' floret: in quib' d'a circūcī-
sio p'putij seruat' in carne. **Q**ui au-
tem nō obsecans desiderijs vel sen-
sibus hereticis z blasphemis asser-
tionibus mechatur: sed fidei puri-
tatem in consciētia custodit / corde
circūcīsus est: et de eo dici potest
Dat. v. a. Beati mūdo corde zc.

Circūcīdant manus/ ne mala faci-
ant. **P**edes/ ne in malum currāt.
Ollus/ ne illicita cōcupiscat. **B**u-
stus/ vt ad gloriā dei manducet et
bibat. **O**doratus/ vt christi odorez
capiat et operib' misericordie odo-
rem suauitatis spargat. Singula
quoq' membra si in officijs deo seruiāt: circūcīsa sunt. **S**i vl-
tra p'scriptaz legem luxuriant/ incircūcīsa. **H**iero. **S**tra-
Queri solet quomodo femine saluabant' que nō circūcīdebā-
tur. **F**ide scz: et hostiaz oblatioe: sicut añ circūcīsiōe viri san-
cti mūdabant'. vñ: **F**ide purificans corda eozū.

Nico. de lyra

Vocabisq' nomē ei' isaac. qd' iterptat' risus: eo
q' pater p' exultatione risit/ vt p'dictū est. **E**t cōstituaz
zc. de circūcīsiōe et hereditate promissa. **S**uper his-
mael quoz exaudiui te. **E**t ex hoc dicitur hebrei z verum
videt' q' hismael finiuit vitā suā in bono: qz de hoc abraā ro-
gauerat ipsum deum/ vt p'dictum est: cetera patent vsq' ibi z

Ascendit deus ad abraā. i. disparuit apparitio et vi-
sio illa. **T**ulit autē abraā zc. **D**ic cōsequenter ponit
executio mandati de circūcīsiōe: z patet obedientia abrae: qz
eadem die absq' retardatione adimpleuit illud mandatū in se-
licet esset sener: z in alijs: ex quo patet etiā obedientia hismae-
lis filij sui: qui cum esset. xij. annozū nō recalitravit: et simili-
ter totius familie ipsius masculinē: z patet littera. **N**otandū
tamē q' saraceni

ti q' saraceni exemplo hismaelis a quo pcesserūt circūcīdūt fi-
lios. xij. annoz transgredietes formā pcepti: qd' diem octauā
includit: vt predictum est.
In ca. xvij. vbi dicit' in postil. **A**mbula coram me. i. ac si
me semp p'sentialiter videres.

Saraceno.
circūcīso

Additio. i.

Ille q' coraz
nō semp eū videt: s; poti' ille q' se-
quit' hōiem cōiter videt eū/ saltez
ei' posteriora. vñ cū d'z: **A**mbula
corā me: nō aprie exponit' dicēdo
ac si me p'ntialiter semp videres:
vt in postilla: z iō aliter videt' hic
dicēdū. **P**ro quo attendendū est:

Ambulare
cū dño

Q d' iustis seu pfectis q' fuerūt an-
te aduētū christi sepe dicit' in scri-
ptura: q' ambulāt corā deo/ vt in
h' loco. z i. iij. **R**eg. x. a. vbi **E**ce
chias dixit: **D**emēto obsecro q'
mō ambulauerim corā te. silt' d' eo
dem **E**sa. xxxvij. a. z sic i' q'busdā
alijs. **D**e iust' autē q' fuerūt post ad-
uētū xpi nō d'z q' ābulauerūt corā
deo: s; poti' q' sequūt' deuz. vnde

Als nō hz
t'crescere

Joh. xij. d. **Q**ui mihi mīstrat zc.
z **J**oh. viij. b. **Q**ui seqt' me zc. et
sic de q' plurimis alijs. **C**ui' rō ē:
nā p'm doctores exēplar pfectiōis
hūane ē ipse xps: in cui' imitatioe
tota p'sistit hūana pfectio: et iō qz
p'm iusti exēplar pfectiōis. s. xpm
in hac vita existētē habebāt p se:
iō pfectio eoz p'sistebat in h' q' am-
bulauerūt corā deo. i. ambulaue-
rūt p viā p quā xps erat ambula-
tur': postremo vero qz exēplar p-
fectiōis scz xpm habebant ante se
seu corā se p'ciebāt i' h' q' xpm se-
querēt: vñ **M**atth. xix. c. **S**i vis
pfectus zc. **U**nde in p'sposito no-
tandū est: q' deus daturus abrae
mādatū circūcīsiōis: in quo p'ce-
pto abraā fuit p'm' ceteris fidelib'
bus/ cōuenienter d'z: **A**mbula
corā me zc. nā in impletione hui'
p'cepti abraā fuit imitator pfectio-
nis xpi/ specialit' in duob'.

D

Prio in placēdo deo p obedientiā: cui p
p'uaricationē adā displicuerat: vt
in. iij. dist. j. **S**ecō in h' q' obedi-
entia ipi' abrae fuit qdāmō exem-
plaris ad ei' posteritatē. vnde sic
de christo dicit': **O**z sicut p inobe-
diētiā vnus zc. sic suo modo ab-
rae obedientiā secuti sunt fideles.

De peni.
dis. i. c. poz
ro. s. cū g.
Ro. s. d.

Et hec pōt esse ratio: quare iusti q'
ante aduētū christi seu ei' passio-
nē decesserūt: dicunt' esse in sinu

abrae: vt p'tz **L**uce. xvi. f. **Q**uis multi iusti decesserūt anteq'
abraam fieret: vt adā/ abel/ z multi alijs: z ideo in hoc loco im-
proprie dicit' abrae: **A**mbula corā me zc. hoc ē dicere/ ambu-
la per viā obedientie: per quaz ego sum ambulaturus/ et esto
perfectus: sic q' eam tradas posteris tuis imitandā/ eo modo
quo ego tradā viā meam imitandam cunctis. de hoc enī com-
mendat' abraā a deo infra. xvij. ca. vbi sic dicit': **S**cio enim q'
p'cepturus sit filijs suis z domui sue post se: vt custodiant vi-
am domini zc. que quidē expositio etiam cōcordat rationi na-
turali. **N**atura enī p'm **B**oetiū initiū sumit a pfectis: et ideo
quia deus disposuerat q' abraam esset pater multarum gen-
tium: et accepisset signaculum fidei iustificantis: quem postea
q' plurimi alij sequerentur: ideo eidem dicit' in hoc loco: **E**sto
perfectus: quasi diceret: accipiat a te quodāmmodo initiū perfe-
ctionis modo predicto. **E**t notandum q' de quibusdā iustis
qui fuerunt ante abraam legitur q' ambulauerunt cum deo.
Unde de **E**noch supra **G**en. v. c. et d' **M**oe **G**en. vi. d. quod
concordat predictis. **N**am de istis nō potest dici aprie q' am-
bulassent corā deo: sicut de abraam: cū non eis cōueniāt ita ex-
p'sse p'dicte rōnes: nec d' eis posset dici q' fuissent secuti deū: cū
fuerint ante aduētū

Boeti'

fuerint ante aduentu christi: sed bñ eis conuenit ambulare cum deo. s. in via iusticie & innocetie: q̄ sancti conuenit comuniter.

pena omit- tentis circū cisionē

Additio. ij. Omittēs circūcisionē nō erat morte corpali puniendus etiā fm̄ hebreos. nō em̄ d̄: h̄ morte moriā: sicut in alijs criminibus in q̄bus lex vet̄ mādabat puniri morte corpali: s; d̄: h̄: delebit̄ aīa ip̄i r̄c. i. n̄ cōputabit̄ in̄ sc̄tōs fm̄ Glo.

Replica

Ambula corā me. dices ac si me p̄ntialit̄ semp videres. Burgen. dicit illā expositiōez nō esse p̄riā: q; vt inquit: qui ambulat corā aliquo nō semp eā videt: sed solū qui sequit̄ aliquē semp videt posteriora eius: sed hoc videt̄ quoddā senectus is delyramētū: loquēdo de dei aspectu sicut de homibus sese aspiciētibus. Nam qui deū videt: vel quasi videt p̄ntialit̄ videt eū ante/post/sursū/deorsū r̄c. sine em̄ errore nō potest dici assignando deo sic vnam differentiam positiōis quā si nō aliā: quia sic diceret deū diffinitiuē in loco: quod est erroneum: q; deus vbiq; totus est fm̄ essentiam p̄ntiam & potentia: p̄riūssimē igit̄ dixit postillator: Ambula corā me ac si p̄ntialit̄ semp videres: q; me p̄ntē malefacere timebis: et filialit̄ timēdo p̄ficies. Ideo sequit̄: & esto p̄fectus: sic & beatus Greg. r̄c. iij. moral. sup̄ illo passu Job: In oculis eius q̄si h̄amo capt̄ cū dicit: In oculis q̄ppe habere dicimur: qd̄ corā nob̄ positū videm̄. Nō igit̄ magni p̄deris ē distinctio quā Burgē. ponit in̄ ambulare corā deo/cū deo & post deū. deus em̄ cūctis iustis ab initio nō solū corā sed p̄uius & obuius ostēdit viā p̄fectiōis & iusticie: his qd̄ clarius: his q̄o obscurius: vt nō solū sancti noui testamenti possint dici imitatores dei

Glo. ordi.

Tropologia

Apparuit aut̄ Ca. XVIII ei dñs. In. Abraā triplicē figurā gerit. Primā saluatoris q̄ relicta cognatiōe venit in mūdū. Alterā p̄ris: q; filiū vnicū imolauit. Tertā (q̄ in hoc loco apparet) sanctorū qui aduentū christi cū gaudio susceperunt. Tabernaculū abraē hierusalē significat: vbi p̄ tēpe p̄phete & apli habitauerūt: & christus adueniēs a credentibus exceptus/ab incredulis in ligno suspēsus est. b Tres viri. Alle. Tres viri christi p̄nunciat̄ aduentū quē duo angeli comitant̄. Moyses fm̄ quosdā & helias vnus legislator qui in lege aduentū dñi indicauit. Alter q̄ in fine v̄turus est fm̄ aduentū christi nūciaturus/ & euangeliū eius p̄dicaturus. Tñ transfigurato dño in monte cuz eo videntur.

Allego.

Bar. 9. a

Tres vidit & vnū adorauit saluatorē. s. ostendens/ cuius aduentum p̄solabat. Tñ abraā vidit diē meū & gauisus est: Job. viij. g. Preuidit em̄ mysteriū futuri sacramenti. Unde pedes eorū lauit: vt in fine mundi purificationem lauacri futuram mōstraret. Pedes enim nouissima significant.

Nico. de lyra

Diuisio

Apparuit aut̄ ei dñs. Dic ostēdit Ca. XVIII quō abraā vt p̄ficiēs se habuit ad primū. Et primo in opibus charitatis corpaliū hospitalitatē p̄ben- do. sc̄do in sp̄ualibus p̄ liberatione Loth & alioz orando in medio capituli/ibi: Dixitq; dñs celare non potero. Circa primum sciendū q̄ aliter exponit̄ a doctoribus catholicis: aliter ab hebreis: vtrāq; tamen expositio consona est fidei nostrē: & ideo vtrāq; intendo ponere: et primo expositionē hebraicā/ recisis tñ q̄busdā friuolis: q̄ ab ip̄is interserūt. Dicit̄ igit̄ q̄ describit̄ hic duplex apparitio: prima est ipsius dei cū dicit̄: a Apparuit aut̄ ei. i. abraē b Dñs i p̄ual. mambre. nomē est hoīs a q̄ denoiabat̄ illa vallis i q̄ manebat abraā. c Sedēti. h̄ dicit̄ qd̄ glo. heb. q̄ abraā voluit surgere ex reuerētia diuine apparitiōis: s; dñs dixit ei: Sedēti es em̄ in signū filijs tuis. futuz est em̄ vt filij tui sedēat tanq̄ iudices in p̄cilio: & ego stem. que glo. fidei n̄re cōsona est: q; hoc fuit adimpletū quādo saluator noster verus de⁹ & verus homin stetit corā principibus sacerdotū: sedētibz in cōcilio ad iudicandum ipsum/ vt describunt quattuor euangeliste: quod sustinuit p̄ sa

Apparitio duplex

res dei: s; etiā veteris. nunqd̄ iosue cū pp̄lo veteri imitator: fuit qñ dixit: Absit a nob̄ h̄ scelus vt recedamus a dño & relinq̄mus vestigia eius: Josue. r̄c. iij. f. Nunquid & ezechias de q̄ d̄z iij. Reg. r̄c. iij. b. Adhesit dño: & non recessit a vestigijs eius. Nunqd̄ Job qñ dixit: Vestigia eius secutus ē pes me⁹: Job r̄c. iij. c. Nunqd̄ iosias qñ percussit sedus corā dño: vt ambularet post dñz: vt d̄z. iij. Reg. r̄c. iij. a. & ij. Paral. r̄c. iij. g. & sepe sācti veteris testamētī dicunt̄ posteriora dei vidisse: & idcirco nō solū corā: s; post dñm ambulasse: & v̄z est fm̄ rē oēs iustū diuini exēplar̄ imitatorē vocari: nō obstāte vocali diuersitate quā Burgen. fabricat: q̄ tñ ad sensum lfalem nihil facit: nisi habendo respectū ad christi humanitatē. Nam si p̄ hypothēsīm christus nō fuisset incarnatus: nihilominus nō defecissent iusti qui in via dei ambulassent: nec videt̄ valere q̄ Burgen. dicit̄ p̄ mos iustos exēplar̄ p̄fectiōis. s. christum solum habuisse post se: nō ante se: coincidit em̄ cum Fludio: qui dixit christum ante Mariam non fuisse: Apostolo tamen dicēte ad Heb. vl. b. Iesus christus heri & hodie ip̄e & in secula. Sapientia em̄ dei patris q̄ christus est: ab initio vlam p̄fectionis: etsi non humana p̄uersione: tñ doctrine & legis deriuatione multipliciter exemplificauit: vnde & Burgen. sib̄p̄i in hac digressione con- tradicēdo/ dicit̄ abraā fuisse imitatorē p̄fectiōis christi i duob⁹/ nec m̄z q; oēs p̄es veteris testamētī sp̄ualit̄ legē intelligēdo dicēdi sunt viri euāgelici fm̄ Bonauen. & alios inter quos potissimus abraam fuit: quem admodū Burgen. ip̄e fatet̄. In eodem caplo vbi magister Nico. dicit̄: Negligētē circūcisiōnem siue patrem siue tutorem morte plectendum r̄c. Burgen. credit̄ q̄ de morte corpali dictū esset & ita vadit sua inuectio. Sed videt̄ postillator nō de morte corporis/ sed aīe dixisse fm̄ Glo. ordi. & specialiter de morte cōminata primis parētibus: quia omnes nati pereūt q̄ de regeneratiōe nō sanant̄: vt dicit̄ Flido. & est Glo. ordinaria.

Nico. de lyra

Nota

Apparuit Ca. XVIII a Apparuit deus humilibus. auit̄ ei dñs in cōualle b a fide p̄ quā intratur i eccle- siam: que est tabernaculuz: quia in ea deo militatur. mambre: sedēti in ostiō taberna- culi sui/ i ipo feruore diei Cūq; eleuasset oculos/ apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. sustinuit p̄ salute electorū qui sunt veri filij abraē. Contingit em̄ aliquando q̄ preter intentionē loquētis diuina virtute hoc faciente: aliquod verbum s̄p̄ferat/ vt est consonuz fidei catholice: licet p̄nuncians illud verbum hoc non intelligat/ sed aliud: sicut Cayphas dixit de christo: Expedit vobis vt vnus moriā homo p̄ populo r̄c. vt habetur Job. r̄c. i. f. & euāgelista subdit: Hoc aut̄ a semetip̄o non dixit r̄c. Intēdebat em̄ cayphas solūmō dicere q̄ melius erat christū mori: licet nō haberet̄ causa sus- ficiens s̄ eū q̄ occasione ppli creden- tis iu eū/ venirent romani & destruerēt locū & gentē: sed a deo factū est vt hanc sententiā p̄ talem modū loquēdi p̄ferret cayphas: vt illa locutio significaret mortem christi futuram p̄ redemptione generi humani/ quod cayphas non intelligebat: sicut plenius dixi ex- ponens hoc verbum cayphe scribendo super Job. sic dico in p̄posito. quid em̄ intellexerit iste glosator: nescio: sed m̄ifeste patet q̄ sic glosam p̄ d̄ ptulit vel scripsit/ q̄ verba glo. predicte p̄sonāt̄ fidei nostrē. d In ostiōtaber. ad videndū si trāsi- rēt viatores quos posset ad mēsam recipere: q; hospitalitatē dili- gebat. e In ipo feruore diei. cū em̄ incipit dies feruēse retunc est hora qua viatores solent ad domū aliquā causa refe- ctiōis declinare. f Cūq; eleuasset oculos appa. ei r̄c. Cum em̄ deus videret affectum eius ad opus hospitalitatis: & nō venirent aliqui homines/ fecit tres angelos apparere in spe- cie viatorum: vt eis exhiberet hospitalitatis beneficiū. Diam̄ etiam hebrei q̄ cum hoc alia de causa apparuerunt: q; vnus veniebat ad nunciandum sare conceptum: alius ad subuer- tendū sodomā & alias a Moraliter. a Apparuit aut̄ ei dñs. Dic p̄nuncia- tur sare cōceptus & sodomorum interitus. Circa primum dicit̄ tur: Apparuit aut̄ ei. s. abraē. b Dominus in conualle mambre. Per hoc aut̄ designat̄ q̄ reuelatōes diuine fiūt illis qui sunt in humilitatis p̄ualle: Matth. r̄c. d. Cōfitebor tibi p̄ dñe celi & terre: quia abscondisti hec a sapientibus & prudenti- bus & reuelasti ea puillis. c Sedēti in ostiō tabernacu- li sui. Et trāscētes videret̄ eos ad prandiū inuitaret: & ecce tres viri. i. angeli in specie hoīum/ p̄ quos designant̄ p̄dicato- res/ fidem trinitatis annunciantes: & quia non solum sunt sus- cipiendi sed etiam deuote inuitandi. Ideo subditur: *

* Accurrit in occursum

† 4. Reg. 4. c. Ro. 9. b.

† Luc. 1. b.

† 1. Pe. 3. a

Ala tyro: tua

Doralis

Sa **E**t hēbit filii. Promittit de sare ste-
 rili filiū dicēs: Circa hoc tps veniā: nō
 tps s; q̄litate sui aduēt significās: q̄n p
 filiū repromissus fidel ppls erat nascitu-
 rus. vñ Esa. liiij. a. z Sal. iij. d. Zeta/
 re sterit q̄ nō parturis zc. b **Q**uo
 audito zc. Aug. Arguit sara q; ri-
 sit / z nō abraā cū lili riserit: q; illius ri-
 sus admiratiōis fuit / huius dubitatio /
 nis: qd̄ dijudicare potuit q̄ corda nouit.
 Megat sara se risisse cū deū nō possit la-
 tere: s; forte hoies putabat. abraā vero
 deū itelligebat / s; hūanitatē officia p̄-
 bēdo: q̄ tñ ifirme carni necessaria sunt /
 miz nisi hoies p̄s arbitratus ē: s; in q̄
 bus deū loq̄ intelligeret / q̄busdā signis
 diuine maiestatis apparētibus: sic in ho-
 minib; deū apparuisse sepe scriptura te-
 stat: s; postea āgelos fuisse cognouit.
 Erant autē ambo zc. Seniorū
 etas minor est q̄ senum / z si senes ap-
 pellentur seniores. Unde si p̄m medicos
 senior vir de muliere seniore filios face-
 re nō pōt / etiā si adhuc muliebria fluāt:
 p̄m hoc abraam mirat̄ dei potentia de
 p̄missione filiū: z hoc miraculum posuif
 se apostolū accipere possumus. Enor-
 tuū em̄ corpus nō omnino ad genera-
 tionem erat / si mulier iuuenilis etatis
 fuisset. Sed de p̄ucta etate generare
 nō poterat: de cethura em̄ postea gene-
 rauit: quia iuuēcula fuit. Tradūt enim
 medici: quia senex de femina p̄uctio-
 ris etatis (z si muliebria cōtingant ei)
 generare non possit: de iuuenula autē
 possit. Rursus mulier p̄ucte etatis et
 si adhuc muliebria p̄tingant ei: de seni-
 ore parere nō potest / de iuuenē potest.
 Miraculū ergo fuit: quia vterq; senex
 z p̄ucte etatis / z desierāt muliebria sa-
 re. d **Q**uoluptati operā dabo.
Brego. Abora. Cure carnis: cum se-
 pe dicit / vt de se minime p̄sumat: z to-
 tam se in diuine spei fiducia transferat /
 despicit: z cessante studio adesse sibi vi-
 te subsidia diffidit. Unde sara p̄missio-
 nes dei audiēs ridet: s; ridēs corripit:
 correpta p̄tinus secundat / z que iuuē-
 tute vigens secundari nō potuit: annis
 fracta senilibus concepit: quia cum cu-
 ra carnis sui p̄fidentia habere desierit:
 contra spem ex diuina p̄missione acci-
 pit quod habituram se ex humana rati-
 one dubitauit. Unde bene qui generat̄
 risus dicit: quia dū supne spei fiduciaz
 concipit: quid mēs nostrā aliud q̄ gau-
 dium parit? e **N**um celare pote.
 Bene dñs abrae secreta sua cōmittit:
 quem voluntatis sue z secretorū fideles
 exequutores cognouit: de quo in carne
 nasciturus erat / in quo omnes thesauri
 sapientie z scientie absconditi Col. ii. a.
 Promittit quoq; abrae non solum p̄e-
 mia: sed obedientie filiorū eius iusticiaz
 z circa eos p̄missa cōpleri. Rursusq;
 p̄mittit isaac in gentem magnam futu-
 rus: z q̄ in eo benedicent omnes gen-
 tes terre. Quibus verbis duo illi pro-
 mittunt. Bens iudeorū p̄m carnem / et
 omnes gentes p̄ fidem. f **C**lamor
 sodomorū et gomorre zc. Aug.
 Si hec verba non dubitantis / sed ira-
 scentis z minantis accipiamus: nulla ē
 questio. Humano enim more ad homi-
 nes loquit̄ deus / z ira eius sine pertur-
 batione est: quia imutabilis est. Sepe
 autē sic minando dicimus: Videamus
 si non tibi facio / z si non potero tibi fa-
 cere: vel scia

a **T**pus refecti vt homies in vnitate dei /
 tatis cuius beneficio erant implenda ven-
 tura predicant.
 xit: Reuertēs veniā ad te tēpo
 re isto: vita comute: et habebit
 a **D**ic sara synagogā significat: q̄ in vn-
 bra sacramentorū se abscondens christum
 venisse non credit.
 b filius ara vxor tua. Quo audi
 to sara risit post ostium taberna-
 culi. Erant autē ambo senes
 a **Q**uā deficiētib; mulier parere desinit:
 vt cōmēdet miraculū si sterilis pariat.
 p̄ucteq; etatis: z desierant sa-
 re fieri muliebria: Quē risit oc-
 culte / dicit: Postq; consenui: s;
 z dñs meus vetulus est / volu-
 ptati operam dabo: Dixit autē
 dñs ad abraā: Quare risit sara
 Quasi quare plus acquieuit nature
 q̄ diuine potentie.
 dicēs: Num v̄ere paritura suz
 anus? Nunquid deo est quicq;
 difficile? Juxta conditum re-
 uertar ad te hoc eodez tēpe:
 vita comute: z hēbit sara filium.
 Megavit sara dicēs: Nō r̄si / ti-
 more p̄terita. Bñs autē: Nō ē
 inq̄t ita: sed risisti. Cū ergo sur-
 rexissent inde viri / direxerūt ocu-
 los cōtra sodomā / et abraam si-
 mul gradiebat̄ / deducens eos.
 Dixitq; dñs: Num celare po-
 tero abraam que gesturus suz:
 cū futurus sit in gentē magnam
 ac robustissimā: z bñdicēde sint
 in illo omnes nationes terre?
 Quasi ideo notifico ei iudicia mea: vt
 sequacibus suis nota faciat.
 Scio enī q̄ p̄cepturus sit filijs
 Non solū p̄mia: sed etiā obedientia in-
 sticie. filiorū eius p̄misit deus abrae: vt cir-
 ca eos etiā p̄missa cōpleant. a **E**o sine
 suis z domui suę post se: vt cū
 a **P**recepta.
 b **R**ecedant a malo.
 stodiāt viāz dñi: z faciāt iustici-
 am z iudiciū / vt adducat dñs
 p̄pter abraam omnia que locu-
 tus est ad euz. Dixit itaq; dñs:
 Euidencia publicati flagitiū que accu-
 satorē non eget.
 Clamor sodomorū et gomorre q

* a **R**euertens veniā ad te. In
 quo ostendit q̄ angeli sunt solliciti d̄ vi-
 sitatione iustorū. b **V**ita comute.
 Loquit̄ more humano: quia homo est
 mabat̄ ab his q̄bus loquebat̄. c **E**t
 habebit filium sara. Non adoptiuū
 sed naturalem. d **Q**uo audito sa-
 ra risit. Reputans illud dictum friv-
 lum. z causa subdit: e **E**rant autē
 ambo senes. A sic erat vnū impedi-
 mentum generationis cōmune ambo-
 bus / z vnū speciale in sara: quod nota-
 cum subdit: f **E**t desierāt sare fie-
 ri muliebria: qd̄ est mēstrua: post quo-
 rī cessationē nō est apta mulier ad con-
 ceptionē. Sequit̄: g **P**ostq; cōse-
 nui zc. q. d. nō decet: z ex hoc videt̄ q̄
 sara continuit ab actu coniugali: ex quo
 transit tempus suū p̄cipiendi p̄m natu-
 rā / q̄bus fuit certificata de p̄ceptu futu-
 ro diuina p̄tute. h **D**ixit autē dñs
 ad abraā. i. ille angelus q̄ in tres ap-
 parebat̄ superior: z q̄ venerat ad nūcia-
 dū sare p̄ceptū. i **N**unquid deo est
 quicq; difficile. Ac si dicat̄: s; impossi-
 bile sit nature dare tibi cōceptū: non tñ
 deo est difficile: cetera patent vsq; ibi:
 k **N**ū q̄ surrexissent inde viri. i. an-
 geli in similitudine viroz. l **D**irexerūt
 oculos zc. Incipientes ire dñs p̄ il-
 lā. m **E**t abraā sil gradiebat̄. sic
 solet fieri ex curialitate hūana: q̄ hospite-
 tes p̄ aliqd̄ spaciū p̄ducant. Abraā enī
 adhuc credebat eos eē hoies itinerates.
 n **D**ixitq; dñs. Dic ostēdit pietas
 abrae orādo p̄ p̄rio: z p̄mo eius orō de
 scribit̄: z scdo epanditō ostēdit. c. xij. Cir-
 ca p̄mū sic p̄cedit: q; p̄mo ponit reuela-
 tio abrae facta d̄ sodomorū subuersione.
 scdo ponit orō ei: p̄ ppli liberationē / ibi:
 Abraā ho. Primuz exponit̄ dupl̄: p̄m
 em̄ expositiōez hebraicā in p̄ncipio hui-
 capli positā: dñs q̄ loq̄bat̄ non est allq̄s
 de tribus angel p̄dict: s; ip̄e dñs q̄ p̄m
 illā expositiōez d̄ apparuisse abrae i p̄n-
 cipio capli. Scdm̄ autē aliā expositiōez
 iste q̄ vocat̄ hic dñs: ē ille angelus q̄ de-
 nūciauit p̄ceptū sare / vt p̄dictū est: z p̄m
 p̄ d̄cedū q̄ s; abraā vsq; tūc crediderit il-
 los angelos esse hoies: tñ tūc reuelauit
 rūt ei q̄ eēt angel: z extūc ille p̄ncipal
 angelus loq̄bat̄ in p̄sona dei. Ara autē
 sequens in alijs vniformiter exponit̄ p̄m
 istā z aliā expositiōez. o **N**ū celare
 potero ab. zc. ac si diceret: Nū abraā
 sit mihi familiar? amicus: nō ē decēs q̄
 ego celē ei vindictā quā facturus suz in
 ciuitatib; sodomorū: z marie cū illā terrā
 p̄miserim abrae: z causa amicitie dei cū
 abraā subdit: p **S**cio enī zc. Et seq̄-
 tur: q **C**lamor sodomorū et gom-
 morre. P̄ctā em̄ eoz erant patentia z
 māifesta: p̄m q̄ d̄ Esa. iij. b. P̄ctā suā
 quasi sodoma p̄dicauerūt nec absconde-
 rint: z p̄pter hoc dicuntur hic clamare.
 Et est hic p̄siderandū q̄ tria genera pec-
 catorū legunt̄ clamare ad deū. Primuz
 est occisio innocentis: p̄m q̄ dicit domi-
 nus ad cain Gen. iij. b. Vox sanguinis
 fratris tui abel clamat ad me de terra.
 * Scdm̄ ē p̄m
 uertens veniam ad te. Sequit̄:
 c **E**t habebit filium sara. Per b̄ ostē-
 dit q̄ p̄dicatores nō debēt suis hospiti-
 bus dicere frivola s; edificatoria: ex qui-
 bus sara p̄ quā ratio significat̄: vt dicit̄
 est. s. p̄cipiat z pariat opus bonū. Cir-
 ca scdm̄. i. sodomorū interitum dicitur:
 * Descendat

cerere: vel scia. i. experiar vtrum non possim. Sed perturbatio no cadit in deū. Dos aut humane locutionis est / cui deus se coapat: vt humane infirmitati cōueniat. Greg. Moral. Peccatū vero cū voce / culpa est in actione. Patm vero cū cla more / culpa cū libertate. a Descēdā r videbo rē. Mala hoim nō ante credamus q̄ pbem. Et ecce p angelos ad cognoscēda mala de scēdit: r tātō crimie iuolutos inueniēs quasi patientiā p̄termisit r eos igne iudici ante iudiciū diē p̄uenit: qui cū trā / q̄litate iudicat / vt maiora crimina tar / de credant: r veraciter agnita citi / pu niant. b Si fuerint q̄nquagin / ra iusti rē. Iud. Quinquagenari / numerus a quo vsq; ad decē descēdit p̄niam significat. An r quinquagesi / mus p̄s. penitentialis est. Si ergo cō / uarterent saluerēt. Sed cū deus aspi cit delinquentes nolle ad p̄niam sp̄ri ti: illo ardore imoderate luxurie igne gehenne cōpescit: vsq; ad decēz iustos non perire sodomā dixit: q; si in quoli / bet p decē preceptoz custodiam christi nomē inueniat / nō p̄bit. Denarij enī numerū figurā r crucē christi significat.

Loqr ad d. m. r. Greg. Moral. Sati quātō magis diuinitatis in terna sp̄iciūt: tātō magis se nihil esse sp̄iciunt. Huius legi abraā se cinerē r puluerē p̄fessum esse: nisi cū meruit dei locutiōez habere / r ait: Loquar ad dñm meū / cū sim puluis rē. Fortas / se enī aliquid se esse crederet si verā es sentia q̄ sup ipm est nō sensisset. vnder Danid exclamat: Vemento dñe qm puluis sum rē. Grego. Moral. Quosdā p tumorē cenlus nō eleuat: s; p misericōie opa. Quidā dūz se terrenis abūdare sp̄iciūt veras diuitias nō re q̄runt / r eternū regnū nō amāt: q; tpa ha sufficere putāt. Nō est ergo cenlus in crimine / sed affect: cūcta enī q̄ deus cōdidit bona sūt. S; q̄ bonis male vti tur: hic agit vt p edacitatis ingluuie eo q̄ viuere debuit pane moriat. Paup ad requiē Laçar venerat: supbū diuitē cruciabāt tomēta. Diues abraā fiv erat: q̄ laçar in sinu tenebat. ait tñ: Lo q̄r ad dñm meū cūz sim puluis et cinis rē. Quid diuitias suas estimabat: q̄ se ip̄s puluerē cinerēq; putabat: Aperte cernim⁹ in q̄ loco se posuerat / q̄ se pul uerē r cinerē etiā cū deo loquerē est i mabat. Qua ḡ pena feriēdi sunt q̄ ad sūma nō p̄ficiūt r de minimis se extol / lunt: d Quinq; fuerint. Quinq; ciuitates igneis imbrib⁹ cōbuste. Dēs enī qui quinq; corpis sensus libidiose tractauerūt: futuro icēdio sūt cremādi.

Quid si inuen / Nico. de lyra Scdm est pctm ptra naturā: sic hic dicit. Tertū est defraudatio pauperū laboratiū / de q̄ habet Jaco. v. a. Ver tes oparioz v̄ozū qui messuerūt regi ones v̄fas: que fraudata est a vobis clamat: r clamor eozū in aures dñi sa baoth introiuit. a Multiplicat⁹ est. Addēdo pctā pctis. b At pec catū e. a. rē. Hebrei dicūt q̄ ista ag / grauatō fuit / eo q̄ quandā puellā occi derunt morte insolitā: eo q̄ dederat ali mentū pauperi: r hoc p̄sonat dicto Ecch. xvi. f. Nec fuit iniq; tas sosome sororis tue supbia saturitas panis: r ocium / r ma nū egenoz pauperi nō porrigebāt. c Descēdā r vi. rē. Doc dicit nō q; de⁹ indigeat tali inuestigatōe: sed vt doceat tur p hoc iudices nō sniare donec diligēter inquisierint v̄ta / tem. Couerte

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abraam loquebat: est ip̄e de⁹ qui sibi apparuit put dictū est in p̄ncipio capituli. In alijs aut lra vni formie exponit. Abraā v̄o adhuc sta bat corā dño. Abraā eniz audita ppli p̄demnatiōe: pietate mot⁹ cepit roga re dñm p ei⁹ liberatōe: et ideo dicit: Stabat corā dño: patus ad ppli adiu toriū: r accipit hic dño p ip̄o deo p̄m expositiōe hebraicā. p̄m aliā v̄o pro angelo loq̄nte in p̄sona dei. e Et appropinq; ait: Et puenitiūz orōne suā p̄poneret. f Hūqd p. i. cū im. q. d. nō. Et q; sciebat loth eē iustū: liberationē ei⁹ habuit p obten ta: r iō p̄uertit se ad liberationē alio / rū d. g Si fuerint q̄nquagin / ta iusti i ciuitate: Id est in ciuitati bus / quia erant quinq; ciuitates. In hebreo aut aliquando accipit singu / lare pro plurali sicut Exod. viij. f. Ue nit musca grauisima. i. mltitudo mu / scarū. vel in ciuitate in singulari p so doma: q; illa ciuitas p̄ncipalis erat: r sub illa intelligūt alie q̄tuoz q̄ erāt ei subditē: p̄ter qd reges illarū iue / rūt cū rege sodomoz ad plū tanq; va falli sūt: vt habet. s. xij. p̄z ergo q; p qlibet ciuitate accipiebat decē iustos petēs a dño liberationē cuiuslibet ci uuitatis p decēz iustis in ea repertis: p̄m q; exponunt hebrei / Sequitur: h Quid si min⁹ quinquagin / ta iustis quinq; fuerit. Ita q; cui / libet ciuitati assignent nouē iusti: pe / tit abraā q; pro illis nouē parcat cui libet ciuitati: nō enī ausus fuit ad mi norē numerū descendere: q; cōsidera bat q; octo p̄sone iuste fuerāt in arca tpe diluuij / et tñ nullus alius fuit sal uatus p̄pter eozū iusticiā: r ideo qm abraam querit vltra: si parceret p̄ter quadraginta: intelligit de liberatio / ne quattuoz ciuitatū tñ: r quando p p̄ter triginta / intelligit de liberatiōe trium: r qm p̄pter viginti / de libera / tione duarū: r qm p̄pter decē / de li / beratione rōnevni: et ideo ibi stetit: q; nō erat vltra descensus. Exposito / res aut catholici dicunt q; a principio petitionis abrae vsq; ad finez: intelli gitur facta pro liberatione totius po puli quinq; ciuitatū: sed procedit sic descendendo vsq; ad decem iustos tē ptādo obtēta vna gratia / si possit ma iorem impetrare: vltra v̄o decem nō descendit. decem enim homies et nō pauciores faciunt populum. D autē pro iusticia minoris populi petatur li beratio populi maioris iniusti / nō v̄i detur irrationabile petere: sed q; pro

multiplicatus est: r peccatū eozū a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abraam loquebat: est ip̄e de⁹ qui sibi apparuit put dictū est in p̄ncipio capituli. In alijs aut lra vni formie exponit. Abraā v̄o adhuc sta bat corā dño. Abraā eniz audita ppli p̄demnatiōe: pietate mot⁹ cepit roga re dñm p ei⁹ liberatōe: et ideo dicit: Stabat corā dño: patus ad ppli adiu toriū: r accipit hic dño p ip̄o deo p̄m expositiōe hebraicā. p̄m aliā v̄o pro angelo loq̄nte in p̄sona dei. e Et appropinq; ait: Et puenitiūz orōne suā p̄poneret. f Hūqd p. i. cū im. q. d. nō. Et q; sciebat loth eē iustū: liberationē ei⁹ habuit p obten ta: r iō p̄uertit se ad liberationē alio / rū d. g Si fuerint q̄nquagin / ta iusti i ciuitate: Id est in ciuitati bus / quia erant quinq; ciuitates. In hebreo aut aliquando accipit singu / lare pro plurali sicut Exod. viij. f. Ue nit musca grauisima. i. mltitudo mu / scarū. vel in ciuitate in singulari p so doma: q; illa ciuitas p̄ncipalis erat: r sub illa intelligūt alie q̄tuoz q̄ erāt ei subditē: p̄ter qd reges illarū iue / rūt cū rege sodomoz ad plū tanq; va falli sūt: vt habet. s. xij. p̄z ergo q; p qlibet ciuitate accipiebat decē iustos petēs a dño liberationē cuiuslibet ci uuitatis p decēz iustis in ea repertis: p̄m q; exponunt hebrei / Sequitur: h Quid si min⁹ quinquagin / ta iustis quinq; fuerit. Ita q; cui / libet ciuitati assignent nouē iusti: pe / tit abraā q; pro illis nouē parcat cui libet ciuitati: nō enī ausus fuit ad mi norē numerū descendere: q; cōsidera bat q; octo p̄sone iuste fuerāt in arca tpe diluuij / et tñ nullus alius fuit sal uatus p̄pter eozū iusticiā: r ideo qm abraam querit vltra: si parceret p̄ter quadraginta: intelligit de liberatio / ne quattuoz ciuitatū tñ: r quando p p̄ter triginta / intelligit de liberatiōe trium: r qm p̄pter viginti / de libera / tione duarū: r qm p̄pter decē / de li / beratione rōnevni: et ideo ibi stetit: q; nō erat vltra descensus. Exposito / res aut catholici dicunt q; a principio petitionis abrae vsq; ad finez: intelli gitur facta pro liberatione totius po puli quinq; ciuitatū: sed procedit sic descendendo vsq; ad decem iustos tē ptādo obtēta vna gratia / si possit ma iorem impetrare: vltra v̄o decem nō descendit. decem enim homies et nō pauciores faciunt populum. D autē pro iusticia minoris populi petatur li beratio populi maioris iniusti / nō v̄i detur irrationabile petere: sed q; pro

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abraam loquebat: est ip̄e de⁹ qui sibi apparuit put dictū est in p̄ncipio capituli. In alijs aut lra vni formie exponit. Abraā v̄o adhuc sta bat corā dño. Abraā eniz audita ppli p̄demnatiōe: pietate mot⁹ cepit roga re dñm p ei⁹ liberatōe: et ideo dicit: Stabat corā dño: patus ad ppli adiu toriū: r accipit hic dño p ip̄o deo p̄m expositiōe hebraicā. p̄m aliā v̄o pro angelo loq̄nte in p̄sona dei. e Et appropinq; ait: Et puenitiūz orōne suā p̄poneret. f Hūqd p. i. cū im. q. d. nō. Et q; sciebat loth eē iustū: liberationē ei⁹ habuit p obten ta: r iō p̄uertit se ad liberationē alio / rū d. g Si fuerint q̄nquagin / ta iusti i ciuitate: Id est in ciuitati bus / quia erant quinq; ciuitates. In hebreo aut aliquando accipit singu / lare pro plurali sicut Exod. viij. f. Ue nit musca grauisima. i. mltitudo mu / scarū. vel in ciuitate in singulari p so doma: q; illa ciuitas p̄ncipalis erat: r sub illa intelligūt alie q̄tuoz q̄ erāt ei subditē: p̄ter qd reges illarū iue / rūt cū rege sodomoz ad plū tanq; va falli sūt: vt habet. s. xij. p̄z ergo q; p qlibet ciuitate accipiebat decē iustos petēs a dño liberationē cuiuslibet ci uuitatis p decēz iustis in ea repertis: p̄m q; exponunt hebrei / Sequitur: h Quid si min⁹ quinquagin / ta iustis quinq; fuerit. Ita q; cui / libet ciuitati assignent nouē iusti: pe / tit abraā q; pro illis nouē parcat cui libet ciuitati: nō enī ausus fuit ad mi norē numerū descendere: q; cōsidera bat q; octo p̄sone iuste fuerāt in arca tpe diluuij / et tñ nullus alius fuit sal uatus p̄pter eozū iusticiā: r ideo qm abraam querit vltra: si parceret p̄ter quadraginta: intelligit de liberatio / ne quattuoz ciuitatū tñ: r quando p p̄ter triginta / intelligit de liberatiōe trium: r qm p̄pter viginti / de libera / tione duarū: r qm p̄pter decē / de li / beratione rōnevni: et ideo ibi stetit: q; nō erat vltra descensus. Exposito / res aut catholici dicunt q; a principio petitionis abrae vsq; ad finez: intelli gitur facta pro liberatione totius po puli quinq; ciuitatū: sed procedit sic descendendo vsq; ad decem iustos tē ptādo obtēta vna gratia / si possit ma iorem impetrare: vltra v̄o decem nō descendit. decem enim homies et nō pauciores faciunt populum. D autē pro iusticia minoris populi petatur li beratio populi maioris iniusti / nō v̄i detur irrationabile petere: sed q; pro

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abraam loquebat: est ip̄e de⁹ qui sibi apparuit put dictū est in p̄ncipio capituli. In alijs aut lra vni formie exponit. Abraā v̄o adhuc sta bat corā dño. Abraā eniz audita ppli p̄demnatiōe: pietate mot⁹ cepit roga re dñm p ei⁹ liberatōe: et ideo dicit: Stabat corā dño: patus ad ppli adiu toriū: r accipit hic dño p ip̄o deo p̄m expositiōe hebraicā. p̄m aliā v̄o pro angelo loq̄nte in p̄sona dei. e Et appropinq; ait: Et puenitiūz orōne suā p̄poneret. f Hūqd p. i. cū im. q. d. nō. Et q; sciebat loth eē iustū: liberationē ei⁹ habuit p obten ta: r iō p̄uertit se ad liberationē alio / rū d. g Si fuerint q̄nquagin / ta iusti i ciuitate: Id est in ciuitati bus / quia erant quinq; ciuitates. In hebreo aut aliquando accipit singu / lare pro plurali sicut Exod. viij. f. Ue nit musca grauisima. i. mltitudo mu / scarū. vel in ciuitate in singulari p so doma: q; illa ciuitas p̄ncipalis erat: r sub illa intelligūt alie q̄tuoz q̄ erāt ei subditē: p̄ter qd reges illarū iue / rūt cū rege sodomoz ad plū tanq; va falli sūt: vt habet. s. xij. p̄z ergo q; p qlibet ciuitate accipiebat decē iustos petēs a dño liberationē cuiuslibet ci uuitatis p decēz iustis in ea repertis: p̄m q; exponunt hebrei / Sequitur: h Quid si min⁹ quinquagin / ta iustis quinq; fuerit. Ita q; cui / libet ciuitati assignent nouē iusti: pe / tit abraā q; pro illis nouē parcat cui libet ciuitati: nō enī ausus fuit ad mi norē numerū descendere: q; cōsidera bat q; octo p̄sone iuste fuerāt in arca tpe diluuij / et tñ nullus alius fuit sal uatus p̄pter eozū iusticiā: r ideo qm abraam querit vltra: si parceret p̄ter quadraginta: intelligit de liberatio / ne quattuoz ciuitatū tñ: r quando p p̄ter triginta / intelligit de liberatiōe trium: r qm p̄pter viginti / de libera / tione duarū: r qm p̄pter decē / de li / beratione rōnevni: et ideo ibi stetit: q; nō erat vltra descensus. Exposito / res aut catholici dicunt q; a principio petitionis abrae vsq; ad finez: intelli gitur facta pro liberatione totius po puli quinq; ciuitatū: sed procedit sic descendendo vsq; ad decem iustos tē ptādo obtēta vna gratia / si possit ma iorem impetrare: vltra v̄o decem nō descendit. decem enim homies et nō pauciores faciunt populum. D autē pro iusticia minoris populi petatur li beratio populi maioris iniusti / nō v̄i detur irrationabile petere: sed q; pro

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abraam loquebat: est ip̄e de⁹ qui sibi apparuit put dictū est in p̄ncipio capituli. In alijs aut lra vni formie exponit. Abraā v̄o adhuc sta bat corā dño. Abraā eniz audita ppli p̄demnatiōe: pietate mot⁹ cepit roga re dñm p ei⁹ liberatōe: et ideo dicit: Stabat corā dño: patus ad ppli adiu toriū: r accipit hic dño p ip̄o deo p̄m expositiōe hebraicā. p̄m aliā v̄o pro angelo loq̄nte in p̄sona dei. e Et appropinq; ait: Et puenitiūz orōne suā p̄poneret. f Hūqd p. i. cū im. q. d. nō. Et q; sciebat loth eē iustū: liberationē ei⁹ habuit p obten ta: r iō p̄uertit se ad liberationē alio / rū d. g Si fuerint q̄nquagin / ta iusti i ciuitate: Id est in ciuitati bus / quia erant quinq; ciuitates. In hebreo aut aliquando accipit singu / lare pro plurali sicut Exod. viij. f. Ue nit musca grauisima. i. mltitudo mu / scarū. vel in ciuitate in singulari p so doma: q; illa ciuitas p̄ncipalis erat: r sub illa intelligūt alie q̄tuoz q̄ erāt ei subditē: p̄ter qd reges illarū iue / rūt cū rege sodomoz ad plū tanq; va falli sūt: vt habet. s. xij. p̄z ergo q; p qlibet ciuitate accipiebat decē iustos petēs a dño liberationē cuiuslibet ci uuitatis p decēz iustis in ea repertis: p̄m q; exponunt hebrei / Sequitur: h Quid si min⁹ quinquagin / ta iustis quinq; fuerit. Ita q; cui / libet ciuitati assignent nouē iusti: pe / tit abraā q; pro illis nouē parcat cui libet ciuitati: nō enī ausus fuit ad mi norē numerū descendere: q; cōsidera bat q; octo p̄sone iuste fuerāt in arca tpe diluuij / et tñ nullus alius fuit sal uatus p̄pter eozū iusticiā: r ideo qm abraam querit vltra: si parceret p̄ter quadraginta: intelligit de liberatio / ne quattuoz ciuitatū tñ: r quando p p̄ter triginta / intelligit de liberatiōe trium: r qm p̄pter viginti / de libera / tione duarū: r qm p̄pter decē / de li / beratione rōnevni: et ideo ibi stetit: q; nō erat vltra descensus. Exposito / res aut catholici dicunt q; a principio petitionis abrae vsq; ad finez: intelli gitur facta pro liberatione totius po puli quinq; ciuitatū: sed procedit sic descendendo vsq; ad decem iustos tē ptādo obtēta vna gratia / si possit ma iorem impetrare: vltra v̄o decem nō descendit. decem enim homies et nō pauciores faciunt populum. D autē pro iusticia minoris populi petatur li beratio populi maioris iniusti / nō v̄i detur irrationabile petere: sed q; pro

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abraam loquebat: est ip̄e de⁹ qui sibi apparuit put dictū est in p̄ncipio capituli. In alijs aut lra vni formie exponit. Abraā v̄o adhuc sta bat corā dño. Abraā eniz audita ppli p̄demnatiōe: pietate mot⁹ cepit roga re dñm p ei⁹ liberatōe: et ideo dicit: Stabat corā dño: patus ad ppli adiu toriū: r accipit hic dño p ip̄o deo p̄m expositiōe hebraicā. p̄m aliā v̄o pro angelo loq̄nte in p̄sona dei. e Et appropinq; ait: Et puenitiūz orōne suā p̄poneret. f Hūqd p. i. cū im. q. d. nō. Et q; sciebat loth eē iustū: liberationē ei⁹ habuit p obten ta: r iō p̄uertit se ad liberationē alio / rū d. g Si fuerint q̄nquagin / ta iusti i ciuitate: Id est in ciuitati bus / quia erant quinq; ciuitates. In hebreo aut aliquando accipit singu / lare pro plurali sicut Exod. viij. f. Ue nit musca grauisima. i. mltitudo mu / scarū. vel in ciuitate in singulari p so doma: q; illa ciuitas p̄ncipalis erat: r sub illa intelligūt alie q̄tuoz q̄ erāt ei subditē: p̄ter qd reges illarū iue / rūt cū rege sodomoz ad plū tanq; va falli sūt: vt habet. s. xij. p̄z ergo q; p qlibet ciuitate accipiebat decē iustos petēs a dño liberationē cuiuslibet ci uuitatis p decēz iustis in ea repertis: p̄m q; exponunt hebrei / Sequitur: h Quid si min⁹ quinquagin / ta iustis quinq; fuerit. Ita q; cui / libet ciuitati assignent nouē iusti: pe / tit abraā q; pro illis nouē parcat cui libet ciuitati: nō enī ausus fuit ad mi norē numerū descendere: q; cōsidera bat q; octo p̄sone iuste fuerāt in arca tpe diluuij / et tñ nullus alius fuit sal uatus p̄pter eozū iusticiā: r ideo qm abraam querit vltra: si parceret p̄ter quadraginta: intelligit de liberatio / ne quattuoz ciuitatū tñ: r quando p p̄ter triginta / intelligit de liberatiōe trium: r qm p̄pter viginti / de libera / tione duarū: r qm p̄pter decē / de li / beratione rōnevni: et ideo ibi stetit: q; nō erat vltra descensus. Exposito / res aut catholici dicunt q; a principio petitionis abrae vsq; ad finez: intelli gitur facta pro liberatione totius po puli quinq; ciuitatū: sed procedit sic descendendo vsq; ad decem iustos tē ptādo obtēta vna gratia / si possit ma iorem impetrare: vltra v̄o decem nō descendit. decem enim homies et nō pauciores faciunt populum. D autē pro iusticia minoris populi petatur li beratio populi maioris iniusti / nō v̄i detur irrationabile petere: sed q; pro

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abraam loquebat: est ip̄e de⁹ qui sibi apparuit put dictū est in p̄ncipio capituli. In alijs aut lra vni formie exponit. Abraā v̄o adhuc sta bat corā dño. Abraā eniz audita ppli p̄demnatiōe: pietate mot⁹ cepit roga re dñm p ei⁹ liberatōe: et ideo dicit: Stabat corā dño: patus ad ppli adiu toriū: r accipit hic dño p ip̄o deo p̄m expositiōe hebraicā. p̄m aliā v̄o pro angelo loq̄nte in p̄sona dei. e Et appropinq; ait: Et puenitiūz orōne suā p̄poneret. f Hūqd p. i. cū im. q. d. nō. Et q; sciebat loth eē iustū: liberationē ei⁹ habuit p obten ta: r iō p̄uertit se ad liberationē alio / rū d. g Si fuerint q̄nquagin / ta iusti i ciuitate: Id est in ciuitati bus / quia erant quinq; ciuitates. In hebreo aut aliquando accipit singu / lare pro plurali sicut Exod. viij. f. Ue nit musca grauisima. i. mltitudo mu / scarū. vel in ciuitate in singulari p so doma: q; illa ciuitas p̄ncipalis erat: r sub illa intelligūt alie q̄tuoz q̄ erāt ei subditē: p̄ter qd reges illarū iue / rūt cū rege sodomoz ad plū tanq; va falli sūt: vt habet. s. xij. p̄z ergo q; p qlibet ciuitate accipiebat decē iustos petēs a dño liberationē cuiuslibet ci uuitatis p decēz iustis in ea repertis: p̄m q; exponunt hebrei / Sequitur: h Quid si min⁹ quinquagin / ta iustis quinq; fuerit. Ita q; cui / libet ciuitati assignent nouē iusti: pe / tit abraā q; pro illis nouē parcat cui libet ciuitati: nō enī ausus fuit ad mi norē numerū descendere: q; cōsidera bat q; octo p̄sone iuste fuerāt in arca tpe diluuij / et tñ nullus alius fuit sal uatus p̄pter eozū iusticiā: r ideo qm abraam querit vltra: si parceret p̄ter quadraginta: intelligit de liberatio / ne quattuoz ciuitatū tñ: r quando p p̄ter triginta / intelligit de liberatiōe trium: r qm p̄pter viginti / de libera / tione duarū: r qm p̄pter decē / de li / beratione rōnevni: et ideo ibi stetit: q; nō erat vltra descensus. Exposito / res aut catholici dicunt q; a principio petitionis abrae vsq; ad finez: intelli gitur facta pro liberatione totius po puli quinq; ciuitatū: sed procedit sic descendendo vsq; ad decem iustos tē ptādo obtēta vna gratia / si possit ma iorem impetrare: vltra v̄o decem nō descendit. decem enim homies et nō pauciores faciunt populum. D autē pro iusticia minoris populi petatur li beratio populi maioris iniusti / nō v̄i detur irrationabile petere: sed q; pro

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abraam loquebat: est ip̄e de⁹ qui sibi apparuit put dictū est in p̄ncipio capituli. In alijs aut lra vni formie exponit. Abraā v̄o adhuc sta bat corā dño. Abraā eniz audita ppli p̄demnatiōe: pietate mot⁹ cepit roga re dñm p ei⁹ liberatōe: et ideo dicit: Stabat corā dño: patus ad ppli adiu toriū: r accipit hic dño p ip̄o deo p̄m expositiōe hebraicā. p̄m aliā v̄o pro angelo loq̄nte in p̄sona dei. e Et appropinq; ait: Et puenitiūz orōne suā p̄poneret. f Hūqd p. i. cū im. q. d. nō. Et q; sciebat loth eē iustū: liberationē ei⁹ habuit p obten ta: r iō p̄uertit se ad liberationē alio / rū d. g Si fuerint q̄nquagin / ta iusti i ciuitate: Id est in ciuitati bus / quia erant quinq; ciuitates. In hebreo aut aliquando accipit singu / lare pro plurali sicut Exod. viij. f. Ue nit musca grauisima. i. mltitudo mu / scarū. vel in ciuitate in singulari p so doma: q; illa ciuitas p̄ncipalis erat: r sub illa intelligūt alie q̄tuoz q̄ erāt ei subditē: p̄ter qd reges illarū iue / rūt cū rege sodomoz ad plū tanq; va falli sūt: vt habet. s. xij. p̄z ergo q; p qlibet ciuitate accipiebat decē iustos petēs a dño liberationē cuiuslibet ci uuitatis p decēz iustis in ea repertis: p̄m q; exponunt hebrei / Sequitur: h Quid si min⁹ quinquagin / ta iustis quinq; fuerit. Ita q; cui / libet ciuitati assignent nouē iusti: pe / tit abraā q; pro illis nouē parcat cui libet ciuitati: nō enī ausus fuit ad mi norē numerū descendere: q; cōsidera bat q; octo p̄sone iuste fuerāt in arca tpe diluuij / et tñ nullus alius fuit sal uatus p̄pter eozū iusticiā: r ideo qm abraam querit vltra: si parceret p̄ter quadraginta: intelligit de liberatio / ne quattuoz ciuitatū tñ: r quando p p̄ter triginta / intelligit de liberatiōe trium: r qm p̄pter viginti / de libera / tione duarū: r qm p̄pter decē / de li / beratione rōnevni: et ideo ibi stetit: q; nō erat vltra descensus. Exposito / res aut catholici dicunt q; a principio petitionis abrae vsq; ad finez: intelli gitur facta pro liberatione totius po puli quinq; ciuitatū: sed procedit sic descendendo vsq; ad decem iustos tē ptādo obtēta vna gratia / si possit ma iorem impetrare: vltra v̄o decem nō descendit. decem enim homies et nō pauciores faciunt populum. D autē pro iusticia minoris populi petatur li beratio populi maioris iniusti / nō v̄i detur irrationabile petere: sed q; pro

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abraam loquebat: est ip̄e de⁹ qui sibi apparuit put dictū est in p̄ncipio capituli. In alijs aut lra vni formie exponit. Abraā v̄o adhuc sta bat corā dño. Abraā eniz audita ppli p̄demnatiōe: pietate mot⁹ cepit roga re dñm p ei⁹ liberatōe: et ideo dicit: Stabat corā dño: patus ad ppli adiu toriū: r accipit hic dño p ip̄o deo p̄m expositiōe hebraicā. p̄m aliā v̄o pro angelo loq̄nte in p̄sona dei. e Et appropinq; ait: Et puenitiūz orōne suā p̄poneret. f Hūqd p. i. cū im. q. d. nō. Et q; sciebat loth eē iustū: liberationē ei⁹ habuit p obten ta: r iō p̄uertit se ad liberationē alio / rū d. g Si fuerint q̄nquagin / ta iusti i ciuitate: Id est in ciuitati bus / quia erant quinq; ciuitates. In hebreo aut aliquando accipit singu / lare pro plurali sicut Exod. viij. f. Ue nit musca grauisima. i. mltitudo mu / scarū. vel in ciuitate in singulari p so doma: q; illa ciuitas p̄ncipalis erat: r sub illa intelligūt alie q̄tuoz q̄ erāt ei subditē: p̄ter qd reges illarū iue / rūt cū rege sodomoz ad plū tanq; va falli sūt: vt habet. s. xij. p̄z ergo q; p qlibet ciuitate accipiebat decē iustos petēs a dño liberationē cuiuslibet ci uuitatis p decēz iustis in ea repertis: p̄m q; exponunt hebrei / Sequitur: h Quid si min⁹ quinquagin / ta iustis quinq; fuerit. Ita q; cui / libet ciuitati assignent nouē iusti: pe / tit abraā q; pro illis nouē parcat cui libet ciuitati: nō enī ausus fuit ad mi norē numerū descendere: q; cōsidera bat q; octo p̄sone iuste fuerāt in arca tpe diluuij / et tñ nullus alius fuit sal uatus p̄pter eozū iusticiā: r ideo qm abraam querit vltra: si parceret p̄ter quadraginta: intelligit de liberatio / ne quattuoz ciuitatū tñ: r quando p p̄ter triginta / intelligit de liberatiōe trium: r qm p̄pter viginti / de libera / tione duarū: r qm p̄pter decē / de li / beratione rōnevni: et ideo ibi stetit: q; nō erat vltra descensus. Exposito / res aut catholici dicunt q; a principio petitionis abrae vsq; ad finez: intelli gitur facta pro liberatione totius po puli quinq; ciuitatū: sed procedit sic descendendo vsq; ad decem iustos tē ptādo obtēta vna gratia / si possit ma iorem impetrare: vltra v̄o decem nō descendit. decem enim homies et nō pauciores faciunt populum. D autē pro iusticia minoris populi petatur li beratio populi maioris iniusti / nō v̄i detur irrationabile petere: sed q; pro

tem. d Couerterūtq; rē. f. duo angeli qui apparebant in specie viroz: vt habet in p̄ncipio sequentis capituli: terti⁹ aut qui annūciauerat sare p̄ceptū: r q̄ loquebat in p̄sona dñi / vt dictū est adhuc remāsit ibi cū abraā p̄m istā expositiōez. Scōz v̄o expositiōez hebraicā p̄tactā: ille angelus q̄ annūciauerat sare p̄ceptū / q; p̄fecerat legatōez suā: disparuit r recessit: quia duo tātū an / geli mittebant a deo sodomā: vnus ad subuertendū patriā: alius ad libe / randū Loth: r ille q̄ vocat hic cōiter dñs cū quo abra

Ea **Q**uid si inuenti fuerint etc. **A**lcip. No necesse est hoc de omni loco accipere. de sodomis autem potuit dici: quia sciebat deus nec decem esse ibi: et ideo sic respōdebatur abrae ad exaggerationem iniquitatis sodomorum. **B** **D**ecem. Penarius crucem christi designat: quia .x. littera qua denarius exprimitur in figura crucis formatur. **C** **D**ixit. Sciebat enim nec unum ibi esse preter loth: ad exaggerandam iniquitatem hoc dicitur: sicut apud hieremiam: **A**dete si inuentatis hominem facientem iustitiam quasi: **I**nuenite vel unum: et parco eis.

Hiere. a. 5

Additio

In ca. xviii. ubi dicit in postilla: **E**xpositores autem catholici dicunt quod a principio capituli.

Additio. **I**. **D**iscussio seu examinatio harum duarum expositionum circa apparitionem abrae factam in hoc loco non est sic superficialiter tractanda sicut in postilla. **C**ōter enim tenet ecclesia in hoc loco abrae fuisse factam revelationem de trinitate diuinarum personarum: et unitate diuine essentiae: unde ecclesia cōter cantat: quod abraam tres vidit et unum adorauit: sed diligenter aduertenti satis comprobatur veritas ex scriptura catholice expositionis ex multis. **P**rimo: quod si hic essent due apparitiones: prima esset oīno superflua. **Q**uā enim dicit: **A**pparuit ei dñs etc. non exprimit quod aliqd dixisset dñs abrae: nec eōtra: quod statim subdit: **E**t eleuasset oculos. **E**t quod postquam processit seu forma illius visionis consistebat in apparitione illorum trium virorum: et sic exponit **Ra. Boy.** in suo lib. de ductione ne pplerorum. **S**. quod apparitio dñi in hoc loco facta abrae exprimitur per hoc quod sequitur: **E**t eleuasset etc. **I**tem quod angelo loquente cum abraa de annūciatione sare et ipsa ridēte deus locutus est abrae cōtinuando locutionem angelicam sine aliq̄ interruptione quasi esset idē angelus. **S**. quod loquebatur deus. unum dicit: **D**ixit autē dñs etc. quod non est intelligendū de identitate essentiali: sed de identitate repñtatiua. **S**. quod ille angelus tūc loquebatur in persona diuina quā in illa apparitione repñtabat. **I**tem dicitur angeli. **S**. reuertēs veniā ad te etc. non legitur impletū nisi in hoc quod dicitur. **I**. xxi. ca. **D**ñs autē etc. in quo apper quod ille angelus quod dicit se reuerturū: et dñs visitans accipiunt in hoc loco pro eodē modo p̄dicto. **I**tem hoc patet de adoratione abrae: qui postquam vidit tres: unum adorauit: quod intelligendū est de adoratione patrie. dicit enim: **E**t adorauit in terra: quod unum ab ipso adoratum adonai vocauit: ut patet in scriptura hebraica. **I**tem hoc patet ex obsequio abrae p̄dictis viris seu angelis imp̄sō. **T**um in locutione cum se vocat seruū: ut cum dicit: **T**ransceas seruū etc. **T**um in hoc quod ea quae ad cōiuiuiū parauerat pro seipm cum magna diligentia seu festinatione faciebat: ut cum dicit: **F**estinauit abraam in tabernaculū etc. **I**psē vero ad armentū currit etc. quod festinauit etc. **T**ulit quoque butyrū etc. et posuit coram eis: unum **O**rige. **C**ōsidera primum senē abraam impigrū et alacrem in officijs. **I**tem quod ipis recubentibus dicit: **I**psē vero stabat iuxta eos quasi non audēs p̄cedere cum eis: nec etiā illi ipm ad se inuitabat quod oīa attēta dignitate abrae et eius senectute irrōnabilitē fierēt nisi hec apparitio esset sibi repñtatiua diuinorum: et abraam hoc spū prophētico cognouisset: unum **A**mb. in li. de abraa. **G**ide primo fidei mysteriū: deo illi apparuit et tres asperit: cui deo refulsit trinitate: non siue filio patris suspicit: nec sine sp̄scto filiū p̄fiter: hec ille. **E**t quibus et alijs ad hoc correspondētib⁹ in scripturis si attēte cōsiderentur manifeste patet quod hec fuit vna apparitio incedēs ad hoc quod dicit: **A**pparuit autē ei dñs: in principio hui⁹ capli. xviii. vsq; ad principū sequētis ca. i. xix. ubi dicit: **A**bijt dñs postquam cessauerat loq̄ abraam: et tōcū angeli recessissent ab eundo sodomā: interponit. abraam vero adhuc stabat coram dño: a deo audiuit: **A**mbula coram me et esto p̄fect⁹ etc. put sup̄ fuit dictū in additōe in ca. imēdiate p̄cedētī: et recepit pactū dñi in carne sua in fedus eternū etc. **S**. ad eternitatē ducēs: ut in **G**lo. statim fuit sibi facta appitio trium diuinarum personarum cum unitate diuine essentiae representatiua: ut ille qui p̄ multarum gentiū cōstituebat a deo in vera fide: vltimū terminū in quē fides tēdit saltē enigmatische seu repñtatiue videret: et p̄nir ostēderet esse iter celsiorē. **P** delinquentibus etiā alienigenis tanq̄ p̄ multarum gentiū: ut patet in facto sodomorum quod est sc̄da pars post principalē hui⁹ apparitionis: unum recte cōsideratū hec expositio est vna apud catholicos et līe magis persona: sed forte apud infideles distinctionē personarum in diuinis non

Regem cum fide trinitatis seruantes: ter enim decem triginta sunt. **d**it: nō faciā si iuenero ibi triginta. **Q**uia semel ait cepi loq̄ ad dñm meū: **Q**uid si inuēti fuerit **S**eruātes mandata cum dilectione dei et primi propter denariū et binariū. **i**bi viginti: **D**ixit: **N**ō interficiā propter viginti. **O**bscuro inquit ne irascaris dñe: si loq̄ adhuc semel: **Q**uid si inuēti fuerint ibi decem: **D**ixit: **N**ō delebo p̄p̄ decem. **A**bijt dñs postquam cessauit loq̄ ad abraam: et ille reuersus ē in locū suū.

Iusticia tam paucorum quae non possunt dici plus peteret liberatio populorum quoniam civitatum videtur magis extraneis: et ideo abraam non fuit ausus ultra descendere. **N**on delebo propter decem: ex quo patet quod propter paucos iustos parcendum est multitudini quando bono modo potest fieri: et quando mali sine periculo bonorum non possunt extinguari: propter quod saluator dicit: **S**inite vtriusque crescere vsq; ad messem: ne colligentes signa eradicetis simul et triticum.

Additio

in diuinis non recipientes posset irrōnabiliter declinari: de quo catholicis exponēs curare non debet: put declaratum fuit in questione sup̄ plogū ar. v. **E**t nota

tandū quod licet in exordio creationis mundi: et deinceps sepe pluralitas personarum diuinarum cum essentiae unitate inuatur: non tamen numerus determinat diuinarum personarum explicitē ostēdit vsq; ad tempus abrae in hac apparitione: ex quo dignitas abrae demonstrat: et p̄sertim in his que ad fidē pertinent.

In eo. ca. xviii. ubi dicit in postilla. **E**t adorauit adoratiōe dulci. **A**dditio. **ii**. **H**ec adoratio videtur esse patrie: quod ubi dicit: **D**ñe si inueni gram etc. ibi ponit adonai: ut dicitur est. adorabat enim abraam deū repñtatum per istos tres viros: unum **A**ug. xv. d. ci. dei. **A**braam in tribus viris deū cognoscebat: cui per singularem nomen loquebatur: etiā cum eos homines esse arbitraret: hec ille. **H**ec valde quod beatus dicit quod vnus apparebat quasi dñs inter alios quos abraam alloquitur: dicit enim: **I**dcirco declinat? ad seruū vrm. **D**e nobis autem hoc triū angelorum non videtur temere aliqd asserēdū: sed verisimiliter videtur esse dicendū quod ille qui venerat ad denūciandū sare conceptū: a quo christus secundum carnem nascitur erat eēt gabriel: ipse enim denūciavit danieli tempus aduentus christi. **D**an. ix. f. filii et zach. conceptū p̄curso ris ipsi christi: **L**u. i. a. et finalit̄ b̄tē dñi christi conceptio. **L**u. i. c.

In eo. ca. xviii. ubi dicit in postilla. **S**ed autē alia expositiones. **A**dditio. **iii**. **S**ecundum hanc expositionem. **S**. catholica supradicta iste qui vocat hic dñs est verus deus sub ratione deitatis ab abraam apprehensus: non habito respectu ad distinctionem personarum: sicut in plurimis locis sacre scripture reperit. **I**n eo. ca. xviii. ubi dicit in postilla: **A**ltra vero decem non descendit.

Additio. **iiii**. **H**iere. v. a. legitur: **C**ircūteyas hierim: et quod rite in plateis eius: an inuentatis virū faciētē iudiciū et quēntē fidē et p̄pitiū ero ei. **S**. hierim: ex quo videtur: quod per iusticiam unum tamen quod abraam ausus fuisset petere: quod hierem. in persona dñi cōcedebat. **A**d quod dicitur quod in hoc loco deo loq̄t more humano: ut doceret abraam: quod (put in hoc loco testat) p̄ceptum erat filijs suis ac domui sue post se custodire viā dñi: et facere iudiciū: et iusticiā addisceret: quoniam p̄cedēdū eēt per viā iusticie in puniēdis magnis flagitijs: quod publica euidentia habet: de quo intelligit dauid: unum **A**mb. **P**ctm cum clamore/culpa cum libertate etc: et tōcū iste collatiōes inter deū et abraam referēde sunt ad informationē ipsius abrae modo humano: ut cum dicit: **D**escendā et videbo p̄cipitationē iudicij: cōpesceret p̄sertim quo ad maiora crimina: quod cōtra acrius sunt puniēda: tātō videntur tardius credēda: ut in glo. **A**braam autē non petiuit in hoc loco misericordiam simpliciter: sed admittā cum iusticia: unum dicit: **A**bsit a te vt occidas iustū cum impio etc. et ideo postquam accessit ad numerū decem cessauit ultra petere: effmans quod modicū quasi nihil reputat: ut dicit p̄sus. **ii**. **P**hy. **H**iere. v. in persona dei more diuino loquitur: cuius misericordia est infinita: ut sic etiā propter unum tamen parcēdū dicit esse quos ceteris.

Replica

correctorij **B**urgen. fictore. **I**n ca. xviii. exponit postillator apparitionem factam abrae secundum intentionem hebreorum et etiā doctorum catholicorum ad litteram multū sufficēter et intelligibiliter: sed quia mysticā expositionem hic non tāgit: sed in ope suo morali. **B**urgen. dicit eū superficialiter facere: et facit longā digressionē: quod tamen ad sensum scripturalem non videtur pertinere: nam illū passum: **T**res vidit et unum adorauit: etiā exponit de trinitate personarum et unitate essentiae per allegoriam. **S**ilr btus **A**ug. ii. de tri. ca. v. et glo. ordi. unde est in hac apparitione deo repñtabat ad scripturam: et in eius persona fiebat locutio ministerio angelico in corpibus assumptis: abraam tamen primo putabat eos esse homines: quod humanitatis impendebat obsequia: sed ex

quia: sed ex colloquio aliqd supra hoies excellētie habere eos
 cōcepit: vtputa scire occultū: scire risum: et cetera que ex littera
 trahi pnt: vñ nō dubitauit deū adesse. **Hec est snia bñ Aug.**
 xvj. de ciui. dei. ca. xvij. et mgro hīsto. **Patz etiā in speciali ex**
gestis abrae ipm pmo nō intellexisse deū vel angelos fuisse in
hac apparitōe: quē admodū sentit Burgen. hic p̄ postillatorē.
 nā stultū fuisse deo vel angelis pedū corporalē exhibere lotu
 raz: nec minus stultum intelligentijs infatigabilibus deputa
 re locū quietis post laborē: multūq; irrōnabile immortalibus
 proponere cibū. q̄ enī cibo egent imortales esse nō pnt: qd̄ vi
 dit **Aristoteles in lumine naturali:** et abraā nō dubitauit nec
 dubitare debuit ex lumine fidei. **Et** quibus manifestum est q̄
 p̄mū putabat eos hoies esse: et p̄ tūc eis cultū dulie t̄mmodo
 exhibuisse: sed p̄ colloquia mores et eoz cōclusiōes / et determi
 natiōes cōtinuo didicit abraā angelos eos esse: ipm̄q; deū re
 presentare: iō aliqñ loquebatur eis pluraliter dicens: **Idcirco**
declinastis ad seruū vestrū: aliqñ singulariter dicens: Nun
quid p̄des iustū cū ipio: sicq; exhibuit eis cultū hyperdulie: s; si
 latrē recepit signatū pro signo / rep̄ntatū deū p̄ representantib;
 angelis / quibus bñ pensatis solunnē facilliter ea que p̄ Bur
 gen. sunt adducta in contrariū. **In eo. ca. vbi postillator ex**
ponens adorationē abrae: dicit eā fuisse latrā / allegans ad h
q̄ in hebreo habet adonai / vbi nos habem⁹ dñe: v̄ videt Bur
gen. fingere q̄ in hebreo. s. habeat adonai. nā Exod. vj. a. dñ.
Ego sum dñs qui apparui abraā isaac et iacob: et nomen meū
adonai nō idicauit eis: Quō igit abraā vocasset dñm adonai:
 cū nomē illud nō fuit ei notū nec indicatum. et puto eū sepe sic
 fingere: qñ loquit de hebraica veritate: hoc tamē nō videt: qz
 p̄m bñm **Hiero.** adonai nō est propriū nomen: qz interpretatur
 dñs v̄ dñator: que possūt puenire alijs q̄ ei cui latrā est adhi
 benda. **Hec valet instantia ad illud quod dicit hebrei vnum**
ex illis tribus apparuisse quasi alijs pstantiorē: qz dicit Bur
gen. q̄ abraā dixit se seruū oim̄ triū. stat enī apparere regē cū
quatuor: vel quinq; pncipibus / inter q̄s rex apparet solēnior
et tñ q̄s dicat se seruū oim̄. sed in pncipali videt Burgen. iplica
re. allegat enī bñm Aug. q̄ abraā arbitrabat eos hoies esse
 sicut et vez est: vt p̄z ex dictis in p̄cedenti **Et ibidē Burgen.**
 dicit abraā deo latrā exhibuisse in p̄posito: q̄ singulariter de
 eis loquebat. **Un arguit Burgen.** qz abraam in eodē litte
 re cōtextu

Glo. ordi.

Ca. XIX

Nico. de lyra

Uneruntq; duo angeli etc.
 Notandum q̄ tres angeli nu
 mero impari abrae apparent:
 qz numero impari deus gaudet. So
 domā venerunt pari numero. i. duo q̄
 numerus primus ab vnitāte recedit et
 pnceps est alteritatis: quasi semineā si
 gurans mollicie. **Venerūt in vesperē:**
 qz iā sodomis occubuerat sol iusticie.
Qui cū vidisset etc. Dū occur
 rit loth et adorauit angelos videt intel
 ligere: dum ad refectionē corpis inui
 tat / hoies videt putare. **Sed de his et**
de illis q̄ abrae apparuerūt idē intelli
gendū est. **Et hoc aut loco scripture et**
multis alijs cōmendat virtus hospita
litas. vñ paulus Heb. xij. a. Hospi
talitātē nolite obliuisci. **Per hanc enī**
placuerūt quidā angelis hospitio rece
ptis. c. Lauate. Quod hospitib⁹
solet fieri: vt effectus terreno puluere
fordidat: et accidia et pusillanimitate
tanq; puluerulentis squaloribus emū
dent. **Un in monasterijs puenientibus de via oīo celebraf.**
Opulit illos

Nico. de lyra

Uneruntq; duo angeli. **Hic cōsequēter Ca. XIX**
 describit abrae exauditiō quātū ad liberationē ipsius
 loth / in q̄ sic procedit: qz primo ponit destructionis so
 dome occasio. scdo ipsius loth liberatio / ibi: **Iā ppe erāt vt ef**
fringerent fores. tertio destructionis executio / ibi: Igit dñs
pluit sup sodomā. q̄rto incestus ppetratio / ibi: Ascēditq; loth
de segoz. Circa p̄mū sciendū q̄ licz pctā p̄terita demeruisent
subuersionē sodomozū: tñ vltima occasio fuit ex nephario crī
mine: quod volebant cum angelis in specie iuuenū apparenti
bus exercere: quod describit cū dicitur: a. Veneruntq;
duo angeli sodomā etc. **Unus ad subuertēdū patriā: ali⁹**
 ad liberandū

Ca. XIX

Uneruntq; duo angeli a
 a Expectante cuiusli
 bet hospitis aduentū.
Sodomam vespere: se
dente loth in foribus ciuitatis.
 a Vt appareret q̄ hospitalis esset.
Qui cum vidisset eos: surrexit et
iuuit obuiā eis: et adorauit pnus
in terram / et dixit: Obsecro dñi
declinate in domū pueri vestri /
et manete ibi. Lauate pedes ve
stros: et mane proficiscemini in
viam vestrā. Qui dixerūt: Mi s
 a Futurū exterminij significat: dū se imu
 nes et abhorreere flagicia sodomozū mōstrāt
 nimē: sed i platea manebimus.

nō intēdebāt imediate ire ad petitiōes p̄mā ipsi⁹ loth: vt p̄ hoc
 declararet magis

Moraliter. **Veneruntq; duo angeli sodomā ve**
spere. **In hoc capitulo tria describuntur scz ipsius loth salus:**
sodomozum interitus / et ipsius loth incestus. Circa primū di
citur: a. Veneruntq; duo angeli sodomā vespere.
Per quos designatur predicatorēs simul cōbinati / sicut dicit
Lu. x. a. de p̄dicatozib⁹ euāgelij: Misit illos binos ante faciē
suā etc. qui debēt denunciare sodomē. i. cōgregatiōni malozū
destructionē. b. Sedete loth in foribus ciuitatis. Et
pegrinos duceret in domū suā: p̄ qd̄ designat q̄ hō iust⁹ stude
at alios inducere ad iusticiā. Prover. xxi. b. Excogitat iust⁹ de
domo ipij vt detrahat ipios a malo. Et qm̄ sicut isti nitūt ipi
os a malo detrahere: sic ipij iustos ad malū iducere: iō idē:
 l ij * **Viri ciuitatis**

Moralit

Additio

onay

sta de

uio

Compulit illos. Albu. Angeli qsi coacti domū loth ingrediunt: vt charitas ipsius tēptata 7 pbata remuneret: et vt ostenderet q̄tum esset hospitalitatis bonū: hospitalem domū ingressi sunt: 7 hospite liberauerūt / clausas hospitib⁹ domos ignis ingressus: pctōres perdidit. b Habeo duas filias. Aug⁹. Utrū admittenda sit cōpensatio flagitioꝝ vel quozūlibet peccatorū vt faciamus mala ne fiant grauiora: an pturbationi loth non sit consilio tribuendū: merito querit: 7 nimirū periculosissime hec cōpensatio admittit. Si autē pturbatio mentis fuerit / nullo modo est imitanda. c Et intro duxerūt ad se loth. Greg⁹. moral. Salis aduersantibus intra domum loth reducitur et munitur: quia quisq; iustus prauozum insidias sustinēs / ad mentez reuertitur 7 manet interritus. Sodomite in domo loth hostium inuenire nequnt: quia corruptozes mentiū cōtra vitā iusti

Moralit

Nico. de lyra

declararet magis pietas ipsius: et daret alijs exemplū hospitalitatis: ideo sequit: a Compulit illos oppido. i. valde: 7 tunc acquieuerūt: simile habet Luc. vlti. d. de duobus discipulis euntibus in emaus / cum qbus dñs erat in specie peregrini: 7 finxit se longius ire / cuꝝ subdit: q̄ coegerūt eum et remāsit cum illis: ex quo patz q̄ ad simplicem inuitationē nō remansit cū eis. Et ex istis locis 7 similib⁹ habet q̄ peregrini nō solū sunt inuitandi ab hospitium superficialiter 7 leuiter: sed cū instātia magna. b Lorit azyma rē. Ex hoc loco dicitur hebrei q̄ tepus erat paschale: i quo precipit in lege q̄ iudei comedāt azymos panes septē diebus: 7 q̄ loth istā obseruationē didicerat in domo abrae. sicut enī aliq̄ alia cerimonialia ante dationē legis obseruabant vt de circūcisione dictum est ca. xvij. Et de obseruatione sabbati ca. ij. ita dicit hic de obseruatione paschali: sed hoc videtur falsum: quia Exo. xij. e. vbi agit de exitu filioꝝ israel de egypto dicit q̄ exierūt nocte paschali. Et causa q̄re tūc comederūt panes azymos assignat / qz nō poterāt tūc aliquid fermentare eo q̄ egyptij cogebāt eos exire: ex quo manifeste ex aliq̄ obseruatione p̄us instituta: s; ex hoc q̄ in illo exitu fuerunt coacti vt azymis: institutū est vt de cetero in solennitate paschali azymis vterent in memoria sui exitus de egypto: hoc etiā videtur ex noie pasche qd̄ trāsitus interpretatur: eo q̄ illa nocte angelus dñi transfijt per egyptū egyptios pctuens: 7 filios israel saluans: 7 qz eadē nocte filij israel iceperūt exire de egypto se disponendo ad exundū in mane: vt videbit Exo. xij. a. vt transiret ad terrā p̄missionis: ppter qd̄ non videt q̄ antea esset aliqua obseruantia paschalis: 7 iō qm̄ dicit: Lorit azyma / hoc est: quia tales panes cito possunt fieri hospitibus adueniētibus. Sequit: c Omnis ppls siml. Synecdoche est locutio / sicut dicit: tota ciuitas currit ad tale spectaculū: licet aliq̄ maior pars remaneat. nō enim est verisimile q̄ totus ppls vnus ciuitatis magne esset circa domū loth. d Educ illos rē. concubitu nephario. e Egredus ad eos loth post rē. ne intrarēt domū eius: 7 impeterēt hospites quos adhuc credebatur esse hoies. f Habeo duas filias rē. Hoc dixit vt euitaret maius malū. i. vitū contra naturā: 7 violentia hospitum suoz. de iure enim naturali est cōseruare hospites: 7 ptz littera. Sic querendū est utrū loth peccauit offerēdo filias illis luxuriosis: 7 videt q̄ nō: quia de duob⁹ malis minus malum est eligendū

14. dif. c. qd̄ ait. 32. q. 7. c. affectu rebat.

13. q. 5. ac. cufatores. 7 q̄ loth istā obseruationē didicerat in ij. et. q. 6. c. leges

2. pe. 2. b

Questio

lum est eligendū: sed maius malum est vitū contra naturā q̄ defloratio virginū per stuprū: ergo rē. Item moyses permisit dare libellū repudiij qd̄ erat illicitū: p̄m q̄ dicit saluator Darthei. xij. a. Ad duriciā cordis vestri rē. Et hoc ad euitādū maius malū. i. vxoricidiū: vñ dicit glo. ibidē. Permissū est eis vt vxozes dimitterēt ne eas occiderēt: et tñ moyses scūs fuit: nec i b̄ peccauit: q̄ et ipse loth potuit pcedere filias suas ad euitādū vitū 7 naturā 7 violentiā hospitū suoz. Itē licite p̄mittit meretrices i ciuitatib⁹ ne oīa turbent libidinib⁹ p̄m Aug⁹. Contrariū videt p̄ dictū Aug⁹. q̄ loth turbat⁹ dixit b̄: qz tales cōmutatōes nō sūt faciēde. Dicēdū q̄ illicitū fuit sibi pcedē abusu filiaz suaz. charitas enī est ordinata: 7 iō null⁹ d̄z cōmittere aliqd̄ inordinatū quo ad se: vt p̄caueat maiorī pctō alterius: vnde p̄m Aug⁹. lib. cōtra mendaciū: etiā ad p̄cauendū homicidiū nō est mētiedū. loth autē nō potuit offerre filias suas nō p̄dicto quin p̄sentiret in re qd̄ erat pctm̄ de genere: non solū veniale sicut est mendaciū officiosum: s; etiā mortale: tñ exoneratus fuit a tanto: 7 si nō a toto: Tum rōne pturbatiōis mētis in qua erat: Tum qz vitio pessimo in suis cōciuib⁹: et violētie in suis hospitib⁹ occurrere intendebat. Ad p̄m in cōtrariū dicendū q̄ verū est i corpali: s; q̄ hō faciat pctm̄ qd̄cūq; minimū ad euitandū maius in alio: non est licitū. nō enī faciēda sunt mala vt veniat bona: p̄m q̄ dicit Ap̄l. Ad secundū d̄z cunct aliq̄ q̄ moyses nō cōcessit ex se / qz peccasset: sed ex auctoritate dñi q̄ p̄t matrimonij cōiungere 7 dissoluere p̄ ut sibi placet. Nec illi qui sic vxozes d̄ mittebāt peccabāt: q̄tū erat ex ipsa d̄missione: sicut nec filij isrl̄ peccauerūt spoliādo egyptios aucte dñi: q̄ p̄t p̄ aut ut vult vni auferre 7 alteri dare. poterat tñ esse pctm̄ in dimittentib⁹ ex alia causa. i. si iniuste odiebāt vxozes v̄l huiusmodi: sed hoc dictū nō videt consonū h̄o saluator Darthei. xij. b. 7 Darthei. b. q̄ si q̄s dimiserit vxozē nisi ob fornicationē 7 aliā duxerit mechaf: 7 qui dimissam duxerit mechatur: quod nō esset verū si p̄m̄ m̄rimoniū esset dissolutū: 7 ideo aliter p̄t dici q̄ repudiuz vxozis fuit p̄missuz: qz nō puniebāt in lege: nō p̄ hoc q̄ forēt licitū: sicut 7 dare ad vsurā extraneoz: vt habet Deut. xxij. a. vbi de hoc plenius dicit Ad tertium dicendū q̄ lex hūana p̄mittit meretrices inq̄tū nō punit talē fornicatio nē: qz nō p̄t oīa punire / sed aliq̄ rōnabiliter dimittit dei iudicio puniendaz nō tñ licitū ē legislatoꝝ ad meretriciū vel fornicationē inducere etiā p̄ maiorimalo vitādo. Ad autē inducē q̄ de iure naturali est cōseruare hospites suos rē. Dicēdū q̄ libet tenet hospites tueri inq̄tū p̄t p̄ moꝝ dū licitū: nō tñ d̄z peccare ad eoz tuitionē p̄t ordinē charitatis / vt dictū est. g Habeo duas filias rē. Dic interponit ip̄ loth liberatio: qz violentia lup̄ ip̄m incresebat. h Et ecce miserūt rē. i. angeli: qz tps erat vt oñderēt prātē agelicā. i Et introduce. ad se loth / malis gratib⁹ oīm q̄ erāt circa domū. Et eos rē. * Viri ciuitat⁹ valla. do. vt cū angelis q̄s hoies putabāt facerēt op⁹ nephariū: s; qm̄ iust⁹ p̄posse malū nitit ip̄e dire: iō subdit in p̄sona ei⁹: f Habeo duas filias rē. Per q̄s itelligi p̄nt suba tp̄alis 7 corpalis vita. hec enī p̄ p̄rimi salute sunt exponēda. S; qz mali nolūt acq̄scere v̄bis bonoz: ideo pctiunt p̄mo cecitate p̄ obstinationē. et sc̄do igne 7 sulphure p̄ eternā damnationē. Apoc. xij. b. Pars illoꝝ in stagno ignis 7 sulphuris. Dicit autē ip̄ loth p̄ quē figurat iust⁹. * Noli respicere

Compulit illos oppido vt diuerterēt a a qz humana forma indutos v̄ vestitos ad eū. Ingressisq; domū illi⁹ / se videbat a quia immunis a fermento ne quitie so domozum.

cit cōiuuiū: corit ācyma 7 come b a Quia tranquillitate castitas sp̄ inq̄tare derūt. Prius autē q̄ irent cubimolitur circūstrepēs sartago libidinū.

tum: viri ciuitatis vallauerūt do t a filij noctis operibus noctis obtenebramū illi⁹ a p̄uero vsq; ad senē oīs c re volunt filios lucis.

ppls simul. Vocauerūtq; loth / 7 dixerūt ei: Ubi sunt viri qui introierūt ad te nocte: Educ illos o huc vt cognoscam⁹ eos. Egredus ad eos loth post tergū accludēs ostiū ait: Nolite queso frēs mei: nolite malū hoc facere. Ha f

pturbat⁹ flagitiū flagitio vult cōmutare beo duas filias que necdum cognouerūt virum: Educā eas ad vos: 7 abutimī eis sicut vob̄ placet. Dos fidelū est ab oīi iniuria hospites defensare. Hoies tantū putabat.

cuerit: dū nō viris istis nihil faciatis mali: qz igressi sūt sub vmbra culminis mei. At illi dixerūt: Recede illuc. Et rursū: In a quasi peregrina indicia nō recipimus.

gressus es iniquum / vt aduena: nunqd̄ vt iudices: Te ergo ip̄m a qz tēptatōe libido supare nō p̄t: gra magis q̄ hos affligem⁹. Quinq; uioꝝibus stimulis v̄get.

faciebant loth vehementissime. qz cū castitas pene vsq; ad lapsum ip̄etit sepe bonozū adiutorio intra consciētē claustrā prope erat vt infringerent s tra inuolata seruatur.

fozes: et ecce miserūt manū viri: b a quia aditus cordis contra prouos motus ratione munitur.

et introduxerūt ad se loth / clau: os rē. Dicēdū q̄ libet tenet hospites tueri inq̄tū p̄t p̄ moꝝ dū licitū: nō tñ d̄z peccare ad eoz tuitionē p̄t ordinē charitatis / vt dictū est. g Habeo duas filias rē. Dic interponit ip̄ loth liberatio: qz violentia lup̄ ip̄m incresebat. h Et ecce miserūt rē. i. angeli: qz tps erat vt oñderēt prātē agelicā. i Et introduce. ad se loth / malis gratib⁹ oīm q̄ erāt circa domū.

Et eos rē. * Viri ciuitat⁹ valla. do. vt cū angelis q̄s hoies putabāt facerēt op⁹ nephariū: s; qm̄ iust⁹ p̄posse malū nitit ip̄e dire: iō subdit in p̄sona ei⁹: f Habeo duas filias rē. Per q̄s itelligi p̄nt suba tp̄alis 7 corpalis vita. hec enī p̄ p̄rimi salute sunt exponēda. S; qz mali nolūt acq̄scere v̄bis bonoz: ideo pctiunt p̄mo cecitate p̄ obstinationē. et sc̄do igne 7 sulphure p̄ eternā damnationē. Apoc. xij. b. Pars illoꝝ in stagno ignis 7 sulphuris. Dicit autē ip̄ loth p̄ quē figurat iust⁹. * Noli respicere

Contra vitā iusti nullū respensionis aditū inueniunt: percussi ce-
 citate quasi domū circūeunt: qz inuidentes facta & dicta p̄scrū
 tant. Sed qz de vita iusti fortis & lau-
 dabilis actio vbiq; obuiat/errātes pa-
 rietē palpant. a **P**ercusserūt qz
 cecitate. Aug. Brece acrisia. i. au-
 dentia/si possit dici: q̄ faciat nō videri:
 nō omnia sed qd nō est opus. Quō enī
 deficerent querēdo hostiū si cecitate p̄-
 cussi essent vt nihil viderent. Sua enī
 calamitate turbati/ nihil vltius req̄-
 rerent. Hac acrisia p̄cussi erāt: qui he-
 licū querebāt & qui christū post resur-
 rectionem cū ipso ambulantes nō co-
 gnoscebāt. b **E**gressus itaq; rē.
 Hiero. In sequentibus filie loth vir-
 gines fuisse legunt et ipse ad sodomi-
 tas dixit: Ecce due filie mee que nō co-
 gnouerunt virū rē. Nūc autē dicit ha-
 buisse generos. Sed quidā arbitranē
 eas que viros habuerunt/ in sodomis
 perisse: & que v̄gines erāt cū patre ex-
 iisse. Sed hebraica vitas habet: Egres-
 sus est loth & locutus est ad sponfos q̄
 accepturi erant filias ei. Virgines er-
 go filie necdū fuerant in simonio copu-
 late. c **L**ūq; esset mane. **S**id.
 Loth frater abraā iustus & hospitalis
 in sodomis: significat corp̄ christi: qd
 in oibus sc̄tis inter impios genuit quo-
 rū factis nō cōsentit: & a quozū p̄mixti-
 one liberabit in fine seculi illis damna-
 tis supplicio ignis efnī. d **I**n mō-
 te. **S**tra. Sōns altitudinē virtutū
 significat/ ad quam angelus hortatur:
 s̄m illud **Par. xix. c.** S̄vis perfectus
 esse/ vade et vende oīa que habes rē.
 Qui nō viderit se non posse cōscende-
 re: melius est vt in segor. i. in paruula
 remaneat: cōtentus laicali & cōi vitā q̄
 montē virtutis arripiat: & ad secularia
 redeat. Virginitas altus mons est ad
 quā angelus hortat. Si quis videt se
 nō posse cōscendere: maneat in segor. i.
 in legitimo cōugio: qz melius est me-
 diocri bono vitā: q̄ p̄ abrupta libidinis
 p̄cipitari. vñ. i. **Cor. vij. a.** Prop̄ for-
 nicationē vnūquisq; vxorem habeat.
Nec possum in monte. s. perturbatus
 nō credebat dño/ quē in angelis agno-
 scebat: sicut p̄turbat filias p̄stuebat.
 e **E**st ciuitas hec rē. **S**id. So-
 doma interpretat cecitas: & exprimit mun-
 dana desideria. Altitudo mōtiū specu-
 latio p̄fectoz. S̄z qz multi mūdi illece-
 bras fugiūt: tñ in actione positi cōtem-
 plationis apicē subire nequeūt. Exiuit
 loth a sodomis/ sed ad mōtana nō pue-
 nit. Tñ loth ait: Est ciuitas hec rē.
 Juxta dicit: & tñ ad salutē tuta: qz acti-
 ua vita nec a mūdi curis ex toto discre-
 tat: nec a gaudio efnē salutis est aliena.
 f **A**d quā pos. rē. Qui ad cōtēpla-
 tiuā ascēdere nō sufficiūt: ad actiuā vi-
 tā p̄fugiūt in qua saluent. **G**reg. mo-
 ral. Arentē sodomā fugere est incēdia
 carnis declinare. Altitudo montiū mū-
 di cōtēptus. Vel in mōte sunt q̄ carna-
 li copule inherent: sed nisi cura suscipi-
 ende plis/ nulla solūmē voluptate car-
 nis. Sed qz multi carnis scelera dese-
 rūt/ nec tñ i p̄ugio carnis positi: vsus
 solūmodo

citā acrisia: ab a quod est sine & crisis qd est iudicium: & tali-
 ter p̄cussi fuerunt illi qui querebant heliceū: vt habetur. iij. **R**
 Reg. vi. b **D**ixerūt at ad loth.
 Reuelātes ei q̄ essent angeli missi ad
 destruendū ciuitatē p̄pter ppli iniqui-
 tatē. c **H**abes hic rē. Et hoc di-
 cūt hebrei q̄ loth habebat duas filias
 maritatas in ciuitate: quarū filij hic fi-
 lij loth vocant. Sed hoc nō videt ve-
 rū: qz. j. dicit q̄ Loth iuit ad generos
 suos qui accepturi erāt filias suas / vt
 saluaret eos: & multo fortius si habuisset
 in ciuitate filias maritatas & nepo-
 tes citius iuisset ad saluandū eos/ cete-
 ra patent vsq; ibi: d **E**t visus rē.
 i. irrisorie. volebat enī dñs q̄ perirēt
 cū alijs. per istos designant peruersi &
 in pctis obstinati: qui qñ audiūt cōmi-
 nationes de districtione iudicij futuri
 reputāt quasi truphā. e **L**ūq; eēt
 mane. Tota enī nocte fuerat dep̄ca-
 tus in orōne p̄ ppli liberatōe. f **L**o-
 gebāt eū angeli. Volentes diuinū
 mandatū exequi. g **D**issimulāte
 illo ap. Quia semper retardabat que
 rens misericordiā dei sup populū. **S**e-
 quitur: h **S**alua aīam tuam.
 Ac si dicerent: sufficiat tibi saluare vi-
 tā tuā & illoz qui tecū sunt. i **N**o-
 li respicere rē. Per inordinatū affe-
 ctum ad ea que remanent in ciuitate:
 quia hoc esset contra diuinā iusticiam
 quam tibi annūciauimus. k **N**ec
 stes rē. Quia venerāt ad subuertē-
 dum cū sodoma quattuor alias ciuita-
 tes/ et etiam spacium intermedium.
 l **S**ed in monte rē. Hebrei di-
 cunt: In monte. i. prope abraam/ eo q̄
 eius precibus loth saluabatur. Alij ex-
 positores dicūt: In monte propinquo
 ciuitati sodomē: quia dñs volebat de-
 struere vallē in qua erant predicte ciui-
 tates. m **D**ixitq; loth rē. **L**z enī
 loqueretur duobus angelis: tamē di-
 rexit sermonē suū ad illuz qui venerat
 ad saluandū ipm. n **N**ec possum
 in monte saluari. s̄m expositionem
 hebreozū. In monte. i. prope abraam
 qui tunc manebat in monte: magis ta-
 men remoto a sodoma q̄ mons ille de
 quo loquunt alij expositores: timebat
 enim loth s̄m expositionē hebreozū
 ne si veniret iuxta abraam qui erat san-
 ctus: eius imperfectio magis appare-
 ret & a deo puniretur: qui tamen de so-
 domis saluabatur in quozū cōparatio-
 ne iustus erat. simile habet. iij. **R**eg.
 xvij. b. de muliere sareptana: que dixit
 ad heliā: Ingressus es ad me vt recor-
 darentur iniquitates mee: & interfice-
 res filiū meū. Alij expositores dicunt
 q̄ loth dixit hoc eo q̄ mons ille p̄pin-
 quus erat sodomē: et timebat ne sub-
 uersa ciuitate mons rueret: vel quia
 erat senex timebat ne frigus ipsum ap-
 prehēderet ibi & infirmaretur: et ideo
 petit pro alio loco. o **E**st ciuitas
 hec rē. Ac si dicat: modicus est ibi po-
 pulus: & p̄ consequens iniquitates eius
 nō sunt tāte sicut aliarū quattuor: pro-
 pter quod facili⁹ pōt parci illi ciuitati.
 Et saluabor
 * i **N**oli respicere rē. Quia dā-
 natis nō est cōpatiēdū: s̄ magis de di-
 uina iusticia cōgaudēdū. **P**s. lvij. b.
 Letabit iustus cū viderit vindictam:
 man⁹ suas lauabit in sanguine pctōris
 Circa scdm scz salutē ipius loth dicit. **A**ls + hic
 l iij * Ascēdit aut

f 4. re. 6. d
 27. q. 2. c.
 egressus. et
 c. p̄ius q̄
 c. p̄ius q̄
 f Sap. 10. a
 Als + locu-
 t' ē dñs ad
 eū: Salua.
 Als + glori-
 am.
 Als + hic

Nico. de lyra

Et eos rē. Nō taliter q̄ nihil vi-
 deret: sed qz nō videbāt ea que quere-
 bant & volebāt videre: & vocat talis ce-
 citas acrisia:

Solummodo debiti iura cōseruāt. **F**uit loth de sodomis: s; nō moy ad montana puenit: q; dānabilis vita relinquit: sed adhuc cellitudo cōiugalī p̄tinētie subtiliter nō tenet. **E**t in medio segor: q; fugientē infirmū saluet: q; cuz p̄ incōtinentiā miscēt cōiuges: lapsus scelerū fugiūt z cum veniā saluant: z q̄si par uā cinitatē inueniūt: in q̄ ab ignib; de fendunt: q; cōiugalī vita nō d̄tutib; mira est: sed tm̄ a supplicijs secura: vñ **A**st ciuitas hec zc. **C**itā suā cōiuges: q̄si in parua ciuitate custodiūt: q̄n̄ p̄ se assiduis orōnib; itercedūt: vñ ad loth dicūt: **A** **E**cce etiā i hoc susce. p̄ ces tu. q; cū deo orō fundit talis vita cōiugij nō dānat: vñ. i. **C**oz. vij. a. **N**olite fraudare iuicē zc. **I**git dñs pluit su. zc. **B**reg. Sulphur: fetor carnis. **I**gnis ardoz: carnalis de siderij: cum dñs carnis scelera punire decreuisset: q̄litate vltiōis inotuit ma cula criminis. **S**ulphur eī fetet/ignis ardet/q; ergo ad puerfa desideria car/ nif fetore arserāt: iure sulphure z igne perierūt/vt ex iusta pena dicerent: qd̄ iniusto desiderio fecissent. **S**tra. **M**otandū q; p̄mos pctōres aqua dilu uij exterminauit: q; siffr offenderāt deū p̄cupiscētia carnis. **S**odomite d̄o gra uiozi supplicio ignis. s. z sulphuris di luuio perierūt. **L**ic; enī illi mēsurā ex/ cederēt: q̄si naturalit̄ peccabāt. **I**sti ve ro cōtra naturā: iō grauiſsimi supplicij exēplo dānati sūt. **C** **U**niuersos habi. **A**lchu. **I**nfantes cū parētibus in sodomis cremati sunt: vt posset ad uerti impiſsimū factū sodomitarū/ne de origine eoz aliqd̄ remaneret vesti giū. **E**t puissimū est illis/ne diu viden/ tes sequant̄ exēpla patrū: z leuius pu nirent. **P**arētes q; tam p̄ se q; p̄ eis rei sunt. **D**ors enim filioz: crimē est parentū. **I**deo futuri sunt accusatores eoz. **E**st etiā q̄lecōq; bñficiū nō reum eē q; glōsios nō est. **p**dest enī pauperē nō esse: q; rex esse nō pōt. **D** **R**espi ciēsq; vxoz ei. **A**ld. **V**roz eoz gen; figurat q; grā vocati retro aspiciūt: et ad ea q; reliqrāt redire p̄tēdūt: de qb; d; **L**u. ix. g. **N**emo ponēt manū i ara tro z respiciēs retro: aptus est regno dei. **I**ō phibēt illis retro aspiciere. **I**n quo oñdit̄ nō esse redeundū ad veterē vitā: his q; p̄ grām regenerati: si vlti/ mū cupiūt euadere incēdiū: vxoz retro spiciēs in salē versa est: exemplū facta scz z cōdimentū vñ alij saliant: vñ xps ait **L**u. xvij. g. **H**ementote vxozis loth: vt nos. s. tanq; salē cōdirer: ne ne gligētes essemus/sed prudēter cauere mus. **E** **L**ū enī subuerteret. **I**n nūit scriptura magis meriz; abraē deū liberasse loth: vt intelligam; iustū esse dictū quodāmod. **P**artime/q; colebat vñ verūq; deū: z cōparatiōe sodo/ morū: inter q̄s viuēs ad silē scelus fle cti nō potuit. **f** **R**ecordat; est a. **P**atz meritis abraē loth fuisse libera/ tū quē scriptura appellat iustū. **E**t sciē dū q; iustus erat/nō sicut abraā: sed cō paratiōe sodomitarū. **g** **A**scēdit; q; zc. **S**ic cōiugati de humilitate acti ue: aliqñ ascendūt ad altitudinē cōtemplatiue. **A**scēdit; loth de segor zc. **D**iero. **Q**uerit cū primū montis fuge se/ gor p̄tulerit: z eā in q; habitaret liberari voluerit. **S**ursus de segor ad montē trāsierit. **R**ñdebim; verā esse hebreoz de se/ gor cōiecturā: q; frequēter terremotu obruta: p̄mū balē z post salisa dicta sit: timuerit; loth dicēs: **S**i ceteris stantibus ista sepe subuerſa est / q̄tomagis i cōmuni ruina nō poterit libera ri: z hanc occasionē infidelitatis causam incētus fuisse. **Q**ui enim ceteras

enī ceteras viderat subzui: z hanc stare seq; dei auxilio erunt; de eo quod sibi concessum audierat ambigere non debuit.

Rico. de lyra

a **E**t saluabor in ea/qd̄ etiā cōcessum est ei: z patet. **S**equitur: **b** **F**estina et saluare tibi zc. sicut petisti.

c **Q**uia non zc. **H**oc autē dixit angelus q; erat missus ad subuertēdū.

Iciebat enī volūtate dñi de liberatiōe loth contra quā venire nō poterat nec volebat. **d** **I**dcirco zc. i. pua: p; pter p̄bū loth qui dixerat: **M**und; nō modica est zc. **S**equit; **e** **I**gitur dñs pluit. **H**ic ponit subuertētiōis ex ecutiō: z q; pena d; cōrespōdere pctō iō subdit; **f** **S**ulphur z ignem. **I**gnis enī sulphure; h; ardore z fetore: ad significādū vitiū sodomoz: cuius modi est vitiū p̄ naturā: qd̄ fetet vilitate z ardet p̄cupiscētie seruoze **g** **E**t subuertit ci. zc. p̄ ministeriū angeli. **D**icūt ei hebrei q; ille q̄ttuoz ciuitates erāt situate sup rupē vñā: z āgel; subuertit rupē illā: z p̄ p̄ns ciuitates desup si tuatas. **A**lij expositores dicūt. **S**ub uertit. i. destruxit igne sulphureo p̄di cto. **h** **R**espiciēs q; zc. iordinaro affectu p̄ceptū āgeli. **i** **V**ersa ē. zc. **D**icūt autē hebrei q; p̄ruit q; nocte p̄cedenti peccauerat in sale vt sic pena cōrespōderet pctō penitēti enī loth p̄ dimēto cibi āgeloz q; hoies crede bat: ip̄a reuinit appoztare: q; p̄m modū sodomoz inē q; hitabat affectū ad ho spites nō hēbat. n̄ri autē expositores di cūt q; factū sit in figura. sal enī p̄dimē tū ē ciboz: z iō vxoz loth respiciēs retro p̄sa ē i statuā sal; q; punitiō ei; dat p̄di mentū sapie penitētibus: ne ad p̄sina pctā reuertāt: p̄p̄ qd̄ z ipse dñs dixit **L**u. xvij. g. **H**ementote vxozis loth: z ista expositio lz mystica videat; pōt tñ dici l̄salis: p̄p̄e enī sc̄i q; p̄p̄e tabāt spū dñi: aliqñ p̄p̄abāt v̄bis: sic hieremias destructionē p̄dixit ciuitat; hierl̄m. **D**ier. xxxv. d. **A**liqñ autē p̄p̄e tabāt fact; sicut idē hiere. posuit cathe nas ligneas i collo suo **D**iere. xvij. a ad designādū q; sic ducerent catenari i babilonē. **E**t eodē mō dicendū q; ipse dñs cui; spū locuti sūt. p̄p̄e: aliqñ iſi nuat futura v̄bis: vt p; q̄si inuerabili b; exēplis in sc̄pturā: aliqñ fact; sic in p̄ loco de vxoz loth: z in plurib; alijs. **k** **A**braā autē zc. mor; pietate v̄v̄i deret qd̄ factū eēt circa regionē illā: p q; die p̄cedētī dñs rogauerat. **l** **Q**u dicit; ascē. zc. i. q̄si fornac; i q; coquū tur lapides. p̄ calce faciēda. **S**equit; **m** **R**ecordat; ē zc. **E**t q; p; q; loth nō solū fuit liberat; p̄ iusticia sua: sed p̄ncipalr p̄ p̄cib; abraē. **n** **A**scēdit; q; zc. **H**ic p̄nr d̄scribit̄ icel; ip̄i loth vidēs enī ciuitas q̄ttuoz q; erāt in val le subuersas. vidēs etiā montē de cui; subuersione timuerat: timuit ne segor q; erat i valle subuerteret; iō ascēdit in mōtē cū duab; filiab; suis. ciuitas etiā segor post ei; recessum subuerſa est: si cut p̄pter eū fuerat saluata ad tēpus.

Dixit; maior

n **A**scēdit; loth. q; piculū etiā viro iusto ē māere p; pe locū pctōz ne patiat̄ i aīa v̄l i corpe p̄p̄ vicinitate eoz: sic s. xij. b. dictū ē de isto loth q; fuit capt; a codorlaomoz occasi one sodomoz. **+** **E**t māsit i mon. s. iusticie de q; d; **p**. xxxv. b. **I**usticia tua sic mōtes dei. **+** **T**imuerat enī mā in se. timēdū ē enī viro iusto ne cadat a iusticia ex malo; p̄sor tio. **C**irca tertiū. s. icel; loth: q; significat hoies iustū. sciēdū q; lz p̄o sit iust; aliqñ tñ diabolo p̄curate z dō p̄mittēte labit̄ in **+** p̄ccatū: cuius

23. q. 5. qd
s. l. q. 4. c.
ecclia. s. ite
dauid. 24.
q. 3. s. i. p. i.
32. q. 7. fla
gitia. 42.
dis. s. i. De
pe. dis. 3. c.
sūt plures.
s. auctas.
de excef. p.
la. c. clerici.

Dystice

† 40. dis. c.
q̄libet. 32.
q. 4. c. dixit
sara.

Iusticia
loth.

Segor.
Questio

Dixitq; maior ad miorem etc. Hiero. Quod p excusa...

Stra. Loth inexcusabilis est: pmo qz angelo...

Nico. de lyra

Dixitq; ma. etc. Ac si diceret cito in eo deficiet...

Unde dicit qz in principio noctis angeli dixerunt...

lit: ppter pdicta scriptura no dicit qz loth no sensit...

Dixitq; maior ad minorem: a Pater nfr senex est: et nullus vi...

Quoniam accubuit filia. i. qn lectum intravit cum eo...

Peccatu: cuius modus subdit cum dicitur...

Additio

In ca. xix. vbi dicitur in postilla: Ex quo...

Additio. Iste passus non videtur exponendus hyperbolice...

tr 40. dif. c. qlibet. 32. q. 4. c. dixit fara.

Doralie

Ebrietas

Alst bibe re.

Nota doctri nam.

l iij * vnus preter

Unus pter loth: et ideo exprimit in lra / q a puero vsq ad senē oīs ppl's fuit in illo facinore. q. d. deus fideliter se habuit cuz abraā: qz nō exercuit vltionē suā in sodomitis donec per an- gelos suos repertū fuit: q oēs simul a puero vsq ad senē nul- lis iustis cōueniebāt in crimine: vñ Amb. in li. de abraā. Au- di scripturā testificatē: Circūdederūt domū ab infante vsq ad senē totus ppl's penitus nulla etas erat culpe imunis rē.

In eodē ca. xix. vbi dicit in postilla: Sed hoc dictū nō vi- det consonū dō saluatoris: Matth. xix. b. dicitis: Qz si q's dimiserit vxorē et aliam duxerit mechā rē.

Additio. iij. In additione super Matth. xix. de hac ma- teria tractatur satis plene: et etiam infra in Deutro. xliij. a. dñō concedente tractabit. ibi enim proprius est locus de hoc inqrendus: et ideo ad p̄sens relinquo.

Replica correctorij tra Burgen. In ca. xix. vbi po- stillator dicit esse hyperbole cū dicit: Om- nis ppl's circūibat domū loth rē. Burgen. se opponit dices p̄prie deberi itelligi: qz oēs ppe erant ibi sicut participes in crimine

Slo.ordi.

Profectus inde Ca. XX a Cades. Fos iudicij: Sur angustia: qbus figurat patien- tia. b Dixitq de sara rē. Aug.

Questio Queri solet quō in illa etate abraā p- sare pulchritudine periclitari timuerit: Sed forme illius vis miranda est que adhuc amari poterat. C. Isido. Di- ritq de sa. rē. Tacuit vxorem: dixit forozē ne ipse occideret: et illa captiua ab alienigenis possideret cert q a dō inuoluta seruaret: sicut apud pharao nē. Tñ abimelech somno cōmonitus intactā reddidit. Abraam xpm: sara si- gnificat ecclesiā q in hac pegrinatione inter alienigenas sine macula viuūt et ruga / in gloriā xpi viri sui: cui pulchri- tudo honor christi: cui pulchritudini reges offerūt munera sicut abimelech sare. Plus in ea admirās forme dec- qd amare potuit nō violare. Est enim ecclesia christi vxor in occulto: abscondi- to quippe secreto inheret aīa deiver- bo in carne vna. Hoc magni coniugij sacramentū in christo et in ecclesia apo- stolus cōmendat. Regnū vero terre- num qd reges significat qui nō pmit- tunt violare saram: nō expertū est ec- cle. iā esse coniugē christi: nisi cum vio- lare tēptauit. Diuino enī testimonio per fidem martyrū cessit: correptiones i posteriorib' munere honorauit: quā in prioribus corrūpere nō valuit. Qd enim in vno rege prius et postorius figuratū est: hoc in isto re- gno vno prioribus et posteriorib' regibus impletū est. Cuius vxor sit ecclesia occultat alienigenis / nō cuius foroz: qz intel- ctu difficile est / quō aīa humana verbo dei copulet. Cum ille sit deus: hec

722. q. 2. c. queritur

Dystice

bitauit inter cades et sur: et pegri- a Terra palestinozum.

natus est i geraris. Dixitq de b- du habz hō qd faciat: nō dz tēptare deū sara vxore sua / soroz mea est.

Ex priori pharaonis correctione certus erat quia violari nō poterat.

Abisit ergo abimelech rex gera- c- quis abraam humana ratione vsus: ta- men totum se deo cōmisit.

re et tulit eā. Venit autē deus ad abimelech p soniū nocte: et ait illi

Admonēdo dic vt caueat nō affirmādo. En morieris ppter mulierē quā t- tulisti: habz enī virū. Abimelech

vero non tetigerat eam / et ait: Non putat se adulteriū cōmittere volēs sorozem abrae in coniugij ducere.

Bñe / nūm gentem ignorātem et iustam interficies: Nonne ipse dixit mihi / soroz mea est: et ipsa

platus (qui p abraā significat) tēdere debz ad pfectionē cha- ritatis q p austrū designat: eo q inde puenit feruor caloriz: Job. xxxvij. c. Mōne vestimēta tua sūt calida cū plata fuerit terra austro. b Dixitq de sa. vro. sua so. m. Oroz pla- ti est sua ecclia: bona dō alicui' p ipō frequēter accipiunt: sic dicit d aliq talis destruit: eo q destructa sunt bona ei: et sic alicui' ecclie bona possunt accipi p ipsa. Delatus igit vxorē suā dicit esse suā forozē. i. alteri nubile: qn bona ecclesie sue pa- ratus est charitative cōmunicare: sed cōtingit aliq q tyrannus ea rapit iniuste: qd significat cum dicit: c Abisit er- go abimelech rex ge. et tu. eā. Sed qz tyrānus ex hoc me- ref penā / ideo subdit: t En morieris. hoc enī dicit dñs tyranno per p̄dicatōrē vel per bonū confessorē vel p sūdere / sim remurmurante malo. t Num gentē igno. et iustā interfi. Nam tyrānus ppter consuetudinē malā dicit se in- nocentē / allegās causas aliquā apparentē: sicut. j. Reg. xv. b d pda amalech male accepta / saul excusauit se p dñi sacrificia. Et i legēda setōz Bobis et Pauli dz / q Julian' apostata auste- rens patrimonialia xpianis auariciā suā euāgelij testimonio co- lorabat dices: Christ' vester dicit: Nisi q's renūciauerit oib' que possidet / nō potest meus esse discipulus. Sed qz tales ali- quādo restituūt: sicut Constantinus qui fuerat ecclesie persecu- tor: postea multa bona fecit ecclesie: sicut dicit in legenda bea- ti Siluestri: qd significat p hoc q abimelech magna dona de- dit abrae et sare. nā aliq data sunt ecclesijs et aliq earū platis.

Abisiter. a Profect' inde abraā in terrā australe. Bon' enī

Nico. de lyra

Diuisio

Profectus inde abraā. Dic cōsequen- Ca. XX ter ostendit qualiter abraam vt pficiens se habuit ad propriā domū: et pmo respectu vxoris. scdo respectu. p- lis. xxi. ca. Circa primū sic pcedit: quia circa vxorē abrae de- scribit culpa sublationis. scdo pena correptionis / ibi: Venit autē de' ad abimelech. tertio satisfactio trāsgressiōis / ibi: Sta- timq de nocte consurgens: et q̄rto relaxatio punitiōis / ibi: Orante autē abraā. Circa p̄mū sic dicit: a Profect' inde abraā. s. de loco vbi manebat: nō multū longe a sodoma. Et causa fuit (vt dicit hebrei) qz diligebat multū hospitalitatē. subuersis autē qnq ciuitatibus et oīm pplō mortuo nullus de illis ciuitatib' remāserat: qui trāsiret vltra ad domum abrae: nec ex alijs locis veniebant ad p̄dictas ciuitates per domum abrae transeuntes: et ideo qz nō poterat exercere hospitalita- tē: ideo trās tulit se ad aliū locū vbi vie essent frequētatē: et sic posset hospites recipe. b Dixitq de sara rē. Causa hui' infra exponit. c Abisit ergo rē. vt acciperet eam sibi vxorē: sed hoc videt absurdū: qz reges nō accipiūt vxorē alieni- genā: nisi ppter magnā pulchritudinē vel aptitudinē ad pro- lem: vel propter

Hospitali- tas abrae.

crimine: et solus loth iustus ibi repertus est: sed huius Bur- gen. expositio simpliciter est falsa. pueris enim p̄cepti nō capa- cibus fm beatū Aug. xi. de ciui. dei ca. xvi. illud facinus im- putari nō potest. Si enī p̄prie itelligi debet sicut vult Bur- gen. mulieres sunt de populo: et sic oportuit omēs vtriusq se- sus adesse: imo et vagientes in cunabulis / quia sequit in litte- ra: eos qui foris erant percusserūt cecitate a minimo vsq ad maximū. Est igit hyperbole / et qd dz a puero vsq ad senē opoz- tet accipi exclusiue nō inclusiue ppter p̄dicta: nec valet argu- mentū Burgen. qz solus loth fuit iustus: igitur omēs alij fuis- sent ibi in obsidione: et sic filie loth vxor eius cū alijs fuissent participes in crimine et societate in obsidione: quod falsū est et cōtra litterā. stat enim ibi neminē preter loth iustum fuisse: et tamē in illo crimine non participasse: et illud beati Ambro- per Burgen. allegatū / qz ibi nulla etas erat culpe imunis: in- telligi debet de etate p̄cepti capace fm beatū Aug. vt vbi supra: vel dicat q loquit de peccato originali quo etiam oēs pueri vnius diei obnoxij fuerunt.

Nico. de lyra

lem vel ppter vtrūq. Sara aut iam erat nonagenaria et vetula: et desiderat in ea fieri muliebria / vt p̄dictū est ca. xvij. et ideo nō videbat pulchra nec cōceptui apta. Dicit igit hebrei q vsq ad finē vite sue remāsit in ea teneri- tudo carnis et viuacitas coloris: et sile habet de moyse Deut. vlf. c. cū esset centū viginti annoz nō caligauit ocu- lus eius. In hebreo habet: Non est obscuratus color eius: vel nō emarui- it recētia eius. s. carnis et coloris ei'. et de caleb dicit Josue. xliij. c. q cum esset octogintaquinq annoz erat ita fortis ad bellandū et gradendū sicut cū fuerat. xlv. annoz. Et eodē mō pōt- hic dici de pulchritudine sare et teneri- tudine carnis: q cōseruate sunt a deo ppter eius sanctitatē. Et licz hic sen- sus nō sit hic expressus in lra: tamē p- babiliter pōt trahi ex circūstantia lre: scz ex cōcupiscētia regali sup eā in tāta etate. d Venit autē deus. Dic cōsequēter ponitur pena diuine core- ptionis sup abimelech: qz post subla- tionē sare statim infirmatus est: vt di- cit Josephus: et desperatib' medicis dñs apparuit sibi in visionē: dices q nō erat nisi ppter sarā: et q etiā more retur nisi eam redderet viro suo: et pa- tet lra vsq ibi: *

Abisiter. a Profect' inde abraā in terrā australe. Bon' enī

platus (qui p abraā significat) tēdere debz ad pfectionē cha- ritatis q p austrū designat: eo q inde puenit feruor caloriz: Job. xxxvij. c. Mōne vestimēta tua sūt calida cū plata fuerit terra austro. b Dixitq de sa. vro. sua so. m. Oroz pla- ti est sua ecclia: bona dō alicui' p ipō frequēter accipiunt: sic dicit d aliq talis destruit: eo q destructa sunt bona ei: et sic alicui' ecclie bona possunt accipi p ipsa. Delatus igit vxorē suā dicit esse suā forozē. i. alteri nubile: qn bona ecclesie sue pa- ratus est charitative cōmunicare: sed cōtingit aliq q tyrannus ea rapit iniuste: qd significat cum dicit: c Abisit er- go abimelech rex ge. et tu. eā. Sed qz tyrānus ex hoc me- ref penā / ideo subdit: t En morieris. hoc enī dicit dñs tyranno per p̄dicatōrē vel per bonū confessorē vel p sūdere / sim remurmurante malo. t Num gentē igno. et iustā interfi. Nam tyrānus ppter consuetudinē malā dicit se in- nocentē / allegās causas aliquā apparentē: sicut. j. Reg. xv. b d pda amalech male accepta / saul excusauit se p dñi sacrificia. Et i legēda setōz Bobis et Pauli dz / q Julian' apostata auste- rens patrimonialia xpianis auariciā suā euāgelij testimonio co- lorabat dices: Christ' vester dicit: Nisi q's renūciauerit oib' que possidet / nō potest meus esse discipulus. Sed qz tales ali- quādo restituūt: sicut Constantinus qui fuerat ecclesie persecu- tor: postea multa bona fecit ecclesie: sicut dicit in legenda bea- ti Siluestri: qd significat p hoc q abimelech magna dona de- dit abrae et sare. nā aliq data sunt ecclesijs et aliq earū platis. *

fit deus: hec creatura: fm hoc eni spō
 sus r spōsa/ vel vir r vxor. **Or** vo co/
 gnatioe frēs sint xps r oēs scī grā di
 uina nō sanguinitate terrena: hoc ē
 de patre/ nō de mīre: r affabīlī dicit
 r capatius audif. **Inter** se enī scī oēs
 p eandē gratiā frēs. **Spōsus** autē cete
 roz societate null' illoz est. **Dicit** ec/
 clesiāsozoz xpi de patre: nō de matre/
 nec terrena generatio q̄ euacuat: sed
 grē celestis q̄ eterna est cognatio com
 mendat: q̄ accepta mortales nō erim'
 sed filij dei. **Neq̄** enī hāc gratiā de sy
 nagoga mīre xpi fm carnē: sed de deo
 pfe pcpim': vñ **Datt̄. xxiij. a.** No
 lite vocare patrē sup terrā: vnus est
 enī pater vñ q̄ in celis est. **a** **Dixit**
q̄ ad eū rē. Aug. **Qd̄** dicit abime
 lech p sara. **Et** pepci tibi ne peccares
 in me: aduertendū est deum fecisse: q̄n
 admonuit vxorē esse abrae: quā puta
 bat sororē. **Et** notandū q̄ in deū pec
 cat/ cū talia cōmittunt q̄ putāt hoies:
 vel nō esse pctā vel leuia haberi/ tanq̄
 in carne pctā. **b** **Alias** autē vere.
Dico. Quoniā in hebreo habet pte
 rea vere soroz mea est: filia patris mei
 sed nō filia matris mee: r sonat magis
 q̄ soroz abrae fuerit. **In** excusationez
 eius dicimus nondū tales nuptias le
 ge phibitas. **c** **Filia** p̄ris. **Alia**
 trālatio apertius a patre r nō ex ma
 tre. erat enim filia aran fratris abrae
 soroz loth. **e** **Tulit** igif. **Allego**
rice. **Abraam** significat christū. **Sa**
ra ecclesiāz. **Abraam** honorat ppter
 sare pulchritudinē: r christus propter
 ecclesiāz: vnde **p̄s. lxxij. d.** **Virabi**
lis deus in sanctis suis. **Habebat** sa/
 ra virum/ sed latebat. **Habet** ecclesiā
 christum/ qui in seculo nō videtur: in
 celo receptus. **d** **Postq̄** autē rē.
Postq̄ vmo dei repulsus est a iudeaz
 oēs fideles soroz christi r fratres: vñ
Datt̄. xij. d. **Quicq̄** fecerit volun
 tarē patris mei qui in celis est ipse fra
 ter meus r soroz r mater. **f** **Ubi**
cunq̄ tibi placuerit rē. **Qui** ali
 quādo terroze principū credere distu
 lerant: eisdem iudentibus ad ecclesiā
 que christi soroz r vxor est sese scōtule/
 runt: et per oēs mundi partes gloriā
 christi r eccle dilatauerūt. **g** **Abil**
le argenteos rē. **Quasi** iocādo loq̄
 tur: quia illa dixit fratrē suum esse qui
 maritus erat: r hortat vt in posterum
 hoc meminerit: ne deinceps simile im
 propriū deprehēsa incurrat. **Dille**
 argentei danē christo: cuz eloquū do
 ctorez mūdī de gentili conuersatione
 ad fidem christi tenendā: r p̄dicandā
 assumunt. **Dillenarius** enī ex dena
 rio quadratus: stabīlē r solidam desi
 gnat euāgelice p̄dicationis doctrinā.
h **Orante** autē. **Orāte** filio patrē
 sanat infecunditas mūdanoz p̄ncipū
 et subditoz populozū.

Nico. de lyra
 * **ter** fca vsq̄ ibi: **a** **In** simpli
 citate rē. i. ignorans q̄ esset alligata
 viro. **b** **Et** mūdicia manuum
 mearū/ quia nō intendebā eam tan
 gere nisi affectu maritali. **Sequitur:**
c **Et** nō dimisi rē. affligendo te
 infirmitate: sic vt nō posses eam tēge
 re. **d** **Nūc** igif red. vi. suo rē.
 ac si dicat: nō formides eā reddere: ti
 mens q̄ ipse

a **Putās** verum esse quod dicebat.
ait: frater me' est: **In** simplicitate **a**
a **Coniugij** fidem conseruare volens: non
 concubinam querens.
cordis mei r mūdicia manū meā **b**
a **rū** feci hoc. **Bixitq̄** ad eū de' **Et**
ego scio q̄ simplici corde feceris:
a **Peccātes** in primū in deū peccam'
r iō custodiui te nē peccares i me:
a **vt** puenires ad flagitiū. **b** **Soluī** cō/
 missum cum restituit amissum.
r nō dimisi vt tangeres eā. **Nūc** **s**
a **futuroz**um p̄sagus.
igif redde vxorē viro suo: q̄ pphē
a **vt** dimittat tibi illicita iniuria.
ta ē: r orabit p te: r viues. **Si** autē **f**
a **q̄** pctm̄ incorrectū nō remanebit inultū
noluer reddere: scitō q̄ morte mo
 rieris tu/ et oīa que tua sunt. **Sta** **s**
a **visione** p̄teritus.
timq̄ d nocte p̄surgēs abimelech
a **ne** temere videret repudiare iugijū
vocauit oēs seruos suos/ r locut'
est vniuersa verba hec in auribus
eorū. **Timuerūtq̄** oēs viri valde.
Vocauit autē abimelech etiā abra
am r dixit ei: **Quid** fecisti nobis?
Quicquid hoc facto cōmisit: in eū reflectit
 qui veritatē suppressit. parū enī distat vtrū fa
 cinus cōmittas: an admittas.
Quid peccauim' in te: q̄ induxi
 sti sup me r sup regnuz meū pctm̄
 grande: **Que** nō debuisti facere/
 fecisti nobis. **Rursumq̄** p̄stulās
ait: **Quid** vidisti vt hoc faceres? **b**
Quasi nolui tēptare deū.
Rūdit abraā: **Cogitau**i mecū di
 cēs: **Forlitā** nō est timor dei in lo
a **Sic** iudei christū occiderūt p̄p̄ ecclesiā:
 q̄ est soroz xpi: de p̄re celestis: nō de mīre fr̄stri.
co isto: et interficiēt me ppter vro
b **rē** meā. **Alias** autē vere soroz mea **k**
c **est** filia patr' mei/ r nō filia matris
d **meē:** r duxi eā vxorē. **Postq̄** autē
eduxit me de' d' domo patris mei/
dixi ad eā: **Hāc** misericōdiam facies
 mecū in oīni loco ad quē igredie
a **q̄** p̄ncipes terre pulchritudinē eccleie dile
 xerūt: oīa q̄ habebāt i obsequiū xpi dederūt.
e **mur**/ dicēs: q̄ frater tu' sim. **Tulit** **m**
igif abimelech oues r boues/ r ser
 uos r ācillas/ r dedit abraā. **Red**
diditq̄ illi sarā vxorē suam/ r ait:
f **Terra** corā vob' ē: vbi cūq̄ tibi pla
 cuerit habita. **Sare** autē dixit: **Ec** **n**
s **ce** mille argēteos dei frī tuo: h' erit
 tibi i velamē ocloz ad oēs q̄ tecū
sūt: r q̄cūq̄ prexer' / memēto te de **h**
b **p̄hē**faz. **Orāte** autē abraā: sanauit **r**
 de' abimelech r vxorē ācillasq̄ ei'
 r pepererūt. **Cōcluserat** enī deus
 omnē vuluā dom' abimelech: pro
 pter saram vxorem abraā.

a **mens** q̄ ipse non recipiat eam: vel q̄
 eam odio habeat/ eo q̄ fuerit in do/
 mo tua: q̄ per spiritū p̄pheticū scit eā
 esse mundam et q̄ eam non tetigisti.
e **Et** orabit p te/ q̄ sanctus est
 r deo accept'. **f** **Eruiues.** i. cura
 beris ab infirmitate. **g** **Statim**
q̄ rē. **Hic** ponit satisfactio culpe in
 p̄ q̄ abimelech deo obediuī sarā ipi
 abrae reddēdo/ r cū h' ei munera offe
 rendo: eo q̄ sarā sibi accepat. nō enī
 sufficiēter inq̄siuit si esset alligata vi
 ro vel nō: iō peccauit eā accipiēdo: et
 p̄z lra vsq̄ ibi: **h** **Quid** vidisti
 vt hoc fa. i. quid mouit te ad dicen
 dum de vxore tua q̄ esset tibi soroz.
i **Rūdit** abraā rē. **Et** iō celauit
 q̄ cēt vxor sua q̄usq̄ sciret p̄didione
 illi' ppli. timebat enī ne eēnt tales sī
 cut egyptij: r iō ex eadē causa q̄ dicta
 est ibi. l. xij. ca. celauit sarā esse vxorē
 suā/ nec exposuit piculo ipius castita
 tē/ q̄ iam exptus fuerat in egypto: q̄
 ipā habebat āgelū sue castitat' custo
 dē: r itez h' de nouo p spm̄ p̄pheticū
 sciuit eā nō esse tāgendā: sicut dictū ē
 abimelech: **Redde** vxorē viro suo q̄
 p̄pheta est: r p̄r excusat se de mēda
 cio. **d.** **k** **Alias** autē rē. filia ma
 tris. **Erat** enī filia arā fratris sui: et
 p̄sequēs dicebat filia thare patris
 abrae/ q̄ filij filioz dicunt etiam filij
 auozū. **Verūtā** q̄ abraā r arā nō
 erāt de eadē matre: q̄ thare habuit
 plures vxores: iō dicit q̄ nō erat filia
 m̄ris abrae. attinebat enī ex pte p̄ris
 sui: r nō attinebat sibi ex parte m̄ris.
Uñ r loth q̄ i eodē gdu attinebat ipi
 abraā vocat frater ei'. **s.** xij. ca. **Seq̄**
tur: **l** **In** oī lo. ad quē ingre. **Alst** **explo**
q̄ mihi erit suspect' ppter tuā pulchri
 tudinē r ppli maliciā: dicēs q̄ frater
 tu' sim. **m** **Tulit** igif rē. vt ho/
 noraret eū r puocaret ad orādū p se.
Sare autē dixit. **n** **Ecce** mille rē.
 id est abrae quē vocasti fratrē tuum.
o **Hoc** erit tibi i ve. rē. q̄ tecū
 sunt. i. iste mod' loq̄ndi quo vocasti
 viz tuū fratrē tuū/ q̄ est qd̄dā velamē
 vitatis: dz tibi esse inter illos q̄ tecū
 sūt q̄ cognoscūt q̄ ipse est vir tu': q̄ p
 talē modū loquēdi nō decipient' cre
 dentes te solutā esse a viro. **p** **Et**
 quocūq̄ prexeris/ iter extraneos
 q̄ **Abemēto** te esse dep. i. acce
 ptā a me i vxorē: ppter talē modū lo
 quēdi velatū: r iō iter hoies extrane
 os nō debes vti tali mō loq̄ndi. **Aliē**
 tū exponit fm hebreos q̄ habēt talē
 lram: **Hoc** tibi i velamē ocloz oib'
 q̄ tecū sunt: r oib' argumētū vñ p̄ba
 tio. r est sensus: **Illud** qd̄ dedi abrae
 erit in velamētū ocloz oibus q̄ tecū
 sunt vt nō possint dicere: q̄ ego seda
 ui te: r postea reddidi te vacuā: sic sō
 let fieri d' leuib' mulierib': s; p̄ dona
 p̄dicta oīdi q̄ ego cōpulsus sū a deo
 reddere te mūdā viro tuo: et istd' etiā
 erit tibi argumētū vñ p̄batio ad oēs
 alios q̄ malevellēt loq̄ de te eo q̄ fue
 ris i domo mea. **r** **Orāte** autē.
Hic ponit relaxatio penet: q̄ orante
 abraā p abimelech sanatus est ab in
 firmitate: r vxor eius r ancille ab in
 possibilitate pariendi.
 * **r** **Orāte** autē rē. **Plati** nāq̄ p **Dozalif**
 se r p̄sditos suos debēt orare p bñ
 factorib' suis r eccleiaz suaz.

mens q̄ ipse non recipiat eam: vel q̄
 eam odio habeat/ eo q̄ fuerit in do/
 mo tua: q̄ per spiritū p̄pheticū scit eā
 esse mundam et q̄ eam non tetigisti.
e **Et** orabit p te/ q̄ sanctus est
 r deo accept'. **f** **Eruiues.** i. cura
 beris ab infirmitate. **g** **Statim**
q̄ rē. **Hic** ponit satisfactio culpe in
 p̄ q̄ abimelech deo obediuī sarā ipi
 abrae reddēdo/ r cū h' ei munera offe
 rendo: eo q̄ sarā sibi accepat. nō enī
 sufficiēter inq̄siuit si esset alligata vi
 ro vel nō: iō peccauit eā accipiēdo: et
 p̄z lra vsq̄ ibi: **h** **Quid** vidisti
 vt hoc fa. i. quid mouit te ad dicen
 dum de vxore tua q̄ esset tibi soroz.
i **Rūdit** abraā rē. **Et** iō celauit
 q̄ cēt vxor sua q̄usq̄ sciret p̄didione
 illi' ppli. timebat enī ne eēnt tales sī
 cut egyptij: r iō ex eadē causa q̄ dicta
 est ibi. l. xij. ca. celauit sarā esse vxorē
 suā/ nec exposuit piculo ipius castita
 tē/ q̄ iam exptus fuerat in egypto: q̄
 ipā habebat āgelū sue castitat' custo
 dē: r itez h' de nouo p spm̄ p̄pheticū
 sciuit eā nō esse tāgendā: sicut dictū ē
 abimelech: **Redde** vxorē viro suo q̄
 p̄pheta est: r p̄r excusat se de mēda
 cio. **d.** **k** **Alias** autē rē. filia ma
 tris. **Erat** enī filia arā fratris sui: et
 p̄sequēs dicebat filia thare patris
 abrae/ q̄ filij filioz dicunt etiam filij
 auozū. **Verūtā** q̄ abraā r arā nō
 erāt de eadē matre: q̄ thare habuit
 plures vxores: iō dicit q̄ nō erat filia
 m̄ris abrae. attinebat enī ex pte p̄ris
 sui: r nō attinebat sibi ex parte m̄ris.
Uñ r loth q̄ i eodē gdu attinebat ipi
 abraā vocat frater ei'. **s.** xij. ca. **Seq̄**
tur: **l** **In** oī lo. ad quē ingre. **Alst** **explo**
q̄ mihi erit suspect' ppter tuā pulchri
 tudinē r ppli maliciā: dicēs q̄ frater
 tu' sim. **m** **Tulit** igif rē. vt ho/
 noraret eū r puocaret ad orādū p se.
Sare autē dixit. **n** **Ecce** mille rē.
 id est abrae quē vocasti fratrē tuum.
o **Hoc** erit tibi i ve. rē. q̄ tecū
 sunt. i. iste mod' loq̄ndi quo vocasti
 viz tuū fratrē tuū/ q̄ est qd̄dā velamē
 vitatis: dz tibi esse inter illos q̄ tecū
 sūt q̄ cognoscūt q̄ ipse est vir tu': q̄ p
 talē modū loquēdi nō decipient' cre
 dentes te solutā esse a viro. **p** **Et**
 quocūq̄ prexeris/ iter extraneos
 q̄ **Abemēto** te esse dep. i. acce
 ptā a me i vxorē: ppter talē modū lo
 quēdi velatū: r iō iter hoies extrane
 os nō debes vti tali mō loq̄ndi. **Aliē**
 tū exponit fm hebreos q̄ habēt talē
 lram: **Hoc** tibi i velamē ocloz oib'
 q̄ tecū sunt: r oib' argumētū vñ p̄ba
 tio. r est sensus: **Illud** qd̄ dedi abrae
 erit in velamētū ocloz oibus q̄ tecū
 sunt vt nō possint dicere: q̄ ego seda
 ui te: r postea reddidi te vacuā: sic sō
 let fieri d' leuib' mulierib': s; p̄ dona
 p̄dicta oīdi q̄ ego cōpulsus sū a deo
 reddere te mūdā viro tuo: et istd' etiā
 erit tibi argumētū vñ p̄batio ad oēs
 alios q̄ malevellēt loq̄ de te eo q̄ fue
 ris i domo mea. **r** **Orāte** autē.
Hic ponit relaxatio penet: q̄ orante
 abraā p abimelech sanatus est ab in
 firmitate: r vxor eius r ancille ab in
 possibilitate pariendi.
 * **r** **Orāte** autē rē. **Plati** nāq̄ p **Dozalif**
 se r p̄sditos suos debēt orare p bñ
 factorib' suis r eccleiaz suaz.

In ca. xx. vbi dicitur in postilla. **N**unc redde vxore viro suo qz ppha e. **Additio. j.** Nec oppositio postillatoris pfirmat illud qd dicitur fuerat. s. ca. xij. in additioe ter/ tia. na si p spm pphete abraa cognoscebat sara esse munda ab abimelech: lz fuisset in domo sua: eode spu potuisset cogno scere sara no fore cotaminata in domo pharaonis: qd sufficit ad euacuanda questionē ibi mota: vt ibide dicitur fuit.

In eode ca. xx. vbi dicitur in postilla. **A**liter autem expo/ nitur fm hebreos.

Additio. ij. Vltis alijs modis exponitur ille passus ab alijs doctoribus hebreor: eo qz verba lre sunt curtata seu trū cata: qz ca breuitatis omitto/ qz no videf hic esse magna vis. **S**ed notadū q in hoc loco no est dictio q sonet memeto: sicut in trāslatōe nra dicit: nec est ibi dictio sonas illud qd est argu mentū seu pbatio: sed potius ibi est quedā dictio que signifi/ cat redargutionē seu rēphensionē verbaliter vel noialiter: qd cōcordat cū prima expositione. **E**t est sensus/ qz quocunqz per/

Glo. ordi.

Uisitauit aut. **Ca. XXI**
Circūcisio nis figura.

Uisitauit aut. **Ca. XXI**
Circūcisio nis figura. **U**isitauit aut. **Ca. XXI**
Circūcisio nis figura. **U**isitauit aut. **Ca. XXI**
Circūcisio nis figura.

Uisitauit aut. **Ca. XXI**
Circūcisio nis figura. **U**isitauit aut. **Ca. XXI**
Circūcisio nis figura. **U**isitauit aut. **Ca. XXI**
Circūcisio nis figura.

Nico. de ly.

Uisitauit aut de sa. **Ca. XXI**
Dicit psequenter ondit quod abraa se habuit respectu plis. **A**t pmo describit libere pturi/ tio. z scdo ancille z filij ei' eiectio. ibi: Cūqz vidisset sara. z ter/ tio eiectio abrae stabilitio. ibi: Eode tēpore dixit abimelech. **C**irca p̄mū describit natiuitas isaac de sara: z p̄z lra ex p̄dictis xvij. ca. z xvij. vsqz ib: **D**ixitqz sara zc. i. materia ex/ ultationis in ptu plis cōcepte supra vtute nature. **C** **Q**ui cūqz zc. i. gaudebit de dei bonitate. **A**t maxime hoc dicit: qz de isaac nata est brā dgo q p filia suū gaudiū attulit vniuerso mū do. **D** **Q**uis au. zc. In etate sic puectā: qsi diceret null': qz p factū est diuina vtute supra naturā. **I**n heb. b. ē sic: **Q**uis auditurus crederet abraā/ q sara lactaret filios: z ex hoc dicit hebrei qz vicine mulieres dicebāt isaac nō esse filium sara: eo qz diu vixisset

reperis. s. inter extraneos eris redarguta seu rēphensa: ppter B talē modū loquēdi. s. vocādo virū tuū fratē. **A**lia autē exposi/ tio. s. scda que ponit hic fm hebreos nō videf rōnabilis: qz lz p dona predicta q abimelech dedit abrae/ ostēdat ipm abime/ lech fuisse a deo cōpulsū: nō tñ ex hoc ondit q vxor reddere tur munda viro: sed potuissent dicere obloquētes/ qz tāta do/ na fuisset data abrae ad satisfaciēdū de iniuria adulteri. **P**o/ test etiā aliter exponi. s. qz cū dicit in hoc loco: **H**oc tibi erit in velamē oculoꝝ zc. li hoc refert ad abraā de q dixerat imedia/ te: dedit fratri tuo/ vt sit sensus: **B**. s. frater tuus abraā erit tibi in velamētū: nō qbuscūqz hoib' / sed oib' q tecū sunt: qz cū ipse sit ppha z talis reputet apd suos. s. eos qui tecū sūt illi nō pnt dicere q ego sedauit te: vidētes qz ipse ppha te acceptat tanqz mūdā: sed qcūqz reperis. s. inter extraneos eris rēphensa seu redarguta/ eo qz nō oēs habebāt abraā tāqz ppheta: ex qz hoz/ tari intēdebat sara: ne vltra hoc mō loqndi vteret sicut etiā in crepauerat abraā de hoc supra eode capitulo.

Nico. de lyra

Uisitauit at + de C. XXI a
a Teccia q logo tpe steril fuerat sara sicut pmiserat i ple a T per prophetas. b T nouiss/ mis tpbis natus est de Xgine chzistus. **U**isitauit at + de C. XXI a
a Teccia q logo tpe steril fuerat sara sicut pmiserat i ple a T per prophetas. b T nouiss/ mis tpbis natus est de Xgine chzistus. **U**isitauit at + de C. XXI a
a Teccia q logo tpe steril fuerat sara sicut pmiserat i ple a T per prophetas. b T nouiss/ mis tpbis natus est de Xgine chzistus.

Uisitauit at + de C. XXI a
a Teccia q logo tpe steril fuerat sara sicut pmiserat i ple a T per prophetas. b T nouiss/ mis tpbis natus est de Xgine chzistus. **U**isitauit at + de C. XXI a
a Teccia q logo tpe steril fuerat sara sicut pmiserat i ple a T per prophetas. b T nouiss/ mis tpbis natus est de Xgine chzistus.

[Marginal notes on the right side of the page, including references to other works and authors.]

dei fuisse credendum est: qui per legez & pphetas locutus est: qui per obedientiam paterne voluntatis angelus vocatur: fm natura de.

Questio a Eodem tpe. Aug. Querit pot qn cu abimelech pactu fecit abraa: & dictus est puteus que fodit: puteus iurationis: quo congruat veritati: Agar eni de domo abrae cum filio expulsa iuxta puteu iuratiois (sicut dictu est) errabat: q loge post dicit factu ab abraa. Ibi eni abimelech & abraam iurauerunt. Agar cum filio prius expulsa. Forte iam factu fuisse intelligendu est: sed p recapitulatione memoratu quod egit abraaz cu abimelech: nisi forte qui librum postea scripsit: ex puteo iurationis regione appellauerit: in qua errabat: quasi errabat in illa regione in qua factus est puteus iuramenti: qz uis postea factus sit. Longe tn ante etate scriptoris sic dicebat puteus cu liber scriberet nomē tenens antiquu quod iposuerat abraa. Nec mouere debet q puteu quem foderat abraam nesciebat agar: si ante est fossus qz illa expulsa. Fieri eniz potuit vt pecoru suoru causa longe a domo puteu foderet: que illa nesciret. b Jura ergo zc. Sepe qui foris sunt fidelium conuersione inducti: eisdem desiderat sociari: & eoru exēplis ad melius informari: vt & sibi cōsulant & primo salutari.

Als. conuer factus.

Doralit

Bersabee

Nota vbi nat e isaac

rat abraam nesciebat agar: si ante est fossus qz illa expulsa. Fieri eniz potuit vt pecoru suoru causa longe a domo puteu foderet: que illa nesciret. b Jura ergo zc. Sepe qui foris sunt fidelium conuersione inducti: eisdem desiderat sociari: & eoru exēplis ad melius informari: vt & sibi cōsulant & primo salutari. c Jdcirco vocat zc. Duplex causa est cur appellatus sit in hebreo bersabee. Vel quia septem agnas accepit abimelech de manu abrae. septē eni dicunt sabee. Vel qz ibi iurauerunt. sabee eni significat iuramentu. Si ante hac cam supra hoc nomē legimus: p. plepsim dictu est: sicut bethel & galgala: que anteqz haberent hec vocabula: aliter vocabant. Notandū ex prioribus & presenti loco: qz isaac nō sit natus ad quercu mambre: vel in aulone mambre (aulon hebraice: latine quercus) vt in hebreo habet: sed in geraris vbi bersabee vscqz hodie oppidū est: que prouincia ante nō grande tēpus ex diuisione presidiū palestine salutaris dicta est. vñ habitauit abraa in terra palestinoz dieb' multis. d Abraa vero zc. Aug. Abraa sicut stephanus dicit: nōn acceperat hereditate ibi: nec spacium pedis. Sed intelligēda est hereditas quaz deus gratis daturus erat / non precio empta. Intelligitur aut spaciu circa puteu ad illud emptiois pactu ptinere: in q fuerat septē agne date: qn abimelech & abraa sibi iurauerunt.

Nico. de lyra

a Apuitos zc. Nō qz nō uideret an: sed ad videndu illud de q nō aduertebat. s. puteu cuius aqua erat necessaria p sustentatione pueri & sua: & p z lfa vsqz ibi: b Factus est iuxta. zc. i. exercēs arte uenandi. Hebrei dicūt: exercēs latrocinia & pdas a transeuntib': ppter hoc dictu est. s. rvi. d. Danus ei' ptra oēs: lz eni penituerit in infirmitate: vt dictu est: tamen postea redijt ad vor

a In reliquijs tuis preparabis vultum eorum. gnā faciā eū. Apuitos oculos ei' de' a Intelligēs sacramētozū profunditatē credidit. Que uidēs puteu aq: abijt & iplent a Cor mortale. b Intellectis scripturis oīs isrl saluus fiet. c Concordia legis & euangelij utrē deditos puero bibere / & fuit cum a Ad priorem statū allegoria reuocāda est. In multitudine nō in merito. b In infidelitate. eo. Qui creuit & moratus est in solitu a Faciens sententias ad impugnandā fidē. dine: factusqz est iuuenis sagittarius. b a Peruersi similitū societate gaudent. Habitauitqz in deserto phara: & accepit illi mater sua vxorē de terra egypti. Eodem tēpore dixit abimelech / et phicol princeps exercitus eius ad abraa: De' tecū est in vniuersis que agis: Jura ergo p deū ne noceas mihi & posteris meis stirpiqz meę: sed iuxta misericordiam quā feci tibi / facies mihi et terre in qua versat' es aduena. Dixitqz abraa: Ergo iurabo. Et in a Abraa: qz inter fideles & eos qui foris sunt de profunditate sacramētozū solet esse pntentio. crepauit abimelech propter puteum aque: quem vi abstulerat serui illius. a Nullius crimen maculat nescientem. Respondit abimelech: Nesciui quis fecerit hanc rem: sed et tu non indicasti mihi: & ego nō audiui preter hoc: a Reddite oib' debitū: cui tributū zc. Ro. xij. b et Luc. xx. d. Reddite ergo q sūt cesaris cesari zc. die. Tulit itaqz abraa oues & boues: et dedit abimelech. Percusseruntqz ambo fedus. Et statuit abraa septem agnas gregis seorsum. Cui dixit abimelech: Quid sibi volūt septē agne: iste quas stare fecisti seorsum: At il-

a De sūt septē mulieres. s. a. id est septē dona spūscī: q p man' ipositionē epoz accipiūt in ecclesia: Septem inquit agnas accipies de manu mea: vt sint in tēstimoniu mihi: quoniā ego fodi puteuz istum. Jdcir f a Puteus septimus propter septem agnas ibi datus: vel puteus iuramenti. co vocatus est locus ille bersabee: qz s a Hoc ineunt fideles supra fontem baptisimū. ibi vterqz iurauit: & inierunt fedus p puteo iuramenti. Surrexit autēz abimelech et phicol princeps militie eius: reuersiqz sunt in terras palestino-

a Hebrei dicūt: exercēs latrocinia & pdas a transeuntib': ppter hoc dictu est. s. rvi. d. Danus ei' ptra oēs: lz eni penituerit in infirmitate: vt dictu est: tamen postea redijt ad vor

a De sūt septē mulieres. s. a. id est septē dona spūscī: q p man' ipositionē epoz accipiūt in ecclesia: Septem inquit agnas accipies de manu mea: vt sint in tēstimoniu mihi: quoniā ego fodi puteuz istum. Jdcir f a Puteus septimus propter septem agnas ibi datus: vel puteus iuramenti. co vocatus est locus ille bersabee: qz s a Hoc ineunt fideles supra fontem baptisimū. ibi vterqz iurauit: & inierunt fedus p puteo iuramenti. Surrexit autēz abimelech et phicol princeps militie eius: reuersiqz sunt in terras palestino-

a Hebrei dicūt: exercēs latrocinia & pdas a transeuntib': ppter hoc dictu est. s. rvi. d. Danus ei' ptra oēs: lz eni penituerit in infirmitate: vt dictu est: tamen postea redijt ad vor

a Hebrei dicūt: exercēs latrocinia & pdas a transeuntib': ppter hoc dictu est. s. rvi. d. Danus ei' ptra oēs: lz eni penituerit in infirmitate: vt dictu est: tamen postea redijt ad vor

a Hebrei dicūt: exercēs latrocinia & pdas a transeuntib': ppter hoc dictu est. s. rvi. d. Danus ei' ptra oēs: lz eni penituerit in infirmitate: vt dictu est: tamen postea redijt ad vor

a Hebrei dicūt: exercēs latrocinia & pdas a transeuntib': ppter hoc dictu est. s. rvi. d. Danus ei' ptra oēs: lz eni penituerit in infirmitate: vt dictu est: tamen postea redijt ad vor

a Hebrei dicūt: exercēs latrocinia & pdas a transeuntib': ppter hoc dictu est. s. rvi. d. Danus ei' ptra oēs: lz eni penituerit in infirmitate: vt dictu est: tamen postea redijt ad vor

dijt ad vomitum / vt dicunt hebrei. c Et accepit il. zc. Id est de terra in q nata erat & nutrita. d Eodem tēpore. Hic cōsequenter ponit abrae stabilitio: quia eni obedierat dño in eiectione filij & mris / conueniens erat q dñs ostenderet ei aliquid speciale bñficiū: qd factum est cū rex terre venit ad eū quercus eius amicitia & fedus d. e Deus tecum est. Audierat eni q quattuor reges fortissimos cum dei adiutorio debellauerat: & viderat q dñs in se neccute supra virtutē nature filiu ei dederat: & q ppter eius vxorē dñs eū flagellauerat: ideo quesitū amicitia eius: & p z lfa vsqz ibi: f Jdcirco vocat' est zc. i. pute' septē ppter septem agnas quas abraam ibi statuit: vel puteus iuramenti: cuius cā subdit: g Quia ibi vterqz iuxta. zc. i. abimelech. Bersabee eni vterqz mō interpretat'. s. pute' septē: & puteus iuramenti. Sequitur: h Abraa ve. zc. Hebrei dicunt hortū in q plantauit diuersas arbores ad fructus ferēdos: & hoc ppter hospitales trāsēntes recipiendos: vt amenitate loci recrearent: & fructibus reficerent. i Et inuocauit zc. Quia post recreationē acceptas iuitabat hospites. ad reddēdū grās deo de bñficijs suis. -k Et fuit colon' zc. Quia plus ibi māsit qz in hebron: vbi māserat. rxi. annis: hic aut māsit. rxy. annis. X Eodem tē. dixit a. zc. Sequit' e Deus tecū est zc. Principes eni & potētes q fuerat ecclesie psecutores vidētes eā dei adiutorio psperrati / qsierūt cū platis ecclesie amicitia desiderari: qd significat p fedus abimelech regis cū abraa p̄archa: & qz plati nō debēt hoc refugere salua tñ ditate: id est dicit: J Dixitqz abraa: Ergo iurabo. s. tenere amicitia bonā. In ca. rxi. vbi dicit in postilla. Ideo aliter exponūt hebrei vbi eni habemus ludētē zc.

Heretici equo est i hebreo: significat eni vt plurimū rī dētē: sicut in hoc ca. Dixitqz sarar: vbi fecit mihi dñs: vbi hec dictio ponit. Qnqz dō significat irridētē seu deridētē: vt in Ps. ij. a. Qui habitat in celis irridēbit eos: ibi etiā hec dictio ponit. Qnqz dō gaudētē sic i Ps. cxxv. a. cū dicit: Tūc repletū est gaudio os nrm, vbi ponit h dicitio: Qnqz significat ludētē. sic Ero. rxi. ij. d. Surrexerūt ludere: & i alijs q plurimis. Māqz tñ in hebreo hec dicitio signat idolatratē nec occidentē: nec coeūtē seu lasciuientē: nec autētes ad h inducte p postillatozē hoc p bāt: sic dño pcedēte in suis locis patebit. An trāsillatoz nō p̄prie se habuit trāsferēdo hāc dicitōz qnqz p ludē: qn p risum seu gaudiū: qnqz p irriditōnē / nūqz tñ p alia p̄dicta significata. Iste aut passus meli' exponit ab aliqb' oppositorib' hebreoz magis autenticis q Ra. Sa. Dicunt eni q hismael videns q tā magnū festū celebrasset abraa in die ablactationis fratris sui isaac iunioris: illudēbat seu irridebat: dans intelligere q ex hoc non

Heretici equo est i hebreo: significat eni vt plurimū rī dētē: sicut in hoc ca. Dixitqz sarar: vbi fecit mihi dñs: vbi hec dictio ponit. Qnqz dō significat irridētē seu deridētē: vt in Ps. ij. a. Qui habitat in celis irridēbit eos: ibi etiā hec dictio ponit. Qnqz dō gaudētē sic i Ps. cxxv. a. cū dicit: Tūc repletū est gaudio os nrm, vbi ponit h dicitio: Qnqz significat ludētē. sic Ero. rxi. ij. d. Surrexerūt ludere: & i alijs q plurimis. Māqz tñ in hebreo hec dicitio signat idolatratē nec occidentē: nec coeūtē seu lasciuientē: nec autētes ad h inducte p postillatozē hoc p bāt: sic dño pcedēte in suis locis patebit. An trāsillatoz nō p̄prie se habuit trāsferēdo hāc dicitōz qnqz p ludē: qn p risum seu gaudiū: qnqz p irriditōnē / nūqz tñ p alia p̄dicta significata. Iste aut passus meli' exponit ab aliqb' oppositorib' hebreoz magis autenticis q Ra. Sa. Dicunt eni q hismael videns q tā magnū festū celebrasset abraa in die ablactationis fratris sui isaac iunioris: illudēbat seu irridebat: dans intelligere q ex hoc non

Heretici equo est i hebreo: significat eni vt plurimū rī dētē: sicut in hoc ca. Dixitqz sarar: vbi fecit mihi dñs: vbi hec dictio ponit. Qnqz dō significat irridētē seu deridētē: vt in Ps. ij. a. Qui habitat in celis irridēbit eos: ibi etiā hec dictio ponit. Qnqz dō gaudētē sic i Ps. cxxv. a. cū dicit: Tūc repletū est gaudio os nrm, vbi ponit h dicitio: Qnqz significat ludētē. sic Ero. rxi. ij. d. Surrexerūt ludere: & i alijs q plurimis. Māqz tñ in hebreo hec dicitio signat idolatratē nec occidentē: nec coeūtē seu lasciuientē: nec autētes ad h inducte p postillatozē hoc p bāt: sic dño pcedēte in suis locis patebit. An trāsillatoz nō p̄prie se habuit trāsferēdo hāc dicitōz qnqz p ludē: qn p risum seu gaudiū: qnqz p irriditōnē / nūqz tñ p alia p̄dicta significata. Iste aut passus meli' exponit ab aliqb' oppositorib' hebreoz magis autenticis q Ra. Sa. Dicunt eni q hismael videns q tā magnū festū celebrasset abraa in die ablactationis fratris sui isaac iunioris: illudēbat seu irridebat: dans intelligere q ex hoc non

Heretici equo est i hebreo: significat eni vt plurimū rī dētē: sicut in hoc ca. Dixitqz sarar: vbi fecit mihi dñs: vbi hec dictio ponit. Qnqz dō significat irridētē seu deridētē: vt in Ps. ij. a. Qui habitat in celis irridēbit eos: ibi etiā hec dictio ponit. Qnqz dō gaudētē sic i Ps. cxxv. a. cū dicit: Tūc repletū est gaudio os nrm, vbi ponit h dicitio: Qnqz significat ludētē. sic Ero. rxi. ij. d. Surrexerūt ludere: & i alijs q plurimis. Māqz tñ in hebreo hec dicitio signat idolatratē nec occidentē: nec coeūtē seu lasciuientē: nec autētes ad h inducte p postillatozē hoc p bāt: sic dño pcedēte in suis locis patebit. An trāsillatoz nō p̄prie se habuit trāsferēdo hāc dicitōz qnqz p ludē: qn p risum seu gaudiū: qnqz p irriditōnē / nūqz tñ p alia p̄dicta significata. Iste aut passus meli' exponit ab aliqb' oppositorib' hebreoz magis autenticis q Ra. Sa. Dicunt eni q hismael videns q tā magnū festū celebrasset abraa in die ablactationis fratris sui isaac iunioris: illudēbat seu irridebat: dans intelligere q ex hoc non

Heretici equo est i hebreo: significat eni vt plurimū rī dētē: sicut in hoc ca. Dixitqz sarar: vbi fecit mihi dñs: vbi hec dictio ponit. Qnqz dō significat irridētē seu deridētē: vt in Ps. ij. a. Qui habitat in celis irridēbit eos: ibi etiā hec dictio ponit. Qnqz dō gaudētē sic i Ps. cxxv. a. cū dicit: Tūc repletū est gaudio os nrm, vbi ponit h dicitio: Qnqz significat ludētē. sic Ero. rxi. ij. d. Surrexerūt ludere: & i alijs q plurimis. Māqz tñ in hebreo hec dicitio signat idolatratē nec occidentē: nec coeūtē seu lasciuientē: nec autētes ad h inducte p postillatozē hoc p bāt: sic dño pcedēte in suis locis patebit. An trāsillatoz nō p̄prie se habuit trāsferēdo hāc dicitōz qnqz p ludē: qn p risum seu gaudiū: qnqz p irriditōnē / nūqz tñ p alia p̄dicta significata. Iste aut passus meli' exponit ab aliqb' oppositorib' hebreoz magis autenticis q Ra. Sa. Dicunt eni q hismael videns q tā magnū festū celebrasset abraa in die ablactationis fratris sui isaac iunioris: illudēbat seu irridebat: dans intelligere q ex hoc non

A hoc non sequeret: quin ipse hirmael esset heres ex quo erat ma-
ior: natu r legitimus: qz exprore r etiā a deo bñdicus. **Un. s. ca.**
vñ. de hirmaele dicit de: **Ecce bñdicā ei: r hoc est qd dicit.**
Cunqz vidisset sara filiū agar ludētē. i. illudentē seu deridētē.
Et qd sequit in lra nra cū isaac: nō est de textu: put dicit po-
stillator: ex hoc aut sara timuit ne forte hirmael in pcessu tps
igereret se hereditati: r hoc est qd sequit: **Euce ancillā r filiū**
et. Nō enī e: it heres filiū ancille cū filio libere siue filio meo
q. d. nō erit heres sicut ipse se iactat deridēdo. Silr r de pfirm
mās in hoc sare intētiōe dicit abrae: Dia q dixerit tibi sara
audi vocē ei. Et reddēs rationē sequit: qz i isaac vocabit tibi
semē. q. d. licz hirmael sit filiū tuus: nō tñ heres. put putat:
r hec expositio videt satis cōgruēs lre r rationi.

Replica correctorij ptra Burgen. In ca. xxi. vbi po-
stillator: exponit ludū hirmaelis pro idola-

Glo. ordi.

Que postqz rē. **Ca. XXII**
Aug. Jacob dicit qz neminē
temptat deus sed vsualiter tē-
ptare pro eo qd est pbare dicimus. Ja
cobus autē dicit de ea temptatiōe qua
quisqz pctō implicat: vñ. i. Thessal. i. b
Ne forte tēptauerit vos is qui tēptat.
Alibi enī scriptū est Deut. xij. a. Tem
ptat vos deus vester vt sciat si diligat
eum. i. vos scire faciat. Vires enī dile-
ctiōis sue homo ignorat nisi experimē-
to cognoscat. b. Tolle filium rē.
Alcu. Nō statiz iustus est abraā filiū
occidere: s; triduo ad imolandū ducere
vt lōgitudine tps tēptatio augeret. per
tridū enī crescitib; cur? pāna viscera
cruciat: r plixo spacio p fīliū ituet: ei
bū cū eo sumit tot noctib; pēdet puer in
amplexu pīs: cubat in gremio: r p sin-
gula momēta in pāno affectu dolor oc-
cidēdi filij icumulat. c. Quē diligē
rē. Et charitat; admonitiōe r nois re-
cordatiōe tēptatio cumulat et patern
affect; mouet r ex mēoria pmissiōis: qz
dicit ē i isaac vocabit tibi semē: tāqz si
ille occideret: tota spes pmissiōis fru-
straret. d. Uade i trā rē. hie. Si
unt hebrei hūc montē eē i q postea tem-
plū edificatū ē in area orne iebusei: vñ
ii. Para. iij. a. Leperūt edificare tēplū
mēse scdo: scda die mēlis i mōte moria

q idcirco illuminās iterptat r lucēs: qz ibi ē dabit b est oracu-
lū dei: r lex r spūs: q hoies docet veritatē: r pphas ispirat.
Asinū suū ducens rē. Asinus infensatam stulticiam
iudeoz significat: que portabat omia sacramenta r nesciebat.
Die aut tertio.

Nico. de lyra

Que postqz gesta sunt. **Hic cōsequē** **Ca. XXII**
ter describit quō abraam se habuit vt pfectus: r pmo
quo ad deū. scdo quo ad primū. ca. xxiij. tertio quo ad
seipm. ca. xxiij. Circa p mū ostendit obediētia abrae ad deum
in hoc q ad pceptū eius paratus fuit absqz dilatione imolare
filiū suū: r ideo sic pcedit: qz primo ostendit pceptū dñi. scdo
obediētia serui/ ibi: Igit abraā de nocte p surgens. tertio reuo-
catio pcepti/ ibi: Et ecce angelus dñi. quarto cōfirmatio. pmissi
si/ ibi: Vocauit aut angelus dñi abraā scdo. Circa primū scie-
dum q tēptare est accipe experimentū de ignorātia. deus aut
cū sciat lucide oia nō tēptat aliquē vt accipiat experimentū de
his que ignorat: sed vt alijs q ignorāt detur experiētia de ali-
quo: r sic tēptauit abraā picipēdo vt isaac filiū suū imolaret v t
alijs qui ignorabāt oñderet eius obediētia: r eis daret exem-
plum. b. Tolle filiū tuū. Dicit hic hebrei q hic fuerunt
plures reuelatiōes r pcepta successiue facta ipsi abrae: qz pmo
dicit ei dñs: Tolle filiū tuū: r ipso rñdente patris sum obedi-
res: sed duos filios habeo: de quo pceptū intelligit / dñs scdo
dixit: Unigenitū: r ipso rñdente/ qlibet est vnigenitus matri
sue: dñs tertio dixit: Quē diligis/ r ipso rñdente: vtrūqz dili-
go/ dñs dixit qto: Isaac. Et factuz est hoc vt dicit hebrei: vt
ex plurib; rñsionib; ad obediendū haberet maiorē mercedez.
Doctores aut nri dicūt q fuit vnicū pceptū simul factū vt siml
r subito oia pponeret q possent ipz retrahere ab ipetōe pce-
pti: vt per

tria. **Burgen.** dicit dictionem hebraicam hic positam non si-
gnificare idolatriam sed irrisionem. **Respondeat hic beato**
Hiero. Glose ordinariē: magistro hystoriar; r auctoritatib;
autenticis hebreozum quos postillator hic sequitur: quibus
omnibus rationabile videtur maiorem adhibere fidem qz so-
li Burgeni: qui etiam rationibus postillatoris in proposito
non satisfacit. Expositio quoqz quam ponit Burgen. non vi-
detur rationabilis: qz videlicet pro sola irrisione: sic finaliter
etiam per diuinam sententiam et mater et filius eijcerentur:
sed ppter idolatriā vel ludū ad idolatriā disponentē: vt dicit
brūs Greg. Et ponit in glo ordi. sup illo verbo Pro. xxij. b.
Sedit ppls manducare r bibere r surrexerūt ludere: et ideo
eiecti sunt. Non enī legitur hirmaelem nec aliquē de eius po-
steritate in cultu dei veri pseuerasse. Iustū igitur fuit domum
abrae ea ratione ab huiusmodi purgari.

Nico. de lyra

Que postqz ge **Ca. XXII**
a. T vt notificaret ei ei pfectionē
quā ipse ignorabat. T vt pbaret
qz p nptus eēt ad obediētiam.
sta sunt tēptauit de abraā: r di-
xit ad eū: Abraā abraā. At ille
rñdit: Assuz. At illi: Tolle filiū
a. Sic deus dilexit mundum vt filium suū
vnigenitum daret.
b. tuū vnigenitū quē diligis isaac: s;
a. Vbi tibi reuelabit qd hac imolatiōe pro
e et vade in terram visionis r atqz
tendatur. T Signū holocausti veri.
offer eum ibi r in holocaustū sup
T Eminentia fidei quā reuelabo tibi
vnum montū quē monstrauero
tibi. Igitur abraam de nocte cō
T preparauit necessaria holocausti.
e surgēs/strauit asinum suum / du
T qz duo populi in morte christi pfererūt:
r pater pprio filio nō peperit.
cens secū duos iuuenes/et isaac
a. T qz duob; lignis cōpacta est crux xpi.
filiū suū. Cūqz incidisset lignā in
holocaustū/ abijt ad locū quē p/

valde difficile: vt ptz ex dict; i. **Strauit asinū suū/ ad**
portandū ligna q erāt neçaria in sacrificio holocausti vt dictū
est. Et notandū q ipsemet strauit. nō enī expectauit q seruus
suus surgeret ad b faciendū/ ex desiderio seruētū qd habebat
ad iplendū dei mādātū. k. Ducēs secū du. iuue. isti fue-
rūt hirmael r eliezer/ vt dicit hebrei: tñ nec ipsis nec vxori re-
uelauit pceptū dei sibi factū ne aliq mō ipediret ab executiōe.
Die aut tertio.

Aboralit. a. Que postqz. In p ca. agit d oblatiōe isaac
cū d; b. Tolle si. tu. vni. rē. Per isaac q interpretat rñsus
itelligit iesus xps i cui; natiuitate rñsus fec nob dñs. Luc. ij. b
Euāgelico vob gaudiū magnū qd erit oī pplō: qz nat est vo-
bis hodie saluator rē. Per abraā aut q interpretat p multarū
gentiū/ intelligit de paf quē charitas q deus est tēptauit. i.
ad offerendū filiū vnigenitū induxit. Job. iij. b. Sic de dile-
xit mūdū: vt filiū suū vnigenitū daret. Ipse enī est vnigenit
dei fili; naturalis. ali; dō sūt filij adoptiui. s. Atqz offer
eū ibi holo. i. p charitat; incendiū: nā ex charitate maria pf
ipm obtulit: r ipse sū voluit. Esa. liij. c. Oblat; qz ipse voluit
r. Sup vnu mon. i. caluarie locū. r. Quē mōstra-
tibi/ sic aut charitas sup d; patrē induxisse: sic itelligit b sibi
dixisse: r eodē mō dicēdū est i se qntib; vbi ē talis mod; loqn-
di. b. Igit abraā de no. p sur. i. de p vetus testamētū
qstū ad legalia relinqns. Or aut vet; testa. nor dicat: habet
Ro. xij. d. Mor pcessit: dies at appropinquit rē. i. Stra-
uit asi. suū. i. iudaicū pplm quē strauit. i. parauit dādo ei le-
gē r pphas. k. Ducēs secū du. iuue. r isa. si. su. Per
duos iuuenes pnt itelligi petri r iohes q i passiōe secuti sunt
xpm: r dicunt iuuenes eo q erāt de nouo renati p baptismū:
h; qz nōdū erāt ita pfecti q essent apti pati cū xpo: iō subdit:
*** Expectate hic**

Terra visi-
onis.
Als r itaqz
ibi offeres
eum in.

Aboralit

Die aut tertio. Hiero. Notandum qz de geraris vsqz ad montē moria. i. sedē tēpli iter triū diez sit: z abraā illuc die tertio puenisse dicit. Dale ergo putat abraā illo tpe habitasse apud quercū mābre: cū inde ad montē moria vix vnius diei plenū iter sit. Triduū quo venerūt ad locū sacrificij: tres eta-

Dystice

Ro. II. c

Distori.

Dystice

Allego.

Die. 38. d

tes significat añ legē ab abraā vsqz ad moysen. Sub lege a moyses vsqz ad Jo hannē. Inde vsqz ad dñm: z quicqd re stat: tertius dies est grē: in q̄ tertia eta te sacrificiū cōpletū est christi. b ¶ Expectate hic tē. Quiditas ex pte cōtin git in isrl: hoc est cum asino: vt plenitu do gentiū intraret/ hoc est postqz ado rauerimus. Ubi sacrificiū crucis p gē tes fuerit p̄dicatū: hoc est vbi plenitu do gētū intraverit reuertemur ad vos/ hoc est: z sic oīs isrl salu fiet. Duo ser ui dimissi nec pducti ad locū sacrificij: iudei sunt q̄ seruiliter viuētes: z carna liter sapiētes nō intellexerūt humilita tē z passiōez christi. Duo qdē: qz in du as partes diuidēdi: quod factū est pec cante salomone: qñ diuisus est pplus loco regni nō errore impietatis: qbus dicit Hiero. iij. d. aduersarij isrl z p uaricatrij iuda. c ¶ Ego z puer. i. tē. Alchu. Indubitati aio mactare filiū volebat: Laudād in p̄stātia offerēdi/ z in fide suscitādi. Sciebat enī certū sine deū fallere nō posse: z lz puer occi deret: pmissiōē tñ dei saluā pmane re. vñ apls Heb. xj. d. Fide abraā nō hesitauit cū vnicū offerret: in quo acce perat repromissioez: credēs qz z a mor tuis potēs est suscitare de. d ¶ Dix it abraaz. Sid. Abraā vnicū filiū ducēs ad immolandū/ deū patrē signi ficat. Abraaz senex filiū suscepit: deus aut non senescit: sed pmissio de christo quodammodo senuerat/ qñ natus est. Inchoauit ab adā qñ dicitū est. s. ij. d. Erunt duo in carne vna. et cōpleta est sexta etate seculi. Senectus sare in ple be dei: hoc est in multitudie. p̄phetaz: hoc idē significat: qz in fine tempoz ex plebe sanctaz ataz natus est christus. Sterilitas et significat/ q in hoc secu lo spe salui facti sumus: z in christo tā q̄ in isaac oēs nati sum: quē partū ec clesia in fine tēpoz/ nō natura sed grā pcreauit. Sicut enī abraā vnicū z di lectū filiū/ victimā deo obtulit: sic deus pater vnicū filiū p nobis tradidit: z sicut isaac ligna portabat qbus ipo nendus erat: sic christi crucē/ in qua si gendus erat. e ¶ Lūg colligasset tē. Isaac ligatis pedibus altari super ponit/ z christus cruci affigē: sed qd figuratū est p isaac tranf latū est ad arietē: qz christus ouis. Ipe enī filius quia natus: aries qz imolatus. In vepribus heret aries/ crux cornua ha bet. Si enim duo ligna cōpingant/ crucis species reddit. vñ Abac. iij. a. Cornua in manibus eius. Cornibus ergo herēs aries/ christi crucifigē est. Uepres aut spie. Spine iniq q̄ dñm suspenderūt. Inter spinas enī pctoz suspēsus est. vñ Hiero. Spinis pctoz suoz cicū dedit me ppls hic. Alij hunc arietē in veprib ligatū/ christū añ imolatiōez spinis coronatū intelligūt. Nō pecceris.

Nico. de lyra

Die aut tertio. Loc aut vñ recessit. s. bersabee nō erat ita longe a mote moria/ vbi debuit imolare filiū quā pos set illuc venire in breuiori tēpe: qz nō distat nisi. xx. leucis vel circiter: sed a dño ista dilatio facta est/ vt appareret omnibus q abraā in h̄ facto nō fuit subito mot: sed ex longa deliberatōe/ vt clarius appareret obediētia ei. b ¶ Expectate hic cū asi. Quia timebat ne ipediret ei obediētiā si essent p̄ntes. c ¶ Ego z puer. s. isaac. d ¶ Lū adorauerim tē. Hoc p̄betice dicit: nō tñ aduertēs qd diceret. nō enī intēdebat q isaac reuertetē cū eo/ z ideo nō fuit p̄betia. p̄rie z p̄fecte di cta: ad quā re/

a ¶ feria q̄ta de p̄ditōe cū in da pactū est: q̄ta cōphēsus est: sexta die. i. parascēue cru cepat ei de. Die aut tertio eleua a cifi est. a ¶ lōge exstēs a malicia iudeoz. tis oculis/ vidit locū procul: Di xitqz ad pueros suos: ¶ Expecta b ¶ quia iudei a summa tarditate non intel ligunt mysterium crucis. c ¶ te hic cū asino: ego et puer illuc a ¶ vel postqz. b ¶ hoc erit in fine mundi: cum plenitudo gentium intraverit. vsqz properantes/ cū adorauē a ¶ qz xps āgariat ē portare crucē: vñ Esa. ix. b. Fac est principatus sup humerū ei. rimus reuertemur ad vos. Tulit e quoqz ligna holocausti: et impo fuit super isaac filium suuz. Ipe s a ¶ opib. b ¶ bonū celū: qz sepat p̄ez z. f. vo portabat i manib suis ignem z gladiū. Cūqz duo pergerent si mul/ dixit isaac p̄ri suo: Pater h mi. At ille respondit: Quid vis fili? Ecce inquit ignis et ligna: ¶ q̄tū ad innocentia suam ignorare videt christi/ cur patiat: vñ cōgregata sunt sup me flagella: z ignorauit. Ps. xxxij. c. d ¶ vbi ē victima holocausti: Dixit ¶ abraam: Deus p̄uidebit sibi vi a ¶ qz obediuit p̄ri filius vsqz ad mortē. ctimā holocausti fili mi. Pergē bāt ergo pariter / veneruntqz ad ¶ locū quē ostenderat ei deus: In a ¶ hoc est figura altaris in quo consecra tur corpus z sanguis christi. quo edificauit altare: et desuper a ¶ qz vinctis manibus ante p̄sidē ductus. e ligna cōposuit. Cūqz colligasset k isaac filiū suū: posuit eū in altari super struem lignozū. Extēditqz a ¶ quo separauerat oēm carnis affectum. manum z arripuit gladiū vt im/

semē: arbitrās qz a mortuis suscitare eū potēs ē de. z h̄ signa uit abraā filio suo isaac: z tūc volūtarie accessit ad obediendū: in hoc significās christū de q̄ sc̄ptū est Esa. liij. c. Oblat est qz ipe voluit. Aduertēdū etiā q abraā ligauit filiū nō p̄ter hoc q timeret eū ¶ b ¶ Expectate hic cū asi. Cū adorauerim reuertemur ad vos. s. i. resurrectōe: z iūgit h̄ p̄ cū filio: qz sūt inseparabiles Joh. xij. b. Qui videt me/ videt z patrē meū. e ¶ Tulit qz ligna holo tē. Nā ex dispositōe p̄ris christi portauit li gnū cruci Joh. xix. c. Et baiulās sibi crucē tē. g ¶ Ipe vo portabat tē. Per ignē intelligit ardor iudeoz ad occidēdū christū: z p gladiū militē gladiū q̄ pforatū fuit christi lat. hec enī de p̄r portauit iquātū ea fieri p̄misit. ¶ Ubi ē victi ma holocausti: q. d. aliunde ē assumenda: z p hec pueniēter significant christi verba horrozē carnis exprimētia. Matth. xxvj. d. Pater mi/ si fieri pōt trāseat a me calix iste. i ¶ De p̄uidebit sibi victimā holocausti. Deus enī pater patri christū suū p̄uidit z impleuit: Act. iij. c. Deus qui p os om niū p̄pharū p̄nunciauit pati christū suū impleuit sic: iō subdit: ¶ Uenerūtqz ad locū. s. imolatiōis: tñ isaac nō fuit imo lat s̄ aries: qz diuinitas p̄ri n̄ fuit passa: s̄ fragilitas h̄iua. ¶ Et ecce angelus

cta: ad quā requirit intelligētia: p̄m q̄ dicit Dan. x. a. Intelli gentia opus est in visione/ sed large dicta: qz sp̄scō mouente sic. ptulit vt significaret id qd futurū erat. e ¶ Tulit qz tē. De dorso asini. f ¶ Et imposuit sup isaac. In figura dñi n̄ i iesu christi qui baiulās sibi crucē erit in eū q̄ dicit caluarie loc/ vbi z crucifigē est: vt d̄ Joh. xix. g ¶ Ipe vero tē. Gladiū: ad imolā dū isaac: ignē/ ad incendendū z incine randū ipm immolatū. h ¶ Dixit isa ac tē. Hoc factū est a deo/ vt p̄ba pie tatis cōmouentia viscera paterna dice rēt a filio: z magis declararet obediē tia abraē q̄ ex hoc nō fuit ab obediētia retardatus. i ¶ Deus p̄uidebit si bi. Hoc etiā p̄betice dicit. k ¶ Lū qz colligasset isaac. Nō est intelligē dū q̄ inuitū eū ligauerit. isaac enim iā erat. xxxv. annoz/ vt dicit Josephus: z p̄sequēs abraā iā erat. xxxv. annoz: qz centū annoz erat qñ isaac natus est vt dictū est ca. p̄cedēt: z sic erat fortior patre q̄ erat valde senex: hoc etiā p̄z: qz portauit ligna holocausti ascēdēdo mō tē/ z tñ erat ibi onus vnius asini: vt p̄z ex predictis. Sportebat enī q̄ tātū el set ibi de lignis quoz sufficeret ad incē dendū z incinerandū coz/ vñ hoīs: et ideo sup hūc locū dicit Josephus q̄ edificato altari/ oibus paratis/ abraā dixit filio suo quō magnis p̄ibus ipe tratus erat a deo: z quō cōceptus erat miraculose: et quō natus gaudiosē: et quō sibi dñs p̄cepit eū imolari sibi: adiungēs q̄ credebat deū eū nolle mo ri egritudie vel peste/ vel gladio in bel lo: sed q̄ cū p̄ibus deuotis deo offer ret: z sic deus acciperet secū aiām eius p̄petuā: z ex hac obediētia deus rege ret senectutē abraē loco filij: qbus au ditis isaac volūtarie accessit/ vt imola ret ad implendū voluntatē dei z p̄ris sui. Licz aut dictū Josephi sit vey q̄tū ad hoc q̄ isaac voluit imolari: nō tamē videt verum q̄tū ad hoc q̄ abraā imo laret eū: credens q̄ aia ei de cetero el set cū deo z ampli inter hoies nō viue ret: qz. s. xvij. a. dixit de abraē de isa ac: Reges oriēt ex eo: et ca. xij. b. In isaac vocabit tibi semen/ z firmiter cre debat p̄bū dei esse vey: z ideo mell di cit q̄ abraā imolare volens isaac credi dit q̄ ipm a mortuis suscitaret de: vt cōpleret in eo suū p̄missum: et hoc est qd dicit apls ad Heb. xj. d. Fide obnu lit abraā isaac cū tēptaret: z vnigenitū offerebat in q̄ suscepit repromissioez: ad quē dictū est/ qz in isaac vocabit tibi

No pepereris. Aug. Nunquid non peperit abraham filio suo propter angelum. Sed in angelo figuratur est dominus qui deus est: et magis dicitur: Erat enim in angelo deus et ex eius persona loquitur. **Et ecce angelus domini de celo clamavit dicens: Abraham abraham. Qui respondit: Assumit quia caro potuit crucifigi diuinitas non potuit tangi.** **Virumque eius: Non extendas manum tuam super puerum: neque facias illi aliquid. Cognoscere feci te: sicut in sequentibus dicitur: Vocauit nomen loci illius dicens: Videri fecit: significans per efficientem id quod efficit: ut frigus pigrum: quod pigrum facit.** **Quicquid. Nunc cognoui quod timeas deum: et non pepereris filio tuo vnigenito propter me. Leuauit abraham oculos suos: viditque quod longe post veritas huius vmbre de claranda. b. Tunc quis ouis ad occisionem ducitur est. c. In duo brachia crucis suspensus est.** **Post tergum arietem inter vepres heretem cornibus. Quem assumens obtulit holocaustum pro filio. Appellauitque nomen loci illius dicens: Vbi quis dominus videt: sed vidit dixit. p. appu. i. i. videre fecit. vt illud: Nunc cognoui quod timeas deum. i. cognosci feci. per efficientem enim significat id quod efficit: sicut pigrum frigus dicitur: eo quod pigrum facit.** **dicatur: in monte dominus videbit. b. Replicat prophetia ventura de christo. b. Magni consilij: vt ipse angelus in persona dei loquebatur. c. Christus.** **bit. Vocauit autem angelus domini abraham secundo de celo dicens: quia maiorem non habui. b. quia imutabiliter a deo statutum est.** **Per memetipsum iuravi dicit dominus: quia pro filio tradidit: dedit et nomen quod est super omne nomen: vt in eo nomine omne genua flectantur: quia fecisti rem hanc: et non peperisti filio tuo vnigenito: benedicam tibi et multiplicabo seminem tuum sicut stellas caeli: et velut mares arenas que est in litore maris. Possidebit seminem tuum portas micorum suorum: et benedicent in micorum suorum: et benedicent in semine tuo omnes gentes terre: quia obedisti voci meo. Reuersus est abraham ad pueros suos abieruntque berlabee simul: et habitauit ibi. His ita gestis / nunciatumque**

in frequenter vocat pueri. c. Nunc cognoui. i. alios cognoscere feci. d. Viditque post tergum arietem. Dicitur hebrei quod ibi fuerit parat a principio creatio mundi. s. sexta die in qua formauit deus animalia: sed hoc nec ratione nec scriptura habet apparentiam: et ideo reputandum est ficticiam: propter quod dicitur quod fuit ibi adductus ministerio angelico. e. Quem assumens etc. Orabat enim abraham in imolatione arietis quod dominus acceptaret ita: ac si filius eius propter deum fuisset imolatus. f. Festum liberatiōis deo isaac et imolatiōis arietis. p. eo faciunt iudei festum tubarum in principio mensis septimi. s. septembris: propter quod tunc clangunt in cornibus pecorum in memoria arietis imolati pro isaac. f. Appellauitque etc. eo quod dominus vidit abraham et filij eius obedientiam: et isaac liberauit a morte. g. Vbi dicitur hoc. d. hoc est: in puerum deductum est: h. In monte dominus vide. quoniam enim iudei sunt in angustia constituti dicitur: In monte dominus videbit. i. sicut in monte vidit afflictionem isaac eum liberando: sic nos liberet. i. Vocauit autem etc. Dicitur prope repetitio promissio facta abraham: et magis explicat: et iuramento diuino confirmat dicens: k. Per memetipsum etc. Voces eius pro maiore suus iurat: vt dicitur ad hebr. vi. c. Non potest autem aliud esse maius deo: et ideo per memetipsum iurauit. l. Multiplicabo etc. hoc dicitur quod ad bonos et religiosos. m. Et velut arenas etc. hoc dicitur quod ad cupidos et terrenos: et maxime quod ad filios esau: vnde et esau dicitur est edom. i. terrenus. n. Possidebit etc. hoc impletum fuit tempore ioseph quod dicitur bellauit. xxx. annis reges: et ciuitates: et terras eorum diuisit possidendas israel. o. Et benedicent etc. hoc exponit iudei dicentes quod quoniam quod bona impetrat alicui dicitur: benefaciat tibi deus: sicut fecit isaac filio abraham. Catholici autem melius exponunt de christo: quod dicitur semine abraham descendit secundum carnem: et in ipso benedicent omnes gentes terre. i. aliquid de omnibus gentibus: quod nullus consequitur salutem nisi per christum benedictionem. p. His itaque gestis etc. post liberationem isaac: quia abraham cogitabat si bi puidere de vxore: eo quod iam esset sufficiens et erat: et nolebat quod acciperet vxorem de chaneis inter quos habitabat: ideo sequitur: q. Nunciatum est etc. Soror sarre vxoris sue genuit filios. **R**us primogenitum **Et ecce an. etc.** p. angelum domini loquentem cum abraham intelligit charitas sic super pro dicitur quod ipse induxit deum patrem: sed quod pro passionem suam meruit suam exaltationem et propter filij multiplicatiōem: ideo subdit: n. Possidebit se. tu. etc. propter enim quod est semine dei propter resurgens fregit portas inferorum. f. Appellauitque no. etc. do. videt. Quis non quod clara dei pro passionem christi existit in limbo fuit data: et tunc videtur dominum suo modo sicut visum erat ab eo. i. Cor. xij. d. Tunc autem cognoscit sicut et cognouit sum. **D**oralit autem breuiter potest exponi de homine religionem intrate que de temptat. i. pbat dices pro inspiratiōem iternam: Tolle filium tuum quem diligis isaac. i. mundanum gaudium aufer a te / assumendo voluntarium luctum. s. quod dicitur Mat. v. a. Vbi quod luget quoniam ipse solabunt: ideo isaac non imolatus: sed aries: quod carnale gaudium pro arietem significatum aspirate vite trucidat et spua le gaudium augmentat. Phil. iij. a. Gaudete in domino semper etc.

Festum tubarum
1. Sa. 2. f

Alst pe percissi.

Acti. 44. d
Heb. 6. c.

Doralit

Nico. de ly.

quod timeret eum fugere vt rebellare: vt patet ex predicto: sed vt imolaret eum sic et animalia que offerbantur in holocaustum que ligata imolabantur: et vt hoc christi ligatio signi ficaret an imolationem ipsius in cruce. Si autem quod quod abraham voluit filium suum imolare: cum occiso innocens sit horribilis et illicita. Sciebat etiam quod homo non est animal imolatiuum: dicens quod reuelatio illa si bi fuit facta taliter quod dubitare non poterat quoniam esset sibi preceptum a deo: vt plenius declarauit in quada questione de quilibet: ipse etiam sciebat quod quilibet quod iustus est de bito: mortem ipsi deo pro peccato propter pariter: et ideo ipse deo potest illud debitu repetere quoniam vult et quod vult: et ideo bene obedire voluit: secus autem esset de precepto alteri: quod non sic esset dominus vite et mortis: et pro hoc patet ad obiecta. a. Et ecce angelus domini. Dicitur propter ponit precepti reuocatio: quod factum erat ad declaratiōem obedientie abraham et ideo ipsa declarata reuocata: ideo subdit: b. Non extendas etc. licet enim iam esset. xxx. annorum: tunc vocat puer: quia adhuc erat sub cura patris. In sacra enim scriptura subditi et famuli sunt etate. p. uerter: tunc frequenter

tionē. s. a **Melcha**. Hiero. De melcha vxore nachor filia arā nat^o est bus de cui^o stirpe iob descendit/ sic scri- ptū ē Job. i. a. Air erat i fra bus no- mie iob. Dale igit estimat qdā iob de genere Esau esse. qd enī in fine eius li- bri habet: q de syro sermone trāslat^o sit: et qrtus ab esau: et reliqua que cō- tinent ibi: in hebreo nō habent. Se- cūdus natus est de melcha buç ex cui^o genere balaā diuinus/ sicut hebrei tra- dunt: qui in iob dicit heliur: primū vir sanctus et pphetes dei: postea per in- obedientiā et desideriu munerū dum israeli maledicere cupit diuini voca- bulo nuncu-

Additio

Dōs mo- ria.

In ca. xxiij. vbi dicitur in postilla: Et vade in terrā visionis. i. in mōtē. **Additio. i.** Ubi hic dicit: in terrā visionis. i. hebreo habet i terrā moria. voluit enī trāslatio interpretari h nomen moria p h nomē visionis: qd nō de ppi q/ s/ valde lōge h sonat: i. ij. vō paral. ij. vbi d h mōtē agif nō fuit interpretat^o hanc dictionē: sed dimisit eā in ppria forma dicens: Et cepit salomon edifi- care domū dñi in hierlm in monte moria rē. et melius se ha- bet ibi q hīc. nam hec dicitio moria/ habet alias interpretatiōes lre ppinquiores et magis consonas proposito: quas quidem interpretatiōes hebrei antiqui tradūt. nā quidā eoz dicunt: q moria interpretat doctrina seu doctri rē. et est. pinqūssima inter- pretatio seu expositio. Nā more in hebraico idē significat quod doctor: et sic moria est ab illo noīe more abstractū: Mel est no- men feminini generis eiusdē significatiōis: et sic mons morie idē est quod mons doctrine seu doctoris. Scdo mō interpreta- tur ab eis et pprie ab hoc qd dicit moris: qd significat myrrham. Uñ dicunt q idem est dicere: mons moria: qd mons myrrhet de quo Cant. iij. b. Vadā ad mōtē myrrhe. Tertio in trāslati- one chaldaica dicit ad terrā latrie: eo q more proprie significat timorē: vñ in illo loco reddebatur deo cultus latrie: que preci- pue fundat in timore dei sancto qui permanet in seculū seculi. Et notandū q quelibet illarum triū interpretatiōum conue- niebat illi monti: cōiter seu large rōne tēpli ibi edificadi. Pri- mo/ qz ab illo loco doctrina legalis egrediebatur ad totū pplm iuxta dictum Deutro. v. c. Scdo/ qz ibi offerebatur deo thymia- ma et incensum in quo myrrha interponebatur iuxta scdam inter- pretatiōē. Tertio/ qz ibi colebatur de^o cum hostijs et sacrificijs legalibus: put in processu leui pluries continet: que quidem tria per amplius et pfectius cōueniunt illi monti p passionem christi et alia que ibidē postea occurrerunt. Primo/ qz exinde exiit doctrina generalis et salutifera toti vniuerso: iuxta illud Esaie. ij. a. In nouissimis dieb^o paratus est mōs dñi in sumo montiū rē. et subdit: Quia de syon eribit lex et verbū dñi de hierlm rē. Scdo/ qz ibi fuit passio celebrata: q per myrrhā de signat. Myrrha enī oblata christo p magos: Dat. ij. b. dñi/ cā annunciauit sepulturā. Tertio/ qz cultus latrie qui in vera charitate pficitur: solū fuit pfectissime cōplet^o cū christ^o in sua passione p ineffabilem charitatē seipm obtulit deo pti in odorē suauitatis: que quidē expositiones nō sunt reputande mystice sed lrales. Fundat enī in significatione propria hui^o dictionis moria: put ab hebreis tradunt/ vt dictū est. Itē nota q in he- breo nō scribit^o moria in hoc loco cū vocali o: sed scribit^o taliter q ppe potest legi Maria: vñ nō inconuenienter diceret q il- le mōs sanctissimus intitularē a beatissima vrgine: que ibidē se in tēplo filiū suū obtulit deo: et deinde iuxta illū locū pprijs oculis asperit filiū suū immolari: stans iuxta aram crucis: vt Job. xij. e. Et notandū q interpretatio nre translationis nō vi- det cōgrua rōni. Tū qz mōs morie in q fuit edificatū templū nō erat sic disposit^o vt inde posset videri terra in circūitu pro- ut postillator dicit: nam talis visio impedita erat p mōtes qui erāt i circūitu ei^o: vñ Ps. cxliij. a. Vōtes i circūitu ei^o: Tū qz cū dicit: Vade in terrā visionis seu in terrā morie: nō est itelli- gendū in monte iuxta hierlm/ prout postillator dicit: qz de^o in pmiis nō offidit abrae mōtē in q erat imolatur^o isaac: sed terrā in q erat mons ille quē de^o ipse erat sibi demonstraturus: vnde dicit: Vade in terrā morie rē. in montē quē mōstrauero tibi. In eodem ca.

a que soror sare: sarā duxit: abraā melcham vero nachor. **a** est abraam q melcha quoqz ge- nuisset filios nachor fratri suo: a vel chus de cui^o stirpe iob: vñ vir erat in terra bus noīe Job. q de q dicit terra bus: fm illud: Air erat in terra bus rē. b **A** q buçites dicit quē hebrei putāt balaā fuisse. **hūs primogenitum/ et buç fratrem** a **H**oc nō est referendū ad eū qui nūciabat: sed qui longe post hoc scripsit. **eius: chamuel patrem syroz: et ca-** a **C**a quo chasdim. i. chaldei postea vocati **seth et acan: pheldas qz et iedlaph** a **P** q rēmemorata est genealogia: quā du- cturus erat isaac: nec mirū si nō hec omnia my- sticos sensus gerunt: quia nec omēs rami ar- boris fructum ferunt. **ac bathuel/ de quo nata est rebec-** ca. **O**cto istos genuit melcha na- chor fratri abraā. **Concubina vō illi^o noīe roma/ peperit tabee et ga-** on et thaas et maacha.

bulo nuncupatur. vñ iratus est heliu filius barathel buçites rē. Chamuel vō pater est damasci. Ipsa enī voca- tur aran: que hic pro syria scripta est: et ipso noīe legit^o i Esaia.

Nico. de lyra

a **H**us pmogenitū. A quo des- cendit iob/ vt dicit Hiero. lib. de he- braicis questionibus: vñ et in princi- pio libri Job dicitur: Air erat in ter- ra/ hūs nomine iob. b **E**t buç fratrem eius. Ab isto descendit he- liud buçites. c **E**t iedlaph ac bathuel rē. Propter istā que pum- gēda erat ipi isaac descripta est ista ge- nealogia.

Additio

In eo. ca. xxiij. vbi dicit i postil. Mo- eritelligēdū q iuitū eū ligauerit rē. **Additio. ij.** Si aut isaac fuisse. v. xv. annoz tpe imolatiōis: vt dicit Jo- seph: et sic fuisse fortior pfe: et tū vo- luntarie accessit et ligari se pferit vt i- molaret ad implēdū volūtātē dei et pa- tris sui: videt marie admirādū quō in- lra nō attribuit ipi isaac meritum im-

molatiōis sicut ipi abrae: nō enī min^o merebat q p sed forte ampli^o: amabilia enī que sunt ad se pponunt amabilitibus que sunt ad alterū/ vt in Ethicis dicit: **N**ō enī min^o rōnabiliter diceret ipi isaac: qz fecisti rem hanc et te obrulisti spōe: ppter me rē. qz ipi abrae: vnde dicunt quidam hebreoz q isaac erat xv. annoz et q quasi inuitus accessit ad imolatiōē: nec etiā ex hoc q portauit ligna holocausti/ sequit^o q esset tate etatis: nā potest esse q illa ligna nō erant onus vnius asini: qz nō erant tanta q sufficerent ad totū holocaustū: sed erant quedam pau- ca ligna sicca et forte odorifera: qbus erant addēda ligna alia de his que erant in monte: vt citius incenderentur et susuius redolerent: nec ex hoc isaac erat culpādu: nam adhuc erat in puerili etate: put pti i lra cū dicit in h loco: **N**e extēdas manū tuā sup puez rē. nō enī habet i sacra scriptura/ q hō. xxx. ānoz et vltra puer dicit: et id dicit q ipi isaac nō legit^o in scriptura ar- tribui merces/ s/ solū abrae: qz ad huc isaac nō hēbat pfecte vñ liberi arbitrij ex defectu etatis: nec etiā hēbat vires ad resistē- dū patri. In eo. ca. xxiij. vbi dicit i postilla: **N**ūc cognouit **Additio. iij.** Cū ex h q dicit (ui. i. alios cognoscere feci rē. hic in psona dei: **N**ūc cognoui: itelligat alios cognoscere se- ci/ sicut cōiter tenetur. Sed hanc expositionē quidā hebreoz resistunt dicentes: q nullus erat ibi tpe imolatiōis cū abraā nisi solus isaac: propter quē solū nō diceretur alios cognosce- re feci. Sed hec rō non videt valere: nā obedientia abrae per hunc actū cognita fuit angelis: qui forte pti^o nō cognoscebāt abraā eā habuisse in tanto gradu: similiter et ceteris fidelibus qui gesta abrae credunt auctē sacre scripture. Sed adhuc hec expositio nō videtur propria: nā iste act^o imolatiōis attribui- tur abrae tanqz actori: vñ ei dicit infra: **Q**uia fecisti rem hanc et nō pepcisti filio tuo rē. et sic i isto actu abraā fecit alios cogno- scere q esset timens deū: et p psequis scriptura pti^o dixisset et rōnabili^o. **N**ūc fecisti alios cognoscere q timuisses deū: vnde videt hoc verbum. s. **N**ūc cognoui/ proprius posse exponi me- taphorice: sicut alia que de deo dicunt fm similitudinē: qz cū dicit: Iratus est de^o et h mōtē: intelligit^o q ad modū irati se habuit in affectu: sicut etiā i ppria materia cū dicit: **T**ēptauit de^o abraā: intelligendū est q deus se habuit erga abraā per modū tēptā- tis: q vult accipere experimētū de aliq ignoto: nō tū q deo qui oia nouit hoc esset ignotū. et sicut cū dicit: **N**ūc cognoui. meta- phorice posset exponi: vt p hoc intelligat q de^o se habuit in h actu sicut ille q nouiter cognoscit aliq: qd pti^o i hoc q de^o post illud factū pmissit abrae maiora qbus sibi promiserat: et etiā iuramento ea cōfirmavit/ vt post pauca declarat. In eodem ca. xxiij. vbi dicitur in postilla: **A**ppellauit q no- men loci illius: deus videbit rē. **Additio. iij.** In hebreo in hoc loco dicitur domin^o ireet et est verbū significans videre diuinum in futuro dupliciter: vno modo per futurum indicatiui: alio vero modo per modū optatiui: ita q potest pprie intelligi: dñs videat: et dñs vide- bit: cuius sensus est: qz appellatio abrae in hoc loco fuit qdaz oīo ppria

oro phetia: sic pluries attingit in psal. et in alijs dicit phetia. vñ in b sensu q dicit: Dñs videat orabat abraã deũ / vt videret ocul' iustissime misericordie sue rectitudinẽ mēt' ei' et p mptitudinẽ sue obediẽtie in imolatiõẽ filij. In b aut sensu q significat: dñs videbit: phabat q b erat de' visur' et redditur' mercede plenã ipi abrae / sic statim fuit cessur' sibi / cū sequit' p memetipm iurauit. hui' at qd sequit' vñ vsq' hodie dicit: In mō te dñs videbit et. videt eẽ sensus / q posteritas abrae. s. veri fideles spectates remuneratiõẽ hui' facti dicebat cõit qñ in p uerbiũ illud dñs qd abraã phetice dixerat. s. dñs videbit. Et addebat sup b qd dicit in mōte: qz credebāt phetia illã esse ad effectũ pducẽdã in illo mōte vbi abraã b factũ tã merito / riu exerceuit. quã qdẽ orõnẽ phetia ipius abrae sunt et puer biũ inde sibi factũ hebrei credũt fuisse impletã in edificatiõẽ tẽpl'i: et apparitiõẽ glie dñi in nube illud tẽplũ acceptatis: vt iij. Reg. viij. Et potius credẽdum ẽ fuisse iplẽta cuz christ' in eodẽ loco imolatus fuit in forma visibili. vñ vbi trãllatio nra dicit: In mōte dñs videbit. hebraica dñtas hz: dñs videbit. et sic habet in glo. nra: p qd phetia intelligit q ver' fili' dei vbi visibilis fuit imolat' qd imolatio isaac p̄cipue figurabat. Circa qd attendendũ ẽ vlti' / qz lz meritũ abrae in b loco fuerit p̄cipalit' expletũ p imolatiõẽ filij / quã p deo / p mptissime facere intẽdebat: qd fuit singulare i ipõ abraã: nõ aut i imolatiõẽ ariet' / in q multi pueniunt sacrificatiõẽ deo aialia brutar' tã abraã nõ p̄tulit orõnẽ phetia supradictã: nisi post imolatiõẽ ariet' / nec etiã fuit sibi factũ iuramẽtũ diuinaz pmissio nõ vsq' tũc. s. post ariet' imolatiõẽ: qd nõ dicitur intelligi vacare a mysterio. Nã imolatio isaac deficiebat a figuratiõẽ imolatiõẽ christi in duob'. Prõ. s. qz isaac nõ fuit actualit' imolatus: s. solũ intẽtionalit': christus vò actualit'. Scdo qz imolatio isaac nõ fuit oblata i redẽptiõẽ alicui': imolatio vò christi fuit in redẽptiõẽ hñanã: et idẽ hec duo fuerunt repñtata p imolatiõẽ ariet' ad p̄ficiendũ imolatiõẽ isaac qñtũ ad p̄figuratiõẽ imolatiõẽ christi. Aries em̄ fuit occisus et eius sanguis effusus: sicut et fuit in redẽptiõẽ ipi' isaac. vñ dicit: Quẽ assumẽs obrulit in holocaustũ p filio: et idẽ postq' abraã expleuit p̄figurare imolatiõẽ christi p vtrãq' imolatiõẽ p̄dictã: tũc et nõ añ p̄tulit suã phetia orõnẽ vt dicitur. Et qñtũ aut vocat' scdo ab agelo in psona dñi fuit sibi facta pmissio cũ iuramẽto: et nõ antea put in lra ptz. vñ iij. et habet in glo. p acto sacrificio dicit abrae: In semie tuo et. qd factũ est cũ aries dicit: fodeft man' meã / et pedes meos. pacto em̄ sacrificio dicitur: s. vbi dicitur. f. Couertent' ad dñm vniũsi fines terre. imolato gariete vocauit abraã nomẽ loci illi' dñs videt: hec ille. Et etiã b insinuat. In p̄ma ei' vocatiõẽ ageli dictũ fuit abrae: Nũc cognoui q timeas dñm: et nõ pepcisti filio tuo vnigenit' to et. vñ solũ comẽdat' de oblatiõẽ filij / p̄p' deũ: et tũc nõ fuit sibi facta aliq' pmissio: s. sola approbatio diuina erga ipsum abraã. In scdo vò vocatiõẽ dicit ei: qz fecisti hãc rẽ. s. oblatiõẽ scõaz / b ẽ ariet': et nõ pepcisti filio tuo. s. p oblatiõẽ p̄mã filij. et tũc fuit sibi dictũ: Bñdicã tibi et. ex q ptz qz lz meritũ abrae p̄cipalit' et clarius p̄sistit in oblatiõẽ filij: tñ qz pfectũ figurat' passio christi i vtrãq' oblatiõẽ filij: et etiã p̄testatio fidei abrae de christo clar' relucebat: idcirco tũc et nõ antea fuit sibi facta pmissio q psonat p̄dict'. Origenes etiã in b loco dicit: patit' ergo christ' / s. in carne: cui' b aries forma est. dñs vò icorru / p̄mãst: qd ẽ p̄m spm cui' imago ẽ isaac. In eo. c. xxij vbi dicit in postil. Dic p̄r repetit' pmissio facta p̄s abrae et. Additio. v. In hac pmissiõẽ facta abrae nõ solũ repetũtur ea q als fuerũt sibi pmissa / seu magis explicant': et etiã diuino iuramẽto p̄firmanẽ: s. etiã de nouo maiora sibi promittunt. vñ Ambro. in libro de abraã: hec bñdictio p̄stitit supioribus. In illa em̄ pagationẽ semis futurã p̄mittit: in hac at ait: Et bñdicent' in semie tuo et. Ad cuius declaratiõẽ sciẽdũ: qz lz ea q in p̄mo loco p̄tinent in hac pmissiõẽ vltio facta abrae / sunt qñ quedã repetitiõẽ p̄cedentiũ promissionum. quod aut vltimo p̄tinet: Et bñdicent' et. quod p̄prie intelligit' de christo / q descendit de semine abrae p̄m carnẽ: sine quo nullus psequit' salutẽ / pmissio noua ẽ que nõ p̄tinet in p̄cedentibus: qd sic ptz. nã nunq' abrae fuit facta promissio q huic quodãmodo assimilaret': nisi. s. rj. ca. vbi dicit: Atqz in te bñdicent' oēs cognatiõẽs terre et. q quidẽ bñdictio in illa pmissiõẽ p̄tina nõ p̄t intelligit' de bñdictiõẽ sp̄uali / q p̄tinet ad ḡraz cui' christus ẽ actor: et cã efficiẽs. nõ em̄ dicit' ibi: bñdicent' in semie tuo: s. bñdicent' in te. Constat aut q abraã non fuit actor hñmõ ḡre. In hac aut vltia pmissiõẽ nõ dicit: Et bñdicent' in te: s. bñdicent' in semie tuo. s. i christo. vñ et apls ad Gal. ij. b. istã vltimã auctoritatẽ allegat ad p̄bãdũ q i christo bñdicent' oēs

dicent' oēs ḡtes: nõ aut allegauit p̄mã auctoritatẽ: eo q ẽ ad suũ ppositũ imp̄tines: vt ptz in aucte Ambro. sup allegata: qd etiã ipa lra testat' apd eos q in lingua hebraica sũt periti. Nam lz trãllatio nra h et ibi dicat indistincte: Et bñdicent'. nõ tñ modica differẽtia ẽ int' dñũ hebraicũ ibi positũ et dñũ qd h ponit. dñũ em̄ qd h ponit nõ aliud significat nisi q imp̄cãtes bñdictiõẽ alicui dicat: Vale te faciat de' sicut fecit talẽ: eo mō quo. j. plviij. dicit: In te bñdicet' isrl. atqz dicit: Faciat tibi de' sicut fecit ephraim et. vbi m̄ifeste ptz q illa bñdictio non fundat' in ipõ ephraim tanq' in actore p̄cipali seu cã efficiẽte ipius bñdictiõẽ nis. Et sile dñũ oĩno ponit. s. rj. ca. vbi dicit: Atqz bñdicent' in te vniuerse cognatiõẽs terre et. s. in b loco in hebraico ponit quoddã dñũ significãt' / q ille in quo alij bñdicunt' sit causa p̄cipaliter effectiua illius bñdictiõẽs: qd nulli pure creatore p̄t cõuenire: vñ in Ps. lxxi. a. Deus iudiciũ et. loquẽs de christo ad lraz vbi dicit: Et bñdicent' in ipõ oēs tribus terre et. ponit dñũ bñdictiõẽs oĩno simile huic quod hic ponit: nõ aut tẽ ponit sicut in ca. rj. supra dicto. Sicut et. lxx. c. tractãt' de christo ad lraz dicit: In q bñdictus ẽ sup terrã bñdicet' in dño amẽ. vbi dñũ oĩno sile ponit: sicut h cã dicit: Et bñdicent' in semie tuo et. nõ aut sicut bñdicent' / qd ponit. s. in ca. rj. Concor dat etiã p̄dictis q deus in alijs pmissiõibus abrae factis nõq' interposuit iuramẽtũ aliq' / s. solũ in b loco tñ dicit: Per memetipm iurauit dicit dñs et. qd nõ solũ denotat' vt simplex iuramẽtũ: vt si dixisset: Iurauit dicit dñs simplr: s. ad maiorẽ solennitatẽ addidit: p memetipm: sicut ille q iurat tangẽdo sacra vt crucẽ vel euãgelia et potius corp' christi: solẽnius iurat qñ ille qui simplr iuramẽtũ p̄stat sine tactu taliũ. in q oñdit' q inẽ alia pmissa b esset maximũ: qd etiã p̄suevit facere scriptura in qbusdã alijs locis: s. p̄stare diuinũ iuramẽtũ solenne sup his q ad mysteria christi v̄turi p̄tinebãt: sicut cũ agit' d sacerdotio christi eterno Ps. cix. a. Iurauit dñs et non penitebit eum: tu es sacerdos in eternũ: vt intelligat' solẽnis firmitas huius iuramẽti / nõ solũ dicit: Iurauit dñs: sed addidit: et non penitebit eũ. b idẽ ptz in Ps. cxxi. a. Demẽto dñe dauid et. vbi cũ de regno christi agit' ex semie dauid v̄turi Ps. cxxi. b. dicit: Iurauit dñs dauid veritatẽ et. iuxta illud euãgelij Luc. i. c. Dabit illi dñs deus et. vbi nõ interposuit iuramẽtũ simplr: s. ad solenniorẽ firmitatẽ addidit: Et nõ frustrabit' eũ: qd satis psonat p̄dictis: vt ptz intelligẽti. vñ hec auctoritas bñ intellecta multũ facit ad cõcludendũ hebreos in hoc q in christo ab abraam descensuro omnes gentes habebãt recipere bñdictionem.

Replica correctoriũ p Burgen. in ca. xxij. vbi exponitur illud: Uade in terrã visionis. i. in montẽ et. Burgen. facit magnã vim de nomine Hozia: in quo reprehendit bñm Hiero. s. qz eius digressio in fauorem fidei transeat: potissimũ qz nõ est p̄ postillator: sed q addit se legisse in hebraico maria p moria: qz ex auctoritate sacre canonis aut sanctor' nõ hz euidentia: ea facilitate p̄temnit' q pbat: maxie qz cõitor oim interpretatiõẽ imo et ipius Burgen. sonãt in p̄rium. In eo. ca. vbi postillator ad intentionẽ iosephi et aliorũ dicit isaac nõ inuitum ligatum fuisse in oblatione sed spontaneũ: qz cũ posset nõ restitit patri existẽs. xxxv. annoz. Burgen. obijcit dices: q tũc meritũ potius debuit ascribi isaac q abrae. dicit q isaac tñ fuisse. xv. annoz. et inuitũ a p̄re ligatũ. idcirco vocatus ẽ puer: qd in scriptura de viris. xxxv. annoz dicit nõ conuenit. Sed ad obiectionem Burgen. rñdẽt' primo: qz abraam accepit mandatũ a deo et obediuit / nõ isaac. ideo sit memoria d merito illius nõ istius. Scdo p̄t dicit q abraam obediuit deo / isaac aut homini. s. p̄ri. Tertio p̄t dicit qz isaac obedientia cum agonia fuit p̄cedens ex voluntario mixto / nõ sine terrore et timore. obedientia autẽ abrae ex fide absoluta: vt dicit ad Heb. xj. b. Quarto qz agẽs p̄stantius est passio: i hac aut obediẽtia abraã se habuit respectu oblationis vt agens: isaac vt patiens: ideo de abraã dicit: qz fecisti rem hanc et. Sed si respicere voluerimus lraz / bñdictio et meritum huic obediẽtie correspondẽs respicit isaac sicut et abraã. Dicit em̄ / qz fecisti rem hanc et nõ pepcisti filio tuo vnigenito p̄pter me / bñdicã tibi et multiplicabo semen tuũ sicut stellas celi et. hoc scdm referẽt ad isaac: p̄m illud supra. rj. b. In isaac vocabit' tibi semẽ. et sequit' hic benedictio isaac: Possidebit semẽ tuũ portas inimicor' suor': et bñdicent' i semie tuo oēs ḡtes. vnde qñis abraã ea omnia sibi meruerit nõ tũ p se solũ: qz in sua psona nõ vidit effectũ: sed p suo semine. Quicquid aut sit de his nõ valet qd Burgen. addit p confirmationem sui ppositi q isaac nõatus est puer: qñ in scriptura viros fortes pueros vocari nõ sit p̄suetũ: cum tñ de pueris dauid fortissimis multa dicant. ij. Regũ. j. et ij. ca. Et de Josue duce belli dictum est puer: Exo. xxxij. c. Rex assuerus quoqz fecit conuiuiũ

Quare abrae oblatio gratior ẽ isaac

Puer

E fecit conuiviu puer fortissimis psaru... Et christus dixit discipulis post resurrectione...

cut alie metaphore: q de hoc se habes quasi nouiter aliqd... gnosces dixit: Nunc cognouit: s; videt...

Glo. ordi.

Arbee Uxrit aut sa. ca. XXIII a. Et mortua est in ci. ar. Hebr. Que est in valle: s; in autetic? libris no habet. Arboch paulatim a legetic? ac scribetib? corruptu est...

Nico. de lyra

Uxrit at sa. ca. XXIII. Dic consequenter describit quod abraam vt pfectus se habuit ad p. mu. sic eni habitauit inter extraneos...

Uxrit aut sa. Ca. XXIII a. Cetenari? r vigintisepte soli di se r qdrati: qb? signat integri tas vite scdz an hui? vite exitu. ra cetu vigintisepte annis r mor tua est in ciuitate tarbee: que est hebron in terra chanaa. Venit qz abraa vt plageret r fletet ea. Cuz surrexisset ab officio fune...

Nico. de lyra

Uxrit at sa. ca. XXIII. Dic consequenter describit quod abraam vt pfectus se habuit ad p. mu. sic eni habitauit inter extraneos...

Nico. de lyra

um. hic accipit masculinu p feminino sicut et Bar. v. c. dñs dixit: Quis me tetigit d muliere emorroissa. g. Re spoderutqz. h. consequenter de sepultu ra sare agit: r primo ponit curialis poli rñsio cu dz: h. Audi nos dne r. In dubijs ei recurreret ad abraa r ipe dirigebat illos: ac si cõsuleret do minu. i. In elect? sepulchris no stris. i. meliorib? r honorabilioribus. k. Sepeli mortuu tuu. i. saras: qz nolebat ea sepelire cu infidelib? p. mo regratiatus est p. lo. ideo subdit: l. Et adora. r. a q dicti sunt ethei. fecit eni eis reuerentiã vt iperaret locu sepulture. vbi erat sepult? ada: ideo se quit: m. Intercedite p me r. no dixit vedat: qz locu sepulture adam no intendebat emere sed fundu in quo erat dicta sepultura: qd erat licitu. id se quit: n. Quã habet in extrema pte agri i. i. agru i quo e. o. Ha bitabat aut ephron i medio filio ru heth. hoc aut interponit ad ostendendu q ille ager erat carior ceteris in extremitatib? positus: r p conseques melior et securior. p. Responditqz ephron ad abraa cucl? audi. r. Omnes eni de ciuitate ab ogibus suis cessauerat: vt sepulture sare debitū ho norẽ impederet. q. Nequaqs r. id est nolo tibi vedere: s; gratis cõcede re: s; qz abraa nolebat q ipe vel alij in fideles possent ibi ius sepulture reclama re: r p conseques cu sara infideles se pelire/noluit gratis accipere sed p pecunia postulauit r pater littera vsqz ibi: r. Terra quã postulas quadrin getos siclos. Dicit aliq q si cõsiderent dicta s; d. r. Papie de ponderibus metallozu: obolus put in scriptu ra sacra accipit habet tantu de argeto sicut habet vnus paruus turonensis: siclus aut vsualis de quo hic agit: fm eos valet. r. viij. obolos. Et sic quadri genti sicli valet octoginta libras turoneñ. r fm hoc patet preciu agri pdicti. Si aut cõtra hoc arguat p hoc qd dicit Exod. xxx. b. Siclus. r. obolos habet. Dicit no obstat: quia in Exod. loquitur scriptura d siclo r obolo fm p. dus sacra/ Moraliter. a. Uxrit aut sa. ca. XXIII. Dic agit de morte sare p qua deli gnat mors cuiuslibet bone psona. Un subdit: b. Mortua e in ciuitate arbee. i. quattuor: qz boni morunt in qttuor ptutu moralu pfectioe. Apoc. xii. e. Ciuitas erat in quadropoita. t. Venitqz abraa vt plageret. p que pot intelligi qlibet fidelis amic defuncti q naturali pietate motus pla git mortẽ amici. r pñr qrit sepulture lo cu p que designat empyreu celu: sicut infern? est sepulture loc? maloz. Luc. xvi. f. Hortu? est diues r sepultus est in inferno. Et ibidẽ pmittit de lazaroz: Factu est aut vt moreret medic? r pos taretur ab angelis in sinu abrae. Iste vero sinus a tpe ascensio nis xpi est empyrei celi loc? q querit p suffragia bonozum. In ca. xxiii.

Quod cum au. Hiero. in hebreo sic
 poluimus h pnu nomē scribit ephrō.
 Scdm ephran. postq̄ em p̄cio victus ē
 vt sepulchrū videret/ r accipet argētū/
 lz cogēte abraā vau lra q̄ apud illos p
 o legit ablata ē de noie ei: r p ephron
 dicit ē ephran. In q̄ significat nō fuisse
 p̄fecte dicit/ q̄ ponit viderē mēozias
 mortuoz. Sciāt igit q̄ sepulchrōz p̄ciū
 nō a cogētib/ lz a nolētib/ accipiūt/ mu/
 tari nomē suū: r p̄re aliqd d merito eo
 rū: cū etiā resp̄dēt q̄ inuitus accepit.
Cōfirmatus est rē. Grego.
 Abora. Inuit sepulchrū duplex q̄ p/
 factus p̄dicatoz extincta a desiderijs car
 nis aiaz abscondit s̄ bone opatiōis r cō
 tēplatiōis tegmie: vt a carnali p̄cupiscē
 tia q̄ si insensibil/ lateat/ quā p̄us sentiens
 mortaliē viuēbat. vñ Col. iij. a. Dor/
 tui em est: r vita v̄ra abscondita est cum
 christo in deo. Actiua em vita a prauis
 opib/ mortuos sepelit. Cōtēplatiua p̄fe
 ctius q̄ a cūct/ actiōib/ fundit/ diuidit.
 Qui ḡ iā i se p̄tumelias carnis edomu
 it: sup̄est vt mētē p̄ studia scē opatiōis
 exerceat: r q̄ iā mētē p̄ sancta opa dila/
 tat/ sup̄est vt eā vsq̄ ad secreta itime cō
 tēplatiōis extēdat. Nō ē em p̄fect/ p̄di/
 cator q̄ p̄ tēplatiōis studiū opanda
 negligit: vel p̄t opatiōis instatiā p̄tē/
 planda postponit. **C** Spelūca rē.
 Et circa eā ager arborosus ad sepeliēn/
 dā sarā q̄ dringētis siclis argēti p̄ priar
 chā a dñis terre emif. Quia ad vacan/
 dū sapiē/ r studendū actiōi s̄ solijs my
 sticoz v̄boz tanq̄ s̄ fructuosus arbori
 bus: nō aliē p̄dicatoz/ q̄ eius loc/ acq̄rit/ nisi p̄ euāgelicā do/
 crinā argenti nitore fulgentē terrenis p̄tibus ab ip̄is eter/
 na beatitudo suadeatur. Que bene centenariū quater ducto
 figurat: qui a leua in dextraz transferē.

Nico. de lyra

Dus sanctuarij: vt p̄z ibidē: qd̄ qdē p̄dus ē aliud a pon/
 dere vsuali. Credo tñ q̄ meli/ ē dicere q̄ nō habet cert/ valor
 p̄dicatoz q̄ dringētōz argēti sicloz: qz p̄dora r monete apud
 varias gētes multiplici variant: r etiā apud eādē gēte p̄m
 diuersa tpa. **C** Sz q̄tū ē h. q. d. Nō ē res tāta de q̄ inē
 me r te fiat lōg/ tractat. **b** Qd̄ cū audis. rē. s. de termina
 tiōe p̄ci: appēdit pecuniā quā ephrō postulauerat audienti
 bus filijs heth: qz i talib/ oportet h̄re testes. **c** Quadrin/
 gētōz argēti

Glo. ordi.

Rat aut. Ca. XXIII
ADone manū rē. Bre/
 go. Allego. Hanū sub fe/
 more iubet ponere r p̄ deū celi iurare:
 qz ill/ caro p̄ illud membrū descensura
 erat/ q̄ filius abraē esset ex humanitate
 r diuinus ex diuinitate: quasi tange si
 liū meū r iura p̄ deum meū. Unde nō
 sup̄ femur: sed sub femore manū pone
 re iubet: qz inde descēsurus erat q̄ ho/
 mo: s̄ sup̄ hoies esset: vnde dignū nō
 fuit vt manū sup̄ femur poneret: quia
 nulla caro sup̄ illā est. **b** Ut nō ac
 cipiās. Greg. Alleg. Isaac de filia
 bus chananeoz vxoz duci p̄hibet: qz
 christo nulle reproboz aie p̄iūgūt. De
 cognatiōe vxoz duci p̄cipit: qz sola ele/
 ctōz ecclia christo copulāda erat quam
 ip̄e vnigenitus ex p̄destinatiōe r p̄scia
 iā extraneā nō habebat. Puer qui ad

Nico. de lyra

Rat aut abraā. Dic p̄n̄r oñdit q̄
 liter abraā vt p̄fectus se habuit respectu sui/ seu p̄prie
 familie: qz fili/ reputat vna p̄sona cū p̄re. Et ideo sic
 procedit: qz p̄mo p̄ maritacione isaac describit serui missio.
 Scdo p̄iugis

ter me et te: s̄ q̄tū est hoc? **S**e
 a peli mortuū tuum. Quod cum
 audisset abraam: appēdit pecu
 niā quā ephran postulauerat:
 audiētibus filijs heth/ quadri
 gentos argenti siclos: r p̄bate
 monete publicē. **C**ōfirmatus q̄
 a **P**rimū dicitur ē ephrō. l. p̄firmat/ r p̄
 factus. post venditā sepulturā ephran. i. i
 firmus r imp̄fectus.
 est ager quondam ephronis in
 quo erat spelūca duplex/ respi
 ciēs mambre/ tam ip̄e q̄z spelū
 ca r omnes arbores eius in cū
 ctis terminis per circuitū/ abraē
 in possessionem/ videntibus fi
 lijs heth et cunctis qui intra
 bāt portā ciuitatis illius. **A**q̄
 a **A**laz mūdo mortuā: deo vinā.
 ita sepeliunt abraā sarā vxoz
 a **R**equie actiue r tēplatiue vite.
 suaz i spelūca agri duplici que
 respiciebat mambre: h̄ ē hebrō in
 tra chanaā. **E**t p̄firmat/ ē ager
 r antrū qd̄ erat i eo abraē i pos
 sessionē monumti a filijs heth.

gētōz ar. si. rē. In q̄ ostēdit bonitas
 materie. **d** **M**onete publice. In
 q̄ oñdit bōitas forme: qz hēbat ip̄sionē
 debitā monete p̄blice currēt. **e** **L**ō
 firmatus q̄ rē. **f** q̄ p̄z q̄ n̄ emit spelū
 cā i q̄ erat sepulchrū ade/ lz agrū siue fū/
 dū in q̄ erat: r istud est licitū/ sic fundus
 potest emi licite in quo est sita ecclesia.
 ephron aut vendens peccauit: qz p̄pter
 dictā sepulturā cari/ vēdidit. **D**icit he/
 brei q̄ ip̄e ephrō oñdit in p̄ncipio se ml/
 ta agere p̄ abraā: r tñ in fine nihil fecit/
 s̄ terrā suā cari/ iusto p̄cio vēdidit: ideo
 postea remota ē lra vau de ei/ noie: ad
 designādū ei/ imp̄fectionē: r sic diminu/
 te scribit deiceps: vt p̄z. rrv. ca. sed nō
 apparet in p̄nunciatiōe. **D**icit aut ista
 spelūca fuisse duplex: qz p̄m aliquos ibi
 erat duplex edificatio. vna inferior: r al
 tera supior: sic in capella reg/ parisiuz:
 p̄m alios d̄ duplex: qz lz essent in eadez
 eq̄litate: tñ in vna p̄debant viri: r i alia
 vxozes. **f** **A**q̄ ita sepeli. abraā.
Dic consequenter describitur sepultu/
 ra sare. r pater littera.

Alē q̄drv
genti siclis

In ca. xxiij. vbi dicit in postil. **E**x
 quo patet q̄ nō intendebat emere illud
 quod est illicitum rē.

Additio. In hac emptiōe non
 pōt abraē aliqd p̄ctū
 iponi: **T**ū qz n̄ peccaret hodie q̄ emeret
 agrū vt in eo faceret cimiteriū: put dicit
 m̄ḡ i historijs: **T**ū qz vt dicit Ambro. i
 li. de abraā. **D**ec aut abraā fecit: qz non
 dū erāt huius dei tēpla/ in quibus fide/
 lium in dño reliquie adorarent.

13. q. 2. c.
hebrō. De
sepul. c. i.

Replica

correctorij **B**urgen. in ca. xxiij. vbi postil/
 latoz dicit abraā cauisse: qd̄ illicitū ē i p̄ctu fa/
 cto cū ephrō p̄ eo: qz emit fūdū nō spelūcā siue sepulchrū. **B**ur
 gē. obicit qz abraē nō pōt iponi p̄ctū: qz hodie posset sine p̄ctō
 qs emere agrū i q̄ faceret eccliaz v̄l cimiteriū: s̄z māifestū ē h̄c
 obiectiōz nō valere: qz emit agz in q̄ sepultura erat nō vt i eo
 sepulchrū faceret: rōne em sepulture ip̄i/ ade r eue i illo agro lo
 cus ip̄e religiosus inē sacra cōputabat: rō nō emit sepulchrū: s̄z
 ius in agro in q̄ sepulchrū erat: ideo dixit: **D**ate mihi ius sepul
 chri: nō dixit vēdite: qz hoc illicitū fuisset. r sequit: **I**ntercedite
 p̄ me apud ephron vt det mihi speluncā duplicē in q̄ sepultus
 fuit adā: vt innuit **I**osue. xiiij. d. nō dixit vt vēdat: qz illicitum
 fuisset. **N**ō em abraā intēdebat emere sepulchrū ade/ sed fun/
 dū: r ius in fundo in q̄ dicta sepultura fuit.

Nico. de lyra

Sedo p̄iug/ rēq̄sitio/ ibi: Cūq̄ camelos
 fecisset accūbere. **T**ertio petitiōis p̄ces/
 sio/ ibi: **R**ūderit labā r bathuel. **Q**uar
 to p̄iug/ adductio/ ibi: **S**urgēs at ma
 ne. **C**irca p̄mū sic d̄r: **b** **D**ixitq̄ ad
 ser. rē. **I**ste fuit eliezer de q̄. s. dicitū est
 rrv. a. q̄ erat procurator domus sue.
c **D**one ma. rē. **H**ebrei dicūt q̄ h̄
 dixit rōne circūcisiōis q̄ est circa illas
 ptes quā dñs dederat sibi in signū fide
 litat/ vt supra dicitū est. rrvij. ca. **C**atho/
 lici aut dicūt r melius: qz hoc fuit p̄pter
 christum qui p̄m carnez nasciturus erat
 de abraam femore: r tali modo loquen
 di vtitur scriptura **E**xo. j. a. vbi dicitur:
Dēs aie eoz

1. 7. 42. g

Moralit. **E**rat at abraā sener
 rē. In hoc caplo describit matrimonij
 um isaac r rebecca: p̄ quod significatur
 allegorice coniunctio christi r ecclesie:
 igit abraam sicut dictum est significat deum patrem: de quo s̄
 dicit: **b** **D**ixitq̄ ad seruum seniores domus sue. **P**er
 quē significatur predicator qui dicit seruus p̄ virtutē humilita
 tis: r senior p̄ maturitatē honestatis: r iste vocatus fuit eliezer
 quod interpretat̄ dei mei adiutorium. vnde **P**aulus de se et
 alijs p̄dicatozibus dicit. **i. Cor. iij. b. Dei adiutores sumus.**
 m ij * **T**ulitq̄ decē ca.

Moralit

Prore deducenda mittit: prophetarum et apolorum omnium doctorum ordo est: quod dicitur in libro predicacionis facit: cuiusque ante quod dicitur unigenito filio pulcherrime sunt. a. Posuit ergo et hiero. Tradit hebrei: quod in scificatione eius. i. in circumcissione iuravit. Mos autem dicitur in eum iurasse in semine abrahe. i. in christo quod ex illo nascitur: iuxta illud Matth. 1. a. Liber generacionis iesu christi filij dauid filij abrahe.

Dystice

Decem camelos. Tales secum debet habere primo diuinum qui preceptum dei obediunt: quod si significat per denarium et per ducem tribulacionis fortiter gerat quod camelus significat. c. Ex oibus bo. Grego. Allego.

Allegorice

Quia bis quod dicitur domino loquitur in semetipsum et diuitias ostendit: ut tunc citi ad sequendum deum iuraret: quod suis auditoribus in seipsum monstrat quod narrat. d. Iuxta pu. 22. Grego. Iuxta fontem stetit et ex profeta stetit quod est eligenda. posuit: quod scilicet predicatores ubi steterunt considerant. Un colligunt quod vel quod verba committunt: et de quibus auditoribus fiducia certitudinis assumunt. e. Igitur pu. 22. Aug. Querendum est quod differant illicite auguraciones a petitione hac que petit seruum ut sibi ostenderet de ipsam futuram prore isaaca: que petenti bibere diceret: bibe quoniam et camelis tuis da. Sed aliud est petere quod ipso miraculo signum sit. Aliud obseruare quod ita sunt ut mira non sunt: sed a coniecturibus suppositiofa vanitate interpretentur. Sed si ipse quod mirum aliquid postuletur quod significet quod quicquid vult nosce: vtrum audiendum sit: non parua questio est. Eo namque petentem quod dicunt quod non recte faciunt temptare deum: vnde Deu. vi. c. Non tempta. d. d. t. Suggerebat ei ipse tamquam hoc: ut aliquid signum exploraret: quod tunc apud deum posset quod vitiose fit. Ad hoc autem discernit quod gedeo fecit imminente pugne periculo. Consulta: tunc enim illa magis temptatio dei fuit: vnde Esa. vii. b. Achaz timet signum petere ne videat deum temptare: cum hoc dominus per prophetas moneret: forte estimas quod a propheta exploraret: vnde preceptum memor eorum: quod temptare deum perhibet. f. Inclina. Diuinitia seculari facienda ad hauriendum apud

Questio

Querendum est quod differant illicite auguraciones a petitione hac que petit seruum ut sibi ostenderet de ipsam futuram prore isaaca: que petenti bibere diceret: bibe quoniam et camelis tuis da. Sed aliud est petere quod ipso miraculo signum sit. Aliud obseruare quod ita sunt ut mira non sunt: sed a coniecturibus suppositiofa vanitate interpretentur. Sed si ipse quod mirum aliquid postuletur quod significet quod quicquid vult nosce: vtrum audiendum sit: non parua questio est. Eo namque petentem quod dicunt quod non recte faciunt temptare deum: vnde Deu. vi. c. Non tempta. d. d. t. Suggerebat ei ipse tamquam hoc: ut aliquid signum exploraret: quod tunc apud deum posset quod vitiose fit. Ad hoc autem discernit quod gedeo fecit imminente pugne periculo. Consulta: tunc enim illa magis temptatio dei fuit: vnde Esa. vii. b. Achaz timet signum petere ne videat deum temptare: cum hoc dominus per prophetas moneret: forte estimas quod a propheta exploraret: vnde preceptum memor eorum: quod temptare deum perhibet. f. Inclina. Diuinitia seculari facienda ad hauriendum apud

Nico.de lyra.

Deus ante eorum quod egressi sunt de femore iacob etc. et per litteras scilicet ibi: a. Sed ad ter. etc. scilicet in ara ubi miserat nachor fratrem suum cum prore sua et per litteras scilicet ibi: b. Dominus deus etc. i. de ara: ut per litteras predicet. etc. ca. c. Et d. ter. na. mee: id est de hunc chaldeorum: ut per litteras predicet. etc. d. Spe mit tet etc. ad dirigendum istud negotium. e. Filium tuum meum etc. dixit tamen ad excludendum isaac solium: quod iacob illuc iuit ad querendum sibi prore d. mandato patris sui isaac: ut habet. 7. xxviii. a. f. Tulitque de. ca. etc. isti enim cameli erant ab alijs distincti: quod erant irro

erat irrostrati. vnde non possent blada aliorum comedere quam per viam ducebant. g. Ex oibus etc. quod portauit de auro eius et argenti: et pecunia et iocalibus dandis puellae et amicis: ut habet. i. ca. ca. In hebreo habet: Oia bona eius portans secum. Dicit enim hebrei quod portabat secum chartam d. donacione quaz fecerat isaac filio suo donans ei oia bona sua mobilia et imobilia: quod alijs filiis suis dedit mueram et sepauit eos ab isaac: ut habet se. ca. et illa charta portabat ad inclinandum pariter puellae et ipsaz puellam quam crebar in matrimonium ipsi isaac. h. Profectusque per me. istud nomen tractum est d. greco. mello id est quod mediu: potamos flumini: quod ciuitas illa sita est in duo flumina: vnde in hebreo habet: In ara flumioy. Ara enim erat nomen ciuitatis in quod remaserat nachor dicitur: ut dictum est. s. xii. ca. i. Luc. ca. etc. h. per describitur quod petitio: et pro quod elieger sup h. a deo signum. scdo a parati b. puellae sensum ibi: Qui ait non coeda. Circa primum sciendum quod elieger non quod signum per modum augurij vel diuinationis quod est illicitum: sed permissa oratione petiuit a domino signum in quod perciperet quod angelus domini dixerat ei: vnde sic dixerat ei abraam et in non peccauit petendo signum h. mo. Dicit autem Iosephus quod istud signum quod petit fuit: ut si puellae venisset ad hauriendum aquam et negaret sibi potum vna ex illis libalibus sibi offerret: et non solum per portum: sed etiam per camelum portandis: in hoc sciret quod illa esset quaz deus provide rat fore coniugem ipsi isaac: sed dicitur iosephus non esse sonat lse sequenti ut videbit statim. Ideo dicitur quod signum petitum fuit: ut si puella a quod pro peteret potum per se: et ipsa coederet non solum per persona sua: sed etiam per camelum: ipsa esset copulanda isaac in matrimonio: et per litteras exceptum aliquid b. vbi quod transcurrere exponet. k. Igitur puella etc. vltimo ei dixit ipse rebecca postquam alie negauerat sibi: ut dicit Iosephus. h. b. vi. de falsum: quod statim subdit: l. Meccum etc. ex quod videt quod non petiuerat ante ab alia sed ab ipsa sola petiuit

Dabo tibi gentes hereditate tua etc. b. nanorum iter quod habito: sed ad terram et cognationem meam proficiscar: et inde accipias prorem filio meo isaac. Redit seruus: Si noluerit mulier venire in terram hanc: non reducere debeo filium tuum ad locum de quo tu egressus es. Dixit abraam: Caue ne quod reducas filium meum illuc. Dominus deus caeli quod tulit me de domo patris mei et de terra natiuitatis meae: quod locus est mihi et iurauit dicens: Semini tuo dabo terram hanc: ipse ducem vite tue.

se mittet angelum suum coram te: et accipies inde prorem filio meo. Sin autem mulier noluerit sequi te: non teneberis iuramento filium tuum meum ne reducas illuc. Posuit ergo seruus manum sub femore abraam domini sui et iurauit illi super sermone habet. Tu pererrit mesopotamiam ad urbem nachor. Cum iuxta puteum aque et vesperare: eo tempore quod solent mulieres egredi ad hauriendam aquam dixit: Puella cui ego dixeram: inclina hydriam tuam ut bibam: et illa responderit: bibe: quoniam et camelis tuis dabo potum: ipsa est quam parasti seruo tuo isaac: et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. Meccum itra se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se mittet angelum suum coram te: et accipies inde prorem filio meo. Sin autem mulier noluerit sequi te: non teneberis iuramento filium tuum meum ne reducas illuc. Posuit ergo seruus manum sub femore abraam domini sui et iurauit illi super sermone habet. Tu pererrit mesopotamiam ad urbem nachor. Cum iuxta puteum aque et vesperare: eo tempore quod solent mulieres egredi ad hauriendam aquam dixit: Puella cui ego dixeram: inclina hydriam tuam ut bibam: et illa responderit: bibe: quoniam et camelis tuis dabo potum: ipsa est quam parasti seruo tuo isaac: et per hoc intelligam quod feceris misericordiam cum domino meo. Meccum itra se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

tur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

se vba compleuerat: et ecce rebecca egrediebatur filia bathuel filij melche uxoris nachor

Tulitque de ca. Per camelum quod est animal assuetum oneribus significat patre dicitur quod est necessaria predicatores. Pro. xii. b. Doctrina viri per patiam noscitur. Per denarium numerum significat obsequium. r. m. m. d. q. in predicatores erigitur ut assimilentur christo: de quo dicitur Act. i. a. Cepit iesus facere et docere. i. Pererrit meso. ad urbem nachor. quod predicatio dicitur fieri fidelium conuentioni quod per urbem significatur. i. Luc. came. se. etc. Naz predicatores autem predicacione dicitur se recolligere esse seculari negotij tumultu. f. Iuxta pu. i. sacre scripture studium. f. Dixit dominus deus etc. obsecro. Na in principio finis debet fieri oratio. f. Et ecce rebecca etc. seq. f. Puella deco. nimis. morum honestate. f. Virgoque fidei integritate: et talis est ecclesia sine macula et sine ruga: vnde f. Christo desponsari digna et ad voluntaria. id sequitur postea: f. Vis ire ad

A dū ppheticū s̄monē: vt volūta/
 tenū tuā p̄suasīōi mee inclinem.
A **P**aurillū. **G**reg. **A**ll.
 Quis p̄dicator aīaz auditoris s̄i/
 tit: iō s̄u^o petit/rebecca potū trī/
 buir: qz electoz ecclia desiderio
 p̄dicatoz ex s̄tute sue fidei satis/
 facit. Que em̄ deū quē audit cō/
 fitet: p̄dicatozi aquā refectōis
 z refrigerij offert. Et notādūz qz
 h̄ydria ab h̄uero inclinās posuit:
 qz illa p̄fessio placida ē/ q̄ a bono
 ope p̄cedit. Al aquā p̄buit: qz i
 eo qz credidit vacua nō reman/
 sit. **D**ox ei p̄dicauit qd̄ auduit
 z docēdo mltos ex se p̄dicatores
 ptulit. **A**q̄ em̄ i h̄ydria sc̄ia p̄di/
 catōis i mēsurā. **S**tudet em̄ nō
 plus s̄ape q̄ oportet s̄ape. **H**y/
 dria i vlna: mēsurā p̄dicatōis i
 ope. **N**ec solum oib⁹ comitibus
 ei: s̄z z camel potū p̄bet: qz s̄bū
 vite nō solū prudētibus: s̄z etiāz
 stult⁹ p̄dicat. **R**o. i. b. **E**n̄ sapiē/
 tīb⁹ z iūp̄iētīb⁹ debitoz sum. vel
 aq̄ etiā iūmētis dat: cū cura car/
 nis quō sit h̄nda disponit/ vt ex/
 voluptate nō impēdat z ex ne/
 cessitate nō neget. vñ **R**o. xij.
 d. **C**arnis curā ne feceritis i de/
 siderijs. Et alibi **E**ph. v. f. **M**e/
 mo carnem suam odio habuit.
Protulit vir zc. **H**iero.
Bacpe qd̄ h̄ p̄ didragmate po/
 nit semūcia ē. **S**echel vō q̄ lati/
 ne/ s̄z corrupte s̄ichus d̄z vñcia.
Greg. **A**ll. **Q**uia p̄dicator/
 auditū ecclie p̄ obedientiā z ma/
 nus p̄ opationē exornat. **I**naur/
 res duoz s̄ichoz sunt. **S**unt ar/
 mille decē: qz p̄ma s̄tus obedie/
 tie i charitate ē: q̄ dilectio dei et
 p̄mi ē/ z bonū op⁹ decalogi cō/
 pletōe p̄ficiat: vt cū bona agi ce/
 perint/ mala nulla agantur.
Paleaz qz. **G**reg. **Q**uia
 ecclia recipēs sp̄alia/ reddit p̄/
 dicatozib⁹ terrena stipēdia. vñ. i
Coz. ii. b. **S**i vob sp̄alia semīa
 iūnus mi. s̄. c. zc. **L**oc⁹
 spa. zc. **G**reg. **A**lleg. **A** pore
 pp̄lo nature legē se ecclia nouit/
 se mōstrauit: z p̄dicatōez amplo
 charitat⁹ gremio suscepit. docto/
 ri em̄ sp̄iosa m̄sio ē i corde au/
 ditoris latitudo charitat⁹. vñ. ij.
Coz. vi. c. **N**ō agustiam i nob:
 s̄z in viscerib⁹ v̄ris q̄i suscipiēde
 doctrine locum mētis dilatate ad
 cogitanda carnalia coartate.
Hebat zc. **G**reg. **A**lle.
 Quia carnales fidelib⁹ p̄iuncti:
 dū sp̄alia dona p̄spiciūt/ admi/
 ratioē suspēsi: si nō v̄sqz ad opa/
 tū v̄sqz ad fidē suscipiēdā p̄di/
 cationē admittūt. dū em̄ bonos
 miracul⁹ fulgere p̄siderāt/ que de
 eternitate audiūt non recusant:
 q̄uis eccliaz morib⁹ nō se q̄ntes/
 in carnali opatiōe remaneant.
Hebat aut̄ rebecca frēm
 zc. **Q**uia sunt carnales fidelib⁹
 coniuncti: quoz familiaritate ali
 quando ad audiendum verbum
 prodeunt: z videntes dona dei
 collata fidelibus mirant⁹ z ver/
 bum corde p̄cipiūt/ quod bonis
 moribus implere nō satagunt.
Nō comedā

A **P**espōdi em̄ vos vni viro x̄ginē castā exhibere chri/
 sto. ij. **C**oz. xi. a b **H**ūlliauerat se ad hauriēdā fontē
 vite. c **D**iuinis sentētijs. **V**erba h̄uane faciū dte.
 cōgnita viro. **B**escēderat at̄ ad fontē z iplē
 a **Q**z t̄ps doctrine z t̄ps vocatiōis.
 uerat h̄ydriā: ac fruertebat. **O**ccurrat ei
 a **S**ermo diuin⁹. b **A**nime d̄ salute sua meditantī.
 c **V**l bibēdū. **Q**ūi spolia egypt. sacvasa i domo d̄ni
 s̄u^o z ait: **P**aurillū aq̄ mibi ad s̄orbēdū p̄
 accōmodo dādo diuinas s̄nias h̄uane sapie verbis.
 b **Q**ūi sensum meū tibi accōmodo.
 be de h̄ydria tua. **Q**ue r̄ndit: **B**ibē d̄ne
 a **H**ūlliauit faciūdiā suā ad credēdū z opandū qd̄ d̄.
 mi. **C**elerit⁹ depōsuit h̄ydriam sup vlnā
 suā: z dedit ei potū. **C**ūqz ille bibiss̄: adie
 a **C**ōpatiētib⁹ labori tuo. b **D**esiderio eoz satisfaciā.
 cit: **Q**ūi z camel tuus hauriā aquā: donec
 a **E**xponēs intellectum capacibus.
 cūcti bibāt. **E**ffundēs qz h̄ydriā i canalib⁹ a
 a **P**funditatē septure. b **Q**z bonā volūtatē cordis
 p̄ferentes doctores spe refrigerant.
 recurrit ad puteū vt hauriret aquā: z h̄au
 stam oib⁹ camel dedit. **I**lle aut̄ contēpla
 a **S**ignū aīe reuiniſcēt: z ad iugū se p̄parantis
 bat eam tacitus: scire volens vtrū prospe
 rum fecisset iter suum d̄ns an nō. **P**ostqz b
 a **H**oc fit cū exorciste cathecumīs dicit: effeta qd̄ ē ad
 apire: **M**ar. vii. g. cū informant duob⁹ p̄ceptis charita
 tis: vt quod audiunt in verbo habeāt in opibus: exple
 tionē. s̄. decem p̄ceptoz.
 b aut̄ biberunt cameli: protulit vir in aures
 aureas appendentes s̄ichos duos: et ar
 c nullas totidem pondo s̄ichorum decem. d
Birit⁹ ad eā: **C**uius es filia: **I**ndica mi e
 hi: **E**st in domo p̄ris tui locus ad manen
 dū: **Q**ue r̄ndit: **F**ilia bathuelis sum/ filij
 melche: quem peperit nachor. **E**t addi
 a **Q**z p̄dicatores auditorib⁹ ip̄dunt spiritalia: a q̄bus
 c dit dicens: **P**aleaz qz et s̄eni plurimū ē
 accipiunt carnalia. a **D**euotiōis affectus.
 d apud nos: et locus spaciōsus ad manen
 a **N**ihil sibi tribuens sed gratie dei.
 dū. **I**ndinauit se homo: et adorauit do
 minū dicēs: **B**enedictus d̄ns deus d̄ni
 mei abraam: q̄ nō abstulit misericordiam
 z veritatē suam a d̄no meo/ et recto me it
 nere perduxit in domum fratris d̄ni mei.
 a **S**ic mulier samaritana x̄ba d̄ni q̄ ad fontē audie/
 rat in ciuitate annunciauit: **J**ob. iij. a.
Cūcurrat itaqz puella/ z nūciauit i domo f
 e m̄ris suē oīa q̄ audierat. **D**ebat aut̄ rebec
 ca frēz noīe labā. **Q**ui festinās egressus ē
 ad hoīez vbi erat fons. **C**ūqz vidisset iau s
 res z armillas in manib⁹ sororis suē: z au
 disse cūcta v̄ba referentis: hec locutus ē
 mihi h̄o: venit ad viz qui stabat iuxta ca b
 melos: z p̄pe fontē aq̄: dixit⁹ ad eū: **I**n/
 gredere b̄ndicte d̄ni: **C**ur foras stas? **P**re
 parauit domū z locū camel. **E**t introduxit
 eū i hospitium: ac destrauit camelos/ dedit
 a **H**erbā fuituti hoīz b **O**fficiū iplet hospitalitatē/ ne
 nō recepto x̄bo excutiat puluī i testimoniū castati labor⁹
 qz p̄leas et fenum: et aquā ad lauandōs
 pedes cameloz: et virozum qui venerant
 cum eo. **E**t appositus est in conspectu k

Sola petiuit. a **E**ffundēs qz
 hy. zc. Erant em̄ ibi lapides ma/
 gni cauatib⁹ bibebāt aīalia: z vo/
 cabant canalia. b **P**ostqz at̄
 zc. **I**n hebreo habet: **P**rotulit i
 aurē aureā: cui⁹ p̄d⁹ erat medie/
 tas s̄ichū et p̄bat p̄ hoc qd̄ habet
Erod. xxi. b. vbi eadez dicitio he/
 braica ponit p̄ dimidiō s̄ichū. p̄t
 tū dicit q̄ i **E**ro. loquit⁹ de s̄ichū ad
 p̄d⁹ sanctuarij. z potuit eē s̄m qz
 dicit qz erat mai⁹ p̄d⁹ere vsuali i
 tantū qz medietas s̄ichū sanctuarij
 valebat vñ s̄ichū vsualē. tū sic di/
 ctū ē als in talib⁹ p̄d⁹erib⁹ nihil ē
 certū: qz valde mutant s̄m diuer/
 sas gētes: z s̄m eadē gētē diuisis
 loc⁹ z t̄pib⁹. **P**er h̄o q̄ i hebreo
 d̄z: **I**naurē in singulari: intelligit⁹ **I**nauris
 etiā alia sibi corrūdes: qz nō oīa
 bat vna aur⁹ sine alia: z qlibet i/
 auris erat eq̄lis p̄d⁹eris: z sic sol
 uit dissonantia q̄ videt esse inter
 trāslationē n̄raz z hebraicā s̄raz.
 c **E**t ar. **S**namēta sūt bra/
 chorū: z dicuntur ab armo.
 d **P**odo. i. p̄d⁹ere: z ē indeclī
 nabile. e **D**ixit⁹ ad eā zc.
Istud dixit eliezer anteqz daret s̄i
 bi p̄dicta iocaliat: qz cognito p̄ ei⁹
 verba qz esset de cognatiōe abrae
 d̄ni sui/ tūc dedit sibi. frequenter
 em̄ in sacra scriptura aliq̄ posteri
 us narratur: s̄z sint prius facta.
 f **C**ūcurrat itaqz puella et
 nunciauit in domo ma. zc.
Mon dixit in domo patris sui:
 quia sicut dicit iosephus bathuel
 pater suus iam erat defunctus: s̄z
 hoc videt esse s̄ textū sequentē eo
 dem caplo vbi d̄z: **R**ūderūt labā
 z bathuel. s̄z si teneat dictum io/
 sephi p̄t ad hoc dicit qz bathuel q̄
 h̄ noīat nō fuit p̄ rebecca: s̄z fra/
 ter: z ideo noīat post labā tanq̄
 eius frater iunior ip̄o. **H**ebrei cō/
 muniū dicunt qz adhuc viuebat
 pater eius bathuel. z ideo aliter
 soluit **R**a. **S**a. dicens qz puella
 prius nūciat aliq̄ matribus su
 is q̄ alijs. **I**tē tūc tempis mulie/
 res habitationē habebāt cum pu
 ellis sepatim in domibus virozū
 vbi faciebant opera que compe/
 tunt mulieribus: z talis dicebat
 domus matris sue ad quā cucur/
 rit rebecca nūciare omnia que au/
 dierat: inter que continebatur qz
 ille homo qui dederat sibi iocalia
 erat de domo abrae auunculi sui.
 aliter nō est verūsimile qz accepit
 set ab eo cum esset puella honesta
 z verecūda. g **U**bi erat zc.
Aliqui libri habent foris: sed hoc
 est ex vitio scriptoris. h **E**le/
 nit ad virum qui stabat iuxta
 rta camelos zc. **Q**uia iam per
 signa et verba sciebat eum esse de
 domo auunculi sui. i **D**estra
 uit camelos: **I**d est fellas z o/
 nera desuper posita amouit.
 k **E**t appositus est in con/
 spectu eius panis. **H**omie pa/
 nis in scriptura intelligitur om/
 nis cibus. vnde. iij. **R**egum. vj.
 e. dicitur: **A**ppone eis panem et
 aquā. **E**t ibidē subdit: **A**pposita
 qz est eis ciboz magna p̄paratio.
 m ij **Q**ui ait

Et egressus fuerat etc. Hiero. Per terram australem...

Greg. Ager mundus etc. in quo christus egressus est...

30. q. 5. c. nec illud.

Dystice

Patia vna pos. aias vras. b Inclinato ia etc. Quia passionum exercitia...

Teristrum

Allego.

Alia editio: teristrum quod etiam nunc genens e arabici vestimenti...

Ordadi tps

Et egressus fue. etc. Hebrei dicunt ad ordadu: quia...

Nico.de lyra

erat ad videnda dispositione celi et aliquarum stellarum...

Rebecca ad spec. Isaac. Quia videbat eum inclinante...

Et ait ad puerum. i. ad Eliezer. Quis est ille etc. Prius enim...

Et egressus fuerat. De sinu patris in mundum. e Quis est ille...

Et accepit uxorem. Per dilectionis perfectionem. Et intantum...

Additio

In capitulo. xxiii. vbi dicit in postilla...

Additio. i. Ubi translatio nostra hinc: Sed ad terram...

Additio. ii. Non videtur necessarium in hoc loco mutare ordinem...

Additio. iii. Hebraica dicitur hinc: Qui festinas egressus...

Additio. iiii. Non habet ex hac narratione intentum postillator...

In eo. ca. xxiii. vbi

In eo. ca. xliij. vbi dicit in postilla Sed si querat rē.
Additio. v. Non oportet fingere penitudinē bathuelis nec ei mortē in hoc loco. put Ra. Sa. dicit de qbus nulla sit mentio in scriptura sed pbabili videt dicēdū q bathuel antiquior r magis sensat: nolebat differre missionē rebecca cre dēs q ista erat a deo ordinata / put dixerat pri: A dño egres sus est sermo. Sz laban q erat iunior r mater rebecca ex qua dā carnali fragilitate volebat differre negociū. put seqt: Vaneat puella nobiscum.

In eo. ca. xliij. vbi dicit in postilla: Vel forsitan egres sus fuerat ad videndū dispositionē celi rē.

Additio. vi. Dicere q abraā fuit edoctus i astronomia: r q primū edocuit in egypto: nullū fundamētū habet in sa cra scriptura: nec etiā rōni videt cōsonū. Primū ptz: nō enī i historia ppria ipius abrae q habet i b libro Gen. Nec etiā in ps. seu pbenis: vbi qñq sit mentio de abraaz b inuenit: vt ē manifestū discurtēti. Secūdū ptz: tū qz etiā apli q fuerunt a deo maxie illuminati: intm q eis dicit Joh. xvi. c. Docebit vos oēm veritatē. Nō exponit cōiter q fuerūt illuminati de verita tib' mathematicis seu astronomicis: sed de his q sūt ad salu tē necessaria: multo min' b dicēdū est de abraā / quē scriptura cōmēdat de fide r timore dei r de opib' virtuosis: nūqz tñ d aliqua scia vel arte / q humanit' pōt inueniri: Tū qz scia egyptioz in scriptura reprobat tanqz diuinatio supstitiosa: vnde La. xiv. b. dicit egyptijs quasi increpado: Vbi nūc sūt sapiētes tui: annūciēt tibi r indicēt rē. Tū qz ex hoc daret occasio infidelib' seu hereticis q ea q deus opat miraculose p sanctis suis se p eos attribuūt maliciose influentijs celestib' seu demonijs modo quo christo dicebat Luc. xi. b. In beelzebub pncipe demonioz eijcit demonia: r multo fortius de abraā tales pueri dicerēt: q ea que deus p eo fecit circa pharaonē r abimelech r hmōi essent ppetrata p virtutes seu influētijs astro rōi: cui' oppositū etiā facebat pagani: vñ. s. ca. xxi. c. Abimelech r principes exercit' sui dicebat abrae: De' est tecū i oib' q oparis rē. vñ nec etiā videt dicēdū de isaac q erat edoct' in astronomia a pte rōnib' iā dictis. Sz pot' cū de eo dicit: q egressus fuerat ad meditandū in agro: intelligendū est de meditatione cōtēplationis r hmōi: put ptinet sanctis viris q in lege dñi meditant die ac nocte: pserunt autez isaac q fuit deo oblat' i sua pueritia b ptinebat. In alijs do libris dicit: Et egressus fuerat ad exercēdū i agro: qd p lram hebraicā in hoc loco positā: etiā sic potest intelligi: r ē sensus / q egressus

Blo. ordi.

Abraā vero rē. Ca. XXV
Allego. Sortua sara duxit abraā cethuraz. Nō ppter incōtinētā: qz iā grāde uis: nec ppter filioz pcuratiōē: qz illi semē quasi stelle celi ex isaac pmissum erat: Sz sicut agar r hismael figurauerūt carnales veteris testa. Sic cethura r filij ei' hereticoz q se ad testamentū nouū existi mant ptinere. Sz vtraqz cōcubina sola sara vxor: vñ Cañ. vi. c. Una est colūba mea rē. **Allego.** Post assumptionē ecclie adpelerūt christo multe aīe heretica prauitate decepte: q nō catholicos: sz scismaticos genuerūt: q vnitatē ecclie sic diuiserūt: quos significat filij cethure q inferi' nune rant. b **Alia duxit vxorē rē. Hiero.** Cethura hebraice copulata aut cōiuncta. Vñ hebrei suspicant muta to noie eandē esse agar: q sara mortua de cōcubina trā slerit in vxorem. Et videt abrae excusari etas: ne senex nouis nuptijs lasciuisse arguat. De cethura autē nati filij abraā iuxta historicos hebreoz occupauerūt trogoditē r arabia vsqz ad maris rubri terminū. Dicit autē aser ex posteris abrae exercitū aduersus libyaz duxisse: r ibi victor cōsedisse: a quo africanam posterū ei' nūcupauerūt. **Moraliter.** Cethura thymiana iterptat: quod est incensum vel bonus odor. Hanc sortit abraā in coniu giū / qui dicere poterat. ij. Coz. ij. d. Christi bonus odor sumus: peccatū res fetida ē. Si quis ergo est: in quo nō sit odor peccati: sed iusticie suauitatis r misericordie: et q dicat ps. clix. a. Dirigatur oratio mea sicut rē. hic cethuram duxit vxorem. Ad tales nuptias talemqz so bolem aptiores sunt senes. quāto enī quis est carne ses sus: tāto spiritu robustus r sapiētie cōplexib' aptus.

Abraā vero Ca. XXV
Allego. Sortua sara duxit abraā cethuraz. Nō ppter incōtinētā: qz iā grāde uis: nec ppter filioz pcuratiōē: qz illi semē quasi stelle celi ex isaac pmissum erat: Sz sicut agar r hismael figurauerūt carnales veteris testa. Sic cethura r filij ei' hereticoz q se ad testamentū nouū existi mant ptinere. Sz vtraqz cōcubina sola sara vxor: vñ Cañ. vi. c. Una est colūba mea rē. **Allego.** Post assumptionē ecclie adpelerūt christo multe aīe heretica prauitate decepte: q nō catholicos: sz scismaticos genuerūt: q vnitatē ecclie sic diuiserūt: quos significat filij cethure q inferi' nune rant. b **Alia duxit vxorē rē. Hiero.** Cethura hebraice copulata aut cōiuncta. Vñ hebrei suspicant muta to noie eandē esse agar: q sara mortua de cōcubina trā slerit in vxorem. Et videt abrae excusari etas: ne senex nouis nuptijs lasciuisse arguat. De cethura autē nati filij abraā iuxta historicos hebreoz occupauerūt trogoditē r arabia vsqz ad maris rubri terminū. Dicit autē aser ex posteris abrae exercitū aduersus libyaz duxisse: r ibi victor cōsedisse: a quo africanam posterū ei' nūcupauerūt. **Moraliter.** Cethura thymiana iterptat: quod est incensum vel bonus odor. Hanc sortit abraā in coniu giū / qui dicere poterat. ij. Coz. ij. d. Christi bonus odor sumus: peccatū res fetida ē. Si quis ergo est: in quo nō sit odor peccati: sed iusticie suauitatis r misericordie: et q dicat ps. clix. a. Dirigatur oratio mea sicut rē. hic cethuram duxit vxorem. Ad tales nuptias talemqz so bolem aptiores sunt senes. quāto enī quis est carne ses sus: tāto spiritu robustus r sapiētie cōplexib' aptus.

Filij dadā

fuisse ad exercēdū se co: paliter in agro tpe vesptino: cū iam inclinata est dies: et estus seruo: mitigatur.

Replica correctorij b Burgē. hussitaz. In ca. xliij. vbi postillator illd qd dicit: Sz ad terrā r co gnationē meā pfiscariis: exponit de aran. Burgen. exponit de mesopotamia: cui' correctoriū require. s. ca. xli. in pnci. Itē eo. ca. vbi exponit illud dictum eliezer / cui' es filia: p anticipationē Burgen. redarguit vsqz ad sui ipi' inolutionē. Megās enī anticipationē ex rōnabili cā positā cōcedit eandē sub eodē cōtextu ex cā min' rōnabili: vt ptz ex ei' pcessu: quez vide. Itē in eodē ca. vbi eliezer refert ordinē facti. s. qz pri' in terrogauit cui' esset filia: r cognito suspēdit in aures et dedit iocalia. postillator dicit q sunt p anticipationē dicta: vbi pri mo dicit dedisse iocalia r post iterrogasse: sz Burg. dicit p b nō habere positū: sz rōnē nō assignat. Itē ca. eo. qñ dicit Vaneat puella. Ra. Sa. exponēt illud Burg. reprobat: eo qz vt di cit nō habet fundamētū in scriptura. Eadez rōne r expositio Burg. in scriptura nō videt fundari. In eo. ca. circa illum passum: Quō isaac fuit egressus ad meditandū in agro. Postillator dicit q forte etiā ad vidēdū dispositionē celi: qz didicit a patre sciam astro: rōi: put dicit Josephus abraā etiā docuisse egyptios: hec Burg. valde egreferēs: dicit nullū fundamētū habere in sacra scriptura: nec etiā rōni cōsonū ex multis q in fert. Sed Burgē. quo ad primū se facit familiarē argumēto hussitarū refutato in magno cōcilio cōstatie: videt nō habe tur expse in sacra scriptura: igit' credi non oportet: vel falsum est. locus enī ab auctoritate negatiue non tenet. Sed quo ad secūdū videt impinētia q infert Burg. Nā nō videt verū: q astronomia distrahatur a virtute / fide r timore dei. Sed dicit tur in singularē cōmēdationē q abraā fuit astronom': nec ē detestandū in abraā q egyptios artē bonā docuerit: que per abusum verterūt in supstitutionē: r astronomiā in astrologiaz. Sepe enī bonarū sciarū fit abusus: qnimmō heretici euange lio r sacra scriptura abutunt: r si sancti hmōi scientias bonas r demonstratiuas sciuerūt: ex eo non dat occasio infidelibus male sentiendi de sanctis: sed si inde occasiones sumpserint: si nendi sunt vt ceci r duces cecorum. Unde iosephus dicēs ab raam docuisse in egypto astronomiā: nō intendebat hoc viti um imponere patriarcho / q vsus fuisse in doctrina vel opere mathematicoz et astrologoz supstitutionē fm ipsuz: sed q do cuit ea que artis sunt: r quid mirum si filium suū docuisset id ipsum: vt in factura dei delectari potuisset.

Hussitarū error

Nico. de lyra

Abraā vero. Postqz Ca. XXV
Allego. Sortua sara duxit abraā cethuraz. Nō ppter incōtinētā: qz iā grāde uis: nec ppter filioz pcuratiōē: qz illi semē quasi stelle celi ex isaac pmissum erat: Sz sicut agar r hismael figurauerūt carnales veteris testa. Sic cethura r filij ei' hereticoz q se ad testamentū nouū existi mant ptinere. Sz vtraqz cōcubina sola sara vxor: vñ Cañ. vi. c. Una est colūba mea rē. **Allego.** Post assumptionē ecclie adpelerūt christo multe aīe heretica prauitate decepte: q nō catholicos: sz scismaticos genuerūt: q vnitatē ecclie sic diuiserūt: quos significat filij cethure q inferi' nune rant. b **Alia duxit vxorē rē. Hiero.** Cethura hebraice copulata aut cōiuncta. Vñ hebrei suspicant muta to noie eandē esse agar: q sara mortua de cōcubina trā slerit in vxorem. Et videt abrae excusari etas: ne senex nouis nuptijs lasciuisse arguat. De cethura autē nati filij abraā iuxta historicos hebreoz occupauerūt trogoditē r arabia vsqz ad maris rubri terminū. Dicit autē aser ex posteris abrae exercitū aduersus libyaz duxisse: r ibi victor cōsedisse: a quo africanam posterū ei' nūcupauerūt. **Moraliter.** Cethura thymiana iterptat: quod est incensum vel bonus odor. Hanc sortit abraā in coniu giū / qui dicere poterat. ij. Coz. ij. d. Christi bonus odor sumus: peccatū res fetida ē. Si quis ergo est: in quo nō sit odor peccati: sed iusticie suauitatis r misericordie: et q dicat ps. clix. a. Dirigatur oratio mea sicut rē. hic cethuram duxit vxorem. Ad tales nuptias talemqz so bolem aptiores sunt senes. quāto enī quis est carne ses sus: tāto spiritu robustus r sapiētie cōplexib' aptus.

Cethura que agar.

Singulare p plurali.

Moraliter. a **Abraā vero rē.** Dic agit d oruz r uicuz iacob r esau p qz designat boni r mali i ecclia regnati fm illd Palach. j. Jacob dilexi: esau autē odio habui. Igit' qñ ad eoz pceptū dicit: * Depcatulqz

Moralit

a Filij da. rē. Hiero. Assuri i negociatores trāfferri pu...

gentiū descendentiū ab abraā p cethuraz. r ptz lra vsqz ibi...

Alst celda

† 84. dis. c. porro

1. Co. 15. c

Duodena / riuus. Als + iter Als + itur

Quila

Sur.

Desopo / tamia.

a Negociatores. b Tes vl metalla cudētes. c Tals loomim.

a Filij dadā fuerūt assuri / r lathūsiz / r laō /

mim. At vo ex madiā orū ē epha r ophēr a Di ppli hereticos figurātes in sorte isaac non sunt collecti...

isaac: filijs aut pscubinaz largit ē mūera: a Hereticū hoīez post pmā r sedaz correctionē deuita.

r sepauit eos ab isaac filio suo dū adhuc a Quas aduersant ei: de quo dicitur Zach. vj. c. Quēs nomen eius

ipse uiueret ad plagā oriētalem. † Fuerūt b aut dies vite abraē / centū septuagintaqn

a Cani sunt sensus hominis rē. Sapie. iij. b. c qz annu / r deficiēs / mortu⁹ est in senectute

a Luce r diet opa. b Spe imortalitatis. bona / pucteqz etātis / r plen⁹ diez: cōgrē

a Angelos quoz pūis erat. b amorem eius in corde suo absconderunt

gatuzqz ē ad pōpulu suū † Et sepelierunt f a ppli de circūcisōe r pputio credētes. b Tā i acti one qz in cōtēplatiōe qb⁹ vacare nō poterūt doctores ecclesie: nisi illa vacatio empta fuisset. pmissiōe eternitatē r p dicationē veritatis a pncipibus terrenis.

eū isaac r hismael filij sui i spelūca dupli a vel sooz.

ci: q sita ē i agro ephrō filij seoz ethei e re s giōe mābre: quā emerat a filijs heth. Ibi a mēorie cōmēdat⁹. b chaz. c ecclia pmitiua.

sepultus ē ipse r sarā vxoz eius. Et post b a Passiōem chrisi. b Multiplicauit chrisi / num populum.

obitū illius benedixit de isaac filio eius: a morabat in discutiēdis p funditatib⁹ scripturaz.

q habitabat iuxta puteū noie viuēt r vi dētis. De sunt generationes hismael filij i abraē quē peperit ei agar egyptia famula

e sare: et hęc noia filioz eius in vocabulis r generatiōibus suis. † Primogenit⁹ his / a Quo regio a mari rubro vsqz ad euphraten naba thea dicitur.

maelis nabaidth / deinde cedar / r abdeel / r mabsā: masma qz r duma r masa / adad r thema r iachur et naphis et cedma.

Isti sunt filij hismael: r hęc noia p castel / f la r oppida eoz / duodecim pncipes tri / buum suarū. Anni vite hismael / centū tri / ginta septē: r deficiēs mortu⁹ ē r apposit⁹

a ad pplm suū. Habitauit at ab euila vsqz sur / q respicit egyptū introēntibus assyri / os: Corā cūcti fratrib⁹ suis obiit. De qz in a Hoc repetitur: vt sequētia cōmodius annectant.

sunt generatiōes isaac filij abraā. Abra / am genuit isaac. Qui cum quadragin / ta esset annorum: duxit vxorem rebec / b cam / filiaz bathuel syri de mesopotamia /

noiant p cubic: qz sara fuit ei⁹ vx / or pncipal. alibi etiā in scptura vx / or pscubina nomiat: Judic. xij. f.

Habeo fillā dginē. r h bō hz p cu binā: r certū est qz erat ei⁹ vxoz: vt ptz ibidem. b Suerūt rē.

In hebreo ponunt isti nūeri disti cte sic. c. anni. lxx. āni. r. v. āni. r h vt dicit hebrei: ad designādum qz abraā fuit ita mūdus a pctō qñ su it. c. an. r. lxx. sic qñ fuit solūmō. v. an. sic. s. dicitur ē de sara. xxiij. ca.

c Et deficiēs mor. ē. Dorte naturalī. d In se. bo. i. i diui na gfa. e Rogregatusqz rē.

Quia aia ei⁹ recepta ē ad limbum scōz patrū. f Et sepe. rē. De ferētes ei honozē pñū. r h fuerit ibi aliū multi ad honozādū sepulc rā abraē: isti tñ qz erāt pncipales so lū expmunt. g In agro. Scri bit h ephrō diminute ex cā pdicta ca. xxiij. b Et p obī. rē. i. au gmētauit eū in spūalib⁹ bonis r rē poralib⁹. i He sunt ge. rē. qz scptura fecerat mētionē de honozē quē detulit hismael pfi suo in eius sepultura: ideo breuē h ei⁹ descri bit generatio. r patet vsqz ibi:

k Deficiēs mor. ē. Et qz videt esse mortu⁹ morte naturalī. In he breo aut nō dr: Mortu⁹ ē: s; tran sūt: qd nō dr in scptura de aliq mo rīcte nisi iusto. vt dicit hebrei: et ideo dicit qz decessit in grā: r etiā ex h qd subdit: Et appositus ē ad pplm suū. l Corā cūctis rē.

Hebrei dicit posuit. nec accepit h in significato generali / s; spālī: p ut iportat positionē vel fixationē rō torioz: r h rñdet ei qd. s. dicitū est xvi. d. Regiōe vniuersoz fratru suoz figet tētoriaz: tñ de malis su is finalit penituit vt dicitū ē. Sic dū etiā qz vbi nos habemus obiit in hebreo dicit nephāl: r est dbum equiuocū: quia significat idem qd cecidit: p quo translator noster po suit obiit: r significat idem qd ten torizauit vel tentorium figit: r hāc significatiōe sequunt hebrei. fm aut translationem nostram expo nit sic: Coram cūctis fratribus su is obiit: id ē ante fratres suos: ita qz li corā nō importat pñtiā loci: s; antecessiōne tempis. Item aliter vt importat pñtiā loci: quia filij sui congregati fuerunt in eius morte ppter eius honozem: qui vocant hic fratres eo modo loquendi quo iacob dixit laban: Donec hic corāz fratribus meis r fratrib⁹ tuis: vt habet. j. xxi. c. r certum ē qz erāt ibi filij iacob r filij labā. m He quoz sunt rē. Dic psequenter scriptura describit electionē r con firmationē fidelis ppli p isaac. vbi pmo describit multiplicatiōe plis. scdo pbatio parentis. xxi. ca. ter tio ordinatio posteritatis ca. xxvij. Circa pñū pmo dscrībī filioz ge neratio. scdo natoz puerfatio / ibi: Quib⁹ adult. tertio pmo geniture trāslatio / ibi: Corit aut iacob. Cir ca pñū dr sic: De qz sunt ge. isaac que sequunt. r ptz lra vsqz ibi: Depcatusqz rē.

a Depcatulqz rē. Hier. p motiōe v' collisiōe. **Lxx.** posu
erūt iudebāt v' recalitrabāt: aqla cōstigebāt filij i vtero ei:
Symmach^o i similitudine nauis i supficie ferebāt. **Breg^o.**
q' sancti orādo efficiūt: ita pdestinata sūt vt p'cib^o obtineāt. nā
ipā qz celestis regni pdestinatio ita ē dispējata vt ad hāc ele/
cti ex labore pueniāt: vt postulando
mercant accipe / qd eis de^o ante se/
cula disposuerat dare. **Abrae** nāqz
dñs ait: **In** isaac vocabit tibi semē
cui etiā dixerat / patre mulat^o gētiū
cōstitui te. **Et** rursum: **Bndicā** tibi et
multiplicabo semē tuū sic stel. ce. rē.
Eni cōstat q' de^o semē abrae p isaac
multiplicare pdestinauerat / r tñ scri
ptū ē: **Depcat^o** ē dñm isaac p vrozē
sua rē. **Si** vero multiplicatio gene
ris abrae p isaac pdestinata fuit: cur
sterile accepit? **Sz** pdestinatio p'cib^o
b' implet. **Is** enī i q' de^o multiplica
re semē abrae pdestinauerat / orōne
obtinuit vt filios h'et. **b Per**
rexitqz rē. Aug^o. **Querit** q' ierit
cū nodū essent / p'he vel sacer dotes
tabernaculi aut tēpli dñi: forsitan
ad locū vbi arā p'stituit abraā. **Sz**
quō ibi rñsa darēt tacet sc'ptura: an
p aliquē sacerdotē / quē mirum est si
erat nō fuisse notatū: r nullā sacer
dotū factā mētionē esse forsitan ibi:
cū orando allegassent desideria sua
dominebāt / vt p' somnū monerent:
vel adhuc viuebat melchisedech cu
ius tāta fuit excellētia / vt dubitaret
vtrū hō an angel^o fuerit. **Vel** forte
etiā illo tpe erāt hōes dei / in q'bus
de^o posset interrogari. **Quicqd** hōz
vel forte aliud fuerit / rebecca tñ p'm
sc'pturā dñm interrogauit: r rñsū ei^o
meruit. **c Due** gētes rē. **Hi**
storica p'prietate rñsūz iuenit cōple
tū / cū p' i'rl. i. iacob minor fil^o su
pauit idumeos. i. gētē quā apaga/
uit esau / eosqz p' dauid tributarios
fecit q' diu fuerūt vsqz ad regez sub
q' idumei rebellauerūt r iugū d' cer
uice excusserunt: sic p'phetauit isaac
qñ minorē p' maiore benedixit: r h
idē dixit maiori / cū ipm postea bñdi
xit. **d In** tps rē. **piero.** vbi
nos pilosū posuim / i' hebreo habet
seyr. vñ esau: sicut alibi legim^o: se
yr. i. pilosus dicit^o. **e Protin^o**
alter rē. **His.** **Doc** figuratiter fa
ctū etiā iudeis nō credētib^o notū ē:
q' iter p'plus ecclie p'plm synagoge
supauit r plebs iudeoz tpe maior^o h'
uiuit mior^o p'plo xpiano. **f Ho**
raliter. **In** singulis qz h' dicit pōt.
Due gētes r duo p'pli itra nos sūt /
sz vñoz r d'rutū: iste minor ille ma
ior. plures enī sūt mali q' boni: r vi
tia plurā d'rutib^o. **Sz** tñ p'pls p'plm
supat r maior h'iet minor: caro. s.
spūl^o r vitia d'rutib^o: p'cedit esau ru
sus r tot^o vt pellis hispidus. **Dein**
de erit iacob tenēs plātā frīs. p'ior
enī p'pls p'phaz r xpi sanguine pollu
tus: p'cti r neq'tie squalore circūda
tus / cū minor plātā tenuit: qz maior^o ē p'plm minor^o supauit.
f Fact^o est esau. rē. **Grego.** eoz vitā significat: q' exte
riorib^o voluptatib^o fusi carnē sequūt. **Agricola** qz d'z: quia
amatores seculi tāto colūt exteriora: q'to interiora sua incul
ta relinquit. **g Air** simplex rē. **Qd** grece d'z: aplastof
d'latini simplicē inēptati sūt. **Proprie** aut aplastos nō ficit.
Eni qdā sine dolo interpretati sūt dicētes: **erat** iacob sine do
lo habitas i domo: vt magna sit q'stio quō p' dolum accepit bñ
dictionē q' erat sine dolo: sz ad figurandū aliqd magnū hec
scriptura p'mittit: hinc ei maxie cogimur intelligere ibi spūa
lia: quia sine

a Depcatulqz rē. i heb. h'f: p vrozē suā: qz sic hebrei
dicūt r ē verisile: ipā rebecca orabat dñm ex vna pte: et isaac
ex altera vt dñs daret eis liberos. sz qz isaac erat pfectior: iō
ei^o orō fuit efficacior: iō sequit^o: **b Qui** exau. eū. s. isaac.
c Sz col. rē. ipellebāt enī se mutuo: r h' fuit signū cōtētio
nis future iter eos: r inē p'plos ab eis de
riuādos: idumeos. s. r iudeos. **De^o** ei fir
tura oñdit aliqñ d'bis / r aliqñ factis vt in
ista collisiōe: sic r sup dictū ē d' p'fisiōe vro
ris loth in statuaz salis. rix. f. **d Si** sic
rē. timebat ei de aborsu pueroz: r p' p'ns
d' p'ria morte. **e P**er rexitqz rē. **Di**
cunt hebrei q' iuit ad melchisedech q' erat
sacerdos dei excellit: et ad heber q' h'ebat
spūm p'phie: vterqz enī ad huc viuebat: qd
p'tz si cōputēt anni eoz. **De** melchisedech
enī. s. dictū ē q' erat sem fil^o noe: de q' scri
bit. s. p. b. q' biennio post diluuiū genu
it arphaxat: r postqz genuit arphaxat vi
rit qngēt^o ānis. **Si** aut cōputēt āni a dilu
uio vsqz ad natiuitatē iacob r esau nō iue
niūt tot āni: a diluuiō ei vsqz ad natiuita
tē arphaxat fluxerūt duo āni: vt iā dcm ē.
Arphaxat at cū ēēt. rrv. annoz genuit sa
le. **Sale** dō cū ēēt. rrv. ānoz genuit heber.
Et heber. rrviii. ānoz genuit phalech. et
phalech. rrv. ānoz genuit reu. r reu. rrvii.
ānoz genuit saruch: r saruch. rrv. ānoz ge
nuit nachoz. et nachoz. rrv. ānoz genuit
thare: r thare. lxx. ānoz genuit abraā. **Et**
ista habēt. s. p. ca. **Abraā** aut cū ēēt. c. an
noz genuit isaac: vt h'f. s. ca. rxi. **Isaac** aut
erat. lxx. annoz qñ nati sūt esau r iacob. vt
h'f. j. eo. ca. **Si** aut p'dicti āni a diluuiō vs
qz ad natiuitatē iacob sūt p' iugāt faciūt an
nos. ccclij. **Et** q' p'tz q' melchisedech vixit
vltra. l. ānis. **Qz** aut heber sūt viueret:
pōt s'lt p'parit: accipiēdo ex vna pte oēs
ānos vite ei^o: et ex altera cōputādo ānos
a natiuitate heber vsqz ad natiuitatē iacob
r esau. **f Due** gē. rē. i. capita duarū
gētiū iudeoz r idumeoz. **g Et** ma.
ser. mi. h' ipletū ē tpe dauid q' fecit idume/
os sibi tributarios: vt h'f. ij. **Reg.** viij. **Et**
p'fecti^o ipletū ē i' p'po cui colla gētiū r p'nci
pū terre subdita sūt: r marie i'peritū roma
num qd iudei dicūt significari per esau.
h Qui pri. rē. iō vocatus est edom.
i Et to. in mo. pel. his. i. pilosus. iō
dicit^o ē seyr. i. pilosus. **k Protin^o** rē.
in signū q' foret eū supplātatur^o. **l Et**
idcirco ap. eū iacob. i. supplātatur^o.
m Seragenari^o. e. i. **Et** q' p'tz q' fuit
cū rebecca vrozē sua. r. ānis ānqz pare
ret: qz erat. xl. annoz qñ accepit eā: vt p'di
ctū ē: r iō q'rit h' q're nō accepit aliā sic p'f
eū: abraā accepit agar postqz decē ānis p
bauerat sare sterilitatē: qz h' erat tps def
minatū: vt dictū est. s. rvi. c. **Dicūt** hebrei
q' isaac exq' volūtarie accessit vt imolare
tur: vt p'dictū ē. rrv. ca. ex tūc fuit p'secrat^o
dño: r nō fuit ei licitū h'fe nisi vnicā vro
rē: r h' p'sonat dicto apli. j. **Timo.** iij. a. dī
cēt: d' epō q' est deo cōsecrat^o q' oportet
esse vni^o vrozis virū. **n Quib^o** ad
ultis. hic describit nator^o puerlatio / cuz
d'z: **o Fact^o** est rē. **Et** q' p'tz q' sua oc
cupatio erat circa frena. **p Jacob** au
tē vir sim. i. sine plica dolositatis: nō aut d'z simplex p'p' defe
ctū idustrie. **q Habitabat** i taber. **Dicūt** hebrei q' ista ta
bernacula fuerūt
a Depcatulqz ē isaac rē. p isaac itelligit bon^o plāt^o se
cular^o vt religiosus q' depcat dñm p vrozē sua. i. ecclia vt religi
one sua vt cōcipiat r pariat filios ad dei cultū aptos: sz ipā pa
rit gemios. s. aliq's bonos r aliq's malos: p iacob r esau signi
ficatos vt dictū ē / iō subdit: **o Fact^o** ē esau rē. agricola
. i. carnalis r cupidus. **p Jacob** aut vir simplex habi
tans in tabernaculis. id est studiosus in bonis moribus.
*** Isaac** amabat

l
Delchise
dech.
als rebecca
Anni a di
luuio ad na
tiuitatez ia
cob.
+ Ro. 9. e
Als + pm^o
Questio
Doralis

de iniustis do dr: Peribit aia ei' rē. vt. s. dictū ē: r iā i mlt' loc: qz tali gregatiōe carebāt. s iust' do post passionē chri- sti decedētib' pprie dr: Dormiēt i dño rē. qz post hāc vitā in dño p brāz fructioez reqēscūt. ¶ In eo. ca. xxv. vbi dr in po- stil. In hebreo aut nō dr mortuus est sed transijt rē.

Additio. iij. In hebreo in h loco nō dr trāsijt: s; deficiens mortuus ē. r ex hac scda particula daf intelligi q in grā de- cessit: put dictū fuit in additiōe imediate pcedēti. ¶ In eo. ca. xxv. vbi dr in postil. Perrexit qz vt cōsuleret dñm rē.

Additio. iij. Quidam expositores hebreoz dicunt et est magis sionum lre q non iuit ad aliquem pphetam: sed ad aliquem locum deuotū r secretū: in quo quietius ozaret deū: cui psonat Glo. nostra r etiā verbum qd hic ponit in hebreo vbi dr: Et p'suleret dñm rē. idē em vbu ponit hic r Ps. xxx. iij. a. dr: Exq'siui dñz rē. qd nō significat p'sultatiōez tm: s; etiā am ozōnē. vñ sequit: Qui rñdēs air: due gētes rē. ipē em de us quē exq'siuerat p ozōnē rñdit ei p āgelū vel occultā īspira- tiōnē: nec mirū cū agar egyptia r ācilla sare pphetical reuela- tiōes habuit p āgelos: vt. s. ca. xvi. r. xxi. ¶ In eo. ca. xxv vbi dr in postilla: Due gētes in vtero tuo sunt rē.

Additio. v. Romanū impiū iudei asserūt esse vñ r idem cū regno christi seu ecclie: qd tñ māifeste ē falsuz r ab eis mi- raculose fictū: vt ex h credat q qrtā bestia i reuelatiōe daniel p'eta accipiat p regno christi: r sic expectet destructio ei' sic da p messia suū quē ianiē expectāt. Falsitas at hui' fictionis p'z i additiōe sup Dan. ca. s. dicto. Scdm tñ catholicā vita- tē tpe leg' an aduētū christi p esau intelligit gens quā ppaga uit esau: put glo. in h loco testat: sic p iacob intelligit gens ab ipō iacob p carnē descēdēs: s; p' christi passionē ppls ecclie p iacob intelligit: r plebs iudeoz p esau: vñ maior tpe. s. plebs synagoge fuit mior. s. p'plo christiāoz: put i alia glo. in h lo- cō habet. ¶ Aut plebs christianoꝝ nuncupet noie iacob vel isrl' fat' ē psonū rōni: cū ipi iacob seu isrl' succedat i fide: q ea- dē ē ātiqz r modernoz. S; q sit rō qre plebs iudeoz intelli- gat p esau: cū ab ipō nō descēdāt p carnē: nec ei succedāt in fide: i libro Abdie pphe q de idumeis pncipalit' tractat dño pcedēte ostēdet. ¶ In eo. ca. xxv. vbi dr in postil. Ad itel

Additio. vi. Dubia h mota a postil. (lectū lre seqntis. latorē aliter pnt solui r forte magis ad ppositū. Ad qd scien- dū q cū historie veteris testamēti figuratiue fuerit: oia em in figura ptingebāt ill: vt. i. Cor. x. b. fiebat tñ h duob' modis. Prio. s. q cū illud qd p'm historia ptingebat tradebat in scri- ptura iuz lraz ad aliquā doctrinā exemplarē inde sumēdā: s; vltius aliqd aliud pfiguraret in meli' sicut p'z d imolatiōe isaac. s. xxi. ca. q qdē imolatio p'm lraz fuit d'iuosa r valde ex- emplaris: cū p eā ad lraz i sinuat excellētia obediētie r timo- ris dei in ipō abraā q cedit in exemplū salutifex alioꝝ: s; pas- sio christi p eā figurata eēt lōge melioꝝ: r in talib' historiis p- ter rōnē figurale reqrēda ē rō lralis. Scdo. do mō illa q p'm historia ptingebāt tradunt in scriptura solū ad figurandū fu- tura: sic cū Esa. xx. a. legif de Esaia q incedebat trib' annis nudus r discalcia: vt pfiguraret ruinā egyptioꝝ r ethiopiū futurā. Silr Osee. i. a. legif: q ppheta accepit v'ozē fornicā- riā: r fecit filios fornicationū: vt pfiguraret q terra fornicā- tura esset a dño. Et in talib' historiis tota rō historie accipit a re figurata: nec oportet q'rere aliā rōnē lralē. Finis em total- tāliū historiāz ē nō id qd sunt: s; id qd figurāt. Rō aut eoz q sunt ad finē p'm assumēda ē ab ipō fine: nō em q'rēduz ē an honeste se habuerit Esaia nudus pedib' lōgis tpib' ince- dēdo: aut si licite se habuerit Oseas filios fornicationū faciē- do: qz illa iussu diuio fuerūt facta solū ad figurandū. vñ in p- posito si gesta iacob cū esau in suis p'mordijs attēdan: mani- festū ē q fuerūt instictu diuino facta solū ad figurandū. q em collidebant in vtero m'is puuli: nō fuit p'm naturā intentuz: nec in scriptura narratū ad h vt inde aliq doctrīa exēplaris su- meret: s; solū diuio instictu factū fuit r in scriptura traditū: ad figurandū q due gētes seu duo ppli diuiderent: vt p'z p diui- nam declaratiōez ibi factā. Silr q mior frat' egrediēs ex vte- ro plātā frīs maioris teneret in manu: solū fuit factū r in scri- ptura narratū vt figuraret q iacob supplātaturus erat frīs p'matū: vñ gesta istoꝝ fratrū ad inuicē sic cuz essent in vtero r cū ex vtero egredierent fuerūt facta r i scripturā tradita vt figu- ratiua tm: nō at vt exēplaria vt iā dictū ē. Silr tenēdū ē de q- busdā q ptingerūt in eoz puerfatiōe ad inuicē itā in emptiōe p- mogeniture qz in rezeptiōe bñdictiōis. s. q ad figurandū tm dño disponēte ptingerūt r scpta fuerāt. r iō nō ē in ist' q'rēda alia rō lralis vtputa quō iacob petebat sibi vēdi p'mogenitu- rā: cū reputaret qd sacrū r h'mōi q in postilla q'runt. naz iste historie habet

historie hnt rōnes figurales solū: nō aut lrales: vt dictū ē de p- dictis historiis Esaie r Osee. vñ ex hoc ipō q facta iacob p'm se- p'siderata in hoc loco vident esse dolosa r iniusta: sumit rō q fuerūt facta nō ppter se: sed ad figurandū. r h est qd dicit Glo. in hoc ca. sup illud verbū: Erat iacob vir simplex rē. Erat iacob sine dolo habitans in domo: vt magna sit q'stio quō p doli ac- cepit bñdictionē q erat sine dolo: sed ad figurandū aliqd ma- gnū hec scriptura p'misit. hec i Glo. Que at iste historie figuraf- sent tradūt doctores: spālit i i. li. ety. vbi dr: q esau p'moge- nita sua p'p' esca fratri suo miorē vēdidit: ac postmodū p'na bñ- dictiōe sibi p'missa p'uatus ē: signat eundē pplm israeliticū: q a deo vt liber Exodus narrat p'ogenit' filius nūcupatus est: qz etiā p' p'ntis seculi lucra nō solū primatus sui honozē amisit: vey etiā r regni celestis p'miū pparatum adipisci nō meruerit: dño qdāmō exprobrāte cū dic' Dat. xxi. d. Auferet a vobis re- gnū dei r dabit' gēti facietū volūtate ei' rē. hec i i. Si aut' h- hoc dicat q hec expositio i. r alie siles q in h loco tradunt a doctorib' sunt allegorice nō aut lrales: r iō nō faciunt ad p'posi- tū: nā in hac postilla principalit' agit de sensu lrali. Dicendū q vey ē q sensus lralis historie est: cū lra simplr exponit' q p'prie dr sensus historicus. expositio aut' i i. d. supradicta est redditua cause ipius sensus lralis. r sic p'tinet māifeste ad sen- sum lralem: q p eā elucidat p'm Aug. in li. de vti. cre. put lar- gius fuit oñsum. s. in additiōe sup plogū ar. iij. r qz ea q h tra- dunt in historia solū fuerūt facta ad figurandū vt dictū ē: idcir- co nō ē ibi alia rō p'ter figurale q'rēda. vñ p'm sanctū Tho. in p- ma scde. q. cū. ar. ij. in rñsiōe ad. ij. ar. d. q si cerimonialia p'ce- pta ve. le. essent data ad figurandū futura: nō haberēt aliā cām seu rōnē p'ter figurale. S; forte diceret q's p'dicta esse p' sniam apli' q pphanū esau vocat ex h q ppter vnā esca vendidit p'mo- genita: ad Heb. xij. d. Et q p'z q esau vituperandus fuit p'p' illā venditiōnē: qd nō videt rōnabile p'm hāc expositionem. nā sicut iacob excusat a dolo r h'mōi: ex hoc q ista faciebat instin- ctu diuino ad figurandū: eo modo videt excusandus esau de venditiōe stulta seu p'hana quā fecit: eo q venditio sua etiam erat figuratiua. Ad hoc dicendū q venditio esau etiam si fue- rit figuratiua: p'cessit tñ ex praua intentione. s. ex p'temptu do- ni spūalis diuini. s. p'mogeniture: qd donū habuit a deo in sua natiuitate: r h insinuat cū sequit: Abijt p'pendēs. i. p'tenens q p'mogenita vēdidisset: ex q actus eius reddit' vitiosus r vitu- perādus. Emptiōez aut' primogeniture ab ipō iacob p'momen- dū est nō esse factā ex praua intentionē: s; potius instictu diuio. deus em ipm p'legerat adhuc i vtero existētē. vt p'z ex h qd. s. dr: Maior seruiet mior. silr ex hoc qd dr: Malach. i. a. Jacob dilexi: esau do odio habui: vñ in emēdo primogeniturā etiā ex- cusabat: eo q verationē suā redimebat. ¶ In eodem caplo xxv. vbi dicit in postilla: Si autem contra hoc rē.

Additio. vii. Si illa esca non fuit in precij q'stitate: sed solum causa motua ad tractandū de venditione. r fuit inter il- los alia q'stita pueniens in p'cium: vt postillator videt diceret: tunc nō est dicendus pphanus esau ppter illā esca quā accepit: cum sepe ptingit etiam inter viros prudentes q ex aliq modi- ca causa introductina incipiunt tractare magnos tractatus: vñ de verba apostoli intelligenda sunt. put sonāt: et dictis sancto- rum in hoc loco p'sonant.

Replica correctorij h Burgē. In ca. xxv. Burgē. ml- ta tāgit: qdā p'sona/ qdā d'isona: nō tñ p oia ponderosa nec ptractatiōe digna vsq ad locū illū vbi postilla- tor disputat de eptiōe r p'ctib' inf' iacob r esau: vbi Burgē. re- p'hendit postillatorē volēs melius soluere dubia mota: dicens finaliter q in p'posito nō est q'rēda rō lralis: qz rōnes omnium dubioꝝ hic motoꝝ tm figurales sunt: r ponit exemplū d Esaia r Osee: vide qz digressio est lōga: s; pensatis his q Burgen. ponit in rñsione ad septimū argumentum sui plogi: apparebit eū frustra laborasse in p'posito. ibi em exponens dictum beati Grego. in moral. videlicet: Tū ordo historie deficit: sese nobis intellectus mysticus q'si apt' iā foribus oñdit. Dic' Burgen. q historie deficere p'm significatiōez vocū ptingit multipliciter in pabolis locutiōib': sic cū dr de dei digito: brachio r ceter' q in deo nō sunt: put termini cōiter significāt. Item qñ significa- tiō vocū nō inducit in fide r moribus aliquā vtilitatē neqz ho- nestatē puerfatiōis hūane: sed speciem mali: sic inquit: Deficiē- te historia recurrendū est ad sensum spūalem q tūc p lrali acci- pi debet. Ad idē est btūs Bug. ij. sup Gen. in p'ncipio dicēs: Si in verbis dei vel cuiuscūqz p'sone in officium ppheticum as- sumpte dicit aliquid quod nō nisi absurde ad lram potest intel- ligi: proculdubio figuratiue esse dictum ob aliam significatio- nem accipi debet: hec Aug. dans intelligere q vbi non est irrōnabile: nec

Eirronabile nec absurdū: primū oīm innitendū est lfe ante re cursum ad allegoriā: vt dicit idē beat^{us} Aug^{us} supra sup^{er} Gen^{esim} in pncipio. Nūc autē in sancto iacob de quo sermo: nihil ē ab surdū nec irronabile: imo si alicui posset videri qd illiciti cō missum in sancto: postillator p dubioz motor solutionē ad in tentionē sanctorū doctorū elucidaat & absoluit. Nō igit h passus est solū figurālis: vt vult Burgē. s; etiā doctrinalis: docemur enī donū dei dispositione collatū nobis vel pmissum negli gere nō deberi: s; oī conatu ad ipm tēdere: & habito bñ vti: si cut iacob p̄mogeniturā: ad quaz p deū p̄destinat^{us} & elect^{us} an teq̄ nat^{us} est vt p̄tz **Malach**. i. a. et ad **Ro. ix. c. Silr** & de bñ dictione p̄tis eadē rōne sibi debita dicēdū ē: & mirū q̄ Burgē. dicit ea figurālia tm̄: cū etiā in eadē sua digressionē dicat sup plationē q̄ iacob esau supplātauit eē figuratā: in eo q̄ i vte ro egrediēs plātā esau manutenebat: nō igit hec facta iacob sūt tm̄ vt dicit figurālia s; etiā figurata: vt ipse subdit sibūpsi p̄traditōes: qd etiā ex suis exēplis patere pōt. Adducit enī fa ctū abraē i imolatiōe isaac: dicēs illud lraliter esse itelligēdū de cōmēdatiōe ei^{us} obediētē: & doctrinalit̄ de imitatione ei^{us} dē. Adducit deinde factū **Esau** quō nud^{us} incescit: qd dicit tm̄ esse figurale: cū tm̄ sit factū obediētē: vt dicit beat^{us} Hiero. & ponit in **Blo. ordi.** **V**ira inquit obediētia p̄p̄e solo cili tio induebat vir nobilissim^{us}: cui^{us} filiā vt tradūt hebrei **Da nasses** rex accepit vxorē: nō tm̄ erubuit nudus icedere: nil ho nesti^{us} iudicās q̄ p̄cept^{us} diuinis obedire: ex q̄bus p̄tz q̄ vbi fa cta p̄cedūt ex diuinis p̄cept^{us} & instinctib^{us} nō eē solū figurālia s; etiā cōmēdabilia & doctrinalia: & sicut ex medio **Burg.** ostē dit factū abraē nō solū figurale: s; etiā doctrinale: ita ex aucte beati **Hiero.** idē mediū ponētis i factū **Esau**: rō deducit con tra **Burgen.** **S**ilr pōt dici de scdo exēplo p **Burgē.** adducto de **Esau** faciente filios fornicationū: q̄ q̄ p̄ceptū dei fuit obe dientie debite bonū: excusat siqd absurdū sonare videt^{ur}: sic & i factū abraē. Quid enī absurdū & mag^{is} horrendū q̄ occide re p̄riū filiū: s; sicut ei^{us} obediētia factū reddidit laudabile et doctrinale: ita & alioz p **Bur.** adductoz. p̄tz igit quō se decla rādo snias inuoluit. Reuera sicut **Burg.** dicit facta iacob de q̄bus ē sermo fm̄ se p̄siderata videri dolosa & iniusta: ita de buit dicere de facto abraē fm̄ se p̄siderata: videlz occasione fi lii: s; vbi accessit dei mādatū horredū fm̄ se & naturalit̄ factū est nedū licitū: s; cōmēdabile: ita in factū iacob vbi accessit di uin^{us} instinct^{us} fact^{us} & iacob & rebecca m̄ri sue fm̄ doctorū san ctozū sniam: imo & isaac sensu instinctū eūdē: vt dicit beatus **Aug^{us}**. xvj. de ciuitate dei. ca. xxxvij. cum inquit: **Isaac** vnū p alio bñdixisse nō se fore deceptū cōquest^{us} ē: s; cōfestim reuela to sibi magno mysterio in corde deuitat indignationē & bene dictionē cōfirmat: hec **Aug^{us}**. Quib^{us} instinctib^{us} & reuelatio nibus

Esau nudus in cessit.

Esau filij fornicatio num.

Blo. ordi.

Questio
Distozi.

Ora autē fa. **Ca. XXVII**
Aug^{us}. Querit q̄ h factuz fuerit q̄ isaac abijt in gera ra: vtrū postea q̄ esau p̄mogenita v̄didit: hec enī p̄tinue narrat: an vt fieri solet p recapitulationē nar rator reuersus sit ad ea cum p̄gres sus de filiis ei^{us} ad eū locū puenisset q̄ de lēricula memorat^{us} ē. Inuenit̄ q̄ppe abimelech: q̄ etiā sarā cōcupi uerat. **Ipsi** enī paranympus et p̄nceps militie: q̄ ibi memorati sūt etiā hic memorat^{us}. **Quoet** autē vtz viuere potuerint: q̄n enī fact^{us} fuit amicus abraē nōdū nat^{us} est isaac/ s; p̄missus. **Ponam** autē añq̄ na sceret isaac illud fuisse factuz: dein de isaac suscepit filios cū eēt anno rū. lx. **Illi** autē iuuenes erāt q̄n esau v̄didit primogenita: ponam^{us} etiā circa. xx. annos fuisse: & fiant anni isaac vsq; ad illud factū filiozū eius circa. lxxx. adolescentē quoq; acci piam^{us} fuisse abimelech: q̄n matrē ei^{us} cōcupiuit: & abraē amic^{us} factus est: potuit ergo eē quasi centenari^{us}: si post illud factū filiozū perrexit in gerara. **Ex** hoc ergo nō cogit necessitas putare p recapitulationē narratā eē isa ac p̄fectionem. **Sed** q̄ ibi scribit diu fuisse: puteos fo disse: & de his contēdisse: ditatū esse pecunia: nimirum si recapitulando dictū est: qd ideo fuerat p̄termittuz vt primū de filiis

nibus diuinis id qd fm̄ se videt dolosum/ efficit laudabile: nec **Burgē.** pbat suū ppositū p **Blo.** Illa enī mouēdo q̄stio nē soluit p figuratiōē sed nō addit tm̄: quasi excludere velit sensum verū lralē: put **Burg.** facit: s; qd adducit **Isid.** est ve rū q̄ est allegoria: s; nō excludēs lralē sensum primū. **Q** aut addit expositionē **Isid.** esse cause reddituā: nō videt verum: nā si recte p̄fēt verba **Isid.** nō exponit vt reddat cam: sed p allegoriā ostēdit p̄sentē lraz allegorie sue fore figurā: & sic ei^{us} expositio est poti^{us} declaratiua effect^{us} q̄ reddituua cause: p cō sequēs nō p̄tinet ad sensū lralē: s; allegoricū. **Hec** pōt **Bur gen.** p̄bare intentū p sanctū **Tho.** p se allegatū: q̄ p̄cedit p hypotesim q̄ nō cōcedit: ex hypotesi enī falsa nō est incōueni ens multa seq̄ incōuenientia: vt si celū caderet vel asin^{us} habe ret p̄nas: ita supponit sanct^{us} **Tho.** vt p̄tz. vnde post totā di gressionē **Burg.** veritate cōpellēte arguit q̄ se et bene: s; non soluit sufficienter argumētū suū: q̄ sicut i his p iacob & esau ge stis: **Esau** ad lram p̄tēptū ē rep̄hēnsibilis vt arguit **Bur gen.** ita iacob p̄pter obediētia ad diuinis instinct^{us} laudabi lis est. put etiā **Burgē.** rōne & veritate cōpulsus fateat: q̄n i si ne digressionis etiā verbis vti^{us} postillatoris q̄ p̄t^{us} improba uit: & beat^{us} **Aug^{us}**. iij. de doctri. christiana dicit ad pposituz in p̄ceptis dei q̄ bonū iubēt: & malū vetāt nulla figuratiua locu tio est: s; vbi p̄cipit qd malū videt figura necessaria est: cū igit tur occasio filij abraē mādata malavideat: imo sit fm̄ se p̄side rata: igit figuratiua locutio ē: itellige h sic alibi: q̄ sit figura tiua p allegoriā: lrali tm̄ sensu de p̄ceptoz materia & obediē tia semp saluo: vt cōmēdabili et imitabili intercedēte diuino p̄cepto & excusante: & nō alia: vt vult beat^{us} **Aug^{us}**. vbi supra. **I**te in eodē ca. vbi postillator dicit esau iuxta dictū apli. p phanū p̄pter vnā escā: vt li. p̄pter nō notat p̄ciū vel p̄ciū q̄tita tē: s; solū causam motiuā. **Qui** p̄riū dicit **Burgē.** asserens q̄ ex causa motiuā nō debuit dici p̄phan^{us}: excludēs q̄ dictū apli intelligi debeat. put sonat ex dicti s sanctorū. **R**espōdeo q̄ q̄ magister in **Blo.** sup illo verbo apli scōz dicta recolligēs di cit: **Esau** p̄phan^{us} dicit a p̄cul & p̄phano: q̄ p̄pter escā vilē se se cit p̄cul a dei cultu: q̄ p̄ncipaliter ad sacerdotiū p̄tinet: qd vsq; ad tpa aaron fuit annexū primogeniture: quā ipse esau parui p̄debat v̄dēs primogenita sua: nō p vnā escā tāq; p̄ p̄cio: sed p̄pter vnā escā q̄ causa motiuā fuit ad cōtractū faciēdū: et sic videt postillator iuxta verba **Apostoli** & dicta sacoz mul tū p̄prie loquit: q̄ p li. p̄pter nō exprimitur p̄prie p̄ciū rei vena lis: sed per li pro. inter contrahentes enī p̄prie dicit: pro quā to dabis: et respondet pro tanto p̄cio. **Sed** cū dicitur p̄pter quid vis emere vel vendere: respōdet p̄prie p̄pter vtilitatē vel necessitatem que est p̄prie causa motiuā: & non precij vel eius quātitatis expressiua.

Nico. de lyra

Ora autē fame. **Ca. XXVI**
Descripta generatiōe plis. **Hic** cōsequēter describit p̄batio pa tris. & primo respectu gentis aliene. se cūdo respectu familie p̄prie: in fine hu^{ius} ca. **Esau** vero. **Adhuc** p̄mo p̄bat in ad uersis. scdo in p̄speris/ ibi: **Geminavit** autē isaac. **Adhuc** primo p̄bat i enctū fa mis. scdo ex metu p̄prie vxoris/ ibi: **Qui** cū interrogaret. **Circa** primū cōsideran dū q̄ isaac habebat magnā familiā & pe cora: & ideo ex fame orta imminēbat sibi p̄iculū: nisi trāfferret se ad regionē abū dantem: cu^m **Aboraliter.** a **Orta** autē fame. **In** hoc ca. agit de pegrinatiōe isaac i ge raris. **Circa** quā sciēdū q̄ licet multi pla ti curati & clerici seclares & religiosi pos sessiōes habētes sint bñ lfrati & ad p̄dica dū apti q̄ tm̄ sūt negotijs alijs multiplici ter occupati. iō nō possūt h facere q̄tum expedit fidelij saluti dicēte dño. **Lx. f. a** **Hessis** qdē multa oparij aut pauci: ro gate igit dñm messis vt mittat oparios i messem suā: p̄t qd dñs mi sit paupes religiosos a frenis expeditos: & p̄ p̄ns q̄tū ad h ad discar redū p̄ p̄dicatiōe mag^{is} aptos: & isti significant p isaac. de quo dicit: **Orta** autē fa. nō panis material^{is} s; spūalis videlz audicēdi v̄bū dñi: vt dicit **Amos.** viij. d. + **Abijt** isaac. i. paup p̄dicatoz ad p̄di cadū. + **Apparuit** ei dñs rē. i. egyptū. i. ad pplm in infide litate obstiatū. **Barth.** vij. a. **Molite** scim dare canib^{us} rē. **Sequit.** **H**ansit itaq;

Ea **Q**uod h inuidetes zc. **I**saac pps q pmi vult fodere puteos / qd foderant pueri pris sui. **M**oyse enim pueru leg fudit: **D**avid salomō z pphete libros scpsrūt ve. testa. qd frena z sordida impleuerat iudeoz itelligētia: q / rū os cū vellet purgare / vt oñderet q / cūqz lex z pphē dixerūt de se dicta esse / rixati sūt palestini. i. iudei a regno dei alieni: z discessit ab eis. nō enī pōt esse cū eis / q in puteis nolūt hēre aquā s3 ter rā. **E**t dicit eis **M**atth. xxi. d. **E**cce relinquet vob d. v. d. fudit q isaac: imo pueri ei puteū nouū. s. apli z enāgeli ste: q fodiētes puteū nouū te. iuenerūt aquā salietē i vitā eternā: p his qz certāt q terrena sapiūt / nec patiunt noua condi / nec vetera purgari. **D**icit q ad eos **A**ct. xii. g. **Q**uā indignos vos ex hibuit / qre dei: ex h iā ad gētes ibim. **B** **P**uteos zc. obstruxerūt zc. **B**reg. moza **S**epe cū vbis diuinis in tēdim / demonū inīdiā graui⁹ tolera m: q mēti nre terrenarū cogitationuz puluerē aspgunt: vt intētionis oculos a luce intīme visiois obfcaent. **M**os enī puteos fodim cū scripture alta pe netram: qd occulte allophili replēt: qz frenas cogitatioes i gerūt / z diuīe scie tie aquā tollunt: vñ **P**s. cxviii. a. **D**e clinare a me ma. z seru. m. d. **C** **E**t il le discedēs zc. **H**iero **E**t ab iā inde isaac z venit i gerarā vallē / z habitauit ibi: p valle torrēte habēt i hebreo. **M**ūqz enī isaac postqz magn⁹ fact⁹ est habitare potuit i valle: s3 in torrēte d q scriptū est: **P**s. cx. a. **D**e torrēte i via bi. de q **M**elias in tpe famis bibit: sed qz nō erat pfect⁹ vt christ⁹ torrēs ei aru it. **C**hristus vero etiā in torrēte tradi tus est: dedicās regeneratiōē nostraz z baptisimi sacramētum. **D** **F**odit alios pu. zc. **D**ozaliter. **I**saac apd alienigenā gētē puteos fodit: i q monemur vt i hac peregrinatiōe cogi tationū p fuda penetrem: z qusqz ve re intelligētie aq redeat: inq̄sitiōis ma nus ad exhaurieda cordis terrena nō torpescat. **A**llophili insidiātes puteos replēt: qz imūdi spūs cuz nos studiose fodere cōspiciūt: molestias tēptationū cogitatioib⁹ ingerūt. **E** **A**dversus pa. **H**iero. **A**q̄la z **S**ymmach⁹ aduer sium z p̄trariū trāstulerūt. **S**z i hebreo habet sathana. **U**n p̄tz sathana p̄riū i terptari. **F** **L**atitudo. **I**n heb. ro. booth. **U**n pbat illud qd. s. x. b. dictū est. **I**pe edificauit niuinē: z robooth. i. plateas ei. **G** **H**ūc dila. zc. **D**ila tatus ē isaac: z repleuit oēm terrā scia trinitatē: z i toto orbe latitudinē ecclie collocauit: p̄ri tñ i iudea nor z in isrl noiat. postea **P**s. xviii. a. **I**n oēm ter rā eri. so. eoz. i. aploz: q p vniuersū or bē foderūt puteos: z aquā oibus ostē derūt. **M**atth. xviii. d. **B**aptisantes oēs gētes in noīe pa. z f. z. s. **P**uteos abraā qd aperuit sic vocauit sic p̄ ei. **M**oyse enī z pphē apd nos suis no minib⁹ appellānt: nec hoz mutānt vo cabula puteozū. **B** **A**d quē locum zc. **H**iero. **A**bimelech nō semp pacez h3 cū isaac. aliqñ dissidet: aliqñ pacem requirit: **E**t significat studiosos z sapi entes seculi: q p eruditionez p̄bie mul ta de veritate cōphenderūt. **H**ic cū isa ac (qverbū dei significat) nec semp in dissensione est: nec in pace. p̄bia enī di uine legi nec

Dozaliter

Dozaliter

Allophili

abimelech

tus ē homo: z ibat pficiens atqz
Multiplicatio hordei non magnificat.
In omnē terrā exiuit so. zc. **P**s. xviii. a
Succrescēs donec magnus vehe
Meter effect⁹ est. **H**abuit qz pos
Multos sibi familiariter obsequētes.
Sessionē ouū et armētozū / et fami
Lie plurimū. **Q**uod hēc iudentes
Filiū alieni. **O**ēs scripturas qd scru
Tati erāt: moyse: dauid: salomō: z ali.
Be i palestini: dēs puteos qd fode
De i quē significauit abraā.
Rāt serui patris illi⁹ abraā: illo tē
Tollētes spūalē itellectū carnalē suadētes
Poze obstruxerūt iplētēs humo:
Hoc factū ē aliqñ refrigescēte charitate.
Intantū vt ipse abimelech diceret
Ad isaac: **R**ecede a nob qm po
Si vos psecuti fuerint i vna ci. fu. i aliā
Tētoz nri fact⁹ es valde. **E**t illē di
Per cursuz humane mortalitatis.
Scedēs vt veniret ad torrēte ge
Mouū testamētū qd in patriarchis et
Aphētis pfigurātū erat.
Rare hitaretqz ibi: rursū fodit ali
Os puteos / qd foderāt serui pris
Qd testamētū post passionē xpi oculta
Sui abraā: z qd illō mortuo oli ob
Cū nouū testa
Mētū i veteri ostēdit: z testionū moy si z p
Phetaz pfirmat: nec hoz auctoz nota mutāt
Struxerāt philistīm: **A**ppellāuit
Qs eos iisdē noib⁹ qd an patervo
Ap̄li. **B** **A**li i valle: s3 in valle nō iue
Nit pute⁹ aq vine. **A**bundātia scripturaz.
Cauerat. **F**oderūt in torrēte / et re
I. enāgelicā doctrinā. **B** **I**. salietē vitā
Ernā. **C** **Q**z iudei enāgelice doctrie resistūt
Nec noua p̄di pmittūt: nec vetera purgari volūt
Pererūt aquā viuā. **S**z i ibi iurgi
Um fuit pastorū gerare aduersus
Pastores isaac / dicētū: **M**ra ē aq.
Obrē nomē putei ex eo qd ac
Ciderat vocauit calūniā. **F**oderūt
Secundū.
Z aliū: z p illo qz rixati sūt: appel
Qz postqz fides trinitat⁹ p mūdū cepit p
Dicari: patia scōz victi sunt aduersarij eoz.
Lautqz eū inimicitias. **P**rofect⁹
Tertium.
Ide fodit aliū puteū: p q nō cōtē
Qz isaac. i. christus dilatatus est.
Fderūt. **I**taqz vocauit nomē ei⁹ lā
Stitudo / dicēs: **H**ūc dilatauit nos
Dñs: z fec̄ crescere sup frā. **A**scē
Edit aut ex illo loco i bersabee: vbi
Apparuit ei dñs i ipa nocte dicēs:
Ego sū de⁹ abraā pris tui: **N**oli
Metuerē: qz tecū sū: **B**ndicā tibi
Z multiplicabo semē tuū p̄p̄ ser
Uū meū abraāz. **I**taqz edificauit
Ibi altare: z iuocato noīe dñi / ex
Tēdit tabernaculū: p̄cepitqz ser
Uis suis vt foderent puteoz. **A**d
Quē locū cū venissent de geraris
Cum isaac sede

uine legi nec i oibus sria ē: nec i oi
Bus cōsonat. **M**ulti enī p̄p̄ozū vnuz
Deū q cūcta creauit scribūt. **A**liq ve
Ro etiā addiderūt: q p verbū suū cū
Cta fecerit z regat: z verbuz dei sit q
Cūcta moderent: in q et euāgelio cō
Sonāt. **D**ozalis vō z p̄p̄ica philo
Sophia pene oīa q nostra sunt sentit:
Dissidet vero cū dicit materiā esse co
Eternā deo: z negat deū curare mor
Talia: dicēs puidētā ei⁹ supra luna
Ris globi spacia cōhiberi: et q vitas
Nascentiū stellarū cursib⁹ p̄adat. z cū
Dicit mūdū p̄petuū z nullo fine clau
Dendū: z alia plura sunt in qbus no
Biscū philosophi dissidet vl p̄cordāt.
Hiero. **P**ro ochoqz p̄nubo: in
Hebreo habet collegiū amicorū ei⁹: vt
Tam hoīem significet q̄ amicorū tur
Bā que cū rege venerat: in quibus fu
It p̄p̄icol princeps exercitus illius.
Abimelech et

Nico. de lyra

Et ille discedens. nolens
Contendere. **U**t veniret zc.
Elōgās se a ciuitate **S**eq̄t: **C** **S**o
Derūt in torrēte. **T**orrēns enim
Est aqua currens ex descensu pluuiā
Rū: vel resolutione niuiū q nō cōtinu
Atur: z ideo foderunt ibi vt aquā ex
Pluuijs descendente ibi retinerēt ad
Cōseruādū tpe siccitatis. **D** **E**t re
Pererūt aquā viuā. i. qd meli⁹ q̄
Intenderent a principio foītiōis.
Ascendit aut zc. vbi māferat
Pater iuus: vt habetur. s. xi. ca.
Ubi apparuit ei dñs. ad cō
Fortandū eū de iniurijs sibi illatis.
Noli metuerē zc. ad te p̄tegē
Bndicā tibi. i. t̄palib⁹ do
Nis z spūalib⁹ multiplicādo. **I** **I**ta
Qz edificauit ibi altare. ad reddē
Dū q̄ as dño de sua cōsolatione z p
Missione. **K** **A**d quē locum zc.
Hic pbat de mansuetudine z fidelita
Te: qz p̄pter iniurias sibi illatas nō di
Misit cū iniuriātib⁹ sibi amicitie se
Dus inire.
Quod h inuidetes ei pale.
Qz i terptant p̄cedētes oze z significāt
Clericos paz scientes: z sacerdotes q
Cōtēdūt vbis sine rōne. **D** **D**ēs
Pu. ob. i. corda fidelīū ab amice fra
Trū p virib⁹ retrayerūt: z etiā platos
Aliqz s̄ frēs excitauerūt: iō subditur.
Intm vt ipe abi. p quē signi
Ficāt plati a clericis excitati. **D** **D**i
Ceret isaac. p quē frēs significant.
Recede a no. suā p̄tātē fribus
Denegādo vel restringēdo: vel vlti
Pationē p̄tātē indebite eis irrogādo:
Iō s̄ dicit. **Q**z i po. no. sa. es.
I. fieri vellet. **E** **E**t il. discedēs:
Qz frēs debēt patiēter audire talia z
Qz p̄tū possūt bonis spūalib⁹ intēdere.
Ap̄ qd s̄ dicit q isaac tres puteos fo
Dit p q̄ significāt p̄dicatio / p̄fessio / le
Ctio: z vt d̄ i textu: **P**ro duob⁹ p̄mis
P̄cederūt pastores. i. aliq curati sacer
Dotes inhbēdo frīb⁹ ne i suis ecclē
Sijs p̄dicarēt: z suis parochiāis ne p
P̄fessioē ad frēs recurrerēt. **P**ro t̄tio
Vero s̄z p lectioē nōdū cōtēderūt sed
Ad scholas fratru aliqñ veniūt: p̄pter
Qd plurimi plati vitā fratru z doctri
Nā cōsiderātes receperūt eos in gra
Tā: qd significāt p ipius abimelech
Cum isaac sede

Abimelech et ochozath amici. Duo cum abimelech venerunt: ochozath gener eius: et phicol dux exercitus. Ochozath tenens. Phicol interpretatur os oim. Abimelech pro meus rex. hi tres imaginem phie totum tenent: qui in tres partes dividit logicam/physicam/ethicam. i. ronalis/naturalis/moralis. Ronalis est que deum premit oim pfitetur: ut est abimelech. Naturalis que fixa est et tenet omnia velut nature ipsius viribus nitens: quam pfitetur ochozath/qui dicit tenens. Moralitatis que in ore est oim ad oes pertinet et p comunitatem sicutudine preceptorum versat in ore oim quam signat phicol: qui interpretatur os oim. hi tres oes his eruditionibus instructi/vel nunt ad legem dei dicentes: Quid dicit deus esse tecum etc. Bndictionem postulat non retributionem. An sequitur: Fecit ergo eis concivium. qui est vbi militat/sapientibus et insipientibus debitor est. **E**cce autem venerunt. Hiero. Nescio quid in xx. habet. et venerunt pueri isaac nuntiantes ei de puteo quem foderunt: et dixerunt ei: non invenimus aquam: et vocavit nomen eius iuramentum. Que enim etymologia est. pterea vocari iuramentum: quia non invenit aquam: et contrario in hebreo cui interpretatio aqua presentit et symmachus. h signat quod iuramentum aqua: et pterea appellatur sit puteus ipse satietas: et civitas bersabee. i. puteus satietas. h enim supra ex vbo iuramentis: vel ex septenario ovium numero quod sabbat dicit: asseruimus bersabee appellata. tunc enim ex eo quod aqua inuenta est: isaac ad nomen civitatis alludens declinavit paululum fons: et p stridulo hebreorum schin: a q sabbat incipit: grecum syma. i. hebreorum sabbat posuit. Juxta allegoriam quoque post tantos puteos in fine virtutum: non congruit ut isaac aquam non inveniret.

Additio.

Ica. xxvj. vbi dicitur in postill. Bndicent in semine tuo oes. **A**dditio. s. In hoc loco vbi dicitur Bndicent (getes terre. in semine tuo: ponit in hebraico vobis bndictionis oino sile illi quod ponit. s. ca. xxij. quod quidem vbi in hebraico veritate intellecta significat: quod ille in quo alij bndicent sit causa principalis effectiva illius bndictionis: quod nulli pure creature puenit. put ibi fuit expositus: et id nullo modo potest intelligi de xpo. Et quod hec pmissio sit oino pformis pmissio facte abrae in imolatiode isaac. s. xxij. ca. et in ea fundet insinuat in tribus. Primo cum pmittit intentionem pmi iuramenti. s. facti tpe imolatiode. et h cu dicit: Complens iuramentum quod spopodi abrae pmi tuo etc. Secundo quia reddit rationem huius magni pmissi sedit: eo quod obedierit abraaz voci mee: quod oino concordat rationi reddite tpe pdicti iuramenti. ibi enim dicitur fuit abrae: eo quod obedisti voci mee. Tertio quia h non dicitur: Et bndicent in te et in semine tuo: sicut. s. dixerat ca. xxij. s. dicitur: Bndicent in semine tuo: sicut in ca. xxij. et in alijs auctoritatibus eadem corrnde tibus put

Blo.ordi.

Senuit aut. Ca. XXVII. Hypolit martyr. Isaac portat imaginem dei patris: Rebecca spulseti. Esau ppli prioris et cabulit: iacob ecclesie et christi. Senectus isaac psummatioez mundi. Oculi caligantes perisse fide de mundo et religionis lumen neglectum esse significat. **O** filii maior vocat acceptio est legi iudeoz. **O** escau ei et captura dilexit p hoies sunt ab errore saluati quos p doctrinam iustus quos venat: sermo dei repromissiois bndictio: et spes regni futuri in quo cum christo fut regnaturi et vey sabbatu celebraturi. Rebecca plena spu scoticietis quod audisset anq pareret: quia maior fuit minor. hec forma gerit spulseti/ qui quod futuz esse nouerat i christo: an meditabat i iacob. loquitur ad filium maiorem: Eade ad gregem et affer mihi duos hedos optimos: pfigurans carneu saluatoris aduentum i quo eos liberaret: qui pccatis tenebant obnoxij. **H**edi ei vbiq pccatores significat. **D**uo afferri iubent: ut duoz pploz assumptio significet. **T**eneri. s. et boi et docibiles. s. et innocet aie. **S**tola esau

In hebreo sermone amico et eius collegium. **A**bimelech et ochozath amicus ilius et phicol dux militum: locutus est eis isaac: Quid venistis ad me hoies quem odistis et expulistis a vobis: Qui responderunt: Quid dicitur tibi: et idcirco nunc diximus: Sit iuramentum inter nos: et ineamus sed ut non facias nobis quicquam mali: sicut et nos nihil tuorum attrigimus: nec fecimus quod te lederet: sed cum pace dimisimus auctum benedictione domini. **F**ecit ergo eis concivium: et post cibum et potum surgentes mane iuraverunt sibi s mutuo: dimisitque eos isaac pacifice i locum suum. **E**cce autem venerunt in ipso die pueri isaac: annunciantes ei de puteo quem foderat: atque dicentes: Invenimus aquam. vbi appellavit eum abudatiat: et nomen vbi impositum est i bersabee usque in presentem diem. **E**sau vero quadragenarius duxit uxores: iudith filiam beeri ethet: et basemath filiam helon eius de loco: que ambem offenderat animum isaac et rebecca.

de novo factus: et qui fuerat tpe abrae. **D**icendum quod imo: quod sic habet in hoc ca. palestinii obstruxerunt puteos quos foderat abraa: impletes eos terram: et isaac iterum fodit eos: et iste fuit vnus ex eis. **K** Esau xpo. **D**ic pbat patientia isaac respectu ptrie familie in hoc q esau absq silio pns et mris accepit duas uxores d generis etheoz: qui offenderunt aios isaac et rebecca. **C**u isaac federatiode. cum sedit: **D** Ineamus fedus etc. **E**t speramus quod adhuc maiorem gratiam prelatozum inveniemus domino concedente.

Abus inire a **A**bimelech. pte q **L** p m trallati. nam: Ochozath est h ppiu nomen vni hois. **H**ebrei autem dicunt quod est nomen cde et signat congregatiodez. **A**n lra eoz est hec: **A**bimelech et congregatio amicoz eius: quia adduxerat secum aliquos de amicis suis. **B** **Q**uid venistis ad me etc. **A**licet isaac non intederet sedus renueret: tñ voluit iniuriam sibi factam eis ondere. **C** **Q**ui rñde. etc. **P**er h q ta cito te multiplicavit i bonis. **D** **E**t ineamus fedus etc. **N**ec p teipm iseredo nec nostros aduersarios adiuuando. **E** **S**ic et nos etc. **I**n h rñderunt ad h qd dixerat isaac: **Q**uid venistis ad me hoies quem odistis et expulistis: ac si dicat: h emulerim te d civitate: tñ nihil abstulim a te: nec aliud nocumetum intulimus tibi. **F** **F**ecit ergo eis concivium. **C**uria lre recipiendos eos. **G** **S**urgentes mane iuraverunt. s. salua ieiuna. pte reuerentia iuramenti. **H** **E**cce autem etc. **P**ceperat ei eis an iuramentum fodere puteum: h annunciantes ei post iuramentum factum d aq inuenta. **I** **E**t nomen etc. **P**rius erat ei impositum: h tunc fuit itez de nouo pfirmatum. **A**d cui intellectum pnsideradum quod beer i hebreo idem est quod puteus. sabbat ar signat septem et iuramentum et societatem. et ex istis tribus significatiobus locum ille vbi erat puteus vocat bersabee. **P**rius pte septem agnas quos ibi statuit abraa: ut habet. s. xxi. c. **I**te pte iuramentum quod factum est ibi in ipm et abimelech. **I**te ppter h quod isaac vocavit illum puteum abudatiat: ut h habet: quod sonat idem quod facietate. **E**t si h arguat quod non videtur esse idem puteus h

Judic. 11. a

22. q. 1. c. mouet.

Additio. **T**ibus put dictum fuit in additioe. s. eod. xxij. ca. vñ h non hz lo/ cu expositio hebreoz: vt largi fuit expositum in additioe pdicta. **I**n eo. ca. xxvj. vbi dicitur i postill. **Q**uid est iocante cu rebecca. **A**dditio. ij. **I**n hoc loco in hebraico ponit hec dictio messah beth oino similis illi que posita fuit. s. ca. xxi. cum de hismael ageret: que quidem dictio licet habeat plura significata: significat enim risum/gaudium et ludum: sicut et derisionem. nuq tñ significat coeuntem: vt in additione. s. pdicta ca. fuit dictum: vñ trallatio nostra se bn habet que dicit: **Q**uid est iocante. et debet exponi put in postilla in secunda expositione.

Blo.ordi.

Stola esau est fidelis. i. scripture hebreoz q ill pmo date sunt: quibus ppls gentiliu postea idur pelles circudate brachijs eius: pcta vtriusq ppli/ qui christi i extensiode manu cruci secum affixit. **I**pse enim in corpe suo non sua sed aliena peccata portabat.

Nico. de lyra. XXVII

Senuit aut isaac. **H**ic pnr describit ordiatio sue postscriptat pponedo vnu alteri: et quia h fiebat p bndictionez: id dispositio ad bndictionem pmo describit. scdo forma bndictionis sibiugit/ibi: **S**tatis vt sensis. **D**ispositio at ista p tria declarat. pmo p pns expssione. scdo p mris reuelatione/ibi: **Q**uod cum audisset rebecca. tertio p filij pparatione/ibi: **A**bijt et tulit. **C**irca pnu dicit: **A** **S**enuit aut isaac. **A**ppropinquabat enim terminus vite **M**oraliter. **A** **S**enuit aut isaac etc. **P**er que significat bono plat/ eo quod abraa fuit patriarcha. **D**icit tñ caligans oculis eo quod bono plat/ aliquo donis et verb adulatiu decipit. **A**n dicit quod aliquo n ij * bono dormitat

Diuisio

Moralie

pellib' circūdat: q̄ ad elatiōez deponēdā ⁊ hūilitatis custodia
 hñdā/ptā p̄terita añ oculos mēt' sepe pducit. a ¶ Quō
 inqt tā cito. Hypolit'. Querit isaac a iacob: cur tā cito ve
 nerit/ admirat'. s. velocē credētiū fidē. Tibi delectabiles offe
 runt: qz hostia deo placēs/ sal' p̄ctōz. Qz post esū sequit' bñ
 dictio: ⁊ c'p' odore p̄fruit' / d̄tutē resur/
 rectiōis ⁊ regni aperte p̄nūciat. Ecce
 odor filij mei sic odor agri pleni: hec ē
 bñdictio. Odore nois christi sic ager
 mūd' implet. Bñdictio ē de roze celi. i.
 pluuia diuini d̄bi: ⁊ de pinguedie ter/
 re. i. gregatiōe p̄p̄oz/ multitudie fru
 mēti ⁊ vini: hec ē multitudo quā colli
 git de sacro corpis ⁊ sanguis sui. Ali
 seruiū ppli. i. gētilēs p̄uersi. P̄m ad/
 orāt' trib' ppli p̄ circūclonē credētes.
 De ē dñs fratrū suoz. i. iudeoz. P̄m ad/
 adorāt' filij mris ep': qz p̄m carnē nat' ē
 ex ea. P̄m q̄ maledixerit maledicet: ⁊
 q̄ bñdixerit bñdicet. Christ' ex ore ppli
 p̄ez iḡratis bñdicet. i. veraciē d̄r: s. a
 iudeis ali' bñdici putat' q̄ ab errātib'
 expectat. b ¶ Quos cū oblatos
 rē. Postq̄ isaac cibū sup̄sit/ iacob ob/
 tulit ei vinū. Si p̄ cibū actiue vite opa
 designant: p̄ vinū qd̄ mentes alienat/
 cōtēplatiua accipit: q̄ ab amore seculi
 mētes electoz alienas facit. Post cibū
 ⁊ potū iacob bñdicet: qz illi bñdictioez
 celestē a deo p̄cipiūt: q̄ eū vltz in finez
 bonis opib' placare studēt. c ¶ Bñ/
 dices/ ait. Grego. Mē ad venādum
 mittit vt bñdicat: alē p̄ suppositionem
 mris a p̄re bñdicet. Quis puuloz i fa
 cto iustoz: nō iust' sacre lectiōis historiā
 pascit. Videri at' pot: qz iacob p̄moge/
 niti bñdictioez nō p̄ fraudē surripuit/
 sz debita accepit quā a fratre cōpauit.
 Allegorice p̄o isaac maioris filij/ vena
 tiōe vici cupit: qz oipotēs de' iudeoz
 bona opatiōe pasci voluit/ sz illo tardā
 te miorē rebecca supposuit: qz dū iuda
 icus pplis bona opa foris q̄rit: gētilem
 m' grā introduxit/ vt oipotēti p̄ri cibuz
 boni opis offerret: ⁊ bñdictioez maio/
 ris acciperet. cibū ex domestic' aialib' p̄/
 buit: qz gētil' pplis de exteriorib' sacri/
 ficij placere nō q̄rēs: dicit' Psal. lv. c.
 In me sunt de' vota tua: q̄ reddā lau/
 datioes tibi. Iacob man' brachia ⁊ col
 lū bedinis pellib' terit: qz hed' solet p̄
 pctō offerri: ⁊ gētil' pplis dū se pctōez
 p̄fiteri n̄ erubescit/ carnis i se pctā ma/
 cravit. Vestimētis maioris induit: qz
 q̄ sacre scripture p̄cept' (q̄ maiori p̄plo
 data sūt) in bona opatiōe vestit: ⁊ eis
 mior' i domo vtit' / q̄ maior foras eries
 reliq̄ritus. ¶ Greg'. Ali. Isaac cali/
 gātib' ocul' iacob filiū nesciēs bñdixit/
 q̄ ventura erāt puidit: ⁊ q̄ p̄ns assilte/
 ret/ nesciuit. Constat em̄ qz iudei q̄ ple
 ne legē didicerūt: aduētū christi cogue
 rūt. vñ Hatt' .ij. a. Herodes a p̄nci/
 p̄b' sacerdotū inq̄rit/ vbi christ' nasce/
 ret: cui p̄tin' rñderunt. In bethleem.
 Prius q̄ nouerāt/ quē passiois tpe cū
 despicerēt i grabāt: qz noticia p̄ior' ⁊
 iḡrātia posterior' isaac caligāte signat:
 q̄ dū iacob bñdiceret/ qd̄ in futuro ei eueniret p̄uidebat: sz q̄
 p̄ns assilteret nesciebat. Sic iudeoz pplis p̄phetie mysteria ac
 cepit/ sz cecos oculos in cōtēplatiōe tenuit: qz p̄ntē nō vidit/ de
 q̄ mltā i futuro puidit. An se em̄ positū cernere nō valuit: cu/
 lus aduēt' potētā lōge añ nūciauit. ¶ Greg'. Isaac filiū ne/
 scit quē bñdixit: p̄m illd' Ps. xvij. g. Ppls quē nō cogui ser/
 uinit mibi rē. p̄ntē nō vidit/ ⁊ vctura ei puidit: qz oipotēs de
 us cū p̄ p̄has p̄diceret gētilitati progādā grāz: in p̄nti p̄ gra
 tiā nō vidit/ quā tūc in errore reliq̄t: ⁊ tñ qz hāc p̄ grām bñdi/
 ctiōis collectur' erat puidit. An. Ecce odor: filij mei sic odor
 agri pleni: cui

agri pleni/ cui bñdixit dñs. Ager em̄ mundus ē. Et qz electoz
 pplis i toto mūdo d̄tutib' redolet: odor filij odor ē agri pleni.
 Aliē em̄ olet flos vuer: qz magna ē d̄tus ⁊ opinio p̄dicatoz q̄ i/
 ebrāt mētes audientiū. Aliē flos oliue: qz suauē ē op' m̄scōie
 qd̄ refouet ⁊ lucet. Aliē flos rose: qz mira ē fragrātia q̄ rutilat
 ⁊ redolet ex cruore martyz. Aliē flos li
 lij: qz cādida vita carnis/ de icorruptio
 ne r̄gitat'. Aliē flos viole: qz magna
 est d̄tus hūiliū/ q̄ vltia loca tenentes p̄
 hūilitatē se a fra in altū nō subleuāt: et
 celest' regni purpurā in mente seruāt.
 Aliē redolet spica cū ad maturitatē p/
 ducit: qz bonoz opez p̄fectio ad satie/
 tatē eoz qui iusticiam esuriunt p̄parat.
 Quia d̄o gētilis pplis in elect' p̄ mūdū
 sparsus d̄tutib' suis oēs q̄ itelligūt re/
 plet odore bone opiniois: recte dicit:
 Odor filij mei sic odor agri pleni: cui
 rē. Sz qz d̄tutes ex se nō hz: recte ad/
 dit: Cui bñdixit dñs. Et qz p̄ q̄sdā in cō
 tēplatiōez surgit: p̄ q̄sdāz in actiue vite
 opa p̄guescit. Sequit' d' ¶ Det tibi
 deus de roze celi rē. Ros desup ⁊
 s̄bitit' cadit: ⁊ toriēs de roze celi accipi
 m' / q̄tēs p̄ ifusione' cōtēplatiōis itime
 de sup̄nis aliqd̄ tenuit' videmus. Cum
 d̄o bona opa p̄ corp' agim': de terre p̄
 guedine ditamur. c ¶ Abundantiā
 fru. rē. Ali. Hec est multitudo quā colli
 git de sacramēto corpis ⁊ sanguis sui.
 ¶ Genit esau

Nico. de lyra

* est q̄ apli fuerit mltō p̄fectiores eis:
 ⁊ tñ nō fuerūt imunes a pctō veniali.
 vñ dicit' Job. in. j. canōica. s. c. Si dixerit
 mus qz pctm nō hēmus nosmetipos se
 ducim'. ⁊ mltō min' p̄fes ve. te. fuerūt
 imunes a pctō veniali: maxie qz plures
 eoz legunt' peccasse mortalit' ⁊ eno: mi
 ter/ sic dauid i adulterio bersabee: ⁊ ho
 micidio vrie. p̄riarche etiā ex odio ⁊ in/
 uidia v̄diderūt ioseph frēz suū in egyptū.
 a ¶ Volūtas dei fuit rē. qz ex
 ordinatione diuina m̄ misit eū ad gregē:
 vñ cito poterat habere cibum p̄ patre.
 b ¶ Accede huc vt tangam te rē.
 Quia nō cogicebat eū p̄ visum: voluit
 eum pbare ⁊ cognoscere per tactum.
 c ¶ Vox quidē rē. Licet em̄ caligal/
 sent oculi ei' ⁊ videre nō posset: tñ clare
 audiebat/ ⁊ ad vocē videbat' iacob: ad
 tactū esau: verūtū qz sensus tact' in ho
 bus certior ē q̄ sensus audit' qz hō in
 tactu excellit oia aialia: vt d̄r. iij. d̄ aia.
 In auditu aut' excellit a mult' aialib'.
 ideo iudicauit mag' p̄m tactū q̄ p̄m au/
 ditū. d ¶ Et nō co. rē. In p̄batōe p̄
 sensum tact'. e ¶ Bñdices gilli.
 bñdicere volēs. f ¶ Ait: tu es fi. me
 us esau. Hoc nō iterrogabat q̄ si am/
 pli' dubitās sz vt p̄cipiat sibi obsequiū:
 quo pacto p̄cedat ad bñdictioez. ⁊ p̄z
 litera. g ¶ Statim qz vt sensit rē.
 Hic cōsequenter describitur forma be/
 nedictionis: vbi sic procedit: quia p̄i/
 mo describitur ip̄ius iacob bñdictio.
 Secundo bñdictionis confirmatio/
 ibi: Ait isaac sermonem suum impleuerat. Tertio esau queru/
 latio/ ibi: Auditis esau sermonibus. Quarto contra iacob ma/
 chinatio/ ibi: Oderat ergo. Quinto matris obuiatio/ ibi: Nū/
 ciata sunt hec rebecca. Q̄tum ad primum. s. formam bñdicti
 onis/ primo impecat filio bona temporalia: quia ex sensibilibus
 ⁊ terrenis intellectus humanus ducit ad spiritualia ⁊ eterna:
 ⁊ q̄tum ad hoc dicit' b ¶ Det tibi deus rē. Ex influenza
 em̄ corpis celestis tāq̄ ex cā efficiēte: ⁊ ex bona dispositiōe ter/
 re tāq̄ ex cā materiali: sequit' multiplicatio t̄renascētiū. Scdo i/
 p̄cat ei honore ⁊ excellētiā cū d̄r: Seruiāt tibi po. ⁊ ado. te tri/
 nūj * bus rē. Tertio

Als + offer
 22. q. 2. c.
 querit cur
 De diuoz.
 c. gaudem'

¶ Heb. ii. d
 Als nō ha
 bet' pleni

Tact' p̄m
 p̄m.

Als nō ha
 bet' et olei

Diuisio

Diuisio

ge/ sede ⁊ comede de venatione
 mea/ vt benedicat mibi aia tua.
 a ¶ Velocē fidē credentiū mirat'.
 a ¶ Rursū isaac ad filiū suū: Quō
 modo inquit tā cito inuenire po
 tuisti fili mi: Qui rñdit: Volun/
 a ¶ Etiā mūdi p̄uersiōez designat.
 tās dei fuit vt cito mibi occurre
 ret qd̄ volebā. Bixitqz isaac Ac
 cede huc vt tangā te fili mi: ⁊ p/
 b bēvtyz tu sis fili' me' esau: an nō.
 Accessit ille ad p̄rez: ⁊ palpato
 eo/ dixit isaac: Vox qd̄dē/ vox ia/
 c cob ē: sz man' man' sūt esau. Et
 nō cognouit eū: qz pilose man'
 silitudinē maioris expresserant.
 Bñdicens ergo illi ait: Tu es fi
 f lius me' esau: Rñdit: Ego suz.
 a ¶ Cibus deo placitus ē pctōz salus.
 At ille: Affer inqt mibi cibōs
 de venatione tua fili mi/ vt bene
 b dicat tibi aia mea. Quos cū ob
 latos comedisset/ obtulit ei etiā
 vinū. Quo hausto/ dixit ad eū:
 a ¶ Recōciliatōez mūdi significabat quā de
 siderabat ecclia dicit: Cāti. j. a. Osculetur
 me osculo oris sui.
 Accede ad me ⁊ dā mibi oscu/
 lū fili mi. Accessit/ ⁊ osculat' ē eū.
 a ¶ virtutū.
 Statim vt sensit vēstimētōz il/
 s lius fragrantā/ benedicens/ ait:
 a ¶ Odore nois christi mūdus implet.
 b ¶ Sāctoꝝ d̄tutibus mūdus implet.
 t ¶ Ecce odor filij mei sicut odor
 d agri plēi/ cui bñdixit dñs: Bet ti b
 a ¶ Pluuia diuini d̄bi. ¶ Cōtēplatione.
 b ¶ Cōgregatiōe p̄p̄oz. ¶ bonis opibus.
 bi deus de roze celi: ⁊ de piguē
 a ¶ Charitatis.
 e dine terre abundantia frumēti
 a ¶ feruoris in noua p̄uersatiōe. b ¶ m̄se/
 ricordie. c ¶ Sentiles conuersi.
 ūini ⁊ olēi: ⁊ seruiant tibi popu/
 a ¶ iudei.
 li: ⁊ adorēt te tribūs. Esto domi
 a ¶ iudeoz vl hereticoꝝ: s. q̄b' d̄r: Cāti. j. b
 filij matris mee pugna. rē. b ¶ Adorādo.
 nus fratrū tuozum/ ⁊ incuruen

ibi: Ait isaac sermonem suum impleuerat. Tertio esau queru/
 latio/ ibi: Auditis esau sermonibus. Quarto contra iacob ma/
 chinatio/ ibi: Oderat ergo. Quinto matris obuiatio/ ibi: Nū/
 ciata sunt hec rebecca. Q̄tum ad primum. s. formam bñdicti
 onis/ primo impecat filio bona temporalia: quia ex sensibilibus
 ⁊ terrenis intellectus humanus ducit ad spiritualia ⁊ eterna:
 ⁊ q̄tum ad hoc dicit' b ¶ Det tibi deus rē. Ex influenza
 em̄ corpis celestis tāq̄ ex cā efficiēte: ⁊ ex bona dispositiōe ter/
 re tāq̄ ex cā materiali: sequit' multiplicatio t̄renascētiū. Scdo i/
 p̄cat ei honore ⁊ excellētiā cū d̄r: Seruiāt tibi po. ⁊ ado. te tri/
 nūj * bus rē. Tertio

Genit esau etc. Sero esau ad patre reuertit: qz prior ppis i fine couertit: vn Ps. lviij. b. Couertent ad vespere et fame patient vt canes: z circumbut ciuitate. Et alibi: Aperu erut ora sua: sicut comedes in abscondito. b Expauit isa.

Allegori. t24. q. 3. c. cu g. 6. 13 q. Ro. 11. c

Bndictione repromissa repetete maiore filio expauit isaac: z alia p alio se bndixisse cognouit: nec indignat cognito sacro: dices: z bndixi eu z bndicti e. Hec e p/ ma bndictio isaac miozi pplo chri stianoꝝ data. Sz nec maior fili oino despect: qz cu itrauerit ple/ nitudo gentiu: tuc ois isrl saluus erit. Cui secude bndictiois pphie tia e: In pinguedine tre z i roze celi desup. e. b. t. In pinguedine terre. i. i fecunditate reru z potetia regni: q i illo pplo fuit: et in roze celi eloquijs dei. Spis eloqa dei credita sut z legz testameta. Vi ues gladio: qz sanguini pplus ille dedit: necem i rpo z pphetis ex/ ercuit. Et serules fratri tuo mino ri. i. pplo xpiano: tempusqz veniet cu excutias z soluas iugum ei de c. t. cu. s. p cognitione fidei z graz rpi couersus depoueris on legz qn ia tuc no serues minoriz: sz p fi de frater vocaberis. Expauit isaac. Et qda met alienatio seq/ ref q extasis dr: q in magnaz re ru reuelatioib fieri solet. An in/ telligendu est spualiter admoni tu esse isaac: vt confirmaret bndicti onē i iacob: cui poti irascendu fu it: qz patrem sefellit. In ada qz z extasis pcessit anqz diceret. Gen. ij. d. Erut duo i carne vna: qd est magnuz sacrm in rpo z in ecclia.

Doralit

Bndixitqz ei etc. Alchui. Si iusti viri volutas bona e/ qd e q isaac non esau que voluit: sz ia cob que noluit bndixit: Iusti ho/ minis qtu ad sciencia volutas bo na e: de po solus de futuris iudi cat. Isaac hano more filiu maio re bndicendu putauit: sz de q oc/ cultoz e cognito: minorē dignuz bndictioe ondit: vt no hois onde ret esse bndictione sz dei. Ideo in nueris ad moysen z aaron sacer/ dotes dr: Donite nome meū sup filios israel: ego dñs bndicā eos. Num. vi. d. Sacerdot e bndice re/ dei effectū tribuere. Et aut in tellexit isaac p spm pphie bndictio ne miozi destinata ait: Bndixi/ et erit bndict. d Iuste vo. etc.

Etymol.

Diero. Jacob supplator iterp/ taf. Ab eo igit q fratre arte dece pit: allusit ad nome: q io an iacob vocat e: q i ortu plara frs app/ hedit. e Et fratri etc. Quia idumei tributarij fuerut isrl: q ia cob vocat. f Tempusqz ve/ niet. Hoc impletu e: qn rebellaue rnt idumei ne eent sb iuda. Te/ pusqz vs. etc. Quasi iudaic ppls a seruitute pcti i fine liberabit: vt cu plenitudo getiu itrauerit: ois isrl salu fieri. Ro. xi. c. g Di/ itqz i cor. suo. Cu septura dicat esau i corde suo d morte frs tra ctasse/ quō vel a q sut hec nūciata reuicce: Sz dat intelligi q ei di uinit oia reuelabā. Propter in sanabile odiū iudeoz p spiritū cō/ silij pceptū est aplis vt relicta iu/ dea trāsiret ad gētes.

i. q. i. c. nū quā.

bus etc. Tertio alioz beniuolētia/ cu dicit: Qui maledixit tibi etc. Consideradu tñ q p ista itelligit bona spualia z et/ na tāqz pncipalr intēta: sic. s. dictū e. xv. c. Consideradu etiā q ista nō sūt impleta i psona iacob: qz qdiuixit fuit min potens ip o esau: p qd ipm valde timuit: vt hf. j. xxxij. ca. impleta sūt tñ i poster/ suis: qz tpe dauid et salomōis idumei furerūt filijs is rael: sz pfecti impleta sūt i rpo cui ptates nō solū trene: sz etiā cele stes sunt subdite: p q ipse dicit Matth. vlt. d. Data e mibi ois ptas i celo z i terra. a Cui isaac. Dic pñr describit p dicit bndictiois pfirmatio: qz egresso iacob a pfe z igrediēte esau pro bndictioe psequēda z vitate cō perta isaac bndictionē nō retra ctauit: sz magz pfirmavit: z p/ tra vsqz ibi: b Expauit isa ac stu. v. etc. Dicit hebrei q isaac audit/ p dicit/ voluit retra ctare bndictionē iacob: sz tūc ex voluntate dei vidit gehēnā aptā z sibi paratā si retractaret. ppter qd expauit z nō retractauit: sz magz pfirmavit. Doctores aut catholici dicūt q isaac rapit fuit in extasi: z coguit q illud qd fa/ ctū fuerat circa iacob erat de vo lūtate z ordinatioe dei: qd latu erat ipm tūc: p qd admirās z ordinatioi diuine obteperās/ cō firmavit bndictionē di. Bndi/ xiqz ei z erit bndict/ subdit: c Audit esau. Dic pñr de scribit ipi esau qruatio: eo q frat su bndictionē habuerat: et aliā bndictionē petebat dicens: d Bndic etiā etc. ac si dice/ ret ita potes sic ante bndictionē iacob. e Qui ait. se excusa/ do qz volūtate dei cognouerat d iacob. f Venit ger. tu/ frau. etc. Hebrei dicūt puiden ter: qz dictio hebraica q e ibi est equoca: z aliqñ accipit p dolor: z aliqñ accipit p prudentia seu bona cautela: z sic dz hic accipi. Sciebat enī ia isaac q de volū tate z ordinatioe diuina recepe rat bndictionē vt dictū e: z ido ei factū nō poterat iputari frau di pprie. g Primogenita mea etc. Fallū dicit: qz volūta rie vedit ea vt p/ ex p dicit: et p pñs nō surripuit bndictionez alienam: sed sibi debitā caute ac cepit. h Rursūqz ad pa/ tre. vt extorqueret ab eo bene dictionē. Sequit: i Mor/ isaac. pietate ppter stem esau dixit ad eū: In pinguedie terre et in roze celi desuperit etc. i. in abundantia terrenascētiū q cau sant ex istis duob/ vt dictū est. k Vives gladio. qz fuit ho mo bellicosus. l Et fratri tuo. etc. b impletū fuit qn dauid fecit idumeam sibi tributariā. ij. Reg. viij. d. vt iam dictū est. s. xxv. ca. m Tempusqz veni/ et etc. Hoc impletū est quando idumei rebellauerūt ne eent sub iuda. iij. Re. viij. f. n Ode rat ergo. Dic pñr describitur machinatio esau ptra fratrem. o Dixitqz in corde. s. ma/ chinationes ptra eū cōcipēdo. Venient

a Pleb iudaice. b B fecerūt q dixerūt demoniū hz tur ante te filij mātris tue. Qui maledi/ a Eterna hereditate priuat. b Qui corde et ore dixerit: Benedictus qui venit in noie dñi. Mat. xxi. a xerit tibi/ maledict/ erit: et q bndixerit tibi

a Presentibus et futuris. bndictionib/ repleat. Cui isaac sermonē a impleuerat: z egresso iacob foras: venit esau coctosqz de venatioe cibos itulit pa tri/ dices: Surge pat mi z comede de ve natione filij tui: vt bndicat mihi aia tua.

a Manifestato enī z cōfirmato nouo testamēto: iā ig/ noratur veteris vmbre cultoz. Bixitqz illi isaac: Quis enī es tu? Qui rñdit: Ego sum fili/ tu/ pmo genit/ esau.

b Expauit isaac stupore vehemēti: z vltra b a Quāt/ qz prudēs q nullo labore suo de meritis glo qz credi pōt admirās ait: Quis igit ille ē riar/ est. a Gratāter accepi oia bona q mihi retulit. q dudū captā venationē attulit mihi: et a Reuelato sibi sacramēto: bndictionē cōfirmat.

c comedi ex oib/ priusqz tu venires? Bene a benedicienti me. b Immobiliter.

dixitqz ei: z erit benedict/. Auditis esau c a Adhuc dolet prior populus primatū sibi esse pre/ ptum. f Alis irrugit.

sermōib/ pris: irrugit clamore magno z a Et si nō eterna vel pñenti benedictione.

sternat/ ait: Bndic etiā z mihi pat mi. d a In signa et sacramento.

Qui ait: Venit german/ tu/ fraudulēter: f z accepit bndictionē tuā. At ille subiun/ d xit: Iuste vocatū ē nomē ei/ iacob: Sup

a Primogenita nostra sunt: fides: spes: charitas: in quibus dolet iudaicus populus christianū pplm sibi esse platur: et q ei peminet in altitudine temporalū. plātavit enī me en altera vice. Primoge/ nita mea an tulit: et nūc secūdo surripuit bndictionē meā. Rursūqz ad pñm: Nū b qd non seruasti/ ait/ z mihi benedictionē? Rñdit isaac: Bñm tuū illū constitui: et oēs fratres eius seruituti illi/ subiugauit: frumto z vino/ stabiliui eū: z tibi post hec fili mi vltra qd faciā: Cui esau ait: Num vnā inquit tñ bndictionez habes pater?

Mihi qz obsecro vt bndicas. Cūqz he/ ulatu magno fleret: motus isaac dixit ad

a rruū omniū copia. b scripturarū scientia: qua compluit adhuc ille populus. eū: In pinguedie terre/ z i roze celi desu/ a Crudeliter pphas z aplos psequēdo. b Christi/ ano populo.

c perit bndictio tua. Vives gladio: z fra/ f tri tuo serues: tempusqz veniet/ cū excu/ m

a Per agnitionē fidei. b Regis/ tias et soluas iugū ei/ de ceruicib/ tuis.

a Interim. b Iudaic/ ppls. c Christi/ z suos. Oderat ergo semp esau iacob p bndicti/ o

one qua bndixerat ei pat. Bixitqz i cor/ o

deus qui omnia videt.

sone qua bndixerat ei pat. Bixitqz i cor/ o

Vertical text on the right edge of the page, likely from an adjacent page or a marginal note.

Profectus ve. Iud. Jacob fugies dolos frs/relicta domo patria z parctibus/vadit in regione lōginquā vt accipiat vxorē. **Silr** christ° relicz parctib° fm carnē. i. iudeis: z patria. i. hierosolyma: z oib° iudee regiōibus/abijt in gētes vt accipiet sibi ecclaz: fm illud **Dee. ij. d.** Vocabo nō plebem meāzē. **b** **Igit egressus zc.** **Be**

Doralis go. **Doral.** In itinere dormire ē in p̄sentē vite trāsitu a rez tpaliū amore q̄ elscere: z in diez labētū cursu ab appetitū visibilitū mētē oculos claudere/qs p̄mis parctib° seductor aperuit. **Culpa** em̄ oculos p̄cuplicētie apuit: qs innoctētia clausos tenebat. **Angelos** descēdētes z ascēdētes cernere/ē ciues sup̄ne patrie p̄tēplari: q̄to amore auctori suo ih̄ereāt: vel q̄ta cōpassiōe charitatis nostris ifirmitatibus p̄descendāt. **Morādū** autē q̄ ille dormiēs āgelos p̄picit/ q̄ in lapide caput ponit. **In** lapide em̄ ab exteriorib° cessans interna penetrat/ q̄ itēta mēte imitationē redēptoris obseruat: qz caput ponit i lapide/ q̄ christo ih̄eret mēte. **Qui** em̄ a p̄sentē vite actiōe remoti sunt: z ad sup̄na nō intendūt/ dormire p̄t: s̄ videre āgelos nequeūt: qz caput in lapide tenere p̄tēnūt/ z corpe nō studio dormiunt: qz caput nō in lapide/ s̄ i terra posuerūt. **Qui** plerūqz q̄to securi ab exterioris cessant/ tāto lat⁹ imūde sibi cogitatiois strepitū cumulāt. **vñ** **Tref. j. c.** **Uiderūt** eā hostes: z deriserūt sabba ta ei⁹. **Precepto** em̄ leg⁹ ab exteriori opere in sabba to cessat. **Hostes** ḡ irridēt: cū ip̄as vacatiōes ad illicita p̄trahūt. **Sācti** ḡ laboriosius dormiūt q̄n vigilāt: qz in eo q̄ actiones seculi deserentes superāt/ q̄tidie p̄ semetiōs pugnāt: ne mēs p̄ negligētiā torpeat: ne subacta ocio ad sup̄na desideria frigeat: ne ip̄is p̄ iusto defuiat: ne s̄b discretiōis specie sibi p̄cedo a p̄fectiōe lāguescat: z cū ab hui⁹ mundi inq̄sitiōe se penitus strahit/ p̄ q̄etis studiū p̄tutibus intēta vigilās dormit. **vñ** **Lu. xvi. c.** **Nemo** pōt duob⁹ dñis seruire. **Et. ij. Timo. ij. a.** **Nemo** militās deo: impliat se negocijs secularib⁹. **Et Ps. xxx. iij. b.** **Facite** z videte quonias suavis est dñs. **c** **Tulit de lapi. zc.** **Isti.** Dormitio iacob in itinere: mors christi i cruce. **Lapis** capiti supposit⁹ christus ē fm hūanitatē/ quē iacob vnxit: vt christ⁹ signaret. **Christ⁹** em̄ grece vnctus latine. **Caput** autē christi de⁹. **Lapis** ḡ capiti iacob supposit⁹: signat hūmanitatē christi p̄iūctā deo assumenti. **Caput** em̄ viri christ⁹: caput christi de⁹ **j. Loy. ij. a.** **d** **Uiditqz in sō. zc.**

Allegori. **Breg.** **Allego.** Jacob p̄dicatores signat/ q̄ nō solū caput ecclēsie. i. christū p̄tēplādo appetūt: s̄ ad mēbra illi⁹ miserādo descēdūt/ q̄ āgeli ascēdētes descēdētesqz demonstrāt. **Hinc** moyses crebro tabernaculū intrat z exiit: z q̄ itus ad p̄tēplationē rapit: foris ifirmatiū negocijs vrgēt. **Int⁹** arcana cōsiderat: foris onera carnaliū portat. **Qui** d̄ dubijs sp̄ ad tabernaculū recurrit/ corā testamēti arca dñm p̄sulit: exēplū doctorib⁹ p̄bens: vt cū foris ambigūt qd̄ disponāt/ ad mentē q̄si ad tabernaculū redeāt: z velut corā testamēti arca dñm p̄sulāt: d̄ q̄ bus dubitāt: ap̄d se it⁹ sacri eloquiū pagias req̄rēt. **MO**

Doralis **ralis.** In itinere dormire/ ē i via hui⁹ seclī ab ipedimto actionū seclariū q̄scē. **Jacob** dormiēs āgelos vidit: qz illi diuina p̄spiciūt q̄ ab appetitu tpaliū rez oculos claudūt. **qs** bñ clausos diabol⁹ apuit dicēs. **s. ij. c.** **In** q̄cūqz die comederit/ apicēt o. zc. **Isti.** **Uidit** i sō. zc. **Angeli** p̄ scalā ascēdētes z descēdētes euāgeliste sūt z p̄dicatores p̄fi: ascēdētes ad itelligēdā diuinitatē/ oīz creaturā excedēt: vt inuēiāt i p̄ncipio p̄bū ap̄d deū/ p̄ quē oīa facta sūt. **Descēdētes** vt inuēiāt eū factū ex mliere factū s̄b zc. **In** illa ei⁹ scala a trāvsqz ad celū/ a carne vsqz ad sp̄m: qz

Gal. 4. a **In** illa ei⁹ scala a trāvsqz ad celū/ a carne vsqz ad sp̄m: qz

potamiā syrie ad domū bathuel/ patrē matr̄ tuę: et accipe tibi inde vxorem de filiabus laban auūculi tui. **Beus** autē oipotēs bñdicat tibi/ et crescere te faciat/ atqz multiplicet/ vt sis i turbas pploz: z det tibi bñditiōes ab rāā z semini tuo p̄te: vt possideas terrā pegrinatōis tuę quā pollicit⁹ ē auo tuo. **Cūqz** dimisisset eū isaac/ p̄fect⁹ venit in mesopotamiā syrie ad labā filiū bathuel syri: fratrem rebecca matr̄ suę. **Uides** autē esau q̄ benedixisset a **De.** b **Ip̄m.** c **I** ap̄tis. d **I** gētes p̄t su⁹ iacob: z misisset eū i mesopus sup̄be ac sublimes. **Ecclēsiā.** potamiā syrie: vt inde vxorē duceret: z q̄ post bñditiōnē p̄cepisset ei dicens: **Non** accipies coniugem de filiabus chanaan: quodqz obediens iacob parentibus isset in syriā: p̄bās qz q̄ nō libēter aspiceret filias chanaā p̄ su⁹: iuit ad hismaelē: z duxit vxorē absqz his q̄s p̄us hēbat: melib filia hismael/ filij abraā/ sororē nabaioth. **Igit egressus** iacob d̄ bersabee/ p̄gebat arā. **Cūqz** venisset ad q̄ndā locū: z vellet i eo req̄escere post sol occubitū/ tulit d̄ lapidib⁹ q̄ iacebāt: z supponēs capiti suo/ dormiuit i eodē loco. **Uiditqz** in somnis scalā stantē sup̄ a **Terrenitatē.** b **Ipe** ē sursum i capite suo: q̄ deorsuz in torpore suo. **terrā/ z cacumē illi⁹ tages celuz:**

aūt dñs dicit in inij⁹ ip̄i scale: designat q̄ ip̄a deitas ē vnita carni a p̄rib⁹ descēdēti in xpo. **U** autē pes scale terrā tāgebat: et cacumē eius celum: designatur p̄ hoc q̄ ipse christ⁹ fm hūmanitatem cōuenit cum **el. i. cōtinētie** qz bathuel itēptat **igo:** p̄tinētia d̄o securi seruat i religio: iō talis aliq̄n disponit ip̄am it̄rare/ iō subdit: **Igit egressus** iacob de bersabee: **Id** est de domo parentū. **d** **Pergebat** arā. **Que** itēptat vigilia ppli: p̄p̄ qd̄ significat religionē quā intrātes vigilant in obsequio del. **d** **Lūqz** venisset ad quēndā locū. s. religiosū. **U** vellet i eo req̄escere. **Sumēdo** habitū. **e** **Tulit** de lapidib⁹ q̄ iacebāt: z supponēs capiti suo zc. **Per** lapides itelligunt religiois austeritates q̄ sibi debent exponi z si sit patus ad eas sustinendū. quod significat p̄ suppositionem lapidum suo capiti: tunc debet recipi. **g** **Uiditqz** in somnis. **Quiete** p̄tēplatiōis. **g** **Scala** stantē sup̄ terrā. i. religionis altitudinē. hui⁹ autē scale latera sunt lectio z orō de uota. **gdus** at̄ p̄nie opa p̄ q̄ ascēdit in celū: **Darth. iij. a.** **Per** nitentiam agite/ appropinquabit enim regnum celozum. **Angelos** qz dei alē.

Scdo quō ex p̄cepto diuinū oraculū/ ibi: **Igit egressus** iacob zc. **Tertio** quō ex p̄ reddidit deo gratū obsequiū/ ibi: **Surgēs** ḡ iacob mane. **P̄tia** i duas: in p̄tē p̄ncipalē z incidentalē/ ibi: **Uides** autē esau. **Circa** p̄mū exp̄m̄ p̄ceptū p̄ris de itinere iacob vt p̄z. z vltēri⁹ ip̄ius iacob obedientia. cū subdit: **a** **Lūqz** dimisisset zc. **Non** ita cito s̄z p̄ magnos labores z diuinas p̄solatiōes q̄s in via habuit: vt patebit **i.** **b** **Uides** autē esau. **Hic** incidēter describit quō eiau cū duab⁹ vxorib⁹ q̄s hēbat accepit aliā de genere hismaelē autēculi sui: credens p̄ b̄ fatiā facere patri z matri/ qd̄ non fecit: qz malā sup̄malas adduxit: z p̄z l̄fa. **c** **Igitur** egressus iacob. **Hic** ostendit q̄lter iacob ex obedientia patris p̄gens ad suum auūculū in via recepit diuinum oraculū/ cū s̄bidit: **d** **Lūqz** venisset zc. **Iose.** dicit q̄ in nocte hospitabat in cāpis/ hñs suspectos hitatores ciuitatū p̄pter eoz maliciā: ideo remāsit ex ciuitatē. **Alij** hebrei dicūt q̄ s̄z nō sit ex p̄sum nomē loci illius. dicūt tñ doctores hebrei z catholici/ q̄ iste locus fuit mōs moria. ibi em̄ abraā amicus suus obtulat isaac p̄tē suū: z p̄ter b̄ reputabat locū illū sacrū. **p̄** qd̄ ibi declinauit: vt ibi vigilaret in orōne p̄ p̄z noctis sperās ibi diuinā reuelatiōes h̄re: qd̄ z factū est. **e** **Tulit** de lapidibus zc. **Picunt** hebrei q̄ accepit tres lapides: z sat̄ videt ex textu q̄ accepit plures: ex eo q̄ dicit: **De** lapidibus. et q̄n euigilauit iuenit q̄ illi tres lapides facti erāt vn⁹ lapis: z b̄ videt p̄ l̄fam sequentē. **i.** **Tulit** lapidē quez supposuerat capiti suo. z dicit q̄ b̄ fuit in signuz q̄ dñs vniret cū eo associādo eū. **Mos** autē meli⁹ possum⁹ exponere/ q̄ b̄ fuit in signū vnitatis essentie in deo/ z trinitatis p̄sonaz: d̄ cuius apparitiōe h̄ agit. **U** vel in signū trium naturaz in christo. s. corpis z aīe: z deitatis in vnitate p̄sonę: qz de bñditiā icarnatiōe fuit hęc reuelatio facta ip̄i iacob. **f** **Dormiuit** in eodē loco. **Post** lōgā z deuotā orōnē. **g** **Uiditqz** in somnis scalam stantem zc. **Ista** autē scala q̄ ex multis gradibus constituitur: signūficabat gradus generationum p̄ quos christus fm carnem descendit ab abraam vsqz ad virginem Mariam que ipsum peperit. **Et** gradus huius scale numerat **Darthē** i p̄ncipio euāgelij sui dicēs: **Liber** generatiōis iesu christi filij dauid zc. **Duo** latera scale sūt iusti z p̄ctores: qz ex vtriusqz descēdit fm carnē: z p̄ vtriusqz natus est z passus. **U** autē dñs dicit in inij⁹ ip̄i scale: designat q̄ ip̄a deitas ē vnita carni a p̄rib⁹ descēdēti in xpo. **U** autē pes scale terrā tāgebat: et cacumē eius celum: designatur p̄ hoc q̄ ipse christ⁹ fm hūmanitatem cōuenit cum **el. i. cōtinētie** qz bathuel itēptat **igo:** p̄tinētia d̄o securi seruat i religio: iō talis aliq̄n disponit ip̄am it̄rare/ iō subdit: **Igit egressus** iacob de bersabee: **Id** est de domo parentū. **d** **Pergebat** arā. **Que** itēptat vigilia ppli: p̄p̄ qd̄ significat religionē quā intrātes vigilant in obsequio del. **d** **Lūqz** venisset ad quēndā locū. s. religiosū. **U** vellet i eo req̄escere. **Sumēdo** habitū. **e** **Tulit** de lapidibus q̄ iacebāt: z supponēs capiti suo zc. **Per** lapides itelligunt religiois austeritates q̄ sibi debent exponi z si sit patus ad eas sustinendū. quod significat p̄ suppositionem lapidum suo capiti: tunc debet recipi. **g** **Uiditqz** in somnis. **Quiete** p̄tēplatiōis. **g** **Scala** stantē sup̄ terrā. i. religionis altitudinē. hui⁹ autē scale latera sunt lectio z orō de uota. **gdus** at̄ p̄nie opa p̄ q̄ ascēdit in celū: **Darth. iij. a.** **Per** nitentiam agite/ appropinquabit enim regnum celozum. **Angelos** qz dei alē.

in illa carnales pficiendo: q̄si ascēdēdo spūales sūt. Ad quos lacte nutriēdos spūales descēdūt: qz nō possūt eis loq̄ q̄si spūalib⁹: s; q̄si carnalib⁹. Ipe ē surū i capite. Ipe deorsū in corpe suo. i. ecclia. Ipe scala: q̄ ait Job. xiiij. a. Ego sū via rē. Ad ipm ascēdit / vt in excelsis intelligat / r descendit vt in mēbris paruul nutriat: p illū se erigūt: vt sublimē expectēt: r hu miliat vt eū sublimiter r tēperāter annūciēt. a ¶ Ego sūz dñs de⁹ abraā rē. **H**ystice desi gnat mādatū diuinitatis ad hūanita tēpi directū: cui terra. i. ecclia pmit tit: r semini illius. i. christiano pplo. vñ ps. ij. b. Postula a me: et dabo tibi gētes hereditatē tuā r possessio nē tuā terminos ter. b ¶ **L**ūg eui gilasset rē. Quisq; post torporē in erie euigilauerit: r p exercitiū boni opis vere exurrexerit: ecclia supemi nētē grām dei r introitū regni cele stis intelliget. c ¶ **S**urgēs g. **A**u gusti. **E**rexit iacob lapidē quē ca pit supposuerat in titulu r supfudit oleū: nihil fecit idolatrie sile: qz non vel tūc vel postea frequētauit lapidē adorādo / aut ei sacrificādo: s; signuz fuit r pphētia pñēs ad vnctionem vñ rps dicit: d ¶ **A**ppellauitq; no mē rē. **H**iero. **A**b eo qd dicitū ē: q; terribilis ē loc⁹ iste rē. loco nomē im ponit bethel. i. domū dei: q̄ ante luca vocabat. r. nny vel amygdalū. **A**n ri dicule qdā p̄bū hebraicū vlā nomen vbis eē putat: cū vlā interpret pri⁹. **O**rdo ḡ iste est lectionis. vocauit no mē illi⁹ loci bethel: r pri⁹ luca voca bulū ciuitatis. **A**ntique vō scripture verbo vlā vel elā plene sūt: qd nihil significat: nisi pri⁹ vel ante vel vesti bulū: vel supliminare vel postea rē. e ¶ **V**ocabit dom⁹ rē. **P**rophe tia est domus dei ibi future: ibi r ipe rediens deo sacrificauit.

Nico. de lyra

Nitatem cōuenit cum hominibus terrenis i natura absq; pctō: s; p dei tate cōuenit cū deo patre: vt sic ver⁹ mediator dei r hoim dicat. **P**er an gelos dei descēdētes: intelligendū ē qd mysteriū incarnationis de volūate dei fuit hoib⁹ reuelatū. primo p̄iar / chis: r postea p̄phis clari⁹: et tertio m̄stris no. te. clarissime. **P**er āgelos ascēdētes intelligit fides r deuotio scōp̄ i q̄libet statu p̄dicto deo p̄nta ta p̄ angelos: p̄m q̄ āgel⁹ raphael di xit. **T**ob. xij. c. **A**n orabas cū lachry mis r sepeliebas mortuos / ego obtu li memoriā oratiōis tue corā dño: et ista cognouit iacob futura: s; nō sint hic exp̄lla: qz mysteriū incarnationis nō erat adhuc sic publicandū: expri mit tñ hic qualitē de⁹ p̄misit ipi iacob p̄missiones factas abrae r isaac: in q bus p̄tinet implicite mysteriū xpi: et q iacob habuerit noticiāz de p̄dictis p̄z p̄ h q̄ dixit: a ¶ **V**ere dñs est in lo. isto. qz bñficia r mysteria di uina erāt ibi cōplēda. b ¶ **E**t ego nescie. qz p istā reuelationē d myite rio xpi habuit pleniorē cognitionem q̄ ante. c ¶ **D**auēs q; i. admirās d dei benignitate. d ¶ **T**erribi lis rē. i. venerabilis. e ¶ **N**ō ē h aliud ni. do. dei. **V**idit enī futurū eē q̄ ibi fūdaret tēplū: vt bñ. ij. **P**ar ral. ij. a. vbi viguit diuin⁹ cult⁹: r q̄ ibidē postea offerēdus eēt dñs n̄r i e sus rps: vt bñ **L**u. ij. d. f ¶ **E**t por celū. quia in

celi. qz i qdā loco ppinq passus ē xps: cui⁹ passio celuz apuit: ap̄ qd dicit porta celi: seq̄t: g ¶ **S**urgēs g mane. **H**ic p̄n̄r describit ipsi⁹ iacob deuotū obsequiū / cū dicit: **T**ulit lapidē rē. b ¶ **E**t erexit i ti. i. signū rei p̄terite. s. diuine reuelatōis sibi facte ibi idem: r in signū rei future. s. fūdatiōis tēpli r passiois xpi. i. ¶ **A**ppellauitq; no. vñ. bethel rē. **L**oc⁹ enī ille vbi dormierat iacob tūc erat extra vrbē sed postea inclusus est: et sic vocauit vrbem bethel: qd interpretat

Porta celi

Bethel

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

a ¶ **E**uāgelistas p̄dicatores. b ¶ **V**ltra oēm creaturā apud deū p quē oīa facta sūt. ¶ vt inueniant eū cui oīa tribuunt. **T**angelos quoq; dei ascēdentes r et descēdentes p eam: r dñm in nixū scale / dicentē sibi: **E**go sum dñs de⁹ abraā patris tui r de⁹ isa ac. **T**errā in qua dormis tibi da bo r semini tuo: eritq; semē tuum sic puluis frē. **B**ilatāber ad ori entē r occidētē r septētrionē r mē ridiē: et bñdicēt in tē et in seminē tuo cūctē tribus terre. **E**t ero cū stos tu⁹ q̄cūq; p̄xeris: r reducā te in terrā hāc / nec dimittā nisi cō pleuero vniuersa q̄ dixi **C**ūq; eui gilasset iacob de somno / ait: **V**e re dñs ē in loco isto: r ego nescie bā. **D**auēs q; q̄terribilis ē inqt locus iste: **N**ō est h aliud nisi do mus dei r porta celi. **S**urgēs ergo mane: tulit lapidē quē supposue rat capiti suo: r erexit i titulū fun dens oleū desup. **A**ppellauitq; nomē vrbis bethel q̄ pri⁹ luca vo cabat. **V**ouit etiā votū / dicens: **S**i fuerit dñs mecū: r custodie rit me in via p quā ambulo: r de derit mihi panē ad vescēdū / r ve ste ad induēdū / reuersusq; fuero psperere ad domū p̄ris mei: erit mi hi dñs in deū / r lapis iste quē ere xi i titulū: vocabit domus dei: cū m ctorūq; que dederis mihi deci mas offeram tibi.

a ¶ **E**ccelesiam. ¶ homini. ¶ vel germen. ¶ Innumerabile. b ¶ **L**ucē fidei vel tot⁹ boni operis. **B**ilatāber ad ori entē r occidētē r septētrionē r mē ridiē: et bñdicēt in tē et in seminē tuo cūctē tribus terre. **E**t ero cū stos tu⁹ q̄cūq; p̄xeris: r reducā te in terrā hāc / nec dimittā nisi cō pleuero vniuersa q̄ dixi **C**ūq; eui gilasset iacob de somno / ait: **V**e re dñs ē in loco isto: r ego nescie bā. **D**auēs q; q̄terribilis ē inqt locus iste: **N**ō est h aliud nisi do mus dei r porta celi. **S**urgēs ergo mane: tulit lapidē quē supposue rat capiti suo: r erexit i titulū fun dens oleū desup. **A**ppellauitq; nomē vrbis bethel q̄ pri⁹ luca vo cabat. **V**ouit etiā votū / dicens: **S**i fuerit dñs mecū: r custodie rit me in via p quā ambulo: r de derit mihi panē ad vescēdū / r ve ste ad induēdū / reuersusq; fuero psperere ad domū p̄ris mei: erit mi hi dñs in deū / r lapis iste quē ere xi i titulū: vocabit domus dei: cū m ctorūq; que dederis mihi deci mas offeram tibi.

dom⁹ dei: ex eo qd dixerat: **N**ō ē h aliud nisi dom⁹ dei rē. **A**d pleniorē aut intelle ctū hui⁹ passus p̄siderādū q̄ ista ciuitas d̄ q̄ sit h mētio p̄m oēs doctores cōtexponē tes passuz istū ē hierlm: q̄ legit p̄la noia habuisse: r p̄tinet i his p̄sib⁹ b̄scpt⁹: **S**o lyma luca bethel hierosolyma hieb⁹ helia **U**rbs sacra hierlm dicit atq; salē. **B**elchi sedech enī p̄mo fūdauit eā r vocauit eā sa lē. i. pacificā: qz rex iusticie r pacis fuit: vt s. dicitū ē. xiiij. ca. postea hiebuēci hitaue rūt ibi et sic vocata ē hieb⁹: vt bñ **J**udi c. xij. c. r postea factū ē vñū nomē cōpositū ex duob⁹ r vocata ē hierlm. b. mutata i r. **H**ebrei aut aliā rōnē assignāt hui⁹ nois: dicētes qd pri⁹ appellata ē salē a melchise dech: vt dicitū ē: postea dicta ē hierē. i. vi debit eo qd abraā oblato isaac: appellauit nomē illi⁹ loci: dñs videt: vt s. dicitū est. xij. c. postea seq̄t ibidē: **A**n vsq; nunc d̄ i mōte dñs videbit: r ex istis factū ē vñuz nomē. s. hierlm. e. mutata i u. **D**icta ē etiā luca. i. amygdal⁹: eo qd tales arbores abū dāt ibi. p̄ ea vocata ē bethel ab ipō iacob vt dicitū ē. postea tpe salomōis q̄ eā multū āpliauit r fortificauit deā ē solyma: q̄si sa lomōnia diminuit: r rōne p̄cedēt nois. s. hierlm p quādā cōpositionē noim dicta ē hierosolyma: s; p̄ passionē xpi cū destru cta eēt fūdāt p̄ **T**itū r vespasianū: **H**eli⁹ adrian⁹ eā rēdificauit: r i ista rēdificatōe factū ē vt loca vbi xps passus r sepult⁹ fu it: q̄ olī erāt ex ciuitatē vt bñ **J**ob. xij. in clusa sint itra ciuitatē p̄m vñionē iacob p̄ dictā. s. q̄ vrbe bethel fūdādū eēt tēplū r mysteriū passiois xpi implēdū: r iste heli⁹ vocauit eā heliā ex noie suo. **V**ouit etiāz votum dicens rē. subdit: **K** **E**rit mi hi domin⁹ in deum: sed videt istud ri diculū: quia votū non est de his que sunt de necessitate salutis. ridiculū enī esset p mittere alicui illd i q̄ sibi teneb d̄ necitate r iō votū p̄rie ē p̄missio facta deo d̄ bo nis q̄ superogatiōis sūt sine qb⁹ pōt eē sa lē. **M** aut iacob dñm recoḡsceret eē deū: erat d̄ necessarijs ad salutē. ḡ rē. **D**icēdū qd nō vult qd dñs eēt sibi de⁹ qz h nō ca dit sub voto: s; vult qd recognosceret eū deū exhibēdo ei spālem cultū r colēdi mo dū: qd erat superogatiōis: sic religiosus astringit se seruire deo i obediētia sine p̄ prio: r i castitate: ad q̄ nō tenebat d̄ neces sitate salutē. **I** ¶ **E**t la. iste rē. **T**ū qz po stea ibi fūdātū ē tēplū: vt p̄dictū ē qd voca tū ē dom⁹ dei. **T**ū qz iacob i suo reditu in tēdebat ibi offerre sacrificia r oblationes tāq; i loco diuio cultui deputato: q̄ cōiter vocat dom⁹ dei / iō subdit: **M** **L**ucto rūs q; dederis mi. rē. qd et postea se/ cit vt habet. j. xxxv. ca.

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

188. di. c. r. 2. q. 7. c. plerūq; s. Versus de nominib⁹ hierusalem

A Homē maioris rē. Victorin⁹ martyr. Rachel et liam in similitudinē ecclesie et synagoge interpretat⁹ est. Liā maiorē natu synagoga significare existimat: qz prior pplm dei genuit: que oculis lipa dicit: qz lex p moysen data: coopata ē et signata. Rachel minor et pulchra prius sterilis: post fecūda: ecclesiam si gnat / q tpe posterior: et facta corpe et spiritu. Oculi ei⁹ decori: qz euāgeliz videre meruerūt. S; diu sterilis dum synagoga populuz generauit. Pro rachel iacob seruiuit: et supponit ei lia: qz rps vt ecclesiam sibi assumeret: prius sibi synagoga cōiūrit. **S**eptē annis. Serui⁹ iacob septē annoz p duab⁹ vxozib⁹ pntis vite tps signat: qd septē dieb⁹ voluit: in q dñs formā serui accepit / obedies pñi vsq ad mortē. Jacob seruiuit: qz fili⁹ hoīs nō venit ministrari / s; mstrare. **D**atb. r. b. Ille oues paut: et rps dixit Job. r. c. Ego sū pastor bon⁹. Ille p mercede variū pecus sibi abstulit: rps diuersa / rñ gētiū varietatē sibi cōgregauit. **I**le tres vgas amputat⁹ corticib⁹ in alucis aquaz posuit: vt eaz cōtēplatiōe multiplicaret oues: et dñs nō i aq ba / pñs natis triū psonarū noia / pñs / et fili / et spū sancti pplo fideli. pposuit: vt qui hoc pleno corde psererit / efficiat ouis dei. **E**t videbāt illi pauci rē. Quōd dicitur sit / querēdū est: cū et breue tps lōgū videat amātib⁹: **D**icitur ē qz ppter laborē seruitutis quē faciebat amor. **A**ug⁹. Pro ingēti crimine obijciunt iacob qtuor vxozes. S; qm tūc mos erat / crimē non erat: nūc autē crimē est / qz mos nō est. **A**lia sunt pctā p naturā / alia ptra mores / alia ptra pcepta. S; iacob nō cōtra naturā p fecit: q nō lasciuie dicit: s; gignēdi cā illis mulierib⁹ vtebat / nec p mores: qz illo tpe i illis terris p factita / bat. **N**ec ptra pceptū: qz nulla lege phibebat. **N**unc vō legib⁹ et morib⁹ p nō h; **Q**ue duo si qe cōtēpserit: etiā si tātmōdo cā generādi vtaf pluribus feminis / peccat tñ: et hūanā violat societatē / cui necessaria est ppatio filioz. S; qz hoīs aliter se habētib⁹ morib⁹ / nō possunt delectari vxozū multitudinē / nisi libidinis magnitudine: errātes nō putāt haberi potuisse vxores multas / nisi cōcupiscētie carnalis flagratia. **I**si. Due sūt q vxores iacob libere: ambe enī filie remissionis pctōzū. i. dealbariōis qd est labā: vna amat / altera tolerat. S; q tolerat pri⁹ et vber⁹ fecūdat: vt si nō ppter se / ppter filios diligitur. **L**abor enī iustoz maximū fructū in eis h; qz deo genera vit inter multas tribulatiōes p dīcādo: ppter quos sūt i laborib⁹ / et in plagis / et in mortib⁹ frequēter: ppter quos habēt foris pugnas / intus timores: ipos gaudiū et coronā suā vocāt. **N**ascunt autē facili⁹ et copiosius sermōne fidei quo p dīcāt chri / stū crucifixū: et quicqd humana cogitatione cit⁹ pcpit / et infirmos lie oculos nō pturbat. **R**achel autē clara facie mēte excedit deo: et vidit i pncipio verbū apud deū: et vult parere / et nō pot: qz gnationē ei⁹ qz enarrabit **A**cl. viij. f. **I**si. Due libere vxores iacob: qz due vite nobis in corpore ieiū rpi p dīcāt. **U**na tpalis in q laboram⁹ / altera eterna i q di lectionē dei cōtēplabimur. **I**stā dñs passiōe: illā resurrectiōe declarauit. **U**nde lia interpretat⁹ laborans. **R**achel vīsum principiu: vel verbum ex quo

Nico.de lyra
 * isaac nō erat immemor: et iō cū esset valde potēs et diues vt dictū est. s. rvi. **N**ō est verisile q minus honorifice mitte ret filiū ppiū q abraam miserat seruū. **D**icitur igit q eliphaz pmo genit⁹ esau: q iā erat adult⁹ / de pcepto pñs sui insecut⁹ ē iacob cū multitudinē armatoz et cōphendit euz: tñ nō occidit: eo q iacob esset auūculus ei⁹: et qz iacob tenuerat eum in sinu suo cū esset puerul⁹: s; dimisit eū solū et oibus bonis spoliatū. **J**acob autē cū esset iā a lōge noluit redire ne in via occideret: et ne pater ex euctu nimīū turbaret: s; pcessit vltra solus cōsū dēs de dei adiutorio q posset sibi maiora reddere. vnde r. j. rxiij. c. dixit

In baculo meo transiui iordanē istū. i. sol⁹ et paup: et nūc cū duab⁹ turbis regredior. **C**ū igit vidit cōso / brinā suā: et nō habuit aurū et argētū seu iocalia ad dandū sibi sicut seruus abrae dederat rebecca: vt. s. dictū est. rxiij. ca. **D**emo: hui⁹ rei cepit lachrymari / **S**eqt: a **A**udit⁹ autē cau. iti. s. ppter odiū fratris sui esau p ipm: et qd acciderat sibi i via. b **R**ndit: os meū et ca. mea. ac si diceret: licet ex aduētū tuo nō videā magnā vtilitatē mihi puenire: qz venisti vacu⁹: tñ recipias ter: qz es nepos me⁹. **E**t ista ex positio pcedit pñ ea q dicta sunt de ex poliatōe iacob. **S**cōm alios vero qui nō tenēt istā expoliatiōē aliē exponē / dū est. **A**udit⁹ autē causis rē. s. q vene rat ad vitandū irā frīs sui: et ad accipi / endū vxozē d filiab⁹ laban: vt supra dī ctū est. rxiij. ca. **R**espōdit: os meū et ca ro mea. ac si diceret: ex q tu es de gene re meo: meli⁹ est q det tibi filia mea vx oz qz alteri: qz tunc tps nō cōtrahēbāt libenter matrimonia cuz extraneis: vt satis ptz ex supra dicitis. **E**t post qz expleti sunt rē. **H**ic cōsequenter describit ipius iacob seruitium pro rachele habēda vxozē: qz nō habebat diuitias ad dādum p dote. et ptz lra vsqz ibit. **E**t videbant illi pauci di es. videt enī q deberet dici cōtrariū: qz scribit **P**rou. rxiij. b. **S**pes q differē affligit aiām: et qz desiderabat et spera bat habere rachel: dies expectationis debuissent sibi videri multi. **A**d qd rñ det **H**iero. qz ibi accipit dies p labore dierū q alleuiabat et videbat paruos ppter amorē. **A**lter etiā pōt dici / qz vi debant ei dies pauci in cōparatiōe ad rem tā amabilē: qz plurib⁹ annis seruis set p ea si fuisset requisit⁹. **A**duerten dū tñ q iste amor non erat libidinosus nec excedēs limites rōnis: et iō nō erat inordinat⁹ nec malus. **E**t **D**ixit qz ad laban. **H**ic cōsequēter describit ip sius iacob cōiugiu: qz iā cōpleuerat ser uitiū septē annozū p ea: et iō iustū erat vt sibi daret: et hoc est quod subdit: **Q**uia iā tps impletū est rē. affectu maritali. **A**liā eti am cām dicit hui⁹ assignāt hebrei dicentes: et vez est q iacob iā erat. lxxiij. annoz: et videbat q tempus generandi curre bat sup eū ppter etatē: sciebat etiā p diuinā reuelatiōē qz pro missiōe a face abrae et isaac de terra pmissiōis et multiplicatio ne plis / cōplende erāt in filiis suis: a qbus duodecim tribus israhel nominate sunt: et ideo merito dicebat: **Q**uia iā tempus impletum est rē. **Q**z autē iacob esset tunc. lxxiij. annoz: post test. pbari ex scriptura / colligēdo tamē ex pluribus locis. **D**icit tur enī infra. rlvij. b. qz iacob cū descendit in egyptum / requi situs a pharaone de sua etate respondit: dies vite mee. cxxx. ānoz sunt. **Q**uādo autē dixit laban: da mihi vxozem meā: iam seruierat septem annis: et sic vsqz ad natiuitatem ioseph remanebant septem anni alij sue seruitutis pro vxozib⁹: vt ha betur infra. rxxj. ca. et in fine secūdi septēnū natus est ioseph: et tunc voluit iacob recedere completo seruitio pro vxozibus suis: vt habet infra eodē ca. vbi dicit: **N**ato autē ioseph dixit iacob socero suo: **D**imitte me vt reuertar in patriā rē. sed pre cibus laban denictus adhuc remansit cum eo sex annis quib⁹ seruiuit p gregib⁹ suis: sic dicit infra. rxxi. ca. **P**er viginti an nos in domo tua seruiui tibi. rxiij. p filiab⁹: et sex p gregibus tuis. et sic ptz qz a tēpore in quo iacob dixit ad laban: **D**a mihi vxozem meā rē. vsqz ad natiuitatē ioseph fluxerunt septēz an ni. **I**tem ioseph triginta annoz erat quādo factus fuit pre positus terre egypti: vt habet. j. rli. ca. **E**t extūc vsqz ad descē sum iacob in egyptū fluxerūt. ix. anni. s. septēz anni fertilitatē: et duo famis: sicut habet. rliij. ca. quādo misit ioseph p patre suo adducendo. ibi enī dicit: **B**iennū est qz icēpit esse famis in terra. igit si cōiunganē simul anni predicti a tpe quo iacob accepit vxozem vsqz qz iacob venit in egyptū / et respōdit pha raoni de etate sua: inueniūf anni. rlvj. quibus subtractis de etate iacob q tūc erat cētū triginta annozū: vt supra dicitū est: **R**emanent anni

Als tripleti

Als exple tum.

Cōiugium iacob

D

bum ex quo videt principiu. Actio hūane vite in q̄ viuimus ex fide/multū laboriosa ē in opibus r̄ icerta q̄ exitu pueniat ad vtilitatē eoz q̄bus p̄sulere volumus. Nec ē lia prior vxore iacob r̄ lippa ocul. Cogitationes em̄ mortaliū timide/ r̄ icerte puidētie sunt. Spes v̄o eīne p̄tēplatiōis certā h̄ns itelligē/

* remanēt anni. lxxiiij. q̄s hēbat qm̄ p̄mo accepit vxorē. Et q̄ p̄tz ei' p̄tinētia: r̄ q̄ nō accepit p̄les vxores libidine ducē s̄z plis amore. Sequit' a ¶ Facto m̄ae vidit liā. Sed q̄rit h̄ q̄re nō cōgnit eā de nocte: q̄ ad vocē vel ad tactū potuit eā cogice/ re: cū iā p̄ septe ānos m̄āssisset i eadē domo: Dicēdū q̄ in h̄ ostē

135. q. 1. §. 1

De renū. c. nisi i fi. De regu. c. licz in fine.

ancillā filie zelpham noie. Ad quā cū ex more iacob fuisset ingressus: factō m̄ae vidit liā: r̄ dixit ad socey suū Quid ē qd̄ face

a ¶ Quis vel visum p̄ncipiuz. ¶ Cōtemplatiua.

re voluisti: Nōne p̄ rachel serui ui tibi ¶ Quare imposuisti mihi: b

a ¶ Rndit laban: Nō est i loco nro consuetudinis vt minores ante

a ¶ Ad est celebra nuptias has d̄ more. vj diebus. Iniquū em̄ fuit vt deceptū septem

tradamus ad nuptias: Imple hebdomadā diez hui' copule: r̄ hāc q̄z dabo tibi p̄ ope q̄ seruitu

a ¶ Septē diez nuptiaz lie: q̄bus impletis seruiuit septem annis.

Acq̄euit placito/ r̄ hebdomada trāfacta rachel duxit vxorē. Cui f

¶ Inueterata. ¶ Als dederat. p̄ seruā balā tradiderat. Tādē

q̄z potitus optat nuptijs/ amore seq̄ntis priori p̄tulit: serui ens apud eū septēz annis alijs.

¶ Quidēs aut̄ dñs q̄ despiceret liā: am: aperuit vuluaz eius: sorore sterili p̄manēt ¶ Que cōceptum

genuit filium: vocauitq̄ nomen b ¶ Visionis filius.

ei' rubē/ dicēs: Vidit dñs hūilitatē meam: Nūc amabit me vir me'.

¶ Rursūq̄z p̄cepit et pepit filiū/ et ait: Qm̄ audiuit dominus haberi me cōtemptū: dedit

etiam istū mihi. ¶ Vocauitq̄ nomen eius symeon. Concepit ter

o ¶ Filium tio r̄ genuit aliuz/ dixitq̄: Nunc p̄ q̄z copulabit mihi marit' meus/ eo q̄ peperit illi tres filios. Et id q̄

a ¶ Amplificatio vel additio. circo appellauit nomen ei' leui. Quarto p̄cepit r̄ peperit filiuz/ r̄

et ait: Modo confitebor dominus a ¶ Confessionē. i. gratiarū actionem: sicut ibi Luce. x. d. Confitebor tibi p̄ celū r̄ ter re. i. gr̄as agam tibi

no. Et ob hoc vocauit eū iudāz. ¶ Cessauitq̄z parere.

plicatus. r̄ ¶ Quarto r̄. Contra q̄rtam afflictionem s̄z q̄ videbat a deo derelicta. Ideo subdit: s ¶ Modo cō. r̄. l. q̄ nō dereliquit me s̄z visitauit. t ¶ Et ob hoc vocauit eū iudam. Qui interpretat confitens: r̄ accipit hic confessio v̄ uine laudis vel gratiarū actionis.

tiā vitat' Ipa ē rachel bona facie r̄ pulchra specie: hāc amat oīs pie studiosus r̄ ap̄ hāc seruit gr̄e dei/ in q̄ pctā nra si fuerit sic feniciū als coccinū q̄si nix d̄ albabūt: Esa. i. c. Labā dealbatio/ cui seruiuit iacob p̄ rachel. Neq̄ em̄ q̄sq̄ puertit sub gr̄a remissiois pctōz serui re iusticie/ nisi vt q̄ete viuat in v̄bo: ex q̄ videt p̄ncipiū qd̄ ē de'. Ergo ap̄ter rachel nō ap̄t liā seruit. Nemo em̄ amat in opib' iusticie laborē actiois vel passiois nec eā vitā ap̄t ip̄az expetit/ si aut nec iacob liā: s̄z tñ nocte suppositā in vsum generādī āplexus/ fecūditatez eius exptus ē. r̄ q̄ p̄ se nō poterat d̄ligi dñs vt ad rachel pueniret/ fecit eaz tolerari: deinde p̄ filios cōmendauit. Ita q̄sq̄s dei seru' s̄ dealbatiois pctō rū gr̄a ē constitutus. hoc solū amās in sua meditat' p̄uersatiōe: vt doctrinam sapie p̄cipiat quā pleriq̄ se cito p̄ceptu ros putāt: cū se in septē p̄cept' exercuerint/ q̄ sunt de dilectōe. p̄mi ne cuiq̄z noceat. i. p̄rez tuū honora r̄ m̄rez/ nō mechaber' / nō occides/ nō furaberis/ nō falsuz testimoniū dices: nō p̄cupisces vxorē p̄mi tui nec r̄ p̄mi tui: q̄bus p̄ posse obseruat' / cū hōi p̄cupita et sperata pulcherrīa delectatiōe doctri ne/ p̄ tēptatiōes varias q̄si p̄ hui' seculi noctē tolerātia laboris adhesionē/ velut p̄ rachel liā iopinata p̄iugit' / r̄ hāc sustinet vt ad illā pueniat si p̄seuerā/ ter amat/ accept' alijs septē p̄cept'. ac si dicat ei: Serui alios septē annos p̄ rachel/ vt sis paup' spū/ m̄it' / lugēs/ esuriciōs: r̄ sitiēs iusticiā/ misericors/ m̄adi cordis/ pacific'. Vellet em̄ si posset sine vlla tolerātia laboris/ q̄ in agendo patiēdoq̄z āplectēda ē ad pulchre p̄tēplatiōis delicias puenire. S̄z hoc non pōt in terra morientiu: qd̄ his v̄bis significat: a ¶ Nō ē i loco nro consue. r̄. Maior appellat' q̄ tempe prior ē. Prior est em̄ in hōis eruditione labor opandi que iusta sunt. vnde: Cōcupisti sapientiā/ serua mādata que ad iusticiā pertinent. Iusticia aut̄ que ex fide est/ que inter temptationū pericula ē: vt pie credendo quod nondū intelligit' / etiā intelligentie meritū p̄sequatur. vñ Esa. vj. b. Nisi crediderit' / nō intelligeris: Pm. Lxx. Iusticia em̄ ad fidem: ad sapiāz intelligentia pertinere mōstrat. Nō est tamen improbadum desiderium perspiciēde veritatis: sed ad ordinem reuocādum/ vt a fide inci piat: et bonis operibus nitatur peruenire quo tendit. In quo em̄ versatur virtus laboriosa est/ in eo q̄ appetit lu minosa sapia. Quid opus est inquit credere qd̄ mihi nō ostenditur? Manifesta aliquod verbū: quo videā omnium principium. Ad em̄ est ad quod maxime r̄ primitus inardescit. Cui respondetur: Pulchrum est quod desideras r̄ amari dignum: sed prius nu bit liā q̄ rachel. Ardor iste ad hoc valeat/ vt ordo non recusetur sed toleretur: sine quo non potest ad id perueniri quod diligitur. Cum autem peruentum fuerit: simul habebitur in hoc seculo speciosa intelligentia et laboriosa iusticia. Quis em̄ acute r̄ sinceriter cernat incōmutabile bonum: adhuc corpus qd̄ corrumpit aggrauat animā/ r̄ dep̄imit sensum

et deprimit sensus multa cogitant: Sap. ix. d. Ad unum & ten-
 dedunt: s; ppf h multa fereda. ¶ Idē. Proinde vita q studio
 cōtēplationis cōpetit: vt ea q carni sunt inuisibilia: non infir-
 mis oculis mentis p ea q facta sunt intellecta cōspiciat: r sem-
 piternā dei virtutē ac diuinitatez ineffabiliter cernat: vacare
 vult ab omni negotio: r ideo sterilis. Affectado enī ocū quo
 studia cōtēplationis ignescūt: nō cōpatit infirmitati hoīm q
 in p̄suris sibi desiderāt subueniri. Sed qz ipsa p̄reandi cha-
 ritate inardescit: vult docere qd nouit. Videt sororem labore
 actionis filijs abundantē: r dolet poti⁹ currere hoīes ad vir-
 tutē q eoz necessitatib⁹ cōsulit: q̄ ad illā vñ diuinū incōmuta-
 bile aliqd discit. vñ infra. xxx. a. Zelabat rachel sororem suā.
 ¶ Idem. Proinde qz purus intellect⁹ de illa diuina substā-
 tia que corpus nō est: r ideo ad carnis sensum nō p̄tinet: ver-
 bis carne editis exprimi nō pōt: eligit doctrinā sapie/p quasi
 bet corporeas imagines: vt cūq cogitādo insinuare diuinā:
 q̄ ab officio talia docēdi cessare: sicut eligit rachel ex viro suo
 r ancilla suscipere filios q̄ sine liberis esse. Bala enī interpretat
 inueterata q̄ est ancilla rachel. De veteri enī vita carnis sensu
 bus dedita corporee cogitant imagines: etiā cū de incōmuta-
 bili substātia diuinitatis aliqd audīt. Suscepit r lia d ancilla
 sua filios numerose plis amore succensa: cui⁹ ancilla zelpha i
 terptat os hians: q̄ illos significat quozū ad p̄dicationē susci-
 piendā os hiat: r cor nō hiat. vñ Bar. vii. b. Populus h la-
 būs me honorat: cor aut eozū lōge ē a me. Et Rom. ij. c. Qui
 p̄dicat nō furandū furaris. Sed vt etiā p hanc cōditionalem
 libera vxor iacob laborās filios regni suscipiat: ait dñs: Que
 dicit facite rē. vñ apōstol⁹ Phil. i. c. Siue occasione siue ve-
 ritate christus annūciat: r in hoc gaudeo: s; r gaudebo tanq̄
 r ancilla pariente: de plis numerositate letat. Et vtero qui-
 dē licet facta: sed ex beneficio rachel edita. Cum virū suū vebi-
 ta nocte cōcubitoz acceptis. a filio lie mādragoricis malis cū
 sorore cubare permisit.

Glo.ordi.

Ornēs autē rē. Ca. XXX
 a. Egressus autē ru. rē.
 Quare rē gestā septu-
 ra nō tacuit: q̄ talia desideria mulier-
 ularū p magno insinuare nō p̄sue-
 uir: nisi i eis aliqd magnū q̄rere mo-
 uerit: nihil ampli⁹ cōscere valeo: q̄
 qd ex illo sensu suggeritur: vt illo po-
 mo intelligā figurari bonā famā: nō
 quā cōferūt pauci iusti r sapiētes: s; p̄-
 populares: q̄ maior r clarior: noticia
 cōpat: nō ipsa p se expectāda: s; intē-
 tionē bonoz: q̄ generi humano cōsu-
 lit necāria. vñ. i. Tim. iij. b. Spor-
 tet enī testioniū habere bonū ab his
 q̄ foris sunt: q̄ licet parū sapiant: red-
 dūt plerūqz labori eoz p quos sibi cō-
 sulit splēdorē laudis et odorē bone
 opinionis: nec ad hanc gloriā primi
 perueniūt eozū

Nico. de lyra

Ornēs autē ra Ca. XXX
 chel. Die p̄r agit de fructu
 rachelis. r primo q̄tū ab fili-
 os adoptiuos. secūdo q̄tū ab filium
 naturalem: ibi: Recordatusqz dñs.
 Abuc p̄rio agit de filijs adoptiuis
 rachelis. scdo de filijs adoptiuis lie.
 ibi: Sciens lia. Circa primū dicit sic:
 a. **O**rnēs autē rē. qd sibi erat af-
 fectio maximā: eo qd desiderabat ha-
 bere filios a iacob de quo xp̄us erat
 nasciturus. b. **I**nuidit sorori
 sue. Inuidia p̄re dicta put est vi-
 tiū est tristitia de bono alieno: r hoc
 nō nō inuidit sorori dolēs d h q̄ ha-
 beret filios. Alio mō accipit inuidia
 large put importat tristitiā de p̄rio
 defectu in cōpatione ad alterū nō ha-
 bentē talē defectū: r h mō inuidit ra-
 chel sorori sue. c. **D**a mihi li. rē.
 ex q̄ p̄t ei⁹ desideriu ad plē nō ad li-
 bidinem.

In ca. xxx. vbi dicit in postilla: Quā cū vidisset iacob rē.
 ¶ **A**dditio. j. Expositores hebreoz dicūt q sol⁹ iacob amo-
 uit lapidē in q ostēdebat diuinā p̄tutē fuisse i ipō iacob: eo q
 veniēs fessus ab itinere poterat remouere lapidē tāte magni
 tudinis q̄ als nō poterat amoueri nisi ab oibus pastorib⁹ ag-
 gregatis: vt supra in eodē ca. qd cōsonat lfe. Tū qz dicit d ia-
 cob i singulari: Amouit lapidē rē. Tū qz reddēs rōnē quare
 h fecit iacob p̄dixit imediate: Quā cū vidisset r sciret cōsobri-
 nā suā / ouesqz labā auūculi sui rē. q. d. p̄pter ista supposuit se
 tanto labori qd dicit figurasse qd aliq̄ descendens ex iacob
 debebat amouere lapidē. s. duritiā cordis. r adquare omēs
 greges. i. gētes. s. ex aqua r sp̄sancto: qd sat cōsonat vitati.
 ¶ **I**n co. ca. xxx. vbi dicit in postilla: Aliā vero causā hu-
 ius stetus assignant hebrei rē.
 ¶ **A**dditio. ij. Qd aut iacob recessisset a p̄re cū bona comiti-
 ua r cū copia auri r argēti: put hic dicit Ra. Sa. nō solū ca-
 ret oīno i lfa fundamēto: s; poti⁹ ex lfa oppositū videt inuit
 cū ei rebecca loqrē ipi iacob de recessu. s. xvij. g. dixit. Audi
 vocē meā r p̄surgēs fuge ad laban rē. Ex q̄ p̄t q iacob fugi-
 tiu⁹ ibat r p cōsequēs nō cū apparatur: vñ expositores hebreo-
 rū magis autētiq̄ Ra. Sa. h tenēt: addētes q ex hac causa
 noluit intrare in luca seu bethel: ne ab aliq̄ cognosceret s; ex-
 tra locū sub dūmo dormiuit supponens capiti suo lapides: vt
 s. xvij. g. Silr vbi dicit in principio hui⁹ ca. Profectusqz
 iacob venit i terrā oriētālē rē. hebraica lfa hz: Leuauit iacob
 pedes suos r iuit i terrā oriētālē rē. ex q̄ p̄t q pedester ibat:
 nō i camelo sicut seru⁹ abrae: Nec mirū si isaac sic misisset fili-
 um suū: qz h fiebat vt via sua occultaret a fratre: nec ē verisile
 q scriptura subticuisset istā p̄secutionē quā habuisset iacob in
 eūdo in Mesopotamiā: s; eā exp̄sisset sicut exp̄sisset alias p̄secu-
 tionēs q̄s habuit in redeūdo tā a laban q̄ a sychimitis q̄ etiā
 ab esau: vt p̄t. j. d. aut. j. d. xvij. c. In baculo meo transi-
 ui iordanē rē. cōcordat satis cū p̄dictis.

Nico. de lyra

bidinē. d. **C**ui irat⁹. qz irrōnabili
 ter loquebat ipsa: iō tēperauit dictum
 suū. e. **H**abeo inquit fa. ba. que
 nō est ita steril⁹ sicut ego. f. **I**ngre-
 dere ad illā. affectu maritali ad peti-
 tionē meā. g. **U**t pariat sup ge-
 nua mea. i. vt pariat filios: q̄s possim
 tenere sup genua mea: ita qz h sint sui
 p naturam: mei erūt p adoptionē.
 h. **C**ōcepit rē. i. indicauit me dignā
 h̄re plē ex adoptiōe. i. **E**t idcirco
 ap. no. ei⁹. dan. qd iterptat indicū.
 k. **R**ursūqz rē. ḡras agendo dño.
 l. **C**ōpauit me rē. In heb. h̄r: Ad-
 ditioe dei addita sū cū sorore mea: ac si
 diceret: de⁹ addidit aliū filiū mibi: r iō
 addita sū cū sorore mea: in h q̄ habeo
 plures filios sic ipa: s; nō i equali nūe-
 ro. m. **V**ocauitqz eum nepta-
 lim. qd significat additionē: r i eodez
 sensu redit trāslatio n̄ra. cū dicit: Cōpa-
 uit me dñs rē. i. posuit me i tali statu
 q̄tū ad filios q̄ possim cōparari sorori
 mee. n. **S**entiēs lia. hic p̄r agit
 tur d filijs adoptiuis lie: r scdo d pue-
 ris eius naturalib⁹ occasiōe hui⁹ / ibi:
 Egressus aut ruben. Circa primū sciē-
 dū q̄ lia delectationē cōcubit⁹ nō que-
 rebat s; plē: ideo vidēs q̄ parere cessa-
 uerat dedit ancillā suā marito vxorez.
 o. **Q**ua post cōceptū edē. si. di-
 xit. ipa lia cui⁹ erat filius adoptiuus.
 p. **F**elicis. supple accidit mibi in h fi-
 lio adoptiuo. q. **E**t idcirco rē. ei⁹
 gad. i. felix vel felicitas: r de secūdo
 dixit: r. **H**oc p bea. i. p̄isto r alijs
 p̄dict⁹ dicar h̄r: iō h̄dicit: s. **B**ea-
 tā q̄p. rē. qz habui tot filios capita tri-
 buū isrl. t. **P**rop̄ta ap. rē. i. bea-
 t⁹. v. **E**gressus aut rē. Dic agit
 itez de filijs lie nālib⁹: qz ei⁹ ex magno
 desiderio plis
 * nato autem

f32. q. 4. c.
 obijciuntur
 De diuoz.
 c. gaudem⁹

Diuisio

Moralit. a. **L**ernens aut rē. **M**oralit

Laameha batur suū erat/ quia variū: quicquid postea laban/ qz vnus coloris. **Q** aut scriptū est vt in virgis cōciperēt: vim hebrei verbi/ nisi circūitu exprimere nō possum. laameha enī pprie dicit extrem⁹ in coitu calor/ quo corpus omne cōcutit: et patrati voluptati vicin⁹ est finis. a **T**ollēs ergo iacob rē. **A**lter **B**reg⁹. Intellectus sacri eloquiū intra textū et mysteriū tanta libratione pēfandus est: vt neqz nimie discussionis pōdus deprimat: nec torpor incurie vacuū relinquat. **D**ulte enī sentētie tāta allegoziarū cōceptiōe grauide sunt: vt quisqz eas ad solaz hystoriā tenere nitit: earū noticiā per incuriā priuet. **Q**uedā ita exteriorib⁹ pceptis inseruiunt: vt si qz subtili⁹ penetrare desideret: nihil intus inueniat/ sed sibi etiā qd foris est abscondat. **E**nī bene narratione hystorica per significationē dicitur. **T**ollēs igit ia. rē. **V**irgas popu. viri. et amygdā. et ex platanis / ante oculos gregū ponere: est p scripture seriē antiquozū patrū vitas atqz sentētiās i exemplū pplis pberet: qz iuxta rōnis examē recta sunt/ virge vocant: qbus ex pte cortice subtrahit: vt candor intimus appareat: et ex pte seruat: vt sicut fuerat exteri⁹ viroz pmaneat. **S**icqz virgarū color varius efficit: qz ante p̄sideratōis nre oculos pcedentiū patrū sūe quasi virge varie ponunt: in qbus dum plerūqz intellectu lre fugim⁹ / qsi cortice subtrahim⁹: sed duz sequimur/ seruiam⁹: dumqz ab ip̄is cortex lre subducit: allegozie candor aperit/ dum relinquū: exterioris i telligētie virētia exempla monstrant. **Q**uas iacob in aque canalib⁹ posuit: qz christ⁹ in libris sacre sciētie qbus imbuimur eas fixit. **H**as aspiciētes arietes cū ouib⁹ coeunt: qz cū rōnales nri spūs in intētiōe earū defixi sunt: singulis actionib⁹ pmiscēt: vt tales fetus operū generēt / qlia exēpla pcedentiū in vocibus pceptorū vidēt: et diuersus colorē ples boni opis habeat: qz subtracto cortice lre acute interna cōsiderat: et sepe cōseruato bene se in exterioribus formant. **A**lchu. **C**ur iacob fraude in hoc loco nō arguit / s sine dubio vt ppha fecit: nec credēdū est eū fecisse sine spūali reuelatione.

Nota p intellectu sacre scripture

Moralit

Allegozia quādo.

Nico. de lyra

diante post natiuitatē ioseph/ vt p̄t ex p̄dictis. **I**te pbatū est qz a tpe quo iacob accepit vxorē pmā vsqz ad natiuitatē ioseph fluxerūt tm̄ septē anni: ergo tpe hui⁹ pacti p̄mogenit⁹ iacob nō habebat septē ānos / s̄ deficiēbat ad min⁹ tres mēses: et sic p̄t qz nō poterāt adhuc eē pastores: ita qz in manib⁹ eozū traderent vnicoloria: iō aliū exponūt hoc de filijs laban: s̄ dicūt qz hoc d̄ hic p̄ anticipationē sic exponēdo: **F**actū aut gregem vnico

Additio

In ca. xxx. vbi dicit i postil. **A**dditiōe dei addita sunt rē. **A**dditio. i. **I**n hebreo nō h̄t hec dicitio q̄ sonat additionē s̄ magis p̄trouersā v̄ p̄tentionē: et est lra p̄tentiōis dicēdo. **C**ōtendi cū sorore mea et inuolui: cui⁹ sensus est: contēdi cū sorore mea sup h̄ndo filios et inuolui: qz iā habeo. vñ cū d̄ i glo. inter li. qz neptali d̄ a p̄uersiōe: vidēt eē error scriptozis: et debuisset dicē a p̄trouersiōe seu p̄trouersā s̄m hebraicā p̄tate. **I**n eo. ca. xxx. vbi d̄ i pos. **E**t iō s̄m p̄ exponēda ē seq̄ns scriptura rē. **A**dditio. ii. **L**ic pactū int̄ iacob et labā generalr p̄sideratū videat eē illd̄ qd̄ postillator exposuit: et sic cōiter tenet: lra tm̄ i p̄ticulari p̄siderata n̄ totalr p̄sonat: s̄ i mult⁹ discrepat: vñ **H**iero. i p̄ passu multū ap̄d. **L**xx. p̄fusus est sensus: et vsqz hō die nullū potui inuenire n̄roz / q̄ hūc locū plane exponeret: hec **H**iero. qd̄ etiā inter hebreos expositores cōtingit. **R**eplica. **I**n p̄ ca. xxx. **B**urgen. notās translationē n̄ram vbi habet: **C**ōparauit me dñs cum sorore mea: dicit hebraicū habere: **C**ontendi cum sorore mea: imp̄obans ex eo glo. interlinearez q̄ habz

gē vnicolorē: q̄ supple nat⁹ est post pactū et post positionē virgarū in canalibus: tradidit ip̄e labā in manib⁹ filioz suoz: qz talia cedebāt in partē suā: s̄ hec expositio vidēt multū extortā: et discrepat cū hoc a lra hebraica: qz vbi nos habem⁹: **A**ntum aut gregē vnicolorē. i. albi et nigri velleris: tradidit rē. **I**n hebreo sic h̄t: **D**e qd̄ hēbat albū i seipo: et oē rufū i arietib⁹ tradidit rē. qd̄ sic glosant hebrei: **O**mne qd̄ hēbat albū. i. maculā albā q̄tūcūqz minimā: et oē rufum q̄tūcūqz minimū: h̄ totuz residuū velleris esset vni⁹ coloris/ tradidit in manu filioz suoz: et patz snia s̄m p̄dicta. **I**te discrepat trāslatio n̄ra ab hebreo in punctuatiōe: qz facit p̄ncipiū vsus distincti a p̄cedēti/ ibi: **C**ū aut gregē vnicolorē: **I**n hebreo aut totū in vno p̄textu d̄ sub vno vsu ab illo loco: **E**t sepauit in die illa: vsqz ibi: **T**radidit in manu filioz suoz: vbi determinat vsus et snia absqz aliqua extorsione. a **E**t posuit spacium itineris/ ne arietes et hirci varij et maculosi q̄ erāt sub manu laban et filioz suoz trāsiret ad gregē vnicolorē: q̄ erat sub manu iacob et generaret fetus varios. b **T**ollēs q̄ iacob **H**ic p̄r ponit prudēs cautela ip̄ius iacob: qz labā fraudulēter agebat/ tra eū et in plurib⁹ sibi tenebat: iō posuit vsqz varij coloris in canalib⁹ qn̄ erat cōceptus p̄mi t̄pis: qz illi fetus sūt meliores. ex fortitudine enī nature puenit q̄ aialia citius generēt et cōcipiāt: cū aut femelle bibeāt ascēdebāt masculi et femelle videbāt vmbraz masculozū in aqua et imagines ip̄ozū varij coloris et similes cōcipiebāt. hanc enī p̄tutē h̄t imaginatiua sup corp⁹ et sup materiā vñ fit p̄cept⁹ / qz filles p̄cipiūt illis qz aspiciūt attēte i extremo coit⁹ et btūs **H**iero. sup locū istū dicit qz tali arte vtunt i gregib⁹ eq̄rū hispani: ponētēs pulchros eq̄s an̄ eq̄s tpe cōceptus. **D**icit etiā qz **Q**uintilian⁹ qndā matronā accusatā de crimie adulteri⁹ eo qz pepisset ethiopē liberauit: p̄ qz fecit in q̄ri si incubiculo ei⁹ eēt talis p̄ctura: q̄ repta liberata est mulier. **E**x hoc etiā p̄t qz iacob erat hō sapiēs in cognitione p̄tutū naturalū. **D**icūt tm̄ aliq̄ qz angel⁹ docuit eū artē istā/ qn̄ ondit sibi in visioe masculos ascendētes super feminas varios et maculosos: vt habet ca. seq̄nti. **P**atet etiā qz nō peccauit prudēter trahēdo ad se qd̄ sibi debebat: et maxie qz hoc vidēt fecisse ex reuelatione angeli: et p̄t lra ex p̄dictis.

Tollēs igit ia. vir. p. rē. **P**er h̄ ei⁹ qz posuit iacob vsqz varias i canalib⁹ / oues p̄ceperūt et peperūt varios fetus q̄ cesserūt i p̄te iacob: et p̄ h̄ designat qz frēs paupes p̄puli sūt exponere fidelib⁹ (q̄ p̄ oues designat) suas varias necessitates et etiā varia suffragia/ q̄ sūt p̄ bñfactorib⁹ suis: et p̄ plurimi fideles cōceperūt. p̄positū bñfaciendi eis et etiā fecerūt.

Replica

terli. q̄ h̄t qz neptali d̄: a cōpatiōe v̄ p̄uersiōe: dicit **B**urgen. qz sit error scriptozis: qz debuisset scribere a cōtrouersione seu a cōtrouersia. **S**z intuiti caplm̄ istud manifestū est noīa p̄tarcharū oīm cōiter ex p̄bis matrū ip̄oni. **N**ec habet ex lra/ nec est verisimile qz venerāda rachel cōtēderit cū sorore sup habēda p̄le/ cū sciret nō eē culpā sorozis qz ip̄a eēt sterilis. **C**redo igitur **B**urgen. fingere et frustra b̄m **H**iero. et glo. interlineare impugnare: qz neptalim ex p̄bo rachelis dicūt impositiū cū dixit: **C**ōparauit me dñs sorori mee. **N**ec igit glo. p̄ ponit vitio scriptozis: qz ē positū aucte b̄m **H**ier. i ca. eodē d̄ pacto int̄ iacob et labā. **B**urgen. dicit ap̄d **H**ier. et oēs hebreoz et latinoz expositores vsqz hodie fuisse magnā obscuritatē: et tm̄ h̄ nihil fac p̄ expositiōe. **I**n q̄ vid̄ dupl̄ peccare. **P**rimo qz cū p̄suevit ex facili occasiōe d̄ postillatorē lōgas facē digressiōes: h̄ p̄ expositiōe obscuritatis apud oēs / vt dicit nullū impedit laborē. **S**ecundo: quia cum vel noluit vel nō potuit hunc passum exponere non dedit grates postillatori clarius exponēti.

Dostq̄ **Ca. XXXI**
 aut̄ audiuit v̄ba filioꝝ labā
 lioz la. r̄c. a **Abu**
 tauit mercedē meā.
Hiero. Pro eo q̄ posuim⁹ mu-
 tauit mercedē meā decē vicib⁹:
 Lxx. posuerūt decē ānis: cū ver-
 bū hebraicū moim numerum ma-
 gis q̄ annos sonat: r̄ ex seq̄nti-
 bus is sensus p̄bat / q̄ p̄ singu-
 los fetus laban p̄ditionē muta-
 uerit. Si videbat variū nasci pe-
 cis / dicebat: **G**olo vt in futuro
 nascant̄ mihivaria: tūc iacob vir-
 gas in canalib⁹ nō ponebat / vt
 fetus vnicolor nasceret: q̄ facto
 laban ea pecora sue p̄ti fieri de-
 bere dicebat. Sic vsq̄ ad decē
 vices mutata est p̄ditio: r̄ q̄d cū-
 q̄ p̄posuerat laban vt sibi nasce-
 ret: in p̄trariū colorē vertebat.
Hic aut̄ in sex annis decē pari-
 endi vices incredibiles videret̄
 sed lege **Virgiliū** in quo dicit̄:
 Bis grauide pecudes: **N**atura
 aut̄ italicarū ouium r̄ mesopota-
 mie eadē esse d̄r. b **V**idi enī
 omia r̄c. Ex hoc dicitur q̄ ia-
 cob nullo malo dolo fecit: sed di-
 uina dispositione / vt quia omia
 in figura gerebantur. Cū ange-
 lica visione meruit confortari.
Hic ergo surge. **G**rego.
 Post longas seruitutē precepit
 dñs iacob vt reuerteret̄ in pa-
 triā: tunc ignorāte socero cū vro-
 ribus r̄ comitatu p̄perabat. **L**a-
 ban aut̄ cōsecutus est eū in mon-
 te galaad cū furore idola requi-
 rens / nec repperit: **L**abā aut̄ i
 loco diaboli typū gerit. **I**nter-
 p̄tatur enī dealbatio. **D**iabolus
 p̄o cū tenebrosus sit trāffigurat
 se in angelū lucis. d **S**ura-
 ta est r̄c. **H**iero. **V**bi nos ido-
 la legimus: in hebreo theraphi
 scriptuz est: q̄d **A**quila figuras
 vt imagines interpretat. **H**oc aut̄
 iō dico / vt sciamus qd in iudiciū
 libro theraphin sonet. e **L**o-
 tra montem r̄c. **N**ō q̄ eo tpe
 mons galaad diceretur: sed per
 anticipationē illo nomine voca-
 tur quo postea nuncupatus est.
 Qui assumptis

Ni. de lyra

Dostq̄ at̄. **H**ic cōsequen-
 ter dicit̄ iacob vt p̄fi-
 cies: qd̄ maxie appet qñ
 hō bñ se habet in aduersis. r̄ iō
 p̄mo oñdit̄ q̄lter passus est a la-
 ban. sc̄do ab esau ca. xxxij. tertio
 a sichez filio emor: ca. xxxij. **C**ir-
 ca p̄mū p̄mo describit̄ ip̄i iacob
 recessus. sc̄do ip̄ius labā post eū
 p̄gressus / ibi: **C**ūq̄ abijisset. **A**d
 huc p̄mo describit̄ sui recessus
 motiū. sc̄do mod⁹ / ibi: **V**isit r̄
 vocauit. **T**riplex enī motiū ha-
 buit ad recedēdū. p̄mū fuit mur-
 muratio filioꝝ labā. sc̄d⁹ idigna-
 tio labā iniusta: cū tñ deberet eū diligere r̄ cōmēdare: qz p̄p̄
 eū dñs multiplicauerat bona ipsoꝝ / vt p̄dictū est. tertiu moti-
 uū fuit angeli monitio: r̄ p̄t̄ l̄ra. b **A**hsit r̄c. **H**ic descri-
 bit̄ modus recedēdi: r̄ p̄mo iacob querit vroꝝ suarū cōsen-
 sum sine quib⁹ nō poterat recedere: r̄ p̄t̄ l̄ra paucis v̄bis ex-
 ceptis. c **I**n agrū. **E**t secreti loqueret̄ cū eis. d **A**u-
 diuertius

eas. Factaq̄ sūt ea q̄ erāt serotina / labā: r̄
 q̄ primi t̄pis iacob. **B**itatusq̄ hō vltra mo-
 dū: r̄ habuit greges multos / ancillas r̄ ser-
 uos / camelos r̄ asinos. **Ca. XXXI**
Dostq̄ aut̄ audiuit v̄ba filioꝝ labā
 dicētū: **T**ulit iacob omia q̄ fuerūt
 patris nr̄i: et illi⁹ facultate ditat⁹ / fact⁹ ē in-
 clyt⁹: aiaduertit q̄q̄ faciē labā q̄ nō eēt cir-
 ca se sicut heri r̄ nudiuertit⁹: maxime dicē-
 te sibi dño: **R**euertere in terrā p̄m tuoz / et
 ad generationē tuā eroq̄ tecū: **V**isit r̄ vo-
 cauit rachel et liam i agrū vbi pascebat gre-
 ges / dixitq̄ eis: **V**ideo faciez p̄ris vestri q̄
 nō sit erga me sic heri r̄ nudiuertit⁹. **D**eus
 aut̄ p̄ris mei fuit mecū: r̄ ip̄e nosti q̄ totū vi-
 rib⁹ meis seruerim p̄ri vestro. **S**z p̄r vester
 circūuēit me: r̄ mutauit mercedē meā decē
 vicib⁹: r̄ tñ nō dimisit eū de⁹ vt noceret mi-
 hi. **S**i qñ dixit: variē est mercedes tuē: pa-
 riebāt oēs oues varios fet⁹: **Q**ñ vō ecōtra-
 rio ait: alba q̄q̄ accipies p̄ mercede: omēs
 greges alba pepererūt: **T**ulitq̄ r̄ substātiā
 patr̄i vr̄i r̄ dedit mihi. **P**ostq̄ enī cōcept⁹
 ouū t̄ps aduenerat: leuauit oculos meos / et
 vidi in somnis ascēdentes mares super fe-
 minas / varios r̄ maculosos r̄ diuersozū co-
 loꝝ. **V**ixitq̄ āgelus dñi ad me in somnis:
Jacob. **E**t ego r̄ndi: adsum. **Q**ui ait: **L**e-
 ua oculos tuos / r̄ vide vniuersos masculos
 ascēdētes sup feminas varios resp̄sos atq̄
 maculosos: r̄ **V**idi enī oia q̄ fecit tibi labā.
Ego suū de⁹ bethel / vbi vnixisti lapidē: et s-
 votū vouisti mihi. **H**ic ergo surge r̄ egre-
 dere de terra hac: reuertēs in frā natiuitat̄
 tuē. **R**ūderunt rachel r̄ lia: **N**unqd̄ habe-
 mus residui q̄c̄q̄ i facultatib⁹ r̄ hereditate
 dom⁹ patris nostri: **N**ōne q̄si alienas repu-
 tauit nos: r̄ v̄didit / comeditq̄ p̄ciū nostrū:
Sed deus tulit opes patris nostri: r̄ nobis
 eas tradidit ac filijs nostris: vnde omnia
 q̄ p̄cepit tibi dñs fac. **S**urrexit itaq̄ iacob
 et iposit⁹ liber: r̄ iugib⁹ suis sup camelos
 abijt: **T**ulitq̄ oēm substātiā r̄ greges: r̄ q̄c̄qd
 in mesopotamia acq̄sierat: p̄gens ad isaac
 patrē suū in terrā chanaan. **E**o tpe laban
 ierat ad tōdēdas oues: r̄ rachel furata est
 idola patr̄i sui. **N**oluitq̄ iacob p̄fiteri soce-
 ro suo q̄ fugeret. **C**ūq̄ abijisset tam ipse q̄ p̄
 oia q̄ iuris ei⁹ erāt: r̄ amne trāsmisso p̄geret
 per anticipationem.
 e cōtra montē galaad: nūciatū est laban die q̄
 ipositū est / vt patebit. j. eo. ca. r **N**ūciatū est r̄c. **Q**uia
 distabat ab eo
Moralit̄. a **P**ostq̄ audiuit iacob v̄ba filioꝝ labā.
 Sicur d̄r p̄ laban intelligunt̄ plati r̄ curati q̄z filij sūt miores
 clericiz: int̄ q̄s fuerūt r̄ sūt aliq̄ de p̄spitate frat̄ū dolētes: r̄ p̄
 eos int̄tū murmurātes q̄ multi plati negauerūt eis p̄tātē p̄di
 o ij * candi r

diuertius. **Q**uasi nūc est di-
 es tertius: accipit̄ tñ hic p̄ tpe p̄-
 terito. e **D**ecem vicibus.
Quō p̄t̄ esse verū cum p̄ gregi-
 bus seruerit tñ sex ānis / vt ha-
 beē infra eo. ca. **S**oluit **H**iero.
 q̄ oues illius terre parunt bis
 in anno / r̄ sic bis in anno pote-
 rat mutare pactū. f **E**t vidi
 in somnis. **P**er hoc oñsa fuit
 multiplicatio varioꝝz fetuum. **A**hs terga.
 g **E**go dñs deus bethel.
Angelus enī in p̄sona dei loq̄-
 bat̄. h **R**ūderunt rachel r̄c.
Cōsentientes ei in recessu: rachel
 enī lz esset iunior tñ p̄ponit̄: qz
 erat principalis ei⁹ vroꝝ: vt. s.
 dictū est ca. xxx. i **N**unqd̄ ha-
 bem⁹ residui quicq̄. **Q**uasi
 diceret nō / totū dedit fratribus
 nr̄is. k **N**ōne q̄si aliēas.
Quia vendidit nos: tibi traden-
 do p̄ precio seruitutis tue: sicut
 r̄ tradunt ancille. l **C**ome-
 ditq̄ p̄ciū nostrū. **Q**uia de
 seruitio tuo qd̄ fuit p̄ciū nr̄m
 cōsecutus est diuitias de quib⁹
 vixit. m **S**ed de⁹ tulit r̄c.
 iuste trāsserēdo in nos p̄ magna
 pte. n **S**urrexit itaq̄ ia.
Hic p̄sequēter iacob captat sui
 recessus t̄ps oportū: quia la-
 ban recesserat ab eo ad tonden-
 das oues quas filij sui custodie-
 bant que distabant ab eo itinere
 triū dierū vt predictum est: qz ex
 precedētibus fraudib⁹ timebat
 ne auferret ei omia si sciret eū re-
 cedere. o **E**t rachel furata
 est idola patr̄i sui. **N**ō ad
 colendum / sed ad retrahendum
 patrē suū ab idolatria: r̄ iō non
 fuit furtū p̄prie loquēdo. **C**ōsi-
 derandū q̄ vbi trāslatio nr̄a ha-
 bet idola: in hebreo habet̄ the-
 raphim: r̄ dicit̄ aliq̄ q̄ sint ima-
 gines facte partiz p̄ astronomiā
 r̄ p̄t̄m p̄ necromātiā q̄ dāt nr̄sa
Hebrei dicit̄ q̄ est caput alicui⁹
 pueri primogeniti interfecti r̄ sa-
 crificati demoni: et istud caput
 p̄cisum falsat̄ r̄ aromatibus con-
 dit̄ vt possit diu stare: r̄ sup lin-
 guā eius in lamina aurea ponit̄
 nomē demōis r̄ sic dat ibi nr̄sa.
Hoc autē interposui: qz alibi in
 scriptura sacra fit mentio de the-
 raphim. **C**ertū est tñ q̄ talia nō
 hnt̄ virtutē nr̄sa dādī / nisi inq̄tū
 de⁹ p̄mittit̄: r̄ frequēter p̄p̄ p̄cā
 hoim credētū talib⁹: r̄ qz deme-
 rent̄ vt illis deceptiōib⁹ capiāt /
 de⁹ talia p̄mittit̄. p **C**ūq̄ a-
 bijt p̄r describit̄ ip̄i laban in
 secutio: vbi p̄mo describit̄ ip̄ius
 iacob captio. sc̄do mutua obiur-
 gatio / ibi: **E**t dixit ad iacob. r̄tio
 mutua p̄federatio / ibi: **R**ūdit̄ ei
 labā. **C**irca p̄mū p̄t̄ l̄ra: exceptis
 pauc⁹ v̄bis exponēdis. q **C**ō-
 tra montē galaad. **H**oc d̄r p̄
 anticipationē: qz h̄ nomē postea
 distabat ab eo
Moralit̄. a **P**ostq̄ audiuit iacob v̄ba filioꝝ labā.
 Sicur d̄r p̄ laban intelligunt̄ plati r̄ curati q̄z filij sūt miores
 clericiz: int̄ q̄s fuerūt r̄ sūt aliq̄ de p̄spitate frat̄ū dolētes: r̄ p̄
 eos int̄tū murmurātes q̄ multi plati negauerūt eis p̄tātē p̄di
 o ij * candi r

Ahs terga.

Ahs deus

Idola labā

Theraphi

Judic. 17 b

Diuisio

Moralit̄

Histori.

Qui assumptis fratri suis: pfe. rē. Pot p labā mundus expm: q cū furore iacob sequit: q electos q sunt mēbra xpi oppmere conatur. Filiaz mundivel diaboli iacob abstulit: cum sibi xps ecclesiā ex gentibus cōiunxit: cui p pphetā dr. Ps. xliij. b Obliviscere pplm tuum rē. In idolis avaricia signat: q est idoloꝝ seruit. Labā venies apud iacob idolu nō repperit q ostēsis mundi diuitijs redemptori nro diaboloꝝ vestigia cōcupiscētie nō repperit. Sz q iacob non habuit: Rachel sedendo opuit q interpretat ouis r ecclesiam significat. Se dere aut est humilitate penitētie appetere vñ Ps. cxvi. a. Surgite postq̄ sederitis. Rachel ergo idola sedēdo operit: q ecclesia xpm sequēs vitiū terrene cōcupiscētie p humilitate pnie cooperuit. vñ Ps. xxxi. a. Beati quoꝝ remis se sūt iniquitates r quoru tec. sunt pec. Nos igiŕ Rachel significat: qui idola sedēdo pmissus: si culpas auaricie penitēdo dānam: que auaricie immūdiā nō viriliter currentes impedit: sed effeminatē gradientes p blandimēta seculi resoluunt: qd his vbi significat. Juxta consuetudinē seminaruz accidit mihi. Quasi enī muliebria pati se innotuit. b Ut oscularer filios meos rē. Doce scriptu re filios ac filias suas iacob appellat: q filios vel fratres cognatos appellat. Un i sequētib: dixit iacob fratribus suis: Affer te lapides. In euāgelio quoq̄ filij Marie matertere dñi fratres eius vocant. Dat. xij. a. c Timui ne violēter auferres filias tuas. Quasi ideo me nō tibi mani festauit ne acerbitate psecutiōis superares animas infirmas no uiter tibi ereptas. Grebar

Als nō habet contra

Filij

tertio q fugeret iacob. Qui assumpti fratribus suis: psecutus a est eū dieb' septē: r cōprehēdit eū i mōte galaad. Quiditq̄ i b a q nō est timēdus qui nihil potest nisi pmissus. sōnis dicētē sibi deū: Caue ne q̄cōs aspe loq̄r' ptra iacob. c a q dilatauerat. b q Eminētia pceptoꝝ. c q trāsitorū habitaculū. d q dia bolus psequit xpm: qui ait: Pōnā sedē meā i monte testamēti rē. Esa. xliij. c. Jāq̄ iacob extenderat i mōte tabernaculū. t Cūq̄ ille p se t cutus eum cū fratrib' suis: in eodē monte galaad fixit ten toriū: Et dixit ad iacob: Quare ita egisti vt clam me abige s a q aias de seruitute ereptas. b q Captiua duxit captiuitatē. c q verbi dei. d q Quasi cur tuū aduentū me celasti: si te cognouissem nō crucifixissem: sed cū insignib' regalis triūphi gloriā tuam celebrassem. res filias meas quasi captiuas gladio: Cū ignozāte me fu gere voluisti: nec idicare mihi vt psequer te cū gaudio r cā e a q Non veni mittere pacem: sed gladium. Mat. x. d. ticl r tympanis r cithara: Nō es passus ut oscularer filios a q dū pspur: collaphicā: r ideo ignotus. b q Quasi: possū pseq̄ mēbra tua meos ac filias: Stulte opatus es. Et nūc qdē valet man' a q Hoc est: nō possum: nisi quantū permissus sum. mea reddere tibi malū: sz de p̄ris tui heri dixit mihi: Caue f q als cū q concedatur. als esto. a q redire in iudeam. ne loq̄ris q̄ iacob q̄cōs duri: Et si ad tuos ire cupiebas: r a q Sic gētilis loq̄r: r notādū q hic pmo iuenim' deos gentiū. In supiorib' enī sc̄pura deū noiauit. q cur apd te latz. auaricia: q ē idoloꝝ fuit. Col. ij. a. desiderio tibi erat dom' p̄ris tui: cū furat' es deos meos: b c Rndit iacob: Q̄ inscio te pfect' sū: timui ne violēter au i q Auaricie. ferres filias tuas: q aut furti me arguis: apud quēcūq̄ iue r a q idolatriā. b q cōmuni iudicio de nra societate p̄scribat. c q Que eum societatis christi ad belial que cōicatio templi cū idolis. ij. Cor. vi. c. neris deos tuos: necet corā frib' nris: Scrutare / quicqd a q Nō amabat vendētes r emētes in tēplo: vñ cōiciebat. tuoz apd me iuener' aufer: Hec dicēs ignozabat q Rachel i a q Tanq̄ leo rugiens circūit q. q. d. i. p. e. v. c. b q Mundi. furata eēt idola Ingressus itaq̄ labā tabernaculū iacob r a q vñ Joh. xliij. d. Venit enim pnceps mūdi hui' r in. m. n. h. q. b q Qd nō inuenit apud maiores: inuenire molit apud minores: sed Rachel. i. ecclesia: que labā reputat lucra cōtemnit vt stultoꝝ onera. lie r vtriusq̄ famule / nō inuenit. Cūq̄ itraffet tētoriū ra a q Auariciā humilitate penitētie tegens. chelis / illa festinās abscondit idola subter stramēta cameli / m a q Als sup. b q Inrētanti om̄imodos laq̄os tēptationū. c q i. nō pualētī. r sedit desup. Scrutātiq̄ oē tentoriū r nihil inueniētī / ait: q Naturalis p̄suetudo est assurgere maiorib': sed tibi nō assurgo: qz sc̄tatoꝝ auaricie nō honoro. a q q imūdiā auaricie sequit: q̄si muliebria patit Me irascat dñs meus q corā te assurgere nequeo: qz iuxta n q frustrata. cōsuetudinē femiaz nūc accidit mihi. Sic delusa sollicitu q tēptantis. a q callidus exactor arguit: qui om̄i genere tēptationū aduer sus christū se crexit: sed qd in eo rephenderet nō inuenit. do grētis est. Lumēs q̄ iacob cū iurgio ait: Quā ob culpā meā r ob qd pctm sic exarlisti p' me: r scrutat' es oēm sup plectilē meā: Quid iuenisti d cūcta substātia dom' tue? a q filijs. b q per gratiā. c q per naturā. d q iudicabit sc̄ti nationes. Done hic corā fratrib' meis r fratrib' tuis: r iudicēt inter o q In obfuitia decē mādatoꝝ cū gemā charitate. a q Innocētes. b q. Pe nitentes. c q vacui bono opere. me r te. Adcirco viginti ānis fui tecū: oves tue r caprē stēri a q fortes b q p̄fregi. c q quasi: Ab incurtib' inuisibiliū lupoz greges mihi les nō fuerit: arietes gregi tui nō cōmedi: nec captū a bestia p cōmissos defendi. a q Oves pditas restituēbā. q Quicqd p ignozā tiā delinq̄uebat: mihi imputabas q nō fit pastoribus ecclesie. oñdi tibi. Ego dāmnū oē reddebā. Quicqd furto pierat /

* distabat ab eo itinere dieruz trium: vt pdictum est ca. xxx. a Qui assumpt' fra. rē. i. illis de cognatōe sua ppinq̄. Et cōprehēdit

stea fratres psecutiones a curatis r a clericis habuerūt: ideo ad significationem eius subditur: a Qui assumptis fratrib' suis persecutus est eum: Ad est iacob. Per quē * fratres paupēs

Et cōprehēdit eum: scz die octaua. c Laue ne quicq̄ aspe. loqua. nō solū p̄hibuit actionē durā cōtra iacob sed etiā loquelam. d Quasi captiuas gla. falsuz dicit: qz sic erant iure matrimonij. e Ut prosequer te cūz gau. mentē corrept' timore dei apparētis. f Sed de' rē. mali homines cogitū dei virtute aliqñ dicere veritatē cōtra se: sicut patet de balaan. Nume. xliij. a. g Et dixit ad iacob. Hic consequēter describitur mutua obiurgatio: r pmo ipsius laban contra iacob. sc̄do ecōuerso ipsius iacob cōtra laban / ibi: b Cur furat' es deos meos / i hoc ostendit cōfestim q nō erant dū / cū furto possent amoueri. i R spondit iacob. Hic cōsequēter describitur obiurgatio rationabilis ipsius iacob contra laban: et primo reddit rationē quare nō significat sibi recessū suū. b Et patz lra. k Autē furti me ar. qz ipō ignozāte factū fuerat istd furtū qd tū fur tū nō dz dicit vt pdictū est. l Hec dicēs / igno. rē. qz p futuro simplici de rigore nō de bebāt mors infligit: sicut dictū est non erat furtū. m Subter stramē. ca. i. sber sel lā cameli. n Juxta p̄suetu. i. fluxus mens truoz. o Done h co. fra. rē. i. corā filijs tuis r meis r illis qui sūt de cognatōe nra. p Hec captum a be. ostēdi tibi. licet possem facere de iure. * Et timor cādi r p̄fessioes au diēdi in diocētib' suis: pp̄ qd frēs q p iacob designant vt dictū est p̄puli fuerūt refugere ad isaac p̄tarchā. i. ad summū p̄tice oim fī deliū patrē q pie p̄side rans vtilitatē eccleie de pdicatiōibus r p̄silijs fratru pueniētē: dedit fratribus potestatem predicandi r audiēdi confessiones / nisi in casu rationabiliter negaretur: et quia po / clericis habuerūt: ideo ad significationem eius subditur: a Qui assumptis fratrib' suis persecutus est eum: Ad est iacob. Per quē * fratres paupēs

Urebar & gelu. Fugie/ bat son' ab oculis meis. In effectus est calor et frigus. **A**fferre lapides etc. Die/ rony. Aceru' lingua hebrea gal dicit: Ad po testimonium. Lin gua syra aceru' ygar: testimonij sedutha. Jacob ergo aceru' te/ stimonij. i. galaad hebraice voca/ uit. Laban aceruum testimonij. ygar sedutha gentis sue sermo/ erat eni' syrus: & parentu' lingua puincie in q' habitabat sermone mutauerat. **I**sid. Dystice in ter fideles tam iudeos q' gentiles testis est lapis eminus in similitu dine christi: et aceruus lapidum q' est multitudo credentiu'. **U** rruit iacob etc. Per timore scz quo timebat deum que comenda uit supra dicens: Et timor patris mei etc. **L**aban vero etc. **O**z laban & iacob trans flumi' p/ rererunt: significare pot' duos po pulos p' baptismu' ad ecclesiam ve nientes. Sed iacob ultra pgre/ diete/ laban reuersus est: qz filij lucis in pfectu virtutu' post bap tis ma' meatus: & reprobi de pcepta dignitate post sathanam in aposta/ siam redeunt.

Nico. de lyra

Et timor isaac. i. deus que timuit. **O**ia que cernis mea sunt. i. a me descenderunt. **Q**uid possum etc. q. d. fa/ cerem contra meipm: necessitate a deo sibi iposita excusat pur pot. **V**eni ergo. **H**ic cosequen/ ter describit vtriusq' p'federatio: qz laban videt q' deus erat p ia/ cob / que sicut cofederari cum eo. **E**t erexit illum in titulu' .i. in signu' p'federatiois. **D**i xitq' fratribus suis. i. illis de cognatoe sua q' venerat cu' laban. **C**omederuntq' sup eum. In signum amicitie reformato. **Q**ueret. **N**ome' ipositu' a ia/ cob et nome' ipositu' a laban id e' s/ gnificat. i. aceru' testimonij: s/ laban q' erat syrus expsit in lingua syra & iacob in hebraea: & si aliqs curio sus velit scire differentia' hec est: habet in hebreo/ vocatu' est gala/ ad. **B**al eni' idem est qd aceruus: aad testimoniu'. In idiomate syro vocatu' est igar sehadura: & sic est in textu que vocauit laban ygar se/ dutha: & idez significat: q' aut ad/ dit: **A**terq' iuxta pprietate lingue sue: no' est de textu/ sed translator apposuit. & si dixisset: **E**t vocauit/ ruit eni' aceru' testimonij: s/ vn' i id/ omate syro/ ali' idiomate hebreo/ clarior eet traslatio: sicut cylog: agyos & scatus peit' id e' significat: s/ vn' nome' e' grecu' aliis latinu'. **D**eus abraa etc. i. pena in/ fligat illi q' trasgrediet iuramentu'. **P**er timorem patris sui isaac. i. p illu' deum que timebat. **O**sculat' est filios. i. nepo/ tes. **E**t benedixit illis. i. imprecatus est illis bona. **C**ete/ ra patent.

Instantia quotidiana afficiebar. **S**cadalis fratry. **V**el vegebar. **A** me exigebas. **B**ie noctuq' estu' vreb' & ge/ lu: fugiebatq' somn' ab oculis meis. **S**ic p vi/ a **O**bservauit septē pcepta de dilectioe p'rimi: & septē euāgelij ca de dilectioe dei. **O**pa admirāda. **P**plis i fide tuēdis **I**ngratus bñficijs p'ria decē pceptis meo labori obieciſti decim p filiab': & sex p gregib' tuis. **I**mmūta ſti qz mercedē meā decēvicib'. **N**iſi de' patris **D**eus qui oibus timendus. **S**ubuenisset. **M**ei abraa: & timor isaac affuisset mihi: forsita' **N**ullo mihi adherete. **Q**uā passus sum in mundo. **M**odo nudū me dimiſſes. **A**fflictionez meā **C**ooperatoz. **Q**ui non reliquit me solū. **R**epressit & labore manuū meaz respexit de' / & arguit te anteq' nocere posses. **Q**uod nō fecit dei timore cōpressus: dicit se dimiſſe causa carnalis affectus. **R**espōdit ei laban: **F**ilię meę & filijz gre/ ges tui & oia q' cernis mea sūt: **Q**uid possum **H**ic laban gentilis populū ad fidem venientis tyrum gerit iacob vero iudaici fidelis. **F**acere filijs & nepotib' meis: **V**eni ergo & inea **N**on vt p deo coleret: sed vt in eo aliqd significaret. **M**us sedus: vt sit testioniū inter me & te. **T**ulit **A**ngularem qui fecit vtraq' vnum. **I**taq' iacob lapidē: & erexit illum in titulu': **B**i **C**ognatis. **C**ongregatio lapidū cōuentus fidelis. **R**itq' fratrib' suis: **A**fferre lapides. **Q**ui cōgre/ **S**ignificantes cōmunionē sacramentozū. **G**ātes fecerūt tumulu' / cōmederūtq' sup eū. **Q**uē **Y**gar sedutha. **V**el ygar sedabura. **G**al. **T**aad. **V**ocauit labā tumulu' testis: & iacob aceruū testi/ **N**on est de textu. **M**onij: vterq' iuxta pprietate lingue sue. **B**i/ **C**ōuentus fidelis testis est inter gentile' credente' & iudeū. **R**itq' labā: **T**umulū iste testis erit iter me & te **H**odie: & idcirco appellatū est nome' ei' galaad **I**d est tumulu' testis. **E**t adiecit labā: **I**ntueat' **S**i initu' pactū violauerimus etiā absentes corpe. **D**ñs & iudicet inter nos qñ recesserimus a vo/ **D**eos alienos suadendo. **B**is/ si afflixeris filias meas: et si introduxeris **S**ectas hereticas. **E**xtraneoz aut ppter testificationē dei quā ita habere de/ bent: tanq' nemo cū eis esset qui testis esset. **V**rores alias super eas: **N**ullus sermois nri **Q**uasi: ipe erit iudex qui conscius **T**estis est absq' deo q' p'sens respicit. **B**ixitq' **R**epetendo confirmat. **R**ursus ad iacob: **E**n tumulus hic & lapis que erexi / inter me & te / testis erit. **T**umulū inquā iste & lapis sint i testimonio: si aut ego trasiero illū pges ad te: aut tu pterieris / malū mihi co/ **N**on recens. **D**eus abraa & de' nachor iudicet inter **D**ominū. **N**os: deus p'ris eozū. **J**urauit iacob p timorē **C**ōmunicatis sacramentis. **P**ris sui isaac: imolansq' victimis in mote / vo/ **A**uditus spūalis intelligentie. **C**auit fratres suos vt ederent panē. **Q**ui cum **C**omestio panis: significatio vnitatis est. **Q**ui supra credentes nunc apostatas significat. **C**omediſſet māserūtibi: **L**aban vo de nocte cō/ **O**sculat' est filios & filias suas: & bñdi/ **R**it illis: reuersusq' est in loch suum. **M**

Fratres paupes designā tur. **S**ed qm multi plati re/ ceperūt eos ad gram & ad/ buc in posterū plus facient dño pcedete: iō subdit cose' t' s. 29. b **D**eratio vtriusqz. **I**n ca. xxxi. vbi dicitur in postilla: **C**ōsiderādū q' vbi traslatio nra habet **I**dola/ tria: in hebreo dicit theraphi. **A**dditio. i. **T**he/ **R**aphim **I**n hebreo imagines signifi/ cat semp vel simulacra: p'ut **P**iero. dicit sup **E**sa. ij. **S**z attēdēdū q' nō sp significat simlacra facta ad q' redū rñ/ sa demonū vel ad idolatrā/ dū: qz. i. **R**eg. xij. vbi dicit q' accepit michol statuum. s. ad ponēdū in lecto loco da/ uid. in hebreo habet: **A**ce/ pit michol theraphim: qd nō est dicēdū q' in domo da uid & vxoris ei' essent simu lacra v' statua aliqua idola trica seu facta ad q' redas rñ/ siones demonū: s/ erāt ibi so lū ad aliqs licitas repñtati/ ones. **J**udicū dō. xvij. r. r. vij. repetit sepe hec dictio theraphi: vbi significat ali/ qd idolatrice factū: vt ibidē ptz. **S**ilr vbi dicit **O**see. iij. b **E**t sine ephot & theraphim: theraphim ibi est eiusdē s/ gnificatiois / r' sic i mlt' alijs. **I**n eo. ca. xxxi. vbi dicit in postilla: **E**t timor isaac. i. de us quem timuit etc. **A**dditio. ij. **Q**uerēdū **Q**uestio **V**idet qre nō fecit mētionē de abraa & isaac eodē modo dicēdū de' p'ris mei abraa: & de' p'ris mei isaac: vel ti/ mor p'ris mei abraa: & timor patris mei isaac / qz nō min' pot' dici d' abraa q' timuerit deū q' de isaac. **A**d hoc dicit a q'busdā hebreis q' deus nō noiat deus alicui' singularis p'sone / nisi postq' est e' fluxibilitatē hui' vite: eo q' hoies dū in hac vita sūt pos sūt mutari de statu grē in q' sūt filij dei ad lapsū in q' po/ tius filij ire s' m aplm dicūt: & qz qñ hec s'ba dixit iacob: **A**braa iā diu añ decesserat / sed isaac adhuc viuebat: qz durauit vsqz ad decēniū p' vēditōez ioseph vt habet in postil. idcirco de abraa q' iā erat i securo dixit de' abraa s/ de isaac q' adhuc erat in vi/ ta dixit: **T**imor isaac. i. que timet isaac: quod p' dicit de quolibet iusto timēte deum s' m p'sentē statū. **Q**uidā dō dicūt q' timor isaac hic dicit' intelligit de timore que pas sus est tpe imolationis: ad qd inducūt illd qd isra seqē eodē ca. **J**urauit iacob p ti/ morē p'ris sui isaac etc. **S**o/ lent eni' homies iurare per aliqua terribilia sicut p ho/ rā mortis & p'mōi. **O** ij

Iacob L. XXXII aut abijt / a La / stra dei etc. Ubi ca / stra posita sunt. in he / breo habet manaim: vt scia / mus si qñ interpretatū i alio / loco ponit: quē locū signifi / cet. Et pulchre ad fratrem ini / micū iturus angelorū comi / tantium euz choris excipit.

Questio

Timuit iacob etc. Aug. Querit potest quō si / dem habuit pmissis dei q / hoc dixit. Sz fieri potuit vt / euerteret castra eius esau: r / tunc post illā afflictionē ad / esset: r que pmissis ipleret. / Et admonemur hoc exēplo / vt quīs credamus in deū: / faciam tñ q faciēda sunt in / salutis presidū. Verba qz / iacob cōsiderāda sunt dicen / tis: De pñis mei abraā etc. / qz in his vōbis r humana in / firmitas r fides pietatē ap / parer. c. Transiui ior / danē. Per baptismū pūni / ctus est paries de gētibus / ei q ex iudeis: pmitiue tamē / ecclie nō deest timor iudeo / rum quos significat esau.

Dyftice

Erue me de ma. etc. Sic orat vt spem timore mo / dere et timorē spe cōsoleat: / significans vt vite nre r do / mesticozū rōne cōsulamus: / et tñ dei auxiliū inuocem.

Moralit

Placabo illū. Placabo illū

Nico.de lyra

Dimisio

Iacob L. XXXII aut abijt. Dic cōse / quēter describit qua / liter passus ē ab esau / r pmo qualiter timuit eū ex / auditu. scdo ex aduētū. ca. / xxij. Circa pmoz describit / pmo diuina p̄solatio p̄ueni / ens. scdo hūana trepidatio / supueniens / ibi: Misit aut / nūcios. tertio dei p̄fortatio / cōtra periculū iminēs / ibi: / Et ecce vir luctabat. Circa / p̄mū dicit sic: a. Iacob / aut abijt etc. expedit a p / secutione laban. b. Sue / rūtqz ei obuiā an. dei. / Dicit hebrei q angeli q cu / stodiebāt. puincā syrie p̄du / perūt euz vsqz ad locū illū q / erat in fine puincie illius: r / tunc alij angeli q p̄eerāt p / uincie alteri sibi p̄iuncte ob / uiauerūt sibi ad cōducendū / eum. Doctores aut catholi / ci dicūt q fuerunt angeli ad confortandū eum cōtra timorem / fratris sui / nec iste expositiones dissonāt multum. c. Et ap / pellauit etc. ad p̄tendū eum: r consonat hoc vtriqz expo / sitioni. d. Misit aut r nūcios. Dic p̄sequer describit / humana trepidatio. licet enī esset cōfortatus ab angelo in re / cessu / vt p̄dictū est: r in p̄cessu ab angelis sibi occurrētibus: / tamē sicut hō timuit de fratre suo p cuius terrā habebat trās / re: Tū qz sciebat eū offensum cōtra eū ppter p̄mogenita r p / pter b̄ndictōes: Tū qz habitauerat cū laban idolatra diu: / ex cui⁹ cohabitatione poterat aliquā offensam incurrisse: r iō / timebat: qz tales diuine p̄missiōes cōmuniter intelligēde sūt / sub conditione. s. si ille cui fiūt faciat debitum suum erga deū / de quo formidabat iacob: et ideo quia nō poterat transire ter / ram sine scitu

Iacob autē abijt itinere q ce Ca. XXXII a / perat / fuerūtqz ei obuiā angeli dei. Quos b / a. Multitudo angeloz: q militia celi noīatur: qbus p̄fortat⁹ nō / cū vidisset / ait: Castra dei sūt hec. Et appellauit c / metueret fratrem securus eoz auxilio. Sup̄p̄tis p̄teritis tēptatio / nib⁹ tanqz hostib⁹ r tergo seq̄ntib⁹: iminēt future tanqz hostes ob / nomē loci illi⁹ manai: id ē castra. Misit aut r nū / uiā veniētes: qz optz p̄uenire orādo r b̄n opando: ad qd p̄ficiēdū / p̄sūt aliqñ p̄suasibilia hūane sapie vba. Als in regione. / cios an se ad esau frēm suū i frā seyr / regiōis edō: / p̄cepitqz eis dicens: Sic loq̄mini dño meo esau: r / cōsors nature: nō gratie. Omnis qui patrie celestis ciuis / est: pegrinus est mundi toto tēpore vite presentis. / Hec dicit frā tu⁹ iacob: Apd labā pegrinat⁹ sū: / a. Sapientes. b. Fatuos. c. Simples. / r sui vsqz i p̄ntē diē. Habeo boues r asinos / oues / a. Qui timore seruiunt: nō amore. / b. Quoz imbecillitati puidendū ne inducant in tēptationē. / r seruos atqz ancillas: mittoqz nūc legationē ad / dñm meū vt inueniā grām i p̄spectu tuo. Reuer / si sūt nūcij ad iacob / dicētes: Venim⁹ ad esau fra / trē tuū / r ecce p̄perat in occursum tibi cū qdringē / a. Imminētē periculo quod humana ratio habet faciamus: ne / totum deo cōmittētes tēptare videamur. / b. tis viris: Timuit iacob valde: r p̄terit⁹ diuisit po / pulū qui secū erat: greges quoqz r oues r boues / r camelos i duas turmas / dicēs: Si venerit esau / ad vnā turmā r p̄cussit eā: alia turma q reliq̄ est / a. Ne iterū totū humano p̄silio tribuat: adiūgit orationē: quia / p̄destinatio dei precibus adiuuatur. / saluabit. Dixitqz iacob: Deus p̄ris mei abraā: r / de⁹ p̄ris mei isaac: dñe q dixisti mihi / reuertere in / terrā tuā: r in locū natiuitatis tuę: r b̄nfaciā tibi: / a. Indignus. b. Mihi impensis. / minoz sum cūctis miseratiōib⁹ tuis: et vitate quā / a. Anteqz diceret: Baptizate oēs gentes: lege verberate nō mi / serante nitēbatur populus dei. / c. explesti seruo tuo: In bāculo meo transiui iorda / nē istū / r nūc cū duabus turmis regredior: Erue / me de manu frat̄ mei de manu esau: qz valde eū / timeo: ne forte veniēs percutiat matres cū filijs. / Tu locut⁹ es q b̄n mihi faceres: r dilatares semē / meuz sicut arenā maris / q nō multitudine nūerari / a. Parat cū placare munerib⁹ cui displicebat in moribus. / nō pot. Cūqz dormisset ibi nocte illa: sepauit de / a. Binarius p̄nceps alteritatis placet esau. / his q hēbat mūera esau fr̄i suo: capras dūcētas / a. Placet ei vicefimus ppter dualitatē denarij. / hircos iugiti / oues dūcētas / arietes vigiti / came / los fetas cū pullis suis triginta / vaccas qdragin / ta / r tauros vigiti / asinas viginti et pullos eaz de / a. vt placerēt mūera multitudine sicut magnitudine. / cē Et misit p man⁹ suoz suoz singulos seorsū: gre

hoc iacob significat quēlibet bonū hoīem q qrit qñ pōt oim / pacē. p̄m illud Rom. xij. d. Quātū ex vob est cū oib⁹ hoīb⁹ pa / cē habētes. f. Timuit iacob etc. qz neq̄tia p̄uersoz semp / est timēda r cautela p̄tra eā adhibēda / iō subdit: f. Diu / sit pplm etc. in duas turmas. Possūt aut p duas turmas in / telligi bona sp̄ualia r t̄palia: vt si p̄secutor auferat t̄palia sp̄ua / lia p patiētā maneāt salua. Exēplo b̄n Job. r qm hūana cau / tela non sufficit sine p̄tectione diuina: iō subdit oratio iacob: / g. De p̄ris mei etc. Sequit: r. Erue me de ma. fra / mei esau etc. qz pax cū aduersarijs salua vitate iusticie qren / da est: nō solā vōbis dulcib⁹ sed etiā muneribus / ideo sequit: / i. Separauit de his que habebat mūera esau. Et / quoniam oratio deuote facta exaudibilis est: ideo sequitur: / * Et ecce vir

ram sine scitu fratris sui: mi / sit nūcios ad placādū eū r / captādū eius benivolētiā. r / patet lra vsqz ibi: e. Pro / perat i occursum etc. Tot / enī secū ducebat frēm suū / captiū duceret si sibi expe / dire videret: si aut cōtrariū / videret saltē ostenderet po / tentiā suam. f. Diuisit / pplm. duplici de cā: Una / quia si esau p̄ceteret turmā / vnā: euz esset spolijs illis in / tentus / altera fugeret vt sal / uaret. Alia causa qz de oc / cisione et spoliatioe p̄me sa / tiatus alteri forsitan p̄ceret. / g. Dixitqz iacob etc. / Sciebat enī q quīs de⁹ ali / qd ordinauerit facere: tñ vult / sup hoc rogari. h. In ba / culo etc. i. sol⁹ r paup appo / dians me sup baculū meū: r / nō sup aliud t̄pale: vt. s. di / ctū est. p̄r. ca. Sz quō dicit / iordanē istum cū adhuc esset / longe a iordane: Dicit aliq / q torrēs iabeth iuxta quem / erat est idē cū iordane: et dy / dicit vadus iacob: sed hoc p̄ / falsuz: qz postea venit iacob / in p̄manuel r sochot / que nō / sunt i terra isrl cōtra iordanē / sz vltra: vt patz p̄ Hiero. de / distātis locoz: r p̄descript / onē terre p̄missiōis: r iō ali / ter dicendū q lz esset adhuc / longe a iordane: tñ inde po / terat videri iordanis: r quia / torrēs iabeth cadit i iordanē / flumīz. i. Sepauit etc. / vt eū placaret: vt p̄z infra. / k. Singulos etc. vt ma / gis apperēt

Moralit. Iacob aut abijt etc. Dic agit de timo / re iacob ab esau p quē signi / ficat timor boni viri a malo / ppter qd remedia q̄rere dy / put pōt. et pmo erga deū p / emendationē vite: qd notat / cū dicit: a. Iacob aut / abijt etc. p̄ciās de bono i / meli⁹ in via moy. b. Sue / rūtqz ei ob. an. dei. ad ei⁹ / custodiā sicut scribit p̄. r. / b. Angelis suis mā. de te vt / cu. te i oi. vjs tu. d. Mi / sit at r nū. an se ad esau / Sequit: r. Sic loq̄mi / ni dño meo esau. s. vōbis / pacificis et hūilib⁹ / vt p̄z in / textu. Scribit enī Eccl. vi. a / Verbū dulce multiplicat ami / cos: r mitigat inimicos. Et i

Et ego sequar etc. Aug. Querit si mendacium fratri p miserit. Hoc enim sicut scriptura narrat non fecit: sed eo prexit itinere quod dirigebat ad suos. An forte veraci animo promisit: sed aliud postea cogitando delegit. b **Sochot.** Hiero. Ubi nos tabernacula habemus: in hebreo legit sochot. Est autem vlt

Salem. qd in salez etc. Hiero. Error: obortit quod salē sichein ciuitas appellet: cum hierlm in q regnauit melchisedech: sa lē añ dicta sit/ aut igit vni vtrags vrbis nois est: qd de pluribus iudee locis in uenimus/ vt idē vrbis et loci nomē in alia z alia tribu sit: aut ista salē q p si chē nunc noiat dicemus interpretari cō summata atq pfectā: z illā que postea hierlm dicta est pacificā. Trūq accē tu paululū declinato hoc vocabulū so nat. Tradūt hebrei q femur claudicat is iacob ibi sanata sit. Jōq ciuitatem curati atq pfecti vocabulū psecutā.

Horaliē **A**gressa est Ca. XXXIII at dina. Greg. Dina vt mlie res exnee regiois videat: egre dit/ cū mens sua studia negligēs: acti ones alienas curans: extra ordinē p/ priū euagat: quā siche pnceps tre op/ primit: qz inuenta in curis exteriorib/ diabolus corrumpit: z cōglutinata est aia eius cū ea: qz vnitā sibi p iniquatē respicit: z qz mens a culpa resipiscens afficit: z admissum flere conat: corru/ ptor spem ac securitatē vacuā añ ocu los vocat: qtinus vtilitatē tristitie sub trahat. vñ addit: Tristēs blandicijs delinuit. Dodo enī alioz facta quio ra: modo nihil esse qd factū est: mō mī sericordē deū loquit: et tps ad pniām pollicet: vt dū p hec decepta mens du cit/ pniā differat: vt tūc bona nulla pci piat/ quā nūc mala nulla cōtristant: et tūc plenī absorbeat supplicijs / q nūc gaudet in delictijs. d **Dina.** Que interpretat iudiciū istud. hoc est enī iudiciū/ vt qui sponte negligens vaga tur/ mox a diabolo corrumpatur.

Alst tñ
Alst dñi mei.

Ni. de ly.

Suscipe. i. enceniū volunta rie oblatū. a **Quasi etc.** Qui ita pacificatū z mite eū vidit sic angel' lo quens ex persona dei eū cōsolando si gnauerat. cetera patēt. b **Dixitqz iacob.** Dic cōsequēter oñdit ei' pui dentia in declinatione societatis esau. Quis enī amabilis eū recepissz: pote rat tñ timere ne ei' anim' mutaret vel ne aliqs de eius familia zelans inordi nate pro eo noceret ipi iacob z suis: z tñ qñ pmisit ire post eū in seir sicut fa cere cogitabat: mutauit tñ ppositū ex causa certat: z id nō est mētius/ sicut z Paulus cogitabat ire corinthū atēqz iret in macedoniā: vt hēt. ij. **Coz. j. c.** tñ ex causa mutauit ppositū: tñ sicut dixi supius nō videt ma gna necessitas excusare patres ve. te. de oi mendacio officioso maxime. c **Et iacob venit.** Dic oñdit iacob prudētia in recognitione diuine bonitatis/ grās agēs deo de hoc q eū in pegrinatione augmentauerat/ z in via custodierat: pmittit tñ modus deueniēdi ad locū vbi grās egit deo cū dicit: **Et iacob etc.** Dicūt enī heb. qz ibi habitauit per annū z dimidiū: z ideo nō solū fixit ibi tentoria: sed cū edificauit domū. d **Trā sicut etc.** fm expositores catholicos ista est ciuitas que vocat salim. **Jo. ij. c.** nō enī potest dici q sit illa salē que alio noie dicit hierlm/ vt. s. dictū est. xxvij. ca. qz illa ciuitas vocata est bethel/ vt ibidē dicitur. Postqz aut iacob recessit de loco isto ascendit in bethel vbi apparuerat sibi dñs quādo ierat ver/ sus mesopota

De pe. dis.
s. c. i. añ si.

sus mesopotamiā propter irā fratris sui: vt habetur in princi pio huius ca. z certū est q illa bethel eadē est cū salē que alio nomie dicit hierusalē: z ideo salē que hic noiat nō pot esse illa salē q est hierlm. fm aut hebreos doctores salē non est hic no mē ciuitatis/ nec est nomē ppriū: sed est nomē cōe z significat integritatem z pacē: z dicunt qz hic est sensus et littera hebraica: z Transiuit/ qz scz iacob. Salem id est integer vel pacificus. In vrbē sichein: quia in via nihil perdidit de familia vel de rebus suis/ nec aliquid aduersum occurrit si bi: z istud videtur veri: quia illa ciui tas infra ca. sequen. vocatur sichein.

Et habitauit iuxta oppidū: Id est vrbē predictā: non enī voluit in tra habitare: quia erant idolatre. **Emittqz partem agri.** Centum agnis. Hebrei dicunt centū obolis: et ideo trāslatio nostra hic deficit/ vel di ctio que in hebreo ponit est equiuoca: qstū autē valet obolus dicit est supra xxij. ca. s **Et erecto ibi altari.** Ad immolandum deo sacrificium. **Inuocauit super illud fortissimū etc.** i. recognoscens dei potentia per quā cōseruauerit eum a laban ipm psequete: z ab esau sibi occurrēte.

seruū suū: z ego seqr paulatim ve stigia eius sicut videro paruulos meos posse: donec veniam ad do minū meum in seir. Respondit esau: Oro te vt de populo qui mecū est/ saltē socij remaneāt vie tue. Non est inquit necesse: hoc vno indigeo: vt inueniā gratiā in p̄spectu tuo dñe mi. Reuersus ē itaqz illo die esau itinere quo ve nerat in seir: z iacob venit in so chot: vbi edificata domo et fi ris tentorijs/ appellauit nomē lo ci illi' sochot: id est tabernacula.

Transiuitqz in salem vrbem sichi moz/ q est in terra chanaā: postqz reuersus est de mesopotamia sy rie: et habitauit iuxta oppidum: emittqz ptes agri in qua fixerat ta bernacula a filijs emoz patris si chē cētū agnis. **Et erecto ibi alta ri: inuocauit sup illud fortissimū b deū israel.** Ca. XXXIII

Agressa est autē dina fi lia lie: vt videret mulie res regionis illius. Quam cum i vidisset sichein filius emoz euēi/

scz de domo p̄na: vbiqz tāqz verecūda iuuecula deberet stare clausa. k **U**t videret etc. Dicit enī iosephus q in ciuita te erat solēntas: id videre volebat illa die mulieres ornatas z emere silia ornāmēta. l **Quā cū.** Qui erat pnceps ciui tat' z erat p̄mogit'. ap' qd debebat ei hereditarie pncipat'. **Horaliē.** i **E**gressa ē a. di. Per dinā q egressa ē domū p̄ris significat aia vaga q egredit claustrū rōnis. l **Quā cū vi. etc.** Qui interpretat ebrius: ideo p ipm significat dia bolus: qui ebrietate superbie cecidit de celo in hūc aerē caligi nosum. t **Filius emoz.** i. subiectus alteri demoni superior i. Nam in demonijs remanserunt naturalia integra fm di onysium: et per consequens ordines fm gradus nature. **Et rapuit**

Agressa est autēz dina filia lie etc. Dic consequenter de scribitur quid passus sit iacob a sicheimitis: vbi pmo describit scelus p dine violatiōe. scdo dolus ex mutua colloctiōe/ ibi: **Locut' est itaqz emoz.** tertio scelus ex circūcisoz intersectiōe/ ibi: **Et ecce die tertio.** q̄ro me' ex vici noz cōgregatōe/ ibi: **Quib' pperat.** Circa p̄mū describit ipsius dine vaga curiositas/ cū dicit: i **E**gressa ē etc. **Et rapuit**

... de lyra ...

Dormiuit *Aug.* Et intendit aie digne filie iacobz adamauit uirginē: z lo cutus est fm sensuz vginis. Quō dgo dicit si iā dormi uit cū ea/ nisi forte virgo no mē etatis est fm hebreū elo quū: an potius p recapitula tionem post cōmēmorat qd aī factū est. p̄us enīz potuit intēdere aie ipius et amare vginē: z loq̄ fm sensuz vir ginis: deinde dormire cū il la. **Pacifici** vbi. *Lxx* interpretati sunt pacificos: z aīla trāstulit cōsummatos atq̄ p̄fectos: p quo ī hebreo legit salamim. Ex quo appa ret illud eē verū: qd. s. de la lē dixim. **Assensu** *Aug.* Paulo aī iacob lo quēs cū esau filios suos in fantes eē significat. Queri ergo p̄t: quō potuerūt tātā stragē facere: quīs illis ī cir cūcisionis dolore p̄stitūtis? **Intelligēdū** est diu h̄ ha bitasse iacob / donec filia ei grandior fieret: z filij iuue nes. scriptū est enī: Et habi tauit iuxta oppidum/ emittēs partē agri in quā fixerat ta bernacula / a filijs emoz pa tris siche centū agnis: et erecto ibi altari iuocauit su per illud fortissimū deū isra el. Egressa est autem dina fi lia lievt videret m. regionis istius *Aug.* Apparet ergo hīs v̄bis nō trāseuntē ibi man sisse iacob / sed agrū emisse: tabernaculū z arā p̄stituisse z sic diutius habitasse. Filia vero ei cū iā amicas habere posset cōdiscere voluisse fili as ciuium loci: et ita factam esse pro illa cedem et depre dationē. Multitudo enim nō parua erat cū iacob pluri mū ditato

Nico. de lyra
 a **Et rapuit** p̄ potē tiam suā. b **Et dormiuit** cū illa: eā carnaliter cogno scēdo. c **U** opprimēs vginē / p̄pter qd nō fuit ibi simplex fornicatio: sed rap̄ est stuprū. d **Et cōgluti nata** zc. eam nimis arden ter et inordinate diligendo. e **Tristemq̄ delinuit** blāditijs. i. v̄bis ipam pa cificantijs. Que aut fuerint illa v̄ba nō exprimūt: sed he brei dicit q̄ referebat ei ma gnitudinē potētie sue / p̄mit tens se eā accipe in vxorē: et q̄ sic faceret eā maiore domi nā q̄ pater ei et frēs facere potuissent. f **Qd cū au disse iacob.** i. filia suaz rap̄ z violatā. g **Siluit** / dissimulādo prudēter: quod nō poterat emendare. **Lete ra parēt.** h **Locur** est itaq̄. **Hic describit** dol̄ er mutua colloctōe: qz ipis. i. emoz z sichen

a **Seducere.** b **vi tēptationis** z prauē psuasiōis ad studia sua: fm ill. j. *Co. xv. b.* Corrupūt mores bonos collo q̄a mala. **pnceps terre illi:** adamauit eā z rapuit z dor minit cū illa: vi opprimēs vginē. **Et cōglutina ta est aīa ei cū ea** tristēq̄ blāditijs delinuit. **Et e p̄gens ad emoz patrē suū: accipe inq̄t mihi puel lā hāc iugē.** Qd cū audisset iacob / absentib⁹ fi lijs: z ī pastu pecoz occupat / siluit donec redi rēt. **Egresso aut emoz p̄re siche vt loq̄ret ad ia cob:** ecce filij ei⁹ veniebāt de agro: auditoq̄ qd acciderat: irati sūt valde: eo q̄ fedā rē opat⁹ eēt a **Sic maligni spūs** vel prauī dogmatis auctores p vnus aīe corruptionē multas corrūpere molunt. **ī isrl: z violata filia iacob / rem illicitā p̄p̄trassz.** **Locur** est itaq̄ emoz ad eos: **Siche filij mei ad besit aīa filie v̄re: date eā illi vxorē / z iugamus** a **Mutua filiaz** cū discipulis copulatio seductaz z seductiū animarū: ad diuersa scismata prostitutio est. **vicissim p̄nubia.** **Filias v̄ras tradite nob: z fili as n̄ras accipite: z habitate nobiscuz.** **Terra in ptate v̄ra est: exercete / negociamini et possidete eā.** **Sz siche ad patrē z ad frēs ei⁹ / ait: Inueniā gratiā corā vobis / z quecūq̄ statueritis dabo:** a **Carnalibus cōmēcijs carnalia munera** p̄mittunt: q̄b⁹ de lectata corrupta anima partius correptioni instatur. **Aūgete dotē: munera postulate: z libēs tribuā qd petieritis / tm̄ date mihi puellā hanc vxorē.** **Rūderūt filij iacob / siche z p̄ri ei⁹ in dolo: seui** a **Quasi que societas** christi ad belial: q̄s cōsensus tēplo dei cum idolis. *ij. Coz. vj. c.* **entes ob stuprū sororis: Nō pōssum⁹ facere qd petitis: nec dare sororē n̄ram hōi circūciso / qd** a **Nō aliter alienigene** in societate ecclesie admittunt: nisi dia bolo renūcient: z sacramētis ecclesie cōmunicēt. **illicitū z nefariū est apud nos. Sed in h̄ valebi m⁹ fēderari: si eē voluerit n̄ri filies: z circūcidat in vob oē masculini sexus: tūc dabim⁹ z accipie mus mutuo filias n̄ras ac v̄ras: z habitabimus vobiscū: erimusq̄ vnus ppl̄s: Sinaut circūcidi nolueritis: tollemus filiaz nostrā z recedemus.** a **Ministri sathane** sicut p̄nceps eozū transfigurāt se in mini stros iusticie: vt decipiant aīas superstitione sua. **Placuit oblatio eoz emoz z siche filio ei⁹: nec distulit adolescēs quin statim qd petebat exple ret. Amabat enī puellā valde: z ipe erat inclyt⁹ in omī domo patris sui. Ingressiq̄ portā v̄rbis** a **vel ad populū.** b **In hebreo salamim:** vnde patet verū quod supra de salem diximus. **locuti sunt ppl̄o: Viri isti pacifici sunt: z volunt habitare nobiscū: negociēnt in terra et exerceāt eam: q̄ spaciōsa z lata / cultozib⁹ indiget: Filias eoz accipiem⁹ vxores: et nostras illis dabim⁹. Unū est quo differēt tm̄ bonū: si circūcidam⁹ ma sculos n̄ros ritū gētū imitātes: z substātia eoz z pecora z cūcta que possidēt n̄ra erūt: Tantū in in hoc acq̄escam⁹: z habitātes sil / vnū efficiem⁹** a **Tales fuerūt quidā** in p̄mitua ecclesia: q̄ circūcisionē et ri tus iudaicos religioni xp̄iane necessarios esse dicerēt: q̄bus d̄z *Gal. v. a.* Si circūcidamini: xp̄s vobis nō p̄derit. hos Paul⁹ celebrato conuentu q̄si in dolore circūcisionis occidit: cum eos gladio spiritus a societate fidelū sequestrauit. **ppl̄m: Assensu sūt oēs circūcisus cūctis manib⁹.**

emoz z siche petētib⁹ veraci ter dinam p m̄rimonio: r̄nde rāt filij iacob dolose q̄ cōsen / tirēt m̄rimonio si oēs masculi ciuitatis circūciderent: cogitā tes tūc inuadere ciuitatē q̄nvi ri nō possent se defendere: et cōsenserūt in hoc emoz z siche filij eius: cōfidētes de verita te verboz filioz iacob: z sic in duxerūt ppl̄m ciuitatis ad cir cumcisionē. z p̄tz l̄ra vsq̄ ibi: **Et substantia zc.** istud nō erat ī pacto: sz hoc dixerūt vt facilius inclinaret ppl̄m ad circūcisionē. **Vel alr p̄t sic in telligi.** **N̄ra erūt:** qz sicut cōi cabimus cū eis in m̄rimonijs cōiungēdis: ita z in bonis. bo na enim amicoz n̄roz dicunt n̄ra fm p̄m li. **Ethi.** **Hebrei** aut aliter exponūt cōiter istaz partē dicētes q̄ filij iacob nul lā dolositatē fecerūt: et qd. s. dictū est: **Rūderūt ī dolo: di cunt caute vel prudēter:** qz di ctio hebraica q̄ ibi ponitur est equoca: z accipit aliq̄n p do / lo z aliq̄n p cautela bona. vo lebāt enī ppl̄m ciuitatis indu cere ad ritū circūcisionis: non cogitātes tūc eos iterficere sz societate cū eis inire: sz emoz et siche dolum fecerant: qz p̄dixerunt populo ciuitatis **q̄ oia bona** **Et rapuit / trahens** eā ad p̄sensuz mortalis culpe. **Et dormiuit cū ea / in ducendo ad effectū.** c **U** opprimēs / nō accipit hic vi pprie: quia diabolus nō p̄t aliq̄e ad p̄ctm̄ violēter indu cere sz accipit hic ip̄proprie: sic de xpo d̄z *Lu. xxiij. d.* **Et coe gerūt eū zc.** e **Tristemq̄ blāditijs deli.** aliq̄n enī post p̄ctm̄ p̄p̄trātū p̄ctōz icipit do lere: sz ne ad debitā p̄niam p ueniat diabol⁹ ei blādīt p̄mit tēdo sibi diuīe misericōdie magni tudinē et sc̄toz grauiora p̄ctā reducēdo ad memoriā: vt da uid z b̄ti Petri z consimiliū. **Accipe mihi inq̄t pu ellā hāc iugē.** q̄rit enī diabo lus vt cū aīam traxit ad culpā ip̄am vltērius trahat ad peccā dī cōsuetudinē: vt sic ei insepa rabiliter coniūgatur: z ad hoc querit aliquādo superioris de monis adiutorij: sicut ī ange lis sanctis inferior adiuuatur a superiori: sicut p̄tz **Daniel.** *r. d.* Dixit enī angelus lo q̄ns danieli **Nemo adiutor est m̄ hi nisi michael p̄nceps noster.** Sz duo fratres dine p quos significantē predicatores euā gelij: qui ad predicandū *Luc. x. a.* mittunt combinati: arre ptis duobus gladijs / scz ora / tione et predicatione inuadūt ciuitatem diaboli: et sic tollūt sororem suam de domo siche: id est diaboli per veram peni tentiam eam ad statuz gratie reducendo.

Plus in ethicis

Doralie

D

Editato: sed filij ei in hoc facto noiant / qsi pncipes & auctores.
 a **Arreptis duo** rē. **Stra.** Sic pastores ecclie pctm car/ nts vel aie vlcisci debent gladio spūs qui est verbū dei: para/ ti vlcisci oēm inobediētiā. b **Mos pauci su.** rē. **Aug.** Hoc dicit / qz plurimū bella poterant surgere: nō q multomi/ nus haberet qz possent expugnatōi ci/ uitatis sufficere. c **Hūqd vt scoz to** rē. **Aug.** Zelus filioz iacob in vl/ tionē sorozis moraliter: cōmonet pasto/ res fidelīū curā hfe aiarū sibi cōmissa/ rū: ne violentē corporali delicto: aut for/ nicatione spūali. Paratiz sint vlcisci oēm inobediētiā: & excoicationis gla/ dio feriant stupratorem ne impunitus euadat.

Nico. de lyra

Qoia bona iacob & filioz ei essent ipso rā simplr: & sic exponit: **F**icta q possi/ det nra erūt: nō p amicitie cōicationem sed p eoz subiectōez in seruitutē: & p h volebāt eos facere pūilis cōditōis: qd intelligētes filij iacob moti sunt ad tra ctandū de interfectōe eoz: qz nō seruā ti fidē nō est fides obseruāda. **S**ed con tra hoc videt / qz iacob. j. xlix. a. incre/ pat simeon & leui vocās eos vasa iniq tatis bellantia: qd cōiter exponit a do/ ctōribus nris de interfectione sychimo rū: & sic notant in hoc facto de dolosita te ppter quā increpant a pfe. **D**icēdū q aliq hebrei contradicentes cōiter di/ ce expositioni istius passus exponunt illud de dolo eozum cōtra ioseph: vt vl debit qm erimus in illo loco. **A**lij autē hebrei exponūt illud partim de ioseph: & partim de sichimitis: sed dicūt q p nō increpat eos de dolositate erga sichimi tas s; de nimia crudelitate. vnde dicit j. xlix. a. **D**aledict' furor eoz rē. s; illa expositio nō videt cōsonare fini huius ca. vbi cū iacob increparet filios de inf ectōe sichimitaz / nō excusauerūt se p h q emoz & sichem mutassent pactū & vel lēt eos redigere i puitutē: s; solū p vio/ lētiā factā sue soroz: & tū nō est verisile q ipi tacuissent si fuisset verū. a **E**t ecce. **D**ic cōsequēter de scribit scelus de interfectōe circūcloz: exā enī receperāt circū cisionē nec fecerāt fraudē / vt supradictū est p m expositionē do ctōrū catholicōrū / pessime fecerūt interficiēdo illos: p m aut he breos nō fecerūt malū / qz excusant eos mō supradicto. **Q**uan tū tū ad factū occisiōis lra vniformit' exponit p m vtrā qz opini onē cū dicit: **E**t ecce die tertio. circūclisi enī graui' affligunt' ex circūclisōe tertia die qz pma die: & iō vsqz ad illā diē distulerūt eos inuadere. b **Arreptis duo** rē. **L**icet enī ipa h fct ali

Nico. de lyra

Interea locu / **Ca. XXXV** tus est de' ad ia. **P**ostqz mo yses descripsit statū iacob vt in/ cipientis & pfectis. **D**ic cōsequēter de scribit statū ipi' vt pfecti: rē mo descri/ bit statū pfectōis ei' in terra chanaan remanēdo. scdo ab esau in egyptū trā/ seūdo. xxxvij. ca. **A**d huc pmo stat' ei' p fectōis describit. scdo ab esau discernit xxxvi. ca. **A**irca p m sic pcedit: qz eius pfectio pmo ostendit ex eminētia cōtē/ platiōis. scdo ex patientia in aduersis. ibi: **A**gressus aut inde. tertio ex reuerē tia i obseqō p ris. ibi: **V**enit etiā. **P**ri mū describit ex trib'. pmo ex diuina al locutiōe: cū dicit: a **I**nterea locu tus est dñs ad iacob: **A**d psolandū enī cōtra timorē p ptozū circūstatiū: sicut dictū est in fine ca. pce. b **S**urge & ascende bethel. i. ad montem moria: **l**ocus vocatus est be thel ab ipso iacob: vt supradictum est. xxxvij. cap. c **S**acqz altare dño

Et ecce die tertio quando gra/ a uissimus vulnerum dolor est: ar b reptis duo iacob filij / simeon et leui frēs dine / gladijs: igressi sūt vrbem confidenter: interfectisqz oībus masculis / emoz & sychē a **A**uferētes aīaz heretica pzanitate deceptā pariter necauerunt: tollentes di/ d societate diaboli: factū tū h p se facin' e qd etiā iacob displicuit: s; i ecclia. pphētia fuit. nam de domo sichem sorozem suam. **Q**uibus egressis irruerūt s super occisos ceteri filij iacob: & depopulati sunt vrbem in vltio nem stupri: oues eoz & armēta & asinos: cunctaqz vastantes que in domibus & in agris erāt: par uulos quoqz et vxores eozū du xerunt captiuas. **Q**uibus pātra tis audacter iacob dixit ad sy meo & leui: **T**urbastis me: & odi osum fecistis chananeis & phe/ receis habitatoribus terre hui'. b **M**os pauci sumus: illi congrega ti percutient me: & delebor ego & c **D**omus mea. **R**espōderūt: **N**ū quid vt scorto abuti debuere so/ rore nostra.

ctis iacob. **N**ā nō redarguit simeon et leui de dolositate nec iniusticia: sed solum ex hoc qz posuerant iacob cum familia sua in periculo: cum essent pauci respectu habitatorū terre. vnde dicit infra: **T**urbastis me & odiosū me fecistis chananeis nos pauci sumus: illi cōgregati percutient me: & delebor ego & to/ ta dom' mea. **E**x quo pty qz si familia iacob esset in tāto nume ro vt verisimiliter posset aduersarijs resistere qz iacob appro/ basset facta filiozum: quod non fecisset si dolū proprie loquēti do fecissent siue iniusticiam.

Ca. XXXV

Interea locutus est dñs a **D**eleta domo diabo/ ad iacob: **S**urge & ascē b **L**i: redeundū est ad domū dei. **D**e bethel / et habita ibi: **S**acqz al/ c **N**ō dicit mihi q apparuit tibi: qz forte ibi filius apparuit: & p hoc dicit: aut i aliquo genere locutionis numerandum est. **T**are deo qui apparuit tibi quan do fugiebas esau fratrem tuum. **J**acob vero cōuocata omni do **I**n in domo dei idola esse nō debent. **M**o sua / ait: **A**bijcētē deos alie/ **I**ntus. **N**os q i medio vestri sūt: & mūda

minant: iō subdit: **D** **J**acob vero cōuocata rē. **B**on' enī prelati debet esse valde sollicitus vt male reliqē predicte a suis sub/

os fratres nō solū ex pte patris / sed etiā matris tū isti vocant' hic fratres dine: qz magis ostenderūt se dolere de eius viola/ tione qz alijs. nec est intelligendum q fuerint soli in occasione si chimitarū imo cū eis fuerunt famuli & alijs fratres eoz eis assu/ stentes / sicut pty ifra. c **Q**uibus egressis. s. de domo si chem. d **I**rruerūt sup occisos rē. **A**d accipiendā predā: & pty littera e **Q**uibus patratris. **D**ic descri bit metus ex cōgregatione vicinōz. ti/ mebat enī iacob ne ppli circūstantes q erāt amici sichimitaz congregarent' et ipm cū filijs & familia psequerent' & de lerēt: sed perterriti a deo nō fecerūt: vt habet ca. seq. & pty lra. **S**ciēdū tū q h. s. **Q**uibus patratris audacter: nō est in hebreo: sed est additū a trāslatore: s; in cipit verus: **E**t dixit iacob.

Additio

In ca. xxxij. vbi dicit in postilla. **E**t quod supradictū est responderūt in dolo / dicit caute vel prudenter. **A**dditio. **D**ictio hebraica que hic ponit. s. myrina nullo modo significat prudentiā vel cautelā: sed solū fraudez vel dolū: vt pty veritatē idiomatici sci/ entis: & ideo alia expositio est magis lit tere consona: pōt tū sustineri opinio di centiū q filij iacob in hoc casu nullam dolositate fecerunt. **N**ā dolus aliquā do improprie accipit p bona cautela: sic cū **A**pl. ij. **C**oz. xij. e. ait: **C**ū essez astur' dolo vos cepi: vt. s. in additiōe xxxij. c. **E**t iō qz sichimite nullā petierit veniā de tanta iniuria illata iacob & fi lijs suis: iō nec ipi pacē cōcesserūt: sed solū pmiserūt q possent cū eis federa/ ri si circūciderent: nō aut pmiserūt pfe deratōez: sed sichimite retulerūt dicta filioz iacob addēdoqz iā erāt pacificati cū eis dicētes: **A**iri isti pacificati sunt nobiscū rē. & iō filij iacob ex h q absco derūt ppositū suū inimicis suis nō vi den' peccasse: qz licitū est vti in iudis s inimicos: vt vult sanctus **T**ho. in scda scde: presertim estimando factum ex dl

Nico. de lyra

altare dño. i. reddas sibi grās de h q te cōseruauit in tua pegrinatione: & multiplicauit te in bonis spūalibus et tpalibus. scdo ostēdit ei' pfectio in sue familie purgatione / cū dicit: d **J**acob xō cō. rē. **D**oc aut dicit: qz ra/ **A**bolaliter. a **I**nterea locut' est dñs ad ia. rē. **D**ic agit de recessu boni plati cū suis s; dicit' a pctō ribus ne p malos corūpanē. **S**ic fecit **P**aul' vt h' **A**ct. xij. b. **C**ū qdā indu rarent et nō crederēt maledicētes viā dñi corā mltitudine: discēdens ab eis se gregauit discipulos: & qm in bonis re cedētib' a societate maloz aliq sunt ali qm qui ex societate maloz p traherūt ali qs malas reliqas q cōpetētē idola nō **J**acob vero cōuocata rē. **B**on' valde sollicitus vt male reliqē predicte a suis sub/

¶ Civitatez arbee. Hiero. Pro arbee in xxx. campū habetur / cum hebron in monte sit. Eadem autem civitas antiquitus mābre ab amico abrae dicta est. Civitate arbee zc. Hiero. Angeloz vel scāz aīarū / qb' appositū nulla remanente sollicitudine tēptatio num / vel periculo peccatorū.

Additio

¶ In cap. xxxv. vbi dicitur in postilla: Sed queritur quomodo ista debboza erat cum iacob zc.

¶ Additio. j. Dic querunt hebrei et ut videt rōnabiliter cur tanta sit hic mentio de morte debboze nutriticis rebecca: z de mō sepulture eius: intm q' vocatū est nomē loci sepulture illi' quercus flet'. Et quo p'z q' factus fuit stenu magnus z notabilis p' ear' cū tñ iā esset valde senex: z antiquior rebecca: z tñ de morte rebecca q' valde dignior erat nutritice sua nulla sit mētio hic nec alibi. Ad qd dicit q' rebecca mortua fuit añz veniret iacob ad p'rez d' mesopotamia: qd p'z ex hoc q' d' infra eo. ca. Venit iacob ad isaac patrē suū in mābre zc. nō faciēs mētionē de m're / qd absqz dubio fecisset si p' tūc vixisset: p'sertim cū rebecca multū diligebat iacob: z ipa' p' curauerat sibi bñdictionē: z etiā hec pncipalis fuit in missione ipius in mesopotamiā / z in p'trahēdo m'fimonū cū filialib' laban: vt p'z. s. xxvij. nō ergo verisile est q' nō fieret mētio de accessu iacob ad tantā z ad talē matrē: sed q' ipa' nō vixebat: id nō sit de hac mētio. Cōsequēter etiā dicit q' sepultura rebecca fuit facta latēter de nocte / eo q' isaac nō poterat ire ad sepulturā suā: cū iā ante diu senuerat / z caligauerat oculi eius: vt. s. Gen. xxvij. a. nec etiā iacob poterat interesse sepulture: q' ad huc erat i mesopotamia. Esau autē nō honorasset eā debito mō ppter bñdictionē quā pdiderat ipi' ca. An ex hoc dicit q' isaac senex ordinavit vt sepeliret de nocte latēter / ne palā deficeret sibi honoz: debet. Et eadē rōne scriptura nō facit mētiōz explicitā de sepultura rebecca / eo q' fuerat sic latēter facta: s' ad huc iplicite sacra scriptura fecit mētiōz cū de sepultura debboze nutriticis: tāta fecit mētiōē vt dicitū est: vñ vocatū est nomē loci illi' querc' flet': q' ibidē iacob pncipalit' fleuit matrē suā: p' cui' honore nutriticē et' honorifice sepeliuit: in q' satis ostendebat q' cū valde maiori honore sepeliuisset m'rez si in ei' morte interuisset. Eadē rōne dicit q' non sit mentio de morte lie: nec qñ nec quō fuisse sepulta. s. ppter honozē rebecca m'ris iacob: ne videret q' maior honoz impendebat lie vxori iacob q' rebecca m'ri ei'.

¶ In eo. ca. xxxv. vbi dicit in postilla: Abijt tuus videt dedisse ipi' iacob materiam iusticie q' patietie: z ppter hoc enī priuauit ipm ruben p'mogeniturā: vt. j. xlix. ca.

trē suū in mābre ciuitatē arbee: a hec est hebron in qua peregrinatus est abraā z isaac. Et cōpleti sunt dies isaac / centū octoginta

annozū: cōsumptusqz etate mor- a tuis est: z appositus pōpulo suo c senex z plen' dierū: z sepelierunt d eum esau z iacob filij sui.

¶ Et q' dat itelligi q' ipa iā erat defūcta. a ¶ In mā. Nomē est regiois in q' erat ciuitas arbee: q' alio noie vocata est hebrō: vt. s. expositū est. xxij. b ¶ Cōsumptusqz zc. s. morte naturali. c ¶ Et apposit' est pplo suo .i. ad lymbū sanctorū patrum. d ¶ Et sepelierūt eū esau zc. Licz ibi fuerint alij multi ppter honozē sepulture: tñ isti duo expmūt tāq' pncipales zc.

Additio

¶ In eo. ca. xxxv. vbi dicit in postilla Erant autē filij iacob zc.

¶ Additio. iij. Nō videt aliqua rō sufficiens quare vtcunqz Ruben peccauerat noiarēt filij iacob z ipse ruben: vñ qdā dicit q' p'ctm ruben dedit occasione ipi' iacob q' de cetero cessaret ab illo actu generationis / eo q' viderat p'mogenitū suū incidisse in tāta enormitatē p'cti: z id cū dixisset / q' illū. s. iacob m' nime latuit. s. p'ctm p'dictū / statim subdit: Erant filij iacob. xij. q. d. ppter istā causam clausus est numer' filioz iacob in. xij. tñ: q' ampl' cessauerat a gnātōe cā p'dicta.

Replica

correctorij contra Burgen. In ca. xxxv. vbi postillator dicit peccatū ruben dedisse iacob materiā iusticie quā exercuit p'riūado eū p'mogeniturā: quod tñ nusqz legit / sed potius p'trariū. Infra enī. xlix. ca. iacob bñdicens ruben dixit: Ruben p'mogenitus meus zc. sed q' dixit eū aquā effusam p' quod designat regnū rōne p'mogeniture sibi debitū translātū in iudā z sacerdotiū in leui: hoc dixit vt p'pheta p'uidens / nō vt pater p'riūans: nō igit docuit cōtra ruben iusticiā: vt vult Burgen. sed potius cū eo patietiā / vt vult postillator. ¶ Itē i eo. ca. cū postillator dixisset q' filij iacob enumerant in tēxtu occasione ipi' ruben: qd Burgen. egresse rens dicit dictū absqz rōne: cū tñ inspiciendo suā rōnē incidit in idē. dicit enī p' p'ctm enumeratos filios iacob. q. d. ppter illud p'ctm clausus est numerus filioz iacob in. xij. tñ. Ex q' sequit q' ruben fuit occasio illi' dinumeratiōis: qd Burgen. improbat: sed rō quā Burgen. adducit / multipliciter peccat in eo q' dicit iacob ppter p'ctm ruben de cetero nolle generare. p'mo q' generatio patriarchaz erat ad dei cultū z ad pplm dei multiplicādū: nō igit debuit iacob hūc cultū ppter p'ctm ruben impedire. Secdo q' iacob sicut supra noe accepit mandatū de generādo: dictū est enī ei. s. eo. ca. Cresce z multiplicare gētes z ppli nationū erūt ex te: nō igit debuit iacob esse t'āsgressio: d' uini p'cepti ppter p'ctm rubē. Tertio q' in additiōe p'cedēte dicit Burgen. q' iacob exercuit iusticiā p'tra p'ctm ruben: qd siue rū est nō debuit ab actu generatiōis abstinere: dictū igit Burgen. figmentū videt sine rōne ne dicā cōtra.

Nico. de lyra.

¶ Eant sunt gene La. XXXV ratios esau. Postqz descripta est pfectio ipius iacob. Dic psequēter describit ei' ab esau separatio: vbi gnatio esau q'ntū ad filios p'ponit. scdo a iacob secernit / ibi: Tulit autē esau. etio gnatio esau q'ntū ad nepotes subligit / ibi: De sūt autē gnatiōes esau. Ad intelligētiā eoz q' dicitur sūt in hoc ca. et in alijs silibus cōsiderādum: q' in veteri testamēto ac nouo frequēter reperit q' eadē psona pluribus noibus noiat: sicut hic idē homo vocat esau edom z leir: z in nouo testamēto idē homo vocatur simon petrus z cephas. Itē sicut in latino idē nomē propriū variat in principio vel in fine vel medio sicut cholinus: cholus: nicolaus: q' vñū nomē iporant: ita est in hebreo vt chonias: iechonaz: iechoniā. Cōtingit autē frequēter q' eadē psona nūero vno noie exprimit in vno loco sacre scripture: z alio nomē in alio loco: z sicut eadē psona noiat in pluribus locis sub vno noie: variato tñ p'dicto modo hic z ibi. Et ex his ptingit q' alij qui suspicant q' sint diuerse psonē: cū tñ sit vna predictis modis varie noiat: his dictis applicemus ad textū: b ¶ Esau accepit vxores zc. Ada: ista noiat est iudith. s. xxvj. ca. c ¶ Solibama. Hec nomiat est basemath / vt dicit ibidē. filiam anc

Ca. XXXVI

¶ Sunt autē ge- neratiōes esau: a ¶ Recapitulatio añ mortem enī isaac factū est hoc. b ipse est edom. Esau accepit vxores de filiabus chanaan: ada filiam elon ethei: z c oolibama filiā ane filij se- beon euei: Basemath qz e filiam hismael sororem nabaioth. Deperit autem f a ¶ cui' scriptura in iob recordat. ada eliphaz: basemath ge-

Nico. de lyra

¶ Filiam ane. filij sebeon. Infra eo dem capi. dicitur q' ana fuit filius sebeon: quomodo ergo dicitur oolibama filia duo rū scilicet patris z filij? Respōdent hebrei q' sebeon qui erat paganus parū reputabatur legem matrimonij: z ideo libidine ductus cōcubuit cum nuru sua scilicet vxore filij sui ana: z inde generata ē oolibama: et sic filia fuit sebeon carnalis / z filia ane putatiua: sed q' nō est verisimile q' esau saltē pro reuerētia patris sui isaac qui adhuc vivebat accepisset vxorē ita viliter natā: ideo aliter potest dici q' fuit filia ane naturalis: z filia patris sui sebeon adoptiua: sicut manasses z ephraim fuerunt filij naturales ioseph: vt seph z filij adoptiui iacob patris ioseph: vt habetur infra. xlvij. capi. Potest etiam dici q' pueri alicuius noiant etiam aliqñ filij sui ipsoz / sicut laban filios filiarū suarum vocauit suos filios: vt habetur supra. xxx. cap. e ¶ Basemath qz filia hismael. Ita. s. xxvij. ca. noiat e melech. f ¶ Deperit autem ada eliphaz. Dicit Hieronymus q' iste est eliphaz themanites: de quo sit mentio in libro iob. ¶ Solibama a ¶ he sunt generatiōes esau zc. In hoc capi. nō occurrit mihi sensus mysticus notabilis vsqz ibi: p. ij. Iste est ana

Alstanue

Eliphaz

Moralit

Questi. p. historia. **Q**uere potest cur esau post mortem patris dicat abuisse in seir et recessisse a fratre cum iam quoniam venit iacob in seir dicat habitasse. Sed fieri potuit ut iacob fugiente in mesopotamiam: esau dolore precepte benedictionis a parte recesserit: et habitauerit in seir viginti annis quibus iacob abfuit. Qui reuerso reconciliatus rursus de seir reuersus cum fratre suo donec paterviueret: quo mortuo a fratre recessit: quod diuites erant et simul habitare non poterant. **I**sti filij seir etc. Hiero. Postquam enumerauit filios esau: alius repetit qui ante esau in terra edom principes extiterunt ex genere horreorum qui liberi interpretantur. In deuteronomio manifestum scribitur quod uenerunt filij esau et infectis horreis terram eorum hereditauerunt. **S**tra. Filij seir etc. Id est liberi qui sicut in paralipomenon legitur primo habitauerunt in monte seir: quibus expulsi idumei habitauerunt pro illis.

Horrei **E**rat autem soror. Hiero. Hec est thamna de qua supradictum est: et thamna erat concubina eliphac primogeniti esau etc. Ideo horreorum recordatur: quod primogeniti filiorum esau ex filiabus eorum accepit concubinam. **O** autem dicitur theman et cenech et amalech: et reliqua. Sciamus propterea regionibus et gentibus idumeorum ex his uocabula imposita. **I**ste est ana etc. **S**tra. Quidam simpliciter aq̄s calidas huc in deserto repperisse dicunt que uocantur thermas. **H**iero. Iste est ana qui inuenit iammim in deserto: cum pasceret asinos sebeon patris sui.

Thamna **M**aria apud hebreos de hoc caplo disputant. Apud grecos enim et nos silentiū est. Alij putant iammim maria appellata. **H**ieronymus enim scribitur lris et uolunt illam pascere asinos aquarum congregationes repperisse: que iuxta idioma hebrece lingue maria dicuntur: quod stagnum reperit quod in heremo difficile inuenit. **N**onnulli putant aq̄s calidas lingua punica que hebrece cotermina est hoc nomine significari. **S**unt qui arbitrantur onagros huc asinabus admisisse: et huiusmodi repperisse concubitu ut velocissimi nascerentur asini qui uocantur

Therme uente

Nico. de lyra

Quolibama edidit hieus iste uocat iaus. i. Paral. i. c. b. **E**t hielō / iste uocat ialā ibidē. c. **L**u / lit autē esau. **H**ic sequenter describitur separatio predictorum a iacob. **C**onsiderandum tamen quod ista separatio fuit facta ante mortem isaac: quod ipso uivente esau cum familia sua mansit in monte seir: ut. s. dicitur est. xxxij. ca. sed appropinquante morte isaac uenit ad sepulturam ipsius: et ad tempus mansit ibi: et postea rediit ad locum predictum separatim totaliter a iacob: et pertransiit. **H**e sunt. hic reuertitur scriptura ad describendam generationem esau contra ad nepotes et remotos. **U**t tamen conuenienter describat repetunt aliquid de filiis esau: ut ad nepotes procedat. **P**rimo ergo permittuntur simplices persone. **S**ecundo in dignitate constitute: ibi: **H**i duces / dicitur igitur. **H**e sunt generatio. esau patris edom. **H**ic accipit edom pro nomine regionis idumee que dicta est edom ab esau: qui altero nomine etiam uocatur est edom: ut predictum est: et idem dicitur pater illius terre: in quantum tale nomen accepit ab eo.

Rahuel. oolibama edidit hieus et hielō et chore. **H**i filij esau qui nati sunt ei in terra chanaan. **T**ulit autem esau uxores suas et filios et filias et omnem animam domus sue et substantiam et pecora: et cuncta que habere poterat in terra chanaan: et abiit in alteram regionem: recessitque a fratre suo iacob. **B**iuites enim erant valde: et sibi habitare non poterant: nec sustinebat eos terra peregrinationis eorum propter multitudinem gregum. **H**abitauitque esau in monte seir: ipse est edō. **H**ec sunt generationes esau patris edō in monte seir: et hec nomina filiorum eius.

Eliphac filius ada uxoris esau. **R**ahuel quoque filius basemath uxoris eius. **F**ueruntque filij eliphac

themā / omar sephuc / et gatham / et cenech / et chore. **E**rat autem thāna concubina eliphac filij esau: que peperit ei amalech. **H**i sunt filij ada uxoris esau: **R**ahuel / naath / et cara / semma / et meca: **H**i filij besemath uxoris esau. **I**sti quoque erant filij oolibama filie ane / filij seboim / uxoris esau: que genuit ei hieus et hielō et chore. **H**i duces filiorum esau: **F**ilij eliphac primogeniti esau: dux theman / dux omar / dux sephuc / dux cenech / dux chore / dux gatham / dux amalech. **H**i filij eliphac in terra edō: et hi filij ada. **H**i quoque filij rahuel / filij esau: dux naath / dux cara / dux semma / dux meca: **H**i autem duces rahuel in terra edom: **I**sti filij basemath uxoris esau. **H**i autem filij oolibama uxoris esau. **D**ux hieus / dux hielō / dux chore. **H**i duces oolibama filie ane uxoris esau. **I**sti filij esau et hi duces eorum: ipse est edom.

Isti filij seir horrei hitatoris frater: lothan et sobal et sebeo et ana et dison et eser et disan. **H**i duces horrei filij seir in terra edō. **F**acti sunt autem filij lothan: horrei et heman. **E**rat autem soror lothan thamna. **E**t isti filij sobal: alubam et maneeth et hebal: sephi et onā. **E**t hi filij sebeo: achaja et anā. **I**ste est ana qui inuenit aquas calidas in solitudine

ab eo. **E**t fueruntque etc. primogeniti esau. **E**t theman / ex cuius nomine patet nominatum terram illam. **G** **O**mar / ille uocat omath. i. Paral. i. b. **S**ephuc / iste uocat sephi ibidē. i. **S**atham / et iste gether. **K** **E**rat etc. **C**ubina. **H** accipit cubina pro uxore scdaria et admittit dyolūtate uxoris principalis sicut. s. dicitur ē. xxx. ca. de cubina abrae que peperit et amalech: a que denominati sunt amalechite. **L** **H**i sunt filij ada. s. predicti. **S** **P**er hoc uideatur: quod inter eos nominatus amalech que peperit thāna / ut dicitur est. **D**icendum quod fuit filius thāna naturalis et filius ada adoptiuus: quod thāna fuit concubina admittens ad matrimonium ipsius eliphac: sicut filij bale nominati filij rachelis. s. ca. xxx. **M** **H**i duces. quod aliquid de primogenitis ascenderunt ad ducatum. **P**ostquam nominati eos ut personas singulares: hic consequenter nominati eos ulterius ut duces. **C**irca quod notandum quod de filiis esau exierunt primo duces: postea reges: quod secerunt sibi regem. **T**ertio iterum regnum reductum fuit ad ducatum: sicut filij israhel primo habuerunt iudices: postea reges: et saule usque ad captiuitatem babilonis: et tertio duces post captiuitatem babilonis. **P**rimo ergo enumerantur duces qui precesserunt regnum in filiis esau. **S**ecundo reges ibi: **R**eges autem. tertio duces qui fuerunt post regnum / ibi: **H**ec ergo nomina ducum. **P**rima adhibet in duas. s. in parte principalem et incidentalem. **S**cdā ibi: **I**sti sunt filij seir. ergo primo loquitur de ducibus qui descenderunt ab eliphac primogenito esau / ibi: **D**ux themā etc. **S**cdō de ducibus qui descenderunt a rahuel scdō filio esau di. **H**i quoque filij rahuel etc. **N** **I**sti filij seir. **H**ec est pars incidentalis: quod. s. dixerat quod thāna fuit concubina eliphac primogeniti esau: qui fuit soror cuiusdam ducis illius terre nomine lothā: ut patet in lra: ideo occasione huius enumerantur duces illius terre qui non fuerunt de genere esau / dicens: **I**sti filij seir horrei. **I**ste seir non fuit esau: sed alius qui fuit ante eum: quod patet ex hoc quod additur: **O** **H**orrei / illi enim qui habitauerunt illam terram ante esau et filios eius uocati sunt horrei: sed filij esau expulerunt eos de terra et domiati sunt ibi: ut habet **D**eut. ij. c. et patet lra ex dictis usque ibi: **P** **F**ilij lothan etc. **I**ste heman. i. Paral. uocat ab obimā. **Q** **F**ilij sobal: alubam etc. bic. i. Paral. uocat aluban. **R** **E**t hi filij sebeon etc. **H**errei dicitur: **S**ulas in solitudine. dictio enim hebraica que ibi ponitur lingua punica: que affinis est hebrece significat calorem aquarum et hanc

significationem secutus. **I**ste est ana. **P**er istum anā qui interpretatur donatus mibi: intellegitur clericus deuotus secularis uel religiosus qui est deo donatus ad seruicium sibi humiliter et deuote: ideo subditur: **Q**ui inuenit aquas calidas in solitudine cum pasceret asinos patris sui. **P**atet enim talis clericus uel religiosus: est superior suus uel placatus eius asinos pascit quoniam ad eius uoluntatem humiliter officia libenter facit: et inuenit aquas calidas per quas designatur lachryme contritionis ex recordatione suorum peccatorum et lachryme deuotionis ex dilatione celestium bonorum.

vocant iamin. Alij dicunt q equarū greges ab asinis p̄mus fecit ascēdi/ vt muli p̄tra naturā nascerent. a ¶ Isti duces de p̄cedētibz ait: qui de seir: nō de his quos hic incipit numerare qui de esau sunt. b ¶ Reges aut. Sciendū q non oēs reges cōmemorat qui fuerūt anq̄ haberēt reges filij isrl: quoz primus saul: sed hos oēs tm̄ qui regnauerunt anteq̄ mozeret moyses. ¶ Reges aut. Secundu tps quo videbat scriptoz cōmemorat: cū aut seir q̄ istos genuit ibi habitaret nondū veniēte esau i terrā illā: ab eo vocabat terra edom. ¶ Aug. Nō mirū q̄ numeratibz ab abraā p̄ esau patrē gētis edom ad quē per rabuel filiū esau/ r cara filiū rabuel: r iobab filium cara cui successit balach: q̄ primus fuit rex in terra edom vsqz ad vltimū regē quē noiare potuit moyses: plures generationes inueniūt tur q̄ numerant ab abraā p̄ iacob vsqz ad moysen. Illic enī inueniunt fere. xij. ¶ Sic aut vsqz ad moysen ferme septem. Fieri enī potuit ideo plures ibi noiā rennir: qz citius moriendo plures alter alteri successerunt: sic cōtigit vt aliū or: dinē sequens mattheus ab abraaz vsqz ad ioseph quadragintaduas generati/ ones numeret. Lucas alio ordine: non per Salomonē sicut ille: sed p̄ nathan lxxv. In illo enī ordine vbi plures numerant citius mortui sūt q̄ hic vbi pauciores. c ¶ Busan. Dico. Quē quidā suspicāt esse iob: vt in fine voluminis isrl: additū est. Sz hebrei asserūt eū de stirpe nachoz gnātū/ vt iā supradictū ē. ¶ Ioseph cū

Nico. de lyra

significatiōe secuta est trāslatio nostra: et fm̄ hoc exponit de aqs calidis orientibus p̄ modū fontis r exuntibus de terra vbi sunt vene sulphuree ex quibus aq̄ p̄trabit calorē/ cuiusmodi fōtes in pluribz terris inueniunt. Hebrei aut dicit q̄ fecit ascēdere asinos super eq̄s r sic adinuenit modū generationis mularū q̄ generant ex asino r equa: r hoc videt cōcordare lfe sequēti / cū dicitur: a ¶ Cū pasceret zc. Aliqui libri habent asinas: sz falsa est lfa. b ¶ Amadā. Ite vocat iachan ibidē c ¶ Reges aut. Hic reuertit scriptura ad enumerādū reges de stirpe esau in tra edom anq̄ filij isrl haberēt regē. ¶ Balach filius beoz. Ite nō est balach qui p̄duxit balaā ad maledicēndū filios isrl: vt habet Nūe. xxi. a. qd̄ p̄t ex b q̄ iste dicit filius beoz: ille aut filius sephoz. Ite qz iste dicit rex edom ille aut fuit rex moab. f ¶ Et regnauit p̄ eo iobab. Aug. sup hūc locū: r Ambro. sup eplam ad Rom. dicunt q̄ iste iobab fuit ipse iob: sed hebrei dicunt p̄trariū / dicētes q̄ descendit de nachoz fratre abrae: vt. s. dictū ē. xxij. ca. g ¶ Filius badadi. j. Para. vocat badad: r nomen vrbis ei phou. r. i. Para. dicit phou: r appellat vroz ei meeabel filia matred filie amicaad. Ista meeabel dicit h filia duoz hoim: qz fuit filia vnius naturalis: r filia adoptiua alteri: vt. s. expositū est de oolibama. ¶ Hec ergo noia ducū. Dicit hic aliq̄ q̄ reges p̄dicti nō numerat nisi illi q̄ regnauerūt vsqz ad tps moysi: r tacēt illi q̄ regnauerūt vltra de stirpe esau. Ite dicit q̄ duces q̄ numerat post illos reges fm̄ veritatē historie p̄cesserūt: sed post reges enumerant p̄ter regiā dignitatē. Sed falsitas vtriusq̄ dicit apparet

apparet p̄ illd̄ quod habet. j. ¶ Paral. j. vbi sic dicit: Adad aut mortuo duces p̄ regibz in edom esse ceperūt. i ¶ Dux thāna rē. Ex quo p̄t q̄ iste adad qui vltimo noiatur in regibus fuit vltimus rex: qz ei successerūt duces qui post eū enumerantur. Ex quo p̄t q̄ isti duces nō p̄cesserūt reges. Dux thamna. dicit aliq̄ q̄ ista fuit p̄cubina eliphaz. Et oolibama q̄ post noiatur fuit vroz esau: sed noiatur inter duces p̄pter animositatē ipsarū sicut delbora noiatur iter iudices isrl: vt habet Iudicū. iij. a. Sed istud p̄cedit ex suppositiōe falsitatis p̄dicte. s. q̄ duces hic numerati p̄cesserunt reges p̄nominatos: qz certū est q̄ thamna r oolibama mulieres p̄cesserūt p̄dictos reges: r ideo dicendū q̄ thamna r oolibama nō sūt hic noia mulierū/ sed virozū: qz in hebreo bñ inueniunt aliqua noia ppria q̄ sunt equiuoca ad virū r mulierē: tm̄ fm̄ veritatē hebraicā thamna put hic describit p̄ viro aliter punctat in hebreo q̄ vbi supra ponit p̄ muliere: sz ista differentia nō est bñ p̄ceptibilis in latino. k ¶ Dux aluba. j. Paral. noiatur aliba. l ¶ Dux mabdihel. Hebrei dicunt q̄ ab isto descendit regnū romanorum. m ¶ Habitauit aut iacob. Aliud subdit ad ostendēdū separationē ipsius iacob ab esau: p̄pter quod introductū est istd̄ capitulū. ¶ In ca. xxxvj. vbi dicitur in postilla: Dux mabdihel.

Additio. Dicere q̄ regnū romanorum descendit a duce mabdihel qui ab esau descendit est manifeste falsum r a iudeis fictum. falsitas enī huius p̄t ex hoc: nā romani q̄ cethim dicit: in hebreo fm̄ trāslatiōe chaldaicā descendunt a sanan: qui quidē ianan descendit a iaphet filio Noe/ vt habet Gen. x. a. ¶ Mabdihel dō descendit ab abraā: r p̄ p̄ns a Sem filio noe/ r sic p̄ maxima distātia inter generatiōez mabdihel r generatōz romanorū. ¶ Hic aut hoc falsum sit r a iudeis fictū p̄t ex hoc: nā ipsi cōiter fingunt q̄ regnū romanorū qd̄ est quarta bestia in reuelatione Danielis p̄tenta est vnū r idē cū regno ecclie qd̄ est falsum/ vt habet in additione sup Danie lē. vij. in respōsione ad quartum argumentū. Similiter fingunt q̄ regnū ecclie r christianorū descendat ab esau. vñ in thalmodica doctrina nephanda eccliaz christi r romanū imperiū quod vnū r idē dicit cōmuniter idumeā vocant: r istū modū nominādi tenent hebrei vbiq̄ sūt: r sic mala q̄ d̄ idumea dicunt et p̄nosticant in libro Abdie p̄phete r in alijs intelligunt esse dicta de ecclia/ quod est falsum r nullū fundamentū: vt in p̄dicta p̄phetia Abdie dño concedente declarabit.

Replica. In capi. xxxvj. vbi postillato: solū narrat opinionē hebreorū de origine r ortu Romanorū. Burgē. audacter iudeos inuadit faciens videri suā demonstrationē de re multū dubia: puta de origine romanorū: que q̄ dubia sit p̄si/ do. xv. Symo. ostēdit dicens: De autoribus vrbū plerumqz dissensio reperitur: adeo vt nec vrbis quidem romana origo possit diligenter agnosci. Nam Salustius a troianis: virgilius ab euandro. Alij conditā a romulo continent: r quo ad tempus alij scribunt quarto millenario quadragesimo. lxxxix. alij quarto millenario q̄dragesimo septimo. Si ḡ tate ciuitatis certa ratio nō apperet p̄ iij. ¶ Non mirum

Cethim

Thalmodica doctrina

Fecitq; ei tu. Hiero. Pro tunica varia Aqila interpretata / tus est astrologon. i. talarē: Symmachus manicatam / siue q; ad talos vsq; descenderet: et manibus artificis mira esset va- rietate distincta / siue q; h̄ret manicas. Antiqui enī magis co- lobijs. i. vestibus sine manicis utebant. **Grego.** Quia io- seph iter fr̄es vsq; ad finē vite iust^o ple- uerasse describit: sol^o talarē tunica ha- buisse p̄hibet. Quid est talarē tunica / nisi actio p̄sumata: Quasi enī. p̄tēsa tu- nica talū corpis opit: cū bona actio añ- oculos dei vsq; ad t̄minos vite nos re- git. **Enī moyses** caudā hostie offerri p̄- cepit: vt op^o bonū qd̄ incipim^o / p̄seuerā- ti sine cōpleam^o. **Uidetes autē** fr̄es christi s̄m carnē iudei: de q̄rū cognatiōe carnē suscepit. Sed q; vide- bāt q; ḡra virtutū in eo siebat: qd̄ testa- bāt q; p̄s p̄cipuā dilectiōez / inuidebant nec poterāt ei q̄cō pacifice loq;: et sepi^o insidias tendebāt: et patrēfamilias i be- elgebub p̄ncipe demonioz demonia ei^o cere blasphemabāt. **Putabā tē.** **Idē.** Hoc sp̄ualiter in christo impletū. **Adorabūt eū oēs reges: o. g. ser. et:** p̄ fidē. s. bonoz operū manipulos offe- rētes. **Ipe est** quē sol luna et stelle ado- rāt: s̄m illd̄: Laudate eū sol et luna: lau- e. o. s. et lu. **Ipm enī** adorant sc̄toz excel- lētia tāq; sol: et ecclē claritas tāq; luna: et oīm p̄p̄oz numerositas in stellarū fi- gura. **Quē ego tē.** Queri p̄t s̄m fram qñ a p̄e adoratus sit q; p̄ solē: et a m̄e que p̄ lunā designat. **Neq; enī** ia- cob qñ descēdit in egyptū legit adorari se eū. **Pater vō** iā defuncta erat: s; ad allegoriā recurrām q; in christo implet. **Cunq; fra-**

uente adhuc matre sua qñ iacob veniebat de mesopotamia: et anteq; venissent ad patrē suū isaac: sed istud videt contradice- re textui: qz. j. ca. isto dicit q; ioseph missus fuit de hebron a patre ad visitandū fratres suos. Ex quo patz q; ibidē manebat iacob qñ ioseph fuit venditus: et certū est q; ibidē manebat isa- ac qñ iacob venit ad eū rediens de me- sopotamia: vt habet. s. xxxv. cap. Ex q; patz q; ioseph fuit veditus postq; iacob venerat ad isaac p̄ez suū: et aliquo tpe manserat iuxta eū: sed m̄ ioseph mor- tua fuit anteq; iacob veniret ad patrē: vt habet. s. xxxv. ca. Ex quo patz q; io- seph venditus est post mortē m̄ris sue. **Ite hic dicit** q; ioseph vidit in somnis solē et lunā et stellas vndecim adoran- tes eū: et p̄ vndecim stellas intelligebā- tur vndecim fratres ei^o. Ex quo patz q; beniamin q; erat vndecim^o frater suus iā erat nat^o: et certū est q; mater ioseph mortua erat in partu beniamin: vt ha- bet. s. xxxv. ca. et sic patz q; venditio io- seph fuit post mortē matris sue. **Nec** valet p̄ dicto contrario q; venditus sit ante mortē isaac. s̄m. annis: qz p̄ hoc nō concludit q; rachel adhuc viueret: qz ex scriptura nō habet quot annis ia- cob steterit cū patre postq; venit ad eū nec ex alio loco scripture p̄t cōcludi di- ctū eoz. **Aliter** epponit qd̄ predictū est: **Num ego et mater tua tē.** Sa- cob enī videns inuidiā et odiū filioz suoz cōtra ioseph p̄pter somnia predi- cta / volens eos pacificare dixit: **Num** ego et mater tua tē. ac si diceret: mater tua iā mortua est: et per cōsequens nō posset te adorare: et ideo videt somniū friuolū quantū ad istā partē: et eadē ra- tione de adoratione fratrum tuozum. **Pater vō** rem tacitus p̄side- rabat. **Licet** enī loquēdo corā filiis vi- deret annihilare somniū: tñ intra se co- gitabat q; vere esset p̄sagiū dñatiōis ip̄ius ioseph future: qz per solē bñ pa- ter figurat cū sit p̄ncipiū caloriz et vi- tet: p̄pter quod. ij. de Animaz sol dicit pater viroz deozūq;. **Et** p̄ lunā que ha- bet dominiū sup̄ humida: intelligit ma- ter que est p̄ncipiū passiuū in genera- tione: et eadē rōne p̄ stellas intelligun- tur filij: qz recipiūt lumen a sole. **Sed** querit quomodo verū sit q; mater euz adorauerit / cū s̄m eppositionē istā iam mortua esset. **Ad** quod dicendū q; ipsa in se nō adorauit: sed in prole sua. s. in ip̄o beniamin: nec s̄m aliā eppositionē quā improbāui potest dici q; ip̄a adora- uerit in p̄sona p̄pria: qz certū est / q; nō descendit in

Nico. de lyra

Fecitq; ei tu. p̄o. In hebreo habet tunica serica. Ille enī pann^o seri- cis de q; erat tunica / erat plurib^o colo- ribus decorat: et iō dicit illa tunica po- lymita a polis qd̄ est pluralitas / et mi- tos qd̄ est gutta. **Accidit q̄q.** **Hic** ponit tertia occasio venditiōis io- seph. s. visio ostēsa in somnis: p̄ quā p̄si- gurabat q; ioseph deberet in posterum dñari fr̄ibus suis: et sc̄dam visiōem vi- dit ad p̄tinentē vt esset certū indiciūz future veritatis: et patz littera vsq; ibidē **Num ego et ma. t. tē.** Ex h̄ autē di- ctū aliq; venditio ioseph fuit facta ma- tre sua adhuc viuetē: cui^o mors descri- pra est. s. xxxv. ca. qz sicut frequēter di- ctū est: prius facta aliqñ posterius scri- bun^o et cōuerso. **Ad** p̄batōez autē dicti sui dicit verū est q; ioseph / veditus fu- it. xij. annis añ mortē isaac: qz isaac in vniuerso vixit. clxxx. annis: vt. s. dictū est. xxxv. ca. **Ite** isaac. lx. erat annoz qñ natus fuit iacob / vt. s. dictū est. xxxv. ca. qbus subtractis de annis isaac / rema- nent. cxx. anni de vita isaac post natiui- tatē iacob. **Ite** iacob erat. cxxx. annoz qñ descēdit in egyptū: vt habet. j. xlvij. ca. **Ex** q; patz q; iacob descēdit in egyptū post mortē isaac. x. an- nis tñ: sed venditio ioseph p̄cessit descensum iacob in egyptū xij. annis / qd̄ patz sic: qz ioseph. xvj. erat annoz qñ fuit ven- ditus: vt habet in p̄ncipio hui^o ca. et. xxx. erat annoz qñ fuit fa- ctus p̄positus terre egypti: vt habet. j. xli. ca. a qbus si subtra- bant anni. xvj. q; p̄cesserūt ei^o venditiōez: remanēt. xij. vsq; ad tps q; factus est p̄positus: et inde vsq; ad descēsum iacob in egyptū fuerūt. ix. anni: septē fertilitatis / et duo famis: vt h̄. j. xlv. ca. et sic patz q; venditio ioseph p̄cessit descensum iacob in egyptū. xij. annis / sed mors isaac p̄cessit dictū. descensum. x. annis tñ. **Ex** quo concludit q; ioseph fuit venditus añ mortē isaac. xij. annis: et ex hoc volūt isti cōcludere q; venditus sitol- uente adhuc

uente adhuc matre sua qñ iacob veniebat de mesopotamia: et anteq; venissent ad patrē suū isaac: sed istud videt contradice- re textui: qz. j. ca. isto dicit q; ioseph missus fuit de hebron a patre ad visitandū fratres suos. Ex quo patz q; ibidē manebat iacob qñ ioseph fuit venditus: et certū est q; ibidē manebat isa- ac qñ iacob venit ad eū rediens de me- sopotamia: vt habet. s. xxxv. cap. Ex q; patz q; ioseph fuit veditus postq; iacob venerat ad isaac p̄ez suū: et aliquo tpe manserat iuxta eū: sed m̄ ioseph mor- tua fuit anteq; iacob veniret ad patrē: vt habet. s. xxxv. ca. Ex quo patz q; io- seph venditus est post mortē m̄ris sue. **Ite hic dicit** q; ioseph vidit in somnis solē et lunā et stellas vndecim adoran- tes eū: et p̄ vndecim stellas intelligebā- tur vndecim fratres ei^o. Ex quo patz q; beniamin q; erat vndecim^o frater suus iā erat nat^o: et certū est q; mater ioseph mortua erat in partu beniamin: vt ha- bet. s. xxxv. ca. et sic patz q; venditio io- seph fuit post mortē matris sue. **Nec** valet p̄ dicto contrario q; venditus sit ante mortē isaac. s̄m. annis: qz p̄ hoc nō concludit q; rachel adhuc viueret: qz ex scriptura nō habet quot annis ia- cob steterit cū patre postq; venit ad eū nec ex alio loco scripture p̄t cōcludi di- ctū eoz. **Aliter** epponit qd̄ predictū est: **Num ego et mater tua tē.** Sa- cob enī videns inuidiā et odiū filioz suoz cōtra ioseph p̄pter somnia predi- cta / volens eos pacificare dixit: **Num** ego et mater tua tē. ac si diceret: mater tua iā mortua est: et per cōsequens nō posset te adorare: et ideo videt somniū friuolū quantū ad istā partē: et eadē ra- tione de adoratione fratrum tuozum. **Pater vō** rem tacitus p̄side- rabat. **Licet** enī loquēdo corā filiis vi- deret annihilare somniū: tñ intra se co- gitabat q; vere esset p̄sagiū dñatiōis ip̄ius ioseph future: qz per solē bñ pa- ter figurat cū sit p̄ncipiū caloriz et vi- tet: p̄pter quod. ij. de Animaz sol dicit pater viroz deozūq;. **Et** p̄ lunā que ha- bet dominiū sup̄ humida: intelligit ma- ter que est p̄ncipiū passiuū in genera- tione: et eadē rōne p̄ stellas intelligun- tur filij: qz recipiūt lumen a sole. **Sed** querit quomodo verū sit q; mater euz adorauerit / cū s̄m eppositionē istā iam mortua esset. **Ad** quod dicendū q; ipsa in se nō adorauit: sed in prole sua. s. in ip̄o beniamin: nec s̄m aliā eppositionē quā improbāui potest dici q; ip̄a adora- uerit in p̄sona p̄pria: qz certū est / q; nō descendit in

Alst pacti- ficum
Alst col- ligare
Al. instantē
Phus de anima
Questio
Alst suus
Hyftice
Moralē

seuerādo: maloz vō manipuli inclinānt. **Mā** in stabiles sunt in opibus suis. **Uidi p̄ somniū qñ solē et lunā tē.** **Per** solē intelligit sapiētia que est cognitio de diuinis: p̄ lunā vō prudētia q; est de agibilib^o humanis: p̄ stellas. s. intelligū- tur vndecim virtutes morales q̄s ponit **Phs** in **sth.** s; fortitu- dia: p̄pantia: liberalitas: magnificētia: magnanimitas: philoti- mia: māsuētudo: amicitia: v̄itas: eutropolia: iusticia. **Hec** enī adornāt v̄tuozūz: qz reddunt ip̄m ab alijs honorandū: sed qñ ista faciūt ip̄m inuidis odiosum: ideo q̄tū possūt spoliāt eū tu- nica: iponētes sibi falso crimina: et vendūt ip̄m p̄ occultas ma- chinatiōes: sed v̄tuozūz (exēplo ioseph) oīa sustinet patiētē: qui v̄tq; est vere bonus et tetragonus sine vituperio vt dici- tur **sth. j.**

Ea **C**unq; fr̄es illi^o r̄c. **E**lq; renuncta mihi r̄c. **I**sid. Jacob mittit filium vt de fratrib^o curā gereret: et deus pater filiū vnigenitū vt genus humanū pctis lāguidū visitaret: vñ Gal. iij. a. **V**isit deus filiū suū in similitudinē car. pec. **V**isus est ioseph vt videret si cūcta p̄spa essent erga oues **E**t r̄ps ait **D**at. xv. c. **N**ō veni nisi ad oues q̄ perie. dom^o isrl. **I**n dothaim. **D**efectionē In grandi enī defectione erāt q̄ de fratricidio cogitabāt. **C** **R**uben. **P**reuidēs hoc sermo p̄pheticus: quē rubē significat (q̄ interpretat visio filij) p̄pheticis cōminatōib^o de- terreat vt innocētes se seruarēt a sanguīe xp̄i fratris sui p̄m carnē. **D** **A**uda- uerūt eum r̄c. **I**sid. **E**t iudei xp̄m p̄ mortē expoliāue- rūt tunica corpali r̄ polymi- ta. i. decorata oīum virtutū diuersitate. **R**esp̄serūt autē tunica sanguine hedit: q̄ fal- sis testimonijs eū accusan- tes i inuidiā pcti deduxerūt. **I**oseph mittit in cisternā. i. in lacū et r̄ps expoliat^o car- ne hūana descendit ad infer- nū. **C** **V**iderūt viato- hīma. **A**ug^o. **Q**uerit q̄re hīmaelitas scriptura q̄bus venditū est ioseph etiā ma- dianitas vocat^o euz hīmael sit de agar fili^o abrae: de ce- thura v̄o madianite. **A**n q̄ scriptura dixerat de abraaz qd̄ munera. s. dederat filijs cōcubinaz suaz. **A**gar. s. et cethure: diuisitq; eos ab isa- ac filio suo in terrā oriētis: r̄ iō vnā gentē fecisse intelli- gendi sunt: **A**n vera est opi- nio hebreoz q̄ dicūt agar et cethurā vnā fuisse. **C** **E**t trahēt. **I**sid. **I**oseph de cisterna leuatus hīmaelit^o vendit: r̄ r̄ps ab inferno re- gressus ab oībus gentibus fidei cōmercio cōparat. **A**l- le p̄ iude cōsiliū triginta ar- genteis distrahit: r̄ hic per- p̄siliū iude scarioth numero eodē venūdat. **G** **V**en- diderunt r̄c. **V**iero. **D**e- braica veritas habet argen- teis: neq; enī villiori metal- lo domin^o vendi debuit q̄

Dysfice

Questio historica

Als nō hz thanc

Allegori.

Ni. dly.

Ioseph descendit in egyptū euz iacob: s̄ mortua fuit diu añ **H**ebrei autē dicūt q̄ mater ioseph vocat^o hic ipsa bala: q̄ nutriuit eū in sinu suo: q̄ etiam mortua rachele voca- ta est mater ipsius ioseph. **A** **C**unq; fr̄es illi^o. **D**ic cōsequēter describit vendi- ti cōditio. **E**t p̄mo quātū ad eius promptā obediētā ad obsequendū patri cū dicit: **P**resto sum

Pharisei. **S**ubditis sibi populis. **C**unq; fratres illius in pascēdis gregibus patris a **q̄** que interpretat^o humerus: q̄ pressi onere legis. **b** **Q̄** de^o pater. **c** **A**d quos visitādos misit pater filiū qui curā eoz gereret. **m**ozarent in sichem: dixit ad eum israel: **F**rātres **a** **q̄** pressi onere legis. **b** **I**ncarnatū. **c** **V**isitandos. **t**ui pascūt ouēs in sichimis: veni mittā te ad eos. **a** **q̄** obediens sine mora. **b** **V**t videat si est intelligēs: aut requi- **Q**uo respōdente presto sum ait: **U**ade r̄ vide si **r**ens deum. **a** **q̄** phariseos. **b** **S**ubditos. **c**ūcta p̄spera sint erga fratres tuos r̄ pecora: r̄ re- **n**ūcia mihi qd̄ agat. **D**issus de valle hebron/ve **a** **q̄** p̄phetic^o sermo. **b** **q̄** rentē q̄s se agnosceret: r̄ nō inueniētē. **n**it in sichē. **I**nuenitq; eū iur errantē i agro: r̄ iter **r**ogauit qd̄ q̄reret. **A**t ille r̄ndit: **F**rēs meos q̄ro: **a** **q̄** nō inueniēt iudeos quos q̄rebat: **b** **q̄** r̄ndit sermo p̄phe- **t**icus: **O**mnēs declinauerūt simul inutiles r̄c. **P**s. xij. a. **I**ndica mihi vbi pascāt greges. **B**ixitq; ei vir: **R**e- **c**cesserit d̄ loco isto. **A**udiui autē eos dicētes: **E**am^o **d**efectionem. **S**equens fugitinos. **I**n dothaim. **P**errexit ergo ioseph post fr̄es suos/ **r** inuenit eos in dothaim. **Q**ui cū vidissent eum **b** **q̄** q̄ credere nolebāt. **a** **q̄** **S**ic iudei cogitauerūt xp̄m occidere: r̄ **c**ōsiliū statuerūt dicētes **J**oh. xij. a. **C**rucifige cruci. eū: qd̄ r̄ alijs **v**erbis dicit **D**ier. xj. d. **A**ttam^o lignū in panē eius non memo- **r**etur amplius r̄c. **p**cul: añq; accederet ad eos/ cōgitauerūt illū occi- **d**ere: r̄ mutuo loquebant: **E**cce somniator venit: **r** **d**ealeamus nomē eius. **I**n infernum. **V**enite occidamus euz/ r̄ mittamus in cisternam **a** **q̄** **J**udaica sentia: vñ **D**at. x. b. **E**cce ego mitto vos: si. r̄c. **v**eterē/ dicemusq;: serā pessima deuorauit euz: **E**t **v**aniloquia sua. **t**ūc appebit qd̄ illi p̄sint somnia sua. **A**udiēs hoc **c** ruben nitebat liberare eū de manibus eozū et di- **a** **q̄** que cū carne morit. **q̄** veritatē. **b** **q̄** q̄ damnabilis est veri- **c**ebat: **N**on interficiam^o animā eius/ nec effundā **t**atē negare q̄ tacendo celare. **T**aciturnitatis. **m**us sanguinē: sed p̄jcite eū i cisternā hāc veterē **q̄** est in solitudine: manusq; v̄ras seruate in oxias. **H**oc autē dicebat/ volēs eripe eū de manib^o eoz: **C**hr̄stus. **r** reddere patri suo. **C**onfestim igitur vt peruenit **q̄** iudeos. **a** **q̄** carne assumpta: que omni virtute p̄fecta. **d** ad fr̄es suos: nudauerūt eū tunica talari r̄ polymi **o** **I**n infernum. **R**efrigerium. **t**a: miserūtq; in cisternā que nō habebat aquam. **e** **E**t sedētes vt comederēt panē viderunt viatores **o** **q̄** **M**ūdi p̄emptores: q̄ de gentib^o ad fidē veniētes testimonijs le- **g**is r̄ prophetarū odorifera r̄ salutifera mundo languētī supposue- **r**unt malagmata. **h**īmaelitas venire de galaad/ r̄ camelos eoz por- **a** **q̄** gutta est myrrhe arboris. r̄ ipsa myrrha vocat. **q̄** qui creden- **t**es iudeos significat qui nec morti ch̄risti vult p̄sentire: nec tacēdo **s**upponere: sed gentib^o cōmunionē fidei patenter exponere. **t**ātes aromata r̄ resinā r̄ stācten in egyptū. **B**ixit **e**rgo iudas fratrib^o suis: **Q**uid nobis p̄dest si oc- **c**iderimus fr̄at̄rē nostrū: r̄ celauerimus sanguinē **i**psius? **M**elius est vt vendat hīmaelitis: r̄ ma- **n**us nr̄e nō polluant: **F**rater enim r̄ caro nr̄a est. **q̄** quia iudei ch̄ristū gentibus reliquerūt: r̄ a se repulerūt. **A**cquieuerūt fr̄es sermonib^o eius/ et p̄tereuntib^o **a** **q̄** felix negociator: vbi salus em̄it: r̄ vita a morte redim̄it. **f** madianitis negociatorib^o extrahētes eū de cister- **q̄** tanq; vile mancipium. **s** na/ vendiderunt hīmaelitis viginti argenteis:

Presto sum. **S**ecdo q̄tū ad magnā diligētā fr̄es suos q̄rendo/ cū dicit: **F**rēs me- os q̄ro: indica mihi vbi pas- scāt greges. **L**etera patēt. **b** **Q**ui euz vidisset eū p̄cul r̄c. **D**ic p̄sequēter de scribit venditiōis ordo: vbi p̄mittit tractatus de ip̄ius morte. **S**ecdo de venditiōe/ ibi: **E**t sedētes. **C**irca p̄mū sc̄i/ dū qd̄ ex odio q̄ fr̄es ioseph p̄tra eū cōperat: statim cū viderūt eū a lōge veniēte deliberauerūt eū interficere: ne de cetero poss̄ h̄re dñiū sup eos. **c** **R**uben nite- r̄c. **o**ndendo fr̄ib^o horrozē fratricidij r̄ offensam dei: r̄ arietatē p̄ris sui/ vt dic̄ **J**o- seph: sed cū videret q̄ eos flectere nō posset: cepit eos inducere vt in foueā depo- nerēt ibidē fame moritur^o: dicit̄ h̄ esse min^o horrendū q̄ si p̄ris manib^o interfice- ret ip̄s: h̄ tñ dicebat cogitat^o vt postea occide eū de foueā extraheret: cui^o dicto p̄sen- serūt: vt patet l̄ra vsq; ibi: **d** **A**udaue. eū tu. ta. q̄ p̄tingebat vsq; ad talos p̄m qd̄ dicit **D**ier. **I**n hebreo tñ nō habet talari: s̄ sic h̄r: **E**t expoliauerūt euz tunica sua: r̄ tunica serica. **E**t q̄ vi- det^o q̄ h̄bat tunica duplicē vnā simplicē/ r̄ aliā sericā/ r̄ vtrāq; sibi abstulerūt. **H**ebrei autē p̄ simplicē tunica intelli- gūt camisiā. **e** **E**t sedē- tes. **D**ic describit tractat^o venditiōis/ cū enī p̄pe eos trāserat societas mercatorū p̄ gentiū i egyptū: iudas q̄ erat p̄ncipalior suavit fr̄ib^o vt ioseph mercatorib^o v̄de- ret r̄ sic absq; ei^o morte eua- derēt dñiū ei^o ex quo esset tñ ab eis elōgat^o: r̄ cū h̄ de p̄cio venditiōis reportaret emolumentū: r̄ in h̄ p̄sensert alij/ vñ subdit: **f** **E**tra- hētes eū r̄c. **A**liq; aut lib̄i **h**abēt. **r̄c.** **q̄** **U**ade et vide li- cū. r̄c. **P**er qd̄ designat^o q̄ r̄ps a p̄re specialr̄ fuit mil- sus ad iudeos qui fr̄es eius erant p̄m carnē. **P**rop̄ qd̄ dicit **D**at. xv. c. **N**on sum missus nisi ad oues q̄ perie- rūt domus isrl. **f** **E**cce somniator ve. **S**cribe nar- q̄ r̄ sacerdotē xp̄i doctrinā reputauerūt sic vana sōnia falsam. **d** **A**udaauerūt eū tunica/ nō p̄m rem: q̄ nō abstulerūt ab eo vestē vir- tutū s̄ p̄m apparētā tñ im- ponētes ei falso crimina mul- ta ante pilatū. **f** **E**tra- hētes eū r̄c. **H**īmaelit^o. qui erat gētilis: illa v̄o ven- ditio fuit qd̄ occisio: **M**as fuit^o est mors civilis: r̄ hec fuit figura mort^o xp̄i que p̄ gētilis occiderūt iudei.

Ioseph. a Scissisq; vestibus etc. **Blid.** Jacob posterita
 tis sue plorans dispedia qsi pater filiu lugubat amissum: z qsi
 ppheta interitu iudeoz **Matth.** xxvj. f. Scidit vestimētū qd
 in passione fecit pnceps sacerdotū. **Luc.** xxiij. f. Sed z velum
 tēpli scissum est: vt ppheta z nudatū pplm suū: z diuisus ostē/
 deret regnū. **b Descendā ad rē.**
Querit quōd hoc intelligat: vtrū mali
 tū: an etiā boni in infernū descēdāt?
Si tū mali: quō iste ad filiū suū dicit
 se lugentē descēdere velle? **Nō** enī in
 penis inferni credibile est eū esse. **An**
 pturbati et dolētis vba sunt mala sua
 etiā hic exaggerāt: an credibile ē apd
 infernū quedā loca secreta: z min^o pe/
 nalia añ passionē dñi fuisse: ad q etiāz
 scī descēdebāt: qz nullus paradisu in
 gredi poterat / donec xpūs rhompheā
 ignea amoueret. **Micro.** **Badia**
 nei aut vendiderunt ioseph in egypto
 putiphari eunucho pharaonis archi/
 magyro. **Plerumq;** archimagyros. i.
 cocorū pncipes. p magis exercitū scri/
 ptura ponit. **Magyros** quippe gre/
 ce interpretat occidere. **Vendit** est igit
 ioseph pncipi exercitū z bellatorū nō pe/
 tetret: vt i latino scriptū est: s; putipha/
 ri eunucho. **Ubi** qrit quō postea vro/
 ren habere dicat. **Tradūt** hebrei em/
 ptū ab hoc ioseph ob nimia pulchritu/
 dinē in turpe ministeriū: z a dño virili
 bus eius arefactis: postea ereptū esse
 iuxta morem gerophantarū. i. sacra lo/
 quentiū in pontificatum eliopoleos: z
 huius filia esse asenech: quā postea io/
 seph accepit vxorem.

Nico. de lyra

habēt. xxx. sed falsa est lra. **Scribi**
 biē **Proverb.** xij. d. **Nō** est sapia: nō
 est pñm ptra dñm / qd exponēs btūs
Breg in mora. dicit q hoies p astuti/
 as suas volētes impedire effectū ordi
 nationis diuine: pter intētionē suā p
 mouēt eū: z ponit exemplū de ioseph
 de quo de pordinauerat q a fratrib^o
 adoraret: volētes hoc impedire frēs
 ei vendiderūt eū vt dictū est: z p hoc
 factū est vt coherēt famis tpe venire
 ad ioseph z ipsum adorare. **a Re**
uersusq; rubē ad cisternā. **Nesci**
 ebat enī q ioseph fuisset vendit: z iō
 cū eum nō inuenit / credidit q ipso ab
 sente frēs ex malicia extraxisset eū de
 fouea z iterfecissent. **z qrit** hic quo
 abierat ruben qñ vendit? est ioseph?
Dicendū q abierat ad qrendū melio/
 ra pascua: vt frēs suos faceret elonga
 re a fouea in q erat ioseph: vt sic eis
 absentib^o melius posset extrahere io/
 seph z reddere patri suo. **b Tule**
rūt aut. **Dic** describit factū celatio p
 ficionē mendacē q essz a bestia deuo
 ratus: et patet lra vsq; ibi: **c Lu**
gens filiū multo tpe. s. xxiij. annis
 qui vt dictū est fluxerūt a tpe venditio
 nis ioseph vsq; ad descēsum iacob in
 egyptū: qz cū audiuit q ioseph adhuc viueret statim illuc de/
 scēdit: vt habēt. j. xlv. ca. **d Descendā rē.** **Hebrei** expo
 nūt in fouea vel sepulchrū. **Catholici** aut meli^o exponūt / dicen
 tes in infernū. i. ad limbū scōz patrū / q est supior ps inferni.
e Et illo rē. et sic iste fle^o refert ad iacob: **In heb.** habēt
 sic. **Et fleuit** eū pater suus. **Et fm** hebreos refert ad isaac qui
 adhuc viuebat vt pdictū est: z iō qñ vidit filiū suū iacob in tā/
 ta anxietae / fleuit cū eo. **f Abadianite rē.** **Ex** hoc dicit
 iudei q ioseph ter fuit vendit: qz pmo frēs sui vendiderūt eū
 hismaelitū. xx. argēteis vt pdictū est. **Scdo** hismaelite vendi
 derūt eūz madianitis q erāt in eadē societate cū eis. **Et tertio**
 vendiderūt madianite putiphari in egypto. pñm tū scde vendi
 tionis z tertie

tionis z tertie nō expmī: tñ credendū est qz fuit mai^o q pmet
 qz hmōi venditiōes facte sunt p lucro. **Sed veri^o** videt q nō
 fuit vendit nisi bis: semel a fratrib^o hismaelitū vt dictū est: z
 scdo ab hismaelitū putiphari egyptio: vñ. j. xxxij. ca. dicit q
 putiphar emit eū de manu hismaelitarū. **Ex** quo ptz q idē ho
 mines hismaelite z madianite vocan
 tur: z hoc pcorat ei qd. s. dictū ē ca.
 xxv. q cethura q fuit mī madiā a quo
 dicti sunt madianite: z agar mī hisma
 el / a quo dicti sūt hismaelite / fuit eadē
 mulier nūero. **g Eunuch** pha
 raonis. **Eunuch^o** aliqñ accipit p ca/
 strato: aliqñ vō p ministro vel seruo
 alicui pncipis: z vocat talis eunuch^o
 eo q dz esse castus et honest^o: et h mō
 accipit hic: vñ. j. xl. ca. pincerna regis
 z pistoz vocant eunuchi. **h Ma**
gistro militū. **Hebrei** dicit: mgro
 carnificū. **In** hebreo ei scribit batha/
 abim z significat pprie mactantiū vel
 laniantū: et hoc pōt cōpetere militib^o
 q hoies iterficiūt in bello: z hunc sen
 sum sequit nra trāslatio. **Cōpetit** etiā
 carnificib^o qui mactāt aialia: z hūc sen
 sum sequunt hebrei: z qsi in idē redit
 dictum iosephi qui in hoc loco dicit
 pncipi cocorum.

Additio

In ca. xxxvij. vbi dicit in postilla
 eum hebraica lingua non habeat cri
 mine pessimo.

Additio. j. **In** hebraica lingua i
 hoc loco nō est dicitio significās crimē
 pessimū nec rixā: sed solū est ibi dicitio
 significās detractionē. eadē enī dicitio
 ponit hic z infra **Nume.** xij. d. vbi di
 cit: **Detraherunt** terre q esset mala: q
 quidē detractio in hoc loco nō est itel
 ligēda sic q ioseph iponeret aliqd fal
 sum fratribus: nec etiā q in hoc malo
 qd de fratrib^o patri denūciabnt inten
 deret denigrare famā eorum: sed so
 lum hoc faciebat propter bonum fra
 trum vt scz a patre corrigerent / quod
 non est pctm: nec etiā detractio pprie
 dicit / sed large: vt i scda scde. q. lxxij.
 vñ ex hac causa pncipaliter iacob dili
 gebat ioseph: eo q videbat euz celato
 rē boni erga frēs: z iō sequit statim:
Et isrl diligebat ioseph etc. **Ad** intelli
 gentiam aut huius qd sequit: **Qm** in
 senectute genuisset eū. **Sciendū** q in
 lra hebraica in hoc loco nō dicit: **In**
 senectute genuisset: sed dicit eo q fili^o
 senectutis esset sibi: qd exponēs trā/
 latio chaldaica sic dicit: **Israel** autem
 diligebat ioseph eo q esset filius sapi
 ens sibi: vnde trāllato: intendit sene
 ctutem in hoc significare sensum seni
 lem: iuxta illud **Sap.** iij. a. **Senect**
 etas venerabilis est etc. **Quod** videt
 rationabiliter dictum: nam non vide
 tur esse causa sufficiens ad hoc q isra
 el dilexisset ioseph plus ceteris eo q
 genuisset eum in senectute: nam **Be**

niamin fuit genit^o in maiori senectute. **Nachar** aut z cabulon
 nō excedebant in etate ipsum ioseph nisi p annū vel modicū vl
 tra vt potest haberi ex littera: z ideo causa hui^o dilectionis po
 tius videt attribuēda sapiētie seu morib^o senilib^o / q iā quodā
 modovidebant vigere in ipō ioseph: ex hoc q licz esset iunior
 ceteris: iam tamen intendebat circa correctionē fratrum ma
 iorum: vnde dicit: **Et** q filius senectutis esset: id est sapiens:
 vt dictum est: **Et** autem subdit sibi: intelligendum est ex hoc
 q ista alijs nō publicabat: nisi solum patri ad quem correctio
 pertinebat: z ideo solum patri pncipaliter constabat de sa
 pientia ipsius ioseph. **In** eodem ca. xxxvij. vbi dicitur
 in postilla: **Mudauerūt** eum tunica talari etc.

Additio. ij. In hebreo habet: Expolauerunt eum sua tunica serica: qd idē est ac si dicat tunica sua. i. tunica serica. vñ ex B nō habet q̄ haberet duplicē tunicā nec q̄ sibi abstraheret tm̄ vnā tunicā. i. illam sericā quā iam fecerat ei pater in signū maioris dilectionis: et iō de illa solū fit mētio: qz erat magis p̄ciosa et magis nota. vñ et. j. eo. ca. dixit

Replica correctorij cō/ (pater: Tunica filij mei est. tra Burge. In ca. xxxvij. vbi dicitur: Accusauitqz fratres crimine pessimo: quod Burgeñ. volens exponere / dicit q̄ in hebreo nō habet crimē pessimo: s; loco ei ha bet dictio significās detractionē: et exponit de ioseph qui proprie nō detraxit fratrib;: sed videt Burgeñ. p̄ senecta delirare cū illd qd dicit poni loco illius vbi nos habem;: Crimine pessimo: se teneat ex pte fratru accusatoz p ioseph: nō ex parte ioseph accusantis. Si igit ponit dictio significās detractionē vt dicit Burgeñ. tunc sensus est: Accusauit ioseph detractionē q̄ sibi inuicē detraxerunt: et cū detractione inter fratres procedat ex odio fraterno qd et pessimū genus vitij est: generaliter igit loquendo nō debuit Burgeñ. trāslationem n̄fam notare: nec postillatozē qui exponit de rira que fuit occasio detractionis:

Glo. ordi.

Questio
Histori.

Adē tpe. La. XXXVIII
Aug. Querit quō ista fieri potuerūt. Si enī postea q̄ ioseph venit in egyptū: quomodo intra. xx. et duos annos. Nā post tm̄ tēporis colligit in egyptū ad ioseph eos venisse cuz patre suo: fieri potuit vt filij iude eius etatis possent omnes ducere vxores? Nā thamar nurū suā mortuo primogenito alteri filio dedit: quo etiam mortuo/expectauit vt cresceret tertius: et cū creuisset: nec illi dedit/timens ne et ipse moreret. Cū factū est vt eidem socero se supponeret. Quomodo hec omnia in fra tam paucos annos fieri potuerunt merito querit: nisi forte (vt solet) scriptura p recapitulationē aliquot annos ante venditū ioseph hoc fieri cepisse intelligi velit: qz sic positū est vt diceret: Factū est aut in illo tpe. Vbi tm̄ querit: si sedecim annozū erat ioseph qñ venditus est: quot annozū potuerit esse iudas qrtus filius iacob/qñ ipse p̄mogenitus ruben vt plurimū fratē suū ioseph. v. aut. vi. annis potuit p̄cedere: Euidenter aut scriptura dicit. xxx. annorum fuisse ioseph qñ innotuit pharaoni. Cū ergo ip̄o anno septimodecimo venditus credat. xij. annos in egypto pegerat ignotus pharaoni. Ad hos aut. xij. accesserunt. vij. anni vbertatis: et facti sūt xx. His addunt duo anni famis: qz scdo anno famis intrauit iacob in egyptum cū filijs suis decem: et sunt. xxij. quibus abfuit ioseph a patre et fratribus suis. Quo medio tēpe quomodo fieri potuerunt de vxore et filijs et nuru iude/ oia que nar rant inuenire difficile est: nisi forte credam; mort vt adolescere cepit iudas/incidisse eū in amorē eius quam duxit vxorem/nondū vendito ioseph. b ¶ **Judas a fratribus rē.** Dic sicut ceteri patriarche christum significat qui descendit ad baptisimū ioh̄is. Viras enī interpretat vidēs deum. Odollamites testimoniū in aqua: qz Jobes videns christū venientē ad baptisimū ait: Ecce agn; dei rē. Ad B testimoniū adhesit christo synogoga/quā significat Sue filia chanaan: quia ei danda erat terra humilis p̄fessionis/quod interpretat chanaan. Hec q̄ synagoga p̄mo adhesit christo/qñ petrus et andreas et ceteri ioh̄is discipuli facti sunt discipuli christi: q̄ ordine cōpleta sunt/sequēs significat h̄istoria: narrans quō iudas intrauit ad thamar/que idē significat quod Sue. c ¶ **Que concepit rē.** Genuit synagoga principes/qui ei rēqz mariti p̄fuerunt: quozū alij fuerunt nocentes/quos significat her: qui interpretat pelliceus. Pellis enī mortē significat: qz primi parentes pellic; induci additi sunt morti. Alij inuitiles/quos significat onā: qui interpretat meror eozū/quibus. i. nō p̄sunt. d ¶ **Tertiū quoqz. Iud.** Tertiū fili; qui thamar nō iungit significat tps ex q̄ reges d̄ tribu iude illi pp̄lo defecerūt. Erat qdē fili; iude: s; eū thamar nō accepit: qz erat trib; iuda/sed de ea nemo regnabat. Uñ sela interpretat dimissio ei;. Nō p̄tinēt ad hāc significationē viri sc̄i: q̄ lz illo tpe fuerūt/ ad nouū p̄tinēt testamētū: q̄ p̄phetādo vtiles fuerūt: sicut dauid. Eo sane tpe q̄ iudea ceperat ex iuda reges nō h̄er: nō est cōparād; maior: herodes

Allego.

Job. i. d.

Dystice

Ca. XXXVIII.

Adē tēpore descēdens a iudas a fratrib; suis/ diuertit ad virum odollamiten nomine hira. Viditqz ibi filiam hominis chananei vocabulo Sue. Et vxore accepta ingressus est ad eā. Que concepit peperit filiu: Principes qui nocent. Pelliceus. Vocauitqz nomen eius her. Rursum p̄cepto fetu: natū filiū noia uit onā. Tertium quoqz peperit

disset cōsiliū de ei; veditio: dicētes ei: Si p̄sulisses eū totaliter dimittēdū: acq̄uissim; tibi tāqz p̄ncipalioz: marie qz sedata passio ire in nobis/ fuissemus ei cōpassi: et sic reddid; fuisset patri: p̄pter qd iudas declinās a fratrib; suis p̄traxit cū alijs amicitia et inde accepit vxorē: et ideo p̄mo describit Sue vxoris acceptio: et scdo Sue nurus ip̄regnatio/ibi: Euolutis aut multis diebus. Circa primū dicit sic: b ¶ **Viditqz rē.** Hebrei dicūt hois mercatoris. Dicitio enī hebraica que hic ponitur equoca est ad significandū aliquē descēdētē de stirpe cham: et hūc sensum sequit trāslatio nostra: et ad significandū mercatorē: et hūc sensum sequunt hebrei. vñ et Prouerb. xxxi. d. vbi trāslatio n̄ra habet: Cingulum tradidit chanaan: hebrei dicūt mercatori. c ¶ **Vocabulo Sue.** Non est nomen vxoris iude/vt aliqui credunt et male: sicut melius patz in hebreo sed est nomen patris illius vxoris: vt magis infra patebit: et patet littera vsqz ibi: *** Fuit quoqz** **A** moraliter. a ¶ **Adē tpe rē.** Descēdens iudas a fratribus suis: per que significat clericus secularis vel religiosus descēdēs a culmine virtutis. b ¶ **Viditqz ibi filia hois chananei vocabulo Sue.** Talis enī recedens a d̄tute/qz parū curat de deo: vult inter homines apparere: et ideo accipit vxorē. i. ecclesiā vel officij dignitatem simoniace: quod notat p̄ hoc qz ip̄a filia dicit chanaan. i. mercatoris. Chanaan enī in vna significatione significat mercatorē: et sic accipit Prouer. xxxi. d. Sindonē fecit et veditit et cingulū tradidit chanaan: et hoc modo accipit hic. c ¶ **Vocabulo Sue.** Que interpretat locutio: p̄ qd designat q̄ ecclesia simoniace acq̄sita/nō est illius q̄ eā sic acq̄sinit sp̄osa re/sed tm̄ noie. + ¶ **Que concepit et peperit rē.** Et hac enī vxore iudas genuit tres filios: qz p̄mus fuit nequā vt dicit in textu. secundus faciebat rem detestabilē: per qd patz qz fuerūt pessimi. de tertio nihil d̄r: p̄ hoc designat qz fuit inutilis. Sic p̄motus ad ecclesiam simoniace in illa facit pessimos filios vel inuitiles: p̄mouēdo clericos simoniace sicut est p̄mor; Sed; enī P̄hm. iiii. methaphy. vñq̄qz generat sibi sile: et ad ei; p̄uentionē aliqñ p̄tingit qz ei; p̄motio simoniaca declarat et ecclesia sua iuste p̄uat: qd significat cuz dicitur: *** Euolutis aut**

vñ sentētia lre fm̄ expositionē Burgeñ. est qz ioseph accusauit eos detractione que nō est intelligibilis: et habet modū deliramentū. Ad aut subdit de dilectione q̄ iacob ioseph dilexit: q̄si causa hui; dilectionis esset: qz in senectute eū genuisset: et B videt imponere postillatozē qui tm̄ ita nō exponit: sed dicit senectute iacob esse occasionē illius dilectionis non cam: qz senes cōiter fragiles et defectuosos gignūt. Ioseph aut in senectute genit; nō appuit fragilis/sed potior alijs corpe morib; et sensu: ita qz videbat aliqd diuinitatis in eo relucere. Hancqz ob causam dixit postillatozē qz iacob eū p̄re ceteris dilexit: et videt postillatozē hunc modū loquendi ex glo. ordinaria sumpsisse: que hunc passum de deo patre et filio i mūdī senectute generato allegorice exponit: a quo mō exponēdi et cam dilectionis assignandi Burgeñ. non longe recedit: vt p̄z intuenti suā digressionem. ¶ In eo. ca. vbi d̄r qz expolauerūt ioseph tunica serica: datur intelligi fm̄ postillatozē qz habuit plures tunicas: vbi obicit Burgeñ. nescio qd: celare enī p̄t videri ioseph plures tunicas habuisse: vnā quā intinctā in sanguie hedi miserūt ad patre: aliam cū qua vendiderunt eum. nō est enī verisimile nudū eum venditū fuisse: sicqz patet Burgeñ. sepe facere vim de la na caprina.

Glo. ordi.

io: herodes in regib; ei;: tanqz marit; thamar/ qui alienigena. Hec ei sacra mēto illo mystice vinctiois: tanqz cōiugali federe cohererat. S; extrane; potestātē a romanis accepit: sicut filij ei; tetrarche: qz vn; herodes/ q̄ cū pilato in passioe dñi p̄cordauit. Hi ergo alienigene a deo non deputabantur in regno mystico iudeoz: vt ip̄i iudei publice clamaret: Nō habem; regē nisi cesarē: Job. xix. c. Cū enī de tribu iuda regnuz defecerat: venturū erat regnū

Nico. de lyra

Adē tpe. La. XXXVIII
Ist; ca. ponit incidētē iura v̄ dicitōz ioseph: qz vt dicit hebrei filij iacob: vidētes patrē icōsolabiliter afflictū: eo qz credebat ioseph esse mortuū: ceperūt esse molesti iude: eo qz dedit cōsiliū de ei; veditio: dicētes ei: Si p̄sulisses eū totaliter dimittēdū: acq̄uissim; tibi tāqz p̄ncipalioz: marie qz sedata passio ire in nobis/ fuissemus ei cōpassi: et sic reddid; fuisset patri: p̄pter qd iudas declinās a fratrib; suis p̄traxit cū alijs amicitia et inde accepit vxorē: et ideo p̄mo describit Sue vxoris acceptio: et scdo Sue nurus ip̄regnatio/ibi: Euolutis aut multis diebus. Circa primū dicit sic: b ¶ **Viditqz rē.** Hebrei dicūt hois mercatoris. Dicitio enī hebraica que hic ponitur equoca est ad significandū aliquē descēdētē de stirpe cham: et hūc sensum sequit trāslatio nostra: et ad significandū mercatorē: et hūc sensum sequunt hebrei. vñ et Prouerb. xxxi. d. vbi trāslatio n̄ra habet: Cingulum tradidit chanaan: hebrei dicūt mercatori. c ¶ **Vocabulo Sue.** Non est nomen vxoris iude/vt aliqui credunt et male: sicut melius patz in hebreo sed est nomen patris illius vxoris: vt magis infra patebit: et patet littera vsqz ibi: *** Fuit quoqz** **A** moraliter. a ¶ **Adē tpe rē.** Descēdens iudas a fratribus suis: per que significat clericus secularis vel religiosus descēdēs a culmine virtutis. b ¶ **Viditqz ibi filia hois chananei vocabulo Sue.** Talis enī recedens a d̄tute/qz parū curat de deo: vult inter homines apparere: et ideo accipit vxorē. i. ecclesiā vel officij dignitatem simoniace: quod notat p̄ hoc qz ip̄a filia dicit chanaan. i. mercatoris. Chanaan enī in vna significatione significat mercatorē: et sic accipit Prouer. xxxi. d. Sindonē fecit et veditit et cingulū tradidit chanaan: et hoc modo accipit hic. c ¶ **Vocabulo Sue.** Que interpretat locutio: p̄ qd designat q̄ ecclesia simoniace acq̄sita/nō est illius q̄ eā sic acq̄sinit sp̄osa re/sed tm̄ noie. + ¶ **Que concepit et peperit rē.** Et hac enī vxore iudas genuit tres filios: qz p̄mus fuit nequā vt dicit in textu. secundus faciebat rem detestabilē: per qd patz qz fuerūt pessimi. de tertio nihil d̄r: p̄ hoc designat qz fuit inutilis. Sic p̄motus ad ecclesiam simoniace in illa facit pessimos filios vel inuitiles: p̄mouēdo clericos simoniace sicut est p̄mor; Sed; enī P̄hm. iiii. methaphy. vñq̄qz generat sibi sile: et ad ei; p̄uentionē aliqñ p̄tingit qz ei; p̄motio simoniaca declarat et ecclesia sua iuste p̄uat: qd significat cuz dicitur: *** Euolutis aut**

Christi q̄ nō obellet & multū p̄desert: vñ. j. xlij. b. Nō deficiet princeps ex iuda / donec veniet q̄ mittendus est. Illo enim tpe omne magisteriū iudeorū & mystica vinctio vnde christi vocabatur defecerat / quādo s̄m prophetiam Danielis venit cui repositum est: Et vinctus est sanctissimorum oleo exultationis p̄re partibus suis: **Hebreorum. i. c.**

Matus enī herodis maioris tempore passus in tpe herodis tetrarche. **Du** tus veniens ad oues que perierāt doctus israel figurā gessit iudas: cū iret ad tondendas oues in thannas: q̄d iter p̄stabat deficiēs. **I**a enī defecerat princeps ex iuda: & oē magisteriū & vinctio iudeorū. **V**enit autē cū hyra odollamite. **O**dollamites interpretat testimonium in aq̄. **C**ū hoc testimonio dñs venit habēs testimoniū q̄dem maius iohāne. **S**z p̄ter ifirmales oues h̄ testi monioyus est in aq̄. **D**yras enī iter p̄stāt fratris mei visio: vidit frat̄ suū **J**ohes. cognate enī erat maria & elizabet̄. **A**dit q̄z dñm & deū suū: q̄z si cur ait: **E**x plenitudine ei⁹ accepit: vñ **D**at̄. j. b. **I**nter natos mu. nō surre. ma. iohā. hap. q̄z ex oib⁹ p̄nunciātib⁹ s̄m ip̄e vidit: q̄z mlti iusti & p̄be voluerūt videre: & nō viderūt **D**at. jii. c. **S**alutavit ex vtero: agnouit p̄fectus in colūba: & ideo tanq̄ odollamites p̄hibuit testimoniū in aqua.

Judas zc. De iuda regia trib⁹ p̄cessit / q̄ diu p̄sūt iudaice plebi quā significat thamar: q̄ interpretat amari tudō: q̄z amarā se in passiōe exhibuit s̄p̄o. **Thamar. i. s̄o.** Plebs iudaica cui de tribu iuda reges tanq̄ mariti dabant / q̄ amaritudo interp̄tāt: q̄z dñō fellis poculū dedit: **D**uo genera p̄ncipū nō recto operantiū in plebe. **U**nū q̄d obest: alterū q̄d nō p̄dest: significat i filijs iude: quoz vñ malign⁹ an dñz / alter fundabat semē in ira: ne fecūdat̄ thamar. **N**ec sūt ampl⁹ q̄ duo genera hoim inutilia. **N**ocētes. i. z. p̄desse nolētes: & si q̄d boni habēt in hac vita: p̄dūt tanq̄ in terra fundētes: & q̄z in malo peior est q̄ nocet q̄ nō p̄dest: iō maior dicit̄ malign⁹ nō minor q̄ semē fundebat.

Her q̄z interp̄tāt pelliceus q̄lib⁹ tunicis iduti sunt p̄mi hoies: i pena dā natiōis. **O**nam meror q̄bus. s. nō p̄dest: cū habeat vñ p̄sit. **M**aius nō malū ē ablate vite quā significat pel lis / q̄ nō adiute q̄d significat meror eoz: de tñ vtrōsq̄ occidit: q̄z regnuz a talib⁹ tollit. **C**ōsolatione susce. **H**iero. **E**t cōsolat̄ iuda ascendit ad eos: q̄z tondēbat oues: ipe & hyras pastor ei⁹ odollamites. **P**ro pastore in hebreo amicus legit̄: sed verbum ambiguit: q̄z iisdē lris vtrūq̄ scribit̄: sed amicus rem pastor room legitur.

Ad todē. oues. Stra. **V**enit dñs ad oues tondēdas. i. p̄ctis ero: nerādas: de q̄b⁹ dicit̄: **D**entes tui sic greges tonsarū: thamar habitū mutat. **N**am & cōmutans interpretat̄. **D**utat habitū & nomen: & sit de synagoga ecclesia. **S**ed nomen amaritudinis manet: nō in qua sel dñō ministravit / sed in qua petr⁹ amare fleuit. **N**am & iudas p̄fessio dicit̄. **C**onfessionem ergo amaritudō misceat / vt vera penitētia p̄signet̄. **H**ac penitētia fecundat̄ in omnibus gentib⁹ ecclesia constituta. **S**portebat enim pari christum et resurgere: et predicari in nomine eius penitentiā & remissionem peccatorū per omnes gentes. **D**abitur quoq̄ mere-

bitus quoq̄ meretricis / p̄fessio peccatorū est. **Thamar** quippe ecclesiam de gentibus vocatā significat: sedens cum hoc habitu ad portam enam: quod interpretat̄ fons: quia curabat velut ceruus ad fontes aquarūz peruenire ad semen ab rae. **I**llo nō cognoscente secundatur: s̄m illud **Psal. xvij. g.**

Populus quem non cognoui seruit mihi. **A**cepit in occulto anulum: monile & virgam: quia vocatione signatur / iustificatione decoratur / glorificatione exaltatur. **Roma. viij. f.**

Quos autē p̄destinavit: hos & vocavit: & quos vocavit hos & iustificavit: sed in occulto vbi cōceptio sc̄tē vber tatis sit. **e. Que depositis zc.**

Morandū etiā in t̄pibus patriarcharū certa & sua fuisse vestimēta viduarū: nec q̄lia p̄iugatarū. **f. Sedit in biuio. Hiero.** **E**t sedit ad portā enam q̄ est in trāsitu thāna. **S**ermo hebraic⁹ enā trāsferet̄ i oculos. **N**ō ē igit̄ nomē loci: & ē sensus: **S**edit i biuio: siue in

Nico. de lyra

Suit q̄z her zc. **Q**ue autē fuerit ei⁹ neq̄tia i tertū nō exp̄m̄it: s̄z dicūt hebrei q̄ sūt filis cū neq̄tia fr̄s sui onan: q̄ i coitu cū sua vxore studebat fundē semē i terrā. i. e. v. val muliebre: s̄z h̄ faciebat alio mortuo: q̄z iste her libidinose afficiebat ad suā vxorē thamar & iō cauebat ne ip̄gnaret / ne ei⁹ imp̄gnatiōe ei⁹ pulchritudo minueret̄: & ne ei⁹ p̄cubitu ad t̄ps p̄ua ret̄. s. cū eēt p̄pinq̄ ptui & i ptu iacēs vsq̄ ad purificationē. **O**nā enī frat̄ ei⁹ s̄l̄ faciebat p̄ h̄ q̄ sciebat q̄ p̄ri mogenit⁹ fili⁹ ascriberet̄ fr̄i defūcto / vt in l̄ra d̄r: **E**t ideo vterq̄z interfect⁹ est a dñō & identitas pene similitudini attestat̄ culpe. **E**t isto etiā loco patet vtz quod supra dictū est. s. plura legalia esse obseruata anteq̄ lex da ret̄ moysi: q̄z iter illa vnū est de susci tatiōe seminis fr̄is defūcti: vt habet **Deut. xxv. b.** **E**uolutis autē. **H**ic p̄r describit̄ sue nur⁹ imp̄gnatiō. & sc̄da eiusdē p̄dēnatio / ibi: **E**cce autē p̄ mēses tres. **C**irca p̄mū p̄z s̄ua exceptis aliq̄bus verbis exponēdis.

Abortua ē Sue v. iij. **I**n hebreo h̄r: **A**ortua est filia sue. ex quo p̄tz q̄d. s. dictū est. s. q̄ Sue ē nomē p̄ris vxoris iude. **d. Ascēderet i thānas. Judicū. iij. a.** **d̄r d̄ samsonē. Descēdit i thānata: nō est p̄dictio q̄z illa villa sita est i pendulo mōtis: & iō ex vna pte accedit ad eā descēdēdo sic fuit de s̄sone ex altera ascēdēdo: & sic fuit de iuda. **e. Ad todē das o. nō manu p̄ria s̄z vt p̄sset tō / foribus: q̄z tūc dñi ouīū faciebāt magnū cōmuniū suis pastorib⁹: vt h̄r. j. Reg. xv. de nabal. f. Assūpsit te. Gest̄ est linea q̄ mulieres vtebāt / tur in estate: & dicitur a teroris: quia per attritiōē fiunt ibi ruge multe. **g. Co q̄ creuisset se. Ex quo patet q̄ mouebat amore plis habēde.******

Si dederis **b. Euolut⁹ aut mlti di. zc.** **E**cclia nāq̄ simoniaci morit̄ q̄n ea p̄uat: & iō p̄uertit se ad todēdas oues. i. ad rapiendū bona simplicū p̄ exq̄ sitas malitias et fraudes. **S**ed q̄n

Dimitte me vt co. zc. **P**er h̄ enī q̄ vadens ad tonsionē ouīū cōmisit incestū / designat̄ q̄ declinās ad rapinā incidit frequēter i luxuriam vel p̄ctū aliud ita graue.

Viduarum vestes

Peccatū filioz iude

Al. frater

Al. + accepta

Dinifio

Thanna

Tarifre

Doralis

Suo / sine in copito: vbi diligētius de-
bet viator: aspicere quo gradiatur.
a **Abisit aut iudas.** Dicitur
pmisus hedus tāq̄ meretrici. i. ex
probatio pcti: per odollamitē tan-
q̄ increpantē. **Benimina viperarū**
rē. Sed eā nō inuenit pcti exproba-
tio / quā mutauit p̄fessionis amaritu-
do. In hoc facto iude nō iusticie cer-
nitur sinceritas / sed p̄missionis fide-
litas: si enī seruaret iusticiā seruā-
do castitatē: non introisset vt opina-
batur ad meretricē. Sed qd̄ promi-
sit / fideliter per pastorem trāsmisit.
b **Que cū duceret.** **Isid.** Po-
stea vō publicis signis anulū moni-
lis r virge vicit temere iudicātes iu-
deos: quos iā iudas significabat: q̄
hodie quoq̄ dicūt nō hūc esse pplm
christi nec abrae semen: sed prolatis
documentis nre vocationis / iustifi-
cationis / r glorificationis consum-
dunt: r nos magis q̄ se iustificatos
esse confitent. **Pignora enī se ha-**
bere refert ecclia: que accusat a iu-
deis quasi adultera legis: sed osten-
dit virgā / signū passionis: r monile
legitima legis: r anulū pignus im-
mortalitatis. c **Qui agnitis**
rē. **Hiero.** Cognouit aut iudas rē.
In hebreo habet: **Iustificata est ex**
me: nō q̄ iusta fuerit / sed q̄ copatōe
illi^o min^o malefecerit: nō vaga turpi-
tudine sed req̄rēdo filios. d **In-**
stante autez rē. **Or** primus qui
dicit̄ cara manum emisit r obstetric
coccinū ligauit / r ip̄o manū retrahē-
te posterior q̄ vocat̄ phares manuz
porrexit / r nascendo p̄cessit: signi-
ficauit q̄ isrl̄ in opere legis manū ex-
tenderet: r p̄phetarum r ip̄ius chri-
sti cruore pollutā contraheret. **Do-**
pulus vō gentiū postea p̄mperet
vt essent p̄mi nouissimi / et nouissimi
p̄mi. e **Quare diuisa rē.** **Hie-**
ro. **Pro maceria** Aquila r symma-
chus diuisionē transtulerunt quod
hebraice dicit̄ phares **Ab** eo igitur
q̄ diuiserit membranulam secundi-
narū diuisionis nomen accepit. **An-**
dez pharisei qui se quasi iustos a po-
pulo separauerāt. i. diuisi dicebant.
f **Zara interpretat̄ oriens.**
Quia primus apparuit vel quia plu-
rimi iusti ex eo nati sunt sicut dicitur
in **Paral.**

756. dif. c. dñs

Ni. de ly.

* a **Si dederis mihi ar. i. va-**
diū. b **Anulū tuū.** In hebreo
habet sigillū tuū: r in idē redit: quia
antiquitus anulo lras signabāt: vt
habetur **Hester. viij. b.** c **Habe-**
at sibi: certe mendaciū arguere
nos nō poterit. In hebreo habe-
tur: **Habeat sibi vt non simus de-**
spectui: quod exponunt hebrei sic:
Sit suū quod habet de meo: r non
requiras amplius eā / ne factū istud
diuulgetur ad confusionem meam.
d **Ecce autem post tres men-**
ses nunciauerunt iude / dicen-
tes. **Hic** describitur ipsius thamar
condemnatio cū dicitur: e **Di-**
ritq̄ iudas: pdu. **A** hoc dicunt
hebrei q̄ fuit filia melchisedech sa-
cerdotis: qz filia sacerdotis fornicās
debebat cōburi: vt habet **Leui. xij.**
Sed istō videt̄ falsum: qz. s. dicit̄ ei
iudas

Sacerdotis filia fornicans cōburitur

te: patiar qd̄ vis: si dederis mihi arrabo a
nē donec mittas qd̄ pollicer: **Ait iudas**
Quid vis tibi p arrabone dari: Rndit:
a **Signaculū secretorū.** b **Fidēi sponsonem.**
c **Iusticiā fidei.**
Anulū tuū r armillā r baculū quē ma-
a **que** sub atiq̄s ifecūda māserat: nūc christo socia-
nu tenes. **Ad vnū igit̄ cōitū p̄cepit mu-**
ta filios diūsi generat meriti. a **qz tpe p̄mitiue ecclie**
lier: r surgēs abijt: depositosq̄ bitu quē
multi ex iudeis ad iudaicas reuersi sūt obseruātiās.
assumpserat: induta est viduitatis vesti-
a **vt** plebs iudaica veteri vite renunciaret.
b **christus. c** **Exprobationē pcti.** **Matth. xxiij. d.**
bis. Absit aut iudas hedū p pastorem
a **Dicentem: Benimina vipe. rē.**
b **vt sacramenta cōmissa non perderet.**
suū odollamiten: vt reciperet pign^o qd̄
a **qz** iudea postq̄ firmiter adhefit christo: non sedit
in biuio: nec fit mentio p̄teritorū delictorum.
dederat mulieri. Qui cū non inuenisset
eā: interrogauit hoies loci illi: Ubi est
mulier q̄ sedebat in biuio: Rndētibus
cūctis: nō fuit i loco isto meretrix: reuer-
sus est ad iudā: r dixit ei: Nō inueni eā:
sed r hoies loci illi^o dixerūt mihi: nunq̄
a **quasi** habeat pignora q̄ accepit: quā cōfessio pec-
ibi sedisse scortū. **Ait iudas: Hābeat si**
c **cati** immunem fecit ab exprobatione delicti.
bi: Certe mēdaciū nos arguere nō pote-
rit. Ego mihi hedū quē pmiserā: r tu nō
a **post** cōfessionē trinitatis accusant̄ iudei conuersi
a nō conuersis: tanq̄ post deos alienos abierint: r se-
men abrae se nō fuisse monstrauerint.
inuenisti eā. Ecce aut post tres menses
nūciauerūt iude / dicētes: Fornicata est
thamar nur^o tua: r videt̄ vterus illi^o in-
a **qui** hic iudalcū pplm significat: iniuste condēnā-
tē christianorum fidem.
tumescere. Biritq̄ iudas: Producite
e **eā: vt cōburat. Que cū duceret ad pe-**
a **accusata** a iudeis ecclia: oñdit̄ i se eē cōpletā legis
nā: misit ad socerū suū / dicēs: **Bē viro**
r p̄phaz sacra: q̄bus cōprobat̄ liberaf ab infamia.
cu^o hęc sūt p̄cepi. Cogſce cu^o sit anul^o
c **r armilla r bacul^o. Qui agnit^o munerū**
a **laudat** fides ecclie: cognoscit̄ enī regnū iudeoz
bus / ait: **Iustior me est: qz nō tradidi eā**
f **defecisse.** a **i. carnales** non approbavit obseruan-
sela filio meo. **Attū vltra nō cōguit eā.**
a **figura** duoz populorum.
Instante aut p̄tr: apparuerūt gemini i
a **iudaic^o** q̄ manū in exteriorib^o exercuit pollutā san-
vto: atq̄ in ip̄a effusiōe ifantū / vnū p
guie scōz r ip̄i^o xpi. a **figura** sanguis effundēdi.
tulit manū: i q̄ obstetric ligauit coccinū
g **qz** carnalia christo viuēte exercere nō potuerūt sa-
dicēs: **Iste egrediet̄ por. Illo vō retrā-**
a **q̄** gentile pplm significat.
hēte manū: egressus est alf. Biritq̄ mu-
a **secūdinariū** mēbranula quā rupit cū manū emisit
vt alter nasceret. **Mirat̄ ergo mater de hac cōtentioe**
q̄ primus fit nouissimus r nouissimus primus.
e **lier: Quaf̄ diuisa ē p̄p̄ te maceria: r Et**
b **ob** hāc cām vocauit nomen ei^o phares.
Postea egressus est frater ei^o in cuius
f **manu** erat coccinū: quē appellauit carā k

iudas: **Esto** vidua i dōmo patris
tui. **Melchisedech** autē iā diu añ
erat defunctus: quia post natiui-
tatem iacob nō vixit ad plus nisi
quinquaginta annis / vt sup̄: ad i-
ctum est. xxv. ca. **Jacob** autē tem-
pore venditionis ioseph erat. cv.
ij. annorum: vt patet ex predictis
ca. xxxvij. quia iacob quando de-
scendit in egyptū erat. cxxx. anno-
rum: et venditio ioseph p̄cessit
illū descensuz. xxij. annis: r ideo
dicendū q̄ thamar nō cōmisit for-
nicationem simplicem / sed adulte-
riū: quia erat ligata ipsi sela: nec
poterat alteri copulari: vt patet
Deutero. xxv. b. **Adulteriū** autē
morte puniebatur: r sic fuisse tha-
mar punita nisi p̄pter iniusticiam
sibi factā excusata fuisset a tanto r
si nō a toto. vnde subdit̄: f **Iu-**
stior me est. i. minus puniēda
q̄ ego qui sibi iniusticiāz feci / sub-
trahendo sibi copulā filij mei tem-
pore debito cōpleto. **Judas** autē
cum thamar simplicem fornicatio-
nem cōmisit: eo q̄ meretricē eam
credidit nulli alligatā: quod pec-
catū nō erat morte puniendū: nec
per cōsequens factū thamar. **Se-**
quitur: g **In** qua obstetric
ligauit coccinū. i. filium ru-
beum: vt per hoc distingueret pi-
mogenitū ab alio. h **Quare**
diuisa est p̄pter te maceria. **Id**
est pellicula in qua inuoluitur
puer in vtero matris quam rupe-
rat alius manum protendendo.
i **Et** ob hanc causam voca-
uit nomen eius phares. **Qd̄**
sonat diuisionem. k **Quem**
appellauit zaram. **Quod** re-
sonat refulgentiam: et refulgen-
tia coccini in manu ei^o ligati.

Additio

In cap. xxxvij. vbi dicitur in
postilla: **Dixit** iudas: **Produce**
eam vt comburatur.
Additio. **Ex** hoc aut q̄ dicit̄:
Esto vidua: nō sequit̄ q̄ thamar
non fuisset filia melchisedech iam
diu ante defuncti: nā etiaz postq̄
homo morit̄: p̄ferim si est ma-
gnus sic melchisedech: adhuc do-
mus eius seu familia nominatur
nomine suo: sicut domus dauid
pluries nominat̄ post mortē ip̄i
us dauid. **Sz** reuera nō est verifi-
mile q̄ si thamar fuisset filia tanti
viri sicut melchisedech q̄ de hoc
nō fieret mētio: r tñ fuit facta mē-
tio de noīe patris vporis iude scz
Subar supra in hoc ca. sz quicqd̄
sit de hoc / nō videt̄ q̄ thamar cō-
misit adulteriū. p̄rie dictū / ad hoc
q̄ morte debuisset puniri: mulie-
res enī q̄ erant ligate fratrib^o seu
cognatis cōiugis sui defuncti si al-
teri copularent̄ licet illicite fecis-
sent: nō tñ morte puniebātur s̄m
legē / alioqn̄ **Noemi** nō cōsuleret
Ruth nurui sue vt remaneret in
terra moabz ibidē cū alio p̄trabe-
ret: vt habetur **Ruth. iij.** **Erāt**
enī ligata ip̄i booz: vt alteri de co-
gnatione: nec etiā fuisset excusata
thamar ab occisiōe si adulfā fuisset
* p̄pter hoc

Propter hoc qd non fuerat data Sele. non enim excusat mulier de adulterio...

Replica correctorij contra Burges. In ca. xxxviii. ubi postillator improbat opinionem hebreorum...

Glo. ordi.

Gen. 39. Ioseph. Aug. Ad ordinem te/dit scriptura unde recesserat eorum...

Glo. ordi.

Ad ordinem superlorum. Id est christus predicatus per Ioseph...

Aditio. In cap. xxxviii. Ioseph. Aug. Ad ordinem te/dit scriptura...

Diuisio. Ioseph describendo eius promotionem et primo in domo putiphar...

Diuisio. al. t. credita. Moraliter. Doralite

Foralie beravit. a **Q**ui relicto rē. Sic nos tēptāt carnis illecebre z succu-
 tiunt vestē carneā. Sed vir castus
 manult oīa vincula dirumpere q̄ se
 turpitudi s̄bingare. **B**reg. All.
Alegori. Qui relicto in manu rē. Quia dū
 synagoga christū purū hominē cre-
 dens adulterino cōplexu p̄stringere
 voluit: ip̄e tegimē lre oculis ei⁹ ob-
 iecit / et ad cognoscendā diuinitatis
 potentiā p̄spiciū se gentibus prebu-
 it. **U**n̄ / vsq; hodie dū legi moyses
 velamen est sup oculos cordis eoz; qz
 scz adultera palliū retinuit: z quē
 male tenebat nudū amisit.

Nico. de lyra

Accidit rē. Dicit iosephus
 q̄ illa dies erat valde solennis egypti-
 ptijs: z in ea congregabant oēs ad
 phanū idoli preter ioseph q̄ erat dei
 cultor: z ideo predicta mulier tūc fin-
 it se ifirmā vt remāeret domi: z ha-
 beret maiorē oportunitatē inducen-
 di ioseph ad cōcubitū suū: quod z fe-
 cit. **P**rimo verbis deprecatorijs: po-
 stea cōminatorijs dicens q̄ illū accu-
 sare: sicut z postea fecit / nisi sibi acq-
 esceret: z tandem nimio libidinis ar-
 dore ducta: accepit eū p̄vestimēta / vt
 cum importunitate nimia eum indu-
 ceret ad opus nefarium: sed ipse dei
 timore ac castitatis amore predicta
 cōtempserit / z relicto pallio suo in ma-
 nib⁹ mulieris foras exiit. **C**ū
 qz vidisset. **D**ic cōsequēter descri-
 bitur ei⁹ incarceratio iniusta vt pro-
 baret eius patientia: z qz s̄m Aplm
 deus facit cum tēptatōe p̄uētū: ideo
 primo describit eius incarceratio.
 scdo diuina consolatio / ibi: Fuit autē
 dñs cū ioseph. **C**irca primū p̄mittit
 accusatio ei⁹ falsa: p̄mo erga hoies de
 domo dñi sui: z p̄z lra: scdo erga do-
 minū / cū subdit: **C** Ingressus
 est ad me rē. **A**csi diceret: lz sit ser-
 uilis cōditōis et aliene gētis: tñ igra-
 tus tuis bñficijs voluit tibi tñ vitupe-
 riū facere. **D** **H**is auditis rē.
 Quia absq; examinatioe debita inno-
 centē cōdēnauit ad carcerē. **E** **F**u-
 it autē. **D**ic subdit diuina cōsolatio
 erga ioseph / ne nimia tristitia abso-
 beret. z p̄mo describit ei⁹ cōsolatio
 in pene mitigatōe. scdo in mētis ip̄i
 illuminatione.

Diuisio

Als + mltū

Diuisio

His itaq; rē. **D**uo
 eunuchi. **I**sid. inuenit io-
 seph duos eunuchos in car-
 cere. i. duos pplōs fidelīū z infide-
 liū qui sub peccato ade trāsgressiōi
 obnoxij tenebant. Eunuchi dicti: qz
 castā acceperant regulaz discipline.
Ps. p. b. Eloquia dñi eloq̄a casta.
 Sed post trinā lucē dño ab inferis
 resurgente / z legis obscura tanq̄ io-
 seph somnia reuelante: solutis est a
 pctis z carcere inferni credentiū po-
 puli z ministerio diuine legis reddi-
 tus. **I**ncredulus autē iudeozū ppl̄s:
 qz in conuersione ligno nō credidit:
 transgressionis ligno suspenditur.

Pincerna.

Pincerna regis. **H**iero. **U**bi
 nos posuimus principem vinariorum:
 in heb. habetur meseth: illud
 verbū quod in noīe serui abrae du-
 dum legimus qd nos posuimus mo-
 re vulgi vocare pincernā: z vsq; ho-
 die apud

z ait: **D**ormi mecū. **Q**ui nequaq; acq-
 escēs opi nefario / dixit ad eam: **E**cce
 dñs me⁹ oibus mihi traditis ignorat
 qd habeat in domo sua: nec quicq; est
 qd nō in mea sit ptātē / vl nō tradide-
 rit mihi p̄ter te que vxor ei⁹ es: **Q**uō
 ergo possū malū h̄ facere: z peccare in
 a **Q** sic incētiua libidīnū frequēter ipetūt castitatē.
 dñm meū: **D**ūiuscemodi verbis p̄ sin-
 gulos dies + loquebat: z mulier mole-
 sta erat adolescētī: z ille recusabat stu-
 pū. **A**ccidit autē quadam die vt intra
 a **Q** qz solitudo sceleri oportuna videbatur.
 ret ioseph domū: z operis q̄ppia absq;
 arbitris faceret: z illa apprehensa laci +
 a **Q**ui relicto in manu illi⁹ pallio / fugit:
 z egressus est foras. **C**ūq; vidisset mu-
 b **Q** velamen lre.
 lier vestē i manib⁹ suis / z se esse p̄tēptā
 vocauit hoies dom⁹ suę et ait ad eos:
En introduxit vix hebreū vt illuderet
 nobis. **I**ngressus est ad me vt coiret
 a **Q** quē nō potuit cōtaminare verisimilibus coniectu-
 ris nititur infamare.
 mecū. **C**ūq; ego succlamassez / z audis-
 set vocē meā: reliq̄t palliū qd tenebā:
Q ad gentes.

z fugit foras. **I**n argumētū ergo fidei
 retētū palliū ondit marito reuertēti do-
 mū / z ait: **I**ngressus est ad me seru⁹ he-
 breus quē adduxisti vt illuderet mi-
 hi. **C**ūq; vidisset me clamare: reliquit
 pallium et fugit foras. **H**is auditis
 dñs z nūmū credulus verbis p̄iugis /
 a **Q** descendit christus in infernum. **I**nnocentem
 ad penam nocentium.
 irat⁹ est valde: trādiditq; ioseph in car-
 cerē vbi vincti regis custodiebant: et
 erat ibi clausus. **F**uit autē dñs cuz io-
 e **Q** qz christus inter mortuos liber.
 seph: z misert⁹ est illi⁹: deditq; ei grāz
 a **Q** sui: sine cui⁹ nutu nec puniūt mali: nec coronāt
 boni. a **Q** qz tradita est r̄po p̄tās supnoz z ifernoz.
 in aspectu p̄ncipis carcerē. **Q**ui tradi-
 dit in manu ipsi⁹ vniuersos vinctos q̄
 in custodia tenebant: z q̄cqd fiebat / sub
 ip̄o erat: nec nouerat aliquid cūctis ei
 creditis. **B**ñs enī erat cū illo: z oīa ei⁹
 opa dirigebat. **C**a. XL

His itaq; gestis accidit vt
 b **Q** qz peccauerūt duo ppli origina-
 liter z actualiter: z ideo in infernū
 q̄si in carcerem retrusi.
 peccaret duo eunuchi pin-
 cerna regis egypti et pistor dño suo.
Irat⁹ est pharao p̄tra eos. **H**ā al-
 a **Q** gentilis: q̄ mustū dilectionis p̄pinauit dilecto-
 ter pincernis p̄erat: alē pistorib⁹. **E**t
 a **Q** iudeus: qui apud Hieremiā lignū mittit in pa-
 nem vite: **H**iere. xj. d.
 misit eos in carcerem principis militū k

illuminatioe. xl. ca. **C**irca p̄mū die: fuit autē dñs cū ioseph / ei⁹ firmādo
 paciētā. **E**t misert⁹ est illi⁹. **A**d pene mitigatioez. **E**t de-
 dit ei rē. **Q**uia amouit sibi ferra-
 mēta: z dedit sibi meliorē dietā / vt
 posset alios clausos in carcere vili-
 tare et custodire.

Et ait. **I**psi ioseph.
Dormi mecū rē. **E**t aliqñ in
 ualefcit tēptatō: qd notat cū s̄dit:
Et illa apphēsa rē. **E**t tunc
 debet relinquere palliū. i. secularē
 habitū z fugere ad locū religiosuz:
 s̄m illō **P**s. liij. b. **E**cce elongauit
 fugiens z mansi in solitudine.

His itaq; ge. **C**a. XL
Dic p̄sequer ponit diuina
 p̄solatio erga ioseph in illu-
 stratione mentis in cognitione oc-
 cultozū: vbi p̄mo describit incarce-
 ratioz visio: secundo visionis nar-
 ratio z interpretatio / ibi: **A**d quos
 cum introisset ioseph: z tertio inter-
 pretationis impletio / ibi: **E**t exin-
 de dies tertius. **C**irca primū dicitur
 tur b **A**ccidit vt pec. rē. i. mi-
 nistri regis. **I** **P**icerna re. rē.
Quid aut fecerit nō dicit in lra: lz
 hebrei dicūt q̄ pincerna nō fuit di-
 ligēs i custodia pot⁹ regis: qz inue-
 ta est ibi musca. **P**istor aut in b̄ q̄
 in pane regis inuēt⁹ est lapis pur⁹:
 lz ista cā est insufficiens ad mortē ho-
 minis: qz pistor suspēsus est vt de-
 j. z iō iste cause vidēt esse ficticie: z
 iō magis credibile est q̄ fuerint re-
 gi accusati de ifidelitate in officijs
 suis / qd s̄ sequer accidit in regū cu-
 rris. **K** **A**bit eos rē. **D**onec
 diligētī examinet acculatōes eoz.

Amorale. **H**is itaq; ge. rē.
Per regē egypti rōne regie digni-
 tat⁹ pot de intelligi. p̄ duos autē eu-
 nuchos duo ppli. s. gētilis z iudei
 q̄ ambo peccauerūt oim regi. **R**o.
 iij. c. **D**ēs ei peccauerūt z egēt grā
 dei. **E**t p̄ pincernā q̄ ponit p̄m / in-
 telligit ppl̄s gentilis: z p̄ pistorē q̄
 ponit scdo ppl̄s iudaic⁹. **S**ctilitas
 enī icēpit ab initio mūdi. iudea p̄o
 a tpe abrae qñ circūcisōz accepit q̄
 est signū distinguēs isrl a gentib⁹.
K **A**bit eos rē. **P**er carcerē
 istū intelligit penalitas vite p̄ntis
 in q̄ fuerūt gētilis z iudei. p̄ ioseph
 aut q̄ fuit cū eis. p̄p̄ ei⁹ inoētā in-
 telligit christ⁹ de q̄ dicit **I**ob. j. e. **E**c-
 ce agn⁹ dei: ecce q̄ tol. pec. mū. **I**p̄e
 p̄o inq̄tū hō fuit in carcere penalit-
 atis p̄dicte quā assūpsit volūtariē
 ad satisfaciēdū p̄ pctis hūane crea-
 ture: z ip̄e p̄dixit vocatōez gētū ad
 fidē q̄ p̄ picernā significāt: z repro-
 bationē iudeoz q̄ significāt p̄ pistorē
 rē / vt p̄dictū est. **D**e vtrisq; p̄o dicit
Matt. viij. b. **D**ulti venient ab
 oriēte z occidētē z recūbent cū ab-
 raā isaac z iacob in regno celoꝝ: fl-
 lij aut regni eijcient in tenebras ex-
 teriores. **E**t ista vocatio gentiūz p̄
 aploz p̄dicatōez / z obstinatio iude-
 ozā facte sūt post tres dies / per q̄s
 tria tpa designāt. s. tēpus nature z
 tps legis moisaice z tps grē: qd ice-
 pit a xpi incarnatione. **A**morale
 pot dicit q̄ p̄ eunuchos regē offen-
 dentes in

die apud barbaros maxie digni/
 ratis est regi poculum porrexisse.
 a **Videbā** rē. **Diero.** Et ec/
 ce vitis in p̄spectu meo: r̄in vite
 tres fundi: r̄ ip̄a germinās tres
 fundos/ tria flagella tres ramos
 suos p̄pagines hebreo sermōe si
 sue p̄pagines vocant saria/
 gnificat: q̄ ab illis vocant saria/
 gim. b **Tria canis.** **Aug.**
 Ubi in latinis codicib' tria cani/
 fra farine scriptū est: greci habēt
 codriton: qd̄ it̄p̄taf panes ci
 barios. Sed illd̄ mouet quō pa/
 nē cibariū potuerit pharao habe
 re in eis. Dicit enī sup̄iore cani
 stro oia opa fuisse pistoria e q̄b'
 pharao edebat. Et intelligēdū est
 etiā p̄mū canistrū habuisse panes
 cibarios: qz dicit̄ erat tria cani/
 fra codriton: et desup̄ fuisse illa
 r̄ ex oī genere pistoriū opis in eo/
 de sez canistro sup̄iore. c **Ma/
 talitius pharaōis.** Pharao
 r̄ herodes diē natiuitatē celebra
 uerūt: qz ex hora natiuitatis se re
 ges fuisse putauerunt.

Nico. de lyra

a **In quo** rē. Jam erat si
 nevinctus/ vt p̄dicit̄ est: dicit̄ tñ
 vincus qz ibi tenebat̄ reclusus.
 b **Viderūqz** rē. hoc a deo fa
 ctū est vt p̄ somniōzū interptatio/
 nem sapientia ioseph oñderet/ r̄ p̄
 hoc vltim' exaltaret. c **Iuxta**
 interptā. rē. qz sicut ioseph ex/
 posuit/ ita accidit: vt patebit isra
 b **Ad quos cū** introit. io.
 Dic ponit̄ visionis narratio: pre
 mittit tamē interrogatio ioseph
 cū dicit: e **Cur** tristior ē rē.
 quia timebat̄ ne somnia sua eēnt
 signa maioris mali eis futuri: qz
 incarcerati vt cōiter formidat̄ pe/
 ius eis accideret. f **Et nō** est
 q̄ interp. Egyptij enī augurijs
 r̄ diuinationib' insisterat̄ r̄ erāt
 ibi augures r̄ malefici qui per ar
 tes magicas talia exponebat̄ ad
 quos nō poterāt recurrere: quia
 erāt in carcere reclusi. g **Di/
 ritqz** ad eos ioseph/ improba
 do talē superstitionē. h **Mun/
 qd̄ nō** dei est interp. q. d. sic.
 r̄ nō demonū. i **Referte** mi
 hi. Talis enim noticia p̄tinet ad
 sp̄m p̄phetie/ q̄ est gr̄a gratis da/
 ta: r̄ ideo cognita est ip̄i habēti/ r̄
 ido ioseph sciebat se p̄secuti hoc
 donū a dño sicut et de daniēle d̄z
 Daniel. i. b. k **Narravit** p̄/
 positus rē. Dic cōsequēter po
 nit̄ narratio somniōzū cū interpre
 tatione: r̄ p̄mo quātū ad somniū
 p̄ncerne. sedō q̄tū ad somniū pi
 stois/ ibi: **Vidēs** pistozū magr.
 Primū patz exceptis q̄busdā vo
 cabulis. l **Tres** p̄pagines
 id est palmites. m **Crescere**
 paulatim in gem. i. in botros.
 est enī botrus illud qd̄ p̄mo exit
 d̄ palmite. n **Et post** flores
 vias mature. Sensus est: vi/
 debam ex botris vias formari r̄
 flores p̄duci: r̄ post floritionē ad
 maturitatē p̄cedere. Sequitur:
 o **Recordabit** pharao mi
 nisterij rē. In hebreo habetur:
 Numerabit

a **Innocens** cū nocētibus. b **Cuius** nutu oia fiunt.
 in quo erat vinc' r̄ ioseph. **At** custos car
 a **Erudiēdos.** b **Christo.** c **Verba** salutis
 ceri tradidit eos ioseph: q̄ r̄ mīstrabat eis.
 a **Iudei** sub lege: gentiles sub tutorib' r̄ actoribus vs/
 qz ad p̄finitū tempus a patre.
Aliquātulū t̄pis fluxerat: r̄ illi in cūstodia
 a **Nō** p̄ meritis suis videt̄ somniū: sed vt ioseph qui la
 tebat manifestaret r̄ magnificaret.
Tenebant. **Viderūtqz** ambo somniū nocte b
 vna: iuxta interptationē cōgruā sibi. **Ad** s
 quos cū introisset ioseph mane: r̄ vidisset
 eos tristes: sciscitat' est dicēs: **Cur** tristior e
 est hodie solito facies v̄ra: **Qui** r̄nderūt:
 a **Quia** clausa fuit p̄phetia donec venit christus q̄ ape
 ruit librum r̄ soluit signacula eius.
Somniū vidim': r̄ nō est qui interptet no f
 bis. **Vixitqz** ad eos ioseph: **Numquid** nō f
 dei est interptatio: **Referte** mihi qd̄ videri
 a **Quia** paucis de iuda saluatis: populus gentiū ad sa
 lutem p̄currit.
Narravit p̄or p̄posit' p̄ncernarū som k
 a **Que** dicit: Ego vitis vera: i qua radicata est ecclesia:
 de qua dicitur: r̄ vos palmites.
 a **Niū** suū: **Videbā** corā me vitē in q̄ erant
 a **Coniugati:** cōtinentes: rectores. b **Ecclesia** p̄du
 cit paulatim germē fidei: florida in neophitis: matura in
 tres p̄pagines crescere paulatim in gem
 a **P̄fectis:** de qua etiam vinum exprimit̄ cū p̄elio passionis
 calcat̄ qd̄ pharaō. l. mūdi potestatib' p̄pinaf: cū christi
 passio eis imitanda aut credenda p̄dicat̄.
Mas r̄ post flores vias maturefcere: cali n
 cemqz pharaonis in manu mea. **Tuli** ergo
 vias r̄ expressi in calicē quē tenebā: et tra
 didi poculū pharaoni. **Rospōdit** ioseph:
 a **Quis** ad christiana t̄pa pertinet p̄phetia: interptā
 tur tamē fm̄ euentū rerum mox futurozū.
Hec est interptatio somniū: **Tres** p̄pagi
 nes: tres adhuc dies sunt: post quos recor
 dabit pharao ministerij tui: r̄ restituet te in
 gradū pristiniū: dabitqz ei calicē iuxta offi
 cium tuuz sicut facere ante consueueras.
Tantū memēto mei cū bñ tibi fuerit: et fa
 cias mecū misericōdiam/ vt suggeras pharao
 ni/ r̄ educat me de isto carcere/ qz furto sub
 latus sum de terra hebreoz: r̄ hic innocēs
 in lacū missus suz. **Vidēs** pistozū magister p
 qz prudēter somniū dissoluisset/ ait: **Et** ego
 a **Diero.** Pro tribus canistris codritoni: tres copbi
 nos farine habetur in hebreo.
vidi somniū/ qz haberē triā canistra farine
 sup̄ caput meū: r̄ i vno canistro qd̄ erat ex
 cellius portare me omnes cibos qui fiunt
 arte pistoria auēs qz comedere ex eo. **Rū/
 dit** ioseph: **Hec** ē interptatio somniū. **Tria** q
 canistra/ tres adhuc dies sūt: post q̄s aufe
 ret pharao caput tuū ac suspēdet te in cru
 ce: r̄ lacerabūt volucres carnes tuas. **Ex
 c** inde dies tertij natalitius pharaōis erat:
Qui faciēs gr̄ade p̄uuiū pueri suis/ recor
 a **Qui** calicē dñi accepit liberari meruit.
 rū p̄ncipis: **Restituitqz** alterz i locū suū vt

Numerabit pharao caput tuū: **L**
 et eodem modo infra de pistore
 vbi dicitur: **Auferet** pharao ca/
 put tuum. In hebreo habetur.
Numerabit caput tuuz: quia in
 solēnitare natalis sui ordinauit
 de ministris: r̄ sic i numero p̄n
 cernarum fuit recordatum no/
 men magistri eozū in carcere de
 tenti: et eodem modo de magi/
 stro pistoz inter illos qui seruiē
 bant de pane: sed primus resti/
 tutus est in officio: quia forsitan
 post examinationē sue accusatio
 nis inuentus est dignus libera
 tione: vel quia rex voluit sibi gra
 tiam facere. **Alter** autē fuit con
 demnatus ex causis cōtrarijs: si
 cut vtriusqz somniū p̄tendebat.
 p **Vidēs** pistozū magi
 ster. **Hic** ponitur narratio ma
 gistri pistozū cum sua interpreta
 tione. **Et** patet littera vsqz ibi:
 p **Tria** canistra farine. he
 brei dicunt: **Tria** canistra fora/
 minibus plena. videbant̄ enim
 quasi facta de virgulis: et ideo
 inter complicationē virgarū vi/
 debantur quasi quedam forami
 na. **Sequitur:** r̄ **Recorda/
 tus** est inter epulas. fm̄ lit/
 teram hebraicam supra positaz
 vbi dicitur: **Numerabit** caput
 tuum: non est intelligendum qz
 pharao tunc esset in epulis ip/
 sis vtēdo: sed magis ordinādo.
 * de eis r̄ mini.
 * dentes intelliguntur pecca/
 tores qui sunt in duplici differē
 tia. **Magis** aliqui penitēt r̄ reuer/
 tuntur ad gratiā r̄ isti significā/
 tur per p̄ncernā de quo dicitur
 in littera qz vidit vitē tres pro
 pagines habētē: r̄ significat ip
 sum christuz dicentē **Ioh. xv. a.**
Ego sum vitis vera. **Tres** vero
 propagines tres naturas signi
 ficant in christo existētes: scz di
 uinitas/ aīa r̄ corpus. **Terre** enī
 penitens ista tria per fidē videt
 in christo: quia credit ip̄m verū
 deum et verū hominē ex anima
 rationali et corpore existentem.
Quarū autē expressio/ christi pas
 sionem significat: ex cuius virtū
 te penitens consequitur remis
 sionē. **Hebreo. ix. f.** **Sine** san
 guinis effusione nō fit remissio.
Hec remissio plenaria fit post
 tres dies. per quos significatur
 contritio/ confessio r̄ satisfactio.
Alqui vero peccatores in pec
 catis suis remanēt obstinati/ et
 isti per pistorem significatur quē
 describitur oneratus trib' cani
 stris: id est p̄fessus grauib' pec
 catis: fm̄ quod dicit **Proverb.**
xviii. a. **Impius** cum in profun
 dum peccatorum venerit cōtem
 nit. **Et** tali predicatur sua dam
 natio post tres dies: per quos
 designatur peccati perpetratio:
 assuefactio/ desp̄atio. **Predicta** **Alst natal**
 vero denunciant peccatoribus
 per predicatorem significatum
 per ioseph visionum expositorē:
 nam predicator est visionū p̄p
 hetaliū expositor.

Et quinta parte. Notandum quod egypti
 quinta parte frugum in horrea regis congregata: quod filii tenebrarum quoniam sensibus dediti celestia non curant: sed veri israelite decimas dant: quod celestem patriam cuius decima pars corrumpit/ reformare laborant.

Et congregavit ioseph septem annos omnem frugum abundantiam. id est frumentum ta fidei sanctorum horreis condens per septem charismata/ quasi septem annos: ut cum septem anni inopia ceperint. id est cum iniquitas occurrerit septem capitalium criminum sub antichristo: quando fames fidei fuerit et salutis/ tunc sancti habeant copiosam utilitatem frugum: ne fides eorum inopia sermonis deficiat.

Qui spiritus sanctus. **Aug.** Tertio nisi fallor insinuat nobis in libro spiritus sancti. Primo ubi dictum est. Spiritus dei ferebat super aquas. Secundo ubi dicit deus. Spiritus meus in hominibus istis. Tertio cum dicit pharaon in ioseph esse spiritum dei: non dum tamen legimus spiritum sanctum.

Dirigit. Ioseph qui typus christi gerebat/ currum meruit et per hoc preconavit ante eum: et constituit eum pharaon super universam terram egypti: et dominus noster post hoc distractus est a iuda sicut ioseph a fratribus: et de inferni carcere surrexit: ascendit currum celestis regni/ de quo dicitur. **Ps.** lxxv. d. Currus dei decem milibus multipliciter: et accepit partem predicandi et iudicandi a patre. **Phil.** ii. b. Dedit ei nomen quod est super omne nomen. Accepit quod anulus est potestatis fidei/ quo creditum ante salutis signo signatur: frontibusque et cordibus nostris per signum crucis figura eterni regni imprimuntur. Induit stola byssina. id est carne sancta byssus splendidiore: et stola immortalitatis. Accepit quod torquere auream id est intellectum bonum. Preco audivit eum. id est iohannes baptista qui ait. **Matth.** iii. a. Parate viam domini. Habebit et alium precor: quod veniet in tuba angeli. **Ecce** constitui te super universam terram. Ioseph de carcere eductus/ super egyptum constituit: et post resurrectionem accepit nomen quod est super omne nomen: ut in nomine iesu omne genua flectat: **Phil.** ii. b. **Et** clamate precor. **Et** clamavit ante eum precor: et constituit eum super omnem terram egypti/ per quam aqua transiit: **Et** clamavit in conspectu eius ad geniculacionem. Symmachus ipsum hebreum posuit. **Et** clamavit ante eum abrech. Unde mihi videtur non tam precor vel ad geniculacionem: quam in salutando vel adorando ioseph accipi potest intelligenda: quod quod hebrei tradunt dicentes patrem tenerum ex hoc sermone transferri: ab quippe dicitur pater: rech delicatus vel tenerrimus/ significante scriptura: quod iuxta prudentiam omnium pariter fuit: sed iuxta etatem tenerrimus adolevens et puer. **Et** voco. **Hiero.** **Et** vocavit pharaon nomen ioseph caphnath phabaneha: et dedit ei assenech filium suum. **Licet** B nomen hebraicum. absconditorum reprobum sonet: tamen quod ab egyptio ponitur: ipsi lingue debet habere rationem. Interpretatur caphnath phabaneha: sine vitulo. **Interpretatur** voluerit presentium phanec saluatorum mundi: eo quod orbem terre a fame liberavit. **Notandum** autem quod domini quodam et egyptiorum pontifex eliopoleos erat. **Meq** phas erat absque eunuchis idoli illius esse antistites: ut vera illa hebreorum super eo quod ante diximus suspitio comprobetur. **De** dicitur si. **yr.** **Aug.** Queri solus cuius putipharis

Dyftice
Sanctus spiritus
Allegori.
Alst dices quos
als tultis
Aror ioseph.
Questio

Et constituit per seipsum per linguas regiones: et quinta parte fructuum per septem annos fertilitatis qui iam nunc futuri sunt/ congreget in horrea: et omne frumentum sub pharaonis potestate condatur: serueturque in urbibus/ et pareatur future septem annorum fami que pressura est egyptum: et non consumet terra iopia. **Pla** cuit pharaoni consilium et cunctis ministris eius: locutusque est ad eos: **Non** inuenire poterim talem virum/ qui spiritu dei plenus sit: **Vixit** ergo ad ioseph: **Quia** ostendit tibi deus omnia que locutus es: nunquam sapientior et similem tui inuenire poteris: **Tu** eris super domum meam: et ad tui oris imperium cunctus populus obediet: **Uno** tamen tempore regni solio te precedas. **Vixit** rursus pharaon ad ioseph: **Ecce** constitui te super universam terram egypti: **Et** dedit in manu eius: **Et** que significat carnem christi de terra virgine assumptam: et ad decorem immortalitatis diuersis passionibus ductam. **vestiuitque** eum stola byssina: et collocavit eum super universam terram egypti: **Et** fecitque ascendere super currum: **Et** quod transcendit omnem volubilitatem temporalium rerum. **Et** iohannes baptista qui ait: **Parate** viam domini: **Matth.** iii. a. **Tuba** angelica que venientem ad iudicium pueniet. **Et** rursus suus secundum clamante precor bene ut omnes coram eo genua flecterent: et prepositum esse scirent universam terram egypti. **Vixit** quoque egypti. **Et** rex ad ioseph: **Ego** sum pharaon: **Absque** tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra egypti. **Vertitque** nomen eius: **Et** ut recte gereret christi similitudinem: qui saluator non modo egypti: sed totius mundi. **Et** mense illius vocavit eum lingua egyptiaca saluatorem mundi. **Bedit** ioseph sublimatus ducit uxorem: et christus ascendit ad celos subleuatus: sociat sibi ecclesiam de gentibus: quam bene significat filia sacerdotis eliopoleos qui sacerdos erat gentium. **Aleopolis** quoque interpretatur ciuitas solis: de qua sociat sibi sponsam: qui in sole posuit tabernaculum suum. **Et** sibi uxorem assenech filiam putipharis sacerdotis eliopoleos. **Egressus** itaque ioseph ad terram

Et quinta parte. **Queri** quare non dicit medietate: cum tempus fertilitatis equale fuerit tempus fertilitatis: et in tempus sterilitatis nihil creuit ut videtur: quod dicitur. **7.** **plv.** ca. **Adhuc** restat anni. **v.** quibus nec arari poterit nec meti. **Ad** quod dici potest quod tempus sterilitatis fuit aliqua aratio et messio sed modica: et ideo quasi nulla reputatur. **U.** ii. physico. dicitur: **Quod** modicus est: quasi nihil reputatur. **verum** cum illa modica messione sufficiebat illa reseruatio quinte partis de annis preteritis: maxime quod tempus famis homines strictius viuunt: et quod aliquid diuites per suis domibus de tempus fertilitatis sibi victum reseruauerunt. **Et** omne frumentum. quod reseruabat. **Sub** pharaonis potestate condatur. ita quod non possit vendi et deferri ad alias puincias: non tamen accipiebatur ab hominibus violenter vel gratis sed pro precio: quod tunc erat modicum cum propter magnam fertilitatem: aliter ioseph postea tempus famis non vendidisset licite egyptus. **Placuit** pharaoni **Hic** pariter describitur ioseph. **pmo** tior/ et per se ipse ubi: **Et** **quod** sapientior et cetera. **quasi** diceretur: non posset inueniri aliquid te sapientior: nec etiam equalis in sapientia? **Uno** tamen. **et** quod sit illud unum ostendit dicens: **Regni** solio: id est dignitate regia. **Tulit** anulum. **quo** sigillabantur reges: ut dicitur. **7.** **xxxviii.** ca. **et** id tradidit ioseph in signum potestatis sibi concessit. **Et** **vestiuitque** eum stola byssina. **Byssus** est genus lini candidissimi ex quo fiebat vestes nobilium. **Et** **vestiuitque** eum stola byssina. **Habebat** et rex duplicem currum: unum super quem ipse solus ascendebat: alium quem ascendebat quando placebat sibi: ad illam tamen aliquam admittebat ille qui secutus erat a rege. **Et** **clamauit** coram eo abrech. **Abrech** enim dicitur esse hebraica: et secundum doctores hebreorum et beatus Hieronymus. **li.** de hebraicis questionibus. significat idem quod pater tener: et est sensus quod clamauerunt ad comendationem ioseph: quod ipse erat pater alienorum ratione sapienter licet tener esset etate. **Ego** sum pharaon. **quod** possum tibi dare auctoritatem. **Absque** tuo imperio. **et** per hoc designat quod nihil notabile fieret absque eius dispositione. **Vertitque** nomen eius. **Loco** huius in hebreo sic dicitur: **Et** vocauit pharaon nomen ioseph caphnath phabaneha: quod in hebraica lingua significat occultum reuelatum: secundum quod dicitur hebrei/ **et** **Hiero.** **li.** de hebraicis. **questio.** **et** conueniens ipsi ioseph: qui reuelauit ea que erant alijs occulta/ ut per se predicta. **Utrum** autem idem nomen in lingua egyptiaca significet saluatorem mundi nescio: nisi quod tunc dicitur translatio nra: quod lingua egyptiaca penitus ignoror: scio tamen quod pertingit quod vna dicitio in diuersis idiomatibus diuersa significat: sic hebraice dicitio ia in hebreo significat mare: in latine est aduerbiu temporis. **Et** **deditque** illi uxorem. **nomen** est tractum de greco et dicitur ab ελιος quod est sol: et το λος quod est ciuitas: quasi ciuitas solis: de qua dicitur **Isa.** **lix.** c. **Ciuitas** solis vocabitur vna: **In** hebreo habetur: **Sacerdotis** enim. **Dicitur** hebrei et etiam **Hiero.** quod iste putiphar cuius filiam accepit ioseph erat ille deus qui dicitur. **7.** **xxxix.** ca. quod emittit ioseph: et quod propter pulchritudinem eius intendebat

2

putiphar? als petefre: vt pleriqz hnt r
 corupte: vt. s. dictu e: vtz illi cui pu
 fuit: an alteri? Sz credibili alteri. na
 d illo quo credat multa fut q moueat.
 Primu: qz septura non meozauit cu vi
 deat hoc no posse pterire qd ad ioseph
 gliaz ptiebat vt ei filia duceret cui pu
 fuit. Deide quod spado filia hre potuit?
 Sz rñdet: quod vroz? Postea em cre
 dit abfatus vl casu vel spote. Et q bo
 noz ei q solet no meozat. i. q archyma
 chi fuit: que pncipe cocoz latini iterp
 tati fut pncipe militie qda itelligit. Sz
 etiā h rñdet / duos illi honores habuit
 se: sacerdotiu sol r militie pncipatu. Co
 grue at alibi ille honor meozat / q talib
 cogruit actib. Sic do postqz i ioseph
 apparuit no pua diuitas: honor soceri
 ei debuit noiari / q pñet ad diuitate no
 pua fm opinionē egyptioz in sacerdo
 tio. i. sol. Sz i oib hie qb ppositi fuit
 custodiay carcer / i. credibile e ee pposi
 tu i officio sacerdotu. Deide no simplr
 dictu e / q sacerdos sol eet: sz ciuitat sol
 q vocat eliopolis. Abesse aut dz plusqz
 xx. milib a ciuitate mēphi / vbi pharao
 nes. i. reges marie pmāebāt. Quo de
 sero officio sacerdotu potuit strenue re
 gis seruire militie pncipatu? Accedit
 etiā q egyptij sacerdotes phibent non
 seruire nisi tēplis deoz: nec aliis officij ge
 rere. Sz forte tūc alit fuit. Credit qz qz
 qd placet: no e mibi qstio cui exitus sit
 clausus: siue vnus fuerit petefres: siue
 duo. qdlibet ei hoz qz existimet / no e
 fidei piculosuz: nec pñu vitati septura
 rum. a ¶ **¶ Hic sunt rē. Hiero.**
 Obserua pñ qstione q post d filijs io
 seph pponeda est: q añ famis tps q ia
 cob itranit i egyptu / duos tm filios ha
 buit manassen r ephraim. b ¶ **¶ Aperi**
itqz ioseph rē. Joseph a penuria fru
mēti saluat egyptu: r christ a fame vbi
liberat mūdū. Apuit horrea sua christ
in orbē terray: r erogatioe frumēti sui
oia sūingauit. Nisi frēs ioseph vēdidit
sent / defecerat egypt. Nisi iudei chri
stū crucifixissent / pierat mūd. Joseph
iterprat augmētatio. Sz in illo ioseph
āpliatioez no habuit nisi sola egypt / i
nro vniūsus mūd. Ille erogauit triti
cū / moster dei dñi: Ps. xvij. a. In oēs
trā exiuit son eoz. Sz Dixit si.

Nico. de lyra

intēdebat illo abuti ad turpe vitū:
 iō dñe cū ifrigidauit / pñ qd a pncipa
 tu militie postea trāsar e ad aliā digni
 tatē sibi cōpetentē. i. ad pñficatū elio
 poleos / ad quē null pmouebat nisi ca
 strat vel simplr ifrigidat: tm añ genuē
 rat asenech. Sz h vidz: qz i hebreo iste
 putiphar h yonā lraz pl q pcedēs i suo
 noie: qz hz lraz eyn i fine quā no hz pce
 deoz: r iō videt esse ali hō a pñdicto. Si
 qz tm velit seq dicta opinionē: pñt dicē
 ad h q idē nomē pñā bñ aliqñ variat
 i hebreo r latio: marie i fine ex aliq ad
 ditiōe vel stractioe: sic. s. dictū e ca. xxx
 vi. a ¶ **¶ Triginta at rē. Hoc dz ad**
vidēdū qto tpe ioseph fuit i puitute r
carcere: r añqz exaltaret. i. xij. annis r
par plus: vt pñ ex supdict. xxxvij. ca.
¶ At circūiuit oēs re. rē. Ad vidē
dū terrā cui erat ppositus: r ad pñderā
dū loca in qb deberēt pñari frumēta.
¶ Venitqz fertilitas. Sic pñr de
scribit iterptatioe ioseph ad pñletio. r
primo qstū

a ¶ **¶ Hac etate christus pñdicare cepit euāge**
lū: ante quā nemo dz assumi ad sacerdo
tū vel pñdicationis officū.
 egypti. Trigitā aut ānoz erat a
 a ¶ **¶ In mundo se pñtando p pñdicationē**
r miracula.
 qñ stetit i pñpectu regl pharao
 nis: r circūiuit oēs regiōes egypti
 b ¶ **¶ Venitqz fertilitas septē āno**
rū: r i māipulos redactē segetes
agregate sūt in horrea egypti.
 Dis etiaz frugū abūdātia i sin
 gul vrbib pñdita ē: r ātaqz fuit
 a ¶ **¶ Inmūerabilis. i. sicut arena.**
 mltitudo tritici: vt arēne maris
 a ¶ **¶ vñtarā.**
 coeqret: r copia mēsurā excede
 a ¶ **¶ Christo.**

ret. Patiqz sūt ioseph filij duo
 a ¶ **¶ discēssio a fide quā facit antichristus**
 añqz veniret famēs qz ei pepit
 rasenech filia putipharl sacer
 doti elio poleos. Vocauitqz no
 s ¶ **¶ mē pñmogeniti manasse / dicēs:**
 a ¶ **¶ Oblitio. h e iudaei pñs dei sui oblit**
¶ Oblitūci me fec de oim labo
rū meoz: r domū pñs mei. No
 a ¶ **¶ Fructificatio: qd significat eccliaz de**
gētibus p totū mundū dilatatā.
 mē qz scōi appellauit ephraim
 dicēs: Crescere me fec de i ter
 ra pauprat mee. Igit trāfactis
 a ¶ **¶ Tpe pacis ecclāstice finitō.**
 septē ānis vbertatis q fuerāt in
 egypto: ceperūt vēire septē āni
 inopie: qz pñdixerat ioseph: r in
 a ¶ **¶ Verbi dei. b ¶ qz no erat qui faceret**
bonum.
 vniuerso orbe famēs pñuālu
 it. In cuncta autem terra egypti
 ¶ **¶ Als no erat panis**

pti erat famēs: Qua esurien
 te / clamauit populus ad phara
 onem: alimenta petens. Qui
 a ¶ **¶ In angustia spūalis famis pñliū vni**
cū e vt recurramus ad horrea ioseph. i. sū
ctas scpturas a scīs pñibus nobis ad cō
solationē inople referuatas.
 bus ille rñdit: Itē ad ioseph: r
 quicquid vobis dixerit: facite.
 Crescebat autem famēs quoti
 ¶ **¶ Als omni**

die in vniuersa terra: aperuit
 qz ioseph vniuersa horrea r yē
 a ¶ **¶ vēdunt frumēta xbi dei egyptijs: cū**
se mācipāt diuinis obsequijs.
 debat egyptijs: Nā r illos op
 ¶ **¶ Verbi dei**
 pñserat famēs: Qēs pñicie ve
 niebāt i egyptū vt emerēt escas
 r malū iopie tēparēt. Ca. XLII
 a ¶ **¶ iudaicus pñs.**

¶ **¶ Audiens autem iacob**
 ¶ **¶ a euāgelica doctrina pñdica**
 ¶ **¶ retur in mundo.**
 qz alimenta vēderentur in egypti
 q ij ¶ **¶ tes de pñibus**

¶ **¶ pmo qstū ad fertilitatē. scdo qstū ad steri**
litatē / ibi: Igit trāfact. Adhuc pmo de
scribit dicta ipletio. scdo sūdit ipius io
seph generatio / ibi: Patiqz sūt. ¶ Circa
primū dz: Venitqz fertilitas. vt sapia io
seph p expñtiā videret. d ¶ Et in ma
nipulos redac. rē. Delicem pseruat
 granū illo mō q postqz excussuz e de pa
 lea: qz qlibet res pseruat meli in loco p
 pñe: vt hē. iij. Pñsi. e ¶ **¶ Ut arene**
maris coeqret. Hypbolica e locutio
ad exprimentū magnā qstūtatē tritici.
 ¶ **¶ Patiqz sūt. Sic iterponit genera**
tio ipi ioseph añqz veniret famēs. h dz:
 qz apd hebreos tpe cōis tribulatiois cu
 iusmodi e tps famis hoies pñnebat ab
 vrozibus pñijs: vt. s. dictuz est. vij. ca.
 s ¶ **¶ Vocauitqz nomē pñmogeniti**
manasse. Ad iterptat oblitio. Seq
tur: h ¶ Nomē qz scōi appellauit
ephrāi. Ad iterptat crecēs vel fructi
ficās. r rō vtriūsqz ipositiois ponit i lra
r pñ. i ¶ Et malū inopie tēpera
ret. Et q pñ vey qd. s. dictum est: q tē
pore illius famis strictius vizerūt homi
nes q alias.
 ¶ **¶ Apuitqz ioseph vniuersa**
horrea. Designat q hō lrat cui dedit
oñs grāz docēdi nulli dz claudere hoz
reū doctrie sue seu pñlij: sz oibus libera
lit apire: qz dicit dñs Matth. x. a. Gra
tis accepistis: gratis date. Sz h videz
quod subdit: ¶ Et vendebat egypti
ptijs. Propē qd sciendū q hui vendi
tionis pñcū no est aliud q labor discipu
loz in addiscēdo: r reuerentia ad magi
strū: r sustētatio eius si indigeat qstū ad
victū r vestitū. ¶ h legit in chronicis q
tpe karoli magni duo monachi venerūt
parisiū in pñia eruditi / valde clamātes:
si qz cupidus est sapie veniet ad nos: nā
apud nos venalis est: quos ad se voca
tos karolus interrogauit quid p ea pe
terent / responderūt: loca tm oportuna r
añas ingeniosas r alimēta: que ipē libe
tissime exhibuit: r sic sapientie studiū pa
risiū inceptit.

Nicolaus de lyra

¶ **¶ Audiens autem. Ca. XLII**
 Postqz moyses descripsit descen
 sum in egyptum qstū ad ioseph
 qui ante alios dei ordinatione missus e
 hic cōsequenter describit eundem descē
 sum qstuz ad fratres suos. r primo qstū
 ad decem fratres ioseph primogenitos.
 secundo qstuz ad iuniozem scilicet benia
 min. rlij. cap. Adhuc primo describit
 descensus eoz in egyptum. secundo as
 flectio descendētium / ibi: Cūqz adoraf
 sent eum. r tertio regressus ad patrem
 suum / ibi: At illi portantes. ¶ **¶ Circa pñ**
mum dicitur sic: a ¶ Audiens autēz
iacob qz alimenta venderentur in
egyptō. In hebreo habetur: Vidit ia
cob rē. r certum est q non vidit oculis
corporeis: cum non descenderit tunc in
egyptum: r ideo dicunt hebrei q vidit
hoc p reuelationem spiritus sancti. Aliter
 ¶ **¶ tñ pñt dici**

¶ **¶ Doraliter. h ¶ Audiens autem**
iacob qz alimenta venderentur in
egyptō. Per ioseph qui in littera ple
nus spiritu dei r sapientia dicitur / doctor
bonus intelligitur. Per filios autem ia
cob qui de longe venerūt ad eum p fru
mentis emendis: intelliguntur diligen
tes discipuli ad bonum doctorem veniē
 q ij ¶ **¶ tes de pñibus**

Nota

¶ **¶ Hic**

¶ **¶ Continētia**

¶ **¶ tpe famis**

¶ **¶ Als r ase**

¶ **¶ nech**

¶ **¶ Doralit**

¶ **¶ Nota con**

¶ **¶ tra doctos**

¶ **¶ D**

¶ **¶ Donachi**

¶ **¶ gratis do**

¶ **¶ centes.**

¶ **¶ D**

¶ **¶ Diuisio**

¶ **¶ Doralit**

¶ a ¶ Dixit filijs rē. Ildo. Est frumentū in egypto. Dicit rē de pat' Olee. p. a. Ex egypto vocavi filiū meū. Descēdit decē pueros. i. iudei sub decalago cōstituti: q̄s ip̄e cogno/ scēs/ nō est agnit' ab eis. Cognoscūt hebrei a xp̄o/ rē ip̄i nō ag noscūt eū. Dederūt illi pecuniā s; ioseph. i. xps triticū dedit: r argētū reddidit: q; nō pecunia emitur p̄p̄sed gr̄a. b ¶ Per salu. rē. Au gusti. Quid est qd ioseph vir sapiēs: nec solū inter hoīes/ s; etiā sc̄ptura te/ ste laudat

¶ Isti fratri bus.

Nico. de lyra

* tñ pōt dici iuxta trāslationē nostrā q̄ ibi accipit' videre p̄ audire: sic ¶ ro. r. c. Cūctus aut' ppls videbat voces rē. Sequit'. a ¶ Descēdētes igif frēs rē. Dicunt hebrei q̄ hic noīant fratres ioseph signant': q; penitebant de h̄ q̄ ip̄m viderāt: r descēderūt in egyptū eo animo vt ip̄m redimerēt si possent inuenire r secū ducerēt ad pa/ trē. b ¶ Benjamin domi retē. ad cōsolationē patrie: r q; erat iuuenis nō poterat ita sustinere laborē itinerē sic alij/ cetera patēt. c ¶ Cūq; ado/ rassent. Dic cōsequēter describit' ip/ sorū tribulatio: vbi primo in ioseph er ga ip̄os describit' simulatio austerita/ tis. sc̄do veritas fraterne charitatis/ ibi: Avertitq; se parūper r fleuit. Ad huc primo describit' ip̄ius ioseph simu lata duricia. sc̄do a fratrib' eius reco/ gnoscit' diuina iusticia/ ibi: Et locuti sūt adinuicē. Adhuc primo describit' au/ steritas ioseph in verbis. sc̄do in fact' ibi: Tradidit ergo rē. Circa primū cō siderādū q̄ cū ioseph vidisset decē fra/ tres suos: r q; beniamin frater su' vte rin' nō eēt cū eis: timuit ne machina/ ti fuissent p̄tra eū in malū sicut fecerāt cōtra eū: ideo vt scire possēt veritatez dure locutus est cū eis imponēdo eis crimē exploratōis terre: r interrogās de patre suo r fratre r alijs circūstan/ tijs: vt dicit' se. c. Interrogauit nos homo p ordinē rē. r filij. ca. Interro gasti pri' seruos tuos habetis patrem aut fratrem rē. r alia plura q̄ hic subti/ cent. d ¶ Et tñ frēs ip̄e cogno/ scēs. q; dimiserat eos in statu virili r barbatos: r iō nō erāt notabilis imu/ tati. e ¶ Nō est agnit' ab eis. q; recessit ab eis puer r postea barba si/ bi creuerat: p̄p̄ qd ei' facies erat no/ tabiliter imutata. f ¶ Recordatus q; somniorū rē. q; iā videbat ea in parte adimpleta: q; frēs sui eū adora/ uerant. g ¶ Exploratores estis.

¶ Medaciū. Aliq' excusant ioseph a mēdacio. dicit enī q̄ intelligebat q̄ inueniēdo explo/ rauerūt viā meliorē r securiorē p̄ quā possent trāsire: sed ista expositio videt' oīno extorta: nec p̄ h̄ excusare ioseph a mendacio: q; quacūq; arte verborū aliq's fallat aliū mendaciū incurrit p̄m Aug. nec ē aliqua necessitas excusan di ioseph hic r i sequētib' a mēdacioz maxime officioso: cū p̄ h̄ intenderet de uenire ad cognitionē veritatis d̄ affe/ ctu fratru suoz erga beniamin fratres suū vterinū: r vtrū peniterēt de hoc q; vendiderāt ip̄m: tale aut' mēdaciū pec catū veniale est de quo nō oportet ex/ cusari ioseph: q; apostoli multo p̄fecti/ ores fuerūt q̄ patres ve. test. et tñ nō excusant' oīno a pctō veniali p̄m q; di/ cit' Jos. prima canonica. i. ca. Si dire rim' q; peccatū nō habem' ip̄i nos se/ ducimus rē.

¶ Als nō h; r fratres.

† 22. q. 1. c. mouet. s. si/ cut etiam

¶ pto dixit r filijs suis: Quare ne gligit'. Audiuī q; triticū venū/ det i egypto. Descēdite r emite nobis necessaria vt possim' viue re/ r nō cōsumamur inopia. Be a ¶ iā de famelica lra minime gloriānt iu/ dei sub decalago cōstituti.

scēdētes igif fratres ioseph de cē/ vt emerēt frumēta in egypto: ¶ paulo adhuc p̄nis traditōib' occupato beniamin domu retento a iacob/ b ¶ q; dixerat fratrib' ei': ne forte in a ¶ humiliauerūt se ad intellectū eozū de q̄bus dicit' est: Et q; nō vidēt videant. itinere q̄cōs patiat' mali: ingressi sūt aut' terrā egypti cū alijs q; p/ gebant ad emendū. Erat aut' sa/ a ¶ panis in terra vel intelligentie.

b ¶ iudea. c ¶ christus. mēs in terra chanaā: et ioseph a ¶ mūdi. b ¶ alij fmo sc̄e: alij fmo sapie alij interpretatio sermonū. i. cor. xij. b.

princeps egypti: atq; ad illius nutū frumēta populis vendebā a ¶ christum adorat omnis cet' sanctorū. tur. Cūq; addrassēt eū frēs sui/ c ¶ r agnouisset eos: q̄si ad alienos dur' loquebat': interrogās eos: Unde venistis: qui respōderūt: Be terra chanaā: vt emam' vi/ ctui necessaria. Et tñ fratres ip/ d ¶ a ¶ cognoscebant iudei a christo. Ipsi aut' non cognoscebant eum.

se cognosces: nō est agnitus ab e a ¶ quibus vidit q; sol r luna r stelle ado rarent eum.

eis. Recordatusq; somniorū q̄ f aliqñ viderat/ ait ad eos: Explo s ratores estis: vt videatis infirmi ora terre venistis. Qui dixerūt:

Nō ē ita dñe: s; serui tui venerūt vt emerēt cibos: Dēs filij vni' b viri sum'. Pacifici venim': nec t quicq; famuli tui machināt ma li. Quibus ille rēdit: Aliter est. i

Immunita terre huius conside rare venistis. Et illi: Buode k cim inquit serui tui r fratres su m' filij vni' viri i terra chanaā:

¶ Minimus cuz patre nostro est: i ali' nō est sup. Hoc est ait qd lo m n cutus sum: Exploratores estis.

¶ Jā nūc expimentū vestri capiā. o ¶ subaudi omnes.

b ¶ Per salutē pharaonis nō ēgre p ¶ de angustia littere. a ¶ credat paul' ap̄forū minimus tanq; abortiuus.

diemini hinc: dñec veniat fra/ q

ducim' rē. b ¶ Dēs filij vnius rē. Ioseph enī vt dicunt hebrei imponēs illis culpā exploratōis: inducebat p argu/ mento q; videbant esse cōgregati de diuersis locis ad inuicē cōfederatis: vt sic infirma terre denūciarent plurib' gētib': r sic p̄ egyptios pueniret magn' exercit'. Inducebat etiā ad idē se intellexisse q; duo de ip̄is vni' castrū destruerāt i terra chanaā. s. sicheu: vt s. dicit' ē. r. r. iij. d. Ad qd ruderūt di/ cētes: Filij vni' viri sum' r sic nō sum' cōgregati ex diuersis loci: sic ip̄onē no bis. Cōtra qd arguit ioseph dicens: i ¶ Aliter ē: Immunita rē. q; illi q; veniūt pacifice ad emendū bladū/ itēdūt solū negotio p q; veniūt: s; vos discor/ ritis p vicos r plateas ciuitat' portas r muros p̄siderado: r p̄m p̄itatē p ciui/ tatē discorrerēt ad vidēdū si possent in uenire ioseph fratē suū vt eū redime/ rēt r secū reducerēt ad p̄rem: q; ista in rētiōe descēderāt i egyptū: vt. s. dicit' ē: r iō ad excusandū se d̄ illo circūitu di/ rerūt: k ¶ Duodeci inquit rē. ac si dicāt: si velis illuc mittere iuuenes B vez eē. l ¶ Minim' cū p̄re nō est ad ei' cōsolationē. m ¶ Ali' nō ē su/ p. i. nescim' si viuūt. q; p̄dit' ē iā diu et nō cōparuit: et credim' q; duc' fuit in egyptū/ r iō circūuim' ciuitatē: nō ad explorādū: s; ad q̄redū frēm n̄m r re/ dimēdū ip̄m si iuenissem'. Cōtra qd io seph dixit: n ¶ Hoc ē ait qd lo. sū. exploratores estis: ip̄soluit enī eis q; ista eēt ab eis p̄ficta vt occultaret' p̄itatē eis ip̄ositā d̄ exploratōe terre/ r iō sub dit': o ¶ Jā nūc erpe. rē. si p̄a vt si cta sint dicta v̄ra. p ¶ Per sa. pha. rē. Dicit' aliq' q; ioseph iurauit b p cre aturā: q̄si p iuramētū friuolū eo qd scie bat illud qd iurabat eē falsū: nō enī in/ tēdebat frēs suos oēs retinere. Dicit' ali' r meli' vt videt' q; iurauit p deuz q; erat sal' pharaonis effectiue: nec illi iu ramēto suberat falsū: q; intēdebat sic: Nō egrediemini hinc. s. oēs ita liberi sicut venistis: q; finaliter retinuit vni'. q ¶ Donec ve. fra. rē. vt p̄ h̄ eēt cer/ tificatus q; tes de p̄tibus longinq; vt inde re portēt alimenta bone doctrine. Unde dicit' Hiero. in ep̄la ad paulinū de om nib' sacre scripture libris: Ad Titū li uū lacteo eloquētie fonte manāt: de vltimis hispanie galliarūq; finib' quos dā nobiles venisse legim': et quos ad sui cōtēplationē roma nō traperat vni' hoīs fama p̄durit. A bñ p filios iacob q; sup̄lātatoz inter p̄tat': boni discipuli intelligūt: q; debēt esse sup̄lātatores virtioz. Dicit' enī. i. Etbi. q; sapiētie nō est auditor iuuenis secutor passionū. Dicunt etiā filij iacob esse decē q; vene rūt ad significandū p̄fectionē discipulo rū: q; denari' ē numer' p̄fect': r i signū hui' retinet' beniamin domi tanq; par uulus r imp̄fectus. Dicit' aut' cōmēda tor sup libzū Boetij de cōsolatione q; athenis antiquit' p̄mo p̄babant disci puli d̄ virtute patientie: ita q; in porta p quā intrabāt iuuenes ad locū studiū se debat vn' senez qui sciebat optime iu uenes ad impatiētā puocare: r qñ ve niebat aliq; q; verba vituperij r deri sionis patienter nō audiebat/ ip̄m tan/ q; inep̄tū repellebat. Et in signū hui' filij iacob p quos designant' apti disci puli primo examinant' de patia verbo/ cum dicit' eis: g ¶ Exploratores estis. Sc̄do facto cum subditur:

* Et tradidit

ste laudatus iuravit p salute pharaonis no exituros de egypto
 pto freres suos: nisi frat iunior viret: An etiā bono z fideli vi
 lis fuerat sal pharaois: Qto em mag ipi q eu in tato hono
 re locauerat / fide suabat: si illi q eu puu empticiu possidebat.
 Q si no curabat pharaonis salute: nuqd piuria p cuiuslibet
 hois salute vitare no debuit: an no est
 piurium: Tenuit em vnu eoz donec
 viret beniamin: z vez factu est qd di
 rit: no exibitis donec veniat frater ve
 ster. Ad ocs em potuit ptinere qd di
 cu est. Ma quo ille vturus esset: nisi
 ad eu deducedu aliq redissent: Sz qd
 sequit magis viget qstioe / vbi itez iu
 ravit diecs: Mittite ex vobvnu / z ad
 ducite frz vestru zc. vsq p salute pha
 raonis exploratores estis. Huc sine i
 terposuit iuratioez: qz si vera no dixit /
 sent / exploratores essent. i. exploratoz
 pena digni essent: qz tn vera dicere sci
 ebant: neq piurus e qstz si ei que castis
 simu nouit dicat. S hoc adulteriū de
 quo argueris comissisti: danat te deus
 z his p bis adhibeat iuratione. Veru
 oino iurat: ibi em pditio e q dicit: Si
 fecisti / que tn no fecisse certu bz. Sz di
 cit aliqs vez est: qz si fecit adulteriu: z
 danat illu dñs. Hoc aut veruz no est.
 Si aut verum no dicitis / exploratores
 estis: cu etiā si metiant no sunt explo
 ratores: sz ita dictu e: exploratores est
 tanq si dictu esset exploratoz pena di
 gni estis. Hoc e exploratores deputa
 bini merito medacij vestri. Estis autē
 potuisse dici p habebim z deputabi
 mini: innuere siles locutioes docent.
 An z illa locutio helie. iij. Reg. xvij.
 d. Quicūqz exaudierit in igne erit de
 uo: no em erit / sed habebit. a ¶ Re
 sciebat autem Aug. Quid e q cu
 inter se penitētes loqrent de ioseph:
 q cu illo male egerat: z h eis diuio iu
 dicio redderetur: q se periclitari vide
 bant: adiugit scriptura. Ipi ignorabat
 q audiebat ioseph. Interpret enim in
 ter illos erat: hoc scilicet intelligenduz
 est ideo putasse eos q ille no audiret:
 quia videbat interpretem qui inter il
 los erat: nihil

Nico. de lyra

ificat q machinati non fuissent z
 eu aliqd mali. a ¶ Alioqn p salute
 pharaois exploratores estis. Ac
 si diceret: si no vultis recipere illd qd vo
 bis offero / manifeste patet q excusatio
 nes vestre pdicte ficticie sunt z false: z
 p hoccludit q estis exploratores ve
 re. No debet aliquis mirari si in pdi
 ctis sint aliqua interposita quasi dicta
 a ioseph que no sut expssa in lra: quia
 multa pba dixit fratribus suis z econ
 uerso / q no sut scripta p singla vt patz
 ex pdictis: danē tn aliquatiter intelli
 gi p ea que sunt scripta vt visum est.
 b ¶ Tradidit eos. Dic psequenē
 ostendit austeritas ioseph in factis: cu
 dicit: Tradidit eos custodie. i. carce
 ri. c ¶ Tribus diebus. Otra tria
 que in eu comiserat. i. de morte ei tra
 ctado: in fouea ipm deponedo: z ipsuz
 vededo: vt patet ex pdictis. xxxvij. ca.
 Sequit: d ¶ Frater vester vnus
 zc. In hoc tempauit penam pdictam.
 e ¶ Fecerūt vt di
 cerat. i. facere pmiserūt. Querit hic qud ioseph qui erat tā
 dulcis z māuetus verbis ita diu anteq se eis notificaret: cu statim
 bus: afflirit fratres verba sibi factam. Dicendum q licet
 posset eis remittere iniuriam sibi factam. Dicendum q licet
 persona singularis posset hoc licite facere. ille tamen qui est
 supior z iudex

supior z iudex / cu sit custos iusticie no dz h facere: marie qm in /
 iuria sibi facta redudat in altez: iuria aut facta ipi ioseph redū
 danit in p rez suū: q ex h incōsolabiliē fuit afflicto: vt. s. dicitū e
 xxxvij. ca. Ioseph at ex ordiatioe diuina fact erat supior z iudex
 fratru suo: vt patz p visioes ei sup positas. xxxvij. ca. z erat ei
 iā sbiecti actuz: qz ipm adorauerāt vt do
 minū: z id no debuit eos dimittere sine
 punitioe: ne dedec culpe oino trāfiret si
 ne decore iusticie: tn in punitioe sua pl
 fuit de misericōdia qz de iusticia: vt patz infra
 p benignū affectū ad frz z multiplicem
 effectū bonū. f ¶ Et locuti sūt ad iu
 cē. Qm afflictio dat intellectū: id h pnr
 post afflictioez frz ioseph pfitent diu
 nā iusticiā dicētes: Verito hec patimur
 zc. Unde z subdit: g ¶ An sanguis
 eius exquirif. i. vindicta de sanguine
 ipius: nā pbabiliē credebāt q esset mor
 tuus morte corpali. sciebāt em certitudi
 nalit ipm fuisse mortuuz morte ciuili: qz
 vediderāt eu in seruū. seruitus at mors
 ciuilis e. Patet etiā p h pnia eoz de vē
 ditioe ioseph / quā ille intēdebat reqre
 re. h ¶ Eo q p interpretem loquere
 tur. Dicit hebrei q iste in p rez fuit ma
 nasses pmo genitus ioseph: qz a nutrice
 didicerat linguā egyptiacā: z a patre suo
 hebraicā. Sz h occurrit difficultas: quia
 manasses tūc vix cōpleuerat octauū an
 nū: quia a tempe quo ioseph factus est p
 positus egypti quo tēpe accepit vxore /
 vsq ad descēsum patris sui in egyptum.
 superūt tm nouē anni: vt. s. declaratū e
 ca. xxxvij. Ioseph autē cū vxore sua fuit p
 nouē mēses ad minus anteq manasses
 nasceret. Itē ista interpretatio facta fuit v
 ter ioseph z fratres suos anqz iacob de
 scēderet in egyptū p aliqd tps / lz no ma
 gnū: z sic patz q manasses vix cōpleuerat
 octauū annū. Pōt tm ad h dici / q ex bo
 nitate ingenij pueri z ex sollicitudine pa
 tris erga eu potuit in tato tpe vtrāqz lin
 guā addiscere / qz tū sufficiebat ad intelli
 gendū verba cōia inter homies. loqbaē
 aut ioseph cū fratribus suis p interpretem
 ne cognosceret ab eis si hebraice loque
 ret: z sui cognitionez adhuc rōnabiliter
 differebat: vt patz ex pdictis. i ¶ Auertit
 se. Postqz descripta e ipi ioseph
 simulata austeritas: h psequenter descri
 bit ipius vera pietas / cū dicit: k ¶ Et
 fleuit. Ex cōpassione: qz videbat eos in
 anxietate. l ¶ Tollēs qz symeon. Ip
 se em fuit vt dicunt hebrei qui de ioseph
 veniēte ad eos dixit: Ecce somniator zc.
 z qui eu in fouea picit: z quia grauius
 ceteris fratribus deliquit: pl debuit pu
 niri z diligentius custodiri. m ¶ Et li
 gans illis pntibus. Sed in absentia
 eoz iussit eum a vinculis absoluit: z de ci
 bo conuenienti sibi prouideri: in loco ta
 men clauso: vt sic pietas fraterna serua
 retur: z tamen adhiberetur cautela ne fu
 geret / donec veniret beniamin: propter
 quem ista fiebant: vt predictum est.
 n ¶ Iussit ministris vt zc. Ad pro
 uidendum patri suo et eius familie.
 * Et reponeret
 b ¶ Tradidit eos custodie: Doralit
 Id est carceri. Et eadem ratione symeon
 alijs dimissis retinetur in carcere / cū di
 citur: l ¶ Tollēs qz symeon et li
 gans zc. Sacci eoz replent frumento: p qd designat q ani
 mi discipuloz p bonum doctorem replentur sapientie documē
 to. Eorum pecunia in saccis suis reponitur: ad significandum
 q sapientie precium non est pecunia / sed labor z diligentia: et
 gratitudo discipuloz: sicut dictum est. s. z sic post acquisitam
 sapientiā ad celestem patriam reuertunt.

Quis fuit interpretes ioseph

D

Doralit

Los erat: nihil ei dicere eoz que loquebantur: quem adhibitu putabant: quia eoz nesciret linguaz. Nec cura erat interpretis ea dicere illi a quo posset fuerat que non ad illuz sed inter se loquebantur. **Questio** Queritur cur ioseph vir mitissimus fratres taliter afficere voluit in pte latione agnitiois sue cum posset eis se innotescendo cito subuenire? Sed hoc non vltionis causa fecit: vt vindicaret malum quod sibi factum fuerat: sed vt cognosceret vtru eode stimulo frim vterinu pimeret: sic ipm in exteras puincias vendiderat.

Apoc. 22. Frs ioseph dat argenti: qz indei quersi dimittunt lram occidete r accipiunt spm viuificatē: reperit tñ argenti i ore saccoz: qz ppē fructu spūalis intelligētie nō deserit nitor eloquētie. **Singuli** repperunt. Frs ioseph dederunt pecuniā in emptione frumēti: s; eā accepto frumēto receperunt: qz noster ioseph nō qrit nra/s; nos. **Stratē** dat sua mēra r in nra emptione nos ditiores facit. **Cui rñdit.** **Stratē** Rubē ait: Duos filios meos iterfice si nō r. **Re** nec tñ obtinuit. **At iudas** dicit: re ero pcti i ptem oī tpe ipetrauit: qz ei cōmissus est beniamin. Plus ē g reū esse pcti qz corporaliter occidi. **De** ducetis ca. **Aug.** Querit vtru iō ad infernū: qz cuz tristitia an etiā si abesset tāq ad infernū moriēdo descēsurus hec loquat: **De inferno** enī magna questio ē: r qd inde scptura sentiat: vbi cūq h memoratū fuerit obseruādum est. **Modicum**

Nico. de lyra

Et repo. pecu. singu. duplici d ca s; vt pti pecunia reportaret r vt frs anxiarent timētes ex h haberi suspecti de furto: sicut r postea accidit. **At illi portātes.** **Hic** pñr describit regressus fratruz ioseph ad patrē suū. **Apoc. vn°** sacco. **Iste** fuit leui vt dicit hebrei: qz decē filij iacob descēderāt in egyptū cōbinati: **Symeon** aut erat cōbinat cū ipso leui: r qz illeremāserat i egypto leui redyit sine cōpari suo. **Andreas** dicit q sicut iste aperuit saccū suū r inuenit pecuniā: ita oēs alij extūc ei occasiōe ita fecerūt: r h cōcordat cū eo qd dicit in fra sequēti ca. **Cū venissem** ad diuersozū aperuim saccoz nros r inuenimus pecuniā in ore saccoz r.

In diuersorio. i. hospitio vbi diuertūt viatores ad comedēdum vel hospitādū: vñ i hebreo habet: **In hospitalario.** **Et obstu. tur.** r. qz timuerūt ne posita fuisset ibi pecunia ab egyptijs vt de furto notarent. **Cetera** patēt vsqz ibi: **Cū frumē.** effunderēt r. **Ex h** videt q alij filij iacob pter vnū nō inuenerūt pecuniā suas donec venissent ad ptem suū. r h m h dicitū esset q illud qd est allegatū ad p trariū de se. ca. dicit h p anticipationē. **Si** aut aliqs velit seq sentētiā andree p dicitā: oportet dicere q illud qd hic dicit de inuentione pecunie in ore saccoz postq venerant ad patrē suū iacob: dicit p recapitulationē: quia iam alias inuenerant in diuersorio. **Sequit:** **Duos filios meos** iterfice. Irrationabiliter locutus est iste ruben hoc dicendo: quia filij sui etiam

tico: et reponeret pecunias singulorū in sacculis suis: datis supra cibarijs in via. **Qui** fecerūt ita. **At illi portātes frumenta** in asinis profecti sunt. **Apertoqz vnus** sacco vt daret iumento pabulum in diuersorio cōtempplatus pecuniaz in ore sacculi dixit fratribus suis: **Reddita ē** mihi pecunia: **En** habet i sacco. **Et** obstupefacti turbatiqz multo dixerūt: **Quidnā ē** hoc qd fecit nobis deus: **Venerūtqz** ad iacob patrē suū in terrā chanaan r narrauerūt ei oia q accidissent sibi dicētes: **Locutus est** nobis dominus terrē dure: et putauit nos exploratores puincie.

Cui respōdimus: **Pacifici** sumus nec vllas molimur insidias. **Buodecim** fratres vno pte geniti sum: vnus nō est sup: minim cū patre versat i terra chanaan. **Qui** ait nobis: **Sic** pba bo q pacifici sit. **Fratrē** vestrū vnū dimittite apud me: et cibaria domib vestrīs necessaria sumite r abite: **Fratrēqz** vestrū minū adducite ad me: vt sciā q nō sitis exploratores: r istū q tenet in vinculis recipere possit: ac deinceps q vultis emēdi habeatis licētiā. **His** dictis cuz frumēta effunderēt: singuli reppererūt in ore saccoz ligatas pecunias: **Exterritisqz** simul oib dixit pater iacob: **Absqz** liberis me esse fecist. **Ioseph** nō est super: symeon tenet in vinculis: beniamin auferetis. **In** me hec mala oia reciderunt. **Cui** rñdit rubē: **Buos** filios meos iterfice si nō reduxero illū tibi. **Trade** eū i manu mea: r ego eū tibi restitui am. **At** ille: **Nō** descēdet inqt filio me vobiscū. **Frat** ei mortuus ē: ipse solus remansit. **Si** qd ei aduersi acciderit in terra ad quā pgit: deducet canos meos

als dolore cū meroze ad iferos. **Ca. XLIII**

Interi fames oēm terrā vehementer pmebat: psumptisqz cibis qd ex egypto detulerant: dixit iacob ad filios suos: **Reuertimī** r emite pauillū escay. **Rñdit** iudas: **Benūci**

lij sui etiaz erant filij patris sui: quia sicut. s. dicitū est: frequenter nepotes nominantur filij. **Q** autem interficeret eos iacob erat incōueniens oblatio. et ideo nō acquieuit sibi iacob. **In** terra ad quāz pergitis: **Id** est pgre vultis seu disponitis. **In** ca. xliij. vbi dicit in postilla: **Omnes** filij vnus viri sumus. **Additio** Quidam hebreozum expozitores dicunt q filij iacob circūbant p ciuitatē disperfi vt forte inuenirēt fratrem suū ioseph: et postea fuerant congregati in domo ipsius ioseph pro emptione panis: r ex hoc imponebat eis ioseph crimen exploratoris: quia exploratores solent circūire per singula loca vt omnia videant r cōsequenter congregant in vnū: vt sibi nuicem conferant de inuentis: quod cōcordat huic quod dicit. j. in postilla: s; qz reddebant rationem de hoc qz circūierunt ciuitatem nō causa explorationis: sed vt fratrē quererent.

Nico. de lyra

Interim fames oēm terrā vehementer pmebat. **Ecce** rñij. c. dicit in psona sapientie. **Qui** edūt me adhuc esurient. **Et** ideo discipuli iam edocti desiderant ad doctozem reuerti vt plenius instruantur: et hoc significat in reditu filioz iacob ad ioseph per quē doctoz significatur pro querendis alimentis: id est sapientie documētis: sed reuerti nolūt nisi cum beniamin minimo per quē humilitas designatur: aliter non proficerent: sicut dicit saluator **Matth. xi. d.** Confiteor tibi pater domine celi r terre quia abscondisti hec a sapientibus r et prudentibus s; in oculis suis: et reuelasti ea paruulis. **Et** deserte viro

Et deserte viro

Modicum resine et mellis et storacis. **H**iero. Aliqua resine et mellis et thymiana et stacten et terebinthina et nucis: sive ut aquila et symmachus transfulerunt amygdala: ubi in nris codicibus habet thymiana: i hebreo est nechora: qd aquila storacem transfudit: et qd domus nechora qd i Esaiam legit manifeste cella thymiamatis siue storacis intelligitur: eo qd i illo sunt aromata diuersa codita.

Deus vester et deus patris vestri de. **H**iero. Augusti. Deductum videtur: sicut aliqd significare credendum est. Argenti enim qd dicitur et non minus: qd et pbatu appellatum est illud forte est de quo dicitur Ps. h. b. Quia dñi elo/ quia casta: argen. igne examinat: pbatu terre pur. se ptu plū. i. probatum pfecte.

Nico. de lyra

Memoria nos et paruuli nri. ac si diceret: si non vis nobiscum mittere beniamin ire non possumus: et prosequens moriemur fame: quod aliunde alimēta hēre non possumus: et sic ipemet beniamin nobiscum fame morietur: propter quod melius est quod mittas cum nobiscum: etiam cum aliquo periculo infirmitatē vel mortis qd hic fame moriat nobiscum. **E**go suscipio puerum. in fide mea seruandū. **D**e manu mea reqre illu. qd spōdeo pro reducēdo. **S**i non intercessisset dilatio. in retinēdo bēiamin. **I**gitur israel pater eorum dixit. **D**ic describitur patris cōcessio: vidit ei quod iudas rōnabiliter loquebat: id assensit ordinās de eorum via.

Sumite de optimis terre frugibus. i. de illis quod raro inueniūt in egypto: quod talia magis acceptantur.

Et deferte viro munerera. ad placandū ipm. sic enī fecerat ipse iacob ad placandū elau fratrem suū: vt. s. habet. **M**odicum resine et storacis. **H**iero. **P**apia resina generaliter dicitur gutta fluens de arboribus aromaticis: quod indurata valet ad vnguentā et medicinas. **E**t storacis et stactes: et terebinthina. et amygdala. **H**iero. **H**oia sunt arborū aromaticarū quod inueniunt in terra chanaan quarum lachryme fluētēs et fructus sunt ptioliti: et noie arborū hic intelligunt lachryme dicte vel fructus earū. **S**cientia tñ quod loco huius quod in translatione nra dicitur: **M**odicum resine et storacis et stactes et terebinthina: hebrei dicunt: **M**odicum tyriace

Quit nobis vir ille sub attestatōe iurandi dices: **N**on videbitis faciem meam nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum. **S**i ergo vis mittere eum nobiscum: progemus pariter: et emem tibi necessaria: **S**inaut non vis: non ibim. **U**ir ei ut sepe diximus denunciavit nobis dices: **N**on videbitis faciem meam absque fratre vtro minimo. **D**ixit eis israel: **I**n mea hoc fecistis miseriam: ut indicaretis ei et alium habere vos fratrem. **A**t illi responderunt: **I**nterrogauit nos homo per ordinem nram progeniem: si pater viueret: si haberem fratrem. **E**t nos respondimus ei prosequenter iuxta id quod fuerat sciscitatum. **N**unquid scire poteramus quod dicturus esset: adducite vobiscum fratrem vestrum: **J**udas quoque dixit patri suo: **M**itte puerum mecum ut proficiscamur et possim viuere: ne moriamur nos et paruuli nostri: **E**go suscipio puerum: de manu mea require illum. **N**isi reduxero et reddidero eum tibi: ero peccati in te reus omni tempore. **S**i non intercessisset dilatio: iam vice altera venissemus. **I**gitur israel pater eorum dixit ad eos: **S**i sic necesse est facite quod vultis. **S**umite de optimis terre frugibus in vasis vestris: et deferte viro munera: modicum resine et mellis et storacis et stactes et terebinthina et amygdala: **P**ecuniamque duplicem ferte vobiscum: et illam quam inuenistis in saccis: reportate: ne forte errore factum sit: **S**ed et fratrem vestrum tollite: et ite ad viam. **D**eus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: et remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet in vinculis: et hunc beniamin. **E**go quasi orbat absque liberis ero. **Z**uleruntque viri munera: et pecuniam duplicem et beniamin: descenderuntque in egyptum: et steterunt coram ioseph. **Q**uos cum ille vidisset et beniamin simul: **P**cepit dispensatori domus sue dices: **I**ntroduce viros domum et occide victimas: et instrue primum: quoniam mecum sunt comesturi meridie. **F**ecit ille sicut fuerat imperatum: et introduxit viros domum. **I**bi quoque exterriti dixerunt mutuo: **P**ropter pecuniam quam retulimus prius in saccis nostris: introducti sumus: ut deuoluat in nos calumnia: et violenter subiiciat seruituti et nos et asinos nostros. **O**bre in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem locuti sunt. **O**ramus domine ut audias nos: **I**am ante descendimus ut emerem escas: **Q**uibus emptis cum venissemus ad diuersorum: aperuimus sacculos nostros: et inuenimus pecuniam in ore saccorum: quam nunc eodem potere reportauimus. **S**ed et aliud attulimus argentum ut emamur que necessaria sunt: **N**on est in nostra conscientia quod eam posuerit in marsupijs nostris. **A**t ille respondit: **P**ax vobiscum: nolite timere. **D**eus vester et deus patris vestri dedit vobis thesauros in saccis vestris. **N**am pecuniam quam dedistis mihi: probatam ego habeo. **E**duxitque ad eos symeon. **E**t introducti domum: attulit aquam: et lauerunt pedes suos: deditque pabu-

dicum tyriace et cere et balsami et passicaz. **P**ecuniamque duplicem ferte vobiscum. **Q**uod probabiliter existimabat quod procedente fame et incremente bladum carum venderet quod prima vice: vel ut pecunia reportata restitueretur.

Ego quasi orbat absque liberis ero. **Q**uod dupliciter intelligitur. **U**no modo quod esset quasi orbatus vel quod ad eorum reditu: quod nullus de filiis remaserat cum eo. **A**lio modo quod reputaret se quasi orbatum si beniamin moreretur: quod illud solum credebatur hēre de vtro re principali et p dilecta. s. rachel. **Q**uos cum ille vidisset. **H**ic describitur pauoris occasio ne furtum eis imponeret. **N**am **M**ecum sunt comesturi meridie. illa ei hora reuertebatur ioseph de ne gocijs regalibus ad praedictum.

Et introduxit viros domum: ibique exterriti. **N**on enim erat consuetudo quod illi qui veniebant ad emendum bladum introducerent in domum: sed dimittebant extra in curia vel porticu domus et ideo timuerunt ne introducerentur propter pecuniam quam reportauerat. **L**etera patet. **E**t ille respondit. **H**ic consequenter ponit eorum consolationem. **Q**uia nihil habeo contra vos. **D**eus vester et deus patris vestri dedit vobis illa pecunia quaz inuenistis in saccis vestris. **E**duxitque ad eos symeon ad maiorem eorum consolationem. **A**ttulit aquam. cogitando de eorum corporibus. **D**editque pabulum asinis. **C**ura gerens similiter de eorum animalibus: ut pfecta impenderet eis humanitatem.

Igitur. **D**ic et deferte viro munera: **I**d est doctori reuerentiam debitam et honoris et cum hoc si indigeat subsidium temporale. sic enim scribitur. **C**orinth. ij. b. **S**i nos vobis seminamus spiritualia non est magnum si vestra carnalia metamus. **P**ropter hoc cepit dispensatori domus sue dicens: introduce viros domum. nam venientes debite pro studio sapientie sunt benigne recipiendi. **Q**uoniam mecum sunt comesturi. cibum sapientie que reficit animas. **M**eridie: id est cum seruoze charitatis aliter scientia non valeret. **C**orinth. vij. a. **S**cientia inflat: charitas autem edificat.

Illi vero

Alastra didero

Doralis

Nota

Al. f. saccis

Allego. a **U**idit beniamin etc. **III. Act. ix. a.** Paulū qñ lux cir-
cūfulsit eū: q̄ puul⁹: qz nōdū maturā fidei etatē gerebat. **Uñ**
etiā adolefcēs legit / dū lapidatiū stephanū vestimēta serua-
bat. fleuit ioseph: cecitas pauli: flet⁹ ē christi. lauit faciē chri-
stus / cū baptizat paul⁹: p̄ quē a plurimis vidēdus ē christus.

Moralit. **Aug.** Affect⁹ boni animi sp̄ p̄cli-
uus ē ad pietatē. **Uñ** in ioseph d̄tutū
possum⁹ p̄siderare copiā. **Cast⁹** erat / cū
sp̄reuit ipudicitia dñe. **Sapies** / cū dili-
gētī inuestigatiōe fratru aios explora-
bat / q̄līē sentiet de fratre suo vterino.
Iust⁹ erat / i adhibitiōe discipline delin-
q̄ntib⁹. **Pius** / in p̄uersione penitentiū.
Quibus appositis etc. **Seor-**
uz appositū sūt cibi ioseph qñ aduener:
z seorsūm srib⁹ / qñ exter⁹ natiōe: egypti-
p̄t̄is qz seorsū / qñ idigenis: q̄ putabāt
p̄phanū eē cū p̄grīs p̄uiniū. **Bi-**
berūtqz z inebriati sūt etc. **Aug.**
Solēt ebriati hic testimoniū adhibere
sibi in p̄fociniū p̄ ioseph: q̄ valde sa-
pies comēdat. **Sz** p̄bū p̄ saturitate
ponit in scriptur. **vñ Ps. lxxij. b.** **Uñ**
sitafti terrā z inebriasti eā: qz in laude
bñdictionis p̄ positū ē / z donū dei come-
morat: apparet hāc ebrietatē saturita-
tē significare. **Uñ** ita iebriari vt iebri-
ant ebriati: nec ipi t̄vtilē ē: qm̄ maio-
re humore q̄

Nico. de lyra

Alstin domū a **I**git. **D**ic scdo describit eoz
p̄solatio ab ip̄o ioseph eos dulcē allo-
quēdo: z p̄z lra vsqz ibi: **b** **C**ōmo-
ta fuerāt viscera etc. **Uñ** qz ip̄e sol⁹
erat sibi frā vterinus. **Uñ** qz nō fue-
rat cū alijs srib⁹ qñ viderāt ioseph.
Uñ qd magis afficiebat ad eū. **Scdo**
p̄olat eos ioseph in amicabili recrea-
tione / cū subdit: **c** **E**t ait: **P**oni-
te panes. **M**ote panis in sacra sc̄ptu-
ra itelligit oīs cibos. **vñ. iij. Reg. vj**
e. vbi d̄r: **A**ppōe eis panē z aquā etc.
Subdit: **E**t appōita ē eis ciboz ma-
gna p̄paratio. **d** **S**eorsū ioseph
etc. **C**uius cā s̄dit cū dicit: **e** **U**ni-
citū enī est egyptijs etc. **C**ausā hu-
ius ē vt dicit hebrei: qz mactāt z come-
dūt aliq̄ aialia q̄ ab egyptijs colunt.
f **S**ederūt corā eo. **E**t honora-
ret eos sua p̄ntia. **g** **P**rimogeni-
tus etc. **F**ecit em̄ eos sedere ordinate
p̄m etates suas incipiēs a p̄mogenito.
h **E**t mirabantur nimis. **D**e hoc q̄
homo quez credebāt extraneus z eos
ignorantē fecisset eos: ita sedere sicut
sedebāt in domo patris sui. **S**i aut̄ q̄
rat quō nō habuerūt p̄ h̄ aliquā suspi-
tionē q̄ ip̄e esset ioseph q̄ p̄dictū ordi-
nē sciebat. **D**icit hebrei q̄ h̄ fuit: qz io-
seph fingebat se h̄ scire p̄ artē diuinan-
di. p̄cutiebat em̄ corā eis cyphū suū ar-
genteū: z post primā p̄cussionem dice-
bat: talis q̄ ē p̄mogenitus p̄mo sedeat /
z sic p̄sequēter de alijs. z h̄ videt p̄cor-
dare cū eo qd dicit se. **ca.** **C**yp̄hus quez
furati estis ip̄e est in q̄ bibit dñs me⁹
z in q̄ augurari solet. ac si diceret: sicut
vidistis heri in mēsa. **i** **A**iorqz ps venit beniamin:
ita vt quib⁹ p̄tib⁹ excederet. **C**oluit em̄ eū honorare in h̄
p̄ alijs vt videret si p̄ h̄ alijs fr̄s ipi beniamin iuderēt sic ei in-
nuiderāt / eo q̄ a p̄re plus amaret: vt p̄dictū est. **s. xxxvij. ca.**
k **B**iberūt z inebriati sūt cū eo. **D**ic accipit ebrietatē
p̄ societate: eo mō loquēdi q̄ dicit **Cañ. v. a.** **C**omedite z bi-
bite z iebriami charissimi etc. z tal ebrietatē nō est vitiosa.

Moralit. **Aug.** **U**ñ d̄o parabāt mūera donec igrederef io-
seph. **D**iscipuli em̄ debēt eē pati doctorem honorare. **i. Li-**
moth. v. c. **Q**ui bñ p̄sunt p̄sbi duplici honore digni habean-
tur: maxime

tur: maxime q̄ laborāt in d̄bo z doctrīa. **†** **A**t ille clemē-
ter etc. **P**rio venietes sine beniamin: p̄ quē significat hūilitatē
vt p̄dictū est habuerūt dūz r̄sum: postea venietes cū ip̄o habue-
rūt māsuētū: p̄ qd designat q̄ supbi sūt dure increpādi: z hūmil-
les māsuete recipiēdi: z in h̄ est p̄formitas ad deū: **Iaco. iij. b.**
De supbis resistit: hūilib⁹ at dat grāz.
† **S**eorsuz srib⁹: egyptijs etc. qz
p̄m d̄isaz dispositiōez auditoz formā
dus est p̄mo doctoz. **i** **A**iorqz
ps ve. beniamin. **P**er qd designat
q̄ hūiles sunt doctrine sapie magz capa-
ces. **vñ Aug.** exponēs illd̄: **M**aria se-
debat sec⁹ pedes dñi d̄i: **M**to hūili⁹ se-
debat: tāto apli capiebat. z **P**rod. p. a
Ubi hūilitas ibi z sapia. **k** **B**ibe-
rūtqz. **s.** potū sapie salutar. **†** **E**t i-
ebriati sūt. **E**brietate d̄a de q̄ d̄: **Ca**
ti. v. a. **C**omedite z bibite z iebri. **cha. †**
Dicit ei ebrietatē ab e q̄ ē z vria qd
est mēsurā: p̄ qd sapiētes dicūt ebrii
z sup mēsurā alioz hominū sunt p̄ sa-
pientiā eleuati.

Nico. de lyra

D Recepti aut Ca. XLIII
ioseph. **D**ic p̄n̄ circa descēsu
scd̄z filioz iacob i egyptū descri-
bit occasio aduersitat⁹: qz d̄ furto appa-
rētī fuerūt p̄uicti i beniamin. **C**irca qd cō-
siderādū q̄ ioseph q̄ erat sagax z astut⁹
postqz p̄bauerat q̄ fr̄s sui d̄ ei⁹ vediti-
one penitebāt. **I**te q̄ d̄ beniamin fr̄m
suū vterinū nihil mali machiati fuerāt:
z q̄ ei p̄ ip̄is honorato iudiciā nō p̄ren-
debat: vt p̄z ex p̄dicti: nihilomin⁹ tēpra-
re voluit vtz ipi beniamin i p̄cto p̄stitu-
to q̄tū possēt succurrerēt. z iō sic ordiā
uit / vt i furto apparētī dephēderet ben-
iamin: vt videret q̄līē fr̄s sui i h̄ se habe-
rēt: nec mirādus si talis eos p̄baret: qz
maliciā eoz i seip̄o exptus fuerat. z iō i
h̄ ca. p̄mo describit eoz cōphēsiō. scdo
p̄fusibil reductio / ibi: **A**t illi scissis vesti-
bus. **C**irca p̄mū cyph⁹ ioseph i sacco
beniamin abscondit / req̄rit / denegat: z
tādē inuenit. **E**t patz lra exceptis pau-
cis vocabulis q̄ exponēt. **m** **C**yp̄-
phum aut̄ meū argenteū et p̄-
cū qd dedit

Moralit. **Aug.** **P**recepti at ioseph
etc. **S**equit⁹: **m** **C**yp̄hū aut̄ meū
argenteū z p̄. etc. **S**cdm̄ sensuz lra
ad h̄ ioseph fec̄ abscondi cyphū in sacco
beniamin fr̄s sui vterini z ip̄m p̄uicti de
furto apparētī: vt p̄ h̄ p̄baret si fr̄s ali-
vere diligerēt ip̄m: qz si r̄tēto beniamin
ip̄i statim absissent / signū fuisset iudicē z
odij ad ip̄m: eo q̄ p̄ p̄ alijs ip̄m dili-
gebat: sic ioseph exptus fuerat d̄ seip̄o.
p̄ h̄ aut̄ q̄ oīno conati sunt eū liberare /
apparuit p̄ritas dilectiōis ad ip̄m. **P**er
hoc aut̄ moralitē habet q̄ bon⁹ doctoz: q̄
p̄ ioseph significat vt p̄dictū ē: nō soluz
d̄z esse sollicit⁹ de discipul⁹ suis p̄mouē-
dis in sc̄ia: sz etiam de nutriēdis ip̄is z
p̄seruādis in charitate mutua: exemplo
christi dicētis **Ioh. xij. d.** **H**ādātū nō
uū do vobis vt diligatis inuicē. **E**t ite-

D Recepti aut Ca. XLIII
ioseph. **D**ic p̄n̄ circa descēsu
scd̄z filioz iacob i egyptū descri-
bit occasio aduersitat⁹: qz d̄ furto appa-
rētī fuerūt p̄uicti i beniamin. **C**irca qd cō-
siderādū q̄ ioseph q̄ erat sagax z astut⁹
postqz p̄bauerat q̄ fr̄s sui d̄ ei⁹ vediti-
one penitebāt. **I**te q̄ d̄ beniamin fr̄m
suū vterinū nihil mali machiati fuerāt:
z q̄ ei p̄ ip̄is honorato iudiciā nō p̄ren-
debat: vt p̄z ex p̄dicti: nihilomin⁹ tēpra-
re voluit vtz ipi beniamin i p̄cto p̄stitu-
to q̄tū possēt succurrerēt. z iō sic ordiā
uit / vt i furto apparētī dephēderet ben-
iamin: vt videret q̄līē fr̄s sui i h̄ se habe-
rēt: nec mirādus si talis eos p̄baret: qz
maliciā eoz i seip̄o exptus fuerat. z iō i
h̄ ca. p̄mo describit eoz cōphēsiō. scdo
p̄fusibil reductio / ibi: **A**t illi scissis vesti-
bus. **C**irca p̄mū cyph⁹ ioseph i sacco
beniamin abscondit / req̄rit / denegat: z
tādē inuenit. **E**t patz lra exceptis pau-
cis vocabulis q̄ exponēt. **m** **C**yp̄-
phum aut̄ meū argenteū et p̄-
cū qd dedit

rum ibidem: **I**n hoc cognoscent omnes q̄ discipuli mei estis si
dilectionem adinuicem habueritis. **E**t ideo si vnus eoz accu-
set de crimēte sic fuit beniamin: alij tenent eū liberare in q̄tū p̄nt
salua tñ p̄scie puritate. **Allegorice** d̄o p̄ cyphū argenteū i sac-
co beniamin positū p̄figurat fuit paulus apls ex tribu beniami-
nasciturus / q̄ fuit vas electiōis sapia dei plenū z eloquentia bo-
na q̄ p̄ sonoritate argenti designat: p̄ditū ad portandū nomen
dñi n̄ri iesu christi corā gentibus z regibus z filijs isrl: vt habet
Act. ix. c. **P**er liberatiōez d̄o beniamin figurata fuit liberatio
pauli i damasco de q̄ fr̄s fuerūt valde solliciti: vt ibidē habet.

re humore q̄ sufficit corrumpit: sicut
 vita ebriosi qui non facietate se replet
 sed mergit diluuiō. **Cyphus**
 quem furati estis. **Ido.** Quid
 sibi vult q̄ inuēt^o est cyphus ioseph in
 sacco beniamin: nisi qz in corde pau-
 li celest^o doctrine iā p̄fulgebat eloquiū
 dū esset erudit^o in lege. Sed qz subie-
 ctus nō erat deo/ intra sacco erat cy-
 phus: doctrina intra legē/ lucerna in-
 tra modū. **Dissus** tñ ananias manū
 imposuit/ marcupiū soluit: z argētū re-
 splēdit: z decidit^o squamis quasi
 saci vinculis soluto sacco. i. deposito
 legē velamine adeptus est grē liberta-
 tē: z reuelata facie sermonis euāgelii
 predicat. **An ignoratis** q̄ nō
 sit similis mei in augu. scia: **Au-**
 gusti. Quid sibi velit q̄ri solet. **An**
 qz nō serio sed ioco dictū est vt erit^o do-
 cet: nō est habendū mendaciū. **Ben-**
 dacia enī a mendacib^o serio agunt/ nō
 ioco. **Q̄** autē q̄ nō sūt tāq̄ ioco dicūt:
 nō putantē mendaciā. **Sz** mag^o mouet
 qd sibi velit hec actio ioseph/ qua fra-
 tres suos donec eis aperiret quis eēt
 torrens ludificauit: z tāta expectatiōe
 suspēdit: qd licet tāto sit suauius cū le-
 git quāto sit illis inopinati^o cū quib^o
 agit: tñ sapientie illius grauitate nisi
 magnū aliquid isto quasi ludo signifi-
 caret: nec ab illo fieret/ nec scriptura
 diceret: in qua sanctitas tāta z p̄phe-
 tandōū intentio futuroz. **Nō** negli-
 genter q̄ p̄siderādū puto tantā miser-
 am in p̄turbatiōe fratru suoz quā mō
 ioseph q̄dū voluit tenuit: z q̄ta vo-
 luit moza p̄duxit: z tāto eos faciēs ca-
 lamitosos/ q̄to ipsozū futurā leticiam
 cogitabat. z qd agebat vt eozū gaudi-
 um differret: ad hoc agebat vt dilatio
 ne cumularet tanq̄ nō essent cōdigne
 passiones tantilli t̄pis ad futurā glori-
 am exultationis future cognitiōe fratre
 quē a se p̄ditū extimabāt. **Cui** iu-
 das. **Aug.** **Dulta** in narratione
 iude aliter dicta sunt q̄ cū illis egerat
 ioseph: q̄uis ap̄ eū loqueret: vt om-
 nino de simulatione exploratoruz ni-
 hil diceret: qd vtrū cōsulto tacitū sit:
 an id fecerit p̄turbationis obliuio nō
 apparet. **Nā** z illud qd dixerūt se a io-
 seph interrogatos d̄ patre z fratre suo:
 se autē illi interroganti indicasse miruz
 est: si vel ad sententiā pōt ipsa puenire
 uarratio: vt eā cōsuet esse veracem: q̄-
 q̄ et si aliqua falsā in ea sunt/ falli po-
 tius p̄ obliuionem potuit q̄ auderet
 mēti. **Ap̄** eū p̄serti cui nō sic nesciē
 tūq̄ q̄ nouerat eū scire/ vt eū flecteret
 ad misericordiā narrationi inferebat.

Nico. de ly. **Dicit**
 cum quod dedit tritici po-
 ne i ore sacci. vt cito posset iueniri.
 Dicit p̄ciū/ ne dispensator crederet q̄
 cyphus deberet poni i sacco iunioris
 loco p̄ciū: z ideo de vtroz fecit mētio-
 nē. **Persequere viros** zc. cū
 multitudinis armatorū/ ita q̄ nō aude-
 ant resistere. **Quare reddidi-**
 stis ma. p̄ bono. cōmūtendo furtū
 p̄ dulci allocutione dñi mei: z honore
 quē vobis exhibuit in domo sua.
Cyphus quē furati estis ip̄e
 est zc. bibit sicut vidistis heri in mē-
 sa sua. **Et** in quo augurari so-
 let. sic erit^o ordinādo vos i mēsa.
 Pessimam

um: z p̄ciū qd dedit tritici: pone
 i ore sacci iunioris. **Factumq̄** ē
 ita. **Et** orto mane/ dimissi sūt cū
 asinis suis. **Jamq̄** urbē exierāt
 z p̄cesserant paululus: tunc io-
 seph accersito dispēsatore dom^o
 ait: **Surge** inquit: p̄sequere vi-
 ros/ et apphensis dicitō: **Qua-**
 re reddidistis malum p̄ bono:
 toties fratribus obiecta accusatio: fra-
 terne venditionis exptatio est.
Cyphus quez furati estis: ipse
 est i quo bibit dñs me^o: z i q̄ t̄ au-
 gurari solet: **Pessimā** rem feci-
 stis. **Fecit** ille vt iusserat: z app-
 hēsis p̄ ordinē locut^o est. **Qui** re-
 sponderūt: **Quare** sic loq̄t dñs
 noster vt serui tui tātū flagitiū cō-
 mulerint: **Pecuniā** quā inueni-
 m^o i sūmitate saccoz reportau-
 im^o ad te de terra chanaā: z quō
 p̄sequēs ē: vt furati sim^o d̄ domo
 dñi tui aurū vel argētū: **Apud**
 quēcūq̄ fuerit inuētū seruoꝝ tu-
 orū qd queris/ moriat: z nos ser-
 ui erim^o dñi nostri. **Qui** dixit:
Fiat iuxta vestrā sniam. **Apud**
 quē fuerit inuentum/ ipse sit ser-
 uus me^o: vos autē eritis innoxij.
Itaq̄ festinato deponētes i ter-
 ram saccos: aperuerūt singuli.
Quos scrutat^o incipiēs a maio-
 revsq̄ ad minimū: iuenit cyphū
 i sacco beniamin. **At** illi scissis
 vestib^o oneratisq̄ rursū asinis/ re-
 uersi sūt in oppidū. **Primusq̄**
 iudas cū fratrib^o ingressus ē ad
 ioseph. **Hecdū** enī de loco abie-
 rat: **Dēs** ante eū pariter in ter-
 rā corruerunt. **Quibus** ille ait:
 Cur sic agere voluist^o: **An** igno-
 rat^o q̄ nō sit filius mei i augurādi
 scia: **Cui** iudas: **Quid** r̄ndebi-
 m^o inq̄t dño meo/ v̄l qd loqmur:
 aut iuste poterim^o obtēdere: **Be-**
 us iuenit iniq̄tatē seruoꝝ tuozū.
En oēs fui sum^o dñi mei/ z nos
 z apud quē iuētus ē cyph^o. **Re-**
 spōdit ioseph: **Absit** a me vt sic
 agā. **Qui** furat^o est cyphū ip̄e sit
 seruus me^o: vos autē abite liberi
 ad patrē vestrū. **Accedēs** autē p̄
 p̄ iudas/ p̄fidēter ait: **Oro** do-
 mine mi: loquat^o seru^o tu^o verbū
 in aurib^o tuis: et ne irascaris fa-
 mulo tuo. **Tu** es enī post p̄ba-

Pessimam rem se. qz ingrati-
 do est pessimū vitiū. **Pecuniam**
 quā inue. zc. **Argumētū** est a maiori
 pte: q̄si dicat: nō retinūim^o nec celau-
 imus illud qd erat extra egyptū z i ter-
 ra chanaā de quo magis videret: ergo
 nec h̄ cōmūim^o. **Fiat** iuxta ve-
 strā sniam. **Cōsūtētes** enī de sua ino-
 centia nimis obtulerāt: qz p̄ furto sim-
 plici p̄m leges sc̄ptas nullus debet mo-
 ri: iō dispensator: tēperauit negotiū di-
 ceno: fiat iuxta vestrā sniam. i. aliquo
 mō ab ip̄a declinādo. **Ap̄** quē
 fuerit inuē. ipse sit seruus me^o. lo-
 quē in p̄sona dñi sui. q̄rebat enī soluz
 beniamin vt p̄ videret qualiter aliq̄
 dimitterent liberi ei succurrerēt in tali
 necessitate. **Quos** scrui. i. a ma-
 ne si scrutat^o statim fuisset saccū benia-
 min/ appareret p̄babiliter q̄ ibi absco-
 disse cyphū. **Inuenit** cy. i. sac-
 cen. q̄re nō facit mētionē de pecunia
 ibi inuenta: qz iā eis. s. dixerat q̄ alia
 pecunia i saccis inuenta erat a deo eis
 data: z qz eadē rōne q̄ accusaret benia-
 min d̄ pecunia accusasset oēs alios: cū
 pecunia cuiuslibet repta fuisset i ore sac-
 ci sui: ip̄e autē volebat p̄m ordinationez
 ioseph calūniari beniamin solū: vt p̄
 p̄bare alioꝝ affectio ad ip̄m vt p̄dictū
 est. **At** illi. **Dic** p̄r describit^o eo-
 rū cōsulibilis reductio tāq̄ cōuictoz d̄
 apparētī furto. z sc̄do misericordie im-
 plozatio/ ibi: **Cui** iudas. **Circa** primuz
 d̄ sic: **At** illi zc. in signū tristicie. h̄ enī
 erat modus antiquozū occurrente casu
 magne aduersitatē. **Primusq̄**
 iudas. qz inter fratres erat p̄ncipal-
 or et cōstātor: z qz apud patrē erat p̄
 beniamin fideiussoz: vt p̄dictū ē ca. p̄ce-
 dētī: z iō causa erat magis sua q̄ alio-
 rū. **Hecdū** enī de lo. ab. s. io-
 seph q̄ expectabat fratru suozū reditū:
 vt p̄fecte p̄bare eoz animū. **Dēs**
 ante eū zc. vt ei^o animū ad miseri-
 cordiā puocarēt. **Cur** sic agere
 vo. ac si diceret: illud qd fecistis ē d̄ se
 pessimū: z iō nullo mō debuisset h̄ vel
 le facere. **An** ignorat^o zc. ac si
 diceret/ dato q̄ habeatis pessimā volū-
 tatē: tñ debuistis retrahi a tali facto cū
 sciuerit^o me h̄re augurādi sciam p̄ quā
 poterā vos dephendere. **Cui** iu-
 das. **Dic** describit^o misericordie imploratio
 vbi iudas vt facili^o impetret illud qd ē
 dulcoris: primo cōfite^o illud qd ē rigo-
 ris dicē: **Quid** r̄ndebim^o inq̄t zc. **q. d. 2. c. 2.**
 q. d. nihil possum^o: qz iuētio cyphi erat
 notoria nec fraudē audebat iponere fa-
 milie ioseph: qz si id facerēt: negociū su-
 um peioraret. **De** iue. zc. ser-
 tuoz. i. p̄ctā n̄ra alias occulta de-
 cit inueniri. i. ad p̄tensionē deduci p̄ il-
 lud infortunium quod nobis accidit.
En oēs ser. sum^o dñi mei. d̄ ri-
 gore enī iusticie nō solū p̄ furto punitē
 ille apud quē res furata iuenit: s̄ et iā
 illi q̄ sūt i ei^o societate z maxime q̄ sūt
 frēs. **Absit** a me. q. d. nolo vo-
 biscū agere cū tāto rigore. **Qui**
 fu. ē cy. zc. **Hoc** autē dicebat vt p̄ba-
 ret si beniamin dimitteret solū i serui-
 tute. **Accedēs** p̄p̄. **Hic** sc̄do
 iudas p̄cedit ad ipetrandū qd erat mi-
 sericordie z dulcoris: z p̄mo captat ip̄s
 us ioseph beniuolentiā dicēs: **Oro** dñe
 mi zc. sc̄do ad suū p̄positū obtinēdū in-
 ducit quadruplicē rationē dicens:
 Interrogasti

Als + tum

Als taugu
riari

Diuisio

Als + tul

D

122. q. 2. c. 2.
q. d. 2. c. 2.
Als taugu
riandi.

Prima ratio iude.

Interrogasti pueros tuos etc. Intēdebat em impetrare qd ipse maneret in seruitute p beniamin/ ita qd beniamin cū alijs fratribus rediret ad patrem. et ad hoc obtinendum primo inducit rationem ex pte patris sui/ qd furto huius cypri nullo mō debebat scilicet culpā/ cum ipse esset absens et etiā iustus: qz pecuniā a filijs reportatā remiserat in egyptū. et ideo nullo mō debebat hūi suspecto d furto illo qd factū n̄ fuisset d suo mādato: et tñ si beniamin remaneret in seruitute intātum diligebat eū qd credebatur pbabiliē mori p dolore: qd videbat valde durū et rōni absonū. hāc autē rōnē deducit iudas diffuse/ vt magis moueat animū ioseph ad cōpatiendū patri: et p̄z lra vsqz ibi: **Vos scitis qd duos filii genuerit mihi vxor.** Ita ē Rachel q fuit p̄ncipal' et p̄ma vxor eius: et etiā sola q̄tū fuit ex petitiōe iacob: qz lia fuit sibi cōiūcta p d̄ceptiōez laban: et due ancille ad petitionem rachelis et lie: vt habetur supra. xxx. ca. et xxx. c. **Egressus est vnus.** De societate mea. **Et dixistis/ bestia deuorauit eū.** Videt qd ioseph h̄ poterat arguere iudā de d̄dictiōe s̄m reprobationē supra positā. xliij. ca. vbi excusauerūt se de circūitu ciuitatis: dicētes qd hoc fecerāt ad q̄rendū frēm suū perditū: et h̄ dicit qd dixerāt patri ipm esse deuorātū a bestia. Ad qd dicendum qd licet nō oporteat iudā et fratres suos excusari de mēdacio: tñ h̄ nō sequit̄ dicitur suoz d̄dictio: qz statim posset iudas r̄ndere qd dixerāt patri ipm esse deuorātum a bestia postq̄ redierāt ad ipsum ex egypto: p̄cludētes qd ex quo nō inuenerāt eum/ reputabant eum a bestia deuorātū. et eodem mō poterāt respondere de hoc qd dixerūt hic: Cuius vterini frater mortuus est: qz h̄ dixerūt postq̄ ipm quesierāt p ciuitatem: et ex quo nō inuenerāt eū: pbabiliē est mabāt eum esse mortuum. **Ego pprie.** Sic inducit secundā rationē ex pte sui: quia fidelissor tenet p illo p quo spondet. Judas autē fidelissor erat p beniamin vt p̄dictū est: ex quo p̄cludit qd debebat remāere in seruitute p beniamin: et p̄z lra. **Hanebo itaqz seruus tuus.** Sic ponitur tertia ratio ad idēz ex aptitudine iude: erat em homo p̄fectior et aptior ad seruiendū in oībus opibus laboriosis et bellicis q̄ beniamin: p̄pter qd nō debebat refutari ista petitiō. **Non enim possum redire ad patrem.** Sic inducit quarta ratio ad idēz: qz iste iudas nullo modo posset videre anxietatez patris sui/ si rediret sine beniamin. et ideo sibi erat condescendendū vt remaneret in seruitute p ip̄o: maxie cuz esset aptior illo i oībus opibus.

Secunda ratio.

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Additio. In hebraica lra nō dicit: An ignoratis etc. sed ponunt quedam verba quozū sententia est: An ignoratis qd homo si milis mei posset per auguria talia scire: quod videt magis consonum rationi. ipi em non habebant vnde debuissent scire qd ioseph esset maximus augurator: sed bene poterant presumere qd ioseph cum esset tam potens posset habere augu-

raones dñs meus. **Interrogasti prius seruos tuos: habetis p̄z aut fr̄z: Et nos r̄ndim' tibi dño meo: Est nobis p̄ senex/ et puer paruulus/ q̄ in senectute illi' natus est: cuius vterin' frater mortuus est: et ipm solūm h̄ mater sua: pater vō tenere diligit eum.** **Dixistiqz seruis tuis: Adducite eū ad me/ et ponam oculos meos sup illū.** **Suggestimus tibi dño meo: nō pōt puer relinq̄re patrē suū.** **Si em illū dimiserit/ morietur.** **Et dixisti seruis tuis: Nisi venerit frat' vester minimus vobiscū: non videbitis āplius faciē meā.** **Cū ergo ascēdissem' ad famulū tuū patrē nostrū: narrauimus ei oīa q̄ locutus ē dñs me'.** **Et dixit pater noster: Reuertimini/ et emite nobis paruz tritici.** **Cui diximus: Ire nō possumus: Si frat' noster minimus descēderit nobiscū/ p̄ficiscemur sibi.** **Alioquin illo absente/ nō audemus videre faciē viri.** **Ad que ille r̄ndit: Vos scitis qd duos filios genuerit mihi vxor mea/ Egressus est vnus/ et dixistis/ bestia deuorauit eū: et hucusqz nō cōparet.** **Si tuleritis et istū/ et aliquid ei in via contigerit: deducetis canos meos cū merore ad inferos.** **Igitur si intrauero ad seruū tuū patrem nostrum/ et puer defuerit: cū anima illius ex huius anima pendeat: videritqz eum non esse nobiscū/ morietur: et deducēt famuli tui canos eius cum dolore ad inferos.** **Ego pprie seruus tuus sum: qui in meā hunc recepi fidē: et sponondi dicens: Nisi reduce ro eum/ peccati reus ero in patrē meum omni tempore.** **Hanebo itaqz seruus tuus p puero in ministeriū domini mei: et puer ascēdat cum fratribus suis.** **Non enim possum redire ad patrem absente puero/ ne calamitatis que oppressura est patrem meum/ testis assistam.** **Ca. XLV.**

Non se poterat vltra cohibere ioseph/ multis coram astantibus etc. vnde p̄cepit vt egredere nē cūcti foras/ et nullus iteresset alienus et agni-

habere augures quoscūqz voluisset: fertim cum in egypto essent multi coniectores et talibus vtente artibus: pro ut ex multis locis sacre scripture potest hoc haberi: vnde posset scire talium veritatem. **Scdm Aug. 10. put sanctus Tho. in scda scde. q. xcv. Ioseph vero hoc dicebat non seriose sed refrenans se ad illud quod vulgus de eo opinabatur: quia scilicet credebant ipm ioseph esse eruditissimum in omnibus: vñ. s. xli. e. Pharaon dicebat: Nunquid sapientiorē et silez tui inuenire poterō?**

Replica correctoriū d̄ Burgen. In cap. xliij. vbi Burgen. mouet difficultatem de arte augurandi ipius ioseph: non multū recedit a postillatore: nec refert multum in sensu litterali an per se vel per alios se diceret augurandi habere peritiam cū sint verba curialia/ sicut multa alia i ista historia p̄tēta: vel qd illd dicitur: An ignoratis s̄m beatus Aug. referatur ad famam de ioseph p̄sumptam etc.

Nico. de lyra

Non se poterat vltra cohibere ioseph. **Dic** sequēter describit manifestatio fratris natiuitatis: vbi primo describitur huius manifestationis modus: et scdo fructus/ ibi: **Auditumqz est etc.** **Circa primum ostendit clementia dilectionis: et secundo clementia remissionis/ ibi: Ad quos ille: tertio gratia pmissionis/ ibi: Festinate: quarto instantia solatiōis/ ibi: En oculi vestri.** **Circa primum dicit: a Non se poterat vltra cohibere ioseph.** i. quin se manifestaret: **Et** quia ratio eum inducebat ad hoc: eo qd per p̄terita certificatus erat de penitentia fratrum suozū de eo qd vendiderant ipsum: et de bona et fideli affectione eoz ad beniamin fratrem suum vterinum: **Tū** quia pietas fraterna nō permittebat eum amplius continere pietatis interioris signa. **Et nullus interesset alienus etc.** **Non** quia ioseph vellet celare qd essent fratres sui: vt patet infra: sed quia in sui manifestatione volebat aliquid dicere qd latere volebat egyptios ne fr̄s sui corā eis p̄fuderent: vt patebit.

Elevauitqz **Moralit.** **Non se poterat vltra cohibere ioseph multis coram astantibus etc.** Per hoc autem qd ioseph postq̄ pbauerat fr̄s de patientia et fideli amicitia reuelauit eis veritatem occultā: designat qd bonus doctor et magn' qd p ioseph significat vt p̄dictū ē: postq̄ pbauit discipulos d̄ istis nō d̄z eis aliqd celare de speculabiliū aut agibiliū secretis. **Tū** et ip̄e de' qd est doctor sup̄mus: postq̄ patientiaz abrae pbauerat in chaldaea vbi p fide vnus dei fuit in ignem pietus: et iterum in terra chanaan de fidelitate qm p liberatione loth cū paucis hoībus respectuue pugnauit p̄ quattuor reges **Gen. xvij. c.** dixit: **Nū** poterō celare abraam que gesturus suz etc. vt habetur **Gen. xvij. c.** **Et** similiter ipse ioseph postq̄ pbauerat fratres suos de patientia et de fideli amicitia erga beniamin fratrem suum vterinum: vt patet per p̄dicta manifestauit se eis dicens: **Ego sum io**

Habit me deus an. Aug. Quid est qd iuxta alia exemplaria ita legi- tur: **H**abit em me de an vos: remane- re reliqas vras sup terrā: et enutrire semē reliquiarū vfarū magnū: h eniz nō vsq; quaq; cōsonat: vt reliquias ia- cob accipiam: etiā filios eius: cū oēs sūt incolumes: an forte illd significat secreto mysterio: qd apli ait Ro. ix. f. Reliquie p electionez grē saluē facte sūt. ad h eni iocifus est rps a iudeis: et tradit est gētibus: tāq; ioseph egypti- a sribus: vñ. ij. Ro. xi. c. Nā et ego israelita sum: vt plenitudo gēti- um intraret et sic ois isrl salu fieret. **H**abita in ter. rē. Additum est Hiero. In hebreo nō habet: **H**ā er- ro: increuit q terra gessen in arabia sit. Porro sicut in nris codicib est p extremū m. scribit gesses qd mihi neq; placet terrā significare cōplutā. ges- sen eni in imbrē vertit: vbi et in pleriq; gesem reperit. **E**t gau. est rē. **H**ec vba pharaonis q ad ioseph de iacob et filijs eius locut est: signifi- cāt gaudia gētibus ppli de cōuersiōe iu- deoz. Magna eni deuotio est ecclie gentiū q israelitic ppli ad fidē veni- ar: qbus si puertat et fidei participes extiterint: pmittit spūales opes vtu- tū et gratiā spūs: quā q accipit indigē- tia boni nō laborabit.

Nico. de ly. Beniamī

Eleuauitq; vo. cuz fletu. et magno affectu pietat. Quā audir- erūt egyptiū q erat de domo ioseph: lz eni essent exclusi a loco: nō tñ ita lōge recesserāt qn illā vocē possent audire: et bñ volebat ioseph q audirent illud qd tūc dixi sē: **E**go sum ioseph: et sub- dit: **H**ic do. pharaōis rē. nō q audirēt vocē ioseph imediate s; p relationē egyptioz qui erāt ppe io- seph. **H**ec poterāt rīdere fra- rē. Erāt eni memores de malo qd ei fecerāt et eū dñm terre videbāt: et ideo nō sūt mirū si fuerant valde territi. **A**d qd ille. **H**ic describit clemē- tia remissiois. vidit em eos territos. p- ter malū qd ei fecerāt: iō voluit eos certificare de plena remissioe dicens: **A**ccedite inquit ad me. et fidē ter et leure. Et cum accessissent ppe. **E**go sū ait ioseph fra. rē. istud volebat eis dicere submisit: et ideo fe- cit eos ppe venire: ne egyptiū audirēt pditionē quā fecerāt: et sic eos despi- cerēt. **M**olite pauere rē. ac si diceret expse: totum remitto vobis ex corde: q certitudinaliter pbauī vram penitētiā d me: et certā amicitia vram erga beniamī fratrem meū. **H**ec vo. durū eē videat rē. **H**oc addit ad maiorē eorum certificationem. **P**ro salute enī vestra rē. quia pñ Aug. **D**eus adeo omnipotēs est et bon q nō pmitteret mala fieri nisi inde maiora bona eliceret: et sic pmisit ioseph vendi ppter salutē ppli tpe fa- mis future. **Q**uibus nec ara ri rē. nisi modicu qd quasi nihil repu- tādi est. **I**stius aut sterilitatis aliq di- cū causam esse nimā inundantiā nili q cooperiebat terrā egypti intantū q nō poterat cōueniēter coli. **S**ed istud nō videt verū: q ista cā nō fecisset ste- rilitatē in terra phanaā et in alijs regi- onibus vbi

tiōi mutuet **E**leuauitq; vocē cū a fletu: quā audierūt egyptiū: ois b qd dom pharaonis: et dixit srib a **S**ic iudeis diu rōm ignoratib circa hī nē mūdi innotescēs exhibebit se eis placitū qui pzi eū senserāt iuste iratū. **E**go sū ioseph. **A**dhuc pa- ter me viuit: **N**ec poterāt rīde- re frēs nimio+ froze pterriti. **A**d qd ille clementer: accedite inqt e ad me. **E**t cuz accessissent ppe: **E**go sūz ait ioseph frater vester f quē vēdidistis i egyptū: **M**olite g pauere: nec vobis durū eē vide- tur q vēdidistis me i his regiōi- a **H**ic enī a iudeis tradit fuisse: chūst saluus nō esset mundus. **P**ro salute enī vra misit me i de+ antevos i egyptū. **B**ienniū ei est qd fames eē cepit i terra: et adhuc qnq; anni restāt: qd nec arari poterit/ nec meti. **P**remi- sitq; me de: vt reseruemini sup terrā et escas ad viuēdū habere possit. **N**ō vro p silio: s; dei huc i volūtate missus sū: qui fecit me qsi patrē pharaonis et dñm vni- uersē dom+ ei: ac principē i om- ni terra egypti: **F**estinate et ascē- dite ad patrē meū/ et dicetis ei: **H**ec mādat fili+ tu+ ioseph. **B**e+ me fecit dñm vniuersē terrē egypti: **D**escēde ad me ne+ morer+: et qd interpretat p pinq; vñ ptz qz et si i egypto habitet isrl nō tñ lōge est a deo. **A**liq isrlen arabie. s; veri+ gesem dicit. **H**abita i terra gessen. **E**risq; iux- ta me/ tu et filij tui/ et filij filioz tu- orū: oues tue et armēta tua: et vni- uersa q possides: ibiq; te pascā. **A**dhuc ei qnq; anni residui sūt famis/ ne et tu pereas et dom+ tua et oia q possides. **E**n oculi vri et q oculi fratris mei beniamin vidēt q os meū loquat ad vos. **M**ūci- ate pñ meo vniuersaz glām me- am/ et cūcta q vidist in egypto. **F**estinate et adducite eū ad me. **C**ūq; amplexat+ recidisset i col- lū beniamin frīs sui/ fleuit: illo qd flente sū sup collū ei+. **O**scu- larusq; ē ioseph oēs frēs suos: et plorauit per singulos. **P**ost que s ausi sūt loq ad eū. **A**uditūq; est t et celebri sermone vulgatū i aula reg+: venerūt frēs ioseph. **E**t ga- a **Q**ui typū gentilis populi gerit: qui ga- uisus est pharaō. atq; ois fami- lia eius. **B**ixitq; ad ioseph vt

onibus vbi nō fuit nilus: et tñ in illis fuit sterilitas et fames: vnde dz. s. rh. g. **O**mnēs q; puincie veniebāt i egyptū vt emerēt escas: et malā inopie tem- perarēt. **E**t ideo alij dicūt et veri+ vt vi- deēt/ q dicta sterilitas pcessit ex nimia siccitate: ppter quā nec i egypto nec ali- bi terra poterat bene coli sufficienter. **N**ō vro cōsilio. s. solū: qz inuali- dū esset nisi de+ pmisisset et ad bonū or- dinasset. **M** **F**ecit me quasi pa- trē. qz p sapientiā quā deus dedit mihi. **P**haraō credit mihi sic patri. **N** **F**estinate. **H**ic dñr describit grā pmis- sionis: qz pmisit eis puidere de victu alib+ cū pte suo. p q mādauit p eos di- cēs: **A**scēdite ad pa. meū rē. qz terra pmisiois in qua erat iacob al- tior est respectu terre egypti. **H**abita in terra gessen. **N**olebat enim ioseph q pater iū+ et fratres venirēt ad pntiā regis donec informasset eos q liter deberēt se habere i respectu eius: et ideo voluit q starēt i terra gessen vbi occurreret eis ad eos informādū: qd et fecit vt habeēt ca. se. **Q** **E**n oculi. **V**e- stri. **H**ic describit instantia cōsolatio- nis: qz post pdicta iterū cōsolat eos ad maiorē certificationē dicens: **E**n oculi vestri rē. ac si diceret: sicut certū est vo- bis q me videtis: ita certa sūt oia que dixi vobis ad cōsolationem vestram. **Q** **O**s meuz loquat ad vos. **L**oquēbat enī eis hebraice: et nō p in- terptē: sicut ātea fecerat. **S** **P**ost q ausi sūt loqui ad eū. qz manifestevi- derant q vere et nō fecte loquebatur. **A**uditūq; est. **H**ic cōsequenter describit dicte manifestationis fruct+: vbi primo describit serenitas imperij i rege. scdo sedulitas obsequij i ioseph ibi: **Q**uibus dedit ioseph. tertio suau- itas gaudij i patre/ ibi: **Q**ui ascēdētēs. **C**irca primū dicit sic: **A**uditūq; est rē. p relationē eoz q secū erāt in domo io- seph. **V** **E**t gauisus est pharaō rē. **L**icet diligerēt ioseph ppter bona q eis fecerat: tñ erat eis turpe q ho- mo qui fuerat seruus empticius et edu- ctus de carcere haberet tantū dominiū in regno: et iō quādo sciuerāt q habe- ret tot fratres et taliter formatos q bñ videbant nobiles et de bono loco fue- rūt sup b cōsolati: et ideo pcepit rex vt pater et fratres et alij ppinqui venirēt in egyptū parat+ eos sustentare et ho- norare: vt ptz in littera vnde subdit: **O**mnēs opes **E**go sum ioseph rē. et ne ti- merēt q ipium vēdiderāt eos assicura- uit dicens: **M**olite pauere. et ad maiorē cōsolationē eorum excusauit cri- men eozū di. **H** **N**ec vobis durū videat q vendidistis rē. et sic bo- nus docto: discipulis pbatis nō soluz debet occultā veritatē reuelare: sed eti- am defect+ pteritos ppter emēdationē sequētē indulgere. **E**t qm bō cōtūcūq; fuerit exaltat+ tenet honorare parētes iō subdit: **N** **F**estinate et ascēdi- te ad patrē meū et dicetis ei: ad ei+ maximā cōsolationē. **H**ec man- si. tu+ ioseph. et cōtū ad ei+ pmisionē subdit: **D**escēde ad me rē. **S** **M**ilit bon+ docto: q docet alios d hono- re parentū: dz b facere vt nō solū ipi io- seph s; etiā rō pformet: d quo scribit **A**ct. j. a. **C**epit iesus facere et docere.

Alstimo/ re.

Diuisio

Alstimo/ riaris

Doralit

ne plenitudo gentium subintraret: et sic ois isrl saluus fieret. a **L**u
 aia cteqz aie zc. **A**ug. Aden dū est
 p qd rñdeat eis q hoc testimonio cō
 firmāt a parētibus aias cū corpi
 bus apagari. aias em dicitas p hor
 bus a pre totum figurata locutiōe
 nullus ambigit. S; quō ipaz pte:
 id ē aiaz cū noie totus hō signifi
 canis ē: alienam ab eo qd dictū ē:
 Exerūt de femozib' eius: vt carnes
 ex illo tācū natas (q̄uis sole aie no
 minent) accipiam: q̄redi sunt mōi
 locutiōnū in scripturis. b **F**ilij
 aut ioseph. **H**iero. Oēs aie do
 mus iacob q̄ ingresse sunt in egyptū
 p̄tū fuere. lxx. qz excepto ioseph z
 filiis ei'. lxxi. aie q̄ egressē sunt de
 femozib' iacob i'troierūt in egyptū
 nulla dubitatio ē. Ita em p singu
 los supputatus nūerus approba
 uit: vt in hebreis volumibus inue
 nit. Qd aut in. lxx. legimus: filij
 ioseph q̄ nati sunt i egypto aie no
 uē. Sciam p nouē in hebreo esse
 dual. Ephraim q̄ppe z manasse an
 tēz iacob iraret egyptuz z famis
 ip̄s i'grueret: nati sunt in egypto.
 Illud qz qd supra legimus. Facti
 sunt filij manasse q̄s genuit ei zcu
 bina machir. Et machir genuit ei ga
 laad. Filij aut ephraim fratris ma
 nasse zc. Quali p anticipatiōez fa
 ctū esse describit. **H**ec em qn in
 gressus ē iacob

Nico. de lyra

sepulchra patrum suoz. z ideo
 dñs assecravit eū d vtroqz dicēs:
 a **E**go descendā tecū illuc.
 Q̄tū ad primū. b **E**t ego ide
 adducā te. Q̄tū ad secundū: qz fe
 cit reportari corpus suū ad sepeliē
 dū in spelūca duplici: vt habet. j. l.
 ca. Pōt aut z hoc aliter itelligi de
 filiis isrl q̄s eduxit de egypto i bra
 chio extō z manu potētī: vt habe
 tur in Exo. c **J**oseph quoqz
 zc. Dos erat antiqz q̄ psona p
 dilecta claudēbat oculos defuncti:
 p h̄ aut certificatus fuit iacob q̄ io
 seph nō moreret ante ip̄m: qd sum
 me desiderabat. d **S**urrexit
 iacob a pu. **A**fortatus de diuina
 p̄solatiōe. **S**equit: e **N**epo
 tes/ filie. Licet haberet vnica fili
 am scz dinā: dicit tñ in plurali: qz
 filie filioz suoz eius filie dicebāt:
 z cū dinā h̄ intelligunt. f **H**ec
 sunt aut noia. **H**ic p̄sequēter de
 scribit nūerus descēdētū: vbi p̄si
 derandū q̄ aliq̄ p̄sone hic noiate/
 alibi in scriptura aliter nominant:
 eisdē modis z rōnibus que. s. ta
 ce sunt de filiis esau. xxxvi. caplo.
 g **P**rimogenitus rubē. **D**e
 calione eius enūerant post eū oēs
 filij lie naturales z adoptiui ante
 alios filios. Et p̄t̄z l̄ra excepti pau
 cis vocabulis. h **Z**emuhel.
 Numeri. xvi. vocatur namuel.
 i **S**aber. **H**ic in Paral. nō no
 minat: qz nulla p̄genies p̄cessit d̄
 eo. k **O**nan. **D**er n̄ debet scri
 bi in fine. **J**obab. j. Paralyp. vii.
 vocat iasub. l **H**i filij lie zc.
Hoc videt falsum: qz filij inde sup
 noiat nō fuerūt ibi geniti: vt patet
 supra. xxxviii.

a **S**ecurus contra spūales nequitas pugnatu
 rus. b **I**mitatricem fidei tue.
 re: z descēde in egyptū: faciāqz te ibi
 a **Q**uali tecū erit gloria mea
 in gentē magnā. **E**gō descēdā tecū il
 a **I**n ptate mea. b **A**d terrā p̄missionis.
 luc: z ego inde adducā te reuertentē. b
Joseph qz ponet manū suaz sup ocu
 c
 los tuos. **S**urrexit iacob a puteo u
 d
 ramēti: tulerūtqz eū filij cū puul' z vx
 orub' suis i plaustr' q̄ miserat pharao
 ad portādū senē: z oia q̄ possederat i
 terra chanaā: venutqz in egyptū cū oī
 a **P**luralis p singulari: sicut p plurali singula
 ris solet poni: vnā enī tantā habebat filiā noie di
 nam: vel neptes filias vocauit.
 semie suo: filij eius: z nepotes/ filiē et
 e
 cūcta simul p̄genies. **H**ec sunt autē f
 noia filioz israel q̄ ingressi sunt i egyptū:
 ipe cū liberis suis + **P**rimogeni
 s
 tus rubē. **F**ilij rubē: enoch z phallu z
 esrom z charmi. **F**ilij symeō: iemubel
 b
 z iamin z ahod z iachin z saber z saul
 i
 filius cananitidis. **F**ilij leui: gerson z
 caath z merari. **F**ilij iuda: her z onan
 k
 z sela z phares z cara. **M**ortui sunt
 aut her z onan in terra chanaan. **N**a
 tiqz sunt filij phares: esrō z amul. **F**i
 lij isachar: thola et phua z iobab et
 semron. **F**ilij gabulō: sared z chelon
 et iabelel. **H**i filij lie quos genuit in
 a **Q**uia patres eoz ibi geniti.
 mesopotamia syrie cū dina filia sua:
 Omnes anime filioz eius z filiaruz/ m
 trigintatres. **F**ilij gad: + sephion z ag
 n
 gi et elebon z sumi z heri et arodi et
 areli. **F**ilij aser: tiemna z iesua z iesui
 et beria: sara quoqz soroz eozū. **F**ilij
 beria: heber z melchiel. **H**i filij cel
 phe: quā dedit labā lie filie sue: z hos
 genuit iacob sedecim animas. **F**ilij
 o
 rachel vxoris iacob: ioseph z benia
 min. **N**atiqz sunt ioseph filij in terra
 egypti/ quos genuit ei + asenech/ filia
 putipharis sacerdotis eliopoleos:
 manasses z ephraim. **F**ilij beniamin:
 p
 bela z + bechor z asbel/ gera z naama z
 q
 r **A**ls tehl. **A**ls ros. a **A**ls ofin.
 hechzi z ietros z resim mophiz z ophi
 z ared. **H**i filij rachel quos genuit ia
 cob: omēs anime quattuordecim. **F**i
 v
 lij dan + vsan. **F**ilij neptalum/ iasiel et
 r
 guni et ieser et + sillem. **H**i filij bale/ y
 quam dedit laban rachelī filie sue/ et
 hos genuit iacob: omnes anime se
 p
 pteni. **C**uncteqz anime que ingresse
 z
 sunt cum iacob in egyptum: et egres
 se sunt de femore illi' absqz vxozib' fi
 b
 liozū eius: sexaginta sex. **F**ilij autem a
 ioseph qui nati sunt ei in terra egypti/

supra. xxxviii. ca. **D**icendū q hoc di
 cit eo q p̄ eoz fuit genitus i meso/
 potamia. s. iudas. m **O**ēs ani
 me filioz eius z filiaz triginta
 tres. **I**n hoc tñ nūero non includit
 dina: vt patet si cōputentur mares.
 n **F**ilij gad. **H**ic enūerant filij
 celphe/ q̄ erat filie lie adoptiui. z pa
 tet l̄ra. o **F**ilij rachel. **H**ic enū
 merant filij ei'. p **A**sbel. j. Pa
 ral. vii. vocat iadiel. q **S**era.
 j. Paralyp. vii. vocatur avara.
 r **M**aaman. **H**ic vocat nobaha
 ibidē. s **H**echzi. h vocat rapha
 ibidē. t **P**etros z resim. **D**uo
 noia sunt: z in aliq̄bus libris simul
 iūgunt p vno z male. z eodē mō de
 fecit **R**emigiuz libro de interpretati
 onibus ponens ambo p vno noie.
Remigiuz em q̄ fecit illū libū vide
 tur paz sciuisse de hebraico: qz i plu
 ribus interpretatiōibus defecit: p̄ter
 qd btūs **H**iero. frequēter eū redar/
 guit in libro de hebraicis q̄stioibus
 z in alijs locis. v **F**ilij dā. **H**ic
 enūerant filij bale. r **A**san. **L**i
 cet iste fuerit vnigenitus ip̄i dan: tñ
 hic dicit filij: qz aliq̄n in sacra sc̄ptu
 ra ponit plurale pro singulari/ sicut
 ecouerfo: vt habet Exo. vii. f. **T**e/
 nit musca gnissima. i. multitudo mu
 scaz. v **S**alem. **A**ls fillē. **H**ic
 vocat selboā. j. Paral. vii. **S**i aut
 piūganē simul filie lie. xxxii. z pueri
 celphe. xvi. z rachel. xii. z bale. vii
 faciūt. lxx. z **M**ucteqz anime q̄
 ingresse sunt zc. **C**irca istos nūe
 ros sequētes varij doctores varie
 dicūt z multipliciter: accipiā aut du
 os modos dicēdi q̄ vidēt mihi p̄ba
 biliores: a **S**exaginta sex. iste
 numer' ē p̄sonaz q̄ egressē sūt de ia
 cob: z cū hoc ingressi sunt in egyptū
 cū eo: vt patet in l̄ra. **E**t ideo ab hoc
 numero excludunt her z onan: qui
 nō intrauerūt egyptum/ sed mortui
 sunt in terra chanaā: vt p̄dictū est in
 isto caplo z supra. xxxviii. ca. **S**ilr ex
 cludunt ioseph z duo filij eius q̄ iaz
 erāt in egypto anteqz iacob ingrede
 ret: z sic de nūero. lxx. p̄dicto rema
 nēt. lxx. cū quibus si ponat dina: q̄
 fuit exclusa a numero. xxxii. p̄ueroz
 lie: vt supra dictū est z que ingressa
 est cū iacob in egyptū: sic habemus
 lxxi. p̄sonas hic nūeratas/ cuz q̄bus
 si addant ioseph z duo filij ei': z io
 chabeth filia leui q̄ cōcepta erat an
 te ingressum iacob in egyptū: nō dū
 tñ nata/ vt dicit hebrei: z sic itrauit
 in egyptū licet in vtero matris. z sic
 habemus vltimū numer' cum dicit:
Oēs aie domus iacob que ingresse
 sunt egyptū fuerūt. lxx. sed qz sc̄ptu
 ra nō exprimit q̄ leui aliquā filiā ha
 buerit q̄ vocata sit iochabeth: qz illa
 de qua fit mētio in Exo. nō fuit eius
 filia vt ibi dicit. ideo pōt hic dimitti
 z loco eius poni ipe iacob: q̄ cū ple
 sua ingressus ē: z sic sunt. lxx. vii. z in
 hoc nūero vlti
 * a **F**aciamqz te ibi in gen
 tez magnam. **E**t etiam vite p̄ntis
 quietam terminationem. **I**deo sub
 dit: c **J**oseph quoqz ponet
 manū suam sup oculos tuos.
Et etiā bonū successorē q̄ significat
 p ioseph: cui dixit iacob. j. ed. caplo.
 r * **I**ā letus

Remigi'

Exo. i. a. et. 6. c. Nu. 26. a. i. Pa. 5. a

P Numer' in gressoz in egyptū

Als + sephon

Als + iane

Dina

als + asenez

al. + bochor

Als + vsim Al. + sillem

Doraliē

gressus est iacob in egyptu ei' etat' erat vt filios generaret. Unde apparet oes aias q' ingresse sut i egyptu de femozib' iacob fuisse. lxx. qz. lxxvi. post eu ingresse sunt: z reppererut in egypto tres. Ioseph. s. cu duob' filijs. Septuagesim' aut' fu it iacob ne videamur aduersu auctoritate scripture loq' Deu.

f. d. etia septuagita iterptes in deute/ ronomio trastulerut q' igressus e' ist' In. lxx. aialib' egyptu. Si qs igit nre scripture refragat: scriptura itra se r' r'ia faciet. Ipsi eni. lxx. interptes qui lxxv. aias p' p'lepsim cu iacob z poste/ ris ei' ingressas ee dixerut: in deute/ ronomio. lxx. tm introisse memorarut. Qd si opponit quod i actib' aploz di/ cat. lxxv. aias ingressas ee in egyptu facilis excusatio est. No eni debuit lu cas ipi' scriptoz historie i gētes actu aploz volumē emittens r'ru scribere ei' scptureq' ia fuerat diuulgata i gen/ tib' / z maioris opiniōis illo tpe erat lxx. auctoritas q' lucas: q' ignot' et vilis: B aut' generaliter obseruadu q' vbiqz apli aut aplici viri loquut' ad p'pos: his testimonijs abutunt: q' iaz fuerat in gentib' diuulgata: lz pleriqz tradat lucā vt p'selitum hebreas lras ignorasse. a **Uisit autē ia. rē.**

Nota Hiero. Judā vero misit ante se ad io/ seph vt occurreret ei ad vrbē herou i ter/ ra ramesse: In hebreo ne habet vrbē herou: nec trā ramesse: lz tātūmō gessen q' gessen vel gesem. Nonnulli iudeoz af thebaida serūt gessen nūc thebaidē vocari: z qd sequit' dedit ei vt possideret in egypto terrā optimā i ramesse: pagū ar: enoy ten sic olim vocatū autumāt. b **Et sūt viri pa. Aug.** Comendat in pa/ triarchis q' pecozū nutritores erant a **Nico. de ly.** puericia

Histori. Hiero. Judā vero misit ante se ad io/ seph vt occurreret ei ad vrbē herou i ter/ ra ramesse: In hebreo ne habet vrbē herou: nec trā ramesse: lz tātūmō gessen q' gessen vel gesem. Nonnulli iudeoz af thebaida serūt gessen nūc thebaidē vocari: z qd sequit' dedit ei vt possideret in egypto terrā optimā i ramesse: pagū ar: enoy ten sic olim vocatū autumāt. b **Et sūt viri pa. Aug.** Comendat in pa/ triarchis q' pecozū nutritores erant a **Nico. de ly.** puericia

Gessen q' gessen vel gesem. Nonnulli iudeoz af thebaida serūt gessen nūc thebaidē vocari: z qd sequit' dedit ei vt possideret in egypto terrā optimā i ramesse: pagū ar: enoy ten sic olim vocatū autumāt. b **Et sūt viri pa. Aug.** Comendat in pa/ triarchis q' pecozū nutritores erant a **Nico. de ly.** puericia

Moralit' sūt viri pa. Aug. Comendat in pa/ triarchis q' pecozū nutritores erant a **Nico. de ly.** puericia

Nico. de ly. hoc nūero vltimo non dicit: Oēs aie q' egressē sūt de femoze iacob: qz ip se non fuit egressus a seipso sed dicit: Oēs aie dom' iacob q' ingresse sūt in egyptū fuere. lxx. Et hic modus dicen di videt' puenictio: tū ingressus ipi' ioseph fuit aī ingressū p'ris: z sūt igres/ sus filioz ioseph q' dicunt' hic ingressi rōne p'ris sūt: z sic i eo quodāmodo in gressi sūt. Qñ z de psonis hic vltimo noiatis nō dr: Que ingresse sūt cū ia/ cob i egyptū: lz q' ingresse sūt absolute. Trāslatio vero. lxx. hic habet. lxxv. Sz p'm Hiero. hic cū p'dictis nūeraue rūt qnqz filios filioz ioseph q' tū nōdū erāt nati: z p' factū ē p' anticipationē p pter honozē ioseph: ppter quē alij fue/ rūt recepti honozice i egypto: z hāc trāslationez secur' est lucas. Act. vij. Q' aut' aliq' dicunt nullā mulierē h' cō/ putari: p'z falsū: qz sara cōputat' inter filios celphe: aliter nō eēt. xvi. lz. xv. tm: qd est d' textū vbi dr: Sedecim ani mas rē. **Consideraduz etiā q' cū dr: hie: Anime egressē d' femoze iacob: nō est p' intelligēdū q' aia itellectina sit p' generationē: lz accipit' hic aia p' ho/ mine: eo mō q' totū denoiat' a pte prin cipaliori: lz aut' hō generat' aia tū itel lectina nō generat' lz creādo infūdit'. a **Uisit aut' iudā.** Hic describit' ipius ioseph occursus: z p'm q' māda/ uerat p' i stetit i terra gessen quibz io/ seph ei ibidē occurreret: significās ei suū aduētū: z h' ē qd dr: **Uisit aut' ia/ cob rē.** qz iudas iter alios filios q' erāt cū iacob erat honozabilioz: z rōnabili or. b **Ascendit ob. p'ri: tū vt debi tā reuerentiaz****

tā reuerentiā patri exhiberet: tū vt patrē z frēs instrueret quō/ cuz rege loquerent' iō sequit': Cūqz vocauerit vos. s. rex: et dixerit qd est opus vestrū: r'ndebitis: Viri pastores sum' rē. Qui' causa subdit' cū dicit': c **Hec aut' rē.** q' fertilis est et apta aialib' alēdis. d **Quia detestant' rē.** z sic volunt q' habitēt seorsum ab eis. Causa aut' q' re detestant' ē: qz pcutiūt aialia aliqua que tanqz dij ab egyptijs colunt.

a **Partem ponit pro toto.** aie duē. **Oēs aie dom' iacob que ingresse sunt in egyptū fue/** a **Q' cōfessio p'mittit' ad ioseph. i. chz i stit' qz ore fit cōfessio ad salutem Act. r. d.** a **re septuaginta. Uisit autem iu/ dam ante se ad ioseph: vt nūcia/** a **Q' non in terrā ramesse.**

ret ei/ et ille occurreret in gessen. a **Q' post cōfessionē ioseph occurrat: qz xpi misericordia sublequit'.** **Quō cū puenisset iuncto ioseph curru suo/ ascendit obuiā p'ri ad b eundē locū: Uidēs qz eū irruit su p' collū ei': z inter amplexus fle/ uit. Dixitqz pater ad ioseph: Jā t letus moriar: qz vidi faciē tuaz: et supstitem te relinquo. At ille locutus est ad fratres: z ad oēm domū patris sui: Ascendā z nū ciabo pharaoni/ dicāqz ei: Frēs mei z dom' patris mei q' erāt in terra chanaan venerunt ad me: z sūt viri pastores ouiuuz: curāqz habēt alēdozū gregū. Pecora sua z armēta z oia q' habere po/ tuerūt/ adduxerunt secū. Cūqz vocauerit vos et dixerit: qd est op' vestrū: r'ndebit': Viri pasto res sum' serui tui/ ab infantia no stra vsqz i p'ns: z nos z p'rs nri. Hec aut' dicit' / vt habitare pos/**

a **Merito egyptij i qb' ē figura hui' secu/ li: in q' abūdat iniquitas abomināf pastores sitis in terra gessen: qz detestant' b pecozū. Abominatio ē eni iniq' vir iustus. egyptij oēs pastores ouium.**

Ingressus Ca. XLVII ergo ioseph / nunciavit pharaoni/ dicens: Pa/ ter meus z fratres: oues f eorum z armenta / z cuncta que possidēt venerūt de terra chana an/ z ecce p'stūt in terra gessen. s **Extremos quoqz fratru suozuz b quinqz viros statuit coraz rege. Quos ille interrogauit: Quid habetis operis? R'nderūt: Pa/ + stozes ouiu sum' serui tui: z nos z patres nostri: Ad pegrinādū i in terrā tuaz venimus: qm non h est herba gregibus seruozū tuo/ rum ingrauescente fame in regi one chanaan: petimusqz vt esse nos iubeas seruos tuos in terra**

a **Merito egyptij i qb' ē figura hui' secu/ li: in q' abūdat iniquitas abomināf pastores sitis in terra gessen: qz detestant' b pecozū. Abominatio ē eni iniq' vir iustus. egyptij oēs pastores ouium.**

Ingressus Ca. XLVII ergo ioseph / nunciavit pharaoni/ dicens: Pa/ ter meus z fratres: oues f eorum z armenta / z cuncta que possidēt venerūt de terra chana an/ z ecce p'stūt in terra gessen. s **Extremos quoqz fratru suozuz b quinqz viros statuit coraz rege. Quos ille interrogauit: Quid habetis operis? R'nderūt: Pa/ + stozes ouiu sum' serui tui: z nos z patres nostri: Ad pegrinādū i in terrā tuaz venimus: qm non h est herba gregibus seruozū tuo/ rum ingrauescente fame in regi one chanaan: petimusqz vt esse nos iubeas seruos tuos in terra**

a **Merito egyptij i qb' ē figura hui' secu/ li: in q' abūdat iniquitas abomināf pastores sitis in terra gessen: qz detestant' b pecozū. Abominatio ē eni iniq' vir iustus. egyptij oēs pastores ouium.**

Ingressus Ca. XLVII ergo ioseph / nunciavit pharaoni/ dicens: Pa/ ter meus z fratres: oues f eorum z armenta / z cuncta que possidēt venerūt de terra chana an/ z ecce p'stūt in terra gessen. s **Extremos quoqz fratru suozuz b quinqz viros statuit coraz rege. Quos ille interrogauit: Quid habetis operis? R'nderūt: Pa/ + stozes ouiu sum' serui tui: z nos z patres nostri: Ad pegrinādū i in terrā tuaz venimus: qm non h est herba gregibus seruozū tuo/ rum ingrauescente fame in regi one chanaan: petimusqz vt esse nos iubeas seruos tuos in terra**

a **Merito egyptij i qb' ē figura hui' secu/ li: in q' abūdat iniquitas abomināf pastores sitis in terra gessen: qz detestant' b pecozū. Abominatio ē eni iniq' vir iustus. egyptij oēs pastores ouium.**

Ingressus Ca. XLVII ergo ioseph / nunciavit pharaoni/ dicens: Pa/ ter meus z fratres: oues f eorum z armenta / z cuncta que possidēt venerūt de terra chana an/ z ecce p'stūt in terra gessen. s **Extremos quoqz fratru suozuz b quinqz viros statuit coraz rege. Quos ille interrogauit: Quid habetis operis? R'nderūt: Pa/ + stozes ouiu sum' serui tui: z nos z patres nostri: Ad pegrinādū i in terrā tuaz venimus: qm non h est herba gregibus seruozū tuo/ rum ingrauescente fame in regi one chanaan: petimusqz vt esse nos iubeas seruos tuos in terra**

a **Merito egyptij i qb' ē figura hui' secu/ li: in q' abūdat iniquitas abomināf pastores sitis in terra gessen: qz detestant' b pecozū. Abominatio ē eni iniq' vir iustus. egyptij oēs pastores ouium.**

Ingressus Ca. XLVII ergo ioseph / nunciavit pharaoni/ dicens: Pa/ ter meus z fratres: oues f eorum z armenta / z cuncta que possidēt venerūt de terra chana an/ z ecce p'stūt in terra gessen. s **Extremos quoqz fratru suozuz b quinqz viros statuit coraz rege. Quos ille interrogauit: Quid habetis operis? R'nderūt: Pa/ + stozes ouiu sum' serui tui: z nos z patres nostri: Ad pegrinādū i in terrā tuaz venimus: qm non h est herba gregibus seruozū tuo/ rum ingrauescente fame in regi one chanaan: petimusqz vt esse nos iubeas seruos tuos in terra**

* **† Jam letus mo. qz vidi rē.** multū eni cōsolat' bonus platus: qñ ad huc viuens scit se bonū successorē habi/ turū: z sic fuit de moyse z iosue sibi suc cedente z de beato petro z clemēte: z de sancto martino z bricio: et multis alijs ex speciali diuina reuelatione.

Nicolaus de lyra

Ingressus g'io Ca. XLVII seph. Postqz moyses descēdit descensum iacob in egyptū. hic p'nt' describit' ipius moza z statū ibidē. Et primo q'ntū ad el' inhabitationē. se/ cundo q'ntū ad finē z cōsumationē: ibi: factiqz sūt oēs dies. Adhuc primo de/ scribit' ipius iacob receptio gratiosa. se cūdo eius suff'ctatio larga/ ibi: Ioseph vero. Adhuc p'mo describit' ipius re/ ceptio benigna in ple sua. secūdo in p/ sona p'pria/ ibi: Post hoc introduxit. Circa p'mū dicit': f **Pater meus et fratres rē.** Hec nunciavit ioseph pharaoni anteqz adduceret fratres su/ os ad p'sentiā ipsius: ad pbandū si affe ctio bona regis erga eos p'aueret si cut a principio. s **Et ecce p'stūt in ter. gessen.** h addidit ioseph: qz de siderabat q' illa terra eis assignaret: vt p'z in p'cedēti ca. z ideo h dicit: ac si ei insinaret: ex q' vrozoz z familie z oia bona eoz mobilia sūt ibi/ bonū esset q' remanerēt illic: qz labor eēt eos trāffer re alibi. h **Extremos qz fratru suoz.** Extremitas alicuius rei accipit' dupliciter. s. a pte supiozi z a pte inferi ori. z p'm h ista lra dupliciter exponit. vno mō sic: Extremos fratru. i. mino/ res z debiliozes: z hāc expositionē se/ quūt iudei dicētes: q' p' fecit ioseph ne si rex vidisset maiores z fortiozes posu isset eos cū viris bellatorib'. Alio mō sic: Extremos fratru. i. maiores z valē tiores: vt ex h rex z cōsiliarij sui magis haberēt acceptū dominū ioseph: vidē tes cognationē ei' esse ita gratiosaz: et istud magis p'cordat p'dictis ca. p'cedē/ ti. i **Ad peregrinādū rē.** i. ad mo radū ad tps/ cui' cā subdit': h **Qm nō est her. gre. rē.** sed si nō erat i ter ra chanaan herba quō erat in egypto vbi erat tanta sterilitas sicut alibi. Et dicūt aliq' hic q' tpe siccitatis ex q' cau/ sabat' illa sterilitas sūt bona pasqua in egypto: qz magna inundatio nūc ex aq' remanēte sup terrā plus impedit nascē tiā herbarum **Moraliter.** a **Inggressus ergo ioseph. rē.** Per hoc aut' q' ioseph ex/ altatus arege fratres suos studuit p' mouere/ ostēdit' q' qlibet exaltat' a deo maxime q'ntū ad regimen ecclesie debet esse sollicit' de p'motione bonoz q' v' cūnt' ei' fratres qz sūt in p'tute similes. frater eni dicit' quasi fere alter. iō de ta libus promotis subditur: **† Pasto res ouium sum'.** z sicut platus bo/ nozat' a subditis/ ita debet platus sup/ orem honozare/ ppter hoc subditur: * Post hec

puericia sua et a parentibus suis: quia hec iusta est seruitus / et iusta dñatio cum pecora homini seruiunt / et ipse pecoribus dñat. vñ

Gen. i. c. faciamus homines ad imaginem et similitudinem dei. et habebit potestatem piscium maris et volatilibus celi: et omnium pecorum que sunt super terram. ubi insinuat rationem debere dñari irrationabili vi-

te. Serui autem homines vel iniquitas vel aduersitas fecit. Iniquitas sicut dicitur est. Bledictus chanaan: seruus erit fratribus suis. Aduersitas sicut ioseph a fratribus venditus alienigena factus est seruus. Prius ergo seruos quibus nomen lingua latina dedit / bella fecerunt. Qui ei super iure belli posset occidi: quia seruus est serui appellatus est. Inde et mactipia: quia manu capta sunt. Est etiam ordo naturalis hominum: ut pulsat femine vir / si-

firmior ratione finiat fortiori. Hec igitur dñatioibus et seruitutibus clara iusticia est: ut qui excellit ratione: excellat dñatione: quod cum in hoc seculo per iniquitatem hominum perurbatur: vel per naturam carnalium diuersitate seruitus iusti temporalis aduersitate in fine habituri ordinatissimam et sempiternam felicitatem. a Dies peregrinatio nis etc. Aug. Quid est quod dicit iacob pharaoni: Dies annorum vite mee quasi color etc. Sic enim habet greci: quod latini habent ago vel habeo. Atque ideo dixit quasi in color: quia terra nati est quae non dicitur plura diuina promissio hereditatem accepit: et ibi vitam ducens / utique in aliena terra erat / non solum quae peregrinabat sicut in mesopotamia: sed etiam quae ibi erat ubi natus est. An potest fin illud apostoli accipiendum est: i. Cor. v. b. Quod diu sumus in corpore peregrinamus a domino. Et illud: Inquinus sum ego in terra / et peregrinus sicut oves presens mei. Hec dicit de omnibus diebus vite sue: non puenerunt in dies annorum patrum meorum / quos dies incoluerunt. Non enim aliud voluit intelligi quam quod latini codices habent vixerunt. At per significauit hanc vitam esse incolatam. i. peregrinationis habitationem. Sed sanctis conuenit quibus eterna patria promittitur. Videndum est ergo quod de ipso dicitur est: Incolit et abscondit: ipse calcaneum meum obseruabit. De his enim uenientius accipitur: quod ut abscondat incolit. Non manet in domo in eternum.

b Ioseph vero etc. Querendum est utrum terra ramesses ipsa sit gessen: hanc enim petierat: et pharaon preceperat dari. c. Quid. Alle. Tradidit ioseph patri fratribus optimam terram gessen: prebens eis cibaria: quia fames terram opprimerat: sic et dominus parentibus. i. patriarchis et prophetis et quibus est sim carnem: siue omnibus sanctis de quibus in euangelio dicit Math. xij. d. Hi sunt fratres mei qui faciunt uoluntatem patris mei. his dat terram optimam: de qua dicit Ps. cxvi. d. Reddo videre bona domini in terra uiuentium. c. Prebens cibaria sing. etc. Detiebat triticum patri suo ioseph: nec tamen eum pater quam uidit / nec quam triticum accepit adorauit: quod si somnium impletum putamus: nisi maioris rei contineat prophetiam. d. Adducite pecora uestra: et dabo uobis etc. Queritur cum ioseph frumenta colligeret unde homines uiuerent / pecora unde uiuebant: cum tanta fames inualuisset: et

Nico. de lyra

tiā herbarum siccatas. Vel aliter potest dici quod terra gessen quae petebat erat sic disposita / quod non erat ibi tanta siccitas / quam esset sufficienter pascualis: ex qua habebat coloris petedi eam: quia bona eorum consistebat principaliter in animalibus. a Terra egypti in conspectu tuo etc. Si diceretur: ubi cum placuerit tibi fac eos habitare. b Post hec. Hic describitur receptio iacob in persona propria: quia postquam ioseph egyptus fuerat / et fratres suos ioseph cepat: certifica

cepat: certifica etc de bona receptione patris sui. Jo sequitur: c. Et c. Statuit enim coram eo. Tunc patres suos honoraret de accessu ad patriam regem. Tunc ut patres suos gratias redderet regi de bonis ab eo receptis pro se et pro familia sua. d. Qui benedicens illi. s. regi quem iacob salutauit: et cui imprecatur fuit bona. et illud uocat hunc benedicere.

e Dies pegri. etc. Quia primo peregrinatus fuerat in mesopotamia apud laban: ut s. dicitur est. Hic peregrinatus erat in terra egypti: in terra etiam chanaan habitauerat ut peregrinatus pro maiori parte: quia non erat assecutus dominum in illa nisi in parte portione. Alii etiam exponunt: quia tota uita humana in parte non est nisi quodam peregrinatio respectu celestis patrie: sicut quod dicit apostolus Heb. xij. c. Non habemus hanc manentem. ci. sed futuram. inquam. etc. f. Sicut pueri et mali. Dicunt autem pueri et mali respectiue. vñ sicut dicit: g. Et non puer. etc. quia abraham autem suum uixit. clxxv. annis: ut h. s. xxv. c. et isaac pro se suo. clxxx. annis: ut h. s. xxxv. c. et alij presens et posteros adhuc diuiti uixerunt: ut h. s. xi. c. Dicunt autem dies ei mali: propter malum peccalitat: quod sustinuit in uita sua. pro mo ex peccatione fratris sui esau. scdo ex loega fuitate apud laban. etio ex uoluntate diue filie sue. qto ex transgressione ruben propter motum sui / quod sedauit stratam eius. quanto ex uenditione ioseph: de qua fuit incosolabiliter afflicto. sexto ex sterilitate terre chanaan: ut patet ex predicto. h. Ioseph etc. h. de scribit ipse iacob suscitatio pro ipso ioseph: ubi primo describitur uenditio ipse ioseph respectu patris. et scdo respectu regis / ubi: e. quod Circa primum etc. i. Dedit possessionem in egypto. uides patri et fratribus de loco habitacionis. k. In op. ter. so. ra. Est enim ramesses in territorio gessen quod s. petiue / rat. l. Et ale. eos. uides eis de uictu. m. e. quod h. ondit uenditio ioseph respectu regis augendo sibi fideliter thesaurum. et scdo demeter se habens erga populum / ubi: Dixit ergo ioseph. Circa primum etc. sic: e. quod. i. ex egypto et chanaan et alijs terris circadiaceticibus. n. De pe. co. Non per exactores: sed per uenditionem bladi iustam: quia tantum ualeat res quantum potest uendi. et ideo illud quod ioseph emerat pro uero precio tpe fertilitatis: post reuenerit eisdem personis: et multo fortius alijs pro maiori precio: maxime quia nullum compulerat ad uendendum sibi bladum nomine regis. o. Adducite pe. ye. licet enim essent

gessen. Dixit itaque rex ad ioseph: Pater tuus et fratres tui uenerunt ad te: Terra egypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac habitare eos: et trade eis terram gessen. Quod si nosti in eis esse uiros industrios: constitue illos magistris pecorum meorum. Post hec introduxit ioseph patrem suum ad regem: et statuit eum coram eo. Qui benedicens illi: et inter rogatus ab eo: quot sunt dies annorum uite tue? Respondit: a. Saeculi aduene et peregrini super terram.

b Dies peregrinationis uite mee: centum triginta annorum sunt / parui et mali: et non peruenerunt usque ad dies patrum meorum / quibus peregrinati sunt. Et benedicto rege egressus est foras. b Ioseph uero patri et fratribus suis dedit possessionem in egypto / in optimo terre solo ramesses / ut preceperat pharaon et alebat eos / omnemque domum patris sui: prebens cibaria singulis. In toto enim orbe panis deerat: et opprimerat fames terram maxime egypti et chanaan. e. quod m. bus omnem pecuniam congregauit pro uenditione frumenti / et intulit eam in granarium regis. Cuius defecisset emptoribus primum / uenit cuncta egyptus ad ioseph / dicens: Da nobis panes: Quare morimur coram te deficiente pecunia? Quibus ille respondit: Adducite pecora ue-

strorum. r. b. Per me si quis introierit sal. et ingre. et egre. et pas. iue. Ma bti reficiunt iterum in aspectu diuitum christi: et exteri in aspectu sue humanitatis. Et uocat hunc ingredi et egredi et non per aliquem recessum a christo. t. Cuius defecisset em. p. etc. Per hunc autem quod egyptum bona mobilia et imobilia dederunt pro alimentum pro qua sapientie documenta significant: ut s. dicitur est. dat intelligi quod omnia bona temporalia pro acquisitione sapientie sunt uendenda. vñ de ipsa dicit Sap. vii. a. Diuitias nihil esse dixi in comparatione illius: nec comparauit illi lapidem precio sum: quam omne aurum in comparatione illius arena est exigua / et tanquam lutum estimabit argentum in conspectu illius. Et Proverb. xvij. c. dicitur: Quid prodest stulto habere diuitias: cum sapientia emere non possit: et de anaxagora legitur quod cum de studio sapientie rediret ad terram suam et uideret suas possessiones dissipatas risit. Ego non essem saluus nisi iste perisset.

licet enim essent * b Post hec itro. io. pa. su. ad regem. i. celestem quod per frenum intelligit propter regiam dignitatem. dicit autem plat uincens patres suos ad regem introducere / quam pro predecessore suo orat deum deuote ut uideat ad conspectum regis glorie. d. Qui bñ. etc. Et benedicto rege etc. Uides igitur ad conspectum dei clare benedicit ab eo dono glorie quod est summa benedictio: et e converso ipse benedicit deum benedictione laudis et ne: Ps. lxxvij. a. Bti qui habitant in domo tua etc. Per hunc autem quod dicitur: t. Egressus est fo. Non est intelligendus recessus est deo. sed sic dicit Saluator Job. r. u. * Cuius appropinqu.

Peregrinatio iacob

Dies iacob

Diuisio

Diuisio

Nota circa uenditionem

Doralis

Anaxagoras

E inualuisset: et fratres ioseph pharaoni dixerunt: **N**o sunt pasqua pecorum puerorum tuorum etc. Si ergo ea fame pasqua defecerat in terra chanaan: cur in egypto non defecerat: cum eadem fames esset ubique? **A**n sicut prohibet ab eis quae loca sciunt: in multis egypti paludibus poterat pasqua non deesse: etiam cum fames esset frumentorum quae solent nili inundatione puenire: dicitur ille paludes feracius pasqua gignere quam aqua nili minus excrescit. **E**mit igitur etc. **N**o iniusticie vel iniquitatis arguit ioseph: cum etiam fidelitas eius inde commendetur: quia nullius persone gratia suscepit: sed iuxta emptoris precium equo libramine repensauit. **H**ystice autem significat oes qui in spiritali egypto sunt: et eius opes ambiunt seruos esse. Nullus est enim liber egyptius: quia carnalis est et uenudatus sub peccato. **P**haraon enim eos subiecit. unde fortasse dicitur **E**go sum dominus deus tuus qui eduxi te de egypto de domo seruitutis. unde **R**om. vi. b. **N**o regnet peccatum in uero mortali corpore etc. **E**t ibidem. c. **S**erui estis ei cui obedistis: siue peccati in morte siue obediuntis ad iusticiam. **E**gypti autem uolenter in seruitute redacti sunt: **H**ebrei uero uolenter. **E**dididerunt autem egypti semetipsos nec dispensatoris culpa est: ubi digna repensant per meritum. **C**or. v. b. **D**oc et paulus fecit: cum illi qui indigno numero sanctorum uel consortio fuit sathane tradidit. **N**emo ergo dicat paulum durum egisse: qui hominem de ecclesia eiecit: ut expulsius disceret non blasphemare. **H**ois enim uoluntas est iniqua: cum amans terrena despiciat celestia: et propter auariciam se subiecit diabolo. **D**ei autem promissio est iustitiam: cum eum qui spernes meliora elegit peiora: dimittit arbitrio suo ut cadat. **E**mit igitur etc. **E**emptio ioseph quae frugibus emis terram egypti significat christum doctrina et sanguinis precio redimere mundum. **E**d autem dicitur: accipite semina et serite agros: ut fruges habere possitis etc. **S**emine est uerbum dei: agri corpora: quae uomere euangelico exarata: et semine spirituali seminata fructu uirtutum germinant. **Q**uinta pars quae regi dabatur: quae sensum christi regi soluendus. **Q**uattuor reliquae in semine et cibos possessoribus permittuntur: quae actualis uite usus unicuique conceditur: ut seminet uirtutum opera: et fructus iusticie metat in uita eterna: quae a christo nobis tribuitur. **U**n ioseph dicitur: **S**alus nostra in manu tua est: quae salus mundi in parte christi. **P**roter ter. **D**oc significat ecclesie terram in qua ueri sunt sacerdotes liberam esse a censu mundiali: quae uerbo diuino indefinenter paciscit: nec damnationis spiritualis sustinebit. **C**uius ap.

Paludes nili

Hystice

123. q. 8. c. tributum. h. quis de imo. eccle. c. no min.

Allego.

Nico.de lyra

Licet enim essent in fame positi: non tamen tenebatur rex eis dare bladum gratis quod diu haberent bona unde possent emere. **U**enerunt quoque anno secundo et di. etc. dicitur hebrei quod iste fuit secundo annus famis: et quod iacob qui uenit in principio tertij anni famis statim nili irrigauit terram egypti: propter merita eius: et facta est fertilitas que subtracta fuerat pro siccitate: ut predictum est secundum unam opinionem. **S**ed uidetur tertium: primo quod ioseph pro spiritu prophie predicauerat famem durare per septem annos. secundo quod secundum dicitur sequeret quod ioseph sustentasset egyptios primo

stra: et dabo uobis pro eis cibos: si precium non habetis. **Q**ue cum adduxissent dedit eis alimenta pro equis et ouibus et bubus et asinis: sustentauitque eos illo anno pro commutatione pecorum. **U**enerunt quoque anno secundo et dixerunt ei: **N**o celamus dominum nostrum quod deficiente pecunia: et pecora simul defecerunt. **N**ec dicitur te est quod absque pecoribus et terra nihil habeamus: **C**ur ergo morimur te uidente? **E**t nos et terra nostra tui erimus: **E**me nos in seruitutem regiam et prebe semina: ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem. **E**mit igitur ioseph omnem terram egypti: uendentibus singulis possessiones suas pro magnitudine famis: subiecitque eam pharaoni: et cunctos populos eius a nouissimis terminis egypti usque ad extremos finibus habemus exemplum quod possessiones ecclesie distrabi non debent: cum a regibus deo sint mancipate: et ideo in nullius bonis computande. **N**es eius: proter terram sacerdotum que a rege tradita fuerat eis: quibus et statuta cibaria ex horreis publicis prebebantur: et idcirco non sunt compulsi uedere possessiones suas. **D**ixit ergo ioseph ad populum: **E**n ut cernitis et uos et terram uestram pharaon possidet: **A**ccipite semina et serite agros: ut fructus habere possitis. **Q**uintam partem regi dabitis: quattuor reliquas permitto uobis in semetipsum: et in cibos familiaribus et liberis uestris. **Q**ui responderunt: **S**alus nostra in manu tua est: **R**espiciat nos tu dominus noster: et leti seruiemus regi. **E**x eo tempore usque in presentem diem in uniuersa terra egypti regibus quinta pars soluitur: **E**t factum est quasi in legem: absque fraude sacerdotali: quae libera ab hac conditione fuit. **H**abitauit ergo israel in egypto: id est in terra ges-

ptios primo anno famis pro pecoribus: et per septem annos durante adhuc fertilitate sustentauit eos pro pecuniis: quod uidetur manifeste falsum: quia tunc emebat ioseph bladum ab egyptiis et non ecounterfo. **E**t id dicitur quod fecit annus huius intelligitur ab illo tempore quod defecit eis pecunia ad emendum: et ille fuit circa finem sterilitatis terre: et maxime quod ioseph predicauerat publice: ita quod erat notum per totam terram egypti de. vii. annis famis future post sterilitatem: et id uerissimum est quod multi de terra egypti reseruauerunt sibi bladum unde poterat sustentari per aliquod tempus: ita quod non fuerunt compulsi uendere pro blado pecora sua et possessiones suas ita cito: sed magis in ultimis annis famis. **S**equitur: **S**ubiecitque eam pharaon etc. **I**n hebreo dicitur sic: **E**t fuit terra ipsius pharaonis: et populum transfudit ad ciuitates de fine terre egypti usque ad finem eius. **D**icitur enim hebrei ad ostendendum quod terra erat ipsius regis immediate: ioseph fecit transferre populum de uina parte terre egypti ad aliam et ecounterfo: ut per tale translationem quilibet ostenderet et profiteretur quod nihil iuris haberet in hereditate sua pristina. **C**ausa autem huius diuersitatis inter translationem nostram et litteram hebraicam in loco poruit esse huiusmodi: quod iste due dictiones hebraice scilicet uaiuen et uaiuenid: quae prae significat: et fecit transferre: et secunda significat: et subiecit seruituti: non differunt in hebreo nisi in ultima littera quae in prima dictione est littera res: in secunda littera dalet. **I**ste autem due littere hebraice: licet in sono habeant magnam diuersitatem: tamen in figura habent convenientiam: et ideo propter similitudinem hanc translator non fecit accipere ultimam dictionem pro prima ecounterfo. **S**criptores hebreorum qui fuerunt post tempus translatoris scripserunt primam per se cum dalet: tamen utraqque littera uadit ad eandem intentionem: hebraice tamen magis exprimitur: ut patet ex predictis. **P**roter ter. sacerdotum. **E**rat enim deputati ad cultum deorum illi populi: et etiam ad studium scientiarum speculatiuarum: pro quod dicitur per septem. i. metaphis. quod gens sacerdotum egypti ibi primo studere processit. **E**t iosephus in libro antiquitatum dicit quod abraham qui descendit in egyptum: ut habitum est. s. xij. ca. docuit sacerdotes egypti astronomiam: et ex tunc in talibus scientiis studere ceperunt: et ideo a rege habebant uictum: unde subditur: **E**t statuta cibaria ex horreis publicis. **E**t ex hoc loco habet quod illis qui sunt deputati diuino cultui et studio debet de uictu ab his qui habent curam regende communitatis prouideri. **E**t dixit ergo ioseph ad populum. **H**ic consequenter ostendit clementiam ioseph erga populum in hoc quod terram egypti quam iusto titulo pro rege accepit: reddidit his qui eam uendiderant pro quinta parte fructuum. ex quo patet quod fecit eis magnam gratiam: quia alibi ubi terra non est notabiliter fertilis: bene traditur colenda et seminanda pro media parte fructuum. terra autem egypti non solum est bene fertilis: ut referunt illi qui eam uiderunt: sed etiam cum paruo labore propter irrigationem nili qui secum dat terram illam. **E**t patet littera ex dictis. **H**abitauit ergo israel in egypto etc. **H**ic describitur status iacob in egypto: primum ad finem seu consummationem. et primo describitur sue sepulture ordinatio. secundo dicitur ordinatio exercitio. ca. l. **A**dhuc primo describitur exercitio. ca. l. **A**dhuc secundo describitur exercitio. ca. lviij. ca. **I**n prima parte dicitur sic: **A**uctus

ptios primo anno famis pro pecoribus: et per septem annos durante adhuc fertilitate sustentauit eos pro pecuniis: quod uidetur manifeste falsum: quia tunc emebat ioseph bladum ab egyptiis et non ecounterfo. Et id dicitur quod fecit annus huius intelligitur ab illo tempore quod defecit eis pecunia ad emendum: et ille fuit circa finem sterilitatis terre: et maxime quod ioseph predicauerat publice: ita quod erat notum per totam terram egypti de. vii. annis famis future post sterilitatem: et id uerissimum est quod multi de terra egypti reseruauerunt sibi bladum unde poterat sustentari per aliquod tempus: ita quod non fuerunt compulsi uendere pro blado pecora sua et possessiones suas ita cito: sed magis in ultimis annis famis. Sequitur: Subiecitque eam pharaon etc. In hebreo dicitur sic: Et fuit terra ipsius pharaonis: et populum transfudit ad ciuitates de fine terre egypti usque ad finem eius. Dicitur enim hebrei ad ostendendum quod terra erat ipsius regis immediate: ioseph fecit transferre populum de uina parte terre egypti ad aliam et ecounterfo: ut per tale translationem quilibet ostenderet et profiteretur quod nihil iuris haberet in hereditate sua pristina. Causa autem huius diuersitatis inter translationem nostram et litteram hebraicam in loco poruit esse huiusmodi: quod iste due dictiones hebraice scilicet uaiuen et uaiuenid: quae prae significat: et fecit transferre: et secunda significat: et subiecit seruituti: non differunt in hebreo nisi in ultima littera quae in prima dictione est littera res: in secunda littera dalet. Iste autem due littere hebraice: licet in sono habeant magnam diuersitatem: tamen in figura habent convenientiam: et ideo propter similitudinem hanc translator non fecit accipere ultimam dictionem pro prima ecounterfo. Scriptores hebreorum qui fuerunt post tempus translatoris scripserunt primam per se cum dalet: tamen utraqque littera uadit ad eandem intentionem: hebraice tamen magis exprimitur: ut patet ex predictis. Proter ter. sacerdotum. Erat enim deputati ad cultum deorum illi populi: et etiam ad studium scientiarum speculatiuarum: pro quod dicitur per septem. i. metaphis. quod gens sacerdotum egypti ibi primo studere processit. Et iosephus in libro antiquitatum dicit quod abraham qui descendit in egyptum: ut habitum est. s. xij. ca. docuit sacerdotes egypti astronomiam: et ex tunc in talibus scientiis studere ceperunt: et ideo a rege habebant uictum: unde subditur: Et statuta cibaria ex horreis publicis. Et ex hoc loco habet quod illis qui sunt deputati diuino cultui et studio debet de uictu ab his qui habent curam regende communitatis prouideri. Et dixit ergo ioseph ad populum. Hic consequenter ostendit clementiam ioseph erga populum in hoc quod terram egypti quam iusto titulo pro rege accepit: reddidit his qui eam uendiderant pro quinta parte fructuum. ex quo patet quod fecit eis magnam gratiam: quia alibi ubi terra non est notabiliter fertilis: bene traditur colenda et seminanda pro media parte fructuum. terra autem egypti non solum est bene fertilis: ut referunt illi qui eam uiderunt: sed etiam cum paruo labore propter irrigationem nili qui secum dat terram illam. Et patet littera ex dictis. Habitauit ergo israel in egypto etc. Hic describitur status iacob in egypto: primum ad finem seu consummationem. et primo describitur sue sepulture ordinatio. secundo dicitur ordinatio exercitio. ca. l. Adhuc primo describitur exercitio. ca. l. Adhuc secundo describitur exercitio. ca. lviij. ca. In prima parte dicitur sic: Auctus

Sacha **a** Qui pfortatus se. Hiero. Et pfortat isrl sedit sup le
culu. Cur. Lxx. idē verbū aliter atq; aliter ediderit/ nescioz
sed audacter dico q idē verbū macha/qd hic i lectulū trāstu/
lerūt/supra vbi dixit adorasse iacob virgam nominauerunt.

Distori. **b** Duo igit filij q nati sūt. Anq; venire ad te i egypto/
mei erūt. Hiero. patz q. lxx. aie igref
se sunt i egyptū :z q ioseph eo tpe nō
nouē/sed duos tñ filios habuit: sicut
ipse iacob testat. Qd aut dicit ephra/
im z manasse sicut rubē z symeō/ due
trib' erūt: z ex suis vocabulis appella
bunt: z duos pplos pcreabūt/z terrā
pmissionis hereditabūt. Cū aut dicit
reliqs filios qz p morte meā genuerūt
ostēdit necdū eē pcreatos. Qd vō ad
dit: Et noie fratry suoz vocant i posses
sionib' suis: s' nō accipiet terrā sepa
tim nec funiculos pprios /sed i tribus
ephraim z manasse qsi appēdices mi
scebūt. c **Et sepeliui eā. Ioseph**
qsi nesciēti idicat/vbi z qn matrē sepe
lierit: forte ppheticē p memorās ibi se
pultā eē matrē ei' vbi erat christ' nasci
tur. d **Lūq; tulisset zc. Ii. Si**
cut factū ē in esau z iacob/dicēte dño:
Maioz seruiet mioz: ita z i filijs Jo
seph: maioz enī manasses. i. obliuio/
pplm significat iudeozum. minor vō
christianoz. Dic

Allegori.

Nico. de lyra

a Qui pfortat. d aduētū filij
sui pdilecti. **b** De oipotēs ap
paruit mihi i luza. Ista ciuitas vo
cat bethel z hierusalē z alijs noibus/
vt. s. expositū ē ca. xxvii. c **Dabo**
q; tibi terrā hāc. hoc dixit iacob vt
ostēderet q poterat dare pte i terra il
la pmissiois filijs ioseph sicut z pprijs
filijs: iō subdit: d **Duo igit filij**
tui. i. manasses z ephraim. e **Abet**
erūt. p adoptionē. f **Sicut rubē**
z symeō reputabūt mihi: Id ē q/
libet eoz ita accipiet portionē suā i ter
ra: pmissiois qn diuidet/sicut filij mei
naturales: z ponit exemplū de rubē z
symeō pl' qz de alijs/ qz erāt pmo geni
ti: z iō equipauit filios ioseph ipis/
psequēs z alijs minorib'. g **Re**
liquos aut qz genueris zc. Id ē
nō adopto eos tali mō. h **Et noie**
fratry suoz zc. id ē ab eis nō deno
miabit aliq trib': s; noīabunt sub tri
bub' manasse z ephraim: z cū eis acci
piēt hereditatē. i **Abi enī. Dic**
subdit ipsi iacob excusatio. ppēderat
enī p aliq signa q ioseph mirabat d s'
q iacob cū tātis suprib' volebat porta
ri corp' suū ad spelūcā duplicē i hebrō:
z maxime qz rachel mī sua q fuerat v
oz iacob pdilecta nō erat ibi sepulta: z
iō iacob volens sup hoc pacificare ioseph dixit: k **Moz**
tua ē rachel zc. q. d. necessitas me cōpult ipsaz sepelire eē
spelūcā duplicē: qz erā i itinere cū magna familia quā nō po
terā deserere: z adhuc nimis distabā a loco sepulture pdicte.
l **Eratoz vernū tps.** In q pecora habēt fet' i vtero: pp
qd nō poterā iter accelerare ne morerent. m **Et sepeli**
ui eā iuxta viā. vbi trāseūt hoīes cōiter: z edificauit sepul
chrū/ ita q trāseūtē poterāt videre sepulturā ei': z memoriā
ei' ad alios deferre: ac si diceret ipsi ioseph: debes me excusa
tū habere de s' q nō portauit eā ad sepulchrū maioz: qz habui
legittimū impedimentū: s; nihilomin' pstrui ei nobile sepul
chrū. Sic exponūt doctores nri. Hebrei aut aliē exponūt licz
ad eūdē finē: videlicet ad excusationē iacob de s' q rachel nō
erat sepulta i hebrō: z p m eos iacob se nō excusat. ppter diffi
cultatē portādi corp' rachel ad locū pdictū/ imo pmo excludit
causaz istā dicēs: Mortua ē rachel i terra chanaā/ i qua ter
ra ē hebrō: z iō lōgitudo itineris nō me ipediuit/ z maxime:
q: p m descriptiōe

q: p m descriptiōe terre sancte hebrō nō distat a bethleē iuxta
quā sepulta ē rachel/ nisi p sex leucas vel circū. Eratoz vernū
tps/ qd ē aptū ad itinerādū: z iō malicia tps sūr me nō ipedi
uit. Quid igit? volūtas dei et ei' ordinatio. Dicūt enī hebrei
q iacob sciuit ex diuina reuelatiōe/ q tpe nabuchodonosor de
struēda erat hierusalē: vt habet. iiii.

Reg. xxv. c. z q nabucardan duce
ret pplm ei' captiuū i babilonē: z q
trāsiret iuxta sepulchrū rachel qd ē su
per viā illā: z tūc i trāsitu illoz ipa ra
chel de sepulchro miraculose clama
ret ad deū/ querēs misericōdiaz ei' super
pplm captiuatum/ vt scribit Hiero.
xxv. c. **Uox i excelis audita ē lamē**
tatiōis z slet' z luct' rachelis plozāz
filios suos: ideo subdit: **Et sepeliui**
eā iuxta viā/ p m diuinā ordinatiōe
ppter causā pdictā. n **Quidēs aut**
tez. **Dic** subdit ipsi ioseph bndictio
specialis i filijs suis. o **Qui sūt**
isti? **Dic** quesituit iacob/ qz caligauē
rāt oculi ei' vt postea subdit: et ideo
licet videret eos astates obscure: nō
tñ clare z distincte. p **Adduc** in
qt eos zc. qz an bndictionēz vole
bat eos amplexari z deosclari: z sub
dit: q **Applicatosq; ad se os**
culatus zc. **Lūq; tulisset eos io**
seph d gremio p'ris. vbi amplerat
tus z deosclat' eos fuerat. r **Ado**
rauit pnus i terrā. i. disponēs se
ad benedictionem. s **Et posuit**
ephraim zc. vult' enī pueroz i ipsi
ioseph erant ptra vultū ipsi' iacob: z
iō ille qui erat ad sinistra ioseph erat
ad dexterā ipsi' iacob: Sic enī posue
rat eos ioseph: volēs q manasses q
erat pmo genit' eēt sub manu dextera
iacob/ tanq; principalis in illa bndi
ctiōe: s; p' fecit dñi ex cā q expmē. j.

Bndictioz ioseph
Moraliter. **Qui extendēs**
manum dexteraz posuit super
caput ephraim iunioris fratry
Et hoc habetur duplex moralitas.
Una est q ppter maiorem etatem nō
est auiquis ponēdus in regimine se
culari vel ecclesiastico/ nisi cōditōes
alie ad regēdū reqsire pcomitentur.
Hoc etiā mō dauid salomonē regez
instituit reprobata adonie institutio
ne. iij. **Reg. i. eo q salomō sapienti**
oz erat. Et sūr petr' apl'us ecclesiā re
gēdam tradidit beato clemēti: quis
haberet alios discipulos seniores.
Alia moralitas ē p m interpretatiōz
noīm. Manasses enī interpretat obli
uio: z significat excellentē i ptempla
tiōe/ q diuina pteplādo obliuiscit in
ferioz: ephraim aut interpretat fertili
tas: z significat bonū actiuūz i opib'
pueniētib' hūane vite fertile. Propz qd dicit. vi. etb. q ana
ragoras z p similes sapientes dicebant: quia p siderabant altis
sima/ nō tñ prudētes: qm nō p siderabāt pferētia hūane vite d
qbus ē prudētia: qz p siderat hūane vite pferētia: z eādē rōne
boni actiuū. p'ie prudētes dicunt nō sapientes. Regimē aut ec
clesiasticū pmo est circa deū/ qui est altissima z prima causa: se
cūdario vō z ex psequenti est circa tempalia: z ideo sapientes
qui p manassen significant/ sunt magis apti ad regimē ecclesi
asticū z in hoc pponēdi: prudētes vō p ephraim significant/
magis sunt apti ad regimē seculare/ quod p se respicit pferen
tia humane vite. Et hoc fecerūt apli **Acc. vi. a. qui septez dia**
cones ordinauerūt circa administratiōe tpaliū/ vt ipsi liberi
intenderēt orationi z pdicationi/ vt ibidē dicit. **Spz tñ debet**
habere vtrāq; pfectionē/ p m q dicit **Bregio. i. pastorali: Sit p**
sul actiōe p'cipuus: sit p ceteris ptemplatiōe suspēsus. Prima
tñ pfectio magis ē attendenda i p motiōe ad statū episcopale q
secūda: vt satis patet ex pdictis.

Applicatosq; ad se osculat' z cir
cūplexus: dixit ad filiu: **Nō sum**
fraudatus aspectu tuo: insup ostē
dit mihi de semē tuū. Cūq; tulisset
eos ioseph d gremio patris: a
dorauit pronus in terrā: et posuit
ephraim ad dexterā suā: id ē ad si
nistrā isrl: manassen vō in sinistra
sua ad dexterā scz patris: applicu
itq; ambos ad eū. **Qui extendēs**
manum dexterā posuit sup caput

ueniētib' hūane vite fertile. Propz qd dicit. vi. etb. q ana
ragoras z p similes sapientes dicebant: quia p siderabant altis
sima/ nō tñ prudētes: qm nō p siderabāt pferētia hūane vite d
qbus ē prudētia: qz p siderat hūane vite pferētia: z eādē rōne
boni actiuū. p'ie prudētes dicunt nō sapientes. Regimē aut ec
clesiasticū pmo est circa deū/ qui est altissima z prima causa: se
cūdario vō z ex psequenti est circa tempalia: z ideo sapientes
qui p manassen significant/ sunt magis apti ad regimē ecclesi
asticū z in hoc pponēdi: prudētes vō p ephraim significant/
magis sunt apti ad regimē seculare/ quod p se respicit pferen
tia humane vite. Et hoc fecerūt apli **Acc. vi. a. qui septez dia**
cones ordinauerūt circa administratiōe tpaliū/ vt ipsi liberi
intenderēt orationi z pdicationi/ vt ibidē dicit. **Spz tñ debet**
habere vtrāq; pfectionē/ p m q dicit **Bregio. i. pastorali: Sit p**
sul actiōe p'cipuus: sit p ceteris ptemplatiōe suspēsus. Prima
tñ pfectio magis ē attendenda i p motiōe ad statū episcopale q
secūda: vt satis patet ex pdictis.

Christianorum. Sic ephraim q̄ fecunditate significat / qd̄ cōue- nit pplo iuniori q̄ ē corpus christi / q̄ fecundatus ē in latitudine mūdi. Joseph q̄ dē ephraim ad sinistrā: manassen ad dexterā p̄stituit. Et ille cancellatis manib⁹ crucis mysteriū p̄figurā: trāslatā in miniorē dexterā: in maiorem sinistrā figuratē sup

dū ad sepulchrū patrū meorū p̄misisti: et iō terrā sichē spāli mūe re do tibi. i. Quā tuli de manu amorrei. i. ip̄i emor q̄ fuit d̄ genere amorreorū. k. In gladio et arcu meo. i. iure belli. Dicit em̄ hebrei q̄ depopulata vrbe sichē p̄ filios iacob: ppli q̄ erāt in circūitu p̄gregauerūt se vt irruerēt sup iacob et fi

lios ei⁹: s; ip̄e armavit se et familiā suā ad resistēdū eis / p̄fidēs d̄ diuio adiuto- rio sic sibi p̄missus fuerat a dño. vñ et ti mor dei. i. a deo immisus cecidit sup il los: et nō sūt ausi inuadere eū: vt habitū est. s. xxxv. et iō locū istū obtinuit iure belli: tū qz dñs dederat sibi illā terrā: tū qz p̄ violatiōez dine digni erāt eā p̄dere sichimite: et iō qm̄ iacob fuit i pos- sessiōe / videt q̄ licite potuit eā vt suā re ttere: vñ etiā p̄tē emerat: vt h̄. xxxiiij. s; de illa qz modica erat nō facit h̄ mēti onē: extūc aut̄ loc⁹ ille fuit ip̄i iacob: p̄ qd̄ dicit̄ ē. s. xxxvij. q̄ filij iacob oēs p̄- ter ioseph et beniamī pascebāt oues in sichimis: et q̄ iacob misit ip̄m ioseph il- luc ad sciēdū statum eorū: ex q̄ p̄z q̄ ibi morabant ad t̄p̄s: et iō verisimile ē q̄ ha- berēt ibi domos ad habitādū: et caulas p̄ pecoribus tanq̄ in loco qd̄ erat pa- tris ip̄orū. In ca. xlvij. vbi d̄z in postilla: Eratq; vernū t̄p̄s.

posuit: vt crucis similitudo sup capita eo- rā notata. i. Coz. j. d. Judeis scādālū: christianis futurā gliaz p̄signaret. et se niorē p̄ crucē mysteriū sinistrū futurū d̄ dextro / et iuniorē de sinistro dextro. a. Do tibi p̄tē vñā. Hiero. Ego dedi tibi sichimā p̄cipuā sup frēs tuos: quā accepi de manib⁹ amorreorū: et gla- dio meo et sagitta. Sichimā iux̄ grecā et latinā p̄suetudinē declinata est. De- braice em̄ sichen dicit̄ / iohānes euāge- lista testat̄: licet vitiose sichar legat̄. Quia igit̄ sichen trāssert̄ in hūez / pul- chre allusit ad nomē dicens: Ego dedi tibi hūez vñū: p̄ p̄cipuo em̄ vñū scri- bē in hebreo. p̄ aut̄ se dicit in arcu et gladio possidisse: arcū et gladiū iustici- am vocat̄ quā meruit pegrinus et ad uena interfecto sichen et emor d̄ piculo liberari. Timuit ei ne vicina oppida et castella ob euerfionē federate vrb̄ ad- uersus se cōsurgerēt. Vel sic dabo tibi sichimā quā emi in fortitudine mea. i. pecunia quā multo labore acq̄siui sup frēs tuos. i. absq; sorte dedi eā tribui ioseph. Ibi em̄ sepult⁹ ē ioseph et mau- soleū ei⁹ ibi vsq; hodie cernit̄. Au- gusti. Sichimā dicit iacob p̄cipuā se dare filio suo ioseph: et addidit q̄ possederit eā in gladio et arcu: querit̄ quō ad frāz conueniat: Gen. xxxij. d. Emit em̄ centū agnis possessionē illaz nō cepit iure belli. An qz salē ciuitatē sichimorū filij eius expugnauerāt: et iu- re belli potuit eius fieri: vt iustū bellū cū eis videat̄ qui p̄ores fecerūt iniuri- am p̄taminādo eius filiā: Cur q̄ nō de- dit eā maioribus filijs suis: qui h̄ fece- rūt deinde: si mō de victoria glorian- dat eā ioseph: cur ei tūc displicuerūt fi- lij qui h̄ cōmiserūt: Cur deniq; cū eos b̄ndiceret: id exprobrādo memorauit: Later q̄ hic p̄pheticū sacm̄: qz ioseph quādā p̄cipua significatione christū si- gnificauit: et ei dat̄ illa terra vbi obru- it iacob deos alienos: Gen. xxxv. a. vt christ⁹ intelligat̄ possessur⁹ gētes dijs patrū suorū renū

ephraim iunioris fratris: sinistrā aut sup caput manasse / q̄ maior natu erat: cōmutās man⁹: Bñ / a dixitq; ioseph / et ait: Deus in cuius p̄spectu ambulauerūt p̄ses mei / abraā et isaac: deus q̄ pascit me ab adolescētia mea vsq; in h̄ sentē diē: angelus q̄ eruit me de cūcti malis: b̄ndicat pueris istis: et inuocet sup eos nomen meuz: b noia qz patrū meorū / abraā et isa- ac: et crescāt in multitudinē sup terrā. Videns aut̄ ioseph q̄ po- suisset pater suus dexterā manū sup caput ephraim / grauit̄ ac- cepit. Et apphēsam patris ma- nū leuare conatus est de capite ephrai: et trāsserre sup caput ma- nasse. Dixitq; ad p̄ez: Non ita cōuenit p̄: qz h̄ ē p̄mogenitus: pone dexterā tuā sup caput ei⁹. Qui renuens / ait: Scio fili mi / d scio: Et iste q̄dez erit in pp̄los et multiplicabit: s; frater eius iuni- e or / maior illo erit: et semē illi cre- scet in gentes. B̄ndixitq; eis in ip̄o tpe dicēs: In te b̄ndicet̄ isrl atq; dicet̄: Faciat tibi deus sicut ephrai et sic manasse. Cōstituitq; f ephrai ante manassen. Et ait ad s ioseph filiū suū: En ego morior: et erit de⁹ vobiscū: reducetq; vos a ad terrā patrū v̄rorū. Do tibi p- b tē vñā extra frēs tuos: quā tuli d̄ i manu amorrei in gladio et arcu k meo. Ca. XLIX

Uocauit aut̄ iacob fi- lios suos: et ait eis: a p̄pheticē se loq̄ istinat vel significat. Licet em̄ b Cōgregamī vt annūciē q̄ ven- m ad diuisionē tre chanaā p̄tineat: spiritalit̄ tū ad christū q̄ in fine seculi venit referen- da sunt. tura sunt vobis diebus nouissi- n

Uocauit aut̄ iacob filios suos: et ait eis: Longregamini vt annun- tē. In hoc capitulo ponit̄ tur p̄phetia iacob de filijs suis. Et de ruben dicitur: r iij * Ruben p̄moge

Uocauit aut̄ iacob filios suos: et ait eis: Longregamini vt annun- tē. In hoc capitulo ponit̄ tur p̄phetia iacob de filijs suis. Et de ruben dicitur: r iij * Ruben p̄moge

Uocauit aut̄ iacob filios suos: et ait eis: Longregamini vt annun- tē. In hoc capitulo ponit̄ tur p̄phetia iacob de filijs suis. Et de ruben dicitur: r iij * Ruben p̄moge

Nico. de lyra

Nico. de lyra

Benedixitq; ioseph / et ait Deus etc. Quia p̄pter euz b̄ndicebat pueris eis. Sequit̄: b. Et inuocetur sup eos nomē meū. Quia vo- cati sunt filij adoptiui iacob: et facti sūt capita duaz tribuū / sic alij filij iacob. Sequit̄: c. Nō ita cōuenit pa- ter. Hoc dicit ioseph: qz enēt̄ puero / rū nō erat sibi reuelatus: sic et patri. s; enī ioseph haberet sp̄m p̄pheticē: vt ha- bitū est. s. xl. ca. et. xli. tū bñ reuelat̄ ali- quādo aliqd̄ vni p̄phete qd̄ celat̄ alte- rit̄: sicut p̄z in mltis locis veteris et no- uitestamēti. d. Scio fili mi / scio. s. q̄ est p̄mogenitus. e. Frater eius iunior. Als minor. maior illo erit. In nūerositate et dignitate: qz iosue q̄ fuit dur̄ ppli post moy- sen / et fecit tot mirabilia: et hieroboā q̄ fuit p̄mus rex isrl: post- q̄ diuīsum fuit regnū isrl a regno iuda / fuerūt d̄ tribu ephra- im. f. Constituitq; ephraim ante manassen. In ob- latione primitiaz et in situatione tabernaculoz: et motiōe eo- rū et dignitatibus alijs. g. Et ait. Dicit describit̄ p̄mario ioseph ip̄allis / cū dicit̄: h. Do tibi partē vnam etc. Ac si diceret: tu me et frēs tuos tpe famis saluasti: et me deserē- dū ad sepulchrū

Uocauit aut̄ iacob filios suos: et ait eis: Longregamini vt annun- tē. In hoc capitulo ponit̄ tur p̄phetia iacob de filijs suis. Et de ruben dicitur: r iij * Ruben p̄moge

Uocauit aut̄ iacob filios suos: et ait eis: Longregamini vt annun- tē. In hoc capitulo ponit̄ tur p̄phetia iacob de filijs suis. Et de ruben dicitur: r iij * Ruben p̄moge

Diuisio

Mystice

patru suoz renuciates / z i xpm credetes. **Alc.** In bndicti onib iacob historia teneda z allegoria iustigada: historia d

Allegori.

diuisioe terre pmissiois. **Alle.** De xpo z ecclia q i nouissi mis tpiib reuelada: pri tñ historie fundamenta sunt iacienda. a **Rubē.** **Diero.** Rubē pmogenit me: tu fortitudo mea

si diceret: sufficiat tibi q tu sis sic vn de alijs frīb miozibus abq dignitatibus z puilegijs pdict: cui ca subdit cu dicit: k **Quia ascēdisti cu. pa. tui zc.** qd fuit qn dormiuit cuz bala vxore pris sui: vt dicit e. s. xxxv. ca. **Ex his q dicit hic vi det eē falsū dicitū hebreoz / q dicit sup locū pdictū: pur fuit ibi**

mis. Cōgregamī z audite filij ia

a **Judaicus populus cui dicit: Israel p mogenitus meus: Exo. iij. f.**

a **Cōgregamī isrl patrē vrm. Ru. b**

a **Judaico pplō iure pmogeniture sacer dotiū z regnū debebat. b qz ex iudaico pplō fundamētū fidei z ipse christus.**

bē pmogenit me: Tu fortitudo

a **Quia deo patri semp iniuriā irrogauit: vertēs ad eū doctum z nō faciē.**

mea: z principūz doloris mei.

a **qz ei dara eloq̄a dei legislatio z testifi. b p magnitudie viriū: qz copiosi ceteri s**

Pror i donis: maior imperio.

a **Quia deo patri semp iniuriā irrogauit: regnauit. a peccādo i xpm. qz ipetu volu p tatis. b que vasculo nō tenetur.**

Effusus es sicut aqua: Nō cre

a **qz i orbe dispus: iminuit z abbreviat. b qz q̄a hec meruit. c qz q̄a corp dñi i q̄a qe scibat plenitudo diuitatū: i cruce suspēditū.**

scas: quia ascēdisti cubile pris

tu: et maculasti stratum eius.

b **Symeō z leui frēs vasa iniq̄ta**

tis bellātia. In silū eoz ne ve

niat aia mea: z i cetu illoz nō sit p

gloria mea: qz i furore suo occi

724.9.3.c

si igitur

Histori.

Histori. **Symeō z leui frēs** p̄sumauerūt iniq̄tate adinuentionis suae: in silū eoz nō veniat aia mea: z i p̄gregatiōe eoz nō emulei iecur meuz: qz i furore suo iterfecerūt hoies: z i desiderio subner uauerūt tauz. In hebreo aut sic habet: **Symeō z leui frēs** / vasa iniq̄tatis ar/ ma eoz. In arcanū eozū ne intret aia mea: z i cōuētū eoz ne dissoluat glia mea: qz i furore suo iterfecerūt viz: z i libidie sua suffoderūt muz. Signifi/ cat aut nō fuisse sui p̄silij / q̄ sichei et emoz federatos viros iterfecerūt: et p̄ius pacis z amicitiaz sāguinē fude/ rūt innocētes: z crudelitate q̄i furore rapti muros hospite vrbis euerterūt. **Q̄i: Baledict** furoz eoz qz p̄car: z indignatio illoz qz dura. **Diuidā** eos i iacob / z dispdā eos i isrl. **Leui** hereditatē p̄riā nō accepit / s̄ i omi bus sceptris paucas vrbes ad habitādū habuit. **Nec symeō** sicut i libro iesu scribit: s̄ de tribu iuda q̄ddā accepit. **Quidā** p̄phetice iterfectos hoies aplos / z subneruatū tauz: a p̄hari leis christū occisū iterptant. **Per hos** scribe z sacerdots in telligūt. de symeone enī scribe. d leui sacerdots: q̄ cōsiliū fe cerūt vt iesū morti traderēt: vñ addidit: **In silū eozū nō veniat anima mea.**

Nico. de lyra

Audite filij iacob. qz filij debēt eē subiecti disci/ plie. **Tertio** reddit eos beniuolos dicēs: b **Audite isrl patrē vrm.** i. eū q̄ tota mēte desiderat bonū vrm. c **Ru bē.** hic p̄sequē ponit p̄secutio bndictiois p̄ singulos filios: incipiēdo a filiis lie: z patēt p̄tes p̄m nūez filioz: z p̄mo in/ cipit a rubē q̄ erat pmogenit / dicēs: d **Tu fortitudo m.** ac si dicat: qz tu es pmogenit fortitudo mea / q̄tū ad bonū p̄ tutis z grē deberet relucere i te: s̄ ecōtrario factū ē: qz tu es e **Principiū doloris mei.** q. d. licet multos dolores z la/ bozes senseri aliūde / tñ pui fuerunt respectiue: z q̄si p̄ nihilo eos reputari i p̄patōe ad illū dolorē quē p̄cepi de enormita te sceleris tui: qd̄ exponit postea. f **Pror i donis.** s. de/ beres eē rōne pmogeniture: ratiōe cui debebat tibi duplex portio in hereditate ac bonis paternis respectu fratū tuoꝝ. g **Maioz impio.** qz debebat tibi regnū mibi p̄missum: vt habitū ē. s. xxxij. ca. z sacerdotiū qd̄ an legē datā erat p̄ri/ mogēture annexū: vt. s. dicitū ē. xxxij. ca. h **Effusus es si. aq̄.** Aq̄ enī de vase p̄fectius effundit q̄ alij liq̄res: qz de oleo effuso remanet i vase p̄guedo z humoz: z de vino effu/ so sapor: sed effusa aq̄ de vase cito vas desiccāt: z nō remāet aliq̄d aq̄ vestigiūz: z p̄ h dat intelligere q̄ rubē pdicta bona totalit̄ pdiderat: qz pmogenitura q̄tū ad duplicē portionem trāslata erat ad ioseph / vt dicitū ē. s. ca. p̄cedēt: z regia digni/ tas ad iudā: vt exp̄sse habet. j. **Paral. v. ca.** z sacerdotiūz ad leui. i **Nō crescās.** In hebreo habet: **Non excedes: ac si diceret:**

allegatū: q̄ rubē nō p̄cubuit cū bala / s̄ solū amouit lectū ei de camera lie ma trē: s̄ nō eēt tantū malū vt p̄ma facie videt: q̄ p̄ h debuisset puari tot bonis z dignitatib p̄dict. i **Sy/ meō z leui frēs:** licz enī essent ei alij frēs ex p̄te pris z m̄ris: tñ h vocat eos frēs sp̄cialit̄: qz fuerūt p̄iuncti mēte z ope i sequētib mal. m **Vasa iniq̄. bel lā.** h exponit cōit doctores nri de inf/ sectiōe ppli sichei i dolo: cū sicheimite re cepisset circūcisionē in signū federis z amicitie cū iacob z filiis ei: vt. s. dicitū ē. xxxij. c. n **In silū eoz.** qd̄ tra ctauerūt occulte de pdicta occasione. o **Nō v̄iat aia m. i. nō approbo / s̄z detestor.** p **Et i cetu il.** qz aggre gauerūt sibi aliud p̄fortiū / vt p̄ficerent p̄silū suū. q **Nō sit glia m. i. d̄ h nō glorioz / s̄z magz p̄fūdor.** s̄z h vi det qd̄ iacob dixit i fine p̄cedēt: ca. glo riādo de acq̄sitiōe sichei: **Do tibi partē vnā extra frēs tuos / quā tuli d̄ mān a/ mozei i gladio z arcu meo.** Ad qd̄ di/ cendū / q̄ iacob h dicēdo nō gliabāt de occasiōe sicheimitaz p̄ symeō z leui: sed magz de h q̄ hoies illi terre p̄gregati ad inuicē voluerūt irruere sup iacob z filios ei: z iacob p̄fidēs de dei adiuto rio p̄auit se ad resistēdū: z terruit deus ei aduersarios z retrocesserūt: vt dicitū ē ca. p̄ce. r **Quia i fur. su. oc. vi.** **Ad e viros**

Rubē pmogenit zc. p iacob p̄riarchā de p̄ueniēter pōt̄ intelligi. nā p̄riarcha d̄ a p̄r z archos qd̄ ē p̄nceps **q̄si p̄nceps patz:** qd̄ p̄p̄issime deo p̄uēit: p rubē aut pmogeni tū p̄m angel q̄ ē p̄ma creatura ei: iō s̄ dicit: d **Tu for. m. h nā dei potētia magz appuit i illo q̄ i alijs: z qz p̄m peccauit s̄ dicit e **Et principiū do. m. de pctis enī d̄ de dolere Ben. vi. b. Vidēs** aut de q̄ multa malicia ho. eēt i ter. zc. **Sequit̄: Et tact̄ dolore cordis** irisee / delebo inq̄t ho. zc. f **Pror dignitate.** f **In donis. naturalib** z i sup̄nalib fuisit si ste tisset. g **Maioz ipio.** qz fuit sup̄m inf̄ oēs. h **Effus es si. aq̄.** p̄ sup̄bia tuā. i **Nō crescās.** imo descēdas d̄ ce lo i trā. k **Quia ascē. cu. pa. t. i. gliaz** soli deo debita v/ surpare voluisti. l **Et maculasti stra. e. i. celū** empyreū: in ducēdo alios angelos ad pctm. **Et quoniā** diabolus rex ē su/ per omēs filios sup̄bie: **Job. xij. d.** ideo p̄ ruben intelligi pōt̄ est ois sup̄bus z dicit **Aboraliter.** d **Primogenitus.** qz vult alios p̄cellere. **Tu for. m. i. p̄m** estiatōez p̄riā: qz se reputat alijs p̄ua lere. e **Et principiū d. p̄m** d̄tate: qz sup̄bia p̄ncipiū ē ois pcti d̄ q̄ de dolere d̄ **Ben. vi. b. f **Pror i d. nālib** z q̄tis q̄tis dat / p̄m estiatōez suā. g **Maioz ipie.** nā oib vult ip̄a re: mod̄ enī sup̄bi ē / vt q̄cqd̄ dicit p̄cipe videat. h **Effusus es si. aq̄. Eccl. xx. b. Gratie** fatuoꝝ effundēt. i **Nō cre/ scās. i. descēdes. Luc. xij. c.** Omis q̄ se exaltat humiliabit. k **Quia ascēdi. cu. pa. t. gloriā** de bōis a deo datz attri buēdo tibi. l **Et maculasti stra. ei. i. mēte** tuā pctō sup/ bie maculasti: i q̄ sicut i strato de q̄scere suauit̄ q̄rebat. **Pro/ uer. viij. d. Delitē mee zc.** l **Symeon z leui frēs vasa zc.** p̄ istos duos i malo cōbinatos / itelligūt duo vitia sese p̄co mitātia: gula. s. z luxuria. **Uñ dicit Diero.** Uēter z genitalia sūt mēbra p̄inq̄ / z ex vicinitate mēboꝝ designat vicinitas vi tioꝝ. n **Bellātia.** nā ex ebrietate q̄ prinet ad gulā surgūt li tes z bella frēq̄nt / vt p̄z ad sensū: z silr ex luxuria: nā bellū tro ianū qd̄ fuit valde gūe / z tractū tpiis habuit valde magnū: et be lene raptu habuit ortū. **Et sic** fuit de multz alijs bell q̄ narrare nimis eēt p̄lixū p̄ **Et i cetu il. zc. i. nūq̄ p̄rigat** mibi glia/ ri de talibus: sicut faciunt gulosi z luxuriosi. q **In furore suo occiderūt viz.** Ita nāq̄ vitia subuertūt ratiōez z in/ tellectum qui dicit vir p̄m Augustinū. *** Et in voluntate sua******

Juda te laudabunt etc. Hiero. Quia iuda p̄fessio vel laus interpretat. Cōsequēter scribit: Juda tibi p̄fitebunt / vel te laudabunt fr̄es tui: et adorabunt te filij tui p̄ris. Catul^o leōis iudaei: germie fili mi ascēdisti / p̄cūbēs vt leo et q̄si catulus leonis. Quis suscitabit eū? Licet de xp̄o grande mysteriū sit / tñ p̄m s̄ram significat / q̄ reges et iuda p̄ dauid stirpē generent: et q̄ adorēt eū oēs trib^o. Non enī ait: filij m̄ris tue s̄ filij p̄ris tui: et q̄ sequit̄ ex germie fili mi a. In hebreo h̄z: de captiuitate fili mi ascēdisti: vt ostenderet eū captiuos p̄p̄os eē ductur^o: et iurta itelligē / tñ sacrationē ascendisse i altū captiuā ductiū captiuitatē. Siue q̄d meli^o p̄u / to captiuitas passionē: ascēsus resurrectionē significat. Alligās ad vitē pullū suū: et funiculo pullū asine. In heb. ita h̄z: alligās ad vitē pullū suū: et i so rech fili mi asinā suā: q̄. s. pulluz asine cui sup̄sedit iesus: h̄ ē gētiliū pplm / vinee ap̄loz q̄ ex iudeis sūt: copulauerit et ad so rech. i. ad eicētā vitez alligauerit asinā: cui sup̄sedit. i. eccliaz ex gētibus p̄gregatā. Qd̄ aut̄ dicit fili mi / a postrophā facit ad ip̄m iudaz: q̄ christus sit hec vniuersa factur^o. Qd̄ autē legit^o ad vitē pulluz suū: i hebreo pōt legi vrbē suā. Iurta eū dē sensū alijs h̄bis ecclia mōstrat: de q̄ d̄r: Dat. v. b. Nō pōt ciuitas abscondi supra mōtem posita. b. Requiescēs accu. etc. Quis suscitabit eū? Non necessitate sed p̄tate. Qñ: Postestatem habeo ponēdi animā meaz: et nemo tollit eam a me / sed ego ponēdo eam.

Nico. de lyra

id ē viros s̄ichē et exponit ibi singularē p̄ pluralē: sic Ero. viij. f. Venit musca grauis sima: id est multitudo mulcarum. a. Et i voluntate sua suffoderunt murū. q̄ libenter subuertissent muros ciuitatē s̄ichē: sed nō poterāt: q̄ ad hoc requirebat tract^o t̄pis et maior multitudo plebis q̄ habuerūt. b. Diuidā eos i iacob etc. Hoc de nūciat̄ futurū i penā p̄dictoz: vñ et tribus leui nō accepit p̄tē i diuisione terre sicut alijs fr̄es / s̄z solā loca ad habitandū: et tribus symeō q̄tū ad vnā p̄tē recepta ē i sorte iude. Hebrei autē aliter exponūt p̄tē istā: sed i hoc diuidunt: q̄ aliq̄ exponūt totā s̄ram p̄cedētē de malicia symeō et leui i ioseph. Dicunt enī q̄ isti duo p̄mo machinati sūt i morte ioseph: q̄ sic declarant: q̄ ruben nō videbat ad hoc machinat^o fuisse: q̄ nitebat eū liberare d̄ manibus alioz: et reddere p̄ri suo: vt habet. s. xxxvij. d. S̄ilr nec iudas: q̄ ne ioseph moreret̄ in fouea: sua / sit fr̄atib^o vt eū venderēt / dices: Caro enī nostra et frater n̄r ē. S̄ilr nec quattuor filij ancillaz. s. dan: neptalim: gad et aser: q̄ cū isti despicerent̄ ab alijs / et reputarent̄ q̄si seruit: ioseph erat cū eis ad eoz solatiōz / p̄m q̄ dicit̄ ibidē: Et erat cū filijs bala et zelophe. S̄ilr nec isachar et gabulō qui erant filij lie ceteris iuniores: et iō nō ē verisimile q̄ ipsi assumpsissent p̄nā capitale tale negociū: s̄z fuerūt inducti p̄ fr̄es suos vterinos. s. symeō et leui qui erāt seniores eis: et p̄r alijs fr̄es cōsenserūt. His suppositis exponūt s̄ram sic: Symeō et leui fr̄es. i. i malo p̄cordes p̄ ceteris: In p̄siliū eoz qd̄ in se tractauerant p̄mo occulte. Et i cetū illoz: q̄ alios ad hoc induxerūt cōgreauerūt. Quia i furore suo occiderūt viz. i. ioseph: qui licet eēt iuuenis etate / erat tñ vir morib^o et sapiētia: occiderūt autē eū q̄tū i ip̄is fuit. Et i voluntate sua s̄neruauerūt taurū. Dec ē s̄ra hebraica: et vocat̄ hic taurus ip̄e ioseph: sicut etiā de eo d̄r: Deu. xxxij. b. Quasi p̄mogēti tauri pulchritudo ei^o: libēter enī nervos ioseph p̄cidissent. Maledict^o furoz eoz q̄z p̄tate suaz: q̄ ad monitiōnē rubē noluerūt resillire a mala voluntate suaz: vt. s. dicit̄ ē. xxxvij. ca. p̄pter qd̄ subdit̄ pena cū d̄r: Diuidā eos etc. exponat̄ sicut. s. s̄z addūt hebrei de disp̄sione symeonis dices: Nō ē paup̄ sc̄ptoz nec pedagog^o nisi d̄ symeon: h̄ ē dicit̄ q̄ illi de tribu symeō discurrebāt p̄ sortes alioz ad querendū

ad q̄redū victū scribēdo vel p̄ueros docēdo: sic clerici paupes faciūt apud xp̄ianos. Aliē etiā exponūt aliq̄ hebrei passū istū p̄ tim de vir / s̄ichē / et p̄tim d̄ ioseph dices sic: Symeō et leui fratres: exponēdo sicut dicit̄ ē i alia expositōe hebreoz / vsq̄z ibi: Quia i furore suo occi. vi. i. viros s̄ichē: accipiēdo singularē p̄ plurali. Et in voluntate sua subneruauerunt taurū: id ē ioseph / ratione p̄dicta. Maledictus furoz eoz etc. hoc dicit̄ p̄pter occasiōnē viroz s̄ichē: q̄ licet non fecerint doli v̄l iniusticiā p̄m opinionē hebreoz / vt dicit̄ est. s. xxxij. ca. tñ n̄ mis rigide p̄cellerāt: et iō n̄ d̄r h̄z: Maledicta iniqtas eoz vel iniusticia: s̄z furoz p̄pter violatiōnez sorozis sue dine. Et indignatio eoz q̄ dura: h̄ dicit̄: q̄ indignati fuerūt nimis dure p̄ ioseph p̄pter visiones suas p̄tēdētes eē dominiū sup̄ fr̄es: et q̄z a p̄re pl^o amabat: vt dicit̄ est. s. xxxvij. ca. cetera vt p̄us. c. Juda te lau. fra. t. Judas iterp̄ Judas tāt p̄fites siue laudās: et iō volēs bona laudat̄ na dicere d̄ eo ic̄ipit ab interpretatiōe sui nois dices: Juda. q. d. bñ noiatu es: q̄z te laudabūt fr̄es tui. Tū q̄z trib^o iuda i xp̄istū isrl̄ d̄ egypto p̄ma p̄ moysen intrauit mare rubz miraculose diuisuz: alijs timētib^o ibi seq̄ moysen: vt dicit̄ ē Ero. Tū q̄z post mortem ioseph p̄ncipalis fuit ad expugnādū inimicos filioz israel qui remāserūt i terra p̄missiōis: p̄m q̄ dicit̄ i p̄ncipio libri Iudicū. Judas ascendit. s. p̄m^o aduersarios: et ex his meruit trib^o iuda laudē p̄ ceteris et regiā dignitatē. d. Man. etc. Hoc impletū ē i dauid p̄mo rege trib^o iudaz: q̄ iimicos isrl̄ p̄ magna p̄te iterfecit: et alios tributo subiecit: cui^o p̄cessum describit dices: e. Catul^o leonis iudaei. et dicit̄ catulus leonis: q̄z cū dauid esset m̄m^o int̄ fr̄es suos / tñ p̄stater inuit ad pugnādū p̄ goliā gigātē: et extūc fuit positus sup̄ viros belli p̄ saulē regē: vt habet. i. Regū xvij. et inde mortuo saule p̄stitutus ē rex: vt habet. ij. Reg. Saul sup̄ nos / tu eras educēs et reducēs isrl̄: et sequit̄ ibidē. Anxerūtq̄z dauid i regē: et extūc debellauit potēter aduersarios isrl̄: p̄pter qd̄ subdit̄: f. Ad p̄daz fili mi q̄s. et itātū p̄ualuit aduersarijs israel / q̄ circa finē regni sui null^o audebat insurgere p̄ eū: nec ei^o regnū p̄turbare: vt p̄tz lib. Reg. ij. et in p̄ncipio tertij: iō subdit̄: g. Requiescēs ac. vt leo. quē alie bestie nō audēt inuadere: et q̄z de p̄missis ei regnū et filijs eius i sempiternū: vt habet. ij. Reg. vij. b. ideo subdit̄: * Quis suscitabit * a. Et i voluntate sua sus. mu. auferēdo verēcūdiā q̄ ē qd̄ clausura p̄tutū: et p̄hibet aditū vitioz: p̄pter qd̄ dicit̄ Die re. iij. b. Frons mulieris meretricis facta ē tibi: nolūisti erubescere. f. Maledictus furoz eo. q̄z p. etc. Nā incētū vitioz istoz ē carni intrinsecū. b. Diuidā eos etc. i. diuidi p̄mittam: cetera namq̄ vitia alioz hominū sunt p̄p̄ria: sicut fraus et dolus mercatorum: simonia clericorum: rapina potentum: et sic de alijs: sed gula et luxuria diffuse sunt in omni statu vite p̄sentis. c. Juda te laudabūt fratres tui. Per iudam ad cuius tribum translata fuit dignitas regiā: designatur bonus rex siue princeps: ideo dicit̄: te laudabunt fratres tui: id est boni principes bonitatē tui regiminis audientes. d. Manus tue in ceruicibus inimicoz tuoz: Id est potestas tua destruat illos qui inique turbāt vel inuadunt regnū tuum. e. Adorabunt te filij patris tui. Boni nā Regē boni qui sunt filij dei patris omniū / debitā reuerentiā faciunt reuerentiā maiestati. j. Petri. ij. c. Subiecti estote omni hūane creature p̄pter deū: siue regi tanq̄ p̄cellenti: siue ducibus tanq̄ ab eo missis: ad vindictā maloz / laudem d̄o bonoz. e. Catulus leonis iuda. bonus enī rex vel princeps debet esse constans sicut leo p̄o iusticia. f. Ad predam fili mi ascendi. aduersarijs iusticie destructis / eozuz bona in vtilitatez rei publice conuertendo. g. Requiescēs accubuisti vt leo etc. quia iustum regem et constantem nullus audet inuadere. unde sanctus Ludouicus longo tempe regnauit i pace. r. * Quis suscitabit eū.

Nota

Judas

Doralis

Regē boni

Nota

Bon^o rex

no ea. Ad so addit: et ut catulus leonis. Inde enim mortuus vn natus. Aut phisici: q catulus leonis cu fuerit nat: trib dieb dormit et trib noctib. Deinde pris fremitu tremefact cubilis loc excitat dormientem. Christus qz in cubili sepulchri trib dieb et trib noctib iacens: somnium mortis impleuit. Bn g

Leonis natura

Nota ptra iudeos

Christo vt leo requirit: q no solu mortis acerbitate s et ipiu vicit et vt catul leonis: qz die tertia resurrexit. vñ addit: a Quis sus. rē. null: baudis nisi ipe q ait Job. ij. d. Soluite tēplū h et i triduo resuscitabo illud. b Nō auferet. Tadiu em ex semie iude reges apd iudeos fuerūt: donec christo ex vir gine nasceret. Prim em in gēte iudeo: rex alienigena fuit herodes: qñ iaz christo nat ē. Qui g negat venisse christo: ondat regē de tribu iuda in gēte iudeo. c Palliū suū rē. Sentes qz sibi sbiunxit. vñ Eccl. xvij. a. Si uo ego dic dñs: nisl hos hoies induā sic vestimētū. Nō em christo in sanguine vne mūdauit: qñ sic botr in ligno crucis pepēdit: et ex latere ei aq in ablutione: et sanguis exiuit in redēptione. d Pulchriores oculi. Ii. qz doctina eoz auctoritate veter leg exuperat: et enāgelica pcepta clariora sūt qz leg mādata. e Lacte. Lacte in legis q carnale pplm velut puulum lacte alebat: s cadidiores ecclesie doctores q forte et validū vbi cibū mādāt et distribuūt. vñ Heb. v. d. Perfectoꝝ ē solidū cib: q bn cadidiores lacte dicuntur: qz cadidi puri: ab oī macla liberi. Zabulo in

Nico. de lyra

Quis suscitabit eū. Aufere rēdo s. di dignitate regīa. q. d. nullus. vñ subdit: b Nō auferet sceptrū de iuda. i. dignitas regīa. c Et dux de femore eius. Quia de hēte te regno iterfecto rege sedechia in captiuitate babilonica: ex tūc gubernat fuit ppls iudeoꝝ p illos q erāt d tribu iuda: qz in reditu dicte captiuitate corobabel fuit dux eoz: vt hē Zach. iij. et Aggei. ij. Et postea sacerdotel gubnabāt pplm: vt pty tpe Dachabeoꝝ q etiā erāt d tribu iuda: qz trib sacerdotel et trib regīa erāt cōmixte: vt pty. iij. Regū. ij. a. vbi d: qz iofabath soroz ochocie regē iuda tulit iotas: et erat cū ea sex annis i domo dñi: qz ipa erat vxoz ioiade pōtifice. Et istoz regi mē durauit vsq ad tps herodis q fuit alienigena. s. d genere idumeoꝝ: et ipō regnate nat ē christo: vt hē Matth. ij. a. Lu ius regnū durabit i secla secloz amen. et iō s dicit: d Donec veniat rē. i. christo q missus ē a deo pfe p salute generis hūani. e Et ipe rē. Scdm q d: Aggei. ij. b. Ecce veniet desiderat cūct gē. rē. In hebreo at hē sic: Et erit ei aggregatio gētū. et h impletū ē i regno xpī: qz post resurrectionē et ascensionē xpī ad celos apls p dicitib fide xpī: iudel p maiori pte remaserūt obstiati in infidelitate sua: et gētes cū magna deuotione fide christi receperūt. et sic christo aggregate sunt gētes. apd qd apls dixerūt iudeis: vt hē Act. xij. g. Vos oportebat p mū loq vbi dei: s qm repulistis illud: et indignos vos iudicatis etne vite: ecce puerimur ad gētes. sic ei pcepit nob de.

Silo

hac pphētia q satis clare exposita ē d christo: iudei multiplici nitunt sbuertere. Ad cui intellectū p dicitur q i hebreo habet: Donec veniat silo. hec at dictio hebraica silo est ppiū nomē loci. significat etiā in alio sensu missionē: et sic est nomē cōe. put igit ē nomē loci accipiūt eā h aliq iudei dicentes: q hec pphētia impleta ē qñ saul q erat d tribu beniamin: vt habet. i. Reg. ij. d. fuit elect in regē: et inunct fuit i silo: vbi erat tabernaculū dñi et arca: et p pñs vnctio vñ reges debebant iungi: et sic sceptrū qd accipit p qdā dñio et p mātū qd fuerat in tribu iuda vsq tūc: fuit trāslatū ad tribū beniamin: s h dictū manifeste dicit textu: qz ante electionē saulis arca dei iā erat amota d silo: et erat in carithiari: vt habet. i. Reg. vij. vñ. Itē post saul imediate: imo ipō adhuc viuēte et regnate fuit dauid iunct p samuelē: q dauid fuit p m rex d tribu iuda: et extūc reges d illa tribu successerūt. Ad at sceptrū dicat auferri d iuda

auferri d iuda: ideo: qz tūc icepit eē in ppiū dispositioe ad ara dū pfectū: nō ē verisile. Itē aliū dicit q ista pphētia impleta fuit in electione hieroboā in regē q erat d tribu ephraim: qz decē tribū ablate sūt a regno iuda: et adhererūt hieroboā: qñ roboam die pstituto dedit ppls durā rñsionē. et sic exponūt: Donec veniat silo. i. donec veniat hieroboā i tali loco coronad q d: silo. Et ista expositio on dit falsa p textū: qz pgregatio illa nō fuit i silo: s i sichē: vt hē. iij. Reg. xij. Itē nō fuit ablatū regnū a domo iuda tūc: s stetit vsq ad captiuitatē babilonicā p successionē hereditariā: et illi soli tūc dicebant ppe reges: qz istituebant p inunctione: qz tēplū et arcā dñi i illa q ad iunctionē reqrebant i hierlm remāserāt q erat metropol i regno iuda. ppter qd aliū iudei accipiētes h nomē silo. put significat missionē: dicit q dicta pphētia impleta ē tēpe nabuchodonosor qñ venit i hierlm et occidit sedechiā regē: et sic defecit regnū iuda. et iō exponūt lraz p dicitā sic: Nō auferet sceptrū de iuda donec veniat q mittēdus est. i. nabuchodonosor q ppter pctā ppli iudaici missus fuit a deo ad destruendaz terrā: et ad auferendū regem. Et erit ei aggregatio gētū. s. ipi nabuchodonosor: qz p dilatationē sui ipi aggregatio sunt gētes sub eius dñio. Et ista expositio et pcedētes et pñs si fiant destruant p trāslationē chaldaicā: quā iudei vocāt thargū q est ita autētica apd iudeos vt nullus doctor eoz ausus fuerit ei p dicit: imo qñ ver expositio hebraica ē obscura: rcurt ad illā p expla nationē. In illa at sic habet: Nō auferet sceptrū d iuda rē. donec vctat messias. Nabuchodonosor at nec aliq p dicitoz vocat ē messias in scriptura: s solū christo q pmissus erat i lege et i pphetis: et ex h pty clarū pñs nre catholice expositiois p dicit. f Ligās ad vineā rē. Aliq doctores catholici ista lraz psequēt exponūt de pñctioe iudeoꝝ q designāt p asinā: et gētū q designant p pullū in fide christi q fecit vtraz vnū: et q vocat se vitē Job. xij. a. Ego sum vitis vera. et subdit: g Lauabit in vino stolā suā. Exponūt d christi passione: s ista expositio saluo meliori iudicio videi mihi magis mystica qz lral. et iō aliq pōt dicit q post qz iacob p dicit erat dignitate regīa futurā in tribu iuda: cepit p dicitere cōditionē terre quā in forte debebat accipere: que fuit valde fertil in vino et lacte. et h est qd d: Ligās ad vineā pullū suū: et ad vitē asinā suā: p h designās q in vno stipite vitis posset d vuis onerari vna asina vl pullus. vñ in hebreo habet: Et ad palmitē filij asini sui. et idē significat qd s dicit: Lauabit i vino stolā suā. Et si dicat: tāta abundantia vini erit ibi q possent iudei lauare pānos: et ē locutio hypbolica. sicut etiā apud nos dicit ad designandū magnā abundantā vini tpe fertilitatis qz est de vino ad locutionē pedū. Et ad idē facit qd subdit: h Pulchriores oculi eius vino. In hebreo sic habetur: Rubi cūdiorez vino oculi ei: qz potatio vini abundās: et marie qñ vñ nū est bonum apparet in ocul scintillantibus citius qz in alijs partibus. i Et dentes lacte candidiores. Per hoc designatur abundantia lactis futura in sorte iude: quia albedo lactis apparet in dentibus comedentium ipsum.

vincēs acerbitatez mortis et impetum. b Nisi ipe qui ait: Soluite templum hoc et. Job. ij. d. a leo: et qñ leena. Quis suscitabit a regnū eū: Non auferet sceptrum de iuda: et dux de femore eius: donec veniat qui mittendus est: et ipse sal expectata. b qz in sanguine redemit. c Nō tñ iudeoꝝ. c vinculo charitatis et discipline: vt de illi imitatioe efficiat heres dei et coheres christi. erit expectatio gentium. Ligās fili mi asinā suā. Lauabit i vino stolam suam: et in sanguine vne palliū suū. Pulchriores oculi eius: et dentes lacte candidi

neā rē. Aliq doctores catholici ista lraz psequēt exponūt de pñctioe iudeoꝝ q designāt p asinā: et gētū q designant p pullū in fide christi q fecit vtraz vnū: et q vocat se vitē Job. xij. a. Ego sum vitis vera. et subdit: g Lauabit in vino stolā suā. Exponūt d christi passione: s ista expositio saluo meliori iudicio videi mihi magis mystica qz lral. et iō aliq pōt dicit q post qz iacob p dicit erat dignitate regīa futurā in tribu iuda: cepit p dicitere cōditionē terre quā in forte debebat accipere: que fuit valde fertil in vino et lacte. et h est qd d: Ligās ad vineā pullū suū: et ad vitē asinā suā: p h designās q in vno stipite vitis posset d vuis onerari vna asina vl pullus. vñ in hebreo habet: Et ad palmitē filij asini sui. et idē significat qd s dicit: Lauabit i vino stolā suā. Et si dicat: tāta abundantia vini erit ibi q possent iudei lauare pānos: et ē locutio hypbolica. sicut etiā apud nos dicit ad designandū magnā abundantā vini tpe fertilitatis qz est de vino ad locutionē pedū. Et ad idē facit qd subdit: h Pulchriores oculi eius vino. In hebreo sic habetur: Rubi cūdiorez vino oculi ei: qz potatio vini abundās: et marie qñ vñ nū est bonum apparet in ocul scintillantibus citius qz in alijs partibus. i Et dentes lacte candidiores. Per hoc designatur abundantia lactis futura in sorte iude: quia albedo lactis apparet in dentibus comedentium ipsum.

Quis suscitabit eū? Turbās eius regnū. qñ dicat nullus. Ideo subdit: b Non auferet sceptrū de iuda rē. i. regimē bonū nō auferet de talis pncipis terra. d Donec veniat qui mittēdus ē. i. ipe christo q venit in morte boni pncipis sibi p bono regimine regnū celeste donaturus: dicit illud Luc. xij. c. Euge serue bone et fidel: qz i pauca fultu fidel supra multa te pstitua: intra in gaudiū dñi tui. e Et ipse erit expectatio gentiū. s. christus qui oēs gētes ē in fine mūdi iudicaturus. f Ligās ad vineam pullū suū rē. Itud refert ad iudā q significat bonū regē: et p ea q dicunt h abundantia lactis et vini in sorte iude significat fm sensuz lral: et tal abundantia repit i regno iusti regis et pacifici: qz tūc agri et vinee pnt cōpetēter coli: p. i. d. Qui at me audierit: absq terrore reqiescet

Zabulo i littoze rē. **U**credētib' refugiu: r piclitiati/ b'is demōstret fidei portū. **C**ōtra oēs termios secti solidata expectat naufragiū iudeoz: r pcellas hereticoz q' circūferūt omni v'eto doctrine. **I**nde etiā apli aliq' assūpti: **I**bi sepe dñs docuit. **P**ertigit aut vsq' ad sidonē. i. vsq' ad gētes puenit. **vñ** **Isa. ix. a.** Terra zabulo r fra neptalim: via mar' trans iordanē rē. **S**ido venatio: r ex eis loc' sūpti sūt venato/ res/ de qb' dicit **Hiere. xvij. d.** **D**ittā venatores multos: r venabūt vos i omni mōte. **b** **Isachar. Hiero. Bonuz** desiderauit req'escēs inē medios clerof r vidēs requiē/ q' bonat r frā q' pin/ guis: supposuit hūez suū ad laborādū: r fact' ē vir agricola. **I**n heb' ita: **Isa. char asin' osse' / recubēs i termis: r vi/ dēs requiē q' bona/ r frā q' pulchra: i/ clinauit hūez suū ad portādū: r fact' ē i/ tributū seruicō. Quia. s. de zabulo di/ tribu' q' mar' magni littoza possideret/ sidonēz r reliq's p'heniciez: bes p'ige/ ret/ ad mediterraneā puinciaz redit: r isachar q' iuxta neptalim pulcherrimā i/ galilea regione possessur' ē: bñdictioe/ habitato: ē facit. **A**sinū aut' osseū vocat r hūez ad portādū deditū: q' i labo/ re frē r vebēdis mercib' ad mare q' in/ suis finib' nascebāt plurimū laboraret/ **R**egib' q'z tributa cōportās. **A**ut be/ b'ei p' metaphora significari/ q' scriptu/ ras scās die ac nocte meditās/ studiuz/ suū dederit ad laborādū: r iō ei oēs tri/ bus seruīat/ q' si mag'ro dona portātes. **c** **Accubās in' ter. rē.** **A**ccubare ē expectatio mūdi sine q'escere/ nihilqz demūdanis q'rere s'z vltia desiderare. **F**ortis asin' requiē vidit r frā optimā cū simplex gentilitas ad robur opis se/ ererit: q' ad vite patriā rēdit. **a** **Dā** iudicabit po. su. rē. **I**si. Alij p' becō**

fuerūt aliq' port' mar' i qb' naues stabāt. **d** **P**ertigēs vsq' ad sidonē. nomē ē ciuitat' i q' habitauerūt gētilēs. **e** **I**sa char asin' fortis. hic p'dicit itatū futuz ipsi' isachar: r expo/ nūt aliq' catholici r hebrei dicētes/ q' trib' isachar p' ceter' tribu/ bus fuit itēta studio legi: r h' ē qd dicit: **f** **U**dit re. s. p'cepta/ tiōis r studij i lege. **g** **E**t supposu/ it h. rē. s. pōd' r laborē studij. **h** **F**a/ ctus ē tri. ser. i. p' tribu'. **P**icit enī/ q' ad h' vt liberi' possent vacare studio/ alie trib' faciebāt eis recōp'sariōz: sic r/ de sacerdotib' egypti: vt. s. dictū ē. xvij. ca. **S**z bec expositio videt mihi cōneat: **T**ū qz q' rōe studij vocet asin': qd ē aīal/ valde stolidū r rude vidē: cōneat: **T**ū qz/ nō repit i scptura q' de isachar fuerit ho/ mies excellētes i scia sup alios/ s'z mag'z/ d' tribu leui. vñ r **D**eu. xvij. b. p'cipit q' si/ inē iudices cuiuscūqz ciuitat' aliqd diffi/ cile emerferit i q' dubitēt: veniāt ad sacer/ dotes leuitici gener': r eoz teneāt sūiaz/ **T**ū qz dicta expositio nō bñ p'nuat l'faz/ vt videt: r iō aliē pōt dici q' iacob p'dicit/ p'ditiōz trib' isachar q' tuz ad pplm r frē/ sitū di. **I**sachar asin' fort': qz boīes illi' trib' erāt fortes ad sustinēdū laborē cor/ pis: vñ r i heb'. habet: **A**sin' osse' accu/ bās. i. habitās in' tētiōz: qz ex vna pte/ foris sua termiabat' ad mare meditrane/ um: r ex alia ad iordanē flumiū vbi ē ma/ re galilee. i. lac' magn' p' quē trāsit iorda/ nis flumi'. **U**dit requiē q' ēēt bona. **A** sin' em' fuit eis q' meli' erat stare i fra sua/ q'z discurrere p' mercatiōib' ad frās lōgi/ q's aut mare nauigari: cui' cā subdit: **E**t/ frā q' ēēt optia. fra enī sue for' cuz puo/ labore respectiue ad alias poterat mltū/ fructū afferre: iō mag'z volebāt ibi q'escere/ q' ad loca distātia p' mercimoniū dis/ currere p' terrā vel p' mare. **E**t supposu/ it hūez suū ad portādū laborē in cul/ tura terre sue. **F**actus ē tributis seruicō. i. ill' q' q'rebāt frē/ nascētia ad soluēdū tributa regib': qz i forte illa crescebāt i a/ būdātia: r de leui poterāt iōe ferri ad loca remota p' mare: qd/ ē p'iuētū illi frē. **I**n heb'. h'f: **E**t fact' ē cēni seruicō: qd pōt sic/ exponi: qz erāt agricole vt vñ ē: r iō nō hebāt aliud facere cū/ alijs/ nisi reddere cēsū debitū ipsi regi: r decias ipis sacerdoti/ b': q' annuatī reddebāt eis p' modū census. **i** **D**an iudi/ po. s. rē. **I**n heb'. h'f: iudicabit: r exponit d' sāsone q' fuit d' tri/ bu dan: vt h'f **J**udic. xij. a. r ipse iudicauit isrl. r. sūis: vt h'f/ **J**udic. xvij. g. **I**p'e etiā vidicauit filios isrl' d' philistēis: qz mul/ tos infecit/ vt h'f ibidē: vñ subdit: **k** **F**iat dan co. i via. qz i dieb' ei' philistēi nō audebāt venire sup isrl' p' vias r semi/ tas quas custo/

tura terre sue. **F**actus ē tributis seruicō. i. ill' q' q'rebāt frē/ nascētia ad soluēdū tributa regib': qz i forte illa crescebāt i a/ būdātia: r de leui poterāt iōe ferri ad loca remota p' mare: qd/ ē p'iuētū illi frē. **I**n heb'. h'f: **E**t fact' ē cēni seruicō: qd pōt sic/ exponi: qz erāt agricole vt vñ ē: r iō nō hebāt aliud facere cū/ alijs/ nisi reddere cēsū debitū ipsi regi: r decias ipis sacerdoti/ b': q' annuatī reddebāt eis p' modū census. **i** **D**an iudi/ po. s. rē. **I**n heb'. h'f: iudicabit: r exponit d' sāsone q' fuit d' tri/ bu dan: vt h'f **J**udic. xij. a. r ipse iudicauit isrl. r. sūis: vt h'f/ **J**udic. xvij. g. **I**p'e etiā vidicauit filios isrl' d' philistēis: qz mul/ tos infecit/ vt h'f ibidē: vñ subdit: **k** **F**iat dan co. i via. qz i dieb' ei' philistēi nō audebāt venire sup isrl' p' vias r semi/ tas quas custo/

terroze req'escet r abūdātia p'fruet terroze maloz sublatō. **Z**abulo i lit. ma. rē. p' lit' mar' qd ē mediū inē mare r/ terrā inde elōgatā/ pōt itelligi stat' clerical: in q'tuz medi' ē inē/ statū laicoz hui' mūdi fluctib' exposito: r statū religiois a ma/ ri mūdi hui' mag'z elōgatū. **c** **E**t i statōe. na. i. i portu vbi/ stāt naues: p' qd significat q' laici currētes p' mare hui' mūdi/ hñt redire ad clericos tāqz ad portū. p' receptōz sacfoz: qz tñ/ aliq' p' malicias exq'itas extorq're q'rit bona tpalia laicoz: iō p' pter tales subdit: **d** **P**ertigēs vsq' ad si. q' venatio inēp/ tat'. **d** **I**sachar ait. for. p' quē pōt itelligi religiof' q' tāqz/ asin' sup scapulas d'z portare crucē mortificatiōis. **D**at. xvij. d/ **S**i q's vult p' me ve. rē. **f** **A**ccubās in' ter. s. vite pñt' i/ q' h'z habitare corpe p' necitatē vite corpal r vite celest' in q' d'z hitare mēte. **P**hil. iij. d. **A**ra aut' puerfatio i cel' ē. **f** **U**dit requiē. vite p'ceptatiue. **f** **Q**uēēt boā. **L**u. x. g. **S**a/ ria optimā p. ele. rē. **g** **E**t terrā. s. viuētū **g** **O**ptia nā ibi h'f sāmū bonū. **g** **E**t supposuit hu. ad por. s. reliv/ giōis onera mēte duota. **h** **F**actus ē tri. s. i. regi xpo s'z/ obediētia/ sine pprio r i castitate viuēs. **i** **D**an. p' dan q' iu/ diciū iterp'tat' / bon' iudex sclar' v' eccl'astic' designat: iō dicit: **i** **I**udicabit po. rē. qz nō d'z iudicare nisi pplm sibi s'z dicitū/ **k** **F**iat dan co. rē. i. prudēs pcedēdo p'viā iusticie. **D**at. x. b. **I**stote p'ru. s. ser. **f** **C**erastes i se. p' semitā q' rector ē/ via publica itelligit' epikeya q' dirigit legē cōez i cāu p'clariz/ r ipa d'z ēē i bono iudice tā eccl'astico qz sclariz: r ē cerastes p'p'el/

Nico. de lyra.
Zabulo. hic p'dicit iacob sitū fort' ipsi' zabulo cuz dicit: **b** **I**n littoze ma. rē. qz foris sua i vna pte fuit sup mare meditraneū. **c** **E**t i statioe nauiu. qz i forte illa

Bad. Hiero.
Zabulo. hic p'dicit iacob sitū fort' ipsi' zabulo cuz dicit: **b** **I**n littoze ma. rē. qz foris sua i vna pte fuit sup mare meditraneū. **c** **E**t i statioe nauiu. qz i forte illa

Doralis

* co:mut: p quod

Gad. **D**iero. Latrunculus latrocinabit ante eum: et ipse latrocinabit plateam. **I**uxta hebreum interpretati sumus: sic ubi nos latrunculum posuimus / ibi scriptum est gadud: ut ad gad nomen alluderet quod significati accinctus vel expeditus exprimi potest. **T**ota illud est quod ante ruben et dimidiam tribum manasse ad filios quos trans iordanem in possessionem dimiserat / post. xliij. an nos reuertit: filium aduersus eos gentium vicinam repperit: et victus hostibus fortiter dimicauit. **M**ad accinctus pliabif ante eum. **C**hristus ante et retro pliabif: antichristus: ante occulto aduentu humilitatis: post manifestata gloria maiestatis. **M**oyses Deute. xxxij. c. **B**ndicit in latitudine gad: quasi leo requirit: cepitque brachium et vidit principatum suum. **C**hristus enim in sepulchro quieuit: et tunc et superbia excelso humiliauit: et ei datus est principatus et honor et regnum. **M**ad accinctus. **H**ieronymus. **A**rgultu dissolutu / das in natiuone pulchritudine. **I**n hebreo ita scriptum est: **M**ad accinctus irrigu: significans quod aqua immortalitatis in eadem nascuntur tribu. **S**icut quod super lacum genesareth fluuio iordanis irrigua sit. **H**ebrei autem volunt propter tiberiadim quod legis videtur habere noticiam / agrum irriguum et eloqua pulchritudinis prophetari. **U**bi autem nos agrum irriguum: et. **L**xx. thelectas. i. argultu resolutu posuerunt. **I**n hebreo legitur aiata zelua quod potest et ceruus emissus interpretari: pro tempore raneas fruges velocitate terre vberioris ostendens. **S**ed melius si ad doctrinam saluatoris cuncta referamus: quod ibi vel maxime docuit: ut in euangelio quod scriptum est. **M**ad. **M**ad accinctus ceruus emissus etc. **A**ph enim et predicatores velociter exilientes sicut cerui / transcedunt impedimenta seculi: et excelsa meditates / dant eloqua pulchritudinis. i. predicant doctrinam saluatoris. **F**ilius accrescens etc. **H**ieronymus. **F**ilius accrescens super fontem filie gradu composito incedentes super murum: et exacerbauerunt se / et contenderunt et irascebant aduersus eum habentes sagittas. **S**edit in forti arcus eius: et dirupta sunt vincula manuum eius / a manibus fortis iacob. **I**n de pace lapis israel a deo presertim tui: quod in plerisque. **L**xx. dissonant: sicut in hebreo habet expressus. **E**t est sensus: o ioseph quod ideo sic vocatur: quod adauxit te mihi dominus. vel in fratres tuos maior futurus es et fortissimus. **T**ribus enim ephraim fortissima fuit ut in libro regum legitur: **D**equa filii ioseph / quod tam pulcher es: ut te tota dimuria et turribus ac fenestris puellarum egypti turba prospectet. **I**n uiderunt tibi et te ad iracundiam puocauerunt fratres tui: hntel liuoris sagittas / et celi iacul vulnerati. **Q**uare tu arcum tuum et arma pugnandi posuisti i deo: quod fortis est pugnator: et vincula tua quod te fratres ligauerunt / ab ipso soluta sunt et diruta: ut ex tuo semine nascatur tribus ephraim: fortis et stabilis et instar lapidis durioris inuicta: imperans quod decez tribubus israel. **B**eniamin lu.

Dystice

Allegori.

S

Nico. de lyra

Tas quod custodiebat. **A**phordes vii. etc. sic enim ceras fides mordens equum vngula facit cadere equum absque eo quod tagat eum: sic falsos plerumque colunas: et fecit cadere domum super philisteos: et sic plures infecit mortis ante vium occiderat: sic ibidem dicitur. **S**alutare tuum expectabo domine. **D**icitur dicat / quis futurus sit talis ac tatus: non tamen erit messias / sed erit adhuc expectandus. **M**ad accinctus etc. **H**oc impletum fuit quod filii gad accepta sorte citra iordanem transferunt armati ante filios israel / quod adhuc terram non acceperant: quousque esset eis hereditas acquisita: sicut habet in li. Josue. **E**t ipse accinget retrosum. **Q**uia redierunt ad sortem suam in eodem numero: quod nullus de eis cecidit in prelio. **A**ser pinguis panis eius. **P**er hoc designat fertilitas fortis aser in victualibus: quod noie panis

quod noie panis ois cibus designat: ut. s. dictum est. xliij. ca. f. **E**quus pbebit delicias re. etc. quia in sorte sua crescebant aliiq rare et preciosa: et ideo pro delitiis regibus pbebant. **M**ad accinctus ceruus emissus. **P**er hoc designat quod in sorte sua terrenascencia plus crecebat et maturecebat quod in alijs sortibus: sic ceruus velocior est ad currendum alijs animalibus. **M**ad accinctus eloqua pulchritudinis. **P**ropter hoc enim quod terrena scetia ibi plus maturecebat: inde fiebat oblatioes pmituoz vni sacerdotis et leuite pulchras laudes deo reddebant. **M**ad accinctus exponit aliiq hebrei dicentes / quod iacob habet accepit de bello sifara in quod barach accepit secum. r. milia de filiis neptalim: quod iuerunt pmpre et expediti quasi ceruus emissus: et inde hita victoria / delibora et barach cecinerunt canticum dno: ut habet iudic. v. b. **I**deo sedit: **M**ad accinctus eloqua pulchritudinis. i. eloqua diuine laudis. **F**ilius accrescens ioseph. **I**n predicato statu ioseph / incipit iacob ab interpretatioe nois eius. **J**oseph enim interpretat accrescens: sicut. s. fecit de iuda. **E**t duplicat hoc accrescens: quod notabiliter p ceteris fratribus creuit in bonis spualibus et tpalibus: ut sicut patet ex dicto de eo. **F**ilie discurreunt super murum. **I**n hebreo hnt: **F**ilie discurreunt pro aspectu: et in eadem redit finis: quod dicitur **E**gypti quod audie

A qz extrera mdi seducere nitet. **B** mndi qz elatoez i cursu labetiu tpm spumat ta / mordens vngulas equi: ut a **I**gnorans ad q supplicia repete ducat b **I**n fravni supus. **C** repete i voce electoz quertit: qsi n vt fideles expecta bo antichristu: s; vez christu redemptore cadat ascetoz eius retro. **S**alu mudi. **Q**z etia die resurrexit a mortuis. **I**n aduetu.

Tare tuuz expectabo domine. **A** **C**hristus q pmo aduetu an antichristu pliaturus occurrit. **L**atrunculus. **B** **I**n gladio xbi. vni **M**art. r. d. **M**o vet mittere pacem: s; gladiu. **P** p m isrl.

Mad accinctus pliabif ante eum: **A** **C**laritas scdi aduetu significat: qz ch venerit antichristu occurret retro: s; .i. post eum: vt interficiat gladio ois sui: et qsi latrunculu de iprouiso: qz dies dñi sic sur etc. **B** **R**eusus ad liberos. **C** **C**hristu cui e altitudo diuinitaz sapie et scie q p nos paup fact e cu diues esset. **L**o. viij. b. **E**t ipse accinget retrosum. **A**ser

A **Q**z fertis possessio eius b **C** caro esca. s. scetoz: qua si qz m aduauerit no moriet pinguis panis eius: et pbebit in eternu. **A** **S**apie. **B** **B**bi vel seipm: qz aser delitie interpretant. **B** **Q**z hnt regut se: vitia comprimunt: corpora pstringunt. **C** **D**ilatatio. **H** **I**n sunt apli et predicatores quoz doctrina in latitudine mudi diffusa e: ex hac em tribu fuerit apli: vni **P**s. lxxij. f. **P**incipes sabulon principes neptalim. **D** **Q**z ibi fructu velocis mat **D**elicias regib. **M**ad accinctus ceruus emissus: et das eloqua pulchritudinis. **F**ilius accrescens ioseph: filius accrescens et decorus aser

A **S**peciosus forma p filijs hominu: **P**s. xliij. a. **C** **C**ecile. **P**ulchritudine christi accese vt sposum accipiat: et ei osculo charitatis adhereat. **E**gypti oru desiderates videre pulchritudine ioseph. **D**ic coijac **Q**tra fuerit pulchritudo eius qua femine quaru est pprie pulchritudo admirant. **B** **S**oliditate fidei. **F**ilie discurreunt super murum

Cornu. **P** quod designat quod boni iudex cornu sue pstat: d; malos ipete vt a mal respnant et alij treant. **A** **M**ordens vngu. eq etc. **P** accrescit eq vir potes in telligit et supb: s; que bonus iudex debz constanter et caute procedere vt deiciatur superbia eius: et quoniam debet in hoc de diuino auxilio confidere. **I**deo s; dicitur: **S**alutare tuum expectabo domine. **M**ad accinctus. **P**er gad qui dicitur accinctus: intelligitur homo castus: cingulo castitatis pinctus: **L**uce. xij. e. **S**int lumbi vestri pincti. **Q**z exponens **B**ez. dicit: **L**umbos enim pcingimus / cum carnis luxuria p continentiam coartamus. **M**ad accinctus liabitur ante eum. **P**er hoc designatur quod bellum contra vitium luxurie occurrit in iuuentute. **E**t ipse accingetur retrosum. **N**am deuicta concupiscentia carnis per castitatem debet armari contra elationes: ne ex tali victoria surgat quod aliquando peius est. **U**nde dicit **B**ern. super missus est. **E**xpedit magis virginem non esse qz de virginitate insolescere. **A**ser. **P**er aser qui interpretat bntis: potest significari dñs nrl ielus christus / quod non solum e bntis: s; etia bntitudo factoz alioz obiectiue. **F** **P**inguis panis eius etc. **I** sacrm eucharistie in quod datur nob christi in nutrimentu spual vlt: **J**ob. vi. e

Ego su panis viuus etc. **E**t pbebit delicias regib. **P**er gesitelligunt celi ciues cu christo regnates quod delitiant in aspectu christi. **N**am interi reficiunt in aspectu diuinitat: et exterius in aspectu humanitat. **M**ad accinctus ceruus emissus. **P**er neptalim quod dilatatio interpretat / conuenient predicatoz diligens itelligit: qui p spuales filios dilatat quod dicitur: ceruus pmpitudinē ad discurrendu p predicatioe vbi diuini et emissus: nam ab illo debet mimiti. **R**o. x. c. **Q**uo predicabunt nisi mitantur: **M**ad accinctus eloqua pulchritudinis. **N**am predicare non dicitur de sabul et ficticijs / sed de sacris scripturis / de quod dicitur: **P**s. xij. b. **E**loqua dñi eloqua etc. **F**ilius accrescens ioseph: etc. **P**er ioseph quod a iuuetute tantu celu habuit castitatis quod ppter ea sustinuit pena carceris: conuenient itelligit iuuenis religiosus vel secularis hntis celu castitatis: et dicitur bis accrescens propter castitatem mentis et corporis. **E**t decorus aspectu. **P**er honestatem conuersationis et etiam pulchritudinem corporis. **F**ilie discurreunt super murum. **A**d videndum euz. **D**ominus enim aliquando permittit mulieres tale iuuenem allicere aspectibus et verbis impudicis ad pbationem sue castitatis: sicut factu fuit de ioseph. **S**ed exasperauerunt

egypti quando audiebant aduentu ioseph currebant ad fenestras: et sup muros vnde possent eu videre transeuntē ppter ei gratiositate. a Sed exasperauerunt eu. In hebreo habet: Amaricanerunt eu. s. frēs sui: ac si d. quis esset ita gra- tiosus etiā alienis gentib: tñ frēs sui dure tractauerūt eum.

Et iurgati sunt. qz sicut. s. dictū est. xxxvii. ca. nō poterāt ei quicqz paci- fice loq. c Inuiderūtqz illi. h enī pcessit ex inuidia fratru cōtra ipsuz: vt ibi dictū est. d Habētes iacula. id est pba pūgitiua dicētes: Ecce som- niator venit zc. vel ad litterā. Habent- tes iacula: qz symeon z leui habuerūt iacula pparata ad iugulandū eū: vnde dicebāt: Venite occidam⁹ eū: vt habet ibidē. e Sedit in forti. i. in deo omnipotēti. f Arcus eius. i. defen- sio sua: qz a deo ptectus est cōtra insidi- as fratru suorum. g Et dissoluta sunt zc. quādo educt⁹ fuit de fouea: z iterū quādo eductus fuit de carcere.

Per manus zc. i. p virtutē illi⁹ qui est potentia et virtus ipsius iacob: id est p deū nō p hoīem. Hebrei dicūt hic: Et deaurata sunt brachia manuz eius: qd exponūt hebrei de ornāmētis q erant in brachijs z digitis ioseph. s. de armillis z anulis: q habuit qn cōstri- ct⁹ fuit pposit⁹ terre egypti: z ista cōse- cutus est p virtutē dei. i. Inde pa- stor egressus est. i. hieroboā qui ascē- dit ad dignitatē regiam q per pastoris officū designat: quonā habet regere pplm sibi subditū. k Lapis israel qz fuit primus rex in regno israel: put- diuidit cōtra regnū iuda: vt habet. iij. Reg. vij. l Deus patris zc. qua- si d. nō solū ppter meritū tuū: sed etiā ppter meritū meū: deus adiuuat te de preterito z adiuuabit te de futuro.

Et omnipotēs benedicet ti- bi. hoc dupliciter exponit. Anō modo referēdo ad psonā ioseph. solet aut ali- qua psona notabilis ppter excellentiā sue bonitatis bndici ab hoibus dicēdo deo: Primo sic: Benedicta sit dies in qua natus est. Secūdo: Benedicta sit terra in qua natus ē. Tertio: Sint be- nedicta vbera q ipm lactauerū. Quar- to: Sit benedictus vter qui eū porta- uit: z p hoc exponit ista lra de psona ioseph. Omnipotēs benedicet tibi. i. ppter bonitatē quā dedit z dabit tibi: faciet tibi bndici ab hoibus quattuor modis pdictis / ideo subdit: n Be- nedictionib⁹ celi desup. p qd intel- ligit prim⁹ modus qui est ex benedicti-

one diei: quia dies est latio solis super terrā: z habet pncipa- litatē in luminarib⁹ celi desup. o Benedictionib⁹ abyssi zc. i. terre que est infimū elemētū: z in hoc est secūdus mo- dus. p Benedictionib⁹ vberū. qstū ad tertiū modū. q Et vulue. qstū ad quartū. Alio modo exponit qstuz ad bona exteriora collata ipsi ioseph a deo sic: Benedicet tibi oī- potēs / cōferendo tibi terrenāscētia in abūdantia: z hoc de- signat cuz dicit: Benedictionib⁹ celi desup / z bndictionibus abyssi iacentis deorsum: qz ex bona influētia celi z bona di- spōsitōe terre talia multiplicānt. Similiter benedicet tibi cō- ferēdo bona aiata in multiplicādo tibi filios z pecora: z hoc designat cuz dicit: Benedictionib⁹ vberū z vulue: qz vulua deseruit taliū generatiōi / z vbera nutritiōi. r Bndictio- nes pa. tui zc. Ista lra multipliciter exponit: pōnā tñ soluz duos modos q vident mibi magis cōcordare lre. Ad cui⁹ in- tellectū sciendū / q vbi trāslatio nostra sic habet: Donec veni- ret desiderū collū eternozū. In hebreo nō est veniret. Item vbi habet desiderū / in hebreo habet tanat: z est dicitio he- braica habens duplicē significatiōē. vno enī modo signifi- cat desiderū: z hāc significatiōē sequit trāslatio nra: signifi- cat etiā terminū vel finē: z hanc significatiōē sequit Rab-

Da. et alij he- brensi. Sa. z alij hebrei saltē moderni dicentes qz hec est lra hebrai- ca: vsqz ad terminū collū seculi: ita q vbi habemus donec: di- cunt vsqz ad / Et vbi habemus eternozū: dicūt seculi: qz dicitio hebraica que est ibi. s. oulā significat seculū: z frequenter acci- pitur pro eterno in scriptura. Item notandum qz deus appa- rens ipsi iacob iuxta lucam inter bo- na que ei promisit benedicens ei di- xit: Dilataberis ad orientē z occiden- tez / septētrionē z meridiē zc. vt habe- tur. s. xxxvii. ca. Et in hoc vt dicunt he- brensi: promisit ei dominū totius mun- di: quod expectant implēdū in messiaz: et nos dicimus q implētū est in chri- sto: hanc autē promissionem non scit abrae nec isaac: sed soluz de terra cha- naan. vnde. s. xiiij. d. Dixit dominus abrae: Leua oculos tuos z vide a lo- co in quo nūc es ad aquilonem z me- ridiem / ad orientē et occidentē: statim subdidit restringendo z determinan- do. Omnē terram quā conspicias tibi dabo: p hoc designans q solū sibi pro- mittebat terram chanaan quā cōspici- ebat z nō aliā. a. Similiter ca. xxxv. di- xit isaac: Dabo posteris tuis vniver- sas regiones has. scz terre chanaan. His dicitis exponūt litterā sic: Bene- dictiones patris tui. s. iacob. s. Cō- fortate sunt benedictionib⁹ pa- trum eius. i. meliores z ad se pl⁹ ex- tendentes qz benedictiones patrū su- orum. s. abrae et isaac: z subdit causa. vsqz ad terminū collū seculi: quia benedictio iacob siue pmissio se exten- dit vsqz ad fines terre habitabilis: vt pdictuz est et hoc designat p terminū collū seculi. non sic autem benedictio- nes patrū suozū. Aliter potest exponi et melius vt videt sequendo transla-

tionē nostrā

Sed exasperauerunt eum et iurgati sunt. istud in sensu littera- li refert ad fratres ioseph: ppter qd i- sensu mystico referrī debet ad alios iu- uenes insolentes: qui talē iuuenē eis dissimilē verbis exasperant: dicentes eū mollē z nullius valoris. c In- uiderūtqz illi. ppter samā sue doni- tatis. d Habētes iacula. i. ver- ba pungitiua: vocantes eum hypocri- tam fallum. e Sedit in forti ar- eius. i. in christo: ppter qd talis non mouet a sancto pposito. g Et dis- soluta sunt vincula bra. zc. i. pnt- tates ad vna supflua z venerea q vo- cantur cyprigena corrigia dolosa. vij. Ethico. h Per man⁹ potentis

na corrigia pbus.

Et omnipotēs benedicet tibi. hoc dupliciter exponit. Anō modo referēdo ad psonā ioseph. solet aut ali- qua psona notabilis ppter excellentiā sue bonitatis bndici ab hoibus dicēdo deo: Primo sic: Benedicta sit dies in qua natus est. Secūdo: Benedicta sit terra in qua natus ē. Tertio: Sint be- nedicta vbera q ipm lactauerū. Quar- to: Sit benedictus vter qui eū porta- uit: z p hoc exponit ista lra de psona ioseph. Omnipotēs benedicet tibi. i. ppter bonitatē quā dedit z dabit tibi: faciet tibi bndici ab hoibus quattuor modis pdictis / ideo subdit: n Be- nedictionib⁹ celi desup. p qd intel- ligit prim⁹ modus qui est ex benedicti-

one diei: quia dies est latio solis super terrā: z habet pncipa- litatē in luminarib⁹ celi desup. o Benedictionib⁹ abyssi zc. i. terre que est infimū elemētū: z in hoc est secūdus mo- dus. p Benedictionib⁹ vberū. qstū ad tertiū modū. q Et vulue. qstū ad quartū. Alio modo exponit qstuz ad bona exteriora collata ipsi ioseph a deo sic: Benedicet tibi oī- potēs / cōferendo tibi terrenāscētia in abūdantia: z hoc de- signat cuz dicit: Benedictionib⁹ celi desup / z bndictionibus abyssi iacentis deorsum: qz ex bona influētia celi z bona di- spōsitōe terre talia multiplicānt. Similiter benedicet tibi cō- ferēdo bona aiata in multiplicādo tibi filios z pecora: z hoc designat cuz dicit: Benedictionib⁹ vberū z vulue: qz vulua deseruit taliū generatiōi / z vbera nutritiōi. r Bndictio- nes pa. tui zc. Ista lra multipliciter exponit: pōnā tñ soluz duos modos q vident mibi magis cōcordare lre. Ad cui⁹ in- tellectū sciendū / q vbi trāslatio nostra sic habet: Donec veni- ret desiderū collū eternozū. In hebreo nō est veniret. Item vbi habet desiderū / in hebreo habet tanat: z est dicitio he- braica habens duplicē significatiōē. vno enī modo signifi- cat desiderū: z hāc significatiōē sequit trāslatio nra: signifi- cat etiā terminū vel finē: z hanc significatiōē sequit Rab-

Da. et alij he- brensi. Sa. z alij hebrei saltē moderni dicentes qz hec est lra hebrai- ca: vsqz ad terminū collū seculi: ita q vbi habemus donec: di- cunt vsqz ad / Et vbi habemus eternozū: dicūt seculi: qz dicitio hebraica que est ibi. s. oulā significat seculū: z frequenter acci- pitur pro eterno in scriptura. Item notandum qz deus appa- rens ipsi iacob iuxta lucam inter bo- na que ei promisit benedicens ei di- xit: Dilataberis ad orientē z occiden- tez / septētrionē z meridiē zc. vt habe- tur. s. xxxvii. ca. Et in hoc vt dicunt he- brensi: promisit ei dominū totius mun- di: quod expectant implēdū in messiaz: et nos dicimus q implētū est in chri- sto: hanc autē promissionem non scit abrae nec isaac: sed soluz de terra cha- naan. vnde. s. xiiij. d. Dixit dominus abrae: Leua oculos tuos z vide a lo- co in quo nūc es ad aquilonem z me- ridiem / ad orientē et occidentē: statim subdidit restringendo z determinan- do. Omnē terram quā conspicias tibi dabo: p hoc designans q solū sibi pro- mittebat terram chanaan quā cōspici- ebat z nō aliā. a. Similiter ca. xxxv. di- xit isaac: Dabo posteris tuis vniver- sas regiones has. scz terre chanaan. His dicitis exponūt litterā sic: Bene- dictiones patris tui. s. iacob. s. Cō- fortate sunt benedictionib⁹ pa- trum eius. i. meliores z ad se pl⁹ ex- tendentes qz benedictiones patrū su- orum. s. abrae et isaac: z subdit causa. vsqz ad terminū collū seculi: quia benedictio iacob siue pmissio se exten- dit vsqz ad fines terre habitabilis: vt pdictuz est et hoc designat p terminū collū seculi. non sic autem benedictio- nes patrū suozū. Aliter potest exponi et melius vt videt sequendo transla-

tionē nostrā

Sed exasperauerunt eum et iurgati sunt. istud in sensu littera- li refert ad fratres ioseph: ppter qd i- sensu mystico referrī debet ad alios iu- uenes insolentes: qui talē iuuenē eis dissimilē verbis exasperant: dicentes eū mollē z nullius valoris. c In- uiderūtqz illi. ppter samā sue doni- tatis. d Habētes iacula. i. ver- ba pungitiua: vocantes eum hypocri- tam fallum. e Sedit in forti ar- eius. i. in christo: ppter qd talis non mouet a sancto pposito. g Et dis- soluta sunt vincula bra. zc. i. pnt- tates ad vna supflua z venerea q vo- cantur cyprigena corrigia dolosa. vij. Ethico. h Per man⁹ potentis

na corrigia pbus.

Et omnipotēs benedicet tibi. hoc dupliciter exponit. Anō modo referēdo ad psonā ioseph. solet aut ali- qua psona notabilis ppter excellentiā sue bonitatis bndici ab hoibus dicēdo deo: Primo sic: Benedicta sit dies in qua natus est. Secūdo: Benedicta sit terra in qua natus ē. Tertio: Sint be- nedicta vbera q ipm lactauerū. Quar- to: Sit benedictus vter qui eū porta- uit: z p hoc exponit ista lra de psona ioseph. Omnipotēs benedicet tibi. i. ppter bonitatē quā dedit z dabit tibi: faciet tibi bndici ab hoibus quattuor modis pdictis / ideo subdit: n Be- nedictionib⁹ celi desup. p qd intel- ligit prim⁹ modus qui est ex benedicti-

one diei: quia dies est latio solis super terrā: z habet pncipa- litatē in luminarib⁹ celi desup. o Benedictionib⁹ abyssi zc. i. terre que est infimū elemētū: z in hoc est secūdus mo- dus. p Benedictionib⁹ vberū. qstū ad tertiū modū. q Et vulue. qstū ad quartū. Alio modo exponit qstuz ad bona exteriora collata ipsi ioseph a deo sic: Benedicet tibi oī- potēs / cōferendo tibi terrenāscētia in abūdantia: z hoc de- signat cuz dicit: Benedictionib⁹ celi desup / z bndictionibus abyssi iacentis deorsum: qz ex bona influētia celi z bona di- spōsitōe terre talia multiplicānt. Similiter benedicet tibi cō- ferēdo bona aiata in multiplicādo tibi filios z pecora: z hoc designat cuz dicit: Benedictionib⁹ vberū z vulue: qz vulua deseruit taliū generatiōi / z vbera nutritiōi. r Bndictio- nes pa. tui zc. Ista lra multipliciter exponit: pōnā tñ soluz duos modos q vident mibi magis cōcordare lre. Ad cui⁹ in- tellectū sciendū / q vbi trāslatio nostra sic habet: Donec veni- ret desiderū collū eternozū. In hebreo nō est veniret. Item vbi habet desiderū / in hebreo habet tanat: z est dicitio he- braica habens duplicē significatiōē. vno enī modo signifi- cat desiderū: z hāc significatiōē sequit trāslatio nra: signifi- cat etiā terminū vel finē: z hanc significatiōē sequit Rab-

Da. et alij he- brensi. Sa. z alij hebrei saltē moderni dicentes qz hec est lra hebrai- ca: vsqz ad terminū collū seculi: ita q vbi habemus donec: di- cunt vsqz ad / Et vbi habemus eternozū: dicūt seculi: qz dicitio hebraica que est ibi. s. oulā significat seculū: z frequenter acci- pitur pro eterno in scriptura. Item notandum qz deus appa- rens ipsi iacob iuxta lucam inter bo- na que ei promisit benedicens ei di- xit: Dilataberis ad orientē z occiden- tez / septētrionē z meridiē zc. vt habe- tur. s. xxxvii. ca. Et in hoc vt dicunt he- brensi: promisit ei dominū totius mun- di: quod expectant implēdū in messiaz: et nos dicimus q implētū est in chri- sto: hanc autē promissionem non scit abrae nec isaac: sed soluz de terra cha- naan. vnde. s. xiiij. d. Dixit dominus abrae: Leua oculos tuos z vide a lo- co in quo nūc es ad aquilonem z me- ridiem / ad orientē et occidentē: statim subdidit restringendo z determinan- do. Omnē terram quā conspicias tibi dabo: p hoc designans q solū sibi pro- mittebat terram chanaan quā cōspici- ebat z nō aliā. a. Similiter ca. xxxv. di- xit isaac: Dabo posteris tuis vniver- sas regiones has. scz terre chanaan. His dicitis exponūt litterā sic: Bene- dictiones patris tui. s. iacob. s. Cō- fortate sunt benedictionib⁹ pa- trum eius. i. meliores z ad se pl⁹ ex- tendentes qz benedictiones patrū su- orum. s. abrae et isaac: z subdit causa. vsqz ad terminū collū seculi: quia benedictio iacob siue pmissio se exten- dit vsqz ad fines terre habitabilis: vt pdictuz est et hoc designat p terminū collū seculi. non sic autem benedictio- nes patrū suozū. Aliter potest exponi et melius vt videt sequendo transla-

tionē nostrā

Sed exasperauerunt eum et iurgati sunt. istud in sensu littera- li refert ad fratres ioseph: ppter qd i- sensu mystico referrī debet ad alios iu- uenes insolentes: qui talē iuuenē eis dissimilē verbis exasperant: dicentes eū mollē z nullius valoris. c In- uiderūtqz illi. ppter samā sue doni- tatis. d Habētes iacula. i. ver- ba pungitiua: vocantes eum hypocri- tam fallum. e Sedit in forti ar- eius. i. in christo: ppter qd talis non mouet a sancto pposito. g Et dis- soluta sunt vincula bra. zc. i. pnt- tates ad vna supflua z venerea q vo- cantur cyprigena corrigia dolosa. vij. Ethico. h Per man⁹ potentis

na corrigia pbus.

Et omnipotēs benedicet tibi. hoc dupliciter exponit. Anō modo referēdo ad psonā ioseph. solet aut ali- qua psona notabilis ppter excellentiā sue bonitatis bndici ab hoibus dicēdo deo: Primo sic: Benedicta sit dies in qua natus est. Secūdo: Benedicta sit terra in qua natus ē. Tertio: Sint be- nedicta vbera q ipm lactauerū. Quar- to: Sit benedictus vter qui eū porta- uit: z p hoc exponit ista lra de psona ioseph. Omnipotēs benedicet tibi. i. ppter bonitatē quā dedit z dabit tibi: faciet tibi bndici ab hoibus quattuor modis pdictis / ideo subdit: n Be- nedictionib⁹ celi desup. p qd intel- ligit prim⁹ modus qui est ex benedicti-

one diei: quia dies est latio solis super terrā: z habet pncipa- litatē in luminarib⁹ celi desup. o Benedictionib⁹ abyssi zc. i. terre que est infimū elemētū: z in hoc est secūdus mo- dus. p Benedictionib⁹ vberū. qstū ad tertiū modū. q Et vulue. qstū ad quartū. Alio modo exponit qstuz ad bona exteriora collata ipsi ioseph a deo sic: Benedicet tibi oī- potēs / cōferendo tibi terrenāscētia in abūdantia: z hoc de- signat cuz dicit: Benedictionib⁹ celi desup / z bndictionibus abyssi iacentis deorsum: qz ex bona influētia celi z bona di- spōsitōe terre talia multiplicānt. Similiter benedicet tibi cō- ferēdo bona aiata in multiplicādo tibi filios z pecora: z hoc designat cuz dicit: Benedictionib⁹ vberū z vulue: qz vulua deseruit taliū generatiōi / z vbera nutritiōi. r Bndictio- nes pa. tui zc. Ista lra multipliciter exponit: pōnā tñ soluz duos modos q vident mibi magis cōcordare lre. Ad cui⁹ in- tellectū sciendū / q vbi trāslatio nostra sic habet: Donec veni- ret desiderū collū eternozū. In hebreo nō est veniret. Item vbi habet desiderū / in hebreo habet tanat: z est dicitio he- braica habens duplicē significatiōē. vno enī modo signifi- cat desiderū: z hāc significatiōē sequit trāslatio nra: signifi- cat etiā terminū vel finē: z hanc significatiōē sequit Rab-

Da. et alij he- brensi. Sa. z alij hebrei saltē moderni dicentes qz hec est lra hebrai- ca: vsqz ad terminū collū seculi: ita q vbi habemus donec: di- cunt vsqz ad / Et vbi habemus eternozū: dicūt seculi: qz dicitio hebraica que est ibi. s. oulā significat seculū: z frequenter acci- pitur pro eterno in scriptura. Item notandum qz deus appa- rens ipsi iacob iuxta lucam inter bo- na que ei promisit benedicens ei di- xit: Dilataberis ad orientē z occiden- tez / septētrionē z meridiē zc. vt habe- tur. s. xxxvii. ca. Et in hoc vt dicunt he- brensi: promisit ei dominū totius mun- di: quod expectant implēdū in messiaz: et nos dicimus q implētū est in chri- sto: hanc autē promissionem non scit abrae nec isaac: sed soluz de terra cha- naan. vnde. s. xiiij. d. Dixit dominus abrae: Leua oculos tuos z vide a lo- co in quo nūc es ad aquilonem z me- ridiem / ad orientē et occidentē: statim subdidit restringendo z determinan- do. Omnē terram quā conspicias tibi dabo: p hoc designans q solū sibi pro- mittebat terram chanaan quā cōspici- ebat z nō aliā. a. Similiter ca. xxxv. di- xit isaac: Dabo posteris tuis vniver- sas regiones has. scz terre chanaan. His dicitis exponūt litterā sic: Bene- dictiones patris tui. s. iacob. s. Cō- fortate sunt benedictionib⁹ pa- trum eius. i. meliores z ad se pl⁹ ex- tendentes qz benedictiones patrū su- orum. s. abrae et isaac: z subdit causa. vsqz ad terminū collū seculi: quia benedictio iacob siue pmissio se exten- dit vsqz ad fines terre habitabilis: vt pdictuz est et hoc designat p terminū collū seculi. non sic autem benedictio- nes patrū suozū. Aliter potest exponi et melius vt videt sequendo transla-

tionē nostrā

Sed exasperauerunt eum et iurgati sunt. istud in sensu littera- li refert ad fratres ioseph: ppter qd i- sensu mystico referrī debet ad alios iu- uenes insolentes: qui talē iuuenē eis dissimilē verbis exasperant: dicentes eū mollē z nullius valoris. c In- uiderūtqz illi. ppter samā sue doni- tatis. d Habētes iacula. i. ver- ba pungitiua: vocantes eum hypocri- tam fallum. e Sedit in forti ar- eius. i. in christo: ppter qd talis non mouet a sancto pposito. g Et dis- soluta sunt vincula bra. zc. i. pnt- tates ad vna supflua z venerea q vo- cantur cyprigena corrigia dolosa. vij. Ethico. h Per man⁹ potentis

na corrigia pbus.

Et omnipotēs benedicet tibi. hoc dupliciter exponit. Anō modo referēdo ad psonā ioseph. solet aut ali- qua psona notabilis ppter excellentiā sue bonitatis bndici ab hoibus dicēdo deo: Primo sic: Benedicta sit dies in qua natus est. Secūdo: Benedicta sit terra in qua natus ē. Tertio: Sint be- nedicta vbera q ipm lactauerū. Quar- to: Sit benedictus vter qui eū porta- uit: z p hoc exponit ista lra de psona ioseph. Omnipotēs benedicet tibi. i. ppter bonitatē quā dedit z dabit tibi: faciet tibi bndici ab hoibus quattuor modis pdictis / ideo subdit: n Be- nedictionib⁹ celi desup. p qd intel- ligit prim⁹ modus qui est ex benedicti-

one diei: quia dies est latio solis super terrā: z habet pncipa- litatē in luminarib⁹ celi desup. o Benedictionib⁹ abyssi zc. i. terre que est infimū elemētū: z in hoc est secūdus mo- dus. p Benedictionib⁹ vberū. qstū ad tertiū modū. q Et vulue. qstū ad quartū. Alio modo exponit qstuz ad bona exteriora collata ipsi ioseph a deo sic: Benedicet tibi oī- potēs / cōferendo tibi terrenāscētia in abūdantia: z hoc de- signat cuz dicit: Benedictionib⁹ celi desup / z bndictionibus abyssi iacentis deorsum: qz ex bona influētia celi z bona di- spōsitōe terre talia multiplicānt. Similiter benedicet tibi cō- ferēdo bona aiata in multiplicādo tibi filios z pecora: z hoc designat cuz dicit: Benedictionib⁹ vberū z vulue: qz vulua deseruit taliū generatiōi / z vbera nutritiōi. r Bndictio- nes pa. tui zc. Ista lra multipliciter exponit: pōnā tñ soluz duos modos q vident mibi magis cōcordare lre. Ad cui⁹ in- tellectū sciendū / q vbi trāslatio nostra sic habet: Donec veni- ret desiderū collū eternozū. In hebreo nō est veniret. Item vbi habet desiderū / in hebreo habet tanat: z est dicitio he- braica habens duplicē significatiōē. vno enī modo signifi- cat desiderū: z hāc significatiōē sequit trāslatio nra: signifi- cat etiā terminū vel finē: z hanc significatiōē sequit Rab-

Da. et alij he- brensi. Sa. z alij hebrei saltē moderni dicentes qz hec est lra hebrai- ca: vsqz ad terminū collū seculi: ita q vbi habemus donec: di- cunt vsqz ad / Et vbi habemus eternozū: dicūt seculi: qz dicitio hebraica que est ibi. s. oulā significat seculū: z frequenter acci- pitur pro eterno in scriptura. Item notandum qz deus appa- rens ipsi iacob iuxta lucam inter bo- na que ei promisit benedicens ei di- xit: Dilataberis ad orientē z occiden- tez / septētrionē z meridiē zc. vt habe- tur. s. xxxvii. ca. Et in hoc vt dicunt he- brensi: promisit ei dominū totius mun- di: quod expectant implēdū in messiaz: et nos dicimus q implētū est in chri- sto: hanc autē promissionem non scit abrae nec isaac: sed soluz de terra cha- naan. vnde. s. xiiij. d. Dixit dominus abrae: Leua oculos tuos z vide a lo- co in quo nūc es ad aquilonem z me- ridiem / ad orientē et occidentē: statim subdidit restringendo z determinan- do. Omnē terram quā conspicias tibi dabo: p hoc designans q solū sibi pro- mittebat terram chanaan quā cōspici- ebat z nō aliā. a. Similiter ca. xxxv. di- xit isaac: Dabo posteris tuis vniver- sas regiones has. scz terre chanaan. His dicitis exponūt litterā sic: Bene- dictiones patris tui. s. iacob. s. Cō- fortate sunt benedictionib⁹ pa- trum eius. i. meliores z ad se pl⁹ ex- tendentes qz benedictiones patrū su- orum. s. abrae et isaac: z subdit causa. vsqz ad terminū collū seculi: quia benedictio iacob siue pmissio se exten- dit vsqz ad fines terre habitabilis: vt pdictuz est et hoc designat p terminū collū seculi. non sic autem benedictio- nes patrū suozū. Aliter potest exponi et melius vt videt sequendo transla-

tionē nostrā

Sed exasperauerunt eum et iurgati sunt. istud in sensu littera- li refert ad fratres ioseph: ppter qd i- sensu mystico referrī debet ad alios iu- uenes insolentes: qui talē iuuenē eis dissimilē verbis exasperant: dicentes eū mollē z nullius valoris. c In- uiderūtqz illi. ppter samā sue doni- tatis. d Habētes iacula. i. ver- ba pungitiua: vocantes eum hypocri- tam fallum. e Sedit in forti ar- eius. i. in christo: ppter qd talis non mouet a sancto pposito. g Et dis- soluta sunt vincula bra. zc. i. pnt- tates ad vna supflua z venerea q vo- cantur cyprigena corrigia dolosa. vij. Ethico. h Per man⁹ potentis

na corrigia pbus.

Et omnipotēs benedicet tibi. hoc dupliciter exponit. Anō modo referēdo ad psonā ioseph. solet aut ali- qua psona notabilis ppter excellentiā sue bonitatis bndici ab hoibus dicēdo deo: Primo sic: Benedicta sit dies in qua natus est. Secūdo: Benedicta sit terra in qua natus ē. Tertio: Sint be- nedicta vbera q ipm lactauerū. Quar- to: Sit benedictus vter qui eū porta- uit: z p hoc exponit ista lra de psona ioseph. Omnipotēs benedicet tibi. i. ppter bonitatē quā dedit z dabit tibi: faciet tibi bndici ab hoibus quattuor modis pdictis / ideo subdit: n Be- nedictionib⁹ celi desup. p qd intel- ligit prim⁹ modus qui est ex benedicti-

one diei: quia dies est latio solis super terrā: z habet pncipa- litatē in luminarib⁹ celi desup. o Benedictionib⁹ abyssi zc. i. terre que est infimū elemētū: z in hoc est secūdus mo- dus. p Benedictionib⁹ vberū. qstū ad tertiū modū. q Et vulue. qstū ad quartū. Alio modo exponit qstuz ad bona exteriora collata ipsi ioseph a deo sic: Benedicet tibi oī- potēs / cōferendo tibi terrenāscētia in abūdantia: z hoc de- signat cuz dicit: Benedictionib⁹ celi desup / z bndictionibus abyssi iacentis deorsum: qz ex bona influētia celi z bona di- spōsitōe terre talia multiplicānt. Similiter benedicet tibi cō- ferēdo bona aiata in multiplicādo tibi filios z pecora: z hoc designat cuz dicit: Benedictionib⁹ vberū z vulue: qz vulua deseruit taliū generatiōi / z vbera nutritiōi. r Bndictio- nes pa. tui zc. Ista lra multipliciter exponit: pōnā tñ soluz duos modos q vident mibi magis cōcordare lre. Ad cui⁹ in- tellectū sciendū / q vbi trāslatio nostra sic habet: Donec veni- ret desiderū collū eternozū. In hebreo nō est veniret. Item vbi habet desiderū / in hebreo habet tanat: z est dicitio he- braica habens duplicē significatiōē. vno enī modo signifi- cat desiderū: z hāc significatiōē sequit trāslatio nra: signifi- cat etiā terminū vel finē: z hanc significatiōē sequit Rab-

Da. et alij he- brensi. Sa. z alij hebrei saltē moderni dicentes qz hec est lra hebrai- ca: vsqz ad terminū collū seculi: ita q vbi habemus donec: di- cunt vsqz ad / Et vbi habemus eternozū: dicūt seculi: qz dicitio hebraica que est ibi. s. oulā significat seculū: z frequenter acci- pitur pro eterno in scriptura. Item notandum qz deus appa- rens ipsi iacob iuxta lucam inter bo- na que ei promisit benedicens ei di- xit: Dilataberis ad orientē z occiden- tez / septētrionē z meridiē zc. vt habe- tur. s. xxxvii. ca. Et in hoc vt dicunt he- brensi: promisit ei dominū totius mun- di: quod expectant implēdū in messiaz: et nos dicimus q implētū est in chri- sto: hanc autē promissionem non scit abrae nec isaac: sed soluz de terra cha- naan. vnde. s. xiiij. d. Dixit dominus abrae: Leua oculos tuos z vide a lo- co in quo nūc es ad aquilonem z me- ridiem / ad orientē et occidentē: statim subdidit restringendo z determinan- do. Omnē terram quā conspicias tibi dabo: p hoc designans q solū sibi pro- mittebat terram chanaan quā cōspici- ebat z nō aliā. a. Similiter ca. xxxv. di- xit isaac: Dabo posteris tuis vniver- sas regiones has. scz terre chanaan. His dicitis exponūt litterā sic: Bene- dictiones patris tui. s. iacob. s. Cō- fortate sunt benedictionib⁹ pa- trum eius. i. meliores z ad se pl⁹ ex- tendentes qz benedictiones patrū su- orum. s. abrae et isaac: z subdit causa. vsqz ad terminū collū seculi: quia benedictio iacob siue pmissio se exten- dit vsqz ad fines terre habitabilis: vt pdictuz est et hoc designat p terminū collū seculi. non sic autem benedictio- nes patrū suozū. Aliter potest exponi et melius vt videt sequendo transla-

Nota

Bozaliē

Cyprigena corrigia dolosa. vij. Ethico.

* admittunt ad

Est a Benjamin lupus rapax etc. Hiero. Dae comedet adhuc: et ad vesperam dividet escam. Quod de paulo manifestissimum prophetia sit: quod in adolescentia sua persecutus ecclesiam: in senectute predicator euangelij fuerit: tunc in hebreo sic legitur: Benjamin lupus rapax siue capies: in matutino comedet pda: et ad vesperam dividet spolia. Quod ita hebrei exponunt: Altare in quo imolabant hostie: et victimarum sanguis ad basim illius fundebatur: in preteritis beniamin fuit. Hoc ergo inquit significat quod sacerdotes mane imolabant hostias: et ad vesperas dividebant ea que sibi a populo ex lege collata sunt. lupum voracem super altaris interpretatiōe ponentes: et spolioz divisionez super sacerdotibus que seruitutes altari videntur de altari. i. Cor. ix. b. **F**ido. Benjamin lupus rapax etc. Quidam doctor hanc ad hieronimum retulit. Benjamin inquit filius doloris interpretatur. Dic loz te hereditatis eum locum accepit in quo est terrena hieronimus: quod propter incredulitatez est repulsa. Hec in filiis suis per beniamin designat: quod vltimus benedictioz plequitur: et ille populus vltimus saluandus: cum plenitudo gentium intraverit. Dicit enim beniamin lupus: quod ille populus sanguinem prophetarum et iustorum fudit. Rapax: quia ex multa fame et auaritate ad orbem dei currit: et violenter diripuit regnum dei. Hic mane comedit pda: quoniam solus accepit legem. Tunc enim mundo prima lux scie illuxit. Comedit autem mane: quod legem quam mane accepit comedit adhuc et meditatur. Sed sequens legem inscitie in legem dei non pervenit. Ad vesperas dividit spolia: hoc est tempus novissimum quod pervenit. Tunc dividit escam intelligens a spiritu sancto esse dividenda: quod scilicet occidit: spiritus autem vivificat. ii. Cor. iii. b. **Q**uestio 113. q. 2. c. hebr. De sepul. c. 1.

Questio 113. q. 2. c. hebr. De sepul. c. 1.

Questio 113. q. 2. c. hebr. De sepul. c. 1.

Beniamin dicitur

Questio 113. q. 2. c. hebr. De sepul. c. 1.

Nico. de lyra

tionem nram. Ad cuius intellectum considerandum quod sicut natura procedit de imperfecto ad magis perfectum: ita revelatio facte patribus veteris testamenti de mysterio christi et futura beatitudine clarior facta sunt posterioribus quam primis. unde dicit propheta dauid ps. cxviii. n. Super senes intellexit: et iacob quod fuit posterior abraham et isaac: clarior notitia habuit de predictis quam ipsi: quod sibi revelatum est mysterium christi futurum quantum ad eius generationem et passionem: per quam apta est ianua celestis: ut plenius. s. dictum est xxviii. ca. Et hinc hoc exponitur scriptura: Benedictiones patris tui. i. iacob. Confortate sunt benedictionibus patrum suorum: quoniam fortiores et clariores revelatioes de mysterio christi et futura beatitudine ei facte sunt. Ideo subdit: **A** donec veniret desiderium collium eternorum. q. d. ad hoc devenit revelatio sibi facta quod declaravit ei apertioes ianue celestis fienda per christum: ad quod deberet tendere omne desiderium nostrum. **F**iat in capite ioseph: id est veniat super eum omnes benedictiones predictae. **E**t in ceruice nazarei etc. Replicatio est eius deus ad maiorem confirmationem. et est sensus: In ceruice nazarei: id est in ipso ioseph qui est nazareus: id est sanctus inter fratres suos. **B**eniamin lupus rapax. Hic dicitur iacob statim beniamin futurum. et exponitur vno modo sic ab aliquibus hebreis et aliquibus catholicis dicitibus: quod quod templum fuit in sorte beniamin: et ibi erat altare holocausti in quo erat ignis perpetuus: in quo quolibet mane ponebant sacerdotes ligna ad continuandum ignem: et postea desuper hostias que erant cremate que deuoze ab igne postea vespe

postea vespe partes hostiarum et oblationum remanentes per sacerdotibus dividebant: et sic exponitur hec scriptura: Beniamin lupus rapax etc. quod in sorte sua fuit altare holocausti: quod deuoze ab hostias: ut predictum est. **E**t dicitur etc. et vespe dividet spolia. Et quod remanentia dividebant sacerdotes: ut dictum est. Sed ita expositio videtur multum esse neque maxime quod rapacitas lupi ubique in scriptura alibi accipitur in malo: quod non potest dici hoc: quod hostie incedebant in altari ad honorem diuinum. id aliter exponitur de tribu beniamin: quod fuit valde bellicosa. unde et accepit guerram contra tribum aliam: et bis debellavit eas in campo: ut habetur in iudic. xi. **E**t multos ex eis occiderunt filij beniamin: quod spolia rapiebant: et postea cum redissent de bello inter se dividebant. et sic patet quod beniamin dicitur lupus rapax. **I**tem alio modo exponitur Augustinus. de paulo apostolo quod fuit de tribu beniamin: ut habetur phil. ii. a. Qui ante perversionem suam graviter peccatus est christiāos tamen lupus rapax: ut habetur Act. ix. a. sed post perversionem suam fide christi publicavit verbo et scripto per orbem universum. quod notat cum dicitur: **E**t vespe dividet spolia. i. finis legis et prophetarum que a iudeis acceptat: exponendo de christo ad instructionem fidelium. **O**mnes hi in tribubus israel. xii. **I**ta est conclusio respectu predictum. unde subditur: **H**ec locutus est eis. Que predicta sunt: predicatio spiritus prophetico que circa eos futura erat. **B**enedixitque singulis. Hic sequenter iacob erigit aios filiorum suorum ad spem vite immortalis. primo imperando eis bona spiritualia et eterna: quod notat cum dicitur: **B**enedixitque singulis etc. Dicit tamen hic aliquid quod illud refert ad ea que dicta sunt: ita quod iacob aliter non benedixit filios suos nisi predicando eis futura: ut predictum est. sed hoc non videtur: quod in predictis aliis: bus eorum non benedixit sed magis maledixit: sicut patet de symeon et leui et ruben. et tamen dicitur quod benedixit singulis: ideo melius videtur dicendum: quod postquam benedixit eis futura: percatum est eis bona: et sic benedixit eis: sed forma benedictionis non exprimit hoc: quod non omnia scripta sunt. non enim verisimile est quod iacob mortuus imperat sit bona spiritualia et eterna singulis filiorum suorum ad quod dicitur dirigis finalis

intentione omnium actuum humanorum. scilicet inducit eos ad fidem resurrectionis: cum subdit: **E**t benedixit eis. Cuius preceptum subdit cum dicitur: Sepelite me etc. scilicet ab eis quod non poterat sine magnis sumptibus et labore fieri: et nihilominus precepit ostendens quod corpus suum erat resurrecturum ad vitam immortalem per iesum christum: ut supra dictum est. **L**etera patent vsqz ibi:

Collegit pedes suos admittunt ad regnum. Christus vero veniens in mundum per mortem suam sanctos presens de limbo eduxit: et ad celum empyreum transfudit. Ideo subdit: **A** donec veniret desiderium collium eternorum. i. donec veniret christus de quo dicitur Aggei. ii. b. Et veniet desiderium cunctis gentibus. Et ideo dicitur desiderium collium eternorum. i. sanctorum patrum que desiderabant christi aduentum. et dicuntur colles eterni: propter eminentiam sanctitatis et durationem perpetuitatis a parte post. **F**iat in capite ioseph: et in vertice nazarei inter fratres suos. i. in capite iuuenis dicto modo descripti: quod est nazareus. i. sanctus inter fratres suos veniat benedictiones predictae. **B**eniamin lupus rapax. Sed quod dicit Augustinus. per beniamin figuratus fuit paulus apostolus qui fuit de tribu beniamin sicut ipse dicit phil. ii. et ideo de ipso subdit: **E**t hanc comedit pda. **M**a in sua iuuentute valde graviter peccatus fuit ecclesiam: ut habetur Act. viii. et ix. Sed quod perversionem suam ad fidem et edificavit valde ecclesiam ope et doctrina: et sic factus fuit de lupus pastor: et de predone custos. Ideo subdit: **E**t vespe dividet spolia etc. Quia post suam perversionem multos valde gentium pervertit ad christi fide: quod dicuntur ipsi spolia. nam eos de manu diaboli eripuit et ecclesie christi aggregavit. **E**t ego congregor ad populum meum: Sepelite me cum patribus meis etc. Per hoc ostendit quod bonus homo debet esse valde sollicitus ut in sacro loco sepeliatur: ubi suffragiorum copia habeatur.

Appositusque rē. **Strab.** Querē dū de q̄ pplo dicat. **Ma** de p̄rib^o nulla q̄stio est. **Horū** est enī q̄ abraā z isaac ap-
positus est: s; ppls multitudo ē. **Illi** autē tā pauci nō poterāt
ppls dici. **Intelligēdū** ē hoc etiā de angelis dici ad quorū so-
cietate de mūdo trāseuntē apponūt sancti. vnde **Deb. xij. f.**
Accessit ad mōtē sion: z ad hierlm
celestē: z ad frequētiā angelorū rē.

Nico. de lyra.

Collegit pe. suos rē. **er** q̄
p̄z q̄ obijt pacifice z q̄te. **b Ap-**
positus est ad po. suū. i. ad lim-
bū scōrū patrū: sicut. s. dictū est de ab-
raā z isaac: tñ magister i schola. **histo.**
exponit ad pplm suū. i. ad āgelos / alle-
gās p̄ rōne: qz abraā et isaac tā pauci
erāt q̄ nō possent dici ppls: sed h non
videt bñ

Additio

In ca. xlix. vbi dicit in postilla: Dicit em̄ i nouissimis dieb^o.
Additio. i. Sup illud verbū: **In nouissimis dieb^o.** Ra.
Doy. gerunden. in sua glo. dicit: **Nouissimi** dies sūt dies
Hesie: qm̄ iacob significabat illa tpa in verbis suis / cū di-
xit: **Donec** veniat silo / z ipsi cōgregabunt̄ populi rē. **Scdm**
enī cōmunē opionē nouissimi dies / dies **Hesie** sūt: hec il-
le. **Et sunt** verba notāda: licet frequēter a iudeis maliciose ne-
gentur. **In eodez ca. xlix. vbi dicit in postilla:** Quia
tu es principium doloris mei rē.

Additio. ij. In hebreo in hoc loco ponit: **Tu es princi-**
piū ont. z est dictio que qnq̄ significat dolorē: qnq̄ vero for-
titudinē seu robore: z vtroq̄ mō potest exponi ad cōmēdatio-
nē ipsius ruben anteq̄ peccasset: cū enī dicit: **Principiū** dolo-
ris mei. i. sollicitudinis mee circa filios meos: et sic exponit
magister in histo. **Si autē** dicat̄ principiz fortitudinis mee:
potest sic intelligi: qz in eo primo apparuit virilitas ipsius ia-
cob in actu generandi: z redit in idē qd̄ prius. **Uel s̄m Rab.**
Doy. in hoc cōmendat castitas iacob: quia vt tradūt hebrei
tūc nō emisit de se semen ante cōceptionem **Ruben:** z sic fuit
principiū fortitudinis sue quo ad hoc: z est sn̄ia planior. **Di-**
cit enī primo: oīa q̄ faciebāt ad cōmēdatiōnē **Ruben.** i. tu es
fortitudo mea / vsq̄ ibi: **Dauid** imperio. **Et postea** subdit illa
q̄ faciūt ad eius decremētū: z hoc cum dicit: **Effusus** es sicut
aqua rē.

In eo. ca. xlix. vbi dicit in postilla: **Nō au-**
feretur sceptrū de iuda.

Additio. iij. **Hec auctoritas patriarche. i.** **Nō auferet**
sceptrū de iuda: donec veniat silo: est valde efficac̄ ad vincen-
dū iudeos de h̄ q̄ christus p̄missus iam venit a tpe quo abla-
tū est sceptrū de iuda rē. **Et ideo** cōtra hoc multipliciter cauil-
lant: quorū cauillationibus ibi bene videt̄ respōderi in postil-
la: excepto vno scz cū dicit q̄ **Hachabei** qui sacerdotes fue-
rūt z gubernauerūt populū: erāt d̄ tribu iuda: qd̄ ipsi negāt:
nec plane cōtra eos hoc pbat. vnde inter alios quos de hac
materia vidi loquētes seu scribētes sup **Ra. Bar.** in pugio-
ne sua scda pte ca. iij. et. v. de hoc elegāter tractat: primo ex-
ponēs hec verba: **Nō auferet** sceptrū: nec dux de femore: de
collegio seu cōsistorio iudeoz qui dicebant canhedrin: ad q̄s
omnes difficultates seu dubia legis z fidei pueniebāt: et oīa
summa iudicia z cōtrouerſie: qui quidē residebāt principalit̄
sub regib^o et ducib^o iude in hierlm: z postea in babylonica ca-
pitiuitate dū essent reges vel duces de iuda: consequenter au-
tem in reditu captiuitatis apud hierlm durabat etiā potestas
illorū. **put** potestas alicui^o capituli vacante sede durat: quoz
auctoritas z potestas durauit etiā tēpore **Hachabeoz:** z vs-
q̄ ad certū tempus ante destructionē templi secūdi: quod qui-
dem tempus concurrat cū tpe passionis christi: z tunc cessauit
oīno eorū potestas: que oīa sufficienter pbat̄ p̄dictus auctor:
z deducit per auctoritates sumptas a doctoribus autenticis
hebreozū antiquis quibus nullo modo possunt iudei rationa-
biliter dissentire: quas quidem ad enitandū p̄lixitatē omitto:
remittendo eas p̄dicto libro vbi plane tractant.

In eo. ca. xlix. vbi dicit in postilla: **Ligās** ad vineā rē.
Additio. iij. **Expositio** catholicoz in hoc loco nō debet
censeri mystica s; poti^o l̄alis. **Jacob** em̄ p̄phetando de filiis
i hoc loco: sepe loquit̄ metaphozice. **s̄m** quā locutionē accipi-
enda est sn̄ia litteralis: ex h̄ q̄ res significat p̄ voces vltari^o
aliud significat: put ostensum fuit in p̄logo hu^o libri. **Qua-**
rē dicit circa iudā metaphozice loquit̄: satis videt̄ ex hoc qd̄ di-
xerat: **Catulus** leonis rē. qd̄ exponit̄ d̄ dauid vt in postilla:
qui nō fuit

videē bene dictum: quia angeli sancti sunt in beatitudine: et
ideo nullus potest dici appositus ad eos: nisi quādo transfer-
tur ad gloriā: quod nō fuit de iacob nec aliquo alio hoīe ante
apertionē ianue celestis p̄ passionē christi. **Dotiū** etiā suū
nō valet: qz in limbo ante mortē iacob nō solū recepti erāt ab

raam z isaac: sed oēs iusti q̄ mortui fue-
rāt ab adā q̄ penituit: vt habet **Sap.**
x. vsq̄ ad iacob: q̄ fuerunt multi. **s. abel**
seth z multi alij de filiis ei^o q̄ fuerūt re-
ligiosi z iusti: z noe z melchisedech et
multi de posteris eorū z mulieres san-
cte: ita q̄ bñ poterāt dici popul^o: mari-
me cū s̄m leges. **x. hoīes** faciāt popu-
lū: p̄pter quod non valet dictum suū:
et ideo exponendum est vt p̄dictum
est. **Ad** populum suū: id est ad iustos
existentes in limbo.

Additio

qui nō fuit catulus leonis nisi metaphozice. **Et** similiter in h̄
loco / cū dicit: **Ligās** ad vineā rē. **Locutio** metaphozica de-
bet censeri: p̄sertim cuz similitudines quas in hoc loco ponit
sint oīno cōformes similitudinib^o in alijs locis sacre scripture
cōtentis / vbi d̄ simill materia tractat. **Pro** quo attendēdum
q̄ vinea in sacra scriptura accipit̄ ad l̄fam p̄gregatione eo-
rū q̄ sunt sub fide. vñ **Esaie. v. b. Vineā** dñi rē. **Similit̄** chri-
stus se vocat vitē / **Joh. xv. a. Ego** sum vitis vera rē. **similiter**
discipulos vocat palmites. vt ibidē: **Per** asinā vero signifi-
cat r̄ps pplm iudeoz: z p̄ pullū pplm gentiliū: vt **Matth. xxj.**
a. et Zach. ij. b. p̄pheticē hoc idē signat. **Per** hoc autē q̄ di-
cit: **Lauabit** in vino stolā suā rē. etiā metaphozice significat
ad l̄fam passio christi: de qua **Esaie. lxiij. a.** cū a christo queri-
tur: **Quare** ergo rubū est indumētū tuū z vestimēta tua rē.
q̄ omnia ad l̄fam intelligunt̄ de christo z eius passione: vnde
tenēda est expositio nostrorū doctorū in hoc loco tanq̄ l̄alis:
z cōtinuat̄ cū p̄cedentib^o cōuenienter: cuz enī dixerat: **Donec**
veniat qui mittendus est. **s. christus:** cui erat p̄gregatio seu ex-
pectatio gentiū: cōsequēter declarat cōiunctionē harū gentiū
dicēs: **Ligās** ad vineā rē. **similiter** z passionem p̄ quā specta-
bat redēptio omniū gentiū / et hoc cuz dicit: **Lauabit** in vino
rē. z exponant̄ ad l̄fam: put in **Glo. ordi. rē.**

In eo. ca. xlix. vbi dicit in postil. **Sed** hec expositio rē.
Additio. v. **Hec** expositio nō videt̄ tanq̄ extranea repel-
lēda / nō obstantibus obiectionib^o postillatoris cōtra eā. **Pri-**
ma enī obiectio non videt̄ valere: nam ille qui nimis dat̄ ad
speculationē sepe negligit curā tēporaliū negociorū: intantū
q̄ iudicio cōmuni hoīm rudis seu fatuus reputat̄: sicut phus
vi. **Ethi.** dicit de anaxagora z similib^o phis: q̄ videbant̄ igno-
rantes cōferentia sibiipsis. **Secūda** vero obiectionē manife-
stū est nō valere: reperit̄ enī in sacra scriptura expressum q̄ de
filijs isachar erāt hoīes excellētes in scientia sup alios: vnde
i. Paral. xij. e. **De** filijs quoz isachar viri eruditi qui noue-
rant singula tēpora ad p̄cipiēdū qd̄ facere deberet isrl rē. **Su-**
per quod verbū glo. doctores legis in tribu isachar fuisse tra-
dunt / q̄ singula tēpora ceremoniarū obseruāda docebant: z qd̄
facere deberet isrl p̄scribebant. **Hec** in **Glo.** qd̄ etiā ipsemet
postillator: i hoc loco testat̄: vbi d̄ filijs isachar sic dicit: **Erant**
enī isti studiosi in lege: z sciebāt optime cōsulere qd̄ z quō es-
set agendū: z cetera trib^o eoz cōsilijs acquiescebāt. **hec** postil-
lator. **Qu** autē de tribu leui etiā eēt cōiter iudices z doctores
populi: verū est: z habet̄ **Deut. penul. a.** vbi de leui d̄: **Per-**
fectio tua z doctrina tua a viro sancto tuo rē. **Sz** cuz h̄ stat q̄
isachar etiā habebat excellētiā in scia: vt dictū est respectu ali-
orū p̄ter leui. **Q̄tinuat̄** etiā l̄fa s̄m h̄ac expositionē sic: nā cuz
isachar esset audius ad speculationē scie: z haberet terrā fru-
ctiferā: erat accubās inter terminos: **abhorēs. s. labores** cor-
porales. vñ videns requiē. **s. speculationē** q̄ esset bona: z ter-
rā q̄ esset optima. **s. fructifera** cū modico labore: put in postil-
la: ex amore studiū excusabat se vt plurimū ne iret in exercitiū:
quia diligebat quietē z dulcorē sapientie: z ideo p̄ligebat
soluere tributū regib^o poti^o q̄ dimittere requiē speculationis.
et hoc est qd̄ sequit̄: z supponit humerū suū ad portandū. **s.**
quia volebat magis esse tributarius q̄ bellicosus seu milita-
ris ratione p̄dicta. **In eodez ca. xlix. vbi dicit in postil-**
la: **Dan** iudicabit populum suū rē.

Additio. vi. **Dictio** hebraica i hoc loco posita significat
vno modo iudicare: z alio modo vindicare. z vtrūq̄ possit in-
telligi de samone / put in postilla.

In eo. ca.

Als nō hz
tua

Vinea

D

Phus.

In eo. ca. xlix. vbi dicitur in postilla. Salutare tuum expectabo

Additio. vii. Licet samson fuisset fortissimus in dñe. cozpali robore: nō tñ ab aliq̄ posset dubitari an est messias: fuit em̄ samson modice prudētie & discretiōis: nec fuit etiā p̄pheta: nec de eo legunt tales stutes q̄bus de h̄ posset suspi- cari. vñ q̄ p̄farcha dixit in h̄ loco: Salutare tuū rē. Veli⁹ videt̄ referendū ad t̄ps̄ antichristi: put Greg⁹. iij. moral. di- cit: q̄ qdē antichrist⁹ put cōit fert̄/descēsurus ē de tribu dan: q̄ circa tabernaculū ad aq̄lonē castrametatus ē. & q̄ ip̄e Greg. ibidē ait: Judea erroris sui laq̄is capta p̄ christo antichristū spectat. Tñ iacob i electoz voce i eodē loco repete p̄uersus ē ad deū dicēs: Salutare tuū expectabo rē. i. nō sic fideles an- tichristū: q̄. s. v̄turus ē d̄ tribu dan: s̄z eū q̄ i redēptiōez n̄raz v̄turus ē fidelit̄ spectro v̄z christū. de christo ei vero. s̄. dixit rat: Donec v̄ciat q̄ mittēd⁹ ē. & h̄c sn̄iaz exp̄sse tenet trālatio chaldaica.

In eo. ca. xlix. vbi dicitur in postilla. Sedit i forti rē.

Additio. viii. Nō videt̄ rōni p̄sonū q̄ in h̄ loco inf̄ tot bona q̄ iacob de ip̄o ioseph p̄phetavit interponat̄ tanq̄ bo- num descensus hieroboam ex ip̄o ioseph: cum ip̄e hieroboaz fuerit pessimus idolatra: qui nō solū peccauit/ sed etiā pec- care fecit israel: p̄pter qd̄ diuina sn̄ia fuit absclusus a regno cū posteritate sua: excepto vno filio tm̄: vt in. iij. Regū. xiiij. & xv. ca. & etiā regnū ei⁹ lz p̄ tpe a deo fuerit p̄missū: nō tñ gr̄ū: de eo ei legit̄ Osee. viij. a. Ipi regnauerūt s̄z nō ex me. & s̄lir xiiij. c. de eodē: Dabo eis regē in furore meo: nō q̄ de ip̄o re- cte diceret̄: Per manū potētis iacob. vñ alit̄ circa h̄ videt̄ di- cēdū. Ad qd̄ sciēdū ē: q̄ ioseph duas habuit p̄ncipales p̄secu- tiōes. vñ. s. a fr̄ibus de q̄ intelligit̄ illud: Exaspauerūt eū & iurgati sūt rē. put d̄ in postilla. Aliā h̄o ab v̄roze dñi sui. s. pharaōis: vt. s̄. xxxix. a q̄ qdē p̄secutiōe fuit a deo p̄tectus in tantū q̄ nō fuit inclinat⁹ ad peccādū: s̄z vehemētē incitat⁹ ad h̄ fuisse: vt ibidē ptz. & de h̄ exponūt qd̄dam hebreoz: q̄ sequit̄ sc̄z: Sedit in forti arc⁹ ei⁹. s. appetitus ei⁹ carnal: q̄ sepe in ho- minibus modice stutis tēdit ad eū ad suū p̄cupiscibile: tāq̄ arcus p̄yctēs sagittā ad signū: qd̄ nō sic fecit ioseph: s̄z sedit in forti. i. in fortitudine stutis p̄tinētie. & qz q̄nq̄ aliq̄ q̄ ex du- ctu rōnis refrenāt suū carnalē appetitū: cū h̄ tñ molestānt a p̄rauis p̄cupiscētis: put p̄tigit p̄tinētib⁹. Ioseph aut̄ nō sic/ s̄z tanq̄ vere tēperatus vires p̄rias carnales s̄biectas habe- bat rōni: sic vt nullū motū ad h̄ sentiret molestie sensualitatē.

Persecu- tiones io- seph

ideo dicit: Et dissoluta rē. sic q̄ li ei⁹ referat̄ ad h̄ qd̄ dicit: Ar- cū suū rē. Arc⁹ em̄ h̄z duo brachia q̄ cū chorda fortit̄ sūt liga- ta/ ad h̄ vt possit sagittare: qz qdē brachioz arc⁹ si vincula dis- soluant̄/ tūc arcus penit⁹ ē indispōsit⁹ ad sagittādū: & isto mō vires sensuales ioseph cū qd̄ arcus appetitus carnal̄ solet sa- gittare: erāt dissolute a vincul carnalib⁹: idcirco in h̄ cōmēda- bat nō solū vt p̄tinēs/ s̄z tanq̄ tēperatus: & qz vitare p̄ctm̄ p̄- sertim h̄ mō in statu nature corrupte nō possum⁹ nisi gr̄a dei auxiliāte s̄m Aug⁹. in libro de p̄fectiōe iusticie: ideo subdit: Per manū potētis iacob: qz p̄ stutē gr̄e dei illud p̄ctm̄ sic vi- tavit. P̄t etiā h̄ qd̄ dicit: Et dissoluta sunt vincula ei⁹ alit̄ ex- poni. s. vt intelligat̄ de dissolutiōe viculoz ioseph in carcere de mādato regis/ & p̄uidētia diuina: vñ d̄ eo legit̄ in ps̄. ciiij. b. Humiliauerūt in cōpedib⁹ pedes ei⁹. & sequit̄ ibidē. V̄i sit rex & soluit eū. qd̄ aut̄ sequit̄: Inde pastor egressus est la- pis isrl: videt̄ alit̄ exponēdū. Ad cuius intellectū attēden- dū ē: qz qz posteritas ioseph p̄ ephraim descendēs recesserat a diuino cultu/ a tpe ip̄ius pessimi hieroboaz dictū ē: intantū q̄ nō reputabant̄ iā d̄ filijs isrl s̄m fidē: s̄z q̄si gētiles & alieni gene. vñ d̄ eis legit̄ Osee. v. b. In dñm p̄ditiose egerūt: qz si- lios alienos genuerūt rē. Idcirco iacob vidēs i sp̄u: q̄ filij io- seph nunq̄ eēt deo recōciliādi: nisi p̄ christū q̄ oēs tā hebre- os q̄ gētiles vocauit ad gr̄az. id dicit: Inde egressus ē pastor rē. q. d. ab ip̄o potēte iacob. s. a deo q̄ p̄pauit ioseph a p̄ctō vt dictū ē: egrediēd⁹ ē pastor. s. christ⁹ q̄ tanq̄ pastor bonus dixit: Alias oues habeo q̄ nō sunt ex h̄ ouili: & illas oportet me adducere. S̄lir & lapis isrl: supple inde egrediēdus est: q̄ qdē lapis isrl ē ille. s. quē reprobaueūt edificātes: q̄ fecit v̄ra- qz vnū. Tñ ad p̄solatiōē posteritatis ioseph h̄ introductus est: ne p̄ h̄ q̄ apostatauerūt a lege diuina: intelligerent̄ exclu- si a finali salute p̄ christū fieda: vñ & h̄ notabiliter noiat chri- stū p̄ nomē pastoris & lapidis: quoz v̄trūq̄ nomen implicat reductionē gentiliū seu apostatantiū ad vnū deū & vnam fi- dem: nec obstat huic expōitiōi qd̄ dicit: Egressus ē q̄si de p̄te- rito: qz h̄ est p̄pter certitudinē p̄phetie: & etiā s̄m expōitiōē postillatois de futuro habet intelligi: vt ptz in postilla. Qui dā aut̄ exponūt h̄ qd̄ dicit: Inde egressus ē pastor lapis isrl rē. de ioh̄e filio Nun: q̄ fuit de tribu ephraim: & p̄sequēs de ioseph: &

de ioseph: & lz rōnabilius posset de illo exponi q̄ fuit iustus re- ctor isrl post moysen: p̄p̄ius tñ adaptant̄ hec verba christo: p̄- fertim cū d̄ lapis isrl: nam etiā Ra. Moy. Gerundeñ. in h̄ lo- co dicit exp̄sse: q̄ lapis h̄ dictus intelligit̄ ille de q̄ in ps̄. cxvij. Lapidem quē reprobaueūt rē. In q̄ loquit̄ quasi p̄pheta: nesciens: sicut legit̄ de caypha. In eo. ca. xlix. vbi dicitur in postilla: Benedictiones patris tui rē.

Additio. ix. Iste due expōitiones videntur insufficiētes: v̄ra qz enim earum p̄supponit̄ falsum vel inconueniens: naz p̄ima expōitio p̄supponit̄ q̄ dominus p̄miserat̄ ip̄i iacob dominium totius mūdi: cum ei apparuerat iuxta luçan: d̄ quo sup̄ra. xxvij. ca. sed hoc videtur falsum: nam in secunda appa- ritione in qua deus apparuit ip̄i iacob in eodē loco. s. luça: vbi iterum benedixit eum: & mutauit nomen eius in israel: ibi le- git̄: Terrā quam dedi abraam & isaac: dabo tibi & semini tuo post te rē. Et q̄ ptz manifeste q̄ nō aplauit sibi terminos plus q̄ patribus suis. Ose q̄nē etiā iacob. s̄. xlvij. ca. repetēs p̄di- ctā p̄missionē factā in luça sibi ioseph sic dicit: Deus oīp̄tes apparuit mihi in luça q̄ est in terra chanaan: b̄ndixitq̄ mihi & ait: Ego te augebo & multiplicabo & faciā te in turbas populo- rū: daboq̄ tibi terrā h̄c: & semini tuo post te i possessionē sempiternā. Ex quo patet manifeste q̄ p̄missio facta iacob in luça nō se extendebat nisi ad terrā chanaā. O aut̄ in ca. xxvij. sup̄ dicto dicit: Dilataberis ad orientem & occidentem rē. Intelli- git̄ de orientali & occidentali plaga ipsius terre sibi p̄missē sc̄z chanaan: que etiā potest diuidi in quattuor plagas: sicut to- ta terra habitabilis. Secūda h̄o expōitio p̄supponit̄ q̄ iacob habuerit clario: ē reuelatiōez d̄ mysterio christi & futura beati- tudine q̄ ip̄e abraa: qd̄ est valde intōueniēs. Tñ quia abraaz dicit̄ esse p̄ fidei: i. cui⁹ sinu put habet̄ Luc. xvi. e. iusti ab ange- lis portabant̄. Tum qz de eo legit̄. s̄. xvij. ca. P̄iritq̄ domi- nus: Tum celare potero abrae que gesturus sum rē. Et eadē rōne & fortiori inconueniēs videt̄ q̄ deus celaret abraam de his q̄ p̄tinēt ad salutē: maxime illa que reuelaturus erat ip̄i ia- cob: Tum quia futura beatitudo reuelata fuit ip̄i abrae: cum lux sancta semini suo fuerit p̄missa: vt expōitum fuit ca. xv. q̄ quidem beatitudo apertionez ianue celestis & cetera q̄ ad hoc requirunt̄ p̄supponit̄. Per illud autē quod dicit̄ p̄pheta: Su- per senes intellexi. Non est intelligendum q̄ semper postero- res sancti habebant clariores reuelationes q̄ primi: alioquin sequit̄ q̄ sancti modernoz tempoz essent magis illuminati de his que p̄tinēt ad fidem q̄ apli: qui sunt antiquiores & senio- res: qd̄ est falsum. Ultima etiā ratio ad hoc inducta p̄ postilla- tozē nō sufficit: nā licet natura (vt i pluribus) p̄cedat de min⁹ p̄fecto ad magis p̄fectū. Natura tñ s̄m Boetii semp sumit ini- tiū a p̄fectis: & iō abrae fuit dictū. s̄. xvij. ca. Ambula corā me & esto p̄fectus rē. put fuit declaratū. Assumit etiā hec expōi- tio b̄ndictionē & reuelationē p̄ eodē/ que tñ sunt diuersa: non enī oēs b̄ndictiōes sunt reuelatiōes/ nec ecōuerso: vt ē manife- stū. vñ hec l̄ra videt̄ alit̄ exponēda & planius. Ad qd̄ sciēdū q̄ cū iacob b̄ndiceret̄ a p̄te suo. s̄. xvij. ca. eidem dixit sic: Per- deus tibi de roze celi & de pinguedine terre rē. in q̄ fuit b̄ndi- ctus ad l̄raz de bona influētia celestis: & de bona dispositiōe ter- restri: ex quibus immēditate multiplicānt̄ terrenascētia. non tñ legit̄ q̄ iacob fuisse benedictus exp̄sse a patre suo de multipli- catione p̄pagatiōis hoīm & animalū: qd̄ intelligit̄ in b̄ndictio- nibus vulue: nec etiā de bona gubernatiōe seu nutritiōe taliū: qd̄ intelligit̄ in b̄ndictionibus v̄bez: ista aut̄ b̄ndictio que p̄ti- net ad p̄pagatiōez animalū p̄uenit in scriptura ab alijs disti- gui. vñ Deutero. vij. b. dicit̄: Benedictus eris inē omnes po- pulos/ & nō erit apud te sterilis v̄triusq̄ sexus tā in hoīb⁹ q̄ in gregibus tuis rē. Iacob ergo in h̄ loco amplius b̄ndixit ip̄- sum ioseph q̄ ip̄e iacob fuit benedictus a patre suo q̄tum ad p̄ dicta. & hoc est qd̄ dicit: B̄ndictiōes patris tui. s. quibus te be- nedico: Adfortate sunt benedictionibus patrum meoz rē. s. be- nedictionibus quibus patres mei me benedixerūt: vt dictum est. Et sequit̄ in l̄ra s̄m hebraicam veritatē: Usq̄ ad desiderū collium eternoz: seu collium seculi rē. In quo intelligit̄ christ⁹ desideratus a cunctis gentibus: vt Aggei. ij. b. de quo Luce x. d. Multi reges & p̄phete voluerunt videre que vos videtis & non viderunt rē. Et continuant̄ hec verba cum p̄cedētib⁹ & sequentibus sic: B̄ndictiones patris tui que confortate sunt benedictionibus patrum meoz rē. Et sensus est: q̄ benedictio- nes tempales quibus iacob ip̄m ioseph benedixerat: que forti- ores seu ampliores sunt q̄ benedictiones patrum meorum: sed licet ipsius iacob vt dictum est: vna cum summa benedictione spiritali desiderata a collib⁹ eternis: scilicet a sanctis & iustis: omnia ista fiant in capite ioseph.

In eodē caplo

In eodem ca. xlix. vbi dicitur in postilla: Tamen magister in historia scholastica etc.

Additio vltima.

De hoc vbi ad pplm suu supraposuit frequetia angeloz. Sicut et expositio Strabi q in glo. ponit i margie: et no ponit ibi qd tu ad h aliq opinio opposita: vñ no videt q sit hec expositio re pellenda: pferim cu Aug. sup Gen. illa pot: lz no totalit asser- tiue. dicit eni sic: Videndu quod dicat scripture/ q assidue dicat de mortuis. Et appositus est ad pres suos: vel apposit' est ad pplm suu etc. Ecce eni de iacob dr: Ia qde mortuo/ sed nondu sepulto ad que pplm apponat: no in pmpu habet: ex illo eni pplis poi: nascit: q dicit' est pplis isrl: q no eu pcesserut ta pauci iusti nomiant/ vt eos pplm noiare certemus: na si dictu esset: Apposit' est ad pres suos/ nulla questio fieret/ an forte est no solu hoim scdz/ sed etia angeloz pplis ciuitatis illi: de q dicit ad Heb. xii. f. Accessistis ad monte et ad ciuitate dei hierlm: et ad milia angeloz exultatiu huic pplo apponunt: q post hac vita placentes deo fut: tuc eni dicunt apponi qn ia no rema- ner sollicitudo teptationu et piculu pctoz: qd intuus scriptura ait: An morte ne laudes homine quec: hec Aug. ex q aucte soluit obiectio facta p postillatoze: na ad hoc qd dicit' q null' pot dici apposit' ad angelos/ nisi qn transfer' ad gloria. Rñ/ det fm Aug. q q post hac vita placentes deo fut/ dicunt an- gelis apponi: in qtu ia in eis cessat sollicitudo teptationu et pe- riculu pctoz: sed sut ipeccabiles sicut angeli: lz adhuc statu glo- rie no attingat. Nec etia videt incouenies dicere/ q cu scit in hac vita existetes sepe habeat angeloz pfortia/ q tales cu sint in limbo ad eoz p solatione ab angelo frequer visitent: et hoc videt sonare glo. iterli. p dicta cu dicit: Frequetia angeloz: no eni dicit ad societate angeloz/ qd sonat pntinu pfortiu/ sed di- cit frequetia angeloz: qd magis sonat frequetia visitatiōis. Oz aut postillato: arguit cōtra motiuu huius expositiōis dicens/ q ante mortem iacob fuerunt recepti in limbo adam et abel.

Dicendū q de nullo scō qui añ abraā decessit legif q fuisset apposit' ad pplm suū. Cuius rō p̄t esse: qz illi lz decessissent in grā: tñ forte habebāt aliq venialia p qbus opebat eos esse in purgatorio ad tps: et sic ppter tales nō diceret iacob esse appo- sit' ad pplm suū: cū nō essent adhuc in limbo. Et notādū q scriptura loqns de morte quorūdā iustoz q añ passionē christi decesserūt/ frequet dr: Apposit' est ad pres suos/ seu ad pplm suū: vt in supradictis ptz et in alijs / vel obdormiuit cū p̄ribus suis: vt de Dauid. iij. Reg. ij. et de alijs qd idē sonat/ sed post passionē christi aliter dicit. f. obdormiuit i dño: vt Act. viij. de stephano: et in alijs sacris historijs et legēdis scōz qd multū cō- sonat catholice vitati: nā p̄mi q̄tūcūqz sc̄ti nō obdormiebāt in dño cū nōdū in deo req̄sereēt p beatā fructiōne: lz cū p̄ribus hec spectatib' apponebant/ sed postremi sc̄ti qui ianua celestī iā apta statim post mortē deo p̄iungebant/ dicunt obdormire in dño: de qui bus Apo. xiiij. c. Bñ mortui q̄ in dño moriunt Ad quā mortē (q pot' vita dicēda est) nos pducāt dñs n̄r ie- sus christ' q̄ viuūt et regnat in secula seculoz.

Replica

correctoriū contra Burgensem. In ca. xlix. vbi postillato: clare exposuisset testamentū iacob respectu ruben. Burgen. nescio quid cōsumum murmu- rās dicit qd nihil valet ad ppositū. Nā. s. ca. iij. in additione prima ponit regulam q ille sensus est lfe propinquo: qui ex- tra lram pauciora supponit: quā regulā hic nō obseruat cū suo Herundeñ. q supponit hic pmo q dolor et fortitudo de Rubē dicant cōmēdatiōe: qd tñ nō pbat p aliquē textū/ nec expositi- ones scōz. Scdo q fortitudinis cōmēdatiō fundet sup turpi- tudinē: videlicet actū generādī: qui eti infra limites m̄rimoniū sit licit': habet tñ turpitudinē annexā: p se qns spūsc̄tis hūc sensū nō efflagitat: igit fm bñm Hiero. erroneus est. Tertio supponit/ q actus generationis sit act' fortitudinis vel robo- ris: quod est p̄tra oēm p̄phetiā naturalē et moralē: nā quīs sit actus naturalissimū viuentiū p cōseruatione speciei: ex scdo de anima: nihil tñ ibi apparet fortitudinis: quia nō est p̄ser- uatione speciei: sed pot' de p̄stitutione indiuidui. Etia minu- tar debilla aīalia actū generationis diligenter exercēt/ imo et hoies egrotātes: nō est igit actus fortitudinis naturalis: mul- to minus moralis. Itē in eodē ca. vbi postillato: exponit il- lū passum: Nō aufereēt sceptrū de iuda etc. Burgen. voluit al- qd addere: qd nisi diltraheret a veritate lfe et fidei/ merito dis- simularē. fingit eni cū suo pugione qddā p̄sistoriū habēs simi- lē vim sicut habet capitulū sede vacante: per quod consistoriū putat Burgen. concludere iudeis male hunc passum exponē- tibus p tpe Zachabeoz: qn de tribu iuda nec erat sceptrū nec p̄ncipatus

nec p̄ncipatus: sed qz illud p̄sistoriū fictū mansit apud iudeos vsqz ad destructionē ciuitatis et templi secūdi p Titū factā: an no octogesimotertio post natiuitatē christi. Dñs eni iesus. xx. xiiij. annis vixit: et quinquagesimo anno post passionē desola- tio facta est: q simul iuncti. lxxiiij. annos faciūt: et sic fm Bur- gen. et suos sensus illius passus. Nō aufereēt sceptrū de iuda etc. Est q christ' nō venit añ ablationē illi' cōsistoriū: qd dicit h̄re auctoritatē regalē / sicut capitulū pontificālē sede vacāte. Hōdicū igit p̄bare pot' additio sua p̄tra iudeos: nec multuz certare p fide videt: qz eis admittit erroris plus q̄. lxxx. an- nos. Tū etiā qz nō pbat illud consistoriū fuisse de tribu iuda semp: imo fm opinionē cōem scribe et ceteri pharisei qui hoc p̄sistoriū p̄stituebāt/ fuerūt de tribu Symeon et Leui. vt dicit hic glofa interlinearis: vt habet Deu. xvij. Suppletioez quo qz et p̄bationē suoz dictoz Burgen. remittit ad forū Julij: qz ad libros iudeoz: q cōiter apd nos nō habēt. Itē in eodē ca. vbi postillato: adducit expositionē glose mysticā. et ad lraz aliter oñdit exponendū illū passum: Ligās ad veniā etc Bur- gen. se opponit: volens illā mysticā expositionē fore lralē qd tñ nō videt. Nā fm bñm Aug. et Grego. supra sepe allega- tos: ille est sensus lralis p̄mus: qui p voces vel terminos cōi- ter significātes accipit sine absurditate: vbi aut in eo mō expo- nēdi historia deficeret/ et sine absurditate sic exponi nō posset: tūc p̄mū ad mysticū sensum recurrēdum est: in expositione aut postillatoris nihil est absurdū: sed totū lfe et rōni cōsonū: igit sensus p̄ eū positus est p̄mo lralis: sensus aut Glo. ordi. et ali- orū catholicoz nō solū hic/ sed sepe mysticus est: et vt talis reci- piendus. Nō valet igit argumētū Burgen. q dicit: qz leo hic accipit metaphozice: igit et alia. f. vitis et vinea metaphozice sunt accipiēda: qz sepe in sacro eloquio sit mixtio trāsumptio- nū et p̄prietatū: sicut supra de Ruben totū est lralē: tñ in fine miscet aque effuse: ita et infra de Isachar p metaphozā dr asi- nus fortis: cetera aut sunt lralia: ita hic de iuda fit mixtio me- taphozice et p̄prietatis. Et q Burgen. dicit expositionem glo. haberi ex similitudinibus alibi positis: p hoc nō plus pbat/ nisi q allegoria catholicoz doctoz sit bñ fundata: nā sensus mysti- cus non est multū autenticus nisi ex aliq passu sacre scripture possit psuaderi: vt vult bñs Aug. de doctri. christiana vt. s. Itē in eo. ca. vbi postillato: expositionē eozū dicit extraneā q dicta de isachar exponūt de studio sapiētie. Burgen. capta occasione debili dicit p̄trariū: p̄tendens soluere rōnes postil- latoris: qd tñ sufficēter nō facit vt videt: nā respōsiōne ad pri- mā rōne Burgen. fundat sup iudicio hoim indiscretor: quo sa- pientes stulti: et stulti sapientes cōsueuerunt iudicari: de quo iudicio dicit. i. Coz. i. ij. et. iij. p totū. Nō igitur bñ infert Burgen. hoies mundani sapientes et studiosos iudicant ru- des et asinos: igit sunt tales. In hac aut lra vbi dicit: Isachar asinus fortis: nō dicit de iudicio hoim/ sed de p̄phetia ipi Ja- cob iudicio diuino reuelata: fm quā extraneū videt dicere: vt arguit postillato: fm respectū vel similitudinē studiosum fo- re asinū. Sed q Burgen. allegat Aристо. vi. Ethl. modicum facit p eo: qz Aристо. p̄suevit antiqz detrahere: nō eni peper- cit mgfo suo platonī: multominus alijs/ vt ptz in multis locis libroz bñi Aug. Nec tñ Aристо. dixit Anaxagoram et alios p̄hos fore asinos/ si aliqñ dixit eos ignaros vel minus bñ sen- tire: hoc tñ improp̄erabat antiquis/ non qz studiosis: sed quia ignorantibus/ et sic illud allegatū est contra ppositū Burgen. Pro solutione scde rōnis quā facit postillato: Burgen. assu- mit q reperit in scriptura hoies de tribu Isachar fuisse alijs in sciētia excellētiōres: in loco tñ p eū allegato nō dicit q erat eruditū in sc̄ia: sed in tēporū obseruatione p cerimonij: et ita fortasse erant famuli sacerdotū et leuitarū ad denunciandū po- pulo h̄mōi tempoz et cerimoniarū obseruantias ad modū pre- conū/ qd est vilis p̄ditionis officium sicut et cāpanistarū: dicit tñ qdlibet officū suos h̄re suo mō mgfos: vilitas qz illius tri- bus innuit in lra allegata p Burgen. in q cetera trib' venien- tes in adutoriū dauid numerantur p milia valentiū: hec tri- bus Isachar numerat p ducentos predicto modo valentes. Nā reliquos oēs de illa tribu dicit pedissequos qui consilia sequebant. q. d. sicut asinus stolidus directione egens: istis ducētis dēptis qui erant vt p̄dicat' eo mō studiosi. vñ et Glo. p Burge. adducta nō loquit asseritiue/ sed fm alioz opinioez. Adcirco dicit glo. tradunt doctozes in illa tribu fuisse: sed eo- rum studia modificat/ sicut supradictū est solū ad tēpa cerimo- niarū obseruanda: et pplo intimanda vbo vel scripto. Et ad eū- dem effectū postillatoris illū locū allegatum exponit: manent igit rōnes eius incōcūse. Burgen. etiā hic p̄radicit p̄pie re- gule quā posuit in p̄secutione sui plogi: videlicet q expositio-

L

D

Contra ari- stotelem.

* nes sanctor

Regnum hieroboam a deo
Enes sanctorum debeant magis reputari quam infidelium. Nunc autem expositio quam fouet est iudeorum: et illa quam improbat est beati Hieronymi. ut patet in glo. ordi. In eodem capitulo eodem ubi postillator ad intentionem magistri hysto. illuz passum: Inde pastor egressus est et exponit de regno Hieroboam qui fuit de tribu ioseph: Burgen. dicit illam expositionem rationi inconsonam: allegans motiua: quia hieroboam fuit pessimus idolatra: regnum quoque suum etiam ad tempus a deo permissum: nunquam tamen fuit gratum. Cetera que ibi ponit Burgen. per longam digressionem: concludens ergo quod propheta iacob de eo non potest exponi conuenienter. Sed reuera motiua Burgen. sunt contra rotundum tertium. iij. Reg. xij. et. xiiij. ubi dicit: prophetam ex parte dei regnum decem tribuum ei permissum: et signo ostendisse. Dicit enim ore dei ad hieroboam: Te assumam et regnabis super omnia que desiderat anima tua: et super israel: Si seruaueris precepta mea sicut dauid ero tecum: et edificabo tibi domum fidelium: quod edificauit domum dauid: et regnum iuda pugnare volens contra regnum israel: prohibuit est a domino dicente. iij. Reg. xij. f. Non ascendetis neque bellabitis contra fratres vestros: a me enim factum est uerbum hoc: que omnia non sonant in regnum permissum sed ordinatum: nec consonat hieroboam fuisse idolatram: et si post susceptum regnum factus sit pessimus: ante enim susceptum regnum ca. xij. Reg. iij. e. dicit: Erat autem hieroboam uir fortis et potens: uidentem salomon adolescentem bone indolis et industrium: constituit eum prefectum super omnia tributa uniuerse domus ioseph. Et cum egredere hierusalem occurrit ei propheta Ahias uoluntate dei pronuntiatis: ut patet in littera: que non sonat eum fuisse idolatram: sed bonum quibus post auersionem male egerit. Burgen. dicit illud Ioseph. xij. a. Dauid bo ei regem in furore meo: de hieroboam scriptum: sed neutrum de eo scriptum est: ut patet intuenti litteram: et glosam sanctorum: utrobique: et quia iacob uidit tribum ioseph in persona hieroboam per dominum sic exaltandum in regnum israel ut dicit. iij. Reg. xij. prophetam dicens: Inde pastor egressus est: preteritum pro futuro expressit: et sicut preteritum circa hieroboam et tribum ioseph dei beneficentiam: ita preuidit ipsius hieroboam post susceptum regnum scandalum et malitiam: ideo postquam de eo dixit: Per manus potentis iacob egressus est pastor: continuo subiunxit: Lapis offensionis et petra scandali: ipse enim fecit israel peccare multipliciter: ut dicitur. iij. Reg. xiiij. d. Stat igitur expositio postillatoris ut litteralis: Glo. autem ex expositione sanctorum mystica remanente. In eodem ca. postillator illum passum: Benedictiones patris tui confortate sunt: dupliciter exponit: primo tamen expositionem non multum ponderans: in secunda resedit que uult quod confortatio benedictionum iacob super benedictionibus patrum suorum est quedam excresecientia noticie de deo ex mysterijs fidei posteriorum ad priores: quia in processu temporis per deum aucta est claritas reuelationis: que more benedictionis: vel cum benedictionibus facta est. Sed Burgen. dicit illud ualde inconuenienter dicit: motus ad id rationibus modici valoris. Cum enim primo dicit abraham esse patrem fidei: ex hoc tamen non sequitur eum habuisse clariorum de credendis reuelationem intentione siue et extensiuem quam posteriores: sed iacob et ceteros prophetas quibus in materia obedientie que ad fidem pertinet fuerit hereticus pre alijs quasi pater: alij tamen in alijs non minus ad fidem pertinentibus eo fuerunt longe clariores: prout declarat beatus Gregorius in prefatione moralium post medium. In materia igitur obedientie omnes uere obediens sunt filij abrahe: ut notatur ad Gal. iij. d. in textu et in glo. ita in materia patientie uere patientes sunt filij iob: et sic de alijs. Nec ex eo quod allegat Burgen. quod in sinu abrahe iusti deportabantur: sequitur igitur: habuit credendorum clariores reuelationes quam posterum. Sinus enim limbus patrum dicebat propter requiem secundum communiter loquentes de hac materia: sed quod dictus est sinus abrahe ex euentu narrationis christi est: Luc. xvi. f. Si nulus reperitur in scriptura alias. Inde ecclesia assumpsit ut locum quietis animarum sinum abrahe non propter abrahe sinum: de quo christus narrauit: quia illa erat limbus: quam requiem iam ecclesia minime petit: sed propter requiem eternam quam metaphoricè transumit. Et metaphora igitur Burgen. nihil concludit: nec ualet quod tertio sumit: id uidelicet: Num celare potero abrahe que gesturus sum: Hoc enim solum est in materia destructionis sodomie: ex quo non sequitur quod Burgen. intendit: nec quod quarto assumit ualet: quod abrahe facta fuit reuelatio de luce eterna et beatitudine: et de his que pertinent ad eam: quia non sequitur: igitur posterioribus intensiuem vel extensiuem facta non est de illis maior reuelatio et perfectior. In proposito enim omnem reuelationem factam abrahe constat fuisse per sensibilia et corporalia. Iacob autem spirituali uisione uidit dominum in iherusalem et cetera. Comparanti reuelationes factas abrahe et iacob

abrahe et iacob in hoc loco scriptas: manifestum est iacob extensiuem et intensiuem suppressum in benedictionibus. Sed Burgen. per tractas rationem postillatoris factam ex aucte dauid dicitis Ps. cxviii. n. Super omnes docentes me intellexi: dicit id non debere intelligi: sic quod posteriores abundaret in his que sunt necessaria ad salutem super priores et antiquiores: quia alii sequerentur quod moderni sancti abundaret super cognitione apostolorum: quod falsum esse dicit Burgen. ipse tamen exponens illum locum Ps. cxviii. n. dicit: Super senes intellexi. intelligendum est de persona fidelium: qui per temporum successionem plura explicite cognoscunt de his que ad fidem pertinent quam antiqui: licet omnia implicite continebant in fide antiquorum. unde patet quod Burgen. sibi ipsi contradicit: nec Burgen. debuit dicere fore falsum quod beatus Augustinus dicit esse uerum: loquens de consilijs generalibus lib. i. de uenico baptismo. dicit enim priores posterioribus emendari: et experimento rerum aperiri quod clausum fuerat: et cognosci quod latebat. Vult enim post apostolos que fidei sunt explicata sunt per generalia concilia specialiter quatuor: que beatus Gregorius ueneranda dicit: ut quatuor euangelia: prout dicit. xv. dist. ca. sicut sancti. et in ca. canones. Cum Burgen. igitur sic sentiens: necessario habet dicere illuminationes hierarchicas: imo et thearchicas esse simpliciter exhaustas: quod catholicam dicere non decet. Burgen. etiam tractas rationem ultimam postillatoris: inuoluit se in contradictorijs. dicit enim quod natura ut in pluribus procedit ex imperfectis: que est manifesta contradictio: nisi tolleretur cum distractione ut in principio Phicoz. f. de processu quo ad nos et quo ad naturam: et sic Burgen. coincidit cum postillatore in ratione per eum facta: quam tamen Burgen. dicit non sufficere. Sed quod Burgen. putat crimine lese maiestatis si quibus postillator contradicit scilicet Thoma. non debuit contradicere beato Gregorio. ex debili ratione. dicit enim beatus Gregorius. super Ezechiel pre scda omel. iij. Per incrementa temporum creuit scientia spiritualium patrum. Plus namque moyses: sed plus apostoli quam prophete in diuina scientia eruditi sunt. Cui scriptum est: Pertransibunt plurimi: et erit multiplex scientia. Dicit enim deus ad moysen: Ego sum deus abrahe isaac et iacob: et non meum adonay non indicaui eis. Ecce plus moysi quam abrahe innotuit. Et dauid dicit: Super senes intellexi. per quod testatur diuinam scientiam se plus quam moyses accepisse: et plus apostoli: et cetera que uide ibi. Ecce manifesta sancti Gregorii sententia: cui ausus est contradicere Burgen. nec mirum: quod delirando prophete sententia contradicit: ut supra patuit. Pro finis beati Gregorii et postillatoris. est beatus Augustinus. primo retractationum ca. xij. ubi ostendit fide antiquorum et modernorum esse unam: et non differre nisi per minus et plus explicitum. Applicatio igitur ad diuinam reuelationem pertinet que benedictio superrogata de qua hic sermo merito dici potest. Item ca. eodem ubi postillator arguit contra scholasticam historiam: in eo quod dicit appositum iacob ad populum. i. ad angelos: quod dicit nullus alius populus potest assignari: pro eo quod in limbo patrum non erant tot quot populus dici possent: postillator arguit quod iacob ad angelos non est positus tanquam ad populum suum: quia angeli erant in beatitudine. Iacob autem mansit in limbo usque ad christi resurrectionem vel saltem mortem. Etiam dicit motum eius non ualere: quia ante iacob in limbo fuerunt plusquam decem qui secundum leges populi dici possunt. Burgen. autem nititur saluare motum magistri hysto: uolens quod si multi decesserunt in gratia uenerunt tamen purgandi: et sic de positione iacob non fuissent adhuc in limbo tot quot populum facere possent: sed ista uia crudelis et impia uidetur: quasi in bis mille ducetis et amplius annis nullus fuerit ductus ad limbum patrum nisi abraham et isaac: quod est ualde impium: cum ex scriptura posset fieri computatio sanctorum et sanctarum illius temporis: ut merito populi dici posset: et si qui uenerunt purgandi: crudele est dicere quod mille uel certe centum annis que remanserunt in purgatorio ante translationem ad limbum: nec sufficit id quod Burgen. de beato Augustino opinatiue loquente adducit pro conclusione: quod populi hic dicantur angeli. Nam angelorum habitatio non fuit in limbo: quibus aliquid quando ipsum frequenter pro patrum consolatione: ut dicit glo. interlinearis: et sic angelis uisitantes potius apponunt ad patres quam patres ad eos: quia ad eos angelos nemo apponitur nisi translatus ad gloriam. Alii autem uisitauerunt istos ob eorum consolationem: et sic proprie loquendo angeli quo ad limbum fuerunt aduene non incole: translati igitur ad limbum ad eos non possunt dici transferri quasi ad populum incolentem sed aduenas: et si sufficeret impeccabilitas ut uult Burgen. cum demones sint extra statum peccati: ita dicerent transferri ad populum translati ad sortium demonum. Helio: igitur et clarior est expositio postillatoris que dicunt translati ad populum transferri ad limbum patrum expectatum translationem ad eternam beatitudinem ad quam nos perducatur iesus christus omnis populi liberator: et redemptor.

Reuelatio facta abrahe an maior omnibus

abrahe et iacob

locum: in quo debebat sepelire euz: et postea transito iordane redierunt ad locum duplicis spelunce. Unde qri pot qre hoc fecerit. Si dicit aliqs: qz bella timebat sicut filij israel circumducti per desertu. pl. annis: donec transmissio iordane venerit ad terram pmissionis. Sed maioris significatie causa factum est hoc.

In loco eni q area acad dicit: postea multitudo filioz isrl murmurat contra dnm diuino igne consumpta est. Taro ergo luctu non tam mors iacob qz rui na ppli futura lugebat. a ¶ Dixit qz centu rē. Aug. Cum hos filios filioz vel nepotes filioz dicat scriptura ioseph viuendo vidisse quō iungit eos. lxx. a iacobus cum qbus iacob egyptum dicit intrasse: cū ioseph senescendo puenit vt eos natos videret? Cuz aut iacob ingressus est in egyptu: iuuenis erat ioseph: et eū pater moriens quinquagesimū sextū fere annū agētem reliquit: vñ cōstat mysterij causa illuz numerū. i. lxxv. scripturā cōmendare. Scdm historie fidem iacob cuz. lxxv. animabus intrauit in egyptu: nō illo vno die quo venit: sed qz in filiis suis plerūqz appellat iacob. i. in posteris: et per ioseph cōstat eum intrasse in egyptuz. Introit⁹ eius accipiendus est qdū vixit ioseph: per quē factū est vt intraret. Toto eni illo tpe nasci et viuere potuerūt oēs qui cōmemorant: vt. lxxv. ante compleant vsqz ad nepotes beniamin. Sicut eni dicit hi filie lie quos peperit ipe iacob in mesopotamia syrie: loquēs etiā de his qui nō erāt nati: qz illic parētes eoz ex qbus nati sunt: pepererat: ibi eos perhibēs natos: qz causa qua nascerent ibi nata est. i. parētes eoz quos lia ibi peperit. Ita qm causam intradi in egyptu iacob in ioseph: habuit totū tpus quo in egypto vixit ioseph: ingressio erat iacob in egyptu per suaz pgenie: que illo viuo ppagabat per quē factū est vt igrederet. b ¶ A portate ossa rē. Stra. Ioseph sicut pater eius terram pmissionis tota mente desiderabat: et incolatum egypti detestabat. Nos quoqz moraliter instruit: vt qdū diu sumus in hoc mūdo terrā pmissionis. i. viuentiū semp desideremus: et ibi requiescere optemus / qd bene sit si numerū annozū ioseph morib⁹ imitemur. Centū enim et decē vite annis expletis mortuus est. Nos quoqz studeamus per decalogi obseruantia ad eternā beatitudinē quā centenari⁹ significat puenire. c ¶ Condit⁹ aromatis. Strab. Moralit. Felix est aia q aromatis pntū cōdita i loculo corpis dges / qtidie pficiēdo phēni vite reseruat. Siqdē i fide spe et charitate custodita fuerit: p grāz xpi puenire merebit ad spēs diuine pteplatois. cui⁹ adoptio pfecta ē leticia vñ ps. xv. v. c. Adimpleb me leticia cū vul. tuo.

15. 45. b
Alst re
nuere

13. q. 2. c.
hebron
Exo. 13. d
Job. 24. g

Moralit

uis caris sceleris fratru tuorum: et peccati atqz malicie quā exercuerunt in te. Nos quoqz oramus vt suo dei patri tuo dimittas iniquitatez hanc. Quibus auditis fleuit ioseph: Venerūtqz ad eum frēs sui: et proni in terrā adorauerūt atqz dixerūt: Serui tui sum⁹. Quibus ille rēdit: Nolite time re. Num dei possum⁹ resistere volūtati? Vos cogitastis de me malum: et deus vertit illud in bonū: vt exaltaret me / sicut impresentiarū cernitis: et saluos faceret multos pplos. Nolite metuere: Ego pascam vos et paruulos vestros. Cōsolatusqz est eos et blande ac leniter est locutus: et habitauit in egypto cū omni domo patris sui. ¶ Dixitqz centū decem annis: et vidit ephraim filios vsqz ad tertiā generationē. Filij quoqz machir filij manasse nati sunt i genibus ioseph. Quibus transactis locus est fratribus suis: Post mortem meam deus visitabit vos: et b ascendere faciet de terra ista / ad terram quam iurauit abraam / isaac et iacob. ¶ Cunctis adiurasset eos atqz dixisset: deus visitabit vos: asportate ossa mea vobiscū de loco isto: mortuus est expletis centum decem vite suę annis: et conditus aromatis repositus est in loculo in egypto.

Explicit liber Genesis.

Prothemata in exodum

h Ec sūt noia filio. is. ¶ Ra. In pētateucho excellit exodus in q pene oia sacra qb ecclesia instruit figurat ex p munt. Per corpale eni exitū filioz isrl d egypto / corpale nō exitus de egypto spūali signatur. Per mare rubru et pharaonis s̄mersionē atqz egyptioz baptisimi mysteriū et spūaliū hostiū iterit. Per typici agni imolationē et hebreoz liberationē: veri agni passio et nra redēptio. De celo dat māna: et aq de petra. Job. vi. d. Sic est panis q de celo descēdit. et doctrina christi. In mōte dan pcepta atqz iudicia pplo dei: vt supnis subijciamur disciplinis. Tabernaculū et vasa ei⁹ cōstruūt: cult⁹ et sacrificia imperant: qb eccleie ornat⁹ et spūalia sacrificia significant

sacrificia significant. Dystica vinctio et thymiamata cōficiūt: quib⁹ scificatio spūs et oratiois odoramēta cōmēdanē. Dinc paul⁹ ait: Oēs eādē escā spūalē māducauerūt: et oēs eūdē potū spūalē biberūt rē. j. Cor. x. a. Sic qz iohes: facta sūt bec inquit vt scriptura impletet Job. xvij. c. Os nō cōminuet ex eo. Ibidē. xix. g. ¶ Beda Elle simoth

Nico. de ly.

¶ Dixerat: quia nō diffidebat de benignitate ioseph. Aliter enim dixisset ei ore pprio ante mortē suā. a ¶ Qui bus auditis rē. ex pietate fraternaz et in hoc ostēdit qz tra eos malum nō cogitabat: vñ subdit: b ¶ Nolite timere / et ad eoz cōsolationem subdit: c ¶ Num dei pos. resi. vo. q. d. nō et lic debetis esse solati: qz de⁹ voluit illud fieri vt inde mai⁹ bonū eliceret: p me multis pplis puidēdo. d ¶ Ego pascā vos / et sic cōcedit eis plusqz petebāt: qz petebāt solū remissionē: et ipe cū hoc pmisit eis victualū pmissionē. Sequit: e ¶ Filij quoqz machir rē. i. tanto tpe añ mortē ioseph qz potuit eos tenere sup genua sua et blādiri eis: sicut senes solēt facere pueris filioz ac nepotū suoz. f ¶ Quibus transactis. Dic describit obitus et cōsumatio ioseph / vbi puidē ac deuote ordinauit de sepultura sua. g ¶ Post mortē meā de. vi. vos. fm qz pmisit sum fuit abrae. s. xv. ca. h ¶ Et ascēdere rē. in mirabilib⁹ magnis / vt cōtinet in Exo. i ¶ Ad terrā rē. que sūt it lacte et melle. k ¶ Lūqz adiurasset. et in ipsis posteris eoz de sepultura sua in terra pmissionis / vñ subdit: l ¶ Asportate rē. nō eni adiurauit eos qz statim post mortē eius portaret illuc corp⁹ suū: sicut portauerāt corpus patris sui: et sicut portata sunt corpora fratrum suoz / vt dicit iosephus: vt p hoc qz corpus ioseph remanebat i egypto: memoria beneficiorū eius diutius remaneret apud egyptios: et sic suauit tractaret filios israel inter ipos manēt. m ¶ Repositus rē. nō dicit se pultur⁹ / sed ossa eius dicit sepulta in sichē Josue. xxiiij. vbi elegerat se sepeliri: ex quo ptz qz talis repositio funeris in aliq loco vsqz ad tps q alibi trāferat ad remanēdū / nō dicit nec est sepultura: et psequēs vt videt de tali repositioe nō est portio canonica pfoluēda. Ratio autē qre ioseph fuit ita sollicit⁹ adiurare filios isrl de sepultura ossiuz suoz in terra pmissionis videt fuisse: qz habuit spm pphetiū vt ptz ex p dicit: et iō pie credit qz p pmissionē puidit xpm morturū et resurrecurū i terra illa: et psequēs multa corpa scōz cū eo resurrecura: vt habet Matth. xvij. f. et iō verisile est qz spabat resurgere cū christo resurgēte. Qui est honor et gloria in secula seculozū amē.

¶ Quib⁹ ille rēdit: no. ti. rē. Dic ostēdit clemētia ioseph quā debem⁹ imitari: nō eni solū eoz nequitia in se exercitata dulciter remisit: sed etiā ipaz dulciter excusauit et amabiliter. ¶ Vos cogitastis de me malum. et de. ver. il. in bo. rē. q. d. hoc puenit ex diuina puidētia: et nō solū eos excusauit: sed etiā ipos cū suis familiis sustētauit / ideo subdit: d ¶ Ego pascā vos et par. ve. Itē notādū qz aliq volētes diuinā impedire puidētia: per illā viaz per quā impedire nitunt / eā implere cogunt. fratres eni ioseph ipm viderūt vt eum nō adoraret: sicut ostēsa sibi visio pteudebat / vt habet supra. xxvij. ea. et per hoc coacti fuerūt ipsum adorare / vt ptz ex supradictis et etiam in hoc ca. vbi dicitur: Et proni in terra adorauerūt atqz dixerunt: serui tui sumus.